

Regeringens proposition

2021/22:153

Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet

Prop.
2021/22:153

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 mars 2022

Magdalena Andersson

Khashayar Farmanbar
(Infrastrukturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i ellagen (1997:857) när det gäller elnätverksamhet. En stor del av ändringarna har sin bakgrund i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet). Utöver genomförandet av direktivet finns förslag när det gäller bl.a. hur driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad, redovisning av nätverksamhet, anslutning till elnätet och Energimarknadsinspektionens prövning av tvister.

Bland det som är nytt kan följande nämnas.

- När intäktsramen bestäms för en nätverksamhet ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten.
- Ett distributionsnätsföretag ska ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan).
- Elanvändare ska i vissa fall kunna ansluta mikroproduktionsanläggningar till elnätet utan att betala någon avgift till nätföretaget.
- Kravet på att en mikroproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning av el på elnätet ska utgå.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Lag om ändring i ellagen (1997:857)	7
2.2	Lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar	31
2.3	Lag om ändring i naturgaslagen (2005:403).....	32
2.4	Lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el	33
2.5	Lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter	37
2.6	Lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet	38
3	Ärendet och dess beredning	39
4	Nya krav på elmarknadens design.....	41
5	Nätföretag och nätverksamhet	43
5.1	Nätkoncessionshavare och nätverksamhet	43
5.2	Distribution och transmission.....	47
6	Drift av ledning eller ledningsnät som ska utföras i Sverige.....	51
7	Stödtjänster	52
7.1	Vad är stödtjänster?	52
7.2	Marknadsbaserad anskaffning av stödtjänster	54
7.3	Icke-diskriminerande behandling av aggregatorer	57
7.4	Förhandsprövning av villkor	58
7.5	Riktlinjer och tekniska villkor	60
8	Samarbete och informationsutbyte.....	62
9	Tillåten verksamhet för ett nätföretag	64
10	Övervakningsplan för samriskföretag	66
11	Nätföretagens användning av flexibilitetstjänster	67
11.1	Vad är flexibilitetstjänster?	67
11.2	Drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster	67
11.3	Specifikationer och marknadsprodukter	69
12	Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag	71
13	Investeringsplan för transmissionsnätsföretag	74
14	Laddinfrastruktur för elfordon	75
15	Distributionsnätsföretags kommunikation med elanvändare och allmänheten	76
16	Innehav av energilagringsanläggningar	77
17	Redovisning av nätverksamhet	80
17.1	Redovisning av transmission och distribution.....	80
17.2	En utökad samredovisning av lokalnät.....	81

17.3	Ledningar i lokalnät som ska redovisas som regionnät.....	82
17.4	Redovisning av nätkoncession för ett område med en lägsta tillåtna spänning	83
17.5	Redovisning av en ledning som byggs och används med stöd av någon annans nätkoncession för område	83
18	Anslutning till elnätet.....	84
18.1	Särskilda skäl för att inte ansluta en anläggning.....	84
18.2	Ett nytt krav för att nätföretag ska få göra avsteg från anslutningsskyldigheten	87
18.3	Anslutning till region- eller transmissionsnät.....	88
18.4	Standardiserade rutiner för anslutning av energilagringsanläggningar	89
18.5	Information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet	90
18.6	Avgiftsfrihet för anslutning av mikroproduktion av el.....	91
19	Undantag från funktionskravet på överföring av el.....	92
20	Avgift för regional eldistribution	94
20.1	Överföring på regionnät	94
20.2	Tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift	94
21	Inmatning på elnätet från mikroproduktion.....	95
22	Nätföretagets fakturor	97
23	Mätning av överförd el.....	99
23.1	Beräkning av mängden överförd el.....	99
23.2	Installation av nya mätare.....	100
24	Tillsyn och andra uppgifter för Energimarknadsinspektionen	101
24.1	Prövning av tvister.....	101
24.2	Besluts överensstämmelse med nätföreskrifter eller riktlinjer	104
24.3	Tidsfrister för beslut efter anmälan	105
24.4	Skyldighet att lämna information till nätmyndigheten	105
25	Miljöorganisationers rätt att överklaga beslut	107
26	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	107
26.1	Ikraftträdande	107
26.2	Förhandsprövning av villkor	108
26.3	Avgränsning av nätverksamhet	109
26.4	Laddinfrastruktur för elfordon.....	109
26.5	Redovisning av nätverksamhet.....	110
26.6	Tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift.....	110
26.7	Drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster	111
26.8	Prövning av tvister.....	111
27	Energigemenskaper.....	112
28	Konsekvenser	113
28.1	Allmänt om konsekvenserna	113

Prop. 2021/22:153	28.2	Konsekvenser för nätföretagen.....	114
	28.3	Konsekvenser för elhandelsföretag	117
	28.4	Konsekvenser för nätkunderna	118
	28.5	Konsekvenser i övrigt för elmarknaden.....	121
	28.6	Konsekvenser för myndigheterna.....	123
	28.7	Konsekvenser för miljön	126
	29	Författningskommentar.....	128
	29.1	Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)	128
	29.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar	175
	29.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.....	175
	29.4	Övriga författningsförslag	179
Bilaga 1		Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU	180
Bilaga 2		Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el	255
Bilaga 3		Artiklarna 17, 21, 22 och 24 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.....	326
Bilaga 4		Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei 2020:02).....	333
Bilaga 5		Ren energi-rapportens lagförslag	336
Bilaga 6		Förteckning över remissinstanserna	379
Bilaga 7		Sammanfattning av promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44) i relevanta delar	380
Bilaga 8		Promemorians lagförslag i relevanta delar	384
Bilaga 9		Förteckning över remissinstanserna	408
Bilaga 10		Sammanfattning av Nätkoncessionsutredningens betänkande Moderna tillståndprocesser för elnät (SOU 2019:30)	409
Bilaga 11		Betänkandets lagförslag i relevanta delar.....	415
Bilaga 12		Förteckning över remissinstanserna	422
Bilaga 13		Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06) i relevanta delar	423
Bilaga 14		Kapacitetsrapportens lagförslag	427
Bilaga 15		Förteckning över remissinstanserna	430

Bilaga 16	Lagrådsremissens lagförslag.....	431	Prop. 2021/22:153
Bilaga 17	Lagrådets yttrande	463	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2022	472	

Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om ellagen (1997:857)²

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

² Senaste lydelse av

1 kap. 1 § 2016:733	3 kap. 17 b § 2012:335
1 kap. 4 § 1999:770	3 kap. 18 § 2010:164
1 kap. 4 a § 2018:1448	3 kap. 19 § 2010:164
1 kap. 5 a § 2011:712	3 kap. 20 § 2010:164
1 kap. 5 b § 2018:1448	3 kap. 21 § 2010:164
1 kap. 6 § 1999:770	3 kap. 22 § 2010:164
1 kap. 7 § 1999:770	3 kap. 23 § 2011:712
3 kap. 1 § 2005:404	4 kap. 1 § 2018:1448
3 kap. 1 a § 2018:1448	4 kap. 1 a § 2012:335
3 kap. 1 b § 2009:1045	4 kap. 2 § 2018:1448
3 kap. 1 c § 2009:1045	4 kap. 3 § 2009:892
3 kap. 1 d § 2009:1045	4 kap. 4 § 2015:259
3 kap. 1 e § 2009:1045	4 kap. 4 a § 2018:1448
3 kap. 1 f § 2018:1448	4 kap. 4 b § 2018:1448
3 kap. 1 g § 2018:1448	4 kap. 5 § 2009:892
3 kap. 1 h § 2011:712	4 kap. 8 § 2019:902
3 kap. 1 i § 2018:1448	4 kap. 9 § 2018:1448
3 kap. 1 j § 2018:1448	4 kap. 9 a § 2009:892
3 kap. 1 k § 2018:1448	4 kap. 9 b § 2014:391
3 kap. 2 § 2008:265	4 kap. 10 § 2010:164
3 kap. 3 § 2021:741	4 kap. 11 § 2018:1448
3 kap. 3 a § 2015:259	4 kap. 11 a § 2018:1448
3 kap. 4 § 2008:265	4 kap. 11 b § 2018:1448
3 kap. 5 § 2008:265	4 kap. 11 c § 2018:1448
3 kap. 6 § 2005:404	4 kap. 12 § 2018:1448
3 kap. 7 § 2005:404	4 kap. 13 § 2010:602
3 kap. 7 a § 2014:270	11 kap. 21 § 2014:270
3 kap. 7 b § 2014:270	rubriken närmast före 3 kap. 1 § 2005:404
3 kap. 9 § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 2 § 2008:265
3 kap. 9 a § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 9 c § 2005:1110
3 kap. 9 b § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 10 § 1999:770
3 kap. 9 c § 2010:164	rubriken närmast före 3 kap. 11 § 1999:770
3 kap. 9 d § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 16 § 2014:270
3 kap. 9 e § 2010:164	rubriken närmast före 3 kap. 16 a § 2014:270
3 kap. 10 § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 17 § 2005:404
3 kap. 10 a § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 18 § 2010:164
3 kap. 10 b § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 23 § 2011:712
3 kap. 11 § 2017:196	rubriken närmast före 4 kap. 3 § 2009:892
3 kap. 14 § 2003:117	rubriken närmast efter 4 kap. 4 b § 2009:892
3 kap. 15 § 2002:121	rubriken närmast före 4 kap. 5 § 2009:892
3 kap. 16 § 2014:270	rubriken närmast före 4 kap. 9 § 2018:1448
3 kap. 16 a § 2014:270	rubriken närmast före 4 kap. 9 a § 2009:892
3 kap. 17 § 2011:712	rubriken närmast före 11 kap. 21 § 2014:270.
3 kap. 17 a § 2011:712	

dels att 1, 3 och 4 kap. och 11 kap. 21 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 11 kap. 21 § ska utgå,
dels att 2 kap. 54 §, 5 kap. 13–15, 19 och 30 §§, 8 kap. 14 §, 12 kap. 1–1 b och 14 §§, 13 kap. 8 § och rubrikerna närmast före 5 kap. 15 § och 12 kap. 14 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas fyra nya kapitel, 1, 3, 4 och 6 kap., tre nya paragrafer, 5 kap. 12 a och 12 b §§ och 12 kap. 17 §, och närmast före 5 kap. 12 a § och 12 kap. 17 § nya rubriker av följande lydelse.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om elnätsverksamhet, ansvaret för det nationella elsystemet och handel med el.

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

- 1 kap. Inledande bestämmelser,
- 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
- 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
- 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
- 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
- 6 kap. Mätning av överförd el,
- 7 kap. Kommunala elföretag,
- 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.,
- 10 kap. Avbrottsersättning,
- 11 kap. Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter,
- 12 kap. Tillsyn m.m., och
- 13 kap. Övriga bestämmelser.

3 § Bestämmelser om elsäkerhet finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

Ord och uttryck i lagen

4 § Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre mark-

naden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

intäktsram: de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av en nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Nätmyndighet

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara nätmyndighet enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Elanvändare som importerar el

6 § En elanvändare som importerar el ska fullgöra de skyldigheter som en elleverantör har.

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en verksamhet inom en byggnad eller ett begränsat område inte ska omfattas av det som enligt lagen gäller för en elleverantör.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

54 §³

Om en skyldighet enligt 51 eller 53 § inte fullgörs, får nätmyndigheten

1. förelägga den som är skyldig att vidta återställningsåtgärder att fullgöra skyldigheten, eller

2. besluta att sådana åtgärder ska vidtas på *det* åtgärdsskyldiges bekostnad.
2. besluta att sådana åtgärder ska vidtas på *den* åtgärdsskyldiges bekostnad.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på den åtgärdsskyldiges bekostnad får verkställas.

3 kap. Nätföretag och drift av elnät

Nätföretagets grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ska i fråga om sitt elnät ansvara för

1. drift och underhåll,
2. utbyggnad vid behov,
3. eventuella anslutningar till andra ledningsnät,
4. att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt, och
5. att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Organisation av driften

2 § Driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad så att följande åtgärder utförs i Sverige:

1. övervakning och styrning av ledningen eller ledningsnätet, och
2. utfärdande av arbetsbegäran och driftorder.

El som ett nätföretag använder i nätverksamheten

3 § Ett nätföretag ska anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster eller som behövs för driften av ledningsnätet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Nätföretaget får inte med hänvisning endast till kraftslag ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet.

4 § Ett nätföretag ska anskaffa icke frekvensrelaterade stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Första stycket ska inte tillämpas om

1. lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna gäller för anskaffningen,

2. anskaffningen gäller en nätkomponent som är integrerad i elnätet och används uteslutande för att säkerställa en säker och tillförlitlig drift av nätet, dock inte för balansering eller hantering av överbelastning, eller

3. nätmyndigheten har beviljat dispens i det enskilda fallet.

5 § Nätmyndigheten får bevilja dispens enligt 4 § andra stycket 3 endast om det är ekonomiskt ineffektivt att anskaffa stödtjänsten på ett öppet, icke-diskriminerande eller marknadsorienterat sätt.

6 § Ett nätföretag som anskaffar stödtjänster ska i förhållande till elproducenter behandla aktörer som tillhandahåller tjänster i form av ändrad elförbrukning genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av aktörernas tekniska kapacitet.

7 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om stödtjänster förrän nätmyndigheten har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen.

Första stycket gäller inte avtal enligt 8 kap. 4 § andra stycket.

8 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 7 § första stycket, om metoderna kan antas leda till att stödtjänster

1. utförs så effektivt som möjligt,

2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och

3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

9 § Ett nätföretag ska offentliggöra de villkor som företaget tillämpar i avtalen enligt 7 § första stycket och utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om villkoren.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur ett distributionsnätsföretag ska ta fram och utforma riktlinjer för att anskaffa stödtjänster,

2. skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster och lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande,

3. vilka krav som ska vara uppfyllda för att nätmyndigheten ska godkänna sådana specifikationer och marknadsprodukter som avses i 2, och

4. vilka tekniska villkor i övrigt som ett nätföretag får ställa i fråga om stödtjänster.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för

1. nätföretag att samarbeta med varandra i frågor som rör möjligheten för den som är ansluten till elnätet att delta på marknader för el,
2. nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta i frågor som rör möjligheten att delta på marknader för stöd-tjänster, och
3. nätföretag att utbyta information.

Tillåten verksamhet för ett nätföretag

12 § Ett nätföretag får inte bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet.

Företaget får dock

1. förvalta eller driva andra nät än elnät,
2. producera el, om produktionen sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott, och
3. reparera och underhålla ett annat företags nät.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som är tillåten verksamhet enligt 12 § första stycket.

14 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från förbudet i 12 § första stycket, om ett nätföretag behöver bedriva annan verksamhet än nätverksamhet för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet eller enligt EU:s elmarknadsförordning.

Flexibilitet i distributionsnät

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för ett distributionsnätsföretag att
 - a) ta fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster,
 - b) lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande, och
 - c) offentliggöra en förteckning över marknadsprodukterna, och
2. vilka krav som specifikationer och marknadsprodukter ska uppfylla.

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag

16 § Ett distributionsnätsföretag ska vartannat år

1. ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan),
2. offentliggöra planen, och
3. ge in planen till nätmyndigheten.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om Prop. 2021/22:153

1. vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram,
2. offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen, och
3. undantag från kraven i 16 §.

Investeringsplan för transmissionsnätsföretag

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till nätmyndigheten.

Laddinfrastruktur för elfordon

19 § Ett distributionsnätsföretag får inte äga, utveckla, förvalta eller driva en laddningspunkt. Detta gäller inte laddningspunkter som företaget innehar uteslutande för eget bruk.

20 § Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 19 §.

Åtskillnad av distribution

21 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare

1. ska ha en organisation och ett beslutsfattande som är åtskilda från företaget som producerar eller handlar med el, och
2. får inte ha en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare som samtidigt är styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som producerar eller handlar med el.

Med elanvändare avses i första stycket den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

22 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 21 § får inte ge anställda i ledande ställning i nätföretaget löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som producerar eller handlar med el.

23 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 21 § och dess moderföretag ska se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet och att den beslutanderätten är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen.

Trots första stycket får distributionsnätsföretagets ägare ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät endast om instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

Prop. 2021/22:153 **24 §** Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som producerar eller handlar med el ska ha en övervakningsplan och se till att planen följs.

25 § Ett distributionsnätsföretag ska i en övervakningsplan enligt 24 §

1. ange vilka åtgärder som distributionsnätsföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande beteende gentemot andra aktörer på elmarknaden, och
2. särskilt ange de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra sådan diskriminering som avses i 1.

26 § Ett distributionsnätsföretag som ska ha en övervakningsplan enligt 24 § ska

1. utse en övervakningsansvarig som
 - a) självständigt bevakar att planen finns och följs,
 - b) har de befogenheter och den tillgång till information som krävs för att utföra uppdraget, och
 - c) årligen upprättar en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt planen och ger in rapporten till nätmyndigheten, och
2. offentliggöra den rapport som avses i 1 c.

27 § Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som producerar eller handlar med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet som vart och ett av företagen bedriver.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 24–27 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Undantag får dock inte göras för distributionsnätsföretag som avses i 21 §.

29 § Nätmyndigheten ska, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, ge ett bindande besked i frågan om huruvida företaget omfattas av undantag från kraven i 24–27 §§.

Beskedet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

Åtskillnad av transmission

30 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som producerar eller handlar med el eller naturgas.

31 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas får inte utöva kontroll över ett transmissionsnätsföretag eller använda någon rättighet gentemot företaget.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas eller använda någon rättighet gentemot företaget.

32 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller använda någon rättighet gentemot företaget.

33 § Förbudet i 31 och 32 §§ gäller inte kontroll eller en rättighet som utövas av staten genom regeringen.

34 § Det som anges i 31 § om företag som producerar eller handlar med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, om elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som elanvändaren säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till elanvändarens näringsverksamhet i övrigt.

En elanvändare ska anses vara nettoförbrukare enligt första stycket om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. Vid beräkningen ska i produktionen ingå den el som elanvändaren själv producerar och elanvändarens andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

35 § Trots 30–32 §§ får ett transmissionsnätsföretag bedriva sådan elproduktion som avses i 12 § andra stycket 2 och ingå i samma koncern som ett företag vars elproduktion uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

36 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som producerar eller handlar med el endast om det sistnämnda företaget är ett sådant produktionsföretag som avses i 35 §.

37 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där ett annat företag producerar eller handlar med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 30–32 och 36 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som producerar eller handlar med el.

Certifiering av transmissionsnätsföretag

38 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Energilagring

39 § Ett nätföretag får inte äga, utveckla, förvalta eller driva en energilagringsanläggning.

Prop. 2021/22:153 **40 §** Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 39 §.

Förbud mot att försvåra efterfrågeflexibilitet

41 § Ett nätföretag får inte ställa tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Dock får de villkor ställas som behövs med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som nätföretag får ställa i fråga om sådana tjänster som avses i 41 §.

Ersättning vid inmatning av el

43 § Den som har en elproduktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och

2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

44 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilken rätt till ersättning för inmatad el som finns enligt 43 §.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Underlag och information om leveranssäkerheten i distributionsnäten

45 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen

1. upprätta en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet,

2. upprätta en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras, och

3. till nätmyndigheten ge in en redovisning som baseras på analysen och planen.

46 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om

1. leveranssäkerheten i elnätet,

2. rätten till avbrottsersättning enligt 10 kap., och

3. rätten till skadestånd enligt 11 kap.

47 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehållet i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 45 §,

2. information till elanvändarna enligt 46 §,

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, och

4. undantag från kraven i 45 och 46 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

48 § Nätmyndigheten ska ge ett bindande besked om huruvida en ledning omfattas av undantag enligt 47 § 4, om innehavaren av ledningen eller den som avser att bygga den begär det.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

Redovisning av nätverksamhet

49 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Transmission och distribution ska redovisas var för sig.

50 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

51 § Trots 50 § ska nätmyndigheten besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden utan en lägsta tillåtna spänning ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en olämplig enhet för nätverksamhet.

Nätmyndigheten ska, om det behövs, fatta beslut i frågan om samlad redovisning när det finns ett beslut som har fått laga kraft och som innebär att

1. en nätkoncession har beviljats,
2. gränserna för en nätkoncession för område har ändrats,
3. ett tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession har beviljats, eller
4. en nätkoncession har återkallats.

Nätmyndigheten får besluta om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

52 § I ett beslut om samlad redovisning eller om ändring av ett sådant beslut ska nätmyndigheten ange när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

53 § En nätkoncession för linje ska redovisas skilt från en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning.

Om en nätkoncession för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett lokalnät och ledningen helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet, ska linjen dock redovisas inom ramen för områdeskoncessionen.

54 § En ledning som ingår i ett lokalnät ska redovisas som regionnät, om ledningen och regionnätet sammantagna utgör en organisatoriskt och tekniskt sammanhållen enhet.

55 § En nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning ska redovisas tillsammans med nätföretagets nätkoncessioner för linje.

56 § En ledning som byggs och används av ett nätföretag med stöd av ett medgivande enligt 2 kap. 11 §, ska utifrån sin funktion redovisas som lokalnät eller regionnät hos det nätföretag som har fått medgivandet.

Nätföretaget ska inom sex månader från medgivandet meddela nätmyndigheten hur ledningen ska redovisas.

57 § I 4 kap. 29 och 30 §§ finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för sådana nätkoncessioner som redovisas samlat.

58 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Revision av nätverksamhet

59 § Den som är revisor hos ett nätföretag ska

1. göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten, och
2. årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om huruvida redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser.

60 § Nätföretaget ska ge in det intyg som avses i 59 § 2 till nätmyndigheten.

61 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el

Skyldighet att ansluta en anläggning till elnätet

1 § Den som har en nätkoncession ska på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäligen villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet, om innehavaren av den elektriska anläggningen begär att den ska anslutas.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

2 § Avsteg från skyldigheten enligt 1 § får göras, om det

1. saknas ledig kapacitet och inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet, eller
2. finns andra särskilda skäl.

Trots första stycket får ett distributionsnätsföretag, i fråga om en anläggning för produktion av förnybar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, göra avsteg från anslutningsskyldigheten endast om

1. företaget underrättar den som begär anslutning om detta, och

2. underrättelsen lämnas inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran. Prop. 2021/22:153

3 § Om någon vill ansluta en elektrisk anläggning till ett region- eller transmissionsnät i stället för till lokalnätet, får innehavaren av region- eller transmissionsnätet ansluta anläggningen endast om

1. innehavaren av lokalnätet har medgett det, eller
2. nätmyndigheten har beviljat tillstånd till anslutningen efter ansökan av innehavaren av region- eller transmissionsnätet.

4 § Nätmyndigheten får bevilja ett sådant tillstånd som avses i 3 § 2 endast om det finns särskilda skäl.

Anslutning inom skälig tid

5 § Ett nätföretag som ska ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid från det att företaget har tagit emot en begäran om anslutning. Tiden får vara längre än två år endast om det är nödvändigt med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det finns andra särskilda skäl.

Standardiserade rutiner för anslutning

6 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar och energilagransanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Uppgifter om villkor för anslutning

7 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgifter om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Tidsplaner för anslutning

8 § Ett nätföretag som har tagit emot en begäran om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ta fram en tidsplan för sin handläggning av ärendet och lämna planen till den som vill ansluta anläggningen.

När uppgifter enligt 7 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet

9 § Ett nätföretag som har vägrat ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att ledningen eller nätet saknar kapacitet, ska mot skälig ersättning ge den som begär det information om vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska kunna genomföras.

Prop. 2021/22:153 Om anläggningen är en laddningspunkt, ska nätföretaget utan särskild begäran lämna informationen tillsammans med meddelandet om att anslutning vägras. Nätföretaget ska lämna informationen utan ersättning.

Anslutningsavgifter

10 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäligena kostnader för anslutningen täcks. Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

11 § En elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere ska inte betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning som

1. producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, och
2. ansluts
 - a) där en anläggning för användning av el redan är ansluten, och
 - b) med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Principer för kostnadsfördelning

12 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Tvister om anslutning till elnätet

13 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka skyldigheter en nätkoncessionshavare har enligt 1 § eller ett nätföretag har enligt 5 eller 9 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren eller nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

14 § Nätmyndigheten ska fatta sitt slutliga beslut i ett ärende enligt 13 § inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till myndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

15 § Det som anges i detta kapitel om anslutning av en elektrisk anläggning till en ledning eller ett ledningsnät gäller också återkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

Skyldighet att överföra el

16 § En nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäligen villkor.

Rätt att använda elnätet inom Sverige

17 § Ett nätföretag ska utforma sina villkor för överföring av el så att en betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom Sverige, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

God kvalitet på överföringen av el

18 § Ett nätföretags överföring av el för någon annans räkning ska ha god kvalitet.

Nätföretaget ska avhjälpa brister i överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innebörden av att överföringen av el har god kvalitet.

Funktionskrav vid överföring av el

20 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 18 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §.

Detta gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följd det inte heller skäligen kunde ha undvikits eller övervunnit.

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 20 §.

22 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från kravet i 20 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller

2. det finns synnerliga skäl.

Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Uppgifter om villkor för överföring

23 § Ett nätföretag ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och
2. offentliggöra sådana uppgifter.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

25 § Ett nätföretag ska informera elanvändarna om

1. hur avgifterna för överföring av el är utformade, och
2. vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att välja andra avtalsvillkor eller ändra förbrukningsmönster.

Allmänt om avgifter för överföring av el

26 § Ett nätföretag ska utforma sina avgifter för överföring av el på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgift för lokal distribution

28 § En avgift för överföring av el på ett lokalnät får inte utformas med hänsyn till var en anslutning finns inom ett koncessionsområde.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis, ska avgifterna för det nya området vara enhetliga senast tre år efter sammanslagningen.

29 § I områden som redovisas samlat enligt 3 kap. 51 § ska enhetliga avgifter för överföring av el på ett lokalnät tillämpas från den dag som nätmyndigheten beslutar. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

30 § När detta kapitel tillämpas ska en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje anses omfattas av nätkoncessionen för område, om samlad redovisning sker enligt 3 kap. 53 § andra stycket.

31 § Trots 28 och 29 §§ får inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat särskilda avgifter för överföring av el gälla för en begränsad krets av elanvändare, om

1. det behövs för att utveckla sådana avgifter för överföring av el som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
2. nätföretaget har informerat nätmyndigheten.

Sådana avgifter får inte tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

32 § Nätmyndigheten ska bevilja tillstånd enligt 31 § andra stycket, om avgifterna

1. uppfyller kraven i 16 och 26 §§, och
2. behöver tillämpas under en längre tid än tre år med hänsyn till det ändamål som anges i 31 § första stycket 1.

Tillstånd ska beviljas för viss tid.

Avgift för regional distribution

33 § På ett regionnät får en avgift för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagspunkt finns i förhållande till nätets anslutning till ett annat nätföretags region- eller transmissionsnät.

34 § Om en avgift för överföring av el på ett regionnät avser en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på ett regionnät, ska avgiften utformas med utgångspunkt i avgiften för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

35 § Avgiften för överföring av el på ett regionnät inom varje normalt spänningsintervall ska utformas utifrån de samlade kostnader som nätföretaget har för regionnät i Sverige i den utsträckning som kostnaderna kan hänföras till spänningsintervallet.

Den del av de beräknade kostnaderna som avser betalning för överföring på transmissionsnät och på andra regionnät ska dock läggas till grund för avgiften endast i den utsträckning som kostnaderna avser nätföretagets kostnader för regionnät inom den nätregion där den ledning finns som avgiften tas ut på.

Avgift för transmission

36 § På ett transmissionsnät får avgiften för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt finns.

Avgifter från småskalig elproduktion

37 § Trots 26–36 §§ ska avgiften för inmatning av el från en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt motsvara endast den årliga kostnaden för sådan mätning, registrering, beräkning och rapportering som nätföretaget är skyldigt att utföra enligt 6 kap. eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Om flera sådana anläggningar finns i närheten av varandra och gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar när första stycket tillämpas.

38 § Trots 26–37 §§ ska en elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere och producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt inte betala någon avgift för inmatningen.

39 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om avgiftens storlek enligt 37 § eller avgiftsbefrielse enligt 38 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Fakturering

40 § Ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Nätföretaget ska ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur det belopp som anges i fakturan har beräknats.

41 § Ett nätföretag får inte ta ut någon avgift för fakturor och faktureringsinformation till elanvändare.

Nätföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken information ett nätföretags faktura till en elanvändare ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

Förhandsprövning av villkor

43 § Ett nätföretag får inte ingå avtal i frågor om anslutning till elnätet eller överföring av el förrän de metoder som används för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

44 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 43 §, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om nätmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten i beslutet ange hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge sådana beslut enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Användning av flexibilitetstjänster

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. Bedömningen får medfö-

12 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

13 §⁴

En intäktsram för intäkter från ett ledningsnät inom ett område ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 3 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

En intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

14 §⁵

Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 3 a § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

Intäktsram för regionledning

Intäktsram för regionnät⁶

15 §⁷

En intäktsram för intäkter från en regionledning ska bestämmas för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar i Sverige.

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från en nätkoncessionshavares regionnät i Sverige.

19 §⁸

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i

⁴ Senaste lydelse 2018:1448.

⁵ Senaste lydelse 2018:1448.

⁶ Senaste lydelse 2018:1448.

⁷ Senaste lydelse 2018:1448.

⁸ Senaste lydelse 2018:1448.

4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

4 kap. 10 § *andra stycket*, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

30 §⁹

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 10 § *andra stycket*, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

6 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag ska mäta och registrera mängden överförd el.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att beräkna mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Rapportering av mätresultat

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera

1. mätresultat, och
2. beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren betala kostnaden för mätaren

med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare får inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

6 § Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

Tvister om kostnader för mätning

8 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5 eller 6 §.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Installation av nya mätare

9 § Ett nätföretag ska se till att elanvändare får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information enligt 9 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

14 §¹⁰

Elleverantörer *och nätföretag* får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

12 kap.

1 §¹¹

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning

¹⁰ Senaste lydelse 2014:270.

¹¹ Senaste lydelse 2017:19.

Prop. 2021/22:153 till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte *bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§* och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.*

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt *EU:s elmarknadsförordning.*

1 a §¹²

Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i *förordning (EG) nr 714/2009* prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i *förordning (EG) nr 714/2009* ska regeringen meddela beslut efter yttrande från *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.*

Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i *EU:s elmarknadsförordning* prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda sådana ärenden och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 63.5 i *EU:s elmarknadsförordning* ska regeringen meddela beslut efter yttrande från *Acer.*

1 b §¹³

I ett beslut av nätmyndigheten enligt *sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009* ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller upphävas* efter begäran av Europeiska kommissionen.

I ett beslut av nätmyndigheten enligt *en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning* ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

¹² Senaste lydelse 2011:712.

¹³ Senaste lydelse 2011:712.

14 §¹⁵

Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående att *en nätkoncessionshavare* inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt 3 kap. 6 § första stycket, 7 § första stycket, 11 § första och andra styckena, 14 § första stycket och 15 § första stycket samt 4 kap. 10 § första och tredje styckena.

2. innehåller ett påstående om att *ett nätföretag* inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 eller 39 § eller 6 kap. 8 §.

**Information som nätmyndigheten
behöver enligt
elmarknadsdirektivet**

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet.

13 kap.8 §¹⁶

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–8, 22, 26, 29, 31, 43,

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och

¹⁴ Senaste lydelse 2011:712.

¹⁵ Senaste lydelse 2011:712.

¹⁶ Senaste lydelse 2021:741.

Prop. 2021/22:153 44 och 48 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §, *om beslutet avser en anläggning för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.* 48 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Bestämmelsen i 3 kap. 7 § första stycket tillämpas inte på sådana avtal om stödtjänster som
 - a) ett nätföretag ingår före den 1 januari 2023, eller
 - b) nätföretaget ingår under tiden från det att en ansökan om metodprövning lämnas in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan lämnas in före utgången av augusti 2022.
3. Trots 3 kap. 12 § får ett nätföretag bedriva annan verksamhet än nätverksamhet till och med den 31 december 2023, om företaget bedriver verksamheten vid ikraftträdandet.
4. Trots 3 kap. 19 § får ett distributionsnätsföretag, som innehar en laddningspunkt vid ikraftträdandet, äga, utveckla, förvalta och driva laddningspunkten till och med den 31 december 2023.
5. Bestämmelsen i 3 kap. 49 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för ett räkenskapsår som börjar den 1 juli 2022 eller närmast därefter.
6. I fråga om en uttagspunkt som omfattas av ett tillstånd som har lämnats före ikraftträdandet gäller 4 kap. 6 och 7 §§ i den äldre lydelsen.
7. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet tillämpas inte 5 kap. 12 a och 12 b §§.
8. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 och 39 §§ och 6 kap. 8 §.

2.2 Lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar Prop. 2021/22:153

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

Med elektrisk anläggning avses i denna lag en starkströmsanläggning med däri ingående särskilda föremål för överföring av el.

Med nätmyndigheten avses i denna lag den myndighet som, enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857), av regeringen utsetts att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

1 a §

I lagen avses med elektrisk anläggning: en starkströmsanläggning för överföring av el med de särskilda föremål som finns i anläggningen och som behövs för driften av den,

nätföretag: den som ställer en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen enligt 1 kap. 5 § ellagen (1997:857) har utsett att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Prop. 2021/22:153 2.3 Lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom förskrivs att 3 kap. 2 c § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 c §¹

Det som anges i 2 b § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 1 a § andra stycket ellagen (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som utslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens elektriska ledningsnät.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 12 § andra stycket ellagen (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som utslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens elektriska ledningsnät.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2.4 Lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el

Prop. 2021/22:153

Härigenom föreskrivs¹ att 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 2 §, 3 kap. 1 och 4–8 §§ och 4 kap. 1–3 och 5 §§, rubriken till 4 kap. och rubrikerna närmast före 1 kap. 2 § och 3 kap. 1 § lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el² ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §³

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätetsföretag

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 51 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (EU:s elmarknadsförordning).

Definitioner

Ord och uttryck i lagen

2 §

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Med *tredje land* avses länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

Ord och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Med *tredjeland* avses ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

2 kap.

2 §⁴

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från *tredje land*, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *transmission*, om kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från *ett tredjeland*, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2018:1449.

³ Senaste lydelse 2018:1449.

⁴ Senaste lydelse 2018:1449.

att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

3 kap.

Anknytning till *tredje land*

Om certifiering begärs av en person från *tredje land* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, gäller *bestämmelserna i 4 kap. i stället för bestämmelserna i detta kapitel.*

Av artikel 3.2 i *förordning (EG) nr 714/2009* framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller upphävas* efter begäran av Europeiska kommissionen.

Ett certifierat transmissionsnät-företag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Anknytning till *ett tredjeland*

1 §

Om certifiering begärs av en person från *ett tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, gäller 4 kap. i stället för detta kapitel.

4 §

Av artikel 51.2 i *EU:s elmarknadsförordning* framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

5 §⁵

Ett certifierat transmissionsnät-företag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

6 §⁶

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett transmissionsnät-
företag inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

7 §⁷

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om transmissionsnät-
företaget inte längre uppfyller kra-
ven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ el-
lagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om transmissionsnät-
företaget inte längre uppfyller kra-
ven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ella-
gen (1997:857).

8 §

Ett omprövningsärende ska handläggas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i ärendet inom fyra månader från det att en anmälan enligt 5 § eller en begäran från Europeiska kommissionen kom intill myndigheten, ska certifieringen anses bestå.

Om certifieringen inte återkallas vid en prövning enligt första stycket, ska nätmyndigheten utan dröjsmål anmäla detta till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter i ärendet.

I artikel 3.2 i *förordning (EG) nr 714/2009* finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

I artikel 51.2 i *EU:s elmarknadsförordning* finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

4 kap. Certifiering i förhållande till tredje land

Om certifiering begärs av en person från *tredje land* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten.

Nätmyndigheten ska utan dröjsmål skicka utkastet till Europeiska kommissionen tillsammans med all relevant information i ärendet.

4 kap. Certifiering i förhållande till ett tredjeland

1 §

Om certifiering begärs av en person från *ett tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten.

⁶ Senaste lydelse 2018:1449.

⁷ Senaste lydelse 2018:1449.

Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857), och

3 §

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter*, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från *Acer*, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

5 §⁸

Ett transmissionsnätsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från *tredje land* får kontroll över transmissionsnätsföretaget eller transmissionsnätet.

Ett transmissionsnätsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från *ett tredje land* får kontroll över transmissionsnätsföretaget eller transmissionsnätet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2.5 Lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter

Prop. 2021/22:153

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen utsett enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857).

Föreslagen lydelse

12 §

Tillsynsmyndighet är den myndighet som regeringen *har* utsett enligt 1 kap. 5 § ellagen (1997:857).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2.6 Lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
 2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).
- 10 § ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Ren energi för alla i Europa

Europaparlamentet och rådet har antagit

- förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG,
- förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,
- förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el, och
- direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

Rättsakterna trädde i kraft den 4 juli 2019. I det följande kallas direktiv (EU) 2019/944 för elmarknadsdirektivet och förordning (EU) 2019/943 för EU:s elmarknadsförordning. Elmarknadsdirektivet och EU:s elmarknadsförordning återges i *bilagorna 1* och *2*. Direktivet skulle i alla delar vara genomfört i nationell rätt senast den 31 december 2020.

Elmarknadsdirektivet och förordningarna ingår i lagstiftningspaketet Ren energi för alla i Europa. I paketet ingår även

- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet,

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013, och

- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Direktiv (EU) 2018/2001, som trädde i kraft den 24 december 2018 och skulle ha varit genomfört i nationell rätt senast den 30 juni 2021, kallas i det följande för det omarbetade förnybartdirektivet. Artiklarna 17, 21, 22 och 24 i direktivet återges i *bilaga 3*.

Europeiska kommissionen har inlett överträdelseärenden mot Sverige om för sent genomförande av bl.a. elmarknadsdirektivet och det omarbetade förnybartdirektivet. En formell underrättelse inkom till Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen den 4 februari 2021 i fråga om elmarknadsdirektivet och den 27 juli 2021 i fråga om det omarbetade förnybartdirektivet. Regeringen besvarade underrättelserna den 25 mars (SB2021/00136) respektive den 23 september 2021 (SB2021/01030).

Regeringen gav den 14 februari 2019 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet och lämna författningsförslag i de delar där genomförandet kräver bestämmelser i lag eller förordning (M2019/00373). Energimarknadsinspektionen skulle vid genomförandet av uppdraget även analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till EU:s elmarknads-

Prop. 2021/22:153 förordning, förordningen om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och förordningen om riskbedskap inom elsektorn.

Regeringen gav den 29 maj 2019 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artiklarna 17, 21, 22 och 24.1 i det omarbetade förnybartdirektivet (I2019/01688).

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdragen i rapporten Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei 2020:02), som i det följande kallas Ren energi-rapporten. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 4*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 5*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Infrastrukturdepartementet (I2020/00602). Det förslag som behandlas i avsnitt 10 har beretts under hand.

Regeringen tar i propositionen upp frågor som rör elnätsverksamhet och energigemenskaper. Rapportens övriga förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Elmarknadslag

Promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44), som i det följande kallas promemorian, togs fram i Regeringskansliet för att göra det möjligt att lägga fram ett förslag till en ny elmarknadslag som ersätter den nuvarande el-lagen (1997:857). En sammanfattning av promemorian i relevanta delar finns i *bilaga 7*. Promemorians lagförslag i dessa delar återges i *bilaga 8*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Infrastrukturdepartementet (I2019/00895).

Några av promemorians förslag behandlas i propositionen Elmarknadsfrågor (prop. 2017/18:237) och propositionen Moderna tillståndprocesser för elnät (prop. 2020/21:188). Regeringen tar i förevarande proposition upp frågor som rör nätverksamhet, schablonberäkning av mängden överförd el och prövning av tvister. Promemorians övriga förslag bereds vidare inom Regeringskansliet.

Moderna tillståndprocesser för elnät

Regeringen beslutade den 15 februari 2018 att utse en särskild utredare för att se över regelverket om nätkoncessioner (dir. 2018:6). Uppdraget var att lämna förslag på författningsändringar som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätsregelverket utan att resurseffektivitet, nätstabilitet eller miljöskydd påverkas negativt. Elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur skulle också beaktas. Utredningen tog namnet Nätkoncessionsutredningen.

I juni 2019 lämnade utredaren över betänkandet Moderna tillståndprocesser för elnät (SOU 2019:30) till regeringen. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 10*. Betänkandets lagförslag i relevanta delar finns i *bilaga 11*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 12*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Infrastrukturdepartementet (I2019/01809).

Några av betänkandets förslag behandlas i propositionen Moderna tillståndprocesser för elnät (prop. 2020/21:188). Regeringen tar i föreva-

rande proposition upp vilka driftsmoment av en ledning eller ett ledningsnät som ska utföras inom landet, utökad samredovisning av lokalnät, redovisning av ledning i lokalnät som regionnät och miljöorganisationers rätt att överklaga beslut enligt 2 kap. ellagen.

Kapacitetsutmaningen i elnäten

Regeringen gav den 24 oktober 2019 Energimarknadsinspektionen i uppdrag att undersöka omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten, utreda hur problematiken sett ut över tid samt analysera förutsättningar och åtgärder kopplat till de problem som identifieras (I2019/02766).

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget i rapporten Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06), som i det följande kallas Kapacitetsrapporten. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 13*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 14*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 15*. Remissvaren finns tillgängliga i Infrastrukturdepartementet (I2020/03164).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 22 december 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 16*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 17*.

Regeringen följer i huvudsak Lagrådets synpunkter, som behandlas i avsnitt 5, 6, 7.2–7.4, 18.3, 18.6, 19, 22 och 26.6 samt i författningskommentaren.

I förhållande till lagrådsremissen görs även vissa språkliga och redaktionella ändringar.

4 Nya krav på elmarknadens design

Förhållandet till det tredje inremarknadspaketet för el och naturgas

När det gäller elmarknadens design bygger Ren energi-paketet på det s.k. tredje inremarknadspaketet för el och naturgas i de delar som berör elmarknaden. Genomförandet av det tredje inremarknadspaketet behandlas i propositionen Tredje inremarknadspaketet för el och naturgas (prop. 2010/11:70) och propositionen Tredje inremarknadspaketet för el och naturgas – vissa genomförandeåtgärder (prop. 2011/12:77).

I detta avsnitt lämnas en kortare redogörelse över det som är nytt eller har ändrats i förhållande till det tredje inremarknadspaketet i de delar som är relevanta för förslagen i denna proposition. Mer detaljerade redogörelser för regleringens innehåll lämnas löpande i de följande avsnitten. Det omarbetade förnybartdirektivet behandlas inte i detta avsnitt.

Elmarknadsdirektivet ersätter Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG. Direktivet innehåller även krav som svarar mot bestämmelser som tidigare fanns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG, det s.k. energieffektiviseringsdirektivet.

Elmarknadsdirektivet syftar till att anpassa elmarknaden till de nya förutsättningar som en mer decentraliserad produktion av el från förnybara källor och utfasning av fossila bränslen medför. Den tekniska utvecklingen på området skapar såväl möjligheter som utmaningar. Även kvarstående hinder för fullbordandet av den inre marknaden för el, bl.a. fragmenterade och reglerade nationella marknader som försvårat elleverans på lika villkor och gränsöverskridande samarbete, behandlas.

Konsumenternas ställning stärks

Konsumenterna kommer att spela en avgörande roll för att uppnå den flexibilitet som krävs för att anpassa elsystemet till de nya förutsättningarna. Direktivet stärker konsumenternas inflytande och skydd på marknaden ytterligare. Genom att konsumenterna får information om elförbrukning genom smarta mätare, tydligare fakturor och faktureringsinformation och bättre förutsättningar för att kunna jämföra erbjudanden, får de större möjlighet att aktivt delta i energiomställningen. De ges även möjlighet att förbruka, lagra och sälja egenproducerad el på marknaden. Aktiva konsumenter underlättar för ny teknik och nya förbrukningsmönster.

För att konsumenterna fullt ut ska kunna dra fördel av ny teknik som främjar användandet av förnybar energi är det av största vikt att det råder en sund konkurrens på slutkundsmarknaden. Avgifter som kan uppkomma för mindre kunder vid byte av leverantör ska därför tas bort. Likaså ska gränsöverskridande tillträde för nya leverantörer och tillhandahållare av elproduktion, energilagring och efterfrågefleksibilitet möjliggöras.

En gemensam marknad för energi

För att främja konkurrens, säkerställa elleverans till konkurrenskraftiga priser och trygga en verklig inre marknad för el finns det i direktivet även regler som avser andra centrala aktörer på marknaden. Det gäller t.ex. systemansvariga för överförings- respektive distributionsnäten, elleverantörer och tillsynsmyndigheter. Elmarknader skiljer sig från andra marknader bl.a. för att de inbegriper handel med en vara som för närvarande inte lätt kan lagras och som produceras med hjälp av en mängd olika produktionsanläggningar. Det krävs därför en hög grad av samarbete mellan marknadsaktörerna för att marknaderna ska kunna integreras.

Direktivet tydliggör på ett övergripande plan de olika aktörernas roller och ansvar på elmarknaden. För systemansvariga för distributions- och överföringsnät införs t.ex. bestämmelser om upphandling av stödtjänster i syfte att säkra en effektiv och tillförlitlig drift av elnätet. Andra viktiga frågor som direktivet reglerar är bl.a. hur samarbetet mellan de olika

aktörerna ska se ut, hur man underlättar anslutning av laddningspunkter för elfordon och vilka som får äga energilagransanläggningar och laddinfrastruktur.

Prop. 2021/22:153

EU:s elmarknadsförordning

EU:s elmarknadsförordning ersätter Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

5 Nätföretag och nätverksamhet

5.1 Nätkoncessionshavare och nätverksamhet

Regeringens förslag: Ellagens reglering i fråga om drift av elnät, redovisning, anslutning till elnätet, överföring av el för någon annans räkning och mätning av överförd el ska gälla den som bedriver nätverksamhet (nätföretag). De grundläggande skyldigheterna att ansluta anläggningar och att överföra el för någon annans räkning ska omfatta även andra nätkoncessionshavare.

Med nätverksamhet ska det avses att med stöd av en nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt promemorians förslag ska skyldigheten att överföra el för någon annans räkning omfatta endast nätföretag.

Remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller har inga invändningar mot det.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår att även skyldigheten att ansluta anläggningar till en ledning och skyldigheten att överföra el för någon annans räkning görs beroende av att nätkoncessionshavaren bedriver nätverksamhet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Vattenfall AB* avstyrker förslaget och föreslår att Energimarknadsinspektionen i stället ska få medge undantag i enskilda fall. *Affärsverket svenska kraftnät* och *Sveriges Kommuner och Regioner* avstyrker förslaget om att koncessionspliktiga ledningar utan externa kunder inte ska ha anslutningsskyldighet. Sveriges Kommuner och Regioner förordar att Energimarknadsinspektionen bestämmer hur stor del av regleringen i ellagen som innehavaren av anslutningsledningen behöver tillämpa. *Naturvårdsverket* anser att förslaget bör följas av en utvärdering för att se vilka eventuella konkurrensnackdelar det orsakar eller om parallella nät etableras. *Växjö kommun* kan möjligen se att färre regler

Prop. 2021/22:153 kopplade till koncessionsplikt kan gälla för en elledning som endast betjänar en kund. Om rättigheter och skyldigheter i övrigt ändras, måste det kunna hanteras inom den så kallade förhandsregleringen.

Skälen för regeringens förslag

Nätverksamheten som utgångspunkt för skyldigheter enligt ellagen

En lång rad centrala skyldigheter enligt ellagen är knutna till innehavet av nätkoncession, dvs. ett tillstånd att bygga och driva en starkströmsledning eller ett nät av starkströmsledningar. Den som har nätkoncession är skyldig bl.a. att ansluta anläggningar till ledningen eller ledningsnätet, att överföra el för någon annans räkning och att mäta mängden överförd el.

I andra fall anges i lagen att det är ett nätföretag eller den som bedriver nätverksamhet som har en skyldighet. Att olika ord används svarar i de flesta fall inte mot någon skillnad i sak. Ett nätföretag är i praktiken ett företag som bedriver nätverksamhet med stöd av nätkoncession, även om det inte kommer till tydligt uttryck i lagtexten. Det kan emellertid inträffa att en nätkoncessionshavare inte bedriver nätverksamhet, t.ex. om innehavaren av en nätkoncession för linje inte har byggt den ledning som koncessionen avser.

Ellagen är inte konsekvent när det gäller vilka företag som omfattas. I de fall som nämns ovan är det varje nätkoncessionshavare som har skyldigheten, i andra fall exempelvis ”den som bedriver nätverksamhet” eller ”nätföretag”. Det saknas i många fall sakliga skäl att använda olika beteckningar. Det saknas förutsättningar att nu fullständigt revidera ellagen i detta eller andra avseenden. I de delar av ellagen som berörs av propositionens förslag bör emellertid en enhetlig begreppsanvändning införas. Utgångspunkten bör vara att regleringen gäller nätföretag, dvs. den som bedriver nätverksamhet, och att ordet nätkoncessionshavare används bara om en skyldighet gäller oberoende av om koncessionshavaren bedriver nätverksamhet eller inte.

Vad är nätverksamhet?

I ellagen avses det i dag med nätverksamhet att ställa elektriska starkströmsledningar till förfogande för överföring av el (1 kap. 4 § första stycket första meningen). Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet (1 kap. 4 § första stycket andra meningen). Utan att någon ändring görs i sak kan detta uttryckas så att nätverksamhet är att ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el och att vidta de åtgärder som behövs för överföringen. Den exemplifiering som finns i den hittillsvarande lagtexten kan alltså utgå.

Som nämns ovan är ett nätföretag ett företag som bedriver nätverksamhet med stöd av nätkoncession. Med hänsyn till att det nu införs enhetliga beteckningar bör det tydliggöras även i lagtexten att den som överför el för någon annans räkning på ett icke koncessionspliktigt nät inte bedriver nätverksamhet i ellagens mening.

Nätkoncessionsutredningen föreslår att det uttryckligen ska framgå av lagtexten att en nätkoncessionshavare som endast överför el för egen räkning till uttagpunkter eller från inmatningspunkter som är belägna på koncessionshavarens ledning inte anses bedriva nätverksamhet. Det kan ifrågasättas om inte detta undantag följer redan av att nätverksamhet är att ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring. För att undvika tolkningssvårigheter bör det dock i lagen anges att överföringen ska ske för någon annans räkning.

Med nätverksamhet bör det alltså i ellagen avses att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och att vidta de åtgärder som behövs för överföringen.

Skyldigheter som gäller för nätkoncessionshavare

Propositionen omfattar den reglering som finns i hittillsvarande 3 och 4 kap. ellagen. I de kapitlen finns föreskrifter om skyldigheter för nätkoncessionshavare i frågor om

- redovisning av nätverksamhet,
- skyldighet att ansluta en anläggning,
- skyldighet att överföra el,
- skyldighet att mäta och beräkna överförd el,
- betala ersättning för inmatning av el i vissa fall,
- anskaffning av el som behövs i nätverksamheten, och
- avgifter och övriga villkor för anslutning eller överföring.

Flera av föreskrifterna är inte relevanta för den som innehar en ledning eller en nätkoncession utan att bedriva nätverksamhet. Att regleringen formellt omfattar alla nätkoncessionshavare gör den onödigt betungande för en koncessionshavare som överför el endast för egen räkning. Det som kräver närmare överväganden är frågor om anslutning till en ledning eller ett ledningsnät och överföring av el för någon annans räkning. I övrigt bör de skyldigheter i lagen som är aktuella gälla för nätföretag.

Anslutning av anläggningar till en ledning eller ett ledningsnät

En nätkoncessionshavare som ansluter en extern kund blir på det sättet ett nätföretag. De kostnader som uppstår om nätkoncessionshavaren måste anpassa sin verksamhet till att överföra el för någon annans räkning kan i det enskilda fallet vara större än samhällsnyttan. Innehavaren av en ledning med begränsad kapacitet kan dock ofta göra avsteg från anslutningsskyldigheten (se avsnitt 18.1). Det väcker i sin tur frågan vilken praktisk betydelse anslutningsskyldigheten har när det gäller ledningar som visserligen är koncessionspliktiga men används för eget bruk.

Nätkoncessionsutredningen föreslår att ledningar som omfattas av nätkoncession men saknar externa kunder ska undantas från regleringen. En nätkoncessionshavare som inte redan bedriver nätverksamhet skulle i så fall inte ha någon skyldighet att ge andra aktörer tillgång till ledningen eller ledningsnätet. Detta är ett stort avsteg från grunderna för regelverket, som har som ändamål att säkerställa bl.a. att det inte byggs parallella nät och att den som innehar samhällsviktig infrastruktur ger andra aktörer

Prop. 2021/22:153 tillträde på skäliga villkor. Att det finns en rätt till tredjepartstillträde till elnäten är grundläggande även för EU:s elmarknadsrätt.

En ordning där endast nätföretag är skyldiga att ansluta anläggningar kan medföra att en nätkoncessionshavare får konkurrensfördelar jämfört med andra aktörer som vill ansluta sig till ledningen. En vindkraftsprojektör skulle exempelvis kunna bygga en ledning för eget bruk och stänga ute konkurrerande anläggningar trots att ledningen har kapacitet.

Den problematik som redovisas ovan bör utredas ytterligare innan det kan bli aktuellt att undanta nätkoncessionshavare från anslutningsskyldigheten. De behov av generella undantag från regleringen som finns hanteras i dag genom förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen. Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att se över undantagen. Det kan finnas anledning att göra nya överväganden i frågan om anslutningsskyldighet sedan Energimarknadsinspektionen har redovisat uppdraget.

Överföring av el för någon annans räkning

För att regleringen av tredjepartstillträde ska vara tydlig bör det framgå av ellagen att en nätkoncessionshavare är skyldig inte bara att ansluta anläggningar utan även att överföra el för någon annans räkning. En nätkoncessionshavare som ansluter en anläggning och överför el för någon annans räkning bedriver nätverksamhet och kommer alltså att omfattas av regleringen av nätföretag.

Koncerner

I ellagen finns bestämmelser som innehåller begreppet koncern eller moder- och dotterföretag (3 kap. 1 b–1 d, 1 i, 1 k, 17 och 23 §§). I lagförslaget finns paragrafer som i sak överensstämmer med den hittillsvarande regleringen och inte innebär någon ändring utöver en språklig och redaktionell bearbetning. *Lagrådet* anser att det bör klargöras vad som avses med koncern respektive moder- och dotterföretag. I detta lagstiftningsärende saknas det underlag som krävs för sådana överväganden. De om- disponeringar som krävs för att ellagen ska ha en lämplig struktur och uppbyggnad bör dock kunna genomföras utan ett sådant klargörande som *Lagrådet* efterlyser.

Regeringens förslag: I ellagen ska det med följande ord avses

- distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,
- distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,
- lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,
- regionnät: en ledning eller ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,
- transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. Enligt promemorians förslag ska det med distributionsnätsföretag avses den som har nätkoncession för regionledning eller ett lokalnät och med regionledning en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. I rapporten föreslås att en definition av begreppet systemansvarig för distributionssystem förs in i ellagen. Med en sådan systemansvarig ska det enligt förslaget avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystem inom ett visst område eller som driver en regionledning med stöd av nätkoncession för linje. I rapporten föreslås även att en definition av begreppet systemansvarig för överföringssystem införs i ellagen, att begreppet överföringssystem definieras i lagen och att begreppen transmissionsnät och transmissionsnätsföretag utgår.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Affärsverket svenska kraftnät* anser att det bör tydliggöras vilka som är systemansvariga för distributionsnät, alternativt vilka som inte är det av dem som innehar nätkoncession. Verket anför även att det gör lagstiftningen otydlig att använda både systemansvarig myndighet och systemansvarig för överföringssystemet utan att tydliggöra att dessa avser samma funktion. *Energiföretagen Sverige* och *Kraftringen Energi AB* ifrågasätter förslaget att utan närmare analys införa ett systemansvar för alla nätföretag. *Luleå tekniska universitet* förordar att behålla befintliga begrepp men ange t.ex. att nätföretag har systemansvar för lokalnät. *Oberoende Elhandlare* menar att den nya DSO-rollen innebär en så stor förändring i lokalnätens roll och att det samtidigt är så oklart hur ansvarsfördelningen ska vara mellan distributionsnätsföretag och transmissionsnätsföretag att det kräver ytterligare utredning. *Trafikverkets* uppfattning är att verket inte är och aldrig har varit något nätföretag (systemansvarig) och att verket i annat fall uttryckligen måste undantas från de skyldigheter som följer av förslaget i rapporten. *Vattenfall AB* anser att definitionen av systemansvar bör omformuleras för att ligga i linje med elmarknadsdirektivet. *Ellevio AB* anser att alla nätägare, inklusive alla

Prop. 2021/22:153 lokalnätsföretag, bör klassas som systemansvariga för distributionssystem. Att nätföretagen ska vara systemansvariga är enligt *E.ON Sverige AB* ett långtgående uppdrag vilket kräver befogenheter och verktyg som dagens nätföretag saknar.

Skälen för regeringens förslag

Transport av el

I ellagen används ordet överföring som beteckning på all transport av el, oavsett på vilken nivå i det koncessionspliktiga elnätet som transporten äger rum. I den äldre ellagen – lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar – gjordes skillnad mellan överföring och distribution. I 1 § första stycket, i den lydelse den äldre ellagen hade när den upphävdes, angavs att med elektrisk anläggning förstods ”anläggning med däri ingående särskilda föremål för produktion, upplagring, omformning, överföring, distribution eller nyttjande av elektrisk ström”. I förarbetena till bestämmelsen anfördes följande (prop. 1970:139 s. 54):

I ”överföring” torde enligt vanligt språkbruk kunna inrymmas varje transport av elektrisk kraft, således även s.k. detaljdistribution. I paragrafen åsyftas därmed dock endast transporter av större energimängder, t.ex. från en kraftstation till en distributör. Denna betydelse torde överensstämma med den inom branschen allmänt omfattade. Med ”distribution” avses mera lokalt inriktad verksamhet som går ut på leverans av kraft till olika förbrukare.

Även i elmarknadsdirektivet görs skillnad mellan överföring och distribution. Med överföring avses transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutförbrukare eller distributörer, men inte leverans (artikel 2.34). Med distribution avses transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans (artikel 2.28).

Uppdelningen i överföring och distribution har stor betydelse inom EU-regelverket. Kraven skiljer sig i väsentliga avseenden åt när det gäller sådana nätföretag som bedriver distribution i elmarknadsdirektivets mening å ena sidan och företag som bedriver överföring å den andra. I Sverige har kraven i tidigare gällande direktiv 2009/72/EG genomförts utan att det uttryckligen görs skillnad mellan företag som bedriver överföring och sådana som bedriver distribution.

Den svenska lagstiftningen skulle bli lättare att förstå om det gjordes en tydligare uppdelning mellan nätföretag som bedriver överföring och företag som bedriver distribution. Vidare skulle kopplingen till EU-rätten bli lättare att uppfatta.

Distribution och transmission

Att använda ordet distribution med den innebörd som framgår av elmarknadsdirektivet är förenligt med såväl allmänt språkbruk som bruket inom elbranschen. Med utgångspunkt i svenska förhållanden kan distribution definieras som överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät.

Att använda ordet överföring på samma sätt som i elmarknadsdirektivet är dock förenat med praktiska svårigheter. Med hänsyn till att ordet i dag i ellagstiftningen används för all transport av el skulle en omfattande omarbeting av författningstexten vara nödvändig. Det ligger närmare till hands att använda termen transmission för överföring för någon annans räkning genom ett transmissionsnät. En fördel med att använda transmission i stället för det vanligare överföring är också att det tydligare framgår att det handlar om en juridisk och teknisk term med en skarpt avgränsad innebörd (prop. 2017/18:237).

Distributionsnätsföretag

I elmarknadsdirektivet används ordet systemansvarig som beteckning på elnätsföretag. Med systemansvarig för distributionssystemet (på engelska distribution system operator eller DSO) avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el (artikel 2.29). I Sverige har region- och lokalnätsföretagen redan ett sådant ansvar enligt ellagen. Frågan är om det tillför någonting väsentligt att även använda elmarknadsdirektivets terminologi. Det främsta argumentet för detta är att det innebär en anpassning till EU-rättsakterna så som dessa formulerats på svenska. I övrigt är det tveksamt om det finns några särskilda fördelar.

Termen systemansvarig för distributionssystemet förekommer inte i vanligt språkbruk och används inte heller inom elbranschen. Den framstår också som otymplig. Det är inte heller lämpligt att införa beteckningen systemansvarig för nätföretag utan att samtidigt byta ut uttrycket systemansvarig myndighet, som i ellagen används för den myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (8 kap. 1 §).

Elnätsföretag eller nätföretag är de i Sverige etablerade motsvarigheter till elmarknadsdirektivets term systemansvariga. Någon fullständig anpassning av terminologin i den nationella ellagstiftningen till EU-rättsakterna är inte praktiskt genomförbar. Med hänsyn till det sagda framstår det som lämpligt att i lagen använda beteckningen distributionsnätsföretag.

Termen transmissionsnätsföretag används redan i ellagen som beteckning på den aktör som benämns systemansvarig för överföringssystem i elmarknadsdirektivet. När det gäller transmissionsnät och transmissionsnätsföretag finns det inte anledning att göra några andra överväganden i fråga om terminologin än de som redovisas i propositionen Elmarknadsfrågor (prop. 2017/18:237 s. 29–34).

När distributionsnätsföretag definieras i ellagen är det viktigt att de aktörer som pekats ut i sak är identiska med elmarknadsdirektivets systemansvariga för distributionssystem. Det finns emellertid utrymme för att med utgångspunkt i svenska förhållanden tydligare ange vilka företag det är som avses utan att detta innebär någon skillnad i sak. Det är inte nödvändigt att det redan av definitionen framgår att ett företag som ansvarar för

Prop. 2021/22:153 drift och underhåll och utbyggnad av distributionssystem inom ett visst område är ett distributionsnätsföretag. Att företaget har ett sådant ansvar följer av att det innehar en nätkoncession och bedriver nätverksamhet.

Med distributionsnätsföretag bör det mot denna bakgrund avses ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät. En sådan definition omfattar de företag som innehar och ansvarar för driften av de regionala och lokala distributionsnäten.

Lokalnät och regionnät

Orden lokalnät och regionnät är etablerade. Det är tveksamt om termerna i någon större utsträckning kan ge upphov till tolkningssvårigheter om de används i lagtexten. För tydlighetens skull är det dock lämpligt att termerna definieras i ellagen, inte minst med hänsyn till att regionnät från och med den 1 augusti 2021 kan byggas och drivas med stöd av en nätkoncession för område med en lägsta tillåta spänning och alltså inte längre behöver utgöras av sådana regionledningar som omfattas av nätkoncession för linje (prop. 2020/21:188).

Ett lokalnät är ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåta spänning. Så bör termen också användas i ellagen.

En regionledning definieras i dag som en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät (1 kap. 4 a § andra stycket ellagen). Med utgångspunkt i den definitionen bör det med regionnät avses en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåta spänning. Det är då inte nödvändigt att använda termen regionledning i lagen.

Ett nytt systemansvar?

Regeringens förslag innebär att termen nätföretag även i fortsättningen kommer att användas i fråga om alla företag som är systemansvariga i elmarknadsdirektivets mening, både distributionsnätsföretag och transmissionsnätsföretag. Beteckningen distributionsnätsföretag kommer i ellagen att omfatta samtliga nätföretag som inte är transmissionsnätsföretag. I sak innebär förslaget i denna del inte någon ändring i förhållande till gällande rätt. Det införs alltså inte ett nytt systemansvar som några remissinstanser befarat. Även rollfördelningen mellan distributionsnätsföretagen och transmissionsnätsföretagen förblir oförändrad.

Åtskillnad av transmission

I ellagen finns föreskrifter om förbud mot att i vissa fall använda rättigheter gentemot ett transmissionsnätsföretag eller ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas (3 kap. 1 g §). Regleringen syftar till att säkerställa att ett transmissionsnätsföretag är oberoende av företag som producerar eller handlar med el eller naturgas. I lagförslaget finns paragrafer som i sak överensstämmer med den hittillsvarande regleringen och inte innebär någon ändring utöver en språklig och redaktionell bearbetning. *Lagrådet* konstaterar att varken lagtexten eller författningskommentaren ger något svar på frågan vilka rättigheter som avses med förbudet. I den frågan finns inte något särskilt beredningsunderlag i detta lagstiftningsärende. Det saknas därför förutsättningar för resonemang som går

6 Drift av ledning eller ledningsnät som ska utföras i Sverige

Regeringens förslag: Driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad så att övervakning och styrning av anläggningen samt utfärdande av arbetsbegäran och driftorder utförs i Sverige.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Länsstyrelsen i Gotland* påpekar att det behöver tydliggöras hur långt kravet sträcker sig avseende kontrakterade entreprenörer. *Energimyndigheten* har liknande synpunkter och anser vidare att utredningens definition av drift är problematisk då denna skulle kunna ges en vid tolkning.

Försvarets radioanstalt för fram att det fortsatt finns behov av att kunna pröva nätföretags lämplighet att inneha nätkoncession ur totalförsvars synpunkt, vilket utredningen valt att inte lämna något förslag om. Liknande synpunkter förs även fram av bl.a. *Försvarmakten*, *Totalförsvarets forskningsinstitut*, *Affärsverket svenska kraftnät* och *Länsstyrelsen i Kronobergs län*. Affärsverket svenska kraftnät påpekar därtill att det utöver att skapa rättsliga förutsättningar för att beakta totalförsvarets behov i dessa sammanhang bör tydliggöras i Energimarknadsinspektionens myndighetsuppdrag att de ska bevaka totalförsvarets intressen i sin myndighetsutövning.

Skälen för regeringens förslag: En fungerande elförsörjning är mycket viktig för att upprätthålla samhällets funktion. Historiskt har kontrollen över elsystem och elnät funnits på lokal, regional och nationell nivå. Elnätets robusthet och avbrottsäkerhet har successivt förbättrats genom bättre nät och nät drift. Under de senaste decennierna har en omfattande strukturomvandling och många ägarbyten av elnätsföretag skett. Samtidigt ska Sverige ha ett starkt totalförsvaret mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget och en ökad hotbild mot Sverige, inte minst i form av informationspåverkan och it-attacker. Regeringen anser därför att det är motiverat att införa ett funktionskrav på att stora delar av arbetet med drift av ledningar och ledningsnät ska utföras i Sverige. På så sätt behålls den faktiska kontrollen inom landets gränser.

Lagrådet anser att det bör förtydligas hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas i förhållande till reglerna om tillsyn i 12 kap. ellagen. Regeringen vill med anledning av detta förtydliga att kravet innebär att de personer på ett nätföretag som arbetar med de aktuella driftmomenten ska ha sin anställning i Sverige och befinna sig här vid utfärdande av t.ex. en arbetsbegäran. Som Lagrådet påpekar kan det vara förenat med vissa svårigheter att genom tillsyn kontrollera var en person exakt befinner sig om utfärdan-

det t.ex. sker via e-post. Det ska dock i detta sammanhang framhållas att de nätföretag som i dag är verksamma i Sverige sköter driften av sina nät härifrån och att dessa aktörer arbetar med hög säkerhet genom att t.ex. använda sig av slutna e-postsystem vid driftarbete. Några praktiska problem att utöva tillsyn över att kravet uppfylls bör därför inte uppkomma.

Energimyndigheten anser att nätkoncessionsutredningens definition av drift som ska utföras i Sverige är problematisk då den kan ges en för vid innebörd. Regeringen delar inte denna ståndpunkt utan anser att de av utredningen utpekade momenten som ska utföras i Sverige täcker de delar som bedöms kritiska för att den faktiska kontrollen ska bibehållas inom landet. *Länsstyrelsen i Gotland* efterlyser vägledning om hur kraven på att viss drift ska utföras i Sverige förhåller sig till kontrakterade underentreprenörer. Det står liksom tidigare fritt för elnätsföretag att lägga ut driftarbete på entreprenad. De moment som enligt förslaget ska utföras i Sverige träffar dock även underentreprenörer.

Flera remissinstanser lyfter fram behovet av att utreda frågan om en prövning av nätföretags lämplighet ur försvarssynpunkt. För närvarande finns det inte några planer på att utreda detta närmare men regeringen kommer att följa frågan framöver.

7 Stödtjänster

7.1 Vad är stödtjänster?

Regeringens förslag: I ellagen ska med en stödtjänst avses en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning. Med en icke frekvensrelaterad stödtjänst ska avses en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dodnätsstart och till ödrift.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapporten föreslås en utförligare definition av stödtjänst.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Luleå tekniska universitet* anser att det är rimligt att hantering av överbelastning räknas som en stödtjänst.

Skälen för regeringens förslag

Frekvensrelaterade och icke frekvensrelaterade stödtjänster

För att kunderna på elmarknaden ska få pålitliga och stabila nättjänster krävs att nätföretagen använder sig av stödtjänster.

Frekvens måste regleras omedelbart, eller åtminstone mycket snabbt, och regleringen kan göras genom att öka eller minska produktionen eller förbrukningen. Den fysikaliska bakgrunden är att produktion och förbrukning hela tiden måste vara lika stora. Till tjänster kopplade till frekvens-

hållningen (frekvensrelaterade stödtjänster) för kraftsystemets drift hör olika balans- och frekvensprodukter.

Icke frekvensrelaterade stödtjänster är andra stödtjänster som används av ett nätföretag, exempelvis tjänster för spänningshållning och reaktiv effekt, tjänster för att minska eller öka produktion eller förbrukning, energilagring och avtal om bortkoppling av last och stöd om elnätet behöver startas om vid en total blackout.

Elmarknadsdirektivets definitioner

I elmarknadsdirektivet definieras en stödtjänst som en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inbegripet balansering och icke frekvensrelaterade stödtjänster men inte inbegripet hantering av överbelastning (artikel 2.48). Med icke frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift (artikel 2.49).

Definitioner i ellagen

För att genomföra elmarknadsdirektivet är det nödvändigt att införa nya bestämmelser om stödtjänster. För att underlätta genomförandet bör definitioner av stödtjänst och icke frekvensrelaterad stödtjänst finnas i ellagen, och definitionerna bör i sak svara mot elmarknadsdirektivet. Ellagens definitioner bör dock anpassas till de ord och uttryck som i övrigt används i lagen. Däremot finns det inte utrymme för att, som *Luleå tekniska universitet* föreslår, behandla hantering av överbelastning som en stödtjänst i ellagen.

En definition av stödtjänst kan formuleras så att den avser tjänster som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning. Det är alltså inte nödvändigt att särskilt ange att stödtjänster innefattar balansering och icke frekvensrelaterade stödtjänster.

Skilda krav på distributions- respektive transmissionsnätsföretag

Elmarknadsdirektivet innehåller skilda krav på distributions- respektive transmissionsnätsföretag när det gäller upphandling av stödtjänster (se avsnitten 7.2–7.5).

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska anskaffa icke frekvensrelaterade stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Detta krav på anskaffningen ska inte tillämpas om

- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna gäller för anskaffningen,
- anskaffningen gäller en nätkomponent som är integrerad i elnätet och används uteslutande för att säkerställa en säker och tillförlitlig drift av nätet, dock inte för balansering eller hantering av överbelastning, eller
- nätmyndigheten har beviljat dispens i det enskilda fallet.

Nätmyndigheten ska få bevilja dispens endast om det är ekonomiskt ineffektivt att anskaffa stödtjänsten på ett öppet, icke-diskriminerande eller marknadsorienterat sätt.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapporten föreslås inte att kravet på öppen, icke-diskriminerande och marknadsorienterad anskaffning ska vara subsidiärt till lagen om upphandling inom försörjningssektorerna.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen Sverige* och *Kraftringen Energi AB* ställer sig frågande till om det är rimligt att kräva att alla dagens elnätsföretag ska klara detta och om det är det mest effektiva sättet ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. *Göteborgs kommun* och *Göteborg Energi AB* anser att det finns oklarheter i förslaget och bedömer att det är långt ifrån självklart att det kommer att finnas en marknad för samtliga stödtjänster med tanke på hur få tjänsteleverantörer det finns i dag. *Lokalkraft Sverige* anser att lokalnätsägare ska få fortsätta att äga förnyelsebar produktion för att täcka nätförluster. Även *Elinorr* ställer sig frågande till ändringen med hänvisning till att den endast leder till ökad administration och ökade kostnader. *Malung-Sälens kommun* anför att det är viktigt att Energimarknadsinspektionen beviljar undantag från krav på upphandling om nätföretaget kan påvisa att kravet är ekonomiskt ineffektivt. *Elinorr* föreslår att möjligheterna att bevilja undantag tillämpas i största möjliga mån. *Installatörsföretagen Service i Sverige AB* anser att Energimarknadsinspektionen bör få en tidsgräns för att fatta beslut.

Skälen för regeringens förslag

Krav på ett marknadsbaserat förfarande

Elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om ett marknadsbaserat förfarande för anskaffningen av icke frekvensrelaterade stödtjänster när det gäller både distributionsnätsföretag (artikel 31.7) och transmissionsnätsföretag (artikel 40.5).

Vid upphandlingen av stödtjänster ska ett distributionsnätsföretag upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för nätet i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden. Tillsynsmyndigheten ska dock kunna bevilja ett undantag om det

marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stöd-tjänster är ekonomiskt ineffektivt (artikel 31.7 första meningen).

Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter (artikel 31.7 andra meningen och 40.7).

Ett transmissionsnättsföretag är ansvarigt för att upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten (artikel 40.1 i i elmarknadsdirektivet). Transmissionsnättsföretaget ska upphandla balanstjänster genom transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden samt deltagande av alla kvalificerade elföretag och marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering (artikel 40.4 första meningen i elmarknadsdirektivet). När det gäller aktörernas medverkan ska tillsynsmyndigheter och transmissionsnättsföretag i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställa tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för marknaden (artikel 40.4 andra meningen).

När det gäller balanstjänster är kraven genomförda genom bestämmelserna om balansansvar i 8 kap. ellagen. Enligt elmarknadsdirektivet ska kraven dock tillämpas även i fråga om icke frekvensrelaterade stödtjänster, utom i de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att marknadsbaserat tillhandahållande av tjänsterna inte är ekonomiskt effektivt och har beviljat undantag (artikel 40.5 första meningen). I direktivet anges vidare att den rättsliga ramen i synnerhet ska säkerställa att transmissionsnättsföretag kan upphandla tjänster från leverantörer av efterfrågeflexibilitet eller energilagring och ska främja genomförandet av energieffektivitetsåtgärder, där dessa tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet (artikel 40.5 andra meningen).

Finns det en skyldighet att anskaffa stödtjänsterna externt?

Några remissinstanser väcker frågor om huruvida alla nätföretag har förutsättningar att anskaffa stödtjänster externt och på ett marknadsbaserat sätt. Elmarknadsdirektivet bör inte tolkas som att det finns en allmän skyldighet för nätföretagen att anskaffa stödtjänsterna externt. I den utsträckning som det är förenligt med regelverket i övrigt finns det utrymme för nätföretagen att utföra de nödvändiga uppgifterna i egen regi. Så kan alltså vara fallet om det inte finns en marknad för den aktuella stödtjänsten. Frågan om i vilken utsträckning nätföretag får bedriva exempelvis elproduktion behandlas nedan (avsnitt 9).

Upphandlingslagstiftningen i Sverige

För att ta ställning till behovet av genomförandeåtgärder krävs först en bedömning av vilket det gällande regelverket är i Sverige när det gäller nätföretagens upphandling av icke frekvensrelaterade stödtjänster.

Nätföretagen är upphandlande enheter enligt 1 kap. 22 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, förkortad LUF. Upphandlande enheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet

Prop. 2021/22:153 sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (4 kap. 1 § LUF).

Lagen innehåller undantag för vissa kontrakt som avser leveranser av energi till nätföretag (3 kap. 10 § andra punkten LUF). När det gäller el som behövs för nätverksamheten krävs dock enligt ellagen att nätföretaget anskaffar elen på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt (3 kap. 16 § ellagen).

En särskild bestämmelse om anskaffning av stödtjänster

Det finns alltså redan nationella föreskrifter för att säkerställa att nätföretagens anskaffning av varor och tjänster sker på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Regeringen ser inte heller skäl att införa en specialreglering i ellagen som ska tillämpas i stället för lagen om upphandling inom försörjningssektorerna.

Det regelverk som beskrivs närmast ovan är dock inte heltäckande. Icke frekvensreglerade stödtjänster kan omfattas av undantaget för leveranser av energi till nätföretag utan att samtidigt falla under ellagens krav när det gäller el som behövs i nätverksamheten. Det är alltså nödvändigt att införa föreskrifter om marknadsbaserad anskaffning för att genomföra elmarknadsdirektivet i denna del. Några remissinstanser för fram invändningar med hänvisning till den administrativa bördan för nätföretagen eller att en sådan anskaffning är samhällsekonomiskt ineffektiv. Invändningarna kan beaktas när de nationella föreskrifterna utformas, men det finns inte utrymme för att avstå från en reglering. Det bör införas ett krav att nätföretag ska anskaffa icke frekvensrelaterade stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant krav kan inte anses vara mer betungande för företagen än vad som krävs för att genomföra direktivet. Kravet bör dock gälla endast om lagen om upphandling inom försörjningssektorerna inte gäller för anskaffningen.

Lagrådet anser att det borde vara möjligt att utforma regleringen så att den ger mer konkret vägledning. Regleringen i denna del ska ses mot bakgrund av elmarknadsdirektivets allmänt hållna krav på transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden. Som nämns ovan finns redan en liknande reglering när det gäller anskaffningen av el som behövs för nätverksamheten. Motsvarande krav gäller även när Affärsverket svenska kraftnät anskaffar tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret från elproducenter (8 kap. 3 a § andra meningen ellagen) och när balansansvariga anskaffar produktionskapacitet (8 kap. 11 c § ellagen). Regeringen bedömer inte att regelverket behöver vara mer detaljerat när det gäller nätföretagens anskaffning av icke frekvensrelaterade stödtjänster.

Undantag för helt integrerade nätkomponenter

I enlighet med det som anges i direktivet bör ellagens krav inte gälla när ett nätföretag anskaffar helt integrerade nätkomponenter. I elmarknadsdirektivet definieras dessa som nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringsanläggningar, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning (artikel 2.51).

Undantag som beviljas av Energimarknadsinspektionen

Enligt elmarknadsdirektivet ska tillsynsmyndigheten kunna meddela ett undantag från kravet på transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, om myndigheten bedömer att ett marknadsbaserat tillhandahållande är ekonomiskt ineffektivt. Energimarknadsinspektionen bör alltså få möjlighet att bevilja sådana undantag. Som några remissinstanser framhåller är det angeläget att undantag kan beviljas när det är motiverat. Det bör dock överlämnas till Energimarknadsinspektionen att avgöra i vilka situationer det är ekonomiskt ineffektivt att anskaffa en stödtjänst på ett på ett öppet, icke-diskriminerande eller marknadsorienterat sätt.

Installatörsföretagen Service i Sverige AB anser att Energimarknadsinspektionen bör få en tidsgräns för att fatta beslut. Enligt förvaltningslagen (2017:900) ska ett ärende hos en förvaltningsmyndighet handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (9 § första stycket). Regeringen bedömer att det inte är nödvändigt att införa särskilda bestämmelser om tidsramar för Energimarknadsinspektionens prövning.

Sanktioner

Lagrådet efterlyser överväganden när det gäller behovet av sanktioner. Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över att ellagen följs i de delar som är relevanta här (12 kap. 1 § andra stycket). Inspektionen har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen (12 kap. 2 §) och får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden (12 kap. 3 § första stycket). Något behov av sanktioner utöver detta bedöms inte finnas.

7.3 Icke-diskriminerande behandling av aggregatorer

Regeringens förslag: Ett nätföretag som anskaffar stödtjänster ska i förhållande till elproducenter behandla aktörer som tillhandahåller tjänster i form av ändrad elförbrukning genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av aktörernas tekniska kapacitet.

Med aggregering ska det avses sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt rapportens förslag ska ett nätföretag inte få diskriminera aggregatorer vid anskaffande av stödtjänster.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Konjunkturinstitutet* hade gärna sett en mer utförlig analys av vilka utmaningar som uppstår med anledning av att elmarknadsdirektivet främjar efterfrågefleksibilitet genom aggregering. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att syftet med aggregatorers verksamhet bör förtydligas i regelverket.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 17 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om efterfrågefleksibilitet genom aggregering. Med aggregering avses i direktivet en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slag av organiserade elmarknader (artikel 2.18).

Huvuddelen av kraven i artikel 17 ligger utanför ramarna för propositionen. Ett krav gäller dock särskilt upphandlingen av stödtjänster. Medlemsstaterna ska säkerställa att nätföretag i det sammanhanget behandlar marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt tillsammans med producenter och på grundval av deras tekniska kapacitet (artikel 17.2).

Det är inte uppenbart att någon särskild reglering är nödvändig i denna del vid sidan av den övriga regleringen av nätföretagens anskaffning av stödtjänster. Det finns dock ingen anledning att lämna utrymme för tvivel om att Sverige har genomfört elmarknadsdirektivet i denna del. Det är inte en sådan fråga som kräver en utförlig analys av det slag som *Konjunkturinstitutet* efterlyser. För att införa en reglering krävs inte heller att syftet med aggregatorers verksamhet förtydligas på det sätt som *Sveriges Kommuner och Regioner* efterlyser.

Det bör alltså införas ett krav på att ett nätföretag som anskaffar stödtjänster i förhållande till elproducenter ska behandla aktörer som tillhandahåller tjänster i form av ändrad elförbrukning genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av aktörernas tekniska kapacitet.

Det bör i lagen preciseras vad som avses med aggregering med elmarknadsdirektivets definition som utgångspunkt. För att underlätta läsningen bör, i enlighet med *Lagrådets* förslag, det med aggregering avses sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader.

7.4 Förhandsprövning av villkor

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska inte få ingå avtal om stödtjänster förrän nätmyndigheten har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen. Den nya förhandsprövningen ska dock inte omfatta balansavtal.

Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om metoderna kan antas leda till att stödtjänster

- utförs så effektivt som möjligt,
- ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
- tillhandahålls på ett objektiva och icke-diskriminerande sätt.

Nätmyndighetens beslut i frågan om godkännande ska gälla omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet genom kungörelse.

Ett nätföretag ska offentliggöra de villkor som företaget tillämpar i avtalen. Företaget ska utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om villkoren.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt rapportens förslag ska godkännande lämnas, om metoderna

kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller krav på att ett nätföretag ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Installatörsföretagen Service i Sverige AB* anser att Energimarknadsinspektionen bör få en tidsgräns för att fatta beslut.

Skälen för regeringens förslag

Krav på förhandsprövning

När det gäller sådana avtal om stödtjänster som ingår av distributionsnät-företag finns det i artikel 31.6 i elmarknadsdirektivet en hänvisning till artikel 59.7. Kravet på förhandsprövning enligt den sistnämnda bestämmelsen gäller dock även transmissionsnät-företag, liksom kravet på offentliggörande enligt artikel 59.8.

En nationell energitillsynsmyndighet ska ansvara för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för tillhandahållande av stödtjänster, som ska utföras så ekonomiskt som möjligt och ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag, varvid stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baserat på objektiva kriterier (artikel 59.7 b). Metoderna och villkoren ska offentliggöras (artikel 59.8).

Balanstjänster

När det gäller balanstjänster finns redan bestämmelser om förhandsprövning och offentliggörande i 8 kap. 4 a § andra och tredje styckena respektive 4 b § ellagen. Den ordningen genomför elmarknadsdirektivet när det gäller villkoren i balansavtal. Det finns inte heller i övrigt skäl att ändra de aktuella bestämmelserna. Den nya förhandsprövning som krävs för att genomföra direktivet bör alltså inte omfatta balansavtal.

Övriga stödtjänster

Det kan antas underlätta för såväl de berörda företagen som Energimarknadsinspektionen om den nya förhandsprövningen har i huvudsak samma utformning som den ordning som gäller för balansavtal. Regeringen uppfattar inte heller att det finns skäl som talar för att införa en annan modell för prövningen.

Ett nätföretag bör mot denna bakgrund inte få ingå avtal om stödtjänster förrän Energimarknadsinspektionen har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen (jfr 8 kap. 4 a § andra stycket första meningen ellagen). Energimarknadsinspektionen bör i enlighet med elmarknadsdirektivets krav godkänna metoderna, om metoderna kan antas leda till att stödtjänster utförs så effektivt som möjligt, ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag och tillhandahålls på ett objektiva och icke-diskriminerande sätt.

Energimarknadsinspektionens beslut i frågan om godkännande bör gälla omedelbart, och myndigheten bör delge beslutet genom kungörelse

Prop. 2021/22:153 (jfr 8 kap. 4 b § tredje stycket ellagen). När det gäller tiden för att avgöra ett ärende finns inte behov av någon reglering utöver den som finns i förvaltningslagen (se avsnitt 7.2).

Det bör ligga på nätföretagen att offentliggöra de villkor som företagen tillämpar i avtal om stödtjänster och att utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om villkoren (jfr 8 kap. 4 b § ellagen).

Lagrådet efterlyser ett förtydligande i frågan om det avses vara någon skillnad mellan metoder att utforma avtalen och avtalsvillkor. Det enklaste sättet att i förhand pröva metoderna för utformningen av avtalsvillkor torde vara att på ansökan av ett nätföretag granska de standardvillkor som företaget använder för att utforma avtalen med de enskilda leverantörerna (jfr prop. 2011/12:77 s. 25). Det utesluter dock inte att metodprövningen kan ske på annat sätt. Ytterst bör det vara upp till Energimarknadsinspektionen att avgöra vad som är ett ändamålsenligt sätt att genomföra prövningen. Metoder att utforma avtalen och avtalsvillkor kan alltså inte utan vidare sägas vara samma sak.

7.5 Riktlinjer och tekniska villkor

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om

- hur ett distributionsnätsföretag ska ta fram och utforma riktlinjer för att anskaffa stödtjänster,
- skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster och lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande,
- vilka krav som ska vara uppfyllda för att nätmyndigheten ska godkänna specifikationer och marknadsprodukter, och
- vilka tekniska villkor i övrigt som ett nätföretag får ställa in fråga om stödtjänster.

Ren energi-rapporten innehåller inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna: *Affärsverket svenska kraftnät* anser att det även i fortsättningen bör vara den systemansvariga myndigheten som bär huvudansvaret för framtagandet av tekniska krav för deltagande på marknaderna. Enligt verket räcker det inte enbart med skrivningar om att stödtjänsterna ska upphandlas, utan det bör framgå att det även ingår i ansvaret att på olika sätt utveckla stödtjänsterna. Övriga remissinstanser berör inte frågan särskilt.

Skälen för regeringens förslag

Riktlinjer för upphandlingen

Elmarknadsdirektivet utgår från att ett distributionsnätsföretag kan ta fram ”regler” för att upphandla de produkter och tjänster som behövs för distributionsnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift. När det gäller ett distributionsnätsföretag som är ansvarigt för sådan upphandling ska de regler som företaget antar för detta ändamål vara objektiva, transparenta och

icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med transmissionsnätsföretag och andra berörda marknadsaktörer (artikel 31.6 första meningen). Att i detta sammanhang använda ordet regler i svensk författningstext är dock inte lämpligt, eftersom det kan ge intrycket att det rör sig om föreskrifter eller andra rättsligt bindande normer. Det som avses är riktlinjer för upphandlingen.

Energimarknadsinspektionen bedömer att de aktuella kraven kan genomföras i svensk rätt genom de förslag som redovisas i avsnitt 7.2 och 7.4 ovan. För att det inte ska råda någon tvekan om att Sverige har genomfört direktivet även i dessa delar bör det dock finnas en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur ett distributionsnätsföretag ska ta fram och utforma riktlinjer för att anskaffa stödtjänster.

Specifikationer och standardiserade marknadsprodukter

Transmissionsnätsföretag, som behöver tillsynsmyndighetens godkännande, eller tillsynsmyndigheten själv, ska enligt elmarknadsdirektivet genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och distributionsnätsföretagen fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå (artikel 40.6 första meningen). Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering (artikel 40.6 andra meningen).

I linje med det som *Affärsverket svenska kraftnät* anför bör det i första hand ligga på affärsverket att ta fram de aktuella specifikationerna och marknadsprodukterna. Enligt elmarknadsdirektivet krävs dock att tillsynsmyndigheten i vart fall lämnar sitt godkännande. Mot denna bakgrund anser regeringen att en lämplig ordning i Sverige är att ett transmissionsnätsföretag, i praktiken Affärsverket svenska kraftnät, tar fram specifikationerna och, när det är lämpligt, standardiserade marknadsprodukter och lämnar dessa till Energimarknadsinspektionen för godkännande. För att Energimarknadsinspektionen ska godkänna specifikationer och marknadsprodukter bör det krävas att dessa, i enlighet med vad som krävs enligt elmarknadsdirektivet, säkerställer ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla berörda marknadsaktörer.

De föreskrifter som krävs för att genomföra direktivet i denna del är sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att utfärda. Det finns inte skäl att i lagen föra in detaljerade och tekniska föreskrifter när det gäller specifikationer och marknadsprodukter. Om föreskrifterna finns på en lägre normnivå, blir det också enklare att vid behov genomföra justeringar. En möjlighet är att införa allmänt hållna bestämmelser i lagen och komplettera lagen i förordning och myndighetsföreskrifter. Det finns dock ingen särskild fördel med en sådan uppdelning eller i övrigt starka skäl för en reglering i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de icke frekvensrelate-

Prop. 2021/22:153 rade stödtjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster och lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till Energimarknadsinspektionen för godkännande och föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att inspektionen ska godkänna specifikationer och marknadsprodukter.

Tekniska villkor i övrigt

Distributionsnätsföretagens upphandling av icke frekvensrelaterade stödtjänster ska enligt elmarknadsdirektivet säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer (artikel 31.8). Det krävs i synnerhet att tillsynsmyndigheterna och distributionsnätsföretagen i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställer tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten hos alla marknadsaktörer.

Kravet i fråga om faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer genomförs i huvudsak genom bestämmelserna om marknadsbaserad anskaffning och förhandsprövning av villkor (avsnitt 7.2 och 7.4). För att säkerställa att ett sådant faktiskt deltagande är möjligt bör dock regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kunna meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som ett nätföretag får ställa i fråga om stödtjänster, utöver sådana villkor som behandlas i detta avsnitt.

Det bör även finnas utrymme för att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta på det sätt som anges i direktivet. Överväganden och förslag i den delen finns i avsnitt 8.

8 Samarbete och informationsutbyte

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för

- nätföretag att samarbeta med varandra i frågor som rör möjligheten för den som är ansluten till elnätet att delta på marknader för el,
- nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta i frågor som rör möjligheten att delta på marknader för stödtjänster, och
- nätföretag att utbyta information.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. I rapporten föreslås att distributionsnätsföretag ska få en skyldighet att samarbeta med transmissionsnätsföretag för att säkerställa att marknadsaktörerna kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svenskt Näringsliv* bedömer att Energimarknadsinspektionen borde utarbeta någon form av vägledning i fråga om vad samarbetet ska innehålla och hur det ska utformas. *Göteborgs Energi AB* anser att det är viktigt att beakta att lösningar på nationella problem inte bör skapa nya problem på lokal nivå. *Vattenfall AB* anför att

Skälen för regeringens förslag

Samarbete för att marknadsaktörer ska kunna delta på marknader för el eller stödtjänster

Enligt artikel 31.9 i elmarknadsdirektivet ska distributionsnätsföretag samarbeta med transmissionsnätsföretag så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Något uttryckligt krav med motsvarande innehåll finns inte i det hittillsvarande svenska regelverket. Det är alltså nödvändigt att införa nationella föreskrifter för att Sverige ska anses ha genomfört direktivet i denna del.

Ett allmänt hållet krav i ellagen kan taget för sig få endast begränsad praktisk betydelse. Det kan visa sig att det krävs sådana förtydliganden som *Svenskt Näringsliv* och *Vattenfall AB* efterlyser. Som *Göteborgs Energi AB* framhåller bör det också tas hänsyn till att lösningarna ska fungera på flera nivåer.

De föreskrifter som krävs för att genomföra direktivet i denna del är sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att utfärda. En annan möjlighet är att införa en allmänt hållet bestämmelse i ellagen och komplettera lagen i förordning och myndighetsföreskrifter. Det finns dock ingen särskild fördel med en sådan uppdelning eller i övrigt starka skäl för en reglering i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att samarbeta i frågor som rör möjligheten för den som är ansluten till elnätet att delta på marknader för el eller stödtjänster.

Som nämns i avsnitt 7.5 bör det även finnas utrymme för att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta på det sätt som anges i artikel 31.8 i elmarknadsdirektivet. Bemyndigandet bör alltså omfatta även skyldighet för nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta i frågor som rör möjligheten att delta på marknader för stödtjänster.

Skyldighet för nätföretag att utbyta information

Nätföretag ska enligt elmarknadsdirektivet utbyta all nödvändig information och samordna med varandra i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen (artikel 32.2 tredje meningen och 40.6 tredje meningen). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör mot denna bakgrund få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att utbyta information.

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska inte få bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet. Företaget ska dock få

- förvalta eller driva andra nät än elnät,
- producera el, om produktionen sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott, och
- reparera och underhålla ett annat företags nät.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad som är tillåten verksamhet.

Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet få bevilja dispens från förbudet, om ett nätföretag behöver bedriva annan verksamhet än nätverksamhet för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt ellagen eller andra föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet eller enligt EU:s elmarknadsförordning.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt rapportens förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilka verksamheter som är nödvändiga för att ett distributionsnätsföretag ska kunna följa sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet eller EU:s elmarknadsförordning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Ljusdals kommun* avstyrker förslaget med hänvisning till att Energimarknadsinspektionen har gjort en alltför snäv tolkning av direktivet, vilket enligt kommunen får negativa konsekvenser för små nätföretags möjlighet att samarbeta och dela på specialistkompetens. *E.ON Sverige AB* anser att det är en för omfattande inskränkning att begränsa verksamhetsutövandet för distributionsnätsföretaget till att endast gälla egen nätverksamhet. *Affärsverket svenska kraftnät* förordar att det direkt i lagtexten tydliggörs att systemansvariga för överföringssystem också får handla med energi i syfte att balansera elsystemet vid obalanser och med stödtjänster. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* anser att det tydligare bör framgå att distributionsnätsföretag kan erbjuda tjänsten avbrottsfri kraft för exempelvis kunder som bedriver samhällsviktig verksamhet. *Sala kommun* anför att förslaget medför en svårighet att fördela fasta kostnader, vilket kommer att bidra till behov av ökade taxor för kundkollektivet, och att ett förslag för att behålla styrkan i de kommunala bolagen kunde vara att införa ett undantag för bolag med högst 100 000 kunder. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att avgränsningen av nätverksamhet bör ge fortsatt möjlighet för nätföretag att sälja entreprenadtjänster till andra elnät. *Kraftringen Energi AB* förordar att det ges utrymme för ett nätföretag att sälja tjänster till t.ex. andra nätföretag, industrier och kommuner. *Elinorr* och *Lokalkraft Sverige* föreslår att inskränkningen revideras på sådant sätt att det i fortsättningen även ska vara tillåtet för nätföretag att utföra drifts-, administrations- och stödtjänster åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet. *Malung-Sälens kommun* anser att nätmyndigheten ska bevilja undantag från att ett distributionsnätsföretag inte får bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet, om företaget kan visa att det är ekonomiskt fördelaktigt för kommunkoncernen eller samhället.

Elmarknadsdirektivets krav

Enligt artiklarna 31.10 och 40.8 i elmarknadsdirektivet krävs det tillstånd från medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter för att distributionsnätsföretag och transmissionsnätsföretag ska få bedriva någon annan verksamhet än den som föreskrivs i direktivet och i EU:s elmarknadsförordning. En förutsättning för ett sådant tillstånd är att den verksamhet som undantas är nödvändig för att företagen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet eller förordningen. Dessutom måste tillsynsmyndigheten bedöma behovet av undantaget. Artiklarna 31.10 och 40.8 påverkar dock inte rätten för nätföretagen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Avgränsning av nätverksamhet i svensk rätt

Enligt den hittillsvarande regleringen får ett nätföretag inte bedriva produktion av eller handel med el (3 kap. 1 a § första stycket ellagen). Företaget får dock bedriva sådan elproduktion som utslutande är avsedd att täcka nätförluster eller sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott (3 kap. 1 a § andra stycket ellagen).

För att genomföra elmarknadsdirektivet krävs det alltså att det nuvarande förbudet utökas till att gälla all annan verksamhet än den som föreskrivs i direktivet och i EU:s elmarknadsförordning med de undantag som behandlas nedan.

Vad ingår i nätverksamheten?

Regeringen föreslår att nätverksamhet i ellagen ska avse att med stöd av en nätconcession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen (avsnitt 5.1). Avgränsningen rymmer i huvudsak den verksamhet som ett nätföretag får bedriva inom de ramar som sätts av elmarknadsdirektivet och EU:s elmarknadsförordning. Regeringen delar alltså inte den bedömning som några remissinstanser gör att Energimarknadsinspektionens förslag går längre än direktivet.

Affärsverket svenska kraftnät och *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* efterlyser förtydliganden av att olika åtgärder och tjänster ingår i den verksamhet som ett nätföretag får bedriva. Regeringen bedömer dock att det inte finns skäl att särskilt lyfta fram just de delarna av nätverksamheten i lagtexten. I den utsträckning det behövs förtydliganden bör i stället regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad som ska anses ingå i nätverksamheten.

Generella undantag från förbudet

Det är enligt elmarknadsdirektivet uttryckligen tillåtet för ett distributionsnätsföretag att förvalta eller driva andra nät än elnät. Ett förbud mot att bedriva annan verksamhet än nätverksamhet kan dessutom inte anses vara ett hinder mot att distributionsföretaget producerar el tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott eller utför reparationer och annat underhåll

Prop. 2021/22:153 å t ett annat företag som innehar ett elnät eller ett annat sådant nät som nätföretaget får förvalta eller driva. En sådan möjlighet bör därför finnas.

Elmarknadsdirektivet tillåter däremot inte att det görs undantag för nätföretag med hänvisning till antalet kunder på det sätt som *Sala kommun* föreslår. Ett nätföretag bör få tillhandahålla sådana tjänster som *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Krafttringen Energi AB*, *Elinorr* och *Lokalkraft* pekar på endast i den utsträckning tjänsterna kan anses ingå i den verksamhet som nätföretaget får bedriva i övrigt.

Dispens i enskilda fall

Elmarknadsdirektivet lämnar utrymme för undantag även i fråga om annan verksamhet, om två förutsättningar är uppfyllda (artiklarna 31.10 och 40.8). För det första ska verksamheten vara nödvändig för att distributionsnätetsföretagen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet eller EU:s elmarknadsförordning. För det andra ska tillsynsmyndigheten ha bedömt behovet av undantaget.

Det bör finnas möjlighet att i Sverige medge sådana undantag som avses i elmarknadsdirektivet. Eftersom direktivet kräver att Energimarknadsinspektionen bedömer behovet av undantaget, bör inspektionen få bevilja dispens i det enskilda fallet. Det bör få ske om ett nätföretag behöver bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt ellagen eller andra föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet eller enligt EU:s elmarknadsförordning. Den grund för dispens som *Malung-Sälens kommun* förordar har inte någon självständig betydelse enligt direktivet.

En hänvisning till en EU-förordning kan avse en viss angiven lydelse (statisk hänvisning) eller den vid varje tidpunkt gällande lydelsen (dynamisk hänvisning). En statisk hänvisning medför att lagen normalt behöver ändras om EU-förordningen ändras. Genom en dynamisk hänvisning säkerställs att ändringar i EU-förordningen får omedelbart genomslag exempelvis när det gäller en tillsynsmyndighets sanktionsmöjligheter, eftersom lagen inte med nödvändighet behöver ändras om förordningen ändras. I tillsynsbestämmelser som kompletterar EU-förordningar görs numera hänvisningarna ofta dynamiska. Det är lämpligt att hänvisningen till EU:s elmarknadsförordning är dynamisk även när det gäller möjligheten att bevilja dispens.

10 Övervakningsplan för samriskföretag

Regeringens förslag: Bestämmelserna om övervakningsplan för samriskföretag ska utgå.

Ren energi-rapporten innehåller inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna berör inte frågan. Synpunkter har under hand inhämtats från *Affärsverket svenska kraftnät* och *Energimarknadsinspektionen*, som inte har några invändningar mot att bestämmelserna utgå.

Skälen för regeringens förslag: I ellagen finns bestämmelser om övervakningsplan för vissa samriskföretag (3 kap. 17 b §). Bestämmelserna in-

fördes som en del av genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (prop. 2011/12:77). Det nya elmarknadsdirektivet innehåller inte några motsvarande krav. Det finns inte något samriskföretag som omfattas av regleringen, som även i övrigt saknar praktisk betydelse.

Med hänsyn till att bestämmelserna om övervakningsplan för samriskföretag inte är nödvändiga för att genomföra EU-rätten i Sverige och inte heller i övrigt fyller någon funktion bör de utgå.

11 Nätföretagens användning av flexibilitetstjänster

11.1 Vad är flexibilitetstjänster?

I artikel 32 i elmarknadsdirektivet finns krav på incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät. I artikel 32.1 och 32.2 regleras frågor om hur distributionsnätsföretag ska anskaffa flexibilitetstjänster. Direktivet innehåller ingen definition av flexibilitetstjänst. Det framgår dock att det som avses är sådana tjänster som kan förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionsnätet, bl.a. hantering av överbelastning (artikel 32.1 första meningen). Flexibilitetstjänster kan på ett kostnadseffektivt sätt minska behovet av uppgradering eller ersättning av nätkapacitet och stödja en effektiv och säker drift av nätet.

11.2 Drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster

Regeringens förslag: När intäktsramen bestäms för en nätverksamhet ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten. Bedömningen ska få medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sala kommun* anser att det som är viktigt är drivkraften för att få en ökad effektivitet i nätet, inte att styra vilka verktyg bolagen ska jobba med och hur. *Energiföretagen Sverige*, *Ljusdals kommun*, *Malung-Sälens kommun*, *Ellevio AB*, *Elinorr*, *Lokalkraft Sverige* och *Vattenfall AB* har invändningar mot att bedömningen ska få medföra en minskning av intäktsramen. *Energiföretagen Sverige*, *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Kraftringen Energi AB* anser att det är rimligt att investeringar i system och tjänster kopplade till flexibilitet ger avkastning och inte bara räknas som en påverkbar kostnad med ett effektiviserings-

Prop. 2021/22:153 krav. Ellevio AB anför att en enkel metodik kan vara att kostnader som är relaterade till efterfrågeflexibilitet hanteras som en opåverkbar kostnad med ett extra påslag om 5–10 procent för att stimulera användningen. *E.ON Sverige AB* bedömer att det krävs kraftiga positiva incitament för att nätföretagen fullt ut ska utnyttja den potential som finns kopplad till flexibilitetstjänster och att flexibilitetslösningar behöver betraktas som en virtuell anläggningstillgång. *Power Circle AB* anför att för att uppmåna till ökad resurseffektivitet genom att använda tillgängliga flexibilitetsresurser i systemet behöver nätföretagen få större positiva incitament för att använda resurserna.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

I artikel 32.1 i elmarknadsdirektivet finns krav som gäller den nödvändiga rättsliga ramen för att tillåta och tillhandahålla incitament för distributionsnättsföretag att upphandla flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionsnätet. I det följande behandlas frågan hur sådana incitament som direktivet kräver bör tillhandahållas.

Sala kommun invänder mot särskilda incitament att det som är viktigt är drivkraften för att få en ökad effektivitet i nätet, inte att styra vilka verktyg nätföretagen ska använda. Med hänsyn till elmarknadsdirektivets krav är det emellertid nödvändigt att införa en reglering som skapar drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster.

Incitament genom intäktsregleringen

Förhandsregleringen av nätföretagens intäkter (5 kap. ellagen) är ett viktigt verktyg för att skapa drivkrafter för nätföretagen att bedriva nätverksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. En nätverksamhet ska ha en intäktsram som inte ska vara större än vad som behövs för att täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt, täcka avskrivningar och ge en sådan avkastning på kapitalbasen som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar (5 kap. 1 § ellagen).

De kostnader som ett nätföretag har för att anskaffa flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av elnätet täcks av intäktsramen, om det är kostnader för en sådan ändamålsenlig och effektiv drift som beskrivs ovan. Regleringen är alltså inte något hinder för att nätföretagen anskaffar flexibilitetstjänster. Något särskilt incitament för att välja flexibilitetstjänster i stället för att exempelvis förstärka nätet finns emellertid inte. För att genomföra artikel 32.1 i elmarknadsdirektivet bör ett sådant incitament införas.

Särskilda incitament

I ellagen finns en reglering som syftar till att skapa särskilda incitament för nätföretagen att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ökad energieffektivisering. När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet (5 kap. 11 § ellagen). Det

ligger nära till hands att införa en motsvarande reglering när det gäller nätföretagens användning av flexibilitetstjänster.

Flera remissinstanser är kritiska till att bedömningen skulle kunna medföra en minskning av intäktsramen. Med hänsyn till syftet med regleringen är det dock motiverat att ett nätföretag lever upp till rimliga krav på använda flexibilitetstjänster. I likhet med vad som gäller i fråga om krav på kvalitet i nätverksamheten blir en minskning av intäktsramen aktuell bara om företaget inte lever upp till en viss nivå (jfr prop. 2008/09:141 s. 63 och 103 och prop. 2017/18:237 s. 91 f.). I det sammanhanget har det betydelse bl.a. vilka förutsättningar som finns att anskaffa flexibilitetstjänster.

Några remissinstanser förespråkar andra lösningar. En möjlighet som nämns är att behandla kostnader för flexibilitetstjänster på samma sätt som investeringar i anläggningar som ingår i kapitalbasen. Det är emellertid lämpligt att välja en lösning som är lätt att anpassa till den reglering som redan finns. Regleringen bör vidare lämna ett större bedömningsutrymme för Energimarknadsinspektionen än de lösningar som remissinstanserna förordar. Förslaget kan antas skapa tillräckligt stora positiva incitament för att fylla sitt syfte.

Mot denna bakgrund bör det när intäktsramen bestäms för en nätverksamhet tas hänsyn till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten. Bedömningen ska få medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Ytterligare föreskrifter

I likhet med det som gäller i fråga om effektiviseringskrav som avser utnyttjandet av elnätet bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kunna meddela föreskrifter i anslutning till regleringen i ellagen (jfr 5 kap. 12 §). Genom föreskrifterna bör det kunna preciseras vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

11.3 Specifikationer och marknadsprodukter

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om

- skyldighet för ett distributionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster, att lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande och att offentliggöra en förteckning över marknadsprodukterna, och
- vilka krav som specifikationer och marknadsprodukter ska uppfylla.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. I rapporten föreslås att de aktuella frågorna regleras i ellagen. Innan en förteckning fastställs ska samråd ske med berörda aktörer. Förteckningen ska offentliggöras.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen Sverige* och *Oberoende*

Prop. 2021/22:153 *Elhandlare* anser att det bör tydliggöras att flexibilitetstjänster ska anskaffas i enlighet med direktivkravet. Energiföretagen Sverige och *Kraftringen Energi AB* påpekar att införandet av flexibilitetsmarknader måste få ske stegvis. *SKGS* och *Svenskt Näringsliv* anser att det är viktigt att marknadens alla aktörer involveras i framtagningen av marknadsmodeller för flexibilitetsprodukter. *Teknikföretagen* anser att systemansvariga för distributionssystem bör ta fram specifikationer för flexibilitetstjänster i samråd med ägare av flexibilitetsresurser och leverantörer av flexibilitetstjänster och att även den systemansvarige för överföringssystemet bör inkluderas. *Svensk Vindenergi* anser att det är av yttersta vikt att de bestämmelser som införs är anpassade till att nästan all ny elproduktion är förnybar. *Göteborg Energi AB* anser att det kan finnas en risk för en inläsningseffekt med att ta fram en produktkatalog och att tjänsterna därför bör göras teknikneutrala och beskrivas i termer av funktioner mot nätet. *Kraftringen Energi AB* anser att det bör förtydligas att balansansvaret är det administrativa regelverk som håller gränssnittet mot den konkurrensutsatta marknaden intakt och tydliggör det ekonomiska ansvaret för olika aktörer. *Installatörsföretagen Service i Sverige AB* anser att Energimarknadsinspektionen bör få en tidsgräns för att fatta beslut.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

Distributionsnätsföretag, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten själv, ska enligt elmarknadsdirektivet genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och transmissionsnätsföretag fastställa specifikationer för de flexibilitetstjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå (artikel 32.2 första meningen). Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagringssystem och marknadsaktörer som deltar i aggregering (artikel 32.2 andra meningen).

I artikel 32.2 i elmarknadsdirektivet finns det även krav som gäller utbyte av information med transmissionsnätsföretag. Överväganden och förslag i den delen finns i avsnitt 8.

Elmarknadsdirektivet innehåller i detta sammanhang även en bestämmelse om rimlig ersättning till distributionsnätsföretaget för upphandlingen (artikel 32.2 fjärde meningen). När det gäller ersättningen bedömer regeringen att det inte krävs några nya genomförandeåtgärder, eftersom ett distributionsnätsföretag har rätt att uppbära sådana intäkter från nätverksamheten som svarar mot nödvändiga kostnader för upphandlingen (se 5 kap. 1 § ellagen).

Behov av nya föreskrifter

Som Energimarknadsinspektionen konstaterat krävs nationella föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivets krav när det gäller sådana specifikationer för flexibilitetstjänster och standardiserade marknadsprodukter för

tjänsterna som enligt elmarknadsdirektivet ska fastställas av distributionsnätsföretag eller den nationella tillsynsmyndigheten. En lämplig ordning är att ett distributionsnätsföretag tar fram specifikationerna och, när det är lämpligt, standardiserade marknadsprodukter och lämnar dessa till Energimarknadsinspektionen för godkännande. För att Energimarknadsinspektionen ska godkänna specifikationer och marknadsprodukter bör det krävas att dessa säkerställer ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla berörda marknadsaktörer.

Normnivå

De föreskrifter som krävs för att genomföra direktivet i denna del är sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att meddela. Om föreskrifterna finns på en lägre normnivå, blir det enklare att vid behov genomföra justeringar. En möjlighet är att införa allmänt hållna bestämmelser i lagen och komplettera lagen i förordning och myndighetsföreskrifter. Det finns emellertid inte någon särskild fördel med en sådan uppdelning eller i övrigt starka skäl för en reglering i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få meddela föreskrifter om skyldighet för ett distributionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de flexibilitets-tjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster, att lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till Energimarknadsinspektionen för godkännande och att offentliggöra en förteckning över marknadsprodukterna. Föreskrifter behövs även i fråga om vilka krav som ska vara uppfyllda för att inspektionen ska godkänna specifikationer och marknadsprodukter.

Flera remissinstanser har detaljsynpunkter på hur regleringen bör utformas. Regeringen kommer att beakta synpunkterna i samband med att en förordning tas fram.

12 Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag

Regeringens förslag: Ett distributionsnätsföretag ska vartannat år ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan), offentliggöra planen och ge in den till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram, om offentliggörandet och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen och om undantag från skyldigheten att ta fram en plan.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapporten föreslås inte någon möjlighet till undantag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energikontoren Sverige* förordar att det ska tydliggöras att lokal och regional samhällsplanering, de regionala energikontoren samt regional utveckling ska tas med i framtagandet av nät-

Prop. 2021/22:153 utvecklingsplanerna. *Svensk Solenergi* föreslår att nätägare på alla nivåer bör upprätthålla och underhålla sol- och vindbruksplaner som en del av arbetet med nätutvecklingsplaner i syfte att underlätta och effektivisera omställningen till ett förnybart energisystem. *Vattenfall AB* anför att det behöver klargöras i vilken omfattning nätutvecklingsplanerna endast syftar till att informera eller om de även ska anses inkludera åtaganden. *Malung-Sälens kommun* ifrågasätter om inspektionen bör kunna meddela föreskrifter. *Power Circle AB* anser att det bör beaktas att vissa av landets nätföretag är små och kanske inte har egna resurser att ta fram nätutvecklingsplaner. *Energiföretagen Sverige, Ljusdals kommun, Malung-Sälens kommun, Sala kommun, Smedjebackens kommun, Sveriges Kommuner och Regioner, Östersunds kommun* och *Elinorr* förordar undantag för bl.a. små lokalnätstföretag.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

Enligt artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet ska utvecklingen av ett distributionsnät baseras på en transparent nätutvecklingsplan, som distributionsnätstföretaget ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten. Nätutvecklingsplanen ska skapa transparens när det gäller de flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt som behövs. Den ska också ange planerade investeringar under de kommande 5–10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddningspunkter för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även omfatta användningen av efterfrågeflexibilitet, energieffektivitet, energilagringsanläggningar och andra resurser som distributionsnätstföretaget ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av nätet.

I artikel 32.4 finns föreskrifter om ett samrådsförfarande som ska äga rum när nätutvecklingsplanen tas fram. Det anges också att tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras.

Enligt artikel 32.5 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa skyldigheten i artikel 32.3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Skyldighet för alla distributionsnätstföretag att ta fram en nätutvecklingsplan

För att genomföra artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet krävs nationella föreskrifter om skyldighet för distributionsnätstföretag att ta fram en nätutvecklingsplan, offentliggöra planen vartannat år och ge in planen till tillsynsmyndigheten. Det krävs vidare föreskrifter som genomför direktivets förhållandevis detaljerade krav på vad nätutvecklingsplanen ska innehålla och hur den ska tas fram.

De föreskrifter som krävs för att genomföra direktivet i denna del är sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att utfärda. Det krävs dock inte detaljerade föreskrifter om planens innehåll för att införa en skyldighet för distributionsnätstföretag att ta fram och offentliggöra en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas. Det är alltså lämpligt att reglera sådana

grundläggande skyldigheter i ellagen. Ett distributionsnätsföretag bör också ge in nätutvecklingsplanen till Energimarknadsinspektionen.

Det finns däremot inga starka skäl som talar för en mer detaljerad reglering i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör i stället få meddela föreskrifter som genomför direktivet när det gäller nätutvecklingsplanens närmare innehåll, hur planen ska tas fram och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen.

Malung-Sälens kommun väcker frågan om huruvida Energimarknadsinspektionen bör få meddela föreskrifter i ämnet. Regeringen uppfattar dock inte att det finns skäl att utesluta eller begränsa möjligheterna till subdelegation. I samband med att en förordning tas fram kommer regeringen att ta närmare ställning till vilka föreskrifter som bör kunna meddelas av Energimarknadsinspektionen.

Undantag

Flera remissinstanser lyfter frågan om undantag från skyldigheten att ta fram en nätutvecklingsplan. Det kan anmärkas att elmarknadsdirektivet ger utrymme för undantag endast när det gäller vertikalt integrerade elföretag. Distributionsnätsföretag som inte ingår i koncerner kan alltså inte omfattas av ett undantag enligt artikel 32.5.

Det finns inte skäl att närmare överväga möjligheten till undantag för andra distributionsnätsföretag än små och medelstora lokalnätsföretag. För ett litet nätföretag kan uppgiften att ta fram en nätutvecklingsplan framstå som särskilt betungande.

Nätutvecklingsplanerna har som syfte att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringssystem och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna tillräcklig information om väntade utbyggnader och uppgraderingar av nätet (skäl 61 i elmarknadsdirektivet).

Omställningen av kraftsystemet i Sverige innebär utmaningar för många distributionsnätsföretag. Andelen förnybar elproduktion ökar i snabb takt i näten. Den äldre elproduktionen fasas ut i allt större utsträckning. Omställningen skapar tekniska utmaningar och ställer ökade krav på nätföretagens kompetens och organisation. Ett robust elnät är vidare en viktig beståndsdel för Sveriges krisberedskap och totalförsvarets behov. Även ett litet elnät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till en ny och förändrad elproduktion. Det har därför betydelse att även små distributionsnätsföretag upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningarna för bl.a. ny elproduktion och flexibilitetstjänster.

Mot denna bakgrund bör utgångspunkten vara att alla distributionsnätsföretag tar fram en nätutvecklingsplan. Det är dock inte uteslutet att det i framtiden kan finnas skäl att undanta en del små nätföretag från skyldigheten. Regeringen föreslår därför att det ska vara möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag.

13 Investeringsplan för transmissionsnätsföretag

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till nätmyndigheten.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. I rapporten föreslås att ett transmissionsnätsföretag vartannat år ska upprätta en tioårig nätutvecklingsplan och lämna in planen till Energimarknadsinspektionen.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 59.1 k i elmarknadsdirektivet ska den nationella tillsynsmyndigheten övervaka de investeringsplaner som transmissionsnätsföretagen utarbetar och i sin årsrapport tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.

Elmarknadsdirektivet innehåller inte något uttryckligt krav att ett transmissionsnätsföretag ska ta fram en sådan investeringsplan som anges i artikel 59.1 k. Det är dock lämpligt att en sådan plan tas fram. Frågan är då om det krävs föreskrifter för att säkerställa detta.

I Sverige är det i praktiken Affärsverket svenska kraftnät som skulle beröras av ett uttryckligt krav i frågan. Med hänsyn till att affärsverket är en statlig förvaltningsmyndighet, som lyder under regeringen, är det inte självklart att frågan om investeringsplan behöver regleras i föreskrifter. Om regeringen anser att det är lämpligt, kan den meddela sådana föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Det är dock inte uteslutet att det i framtiden kan finnas andra transmissionsnätsföretag i Sverige än Affärsverket svenska kraftnät. Regeringen bedömer därför att det kan vara motiverat att införa föreskrifter om en sådan skyldighet som Energimarknadsinspektionen föreslår i Ren energi-rapporten. För att det ska kunna finnas en sådan reglering i fråga om ett nätföretag som är ett privat rättssubjekt krävs det att riksdagen meddelar föreskrifter genom lag eller bemyndigar regeringen att meddela sådana föreskrifter (8 kap. 2 § första stycket 2 och 3 § första stycket regeringsformen). Riksdagen kan även medge att regeringen bemyndigar en förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter i ämnet (8 kap. 10 § regeringsformen).

Det finns inte något behov av en reglering i lag. I stället bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till Energimarknadsinspektionen.

Regeringens förslag: Ett distributionsnätsföretag ska inte få äga, utveckla, förvalta eller driva ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut (laddningspunkt). Förbudet ska inte gälla laddningspunkter som företaget innehar uteslutande för eget bruk.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I rapporten föreslås inte någon möjlighet till undantag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Ljusdals kommun* avstyrker förslaget med hänvisning till att det krävs att nätföretagen kan äga, driva och förvalta laddinfrastruktur där inga kommersiella aktörer finns för att hela Sverige ska kunna vara med i omställningen till en fossilfri fordonsflotta. *Östersunds kommun* påpekar att det finns risk att nätföretag i områden med låg befolkningstäthet inte kommer att kunna driva utbyggnad av laddinfrastruktur i framtiden, vilket eventuellt skulle kunna försvåra och försena utbyggnaden av laddinfrastruktur i hela Sverige. *Malung-Sälens kommun*, *Sala kommun*, *Teknikföretagen*, *Elinorr* och *Lokalkraft Sverige* anser att det bör vara möjligt att ge undantag avseende nätföretags möjlighet att äga laddinfrastruktur. *E.ON Sverige AB* anför att möjligheterna till undantag bör nyttjas fullt ut. *Sveriges advokatsamfund* anser att kan finnas anledning att överväga frågan om undantag.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

Enligt artikel 33.2 i elmarknadsdirektivet får distributionsnätsföretag inte äga, utveckla, förvalta eller driva gränssnitt där ett elfordon i taget kan laddas eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut, utom då företaget äger sådana laddningspunkter uteslutande för eget bruk. Medlemsstaterna får dock enligt artikel 33.3 tillåta undantag från förbudet, förutsatt att en rad villkor är uppfyllda.

Ett förbud är nödvändigt för att genomföra elmarknadsdirektivet

För att genomföra artikel 33.2 i elmarknadsdirektivet är det nödvändigt att införa ett förbud mot att distributionsnätsföretag äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningspunkter, som inte innehas uteslutande för eget bruk. Ett sådant förbud bör alltså införas.

Undantag från förbudet

Flera remissinstanser motsätter sig ett generellt förbud mot att distributionsnätsföretag innehar laddningspunkter och anför bl.a. att ett förbud kan försvåra utbyggnaden av laddinfrastruktur i delar av Sverige. Den intensiva utbyggnad av laddningspunkter för personbilar som pågår i Sverige förutsätter dock i allmänhet inte att laddningspunkter innehas av nätföretag. Vidare har andra aktörer än nätföretag förutsättningar att bygga ut

Prop. 2021/22:153 laddningspunkter för tunga fordon. Med hänsyn till det som remissinstanserna anfört kan det emellertid inte uteslutas att det i framtiden kan visa sig finnas skäl att undanta nätföretag från förbudet, exempelvis där det saknas alternativ eller i glesbefolkade delar av landet. Regeringen föreslår därför att det ska vara möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om att Energimarknadsinspektionen får bevilja dispens i enskilda fall.

15 Distributionsnätsföretags kommunikation med elanvändare och allmänheten

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag från ellagens krav på åtskillnad när det gäller kommunikation och varumärkesprofilering i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Undantag ska dock inte få göras för distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt elmarknadsdirektivet får distributionsnätsföretag, som är vertikalt integrerade, inte i samband med kommunikation och varumärkesprofilering ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har (artikel 35.3 andra meningen). Kravet är genomfört i 3 kap. 23 § ellagen. När det gäller åtskillnad av distribution innebär elmarknadsdirektivet inga ändringar i sak.

En medlemsstat har möjlighet att besluta om undantag för koncerner som har mindre än 100 000 anslutna kunder eller levererar till små, enskilda system (artikel 35.4 i elmarknadsdirektivet). Möjligheten gäller även andra krav i fråga om åtskillnad, bl.a. skyldigheten att upprätta ett regel efterlevnadsprogram (artikel 35.2 d).

Sverige har utnyttjat möjligheten till undantag från kravet på regel efterlevnadsprogram (övervakningsplan) för att underlätta för producenter av förnybar el (prop. 2009/10:51). Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på övervakningsplan i fråga om nätföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el, förutsatt att företaget inte ingår i en koncern vars samlade elnät har 100 000 elanvändare eller fler (3 kap. 19 § ellagen). Energimarknadsinspektionen har meddelat sådana föreskrifter (EIFS 2013:5).

Samma skäl som motiverat införandet av undantag när det gäller kravet på övervakningsplan talar för att införa motsvarande undantag i fråga om nätföretagets kommunikation och varumärkesprofilering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela före-

16 Innehav av energilagringssystem

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska inte få äga, utveckla, förvalta eller driva en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare (energilagringsanläggning).

Regeringen ska få meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I rapporten föreslås att föreskrifter om undantag från förbudet ska föras in i ellagen i fråga om bl.a. energilagringssystem som är helt integrerade nätkomponenter. Vidare föreslås att det ska framgå av lagen att en energilagringssystem som ska fasas ut vid beräkningen av kapitalbasen ska behandlas på motsvarande sätt som en tillgång som inte behövs för att bedriva nätverksamheten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Östersunds kommun* bedömer att förslaget eventuellt riskerar att försvåra utnyttjandet av energilagringssystem för att utveckla och effektivisera nät drift för många aktörer. *Luleå tekniska universitet* anför att om man skulle tolka definitionen av lagring på ett rent fysiskt sätt skulle all energi lagras under en viss tid i nätet, eftersom det inte går att överföra energin momentant, och att det kan vara värt att ange hur ordet uppskjutning ska tolkas. Universitetet, *E.ON Sverige AB* och *Elinorr* uppfattar vidare definitionen av helt integrerad nätkomponent som otidlig. *Lantmäteriet* anser att frågan om markåtkomst genom ledningsrätt för energilagringssystem som utgör en helt integrerad del av ett elnät kan behöva undersökas närmare. *Ljusdals kommun* förordar att lagstiftaren utnyttjar de undantag som finns i elmarknadsdirektivet och de förbehåll som finns i undantagen. *Sala kommun* anser att ett distributionsnätsföretag bör kunna äga ett energilagringssystem för att arbeta med effektbegränsande åtgärder och kunna säkra ned mot överliggande nät. *Göteborg Energi AB* anför att det krävs ytterligare förtydliganden kring avyttringen av en anläggning i de fall ett nätföretag skulle vara ägare på grund av att ingen annan aktör fanns vid upphandlingstillfället. *Installatörsföretagen Service i Sverige AB* påpekar att det är viktigt att det finns en effektiv beslutsprocess vid ansökan om undantag. *Lokalkraft Sverige* anser att ett nätföretag bör få ersättning för att det initialt har tagit den ekonomiska risken, när någon annan aktör vill ta över ett energilagringssystem.

Teknik och användningsområden för energilagring

På elområdet kan energi lagras på mekanisk, elektrisk, elektromagnetisk eller kemisk väg. De vanligaste användningsområdena för energilagring är utnyttjande av prisdifferenser (arbitrage), balansering av energi och elbalans, uppstart vid blackout, stabilisering av konventionell elproduktion, lagring för ödrift och icke anslutna system, förskjutning av investeringar, kapande av effekttoppar inom industrin samt energilagring i bostäder. Kapacitet, kostnader, energitäthet, effektivitet samt teknisk och ekonomisk livslängd är faktorer som styr i vilket sammanhang de olika tekniska lösningarna är mest lämpade att använda. En mekanisk teknik, som lagrar energi med hjälp av vattenpumpar eller tryckluft, är användbar för effektbalansering. Elektromagnetisk teknik, dvs. användning av batterier, passar bäst för reservkraft, ödrift och system som inte är anslutna till elnätet. Den teknik som utvecklas snabbast i dag är batterier.

Energilagringen inom EU är i dag främst inriktad mot småskalig användning, arbitrage och minskning av kapacitetstoppar. Marknaden för energilagring är ännu relativt begränsad, och endast ett fåtal tekniker är i dag kommersiellt lönsamma och används i större skala.

Definitioner av energilagring och energilagringensanläggning

I elmarknadsdirektivet avses med

- energilagring: i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare (artikel 2.59), och
- energilagringensanläggning: en anläggning i elsystemet där energi lagras (artikel 2.60).

För att genomföra elmarknadsdirektivet krävs det nationella föreskrifter om energilagringensanläggningar. En energilagringensanläggning är i det sammanhanget en anläggning som används för energilagring i direktivets mening. Det betyder inte att det är nödvändigt att i ellagen eller någon annan författning införa en definition som ordagrant återger direktivtexten, men föreskrifterna bör utformas med utgångspunkt i de definitioner som finns i direktivet och utan att någon ändring görs av det sakliga innehållet.

Det tolkningsproblem som *Luleå tekniska universitet* pekar på när det gäller uppskjuten användning kan hanteras genom att regleringen i ellagen omfattar sådana anläggningar som används särskilt för energilagring. Regleringen bör alltså omfatta sådana anläggningar i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller annan energibärare. Genom att ange att anläggningen ska användas för sådana ändamål görs en gränsdragning mot sådan uppskjutning av elanvändningen som alltid sker vid transporten av el genom nätet utan att vara särskilt avsedd.

I artiklarna 36 och 54 i elmarknadsdirektivet regleras nätföretagens möjligheter att inneha energilagringssystem.

Som huvudregel får ett nätföretag inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem (artiklarna 36.1 och 54.1). Undantag är dock tillåtna dels om energilagringssystemen är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande, dels om följande huvudsakliga villkor är uppfyllda (artiklarna 36.2 och 54.2).

För det första ska det efter ett anbudsförfarande visa sig att ingen annan aktör medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar eller att ingen aktör kan tillhandahålla tjänsten till en rimlig kostnad och i rätt tid. För det andra ska energilagringssystemen vara nödvändig för att ett nätföretag ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet när det gäller en effektiv, tillförlitlig och säker drift av elnätet, och anläggningarna får inte användas för att köpa eller sälja el på elmarknaderna. Innan anbudsförfarandet genomförs ska tillsynsmyndigheten ha bedömt behovet av ett undantag, granskat anbudsförfarandet och lämnat sitt godkännande.

Om det är ett transmissionsnätsföretag som beviljas ett undantag, ska tillsynsmyndigheten anmäla beslutet till Europeiska kommissionen och Acer (artikel 54.3).

Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringssystem för att bedöma den potentiella tillgängligheten och den potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar (artiklarna 36.3 och 54.4). Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt, ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av nätföretag på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för detta förfarande får tillsynsmyndigheterna medge att nätföretaget får skälig ersättning, särskilt för att få tillbaka restvärdet av sina investeringar i energilagringssystemen.

Det finns dock energilagringssystem som inte omfattas av det offentliga samrådet (artiklarna 36.4 och 54.5). Det gäller helt integrerade nätkomponenter och, förutsatt att en rad krav är uppfyllda, nya batterilagringssystem.

Utformningen av ett förbud

För att genomföra elmarknadsdirektivet krävs att det införs ett förbud för nätföretag att äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Det finns alltså inte utrymme för att beakta sådana invändningar som tar sikte på de svårigheter ett förbud kan skapa för nätverksamheten. Eventuella problem får i stället hanteras genom de möjligheter till undantag från förbudet som är tillåtna enligt direktivet.

Det kan ifrågasättas om det som anges i elmarknadsdirektivet inte går att sammanfatta som ett förbud mot att inneha de aktuella anläggningarna. Att formulera förbudet på det sättet kan dock medföra att det blir otydligt om Sverige genomfört direktivet på ett korrekt sätt i denna del. Ett nätföre-

Prop. 2021/22:153 tag bör alltså uttryckligen inte få äga, utveckla, förvalta eller driva en energilagringsanläggning.

Dispens från förbudet

Det är tveksamt om det i Sverige i dag finns en sådan marknad för energilagringssystem som utsluter ett behov för nätföretagen att själva inneha anläggningarna. Sverige bör därför använda de möjligheter till undantag från förbudet som är tillåtna enligt elmarknadsdirektivet.

Det finns inte skäl att i ellagen föra in samtliga de detaljerade föreskrifter som krävs för att göra undantag möjliga. Om föreskrifterna finns på en lägre normnivå, blir det också enklare att vid behov genomföra justeringar. En möjlighet är att införa allmänt hållna bestämmelser i lagen och komplettera lagen i förordning och myndighetsföreskrifter. Regeringen ser dock ingen särskild fördel med en sådan uppdelning eller att det annars finns starka skäl för en reglering i lagen. Regeringen bör få meddela föreskrifter om att Energimarknadsinspektionen får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet. I det sammanhanget finns utrymme för att beakta sådana synpunkter som remissinstanserna lämnat i fråga om utformningen av undantag.

Lantmäteriet anser att frågan om markåtkomst för energilagringssystem som utgör en helt integrerad del av ett elnät kan behöva undersökas närmare. Frågan ligger emellertid utanför ramarna för detta lagstiftningsärende.

Nätföretagets kostnader för en anläggning som fasas ut

Ett nätföretag som innehar en energilagringssystem kan tvingas fasa ut anläggningen, om en dispens från förbudet upphör att gälla. Frågan uppkommer då hur investeringen ska behandlas vid beräkningen av kapitalbasen när en intäktsram bestäms för nätverksamheten. En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången (5 kap. 7 § andra stycket ellagen). Detta gäller även en energilagringssystem som ett nätföretag inte längre får använda. Till skillnad från Energimarknadsinspektionen och *Göteborgs Energi AB* bedömer regeringen att det inte krävs något särskilt förtydligande i ellagen. I de fall då det är motiverat kan ett nätföretag redan enligt de gällande bestämmelserna få en sådan ersättning som *Lokalkraft Sverige* efterlyser för att företaget initialt har tagit den ekonomiska risken.

17 Redovisning av nätverksamhet

17.1 Redovisning av transmission och distribution

Regeringens förslag: Transmission och distribution ska redovisas var för sig.
--

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens. Enligt promemorians förslag ska transmission redovisas skilt från annan nätverksamhet.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 56.3 i elmarknadsdirektivet föreskrivs bl.a. att elföretag i sin interna bokföring ska redovisa transmissions- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag. Syftet är att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen.

Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet (3 kap. 2 § ellagen). Något krav på att transmission och distribution ska hållas åtskilda finns inte enligt ellagen. Ett tillägg bör därför göras för att transmission och distribution ska redovisas var för sig.

17.2 En utökad samredovisning av lokalnät

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska besluta att distributionsnätetsföretagens lokalnät ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en olämplig enhet.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Konkurrensverket* avstyrker förslaget då de inte anser att utredningens bedömning, att minskade transaktionskostnader och standardisering av elnätstariffer kan förväntas motverka de negativa effekterna på prisbilden, är övertygande. Även *SKGS* påpekar att det av utredningen framgår att ett överuttag av avgifter i stadsnät, som subventionerar glesbygdsnät, på längre sikt kan leda till minskat välstånd genom ökade kostnader för kundkollektivet som helhet. *SKGS* menar också att det inte är rimligt att låta de totala kostnaderna öka till följd av en rent administrativ beräkning av monopolverksamheter som varken har ekonomisk, funktionell eller geografisk anknytning. *Affärsverket svenska kraftnät* är kritiskt till förslaget då regional- och lokalnätsägarnas samordning av nätavgifter över större områden motverkar möjligheten att via transmissionsnätavgiften styra överföringen mellan elområden.

Skälen för regeringens förslag: Samredovisning innebär att flera nätkoncessioner för område har en gemensam tillåten intäktsram och en enhetlig struktur på överföringstariffen (4 kap. 4 § och 5 kap. 13 § ellagen). Det möjliggör för nätföretaget att utjämna tarifferna mellan områden med olika kostnadsförutsättningar och underlättar finansiering av nätinvesteringar i glesbygd. En förutsättning för samredovisning är att nätkoncessionerna ligger geografiskt nära varandra (3 kap. 3 § ellagen), vilket motive-rats av att det inte ska råda stora skillnader mellan nättarifferna i angränsande områden trots att de objektiva förutsättningarna att bedriva nätverksamhet är i stort sett lika. I praktiken har dock detta problem ändå uppstått eftersom nätverksamheten bedrivs av olika företag med varierande förutsättningar att samredovisa och därigenom omfördela finansieringsbehovet.

Möjligheten till samredovisning av lokalnät bör mot denna bakgrund utökas på så vis att det tidigare kravet på geografisk närhet tas bort. En utökad samredovisning kan ha en negativ påverkan på vissa kunder i form av ökade kostnader, vilket också *Konkurrensverket* och *SKGS* påpekar. Risken för detta bedöms emellertid som begränsad mot bakgrund av att de samredovisningar som redan har genomförts har resulterat i diversifierade redovisningsenheter med hög grad av utjämning mellan tätort och glesbygd. En utökad samredovisning av dessa områden bör därmed inte väsentligt försämra marknadens effektivitet utan endast resultera i en mindre omfördelning mellan kunder.

Affärsverket svenska kraftnäts invänder att en ökad samredovisning motverkar ambitionen att transmissionsnätsavgiften ska ha en styrande effekt. Det finns dock flera sätt att åstadkomma en smart produktion och förbrukning av el. Affärsverket svenska kraftnät arbetar t.ex. redan i dag med att organisera en central balansmarknad för flexibel produktion och större flexibla förbrukare.

Någon möjlighet att samredovisa lokalnät och regionnät, utöver vad som i dag ges möjlighet till, bör inte finnas. Den utjämning som skulle följa av en sådan samredovisning bedöms innebära ett alltför stort avsteg från effektivt utformade nättariffer för överföring.

Något behov av övergångsbestämmelser med anledning av den utökade möjligheten till samredovisning finns inte, eftersom Energimarknadsinspektionen kan fatta nya beslut om redovisning vid ändrade förhållanden.

17.3 Ledningar i lokalnät som ska redovisas som regionnät

Regeringens förslag: En ledning i ett lokalnät ska redovisas som regionnät, om samma nätföretag äger både lokalnätet och regionnätsledningar och den aktuella ledningen och regionnätet utgör en organisatorisk och tekniskt sammanhållen enhet.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande regelverk måste alla ledningar inom gränserna och spänningsnivån för en områdeskoncession för lokalnät redovisas som lokalnät utan att någon hänsyn tas till ledningens funktion. En konsekvens av detta är att en utbyggnad av regionnätet, som ryms inom ett lokalnät med områdeskoncession, bekostas av lokalnätskunderna i stället för regionnätskunderna som faktiskt använder ledningen. Det gäller även om lokalnätet inte är anslutet till regionnätsledningen. För att komma till rätta med detta bör kopplingen mellan koncessionsform och hur en ledning ska redovisas ändras på så vis att ledningar som omfattas av nätkoncession för område ska redovisas som regionnät. Detta bör dock också förutsätta att ledningarna används och ägs av samma juridiska person. Redovisningen bör ske utan föregående pröv-

ning av nätmyndigheten, precis som i dag sker för vissa linjer som redovisas tillsammans med lokalnät.

Prop. 2021/22:153

Förslaget möjliggör vidare att den högsta tillåtna spänningen för ett lokalnät kan höjas utan att det påverkar avgiftsnivåerna på regionnätet i de fall regionnätetsledningarna ägs av samma nätföretag som innehar områdeskoncessionen för lokalnätet. Kostnaderna för kunderna bör bli oförändrade, eftersom avgifterna inte påverkas av förändringen och den totala intäktsramen för nätföretaget förblir densamma.

17.4 Redovisning av nätkoncession för ett område med en lägsta tillåtna spänning

Regeringens förslag: En nätkoncession för ett område med en lägsta tillåtna spänning ska redovisas tillsammans med nätföretagets nätkoncessioner för linje.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ledningar som byggs och drivs med en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning har samma funktion som regionnätetsledningarna som byggs och drivs med en nätkoncession för linje. Det faller sig därför naturligt att nätföretaget redovisar dessa ledningar tillsammans.

17.5 Redovisning av en ledning som byggs och används med stöd av någon annans nätkoncession för område

Regeringens förslag: Ett nätföretag som bygger och använder en ledning med stöd av någon annans nätkoncession för område ska, utifrån ledningens funktion, redovisa denna tillsammans med sitt lokalnät eller regionnät. Nätföretaget ska inom sex månader från medgivandet meddela nätmyndigheten hur ledningen ska redovisas.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Nätföretag med nätkoncession för område kan i dag bygga och driva en ledning i ett angränsande koncessionsområde med stöd av ett medgivande enligt 2 kap. 11 § ellagen. Hur sådana ledningar ska redovisas har hittills inte varit föremål för någon reglering. Regeringen ser nu ett sådant behov. Det faller sig naturligt att det nätföretag som faktiskt använder ledningen i sin verksamhet också är skyldigt att redovisa ledningen. Redovisningen bör, utifrån ledningens funktion, ske antingen i nätföretagets lokalnäts- eller regionnätetsverksamhet. Ett

18 Anslutning till elnätet

18.1 Särskilda skäl för att inte ansluta en anläggning

Regeringens förslag: En nätkoncessionshavare ska få göra avsteg från skyldigheten att ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet endast om det inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet.

Kapacitetsrapportens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt rapportens förslag ska kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet inte få åberopas som särskilda skäl för att göra avsteg från anslutningskyldigheten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Nacka kommun* avstyrker förslaget. *Affärsverket svenska kraftnät* anser att det behövs en utredning innan lagen ändras, särskilt vad beträffar ansvar, tidshorisont och vilken typ av åtgärder som kan vara aktuella. *Försvarsmakten* anser att förslaget inte löser kapacitetsbristen utan endast riskerar att förlänga ledtiderna för nätutbyggnad då nätföretagen tvingas genomföra utökade analyser. *Konkurrensverket* påpekar att även kostnaden för nätföretagen av att följa regelverket utgör en samhällsekonomisk kostnad och att förslagets effekter därför bör utvärderas efter några år. *Riksrevisionen* konstaterar att det kan finnas behov av ett ramverk för samhällsekonomiska analyser till följd av förslaget. *Energiföretagen Sverige* och *Elinorr* anser att bedömningen av vad som är samhällsekonomiskt motiverade åtgärder måste vara enkel och tydlig. *Stockholms kommun* och *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att det behöver tydliggöras att samhällsekonomiskt motiverade åtgärder ska omfatta även lokal produktion. *Svensk Solenergi* bedömer att det är oklart vad förslaget betyder i praktiken. *Sveriges advokatsamfund* anser att den föreslagna ändringen är otydligt formulerad och bör förtydligas både språkligt och innehållsmässigt. *Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden)* bedömer att det är en öppen fråga vad som ska läggas i begreppet samhällsekonomiskt motiverade åtgärder. *E.ON Sverige AB* anför att skrivningen om andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder riskerar att driva en tolkning från fall till fall som skapar osäkerheter och potentiellt leder till ytterligare tidsåtgång samt långdragna diskussioner, processer och förseningar. Även *Tekniska verken i Linköping AB*, *Sveriges Elkraftentreprenörer* och *Lokalkraft Sverige* anser att det bör förtydligas vad samhällsekonomiskt motiverade åtgärder innebär. Affärsverket svenska kraftnät håller inte med Energimarknadsinspektionen om att alla flexibilitetsresurser som är billigare per kilowattimme än kundernas värdering av icke-

levererad energi som tumregel bör vara samhällsekonomiskt motiverade, eftersom det kan leda till mycket höga elnätskostnader. *Vattenfall AB* ser ett behov av ett tydliggörande av användande av flexibilitetsresurser i relation till intäktsregleringen, tolkningen av samhällsekonomisk lönsamhet och begränsningen av flexibilitetsresursers möjlighet att bidra med kapacitet.

Skälen för regeringens förslag

Anslutningsskyldigheten

En nätkoncessionshavare är som huvudregel skyldig att på skäligena villkor ansluta en anläggning till sin ledning eller sitt ledningsnät (3 kap. 6 och 7 §§ ellagen). Skyldigheten gäller alla ledningar eller ledningsnät som omfattas av nätkoncession. Undantag gäller om det finns särskilda skäl. Det är framför allt ledningens eller ledningsnätets kapacitet som kan påverka anslutningsskyldigheten (se prop. 1996/97:136 s. 141–143). Om det saknas ledig kapacitet, ska de som redan är anslutna ha företräde.

Att åtgärda kapacitetsbrist

Ett nätföretag ansvarar för att ledningsnätet byggs ut vid behov och att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el (3 kap. 1 § ellagen). Det betyder inte att nätföretaget är skyldigt att bygga ut elnätet så snart det saknas ledig kapacitet för att ansluta en enskild anläggning. Det finns andra sätt att åtgärda kapacitetsbrist. Företaget kan använda efterfrågeflexibilitet, energilagring och andra flexibilitetsresurser som ett alternativ till en utbyggnad. Enligt elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna skapa incitament för distributionsnätsföretag att använda flexibilitetsresurser kan det frigöras kapacitet i nätet som gör det möjligt att täcka både redan anslutna kunders behov och anslutningar av nya anläggningar.

Nacka kommun påpekar att elnäten måste byggas ut och uppdateras och anser att Energimarknadsinspektionen i stället för att föreslå en lagändring bör medverka till att utreda vilka samhällsekonomiskt lönsamma lösningar som kan finnas och därmed ge nätföretagen förutsättningar att ta ansvar i frågan. En ökad användning av flexibilitetstjänster, när sådana är tillgängliga, är dock inte något hinder för den utbyggnad av elnätet som under alla förhållanden är nödvändig bl.a. för att kunna klara av framtida effekthöjningar.

Ett nätföretag bör alltså inte generellt kunna åberopa kapacitetsbrist som skäl för att inte ansluta en anläggning, om det går att åtgärda bristen utan att bygga ut ledningen eller ledningsnätet. Genom att förtydliga kraven i denna del skapas också nya drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster.

Några remissinstanser anser att det bör förtydligas vilka åtgärder som kan bli aktuella. Med hänsyn till elmarknadens och teknikens utveckling är det emellertid inte lämpligt att precisera detta i lagtexten. Någon sådan precisering bör inte heller vara nödvändig, eftersom det inte kan krävas att nätföretaget undersöker åtgärder som ligger utanför ramarna för normal nätverksamhet eller är oförenliga med företagets skyldighet att se till att ledningsnätet är säkert, tillförlitligt och effektivt och på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el. Mot den bakgrunden behöver en

Prop. 2021/22:153 ändring i fråga om vad som kan anses vara särskilda skäl inte medföra något omfattande merarbete för nätföretagen eller sådana förlängda ledtider som *Försvarsmakten* befarar.

Tidshorisonten för att åtgärda kapacitetsbristen

Vid bedömningen av om det finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbrist för att göra en anslutning möjlig är det nödvändigt att ta hänsyn till inom vilken tid nätföretaget kan vidta åtgärderna. En naturlig utgångspunkt är att en anslutningsskyldighet bör finnas endast om nätföretaget kan åtgärda kapacitetsbristen inom en rimlig tid. Om exempelvis de flexibilitetstjänster som skulle kunna undanröja kapacitetsbristen i ett enskilt fall inte kommer att vara tillgängliga för att göra det möjligt att ansluta en anläggning inom en skälig tid, kan det inte sägas finnas förutsättningar för att åtgärda bristen. Detta bör stå klart även utan att det uttryckligen anges i lagen. Som nämns ovan måste de åtgärder som kan komma i fråga dessutom vara förenliga med kravet att ledningsnätet på lång sikt uppfyller rimliga krav på överföring av el.

Med hänsyn till det som redovisas ovan finns förutsättningar att ändra lagen utan sådan ytterligare utredning som *Affärsverket svenska kraftnät* förordar när det gäller ansvar, tidshorisont och vilken typ av åtgärder som kan vara aktuella.

Kostnaden för åtgärden

Det är inte rimligt att kräva att ett nätföretag ska vara skyldigt att ansluta en anläggning utan hänsyn till kostnaden för de åtgärder som krävs för att undanröja kapacitetsbristen, i vart fall inte om kostnaden ska bäras av någon annan än den som får ansluta anläggningen.

Anläggningsinnehavaren ska enligt ellagen ersätta nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen (3 kap. 9 a §). Avgiften behöver inte med automatik täcka nätföretagets faktiska kostnader för anslutningen. Den som önskar ansluta sig ska stå för de direkta merkostnader som anslutningen orsakar för nätföretaget, dvs. betala den s.k. kundspecifika kostnaden för anslutningen.

Kostnaden för flexibilitetstjänster som anskaffas för att möjliggöra en viss anslutning kan i och för sig uppfattas som en sådan kundspecifik kostnad som ska ersättas av den som önskar ansluta sig. Det är dock tveksamt om det i normalfallet går att knyta kostnaden till anslutningen av en viss anläggning. Nätföretaget gör inte en investering utan får en löpande kostnad under en tid som inte är bestämd i förväg. Åtgärden kan också frigöra kapacitet så att flera nya anläggningar kan anslutas till elnätet i framtiden. Det är mot den bakgrunden svårt att vid anslutningstillfället beräkna en kostnad som ska ersättas genom en engångsavgift för anslutningen. Kostnaden kommer alltså i huvudsak att slås ut på kundkollektivet genom överföringsavgifter.

En kostnad som ska bäras av kundkollektivet bör vara rimlig i förhållande till den nytta som kunderna har av åtgärden. Åtgärden bör alltså vara samhällsekonomiskt motiverad.

Det är i första hand nätföretaget som måste ta ställning till vilka åtgärder för att undanröja kapacitetsbrist som är samhällsekonomiskt motiverade. Om ett företag nekar anslutning kan frågan dock ytterst komma att prövas av Energimarknadsinspektionen (se avsnitt 24.1). Vid den prövningen är det nätföretaget som ska visa att det finns skäl att göra avsteg från anslutningsskyldigheten. Flera remissinstanser framhåller att det behöver vara tydligt vad som är en samhällsekonomiskt motiverad åtgärd bl.a. för att nätföretagen ska kunna genomföra bedömningen på ett effektivt och enhetligt sätt.

Den nytta som en åtgärd medför är en funktion av betalningsviljan hos de kunder som kan anslutas till nätet. En åtgärd som är billigare per kilowattimme än kundernas värdering av icke-levererad energi kan i vart fall som en utgångspunkt anses vara samhällsekonomiskt motiverad. Energimarknadsinspektionen beräknar redan i dag värdet av icke-levererad energi i samband med bl.a. förhandsregleringen av nätföretagens intäkter. I den utsträckning det krävs ytterligare vägledning kan sådan utvecklas genom Energimarknadsinspektionens praxis i prövningsärenden. I det sammanhanget kommer även andra omständigheter att kunna vägas in i bedömningen, exempelvis om huruvida flexibilitetstjänsterna kommer att finnas tillgängliga under en längre tidsperiod. Med hänsyn till att en bedömning måste göras i varje enskilt fall framstår risken som liten för sådana höga elnätskostnader som *Affärsverket svenska kraftnät* nämner.

Som *Konkurrensverket* påpekar bör en utvärdering göras när den nya regleringen har tillämpats någon tid.

18.2 Ett nytt krav för att nätföretag ska få göra avsteg från anslutningsskyldigheten

Regeringens förslag: Ett distributionsnätsföretag ska i fråga om en anläggning för produktion av förnybar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt få göra avsteg från anslutningsskyldigheten endast om företaget underrättar den som begär anslutning om detta och underrättelsen lämnas inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energikontoren Sverige* anser att det finns skäl att se över om det är möjligt att kunna förkorta tiden som nätföretaget har på sig att ansluta en godkänd anläggning av förnybar energi. *Göteborg Energi AB* anser att det finns risk för att de aktuella anslutningarna kommer att prioriteras före andra anslutningar och att det bör finnas möjligheter för nätföretag att göra dessa bedömningar så att det inte skapas en egen kö för dessa anslutningsärenden.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 17 i det omarbetade förnybartdirektivet finns bestämmelser om nätanslutning efter enkel anmälan. Artikel 17.1 gäller anläggningar eller enheter för aggregerad produktion som tillhör egenanvändare av förnybar energi och demonstrationsprojekt för

Prop. 2021/22:153 förnybar energi med en elkapacitet på högst 10,8 kW, eller motsvarande för andra anslutningar än trefasanslutningar.

För att uppfylla det omarbetade förnybartdirektivets krav i Sverige krävs genomförandeåtgärder i anslutning till artikel 17.1 i den del som gäller skyldigheten för ett distributionsnätsföretag att inom en begränsad tid lämna återkoppling till den som vill ansluta en anläggning. En anläggning ska enligt direktivet få anslutas till elnätet, om distributionsnätsföretaget tillstyrker det eller i avsaknad av ett beslut från företaget inom en månad efter anmälan. Sådana åtgärder som *Energikontoren Sverige* efterlyser krävs inte i detta sammanhang.

Anslutningsskyldigheten är långtgående enligt ellagen (se avsnitt 18.1). För att kravet i det omarbetade förnybartdirektivet ska genomföras i Sverige bör dock ett distributionsnätsföretag kunna vägra att ansluta vissa anläggningar för produktion av förnybar el endast om företaget inte underlättar den som vill ansluta anläggningen inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran. När det gäller skyldigheten att underrätta elproducenten lämnar direktivet inte utrymme för sådana hänsyn som *Göteborg Energi AB* pekar på.

Det finns redan bestämmelser om småskalig elproduktion i ellagen. En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt kan exempelvis befrias från avgiften för inmatningen (se avsnitt 21). Det är lämpligt att samma effektgräns gäller för den strängare anslutningsskyldigheten.

18.3 Anslutning till region- eller transmissionsnät

Regeringens förslag: Innehavaren av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning ska få ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av nätkoncessionen endast om innehavaren av lokalnätet har medgett det eller om nätmyndigheten har gett tillstånd till anslutningen efter ansökan av innehavaren av det överliggande nätet.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår dock termerna lokalnätsområde och regionnätsområde.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Tidigare var det inte möjligt att bygga och driva regionnät med stöd av en nätkoncession för område. Endast lokalnät omfattades av sådana koncessioner. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2021 är det numera möjligt att bevilja nätkoncession för område för ledningar som ingår i ett regionnät (prop. 2020/21:188). En sådan nätkoncession har en högsta och en lägsta tillåtna spänning. Regionnätet kan i framtiden alltså bestå av både ledningar som omfattas av en nätkoncession för linje och ledningar som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning.

När det gäller anslutning till elnätet är en utgångspunkt för regleringen att en anläggning i första hand ska anslutas till lokalnätet. Därför krävs

enligt ellagen ett medgivande av den som har nätkoncession för område för att en anläggning ska få anslutas till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till det ledningsnät som omfattas av nätkoncessionen för område (3 kap. 8 § första stycket). Energimarknadsinspektionen kan lämna tillstånd till anslutningen, om lokalnätetsföretaget inte medger den och det finns särskilda skäl (3 kap. 8 § andra stycket).

Regleringen bör anpassas till de lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2021. Medgivande eller tillstånd bör alltså krävas i samtliga fall när någon vill ansluta en anläggning till ett överliggande nät i stället för till lokalnätet. Detta innebär att det som i dag gäller för anslutning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje ska gälla även anslutning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning.

Det är innehavaren av det överliggande nätet som kan ansöka om tillstånd att få göra anslutningen (prop. 1996/97:136 s. 143). Som *Lagrådet* påpekar bör detta framgå av författningstexten. Lagrådet efterlyser även resonemang om arten av de bedömningar som ska ligga till grund för Energimarknadsinspektionens beslut. I den frågan finns inte något särskilt beredningsunderlag i detta lagstiftningsärende. Det saknas därför förut-sättningar för resonemang som går utöver det som anges i äldre förarbeten, se prop. 1996/97:136 s. 123 och 143.

18.4 Standardiserade rutiner för anslutning av energilagringsanläggningar

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av energilagringsanläggningar.

Ren energi-rapporten innehåller inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna berör inte frågan.

Skälen för regeringens förslag: Transmissionsnätetsföretag ska enligt artikel 42.1 första meningen i elmarknadsdirektivet inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet. Energimarknadsinspektionen bedömer att direktivets krav i denna del är genomförda genom bl.a. hittillsvarande 3 kap. 7 b § ellagen. Ett nätföretag ska enligt den paragrafen ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. För att genomföra elmarknadsdirektivet fullt ut bör kravet att ha standardiserade rutiner emellertid omfatta även anslutning av energilagringsanläggningar.

18.5 Information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet

Regeringens förslag: Ett nätföretag, som har vägrat ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att ledningen eller nätet saknar kapacitet, ska mot skäligen ersättning ge den som begär det information om vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska kunna genomföras.

Om anläggningen är en laddningspunkt, ska nätföretaget utan särskild begäran lämna informationen tillsammans med meddelandet om att anslutning vägras. Nätföretaget ska lämna informationen utan ersättning.

Nätmyndigheten ska ta upp tvister om vilka skyldigheter ett nätföretag har.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svensk Vindenergi* anför att nätföretaget bör ge kunden en uppskattning av hur mycket en förstärkning uppskattas kosta kunden, vad som behöver förstärkas och hur lång tid det uppskattas ta samt att det också bör finnas en tidsgräns för hur lång tid företaget har på sig att svara kunden.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 6.2 i elmarknadsdirektivet finns nya krav när det gäller tillträde till elnätet. Vid behov ska ett nätföretag som vägrar tillträde till elnätet tillhandahålla relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Informationen ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningspunkter har nekats. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.

Ett nätföretag är inte skyldigt att ansluta en anläggning, om det saknas ledig kapacitet och anslutningen förutsätter att ledningsnätet byggs ut (se avsnitt 18.1). Någon skyldighet för nätföretaget att ge anläggningsinnehavaren eller någon annan som berörs information om vilka förstärkningsåtgärder som krävs för att anslutningen ska bli möjlig finns dock inte enligt hittillsvarande reglering.

För att genomföra elmarknadsdirektivet i den aktuella delen bör ett nätföretag, som vägrar ansluta en anläggning med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet, vara skyldigt att ge den som begär det information om vilka nätförstärkningsåtgärder som krävs för att anslutningen ska bli möjlig. Den som begär information bör betala skäligen ersättning till nätföretaget. Det finns inte anledning att gå längre än direktivet på det sätt som *Svensk Vindenergi* förordar.

När det gäller anslutning av laddningspunkter följer det av direktivet att nätföretaget ska tillhandahålla informationen utan begäran. I de fallen bör alltså företaget vara skyldigt att lämna informationen utan ersättning tillsammans med meddelandet om att anslutning vägras.

I likhet med vad som gäller i fråga om anslutningsskyldigheten bör tvister om nätföretagets skyldigheter enligt de nya bestämmelserna prövas av Energimarknadsinspektionen (se även avsnitt 24.1).

Regeringens förslag: En elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere ska inte betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt och ansluts där en anläggning för användning av el redan är ansluten och med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 21 i det omarbetade förnybartdirektivet finns krav som ska underlätta för egenanvändare av förnybar energi. Enligt artikel 21.2 a ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, och att lagra och sälja sin överskottsproduktion av sådan el utan att omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden eller avgifter och nätavgifter som inte är kostnadsrelaterade.

Artikel 21 i det omarbetade förnybartdirektivet är i huvudsak genomförd i svensk rätt. Det finns emellertid skäl att överväga ytterligare åtgärder när det gäller anslutningen av anläggningar för mikroproduktion av el till elnätet och inmatningen av el från sådana anläggningar på nätet.

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt kan vara befriad från att betala nätföretaget för inmatningen (4 kap. 10 § tredje stycket ellagen). Enligt Energimarknadsinspektionens hittillsvarande tolkning av regelverket är det inte en ny anslutning i ellagens mening om en sådan mikroproduktionsanläggning ansluts till elnätet i samma leveranspunkt som en befintlig anläggning för användning av el, åtminstone inte om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt. Anläggningsinnehavaren ska alltså inte heller betala någon anslutningsavgift. Som Energimarknadsinspektionen konstaterar i Ren energi-rapporten kan detta emellertid tydliggöras genom att det av lagen uttryckligen framgår att elanvändaren inte ska betala någon avgift för att ansluta produktionsanläggningen.

För att säkerställa att egenanvändare av förnybar energi kan producera förnybar el på det sätt som anges i artikel 21.1 a i det omarbetade förnybartdirektivet bör en elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere inte behöva betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning, som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, förutsatt att anslutningen sker där en anläggning för användning av el redan är ansluten och med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Lagrådet anser att det skulle bli tydligare om begreppen småskalig produktion och mikroproduktion beskrevs närmare, antingen genom en definition i lagen eller i författningskommentaren. Ett alternativ är enligt Lagrådet att inte använda uttrycken.

Ord som mikroproduktion och mikroproducent förekommer inte i lagtexten. Något behov av en definition i lagen finns därför inte. Frågan är alltså snarare om det finns anledning att undvika att använda orden i skälen och författningskommentaren eller i rubriker. Orden bör dock kunna användas så länge det framgår att det inte handlar om termer med en tydligt avgränsad betydelse. På motsvarande sätt bör det gå bra att använda uttrycket småskalig elproduktion.

När det gäller inmatning på elnätet finns överväganden och förslag i avsnitt 21.

19 Undantag från funktionskravet på överföring av el

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag från funktionskravet på överföring av el.

Kapacitetsrapportens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Enligt rapportens förslag ska funktionskravet inte gälla om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat föreskrifter som tillåter att avbrott i överföringen överstiger tjugofyra timmar.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)* vill lyfta fram den principiella frågan om maktöverflyttning till Energimarknadsinspektionen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* vill poängtera vikten av att konsekvenserna för befintliga nätkunder utreds närmare i samband med ett framtida eventuellt föreskriftsarbete. *SKGS* och *Svenskt Näringsliv* anser att ett undantag från huvudregeln ökar risken att anslutande part tvingas acceptera lägre funktionskrav för att skynda på anslutningsprocessen.

Skälen för regeringens förslag

Funktionskravet

Ett nätföretag är enligt ellagen skyldigt att se till att överföringen av el för annans räkning är av god kvalitet (3 kap. 9 § andra stycket). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet (3 kap. 9 § fjärde stycket). I ellagen föreskrivs som ett särskilt funktionskrav att ett nätföretag ska se till att ett avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger 24 timmar, om inte strängare krav följer av föreskrifter om kvaliteten på överföringen (3 kap. 9 a § första stycket). Funktionskravet är alltså så utformat att ett elavbrott aldrig får överstiga 24 timmar och att strängare krav kan gälla.

Undantag från funktionskravet

Ellagens funktionskrav är inte absolut. Det gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följd det inte heller skäligen kunde ha undvikits eller övervunnit (3 kap. 9 a § andra stycket). Energimarknadsinspektionen får i det enskilda fallet ge dispens från kravet i en del av ett koncessionsområde om kravet är oskäligt betungande med hänsyn till koncessionshavarens ekonomiska situation eller om det finns synnerliga skäl (3 kap. 9 b §).

Behov av att nyansera funktionskravet

Funktionskravet svarar mot en sådan miniminivå som en elkund normalt har rätt att förvänta sig. Det utesluter inte att kravet kan behöva nyanseras.

Funktionskravet är inte i alla situationer samhällsekonomiskt motiverat. Regleringen innebär att ett nätföretag kan ha incitament att genomföra kostsamma investeringar för att förebygga även extremt osannolika händelser. Det är elkunderna som genom sina nätavgifter betalar för de åtgärder som nätföretaget vidtar för att se till att funktionskravet kan uppfyllas. I några fall kan kostnaden för att garantera driftsäkerheten vara större än kundernas betalningsvilja. Funktionskravet kan alltså leda till investeringar som varken nätföretagen eller kunderna egentligen efterfrågar.

Det finns även fall då kravet kan vara till nackdel för kunden i det enskilda fallet. En kund kan exempelvis föredra att nätföretaget inte kan säkerställa funktionskravet under en övergångsperiod, om det betyder att kunden kan ansluta sig till elnätet snabbare. Dispensmöjligheten enligt hittillsvarande 3 kap. 9 b § ellagen är inte avsedd för sådana situationer.

Föreskrifter om undantag från funktionskravet

Funktionskravet i ellagen är generellt sett inte för strängt, men med hänsyn till det som anförs ovan bör det finnas utrymme för en mer nyanserad reglering. Det är lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från funktionskravet. Regeringens avsikt är att uppgiften att ta fram sådana föreskrifter ska ligga på Energimarknadsinspektionen. Att inspektionen får möjlighet att föreskriva om undantag från funktionskravet väcker inte några principiella betänkligheter av det slag som *Göteborgs universitet* för fram.

Energimarknadsinspektionen kommer i samband med att föreskrifter tas fram att analysera konsekvenserna för nätkunderna. I det sammanhanget kan inspektionen ta ställning till bl.a. sådana risker som *SKGS* och *Svenskt Näringsliv* pekar på.

Innebörden av kravet på god kvalitet

Lagrådet anser att innebörden av begreppet god kvalitet på överföringen av el bör utvecklas bl.a. för att skapa ramar för undantag från funktionskravet. Innebörden av kravet på god kvalitet utvecklas i tidigare förarbeten, se prop. 2001/02:56 s. 32–34 och 60 f. I detta lagstiftningsärende finns inte underlag för att utveckla innebörden ytterligare. Det bör dock inte uppfattas som ett hinder för att införa föreskrifter om undantag från funktionskravet. I samband med att kravet på god kvalitet på överföringen

Prop. 2021/22:153 av el infördes konstaterade regeringen att det var en grannlaga uppgift att utforma föreskrifter med kriterier för kvaliteten hos överföringen. I ellagen infördes mot den bakgrunden endast en mycket allmänt hållen föreskrift, som kompletterades med ett bemyndigande att meddela föreskrifter om kvaliteten. Energimarknadsinspektionen har meddelat sådana föreskrifter (EIFS 2013:1). Det finns alltså ramar för undantag och dispenser från funktionskravet.

20 Avgift för regional eldistribution

20.1 Överföring på regionnät

Regeringens förslag: Avgiften för överföring av el på ett regionnät ska utformas på samma sätt oavsett om ledningarna omfattas av nätkoncession för linje eller av nätkoncession för område.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår dock termen regionnätsområde.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 4 kap. 5–8 §§ ellagen regleras avgiften för överföring av el på en regionledning, dvs. en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät. Genom lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2021 är det numera möjligt att bevilja nätkoncession för område för ledningar som ingår i ett regionnät (prop. 2020/21:188). Regionnätet kan i framtiden alltså bestå av både ledningar som omfattas av en nätkoncession för linje och ledningar som omfattas av en nätkoncession för område.

Regleringen bör anpassas till lagändringarna. Avgiften för överföring av el på ett regionnät bör alltså utformas på samma sätt oavsett om ledningarna omfattas av nätkoncession för linje eller av nätkoncession för område.

20.2 Tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska inte längre kunna bevilja tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagspunkt är belägen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sala kommun* avstyrker förslaget och anser att möjligheten i stället bör utökas. *E.ON Sverige AB* framhåller att det har stor betydelse att redan beviljade tillstånd fortsätter att gälla.

Skälen för regeringens förslag: I 4 kap. 5 § ellagen finns ett förbud mot lägesberoende överföringsavgifter på en regionledning. Enligt huvudregeln får inte avgiften för överföring av el på varje spänningsnivå utfor-

mas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags region- eller transmissionsnät.

I vissa speciella fall har det funnits behov av undantag från förbudet mot lägesberoende avgifter för regional distribution. Bestämmelser om sådana undantag finns i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen. Nättariffen för en enskild elanvändare vars anläggning är ansluten till en regionledning ska, om nätmyndigheten på ansökan av nätkoncessionshavaren eller berörd elanvändare har meddelat tillstånd till det, utformas med hänsyn till var på regionledningen elanvändarens uttagspunkt är belägen. Tillstånd får meddelas endast om den berörda uttagspunkten fanns den 1 juli 1995 och ett avtal, innebärande att priset för överföringen av el baseras bland annat på uttagspunktens belägenhet, tillämpades den 1 juli 1995. Ett tillstånd får meddelas för högst trettio år.

En förutsättning för ett tillstånd enligt 4 kap. 6 § ellagen är alltså att ett avtal med visst innehåll tillämpades den 1 juli 1995. Det har inte kommit in några ansökningar om undantag till Energimarknadsinspektionen under tiden från och med den 1 januari 2008, då inspektionen blev en egen myndighet. Mot den bakgrunden saknas anledning att anta att det kommer att bli aktuellt att meddela nya tillstånd enligt bestämmelserna i deras nuvarande lydelse.

En sådan utökning av dispensmöjligheten som *Sala kommun* förordar skulle innebära att den nuvarande huvudregeln urholkades. Det saknas i lagstiftningsärendet underlag för att lägga fram ett sådant förslag. Det har inte heller framkommit att det skulle finnas något uttalat behov av att se över regleringen i denna del.

Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen bör mot denna bakgrund utgå. När det gäller redan beviljade tillstånd, som fortfarande gäller, hänvisas till avsnitt 26.6.

21 Inmatning på elnätet från mikroproduktion

Regeringens förslag: En mikroproducent ska kunna undantas från nätavgiften för inmatning utan att vara nettoanvändare av el.

Promemorians och Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Vattenfall AB* avstyrker förslaget. *Fastighetsägarna* anser att energiskatten på egenkonsumerad förnybar energi bör avskaffas helt. *Göteborgs kommun* framhåller att det kan vara problematiskt om mikroproduktion av el inte kommer hela elsystemet till godo på grund av styrmedel som gynnar egenanvändning av mikroproducerad el. *HSB* och *Solelkommissionen* anser att gränsen för elanvändarens säkringsabonnemang bör höjas till 100 ampere.

Skälen för regeringens förslag: Som framhålls i avsnitt 18.6 finns det skäl att överväga ytterligare åtgärder när det gäller inmatningen på nätet av el från anläggningar för mikroproduktion.

När det gäller inmatningen av el finns en särskild bestämmelse om egenanvändare i hittillsvarande 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen. En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än vad användaren har matat in på systemet.

Det är angeläget att de allra minsta mikroproducenterna, dvs. de som kan ha rätt att undantas från nätavgiften, får starka incitament att investera och producera förnybar el. Kravet på att mikroproducenten ska vara nettoanvändare kan avhålla nya producenter från att investera i mikroproduktionsanläggningar, eftersom även små avgifter har betydelse för om en sådan investering ska ske eller inte. Kravet kan även medföra att befintliga mikroproducenter minskar sin produktion för att inte vara tvungna att betala nätavgiften för inmatning.

Kravet på att mikroproducenten måste vara nettoanvändare under ett kalenderår innebär även en administrativ börda för nätföretagen, som varje år kontrollerar om mikroproducenten har varit nettoanvändare eller inte och fakturerar elnätsavgiften i efterhand om producenten inte har varit en nettoanvändare. Med hänsyn till att det kan antas tillkomma elanvändare som producerar sin egen el kan också de administrativa kostnaderna för företagen antas öka.

Vattenfall AB pekar på att det inte finns något behov av förändring för att genomföra det omarbetade förnybardirektivet och anför att en ändrad anslutning från konsumtion till enbart produktion kan påverka elnätet i stort och föranleda nätinvesteringar som kundkollektivet får bekosta. Det finns emellertid ingen anledning att begränsa åtgärder som skapar drivkrafter för mer mikroproduktion till sådant som krävs för att genomföra direktivet. Det är också önskvärt att elnätet anpassas till mer småskalig elproduktion.

Med hänsyn till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige, och med beaktande av den administrativa bördan för nätföretagen, bör kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att kunna undantas från nätavgiften för inmatning utgå.

Det finns inte underlag för att inom ramen för det här lagstiftningsärendet överväga sådana ytterligare åtgärder som några remissinstanser föreslår.

Regeringens förslag: Ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig. Nätföretaget ska ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur det belopp som anges i fakturan har beräknats. Företaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken information ett nätföretags faktura till en elanvändare ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I rapporten föreslås dessutom att det i ellagen ska införas föreskrifter om vad nätföretagets faktura ska innehålla och om skyldighet för nätföretaget att debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen Sverige* och *Oberoende Elhandlare* motsätter sig att de konsumentskyddande bestämmelserna ska gälla för alla elanvändare. *Energiföretagen Sverige* anser att det bör tydliggöras att slutkundsprisets komponenter ska delas upp i elnäts- respektive elhandelsfakturan. *Göteborgs kommun* och *Göteborg Energi AB* avstyrker förslaget om fakturering och faktureringsinformation och anser att möjligheten till årsvis avstämning ska finnas kvar. *Energiföretagen Sverige*, *Energigas Sverige* och *Oberoende Elhandlare* förespråkar årsvis debitering med en kompletterande bestämmelse om skyldigheten att tillhandahålla faktureringsinformation varje eller var sjätte månad. *Vattenfall AB* vill uppmärksamma att förslaget begränsar möjligheten till flexibla betallösningar. *Sala kommun* är tveksam till att på en avreglerad marknad utöka regleringen kring hur fakturor ska utformas. *E.ON Sverige AB* anser att det är felaktigt att detaljreglera vilken information som ska finnas tillgänglig för kund på en webbplats eller i fakturan och att reglera faktureringsintervall. *Kraftringen Energi AB* framhåller att det är i direkt motsats till vad kunderna har gett uttryck för att använda fakturan som informationsbärare och att reglerna för fakturans utformning för nätföretag bör hållas på ett absolut minimum.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

I artikel 18 i elmarknadsdirektivet finns krav i fråga om fakturor och faktureringsinformation. Medlemsstaterna ska även säkerställa att fakturorna och faktureringsinformationen uppfyller minimikraven i bilaga I till direktivet (artikel 18.6). Kraven gäller i viss utsträckning både nätföretag och elhandelsföretag. När det gäller nätföretagens fakturering krävs åtgärder i Sverige för att genomföra artikel 18.1, 18.3 och 18.4 och delar av bilaga I.

Slutkunder

Artikel 18 i elmarknadsdirektivet finns i kapitel III, som har rubriken Konsumentinflytande och konsumentskydd. Några remissinstanser anser att kraven bör gälla endast fakturor till konsumenter. I direktivtexten används

Prop. 2021/22:153 dock ordet slutkunder. Med en slutkund avses i direktivet en kund som köper el för eget bruk (artikel 2.3). Den som köper el för egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet är med direktivets definition en hushållskund (artikel 2.4). Direktivets ordalydelse ger alltså inte något utrymme för att begränsa regleringen på det sätt som några remissinstanser förordar.

Allmänt om lämplig normnivå

De föreskrifter som krävs för att genomföra direktivet i denna del är i huvudsak sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att utfärda.

Det finns inte skäl att i ellagen föra in detaljerade föreskrifter om exempelvis en fakturas innehåll och utformning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan redan i dag meddela föreskrifter om vilken information ett elhandelsföretags faktura ska innehålla (8 kap. 17 § ellagen). Om föreskrifterna finns på en lägre normnivå, blir det också enklare att vid behov genomföra justeringar. Endast allmänt hållna bestämmelser bör införas i ellagen. I övrigt bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela de föreskrifter som krävs för genomförandet.

Fakturan ska vara tydlig

Enligt elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att fakturor och faktureringsinformation är korrekta, lättbegripliga, tydliga, koncisa och användarvänliga och presenteras på ett sätt som underlättar slutkundernas jämförelser. På begäran ska slutkunderna få en tydlig och begriplig förklaring av hur fakturan har upprättats, särskilt om fakturan inte är grundad på faktisk förbrukning (artikel 18.1).

I ellagen finns redan bestämmelser om utformningen av elhandelsföretagens fakturor. Det föreskrivs bl.a. att en faktura till en elanvändare ska vara tydlig (8 kap. 16 § första stycket). Det är lämpligt att ett motsvarande krav införs för nätföretag. Ett nätföretags faktura till en elanvändare bör alltså vara tydlig. Företaget bör ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur fakturan har upprättats. Som *Lagrådet* påpekar bör med detta förstås hur det betalningskrav som ställs i fakturan har beräknats. Mer detaljerade föreskrifter om fakturans innehåll och utformning bör dock meddelas på en lägre normnivå.

Elektroniska fakturor

Medlemsstaterna ska enligt elmarknadsdirektivet säkerställa att slutförbrukarna kan välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation och erbjuder flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna (artikel 18.3).

Ett elhandelsföretag är enligt ellagen skyldigt att erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form (8 kap. 18 § andra stycket). Ett motsvarande krav bör införas för nätföretag. Någon reglering för att särskilt säkerställa att elanvändare erbjuds flexibla arrangemang för betalningen är inte nödvändig.

Elmarknadsdirektivet innehåller detaljerade krav när det gäller fakturans innehåll och utformning. Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt, ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft (artikel 18.4). Enligt bilaga I krävs en ingående reglering när det gäller både vilken information som fakturan ska innehålla och det sätt på vilket informationen ska anges. Vissa av kraven gäller dock endast elhandelsföretag. De detaljerade kraven i bilaga I gäller bl.a. det belopp som ska betalas, förfallodag, elförbrukningen under faktureringsperioden, information om tvistlösning utanför domstol och kontaktinformation för konsumentorganisationer.

Flera remissinstanser ifrågasätter behovet av en detaljreglering när det gäller fakturans innehåll och utformning. För att genomföra elmarknadsdirektivet i Sverige är det emellertid nödvändigt att införa föreskrifter som innehåller detaljerade krav. Det finns inte några särskilda skäl för att införa regleringen i ellagen. I stället bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vilken information ett nätföretags faktura till en elanvändare ska innehålla och hur fakturan ska utformas. Remissinstansernas synpunkter i fråga om fakturornas innehåll får beaktas i samband med att de mer detaljerade föreskrifterna om detta tas fram.

Fakturering baserad på faktisk förbrukning

I bilaga I punkt 2 till elmarknadsdirektivet finns krav i fråga om faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation. Energi-marknadsinspektionen föreslår mot den bakgrunden att nätföretagen ska vara skyldiga att debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal. Direktivets krav i denna del gäller dock slutkundens ”förbrukning” (på engelska ”consumption, på tyska ”Verbrauch”). Av direktivets ordalydelse följer alltså inte att det är nödvändigt att reglera nätföretagens debitering med grund i använd effekt. Det finns inte heller i övrigt skäl att reglera nätföretagens fakturering i detta avseende.

23 Mätning av överförd el

23.1 Beräkning av mängden överförd el

Regeringens förslag: Den hittillsvarande möjligheten till schablonberäkning för enskilda elanvändare ska utgå.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att beräkna mängden överförd el och rapportera beräkningarna.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ett nätföretag är skyldigt att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden (3 kap. 10 § första stycket ellagen). I 3 kap. 10 § andra stycket ellagen regleras schablonberäkning för enskilda elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere. Schablonberäkning innebär i det sammanhanget att nätföretaget först ska beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden preliminärt för att sedan mäta mängden överförd el slutligt och beräkna dess fördelning över tiden. Nätföretaget ska rapportera resultaten av beräkningarna (3 kap. 10 a § första stycket). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den aktuella beräkningen och rapporteringen (3 kap. 10 b § första punkten ellagen).

Den ordning för rapportering av mätvärden som numera gäller enligt förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el har medfört att det inte längre finns något behov av schablonberäkning när det gäller enskilda elanvändare. Ellagens bestämmelser om schablonberäkning tillämpas inte längre i praktiken och bör utgå.

I förordningen om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns föreskrifter om bl.a. sådana förbrukningsprofiler och andelstal som nätföretagen ska ta fram för ett schablonberäkningsområde. Det behövs fortfarande en reglering av sådan schablonberäkning som inte gäller enskilda elanvändare. Det bör alltså vara möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att beräkna mängden överförd el och rapportera beräkningarna.

23.2 Installation av nya mätare

Regeringens förslag: Skyldigheten för nätföretag att se till att elanvändare får lämplig information i samband med installation av nya mätare ska gälla även i förhållande till andra elanvändare än konsumenter.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen Sverige* och *Oberoende Elhandlare* motsätter sig att de konsumentskyddande bestämmelserna ska gälla för alla elanvändare.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 20 f i elmarknadsdirektivet ska slutkunderna få lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare.

Nätföretag är enligt ellagen skyldiga att se till att konsumenter får lämplig information i samband med installation av nya mätare (11 kap. 21 §). Med hänsyn till att elmarknadsdirektivets krav gäller alla slutkunder bör skyldigheten utökas till att gälla i förhållande till alla elanvändare. Direktivets ordalydelse ger inte något utrymme för att begränsa regleringen till att avse endast installation hos konsumenter (jfr avsnitt 22).

24 Tillsyn och andra uppgifter för Energimarknadsinspektionen

Prop. 2021/22:153

24.1 Prövning av tvister

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om

- vilken rätt till ersättning från nätföretaget som finns för en elproducent som matar in el på nätet,
- vilken skyldighet en nätkoncessionshavare har att ansluta en anläggning till ledningen eller ledningsnätet,
- vilken skyldighet ett nätföretag har när det gäller tiden för att genomföra en anslutning,
- nätavgiftens storlek vid småskalig elproduktion,
- avgiftsbefrielse för en elanvändare som också är mikroproducent av el, eller
- vilka kostnader som ska debiteras för mätning av överförd el och rapportering av mätresultat.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energiföretagen Sverige* och *Svensk Vindkraftförening* väcker frågan om det inte även i lagtexten bör anges att prövningen förvaltningsrättsligt ska vara allsidig och slutgiltig. Även *E.ON Sverige AB* ifrågasätter om förslaget säkerställer att Energimarknadsinspektionens prövning blir slutlig och allsidig. *Sveriges advokatsamfund* anser att det finns skäl att i vissa fall överväga att inskränka Energimarknadsinspektionens särskilda prövningsrätt. Advokatsamfundet bedömer att ett flertal gränsdragningsproblem mellan Energimarknadsinspektionens och allmän domstols behörighet att pröva tvister sannolikt kommer att kvarstå även efter införandet av den föreslagna bestämmelsen. Samfundet anser att en möjlighet att med bindande verkan avtala bort Energimarknadsinspektionens särskilda prövningsrätt i anslutningsavtal mellan kommersiella aktörer bör övervägas.

Skälen för regeringens förslag

Energimarknadsinspektionens prövning av tvister

I ellagen finns ett flertal bestämmelser som innebär att Energimarknadsinspektionen ska pröva tvister mellan nätkoncessionshavare och andra aktörer i olika frågor. Detta gäller tvister om anslutning till elnätet (3 kap. 6 och 7 §§), kostnader för mätning av överförd el (3 kap. 11 och 14 §§), ersättning vid inmatning av el (3 kap. 15 §) och nättariffer för mindre produktionsanläggningar (4 kap. 10 §). Energimarknadsinspektionens beslut vid prövning av tvister kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 7 §).

Det finns en frist inom vilken en ansökan om prövning ska ges in till Energimarknadsinspektionen. En tvist prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till Energimarknadsinspektionen senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Fristen har tillkommit

Prop. 2021/22:153 för att säkerställa att parternas mellanhavanden inte hålls flytande alltför länge (prop. 2001/02:56 s. 34 f.).

Allmän domstols behörighet

En fråga av praktisk betydelse är hur Energimarknadsinspektionens prövning förhåller sig till de allmänna domstolarnas behörighet att ta upp tvister till prövning enligt 10 kap. rättegångsbalken. Enligt 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av en annan myndighet än domstol. Denna bestämmelse innebär att allmän domstol kan vara förhindrad att pröva en fråga i vilken en förvaltningsmyndighet har tillerkänts beslutanderätt. För att allmän domstol ska anses förhindrad att pröva en sådan fråga har det ansetts att det krävs att det genom ett författningsbemyndigande anförtrots åt en förvaltningsmyndighet att allsidigt och slutgiltigt pröva frågan (prop. 1997/98:101 s. 51).

Frågan om förhållandet mellan nätmyndighetens tillsyn eller prövning och de allmänna domstolarnas behörighet har behandlats av Högsta domstolen (NJA 2006 s. 410 och 2013 s. 1103, jfr NJA 1990 s. 602 och 1994 s. 442). Domstolens avgörande i NJA 2013 s. 1103 är av grundläggande betydelse för de fortsatta övervägandena. Målet rörde en sådan tvist om anslutning till ett ledningsnät som enligt 3 kap. 7 § andra stycket ellagen prövas av Energimarknadsinspektionen. Högsta domstolen fann att inspektionen inte anförtrots en rätt att allsidigt och slutgiltigt pröva villkoren för anslutning. Allmän domstol var behörig att pröva den aktuella tvisten.

Behovet av en ändrad reglering

Högsta domstolens avgörande visar att det finns tydliga brister när det gäller ordningen för Energimarknadsinspektionens prövning av tvister. För att den nuvarande ordningen ska framstå som ändamålsenlig krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos Energimarknadsinspektionen och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det är inte lämpligt att den som har fått en fråga prövad genom ett avgörande, som har vunnit laga kraft, ska ha möjlighet att få frågan prövad på nytt, i alla delar, hos andra instanser. Vidare kan ellagens tvåårsfrist framstå som meningslös om en part efter fristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning.

De alternativ som bör övervägas närmare är att avskaffa Energimarknadsinspektionens särskilda prövning av tvister och att ge myndigheten exklusiv prövningsrätt. Tvister mellan enskilda bör som utgångspunkt kunna prövas i allmän domstol utan några särskilda begränsningar. Det finns dock skäl som talar för att uppgiften ska ligga kvar hos Energimarknadsinspektionen.

Energimarknadsinspektionen bör ha en exklusiv prövningsrätt

Den prövning som i dag sker hos Energimarknadsinspektionen kräver en bedömning i tekniska och ekonomiska frågor och förutsätter en kunskap om hur elmarknaden fungerar. Energimarknadsinspektionen är expertmyndighet på det aktuella området och alltså särskilt lämpad att ta ställning till de aktuella frågeställningarna. En motsvarande prövning i allmän

domstol skulle troligtvis ta mer resurser och tid i anspråk, eftersom domstolen kan behöva sätta sig in i frågorna från grunden. När det gäller anslutning till elnätet är det väsentligt för både de enskilda nätanvändarna och elmarknadens funktion att tvister blir snabbt avgjorda.

En avskaffad prövningsrätt för Energimarknadsinspektionen skulle kunna leda till att konsumenternas ställning försämras, eftersom en konsument som är hänvisad till allmän domstol kan avstå från att begära en prövning med hänsyn till kostnad och tidsåtgång.

Hänsyn bör även tas till att ellagen är av i huvudsak offentlighetsrättslig karaktär. Utgångspunkterna för prövningen är därmed delvis andra än de som en allmän domstol har när den avgör dispositiva tvistemål med tillämpliga av civilrättsliga regler.

Mot bakgrund av det som nu har sagts bör Energimarknadsinspektionen allsidigt och slutligt pröva tvister om nätkoncessionshavarnas skyldigheter enligt ellagen när det gäller anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid inmatning av el och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar.

Med hänsyn till regelverkets offentlighetsrättsliga karaktär är det inte lämpligt att, som *Advokatsamfundet* föreslår, ge aktörer möjlighet att avtala bort Energimarknadsinspektionens prövningsrätt. Samfundet anför att en ordning med Energimarknadsinspektionen som exklusiv prövningsinstans ter sig mindre väl lämpad när det gäller tvister – som ofta gäller komplexa avtal och omfattande bevisfrågor – mellan likställda kommersiella aktörer. Energimarknadsinspektionen, liksom de allmänna förvaltningsdomstolarna, måste emellertid antas ha förutsättningar att pröva även sådana tvister.

Prövningens omfattning

Att Energimarknadsinspektionen har exklusiv prövningsrätt när det gäller vissa tvister mellan nätföretag och nätanvändare innebär inte att allmän domstol alltid saknar behörighet att pröva tvister som anknyter till Energimarknadsinspektionens prövning. Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt bör gälla endast innebörden av nätföretagens skyldigheter enligt angivna bestämmelser i ellagen och föreskrifter som kan ha meddelats i anslutning till lagen. Även när det gäller anslutning till elnätet, kostnader för mätning av överförd el och ersättning vid inmatning av el kommer det att finnas frågor som klart faller inom allmän domstols behörighet, exempelvis tvister som gäller giltigheten eller tolkningen av avtalet mellan nätföretaget och användaren. Som *Advokatsamfundet* påpekar går det inte att utesluta att det kommer att kvarstå gränsdragningsproblem mellan Energimarknadsinspektionens och allmän domstols behörighet. Det går emellertid inte att eliminera alla sådana svårigheter. Det kan alltså någon gång bli en fråga för rättstillämpningen att lösa gränsdragningsproblem.

Verkställighet

En särskild fråga är om det bör krävas ett avgörande av allmän domstol för att få en exekutionstitel. I den remitterade promemorian finns inga överväganden eller förslag i fråga om särskilda verkställighetsregler. Det saknas alltså underlag för att behandla den frågan i det här lagstiftnings-ärendet.

Ett avgörande av Energimarknadsinspektionen eller allmän förvaltningsdomstol i en tvist enligt ellagen kan i viss utsträckning jämföras med en allmän domstols dom i ett mål om fastställelse (jfr NJA 1990 s. 602 och 1994 s. 442). En fastställelse i ett dispositivt tvistemål är inte heller verkställbar.

För att få en exekutionstitel måste en part alltså vända sig till allmän domstol eller ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten. Vid en prövning i allmän domstol kommer Energimarknadsinspektionens eller förvaltningsdomstolens avgörande att ha prejudiciell betydelse.

Bestämmelsernas utformning

Några remissinstanser tar upp frågan om hur Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt bör komma till uttryck i lagtexten. Uttrycket ”att allsidigt och slutgiltigt pröva frågan” används inte i författningstext. Det är i stället lämpligt att utgå från hur 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken är formulerad (”skall upptagas”). Det bör alltså i ellagen anges att nätmyndigheten ska ta upp tvister i de aktuella frågorna.

24.2 Besluts överensstämmelse med nätföreskrifter eller riktlinjer

Regeringens förslag: I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits med stöd av EU:s elmarknadsförordning och i ett beslut om certifiering av transmissionsnät-företag ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 63 i elmarknadsdirektivet regleras ett förfarande som ska säkerställa att ett beslut som fattats av en nationell energitillsynsmyndighet överensstämmer med sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som avses i direktivet eller kapitel VII i EU:s elmarknadsförordning. Förfarandet kan mynna ut i att Europeiska kommissionen begär att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut (artikel 63.6 b). Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut inom två månader (artikel 63.8). Av artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning framgår att de nätföreskrifter eller riktlinjer som Europeiska kommissionen får anta enligt förordningen är genomförandeakter eller delegerade akter.

Artikel 63 i elmarknadsdirektivet har ersatt artikel 39 i direktiv 2009/72/EG utan att det gjorts några stora ändringar i sak. Den svenska lagstiftningen måste dock justeras i vissa avseenden för att svara mot det nya direktivet. Det bör anges i ett beslut av Energimarknadsinspektionen enligt en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (12 kap. 1 b § ellagen).

Även i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser som införts för att genomföra artikel 39 i direktiv 2009/72/EG. För att anpassa regleringen till det nya direktivet bör det i ett beslut om certifiering anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen (3 kap. 4 § och 4 kap. 3 §).

Det är i detta sammanhang lämpligt att hänvisningar till EU:s elmarknadsförordning är dynamiska för att säkerställa att förordningen får omedelbart genomslag (jfr avsnitt 9).

24.3 Tidsfrister för beslut efter anmälan

Regeringens förslag: Regleringen av tidsfrister för beslut efter en anmälan till nätmyndigheten ska inte gälla anmälningar mot andra nätkoncessionshavare än nätföretag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: När någon som har ett intresse i saken lämnar in en anmälan som innehåller ett påstående om att en nätkoncessionshavare inte följer bestämmelser som omfattas av Energimarknadsinspektionens tillsyn enligt ellagen, ska inspektionen fatta beslut i ärendet inom en viss tid (12 kap. 14 § ellagen). Regleringen har tillkommit för att genomföra artikel 37.11 i direktiv 2009/72/EG. Motsvarande krav finns i artikel 60.2 i elmarknadsdirektivet.

Elmarknadsdirektivets krav gäller endast anmälningar mot transmissionsnätsföretag och distributionsnätsföretag. Regeringen föreslår att huvuddelen av den reglering som i dag gäller alla nätkoncessionshavare i framtiden ska gälla endast nätföretag (avsnitt 5.1). Mot denna bakgrund finns inga starka skäl för att regleringen av tidsfrister ska gälla andra anmälningar än sådana som riktar sig mot nätföretag.

24.4 Skyldighet att lämna information till nätmyndigheten

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer delvis med regeringens. I rapporten föreslås att det införs en skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter om utvecklingen av smarta elnät och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till Energimarknadsinspektionen rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Luleå tekniska universitet* rekommenderar

Prop. 2021/22:153 att begreppet smarta elnät inte används i lagtext utan ytterligare förklaring. *Sala kommun* anför att syftet med en ökad rapportering i fråga om reparationstid är oklart. *Smedjebackens kommun* och *Malung-Sälens kommun* ser en osäkerhet i hur föreskrifterna utformas för rapporteringen av uppgifter kring begreppet smarta elnät. Malung-Sälens kommun undrar vidare om det skapas sådana uppgifter för distributionsnätsföretag som inte efterfrågas av kunderna.

Skälen för regeringens förslag

Elmarknadsdirektivets krav

I artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet anges en lång rad uppgifter som ligger på den nationella energitillsynsmyndigheten. Myndigheten ska bl.a. övervaka och utvärdera resultatet hos nätföretagen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät och offentliggöra en nationell rapport vartannat år (artikel 59.1 l) och övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra anslutningar och reparationer (artikel 59.1 q).

Behovet av nationella föreskrifter

Det anges redan i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att myndigheten är nationell tillsynsmyndighet och ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt elmarknadsdirektivet (2 § 1). Någon ytterligare reglering krävs inte för att de aktuella uppgifterna ska ligga på Energimarknadsinspektionen.

För att Energimarknadsinspektionen ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet kan myndigheten behöva tillgång till information som finns hos nätföretagen. Företagen är i dag inte skyldiga att lämna den aktuella informationen till Energimarknadsinspektionen (jfr 12 kap. 2 § första stycket ellagen). För att se till att Energimarknadsinspektionen kan fullgöra sina uppgifter kan det alltså behövas föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna information till myndigheten.

Normgivningsbemyndigande

De föreskrifter som kan bli aktuella är sådana som riksdagen kan bemyndiga regeringen att utfärda. Det finns inte någon särskild fördel med en reglering på lagnivå eller i övrigt starka skäl för en reglering i ellagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna information till Energimarknadsinspektionen. För att föreskrifterna ska kunna anpassas till ändrade förhållanden är det lämpligt att bemyndigandet omfattar ett något vidare område än det som anges i Energimarknadsinspektionens förslag. Bemyndigandet bör göra det möjligt att meddela föreskrifter om skyldighet att lämna sådan information som Energimarknadsinspektionen behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet.

25 Miljöorganisationers rätt att överklaga beslut

Prop. 2021/22:153

Regeringens förslag: Miljöorganisationer ska ha rätt att överklaga beslut om nätkoncession oavsett ledningens längd och spänningsnivå. Miljöorganisationer ska även ges rätt att överklaga fler av de beslut som kan fattas med stöd av 2 kap. ellagen.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 13 kap. 8 § ellagen har vissa miljöorganisationer rätt att överklaga beslut om nätkoncessioner om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer. Mark- och miljööverdomstolen har funnit att miljöorganisationers rätt att överklaga inte regleras uttömmande i ellagen utan att en sådan rätt även kan följa av 42 § förvaltningslagen (beslut den 26 mars 2019 i mål nr M 2080-18). Domstolen ansåg, efter att ha tolkat 42 § förvaltningslagen i ljuset av Århuskonventionen, att en organisation som uppfyller villkoren i 16 kap. 3 § miljöbalken också har rätt att överklaga Energimarknadsinspektionens beslut om nätkoncession även om spänningsnivån var lägre än 220 kilovolt.

För att kodifiera denna praxis och säkerställa att Sverige lever upp till sina åtaganden enligt Århuskonventionen bör kravet i ellagen på att beslutet ska avse en viss spänning och en viss längd för att organisationerna ska ha rätt att överklaga tas bort. Av samma skäl bör miljöorganisationer få rätt att överklaga interimistiska beslut där sökanden medges bygga eller ta i drift en ledning eller en anläggning innan nätkoncession meddelats, beslut om ändring av en nätkoncession för linje och beslut om omprövning av villkor för en nätkoncession för område.

26 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

26.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022.

Promemorians förslag överensstämmer inte med regeringens. Enligt promemorians förslag ska lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2019.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. Enligt rapportens förslag ska lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter.

Nätkoncessionsutredningens förslag överensstämmer inte med regeringens. Utredningen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2021.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter.

Kapacitetsrapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. Enligt rapportens förslag ska lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2023.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter.

Skälen för regeringens förslag: I de delar som berörs av propositionen skulle medlemsstaterna ha satt i kraft de författningar som är nödvändiga för att följa elmarknadsdirektivet och det omarbetade förnybartdirektivet senast den 31 december 2020 respektive den 30 juni 2021. Som framgår av avsnitt 3 har Europeiska kommissionen inlett överträdelseärenden mot Sverige om för sent genomförande av direktiven. Det är mot denna bakgrund angeläget att de aktuella lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt.

I övriga delar är det lämpligt att lagändringarna träder i kraft vid samma tidpunkt. Energimarknadsinspektionen bedömer att det inte är realistiskt att sätta ett tidigare ikraftträdandedatum för förslagen i Kapacitetsrapporten än den 1 januari 2023 med hänsyn till lagstiftningsprocessen och att de föreslagna reglerna medför en omställning för nätföretagen och kunderna. De aktuella lagändringarna (avsnitten 18.1 och 19) är emellertid inte av en sådan karaktär att ett tidigare ikraftträdandedatum är uteslutet.

Lagarna bör mot denna bakgrund träda i kraft den 1 juli 2022.

26.2 Förhandsprövning av villkor

Regeringens förslag: Den nya förhandsprövningen av avtal om stöd-tjänster ska inte tillämpas på sådana avtal om stödtjänster som

- ett nätföretag ingår före den 1 januari 2023, eller
- nätföretaget ingår under tiden från det att en ansökan om metodprövning lämnas in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan lämnas in före utgången av augusti 2022.

Ren energi-rapporten innehåller inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna: *Energiföretagen Sverige* anser att regelverket endast bör gälla avtal som ingås efter det att lagen trätt i kraft och innehålla övergångsbestämmelser för avtal som ingåtts tills vidare. Övriga remissinstanser berör inte frågan särskilt.

Skälen för regeringens förslag: När lagen träder i kraft får ett nätföretag inte ingå avtal om icke frekvensrelaterade stödtjänster förrän Energimarknadsinspektionen har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen (avsnitt 7.4). De avtal som nätföretaget har ingått före ikraftträdandet bör dock inte bli ogiltiga. Energimarknadsinspektionen kommer också att behöva tid efter ikraftträdandet för att pröva ansökningar om godkännande. För att göra detta möjligt bör bestämmelserna om förhandsprövning inte tillämpas på sådana avtal som ingås före den 1 januari 2023.

Det är tänkbart att Energimarknadsinspektionen i några fall inte hinner meddela beslut i frågan om godkännande av de metoder som ska användas

för att utforma avtalsvillkoren före utgången av år 2022. Ett nätföretag bör ändå kunna ingå nya avtal under tiden innan Energimarknadsinspektionen har fattat beslut i frågan. De nya bestämmelserna bör därför inte heller tillämpas på avtal som nätföretaget ingår under tiden från det att en ansökan om metodprovning har lämnats in till Energimarknadsinspektionen till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan lämnas in före utgången av augusti 2022.

26.3 Avgränsning av nätverksamhet

Regeringens förslag: Ett nätföretag ska få bedriva annan verksamhet än nätverksamhet till och med den 31 december 2023, om företaget bedriver verksamheten vid ikraftträdandet.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. Enligt rapportens förslag ska bestämmelserna om tillåten verksamhet för distributionsnätsföretag tillämpas från och med den 1 januari 2023, dvs. två år efter den tidpunkt för ikraftträdande som föreslås i rapporten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ett nätföretag ska som utgångspunkt inte få bedriva annan verksamhet än nätverksamhet (avsnitt 9). Det är i dag inte ovanligt att distributionsnätsföretag bedriver verksamhet som kommer att omfattas av förbudet när lagändringarna träder i kraft. De företagen behöver en övergångsperiod för att kunna avveckla eller avyttra verksamheten. Förbudet bör därför inte hindra att ett sådant nätföretag fortsätter att bedriva verksamheten till och med den 31 december 2023.

26.4 Laddinfrastruktur för elfordon

Regeringens förslag: Ett distributionsnätsföretag, som innehar en laddningspunkt vid ikraftträdandet, ska få äga, utveckla, förvalta och driva laddningspunkten annat än för eget bruk till och med den 31 december 2023.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens. Enligt rapportens förslag ska förbudet för distributionsnätsföretag att inneha laddningspunkter tillämpas från och med den 1 januari 2023, dvs. två år efter den tidpunkt för ikraftträdande som föreslås i rapporten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Enligt *Trafikverket* bör det övervägas om de laddningspunkter som redan i dag innehas av nätföretag bör undantas och att reglerna i stället bör avse nya laddningspunkter.

Skälen för regeringens förslag: Ett distributionsnätsföretag ska inte få inneha laddningspunkter annat än för eget bruk (avsnitt 14). De distributionsnätsföretag som innehar laddningspunkter vid ikraftträdandet behöver en övergångsperiod för att avyttra eller avveckla anläggningarna. Förbudet bör därför inte hindra att ett sådant nätföretag innehar laddningspunkter för annat än eget bruk till och med den 31 december 2023. Rege-

Prop. 2021/22:153 ringen bedömer däremot att det inte finns förutsättningar att helt undanta befintliga laddningspunkter från förbudet på det sätt som *Trafikverket* förordar.

26.5 Redovisning av nätverksamhet

Regeringens förslag: Åtskild redovisning av transmission och distribution ska tillämpas första gången i fråga om redovisning för ett räkenskapsår som börjar den 1 juli 2022 eller närmast därefter.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. Enligt promemorians förslag ska bestämmelsen om åtskild redovisning av transmission tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019, dvs. dagen för ikraftträdandet enligt promemorian, eller närmast därefter.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Transmission ska redovisas skilt från distribution (avsnitt 17.1). Det kan ifrågasättas om det finns något praktiskt behov av en övergångsbestämmelse med hänsyn till att endast Affärsverket svenska kraftnät bedriver transmission i Sverige och att verket inte har någon annan nätverksamhet. Teoretiskt sett skulle dock förhållandena kunna ändras innan lagen träder i kraft. Ett berört nätföretag bör inte behöva ändra redovisningsmetoder under löpande räkenskapsår. Kravet på åtskild redovisning bör därför börja tillämpas för ett räkenskapsår som börjar den 1 juli 2022 eller närmast därefter.

26.6 Tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift

Regeringens förslag: De upphävda bestämmelserna om tillstånd att utforma en överföringsavgift med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagspunkt är belägen ska fortfarande gälla i fråga om en uttagspunkt som omfattas av ett tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter. *E.ON Sverige AB* framhåller att det har stor betydelse att redan beviljade tillstånd fortsätter att gälla.

Skälen för regeringens förslag: Möjligheten att tillåta undantag från förbudet mot lägesberoende avgifter för regional distribution ska utgå (avsnitt 20.2). Förslaget har tillkommit med hänsyn till att det inte finns något behov av att meddela nya tillstånd. De äldre bestämmelserna bör dock fortfarande gälla i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

Lagrådet anför, med hänvisning till frågan om ett eventuellt behov av att förlänga befintliga undantag, att bakgrunden till övergångsbestämmelsen bör utvecklas i författningskommentaren. Det finns dock skäl att över-

våga även om det av bestämmelsen tydligare bör framgå vad som ska gälla i detta avseende. Prop. 2021/22:153

Redan beviljade tillstånd kommer att fasas ut. Det finns dock inte något underlag för att bedöma i vilken utsträckning det i enskilda fall kan finnas ett praktiskt behov av att förlänga ett beviljat undantag. Övergångsbestämmelsen bör mot denna bakgrund lämna utrymme för en sådan förlängning. För att detta ska vara möjligt bör det i bestämmelsen anges att den gäller i fråga om en uttagspunkt som omfattas av ett tillstånd som har lämnats före ikraftträdandet.

26.7 Drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster

Regeringens förslag: För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet ska de nya bestämmelserna inte tillämpas.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Enligt rapportens förslag ska bestämmelserna om att Energimarknadsinspektionen ska kunna ta hänsyn till utnyttjandet av flexibilitetstjänster när intäktsramen bestäms tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: När intäktsramen bestäms för en närverksamhet ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten (avsnitt 11.2). Ändringen bör inte påverka intäktsramar som har bestämts före ikraftträdandet. I fråga om en sådan intäktsram bör alltså de nya bestämmelserna inte tillämpas.

26.8 Prövning av tvister

Regeringens förslag: Allmän domstol ska få pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots bestämmelserna om nätmyndighetens prövning av tvister.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Energimarknadsinspektionen ska ha exklusiv prövningsrätt när det gäller tvister i fråga om anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid inmatning av el och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar (avsnitt 21.4). Det är inte lämpligt att i efterhand ändra förutsättningarna för prövningen av tvister som har inletts vid allmän domstol före ikraftträdandet. De nya bestämmelserna bör därför inte hindra att allmän domstol prövar sådana mål.

Regeringens bedömning: Energigemenskaper, så som de beskrivs i elmarknadsdirektivet och det omarbetade förnybartdirektivet, finns redan i Sverige.

Det finns inga hinder mot att bilda nya energigemenskaper. För närvarande finns det därför inget behov av ny lagstiftning för att genomföra respektive direktivs regler om energigemenskaper.

Ren energi-rapportens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. I rapporten föreslås att en ny lag om energigemenskaper inför, där det slås fast att en energigemenskap ska vara en ekonomisk förening, med ett skyddat namn av vilket det framgår vilken sorts organisation det rör sig om.

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Remissinstanserna är försiktigt positiva till en lagstiftning om energigemenskaper men är delade i frågan om huruvida en energigemenskap bör få äga och driva elnät. *Svensk solenergi* och *Sala-Heby Energi AB* anför att det vore positivt om en gemenskap kunde äga och driva elnät, medan *E.ON Sverige AB* och *Göteborg Energi AB* anser att det inte ska vara möjligt. Flera remissinstanser, bland andra *Lindborg Systems AB* och *Örebro kommun*, ser också förslaget som en möjlighet att skapa mer självförsörjande enheter utanför det allmänna elnätet. Elnätsföretag, bland andra *Ellevio* och *Elinorr* delar farhågan att dessa parallella elnät försämrar kostnadseffektiviteten i elnätet och åsidosätter vissa säkerhetskrav. De ser också en risk för uteblivna intäkter och därmed medel till underhåll av befintligt elnät. Många remissinstanser, till exempel *HSB* och *Solelkommissionen*, understryker behovet av en särskild lagstiftning för energigemenskaper, men de har samtidigt förväntningar på att den ska kombineras med omfattande reformer av olika regler på elmarknaden som ska komma just energigemenskaperna till del, exempelvis en översyn av energiskatten eller ett nytt regelverk för virtuella elnät.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen välkomnar det stora engagemang som finns hos privatpersoner, kooperativ, andra föreningar och näringsliv för att hitta lösningar på våra gemensamma utmaningar på energiområdet. Ett sätt kan vara att organisera sig som en energigemenskap. Medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi är två benämningar på energigemenskaper som har introducerats i elmarknadsdirektivet respektive det omarbetade förnybartdirektivet. Syftet med medborgarenergigemenskaperna är enligt elmarknadsdirektivet att erkänna vissa kategorier av medborgerliga energiinitiativ på unionsnivå, såsom medborgarenergigemenskaper, för att ge dem en gynnsam ram, rättvis behandling, lika villkor och en välavgränsad katalog av rättigheter och skyldigheter. Någon direkt motsvarande text finns inte i det omarbetade förnybartdirektivet, men det finns liknande resonemang på flera ställen. Dessa två rättsakter ska genomföras i Sverige.

Regeringen konstaterar – i likhet med vad som anges i rapporten – att det redan finns associationer i Sverige som uppfyller direktivens krav på vad som utgör en energigemenskap. Det finns inte heller några hinder mot att bilda nya sådana energigemenskaper, exempelvis som en ekonomisk

förening i enlighet med vad som anges i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar. Av de aktuella rättsakterna framgår inte något krav på att en sådan association måste benämnas på ett särskilt sätt, exempelvis energigemenskap. Det krävs därför inte några lagändringar för att genomföra de aktuella EU-rättsakterna i nu aktuella delar.

Att möjligheten att bilda energigemenskaper redan finns i Sverige framgår alltså även av rapporten. Även om direktiven inte föranleder några ändringar av svensk rätt, kan det finnas skäl att i framtiden återkomma till frågan, eftersom det finns potentiellt positiva aspekter med energigemenskaper som eventuellt skulle kunna motivera ändringar av vissa regelverk. Sådana ändringar bör avse innehållet i energigemenskapernas verksamhet och inte formerna för dessa. För det fall en sådan särreglering behöver tas fram måste beredningsunderlaget kompletteras. Framför allt behöver det analyseras vilka specifika problem som finns med dagens lagstiftning, till exempel om det finns hinder mot att bedriva verksamhet som främjar konsumentmakt, hållbarhet eller effektiv användning av energi. I ett sådant sammanhang kan också andra frågor som väcks av vissa remissinstanser om hur energigemenskaper kan bidra till dessa mål ytterligare belysas.

En åtgärd som regeringen redan har gjort för att underlätta för energigemenskaper är införandet av ett nytt undantag i 22 c § förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857). Undantaget innebär att det inte krävs nätkoncession för markkablar som dras mellan en produktionsanläggning eller ett energilager för el och närliggande byggnader för att dela den producerade eller lagrade elen, och detta gäller både byggnader på den fastighet som produktionsanläggningen är belägen på och grannfastigheter. Denna bestämmelse kommer att förenkla för en energigemenskap att dela den el som produceras i en produktionsanläggning mellan medlemmarna i gemenskapen.

28 Konsekvenser

28.1 Allmänt om konsekvenserna

Syftet med förslagen är bl.a. att tydliggöra roller och ansvar, att modernisera delar av regelverket med koppling till tillståndsgivning för elnät och att öka flexibiliteten.

Förslagen leder i viss utsträckning till ökade administrativa kostnader för nätföretag och elhandelsföretag. Nätföretagens verksamhet begränsas, samtidigt som upphandling av stödtjänster regleras. Användningen av flexibilitetstjänster kan antas öka.

Energimarknadsinspektionen får utökade uppgifter på flera områden.

Regeringens bedömning: Nätföretagens administrativa kostnader ökar måttligt. Begränsningarna av vilken verksamhet som får bedrivas innebär merkostnader för små och medelstora nätföretag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Statens energimyndighet* anser att det krävs noggrannare konsekvensanalyser i fråga om hur nya roller och definitioner påverkar varandra och andra delar av lagstiftningen.

Nätkoncessionsutredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapacitetsrapportens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Ellevio* anför att konsekvensanalysen bara berör de administrativa inslagen och inte tar upp de ökade riskerna för nätföretagen eller hur dessa risker ska beaktas i intäktsregleringen.

Skälen för regeringens bedömning

Avgränsning av nätverksamhet och nät drift (avsnitten 6 och 9)

Förslaget att drift av ledningar eller ledningsnät ska utföras i Sverige innebär ett nytt krav på nätföretagen men det bör inte innebära någon förändring mot rådande situation och bedöms inte innebära några ökade kostnader.

Många nätföretag i Sverige har redan i dag sin verksamhet ordnad så att nätverksamheten bedrivs av en juridisk person utan någon annan verksamhet. Det finns dock distributionsnätsföretag som bedriver nätverksamheten tillsammans med annan verksamhet i samma juridiska person. Nätverksamheten hålls då åtskild från övrig verksamhet genom att nätverksamheten särredovisas. Den renodling som nu sker genom att i normalfallet ingen annan verksamhet än nätverksamhet får bedrivas i en och samma juridiska person (avsnitt 9) innebär att ett antal distributionsnätsföretag fortsättningsvis måste anpassa sig till det nya regelverket och renodla sin verksamhet.

Det medför administrativt arbete att genomföra anpassningen och en viss kostnad för att bilda nya juridiska personer. Eventuellt krävs också avyttring eller avveckling av viss verksamhet när det gäller exempelvis energitjänster, fjärrvärmeproduktion, entreprenadverksamhet, solcellsinstallation, tillhandahållande av laddningstjänster för elfordon, fastighetsförvaltning, rådgivning gällande energieffektivisering, larminstallations-tjänster, bokföringstjänster och kabel-tv. Cirka 70 av landets omkring 150 nätföretag bedöms beröras av reglerna för vilken verksamhet som får bedrivas.

Stödtjänster och flexibilitetstjänster (avsnitten 7 och 11)

Kravet på att Energimarknadsinspektionen ska godkänna metoder för avtal innebär ett visst ökat administrativt arbete för nätföretagen, liksom kravet att nätföretagen ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas samt villkoren för dessa stödtjänster.

Det ingår i nätverksamheten att anskaffa stödtjänster. Nätföretagen får också kompensation genom den intäktsram som ska bestämmas enligt ellagen. I det sammanhanget utgör sådana kostnader en påverkbar kostnad.

Ökade incitament för distributionsnätsföretag att till sina system välja flexibilitetstjänster är ett alternativ till konventionell nätutbyggnad. Distributionsnätsföretagen kan därmed behöva göra fler kostnadsanalyser än i dag för att bedöma om de ska välja att investera i utbyggnad av nät eller i stället köpa flexibilitetstjänster.

Nätutvecklingsplaner (avsnitt 12)

Det nya kravet att upprätta nätutvecklingsplaner innebär att distributionsnätsföretagen får en tillkommande arbetsuppgift. Att ha en samlad bild av sitt befintliga ledningsnät och en plan för framtida utveckling av nätet bör redan i dag vara en naturlig del av distributionsnätsföretagens verksamhet. Det nya kravet kommer dock att medföra ökad administration för distributionsnätsföretagen att ta fram, sammanställa och rapportera nätutvecklingsplaner. Samtidigt har företagen stor nytta av nätutvecklingsplanerna i sin verksamhet. Nätutvecklingsplaner bör vara till stor hjälp vid arbetet med planering av investeringar, reinvesteringar och underhåll.

Laddinfrastruktur för elfordon (avsnitt 14)

Distributionsnätsföretag som i dag äger och driver laddningspunkter som inte innehas uteslutande för eget bruk, måste avyttra dessa. Övergångsregleringen innebär dock att de distributionsnätsföretagen har god tid på sig att ställa om sin verksamhet och avyttra sådana anläggningar (se avsnitt 26.4).

Innehav av energilagringssystem (avsnitt 16)

Distributionsnätsföretag som i dag har egna energilagringssystem, som inte är helt integrerade nätkomponenter, kan behöva avyttra eller avveckla dessa. Ett nätföretag som innehar en energilagringssystem kan tvingas fasa ut anläggningen, om ett undantag från förbudet upphör att gälla. Frågan uppkommer då hur investeringen ska behandlas vid beräkningen av kapitalbasen när en intäktsram bestäms för nätverksamheten. En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången (5 kap. 7 § andra stycket ellagen). Det gäller även en energilagringssystem som ett nätföretag inte längre får använda.

Ändrade regler för samredovisning (avsnitt 17.2)

Utökade möjligheter till samredovisning kan på sikt bidra till minskade transaktionskostnader genom effektivare administration och minskade sökkostnader för marknadens aktörer. På kort sikt kan det dock leda till vissa omställningskostnader för nätföretag när avgifterna ska fördelas på

Prop. 2021/22:153 ett nytt sätt mellan nätkoncessionsområden. Nettoeffekten av detta är dock svår att uppskatta.

Anslutning till elnätet (avsnitt 18)

En nätkoncessionshavare ska få göra avsteg från skyldigheten att ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet endast om det inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen långsiktigt på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet. Regeringen bedömer att förslaget kommer att leda till marginellt ökade administrationskostnader för nätföretagen. I vissa fall kommer företagen att behöva förändra och utveckla sina arbetssätt. Merkostnaderna begränsas dock genom att nätföretagen under alla förhållanden behöver bedöma vilka åtgärder som krävs för att en anslutning som nekats ska kunna genomföras. Dessutom begränsas merkostnaderna genom den nätutvecklingsplan som nätföretaget ska ta fram (se avsnitt 12).

Distributionsnätsföretag ska i fråga om en anläggning för produktion av förnybar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt få göra avsteg från anslutningsskyldigheten endast om företaget underrättar den som begär anslutning inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran. Det kan förutsättas att nätföretagens merkostnader med anledning av förslaget främst kommer att avse underrättelserna till dem som vill ansluta en anläggning. Några kostnader av betydelse uppkommer alltså inte.

När det gäller standardiserade rutiner för anslutning av energilagringsanläggningar finns det redan liknande lagkrav för anslutning av elproduktionsanläggningar. Regeringen bedömer att nätföretagen endast påverkas marginellt av förslaget.

Skyldigheten att lämna information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet innebär en ökad administrativ börda för nätföretagen. Företagen får ta ut en avgift för de kostnader som uppkommer. I de fall anslutningen avser laddningspunkter får dock ingen avgift tas ut, vilket innebär att nätföretagen kan komma att föra över ökade kostnader på kundkollektivet genom överföringsavgifterna. Regeringen bedömer att förslaget inte har några ekonomiska konsekvenser av betydelse för nätföretagen.

När det gäller förslaget om avgiftsfrihet för anslutning av mikroproduktion av el innebär Energimarknadsinspektionens hittillsvarande praxis att någon anslutningsavgift inte får tas ut om mikroproduktionen ansluts där en anläggning för användning redan är ansluten, åtminstone inte om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt. Förslaget innebär alltså i praktiken ingen förändring för nätföretagen.

Inmatning på elnätet från mikroproduktion (avsnitt 21)

Med förslaget undviks den nuvarande administrativa börda som det innebär för nätföretagen att kontrollera om mikroproducenten har varit nettoanvändare eller inte. Med hänsyn till att det kan antas tillkomma elanvändare som producerar sin egen el kan också de administrativa kostnaderna för nätföretagen antas öka. Vidare kan tillkommande användare påverka elnätet i stort och föranleda nätinvesteringar.

Att nätmyndighetens prövningsrätt blir exklusiv när det gäller anslutning till elnätet, kostnader för mätning, ersättning vid inmatning och nätavgifter för mindre produktionsanläggningar innebär att nätföretagen inte riskerar dubbla processer i samma fråga.

Förslag som berör nätföretagen men som inte bedöms innebära några konsekvenser av betydelse

De hittillsvarande bestämmelserna om tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift utgår (avsnitt 20.2). Redan fattade beslut om undantag fortsätter att gälla (avsnitt 26.6). Det har under lång tid inte lämnats in några ansökningar om nya undantag till nätmyndigheten. Det finns därför inte anledning att anta att förslaget har någon praktisk betydelse för nätföretagen.

Kraven i fråga om nätföretagens fakturor (avsnitt 22) bedöms inte innebära någon ny administrativ börda för nätföretagen.

Att schablonberäkningen avskaffas även formellt (avsnitt 23) har inga konsekvenser för nätföretagen, eftersom regleringen i denna fråga inte längre tillämpas i praktiken.

28.3 Konsekvenser för elhandelsföretag

Regeringens bedömning: Omslutningen av mottagningsplikten bedöms öka, vilket medför begränsade effekter på kostnaderna för elhandelsföretagen. Elhandelsföretagens roll stärks när det gäller driften av laddningspunkter för elfordon.

Promemorian innehåller inte, i de delar som behandlas i propositionen, några förslag som har konsekvenser för elhandelsföretag.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Statens energimyndighet* anser att konsekvensanalysen fokuserar på traditionella aktörer snarare än nya aktörer samt de nya roller som definieras i elmarknadsdirektivet och i författningsförslagen, vilket medför en oklarhet i hur exempelvis regelverket om elavtal mellan elleverantör och elanvändare ska tillämpas i laddningspunkter eller på möjliga framtida elvägar.

Nätkoncessionsutredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapacitetsrapporten innehåller inte några förslag som har konsekvenser för elhandelsföretag.

Skälen för regeringens bedömning

Laddinfrastruktur för elfordon (avsnitt 14)

Förbudet för nätföretag att inneha, utveckla eller driva laddningspunkter skapar förutsättningar för elhandelsföretagen att erbjuda tjänsten. Elhan-

Prop. 2021/22:153 delsföretagen har även i övrigt goda förutsättningar att integrera tjänster knutna till laddningspunkter i sitt utbud. Förslaget bedöms stärka förutsättningarna för elhandelsföretagen ytterligare.

Inmatning av el från mikroproduktion (avsnitt 21)

Kravet på att en mikroproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantag från nätavgiften för inmatning utgår. Detta stimulerar etableringen av mikroproduktion av el. En konsekvens av detta är att mottagningsplikten sannolikt kommer att omfatta en större energimängd för elhandelsföretaget, som är skyldigt att köpa den el som mikroproducenten matar in i elnätet på skäliga villkor och att säkerställa balansansvar i uttagspunkten.

Elhandelsföretagen kan få en något ökad administrativ belastning med anledning av att elhandelsavtalen med mikroproducenter kan behöva anpassas. Vidare kan ökade elhandelsvolymerna inverka på elhandelsföretagens planering av elhandel och därmed i viss utsträckning på kostnaderna för balansansvaret. Samtidigt ökar elhandlaren åtagande gentemot mikroproducenten, vilket också kan tänkas medföra positiva konsekvenser för elhandelsföretaget genom att elproduktionen i företagets portfölj ökar.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för elhandelsföretagen vara begränsade avseende både kostnadsökningar och mervärden.

Förslag som berör elhandelsföretagen men som inte bedöms innebära några konsekvenser av betydelse

Nätföretagens möjlighet att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar begränsas (avsnitt 16). Det kan visa sig vara lämpligt för elhandelsföretag att stå för energilagringen när det gäller vissa användningsområden. Konsekvenserna för elhandelsföretagen bedöms vara positiva men tills vidare mycket begränsade.

28.4 Konsekvenser för nätkunderna

Regeringens bedömning: Nätkunderna ges bättre möjligheter att påverka sina kostnader genom att vara aktiva. De förslag som främjar effektivitet vid nätanslutning bidrar till lägre nätavgifter och till att lösa problem med nätkapacitetsbrist.

Promemorian innehåller inte, i de delar som behandlas i propositionen, några förslag som har konsekvenser för nätkunderna.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Sala kommun* anser att konsekvensutredningen på flera punkter är bristande i och med att kundens perspektiv nämns kort, men inget nämns om att allt extra arbete de olika aktörerna drabbas av ska betalas av kunden.

Nätkoncessionsutredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Statens fastighetsverk* anser att riskerna med samredo-

visning inte är tydligt beskrivna i betänkandet och har svårt att utifrån betänkandet bedöma hur en samredovisning skulle påverka nättarifferna.

Kapacitetsrapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar. *Naturvårdsverket* anser att beskrivningen av en nettoförlust för samhället vid anslutning av vindkraftverk är otydlig.

Skälen för regeringens bedömning

Stödtjänster (avsnitt 7)

För att kunderna på elmarknaden ska få pålitliga och stabila nättjänster krävs att nätföretagen använder sig av stödtjänster. Förslaget om icke-diskriminerande behandling av aggregatorer möjliggör en ökad elmarknadsaktivitet genom att det underlättar för mindre nätkunder att delta på elmarknaden.

Nätföretagens användning av flexibilitetstjänster (avsnitt 11)

Flexibilitetstjänster kan på ett kostnadseffektivt sätt minska behovet av uppgradering eller ersättning av nätkapacitet och stödja en effektiv och säker drift av nätet. Genom att det skapas drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster ges ytterligare möjlighet för nätföretag att besluta om så effektiva lösningar som möjligt i valet mellan flexibilitetstjänster och investeringar i anläggningar. Detta påverkar i sin tur det pris som kunderna får betala för elnätet i för kunderna positiv riktning, eftersom nya investeringar i elnätet i vissa fall inte behövs eller kan skjutas upp.

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag (avsnitt 12)

Genom att distributionsnätsföretag ska ha en nätutvecklingsplan skapas transparens avseende planerad nätutbyggnad. Detta är fördelaktigt för såväl planering av nyanslutningar som möjligheterna för befintliga nätkunder att med framförhållning planera förändringar i sina nätabonnemang. Förslaget bedöms ha positiva konsekvenser för i synnerhet större nätkunder, vars enskilda nyanslutningar eller abonnemangsförändringar väsentligt inverkar på, eller begränsas av, elnätets beskaffenhet.

Ändrade regler om samredovisning (avsnitten 17.2 och 17.3)

Några remissinstanser framför att en ökad möjlighet till samredovisning riskerar att leda till ökade kostnader för vissa kunder. *Statens fastighetsverk* anför också att Nätkoncessionsutredningen inte tydligt beskriver riskerna med förslaget. Det finns en viss risk att kostnaderna kan öka för vissa kunder. Mot bakgrund av de sammanslagningar som gjorts tidigare bedömer dock regeringen att förslaget inte kommer att innebära några avgörande skillnader för kundkollektivet. Andra kunder bör i motsvarande mån få sina kostnader sänkta.

Utjämnningen av överföringsavgifterna bedöms kunna leda till att kunder i områden som präglas av högre kostnader i nuläget kan minska sina avgifter med 100–2 000 kronor beroende på område, medan kostnaderna i andra områden kan öka med upp till 2 000 kronor för kunder som i dag har en lägre avgift. För att ge en bild av omfattningen av dessa förändringar kan effekterna av en ökad samredovisning ställas i relation till andra fakto-

Prop. 2021/22:153 rer som bestämmer avgiftens nivå. Om kalkylräntan exempelvis ändras med en procentenhet, väntas avgifterna ändras med i genomsnitt 4 procent, vilket för en genomsnittlig nätkund motsvarar cirka 280 kronor per år. Regeringen bedömer att risken för betydande påverkan på nätkunderna är begränsad.

Förslaget om att vissa regionnätsledningar ska få redovisas som lokalnät (avsnitt 17.3) syftar till att lokalnätskunder ska slippa bekosta utbyggnaden av regionnät som ryms inom ett givet lokalnät. Förslaget förutsätter att det är samma nätföretag som innehar både det aktuella lokalnätet och regionnätet. Förslaget medför en omfördelning av kostnader på så sätt att lokalnätskundernas kostnader sjunker något medan regionnätskundernas kostnader ökar i motsvarande mån. Det uppkommer alltså inte några ändringar för kundkollektivet som en helhet.

Anslutning till elnätet (avsnitt 18)

Förslaget i fråga om vad som ska anses vara särskilda skäl för att inte ansluta en anläggning bedöms inte påverka leverans kvaliteten för befintliga nätkunder. Ett mer effektivt nätutnyttjande innebär att nya överföringsbehov kan tillgodoses. Ett mer effektivt nyttjande av befintlig nätinfrastuktur kan komma nätkunderna till godo i form av lägre nätavgifter.

Nätföretagens kostnader för att ge information om åtgärder för att förstärka elnätet (avsnitt 18.5) kommer ytterst att betalas av antingen den som begär informationen eller, om anläggningen är en laddningspunkt, kundkollektivet. Kostnaden måste dock antas vara försumbar i förhållande till de samlade nätavgifterna.

Undantag från funktionskravet på överföring av el (avsnitt 19)

Föreskrifter om sådana undantag från funktionskravet på överföring av el som ger utrymme för längre avbrott förväntas leda till att nyanslutningar, inklusive höjningar av avtalad effekt, kan ske snabbare och till en lägre kostnad för kunden. Konsekvenserna för nätkunderna behöver emellertid analyseras närmare i samband med att föreskrifterna tas fram, bl.a. för att utreda om undantag kan medföra att en anslutande part tvingas acceptera lägre funktionskrav för att skynda på anslutningsprocessen.

Tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift (avsnitt 20.2)

Att de hittillsvarande bestämmelserna om tillstånd att ha en lägesberoende överföringsavgift utgår kan inte antas få några särskilda konsekvenser för nätkunderna jämfört med i dag.

Inmatning på elnätet från mikroproduktion (avsnitt 21)

Att även mikroproducenter som är nettoproducenter av el undantas från nätavgiften för inmatning medför att en sådan nätkund inte riskerar att faktureras i efterhand på grund av ett nettoöverskott. Detta bör medföra en förenklad förvaltning av mikroproduktionsanläggningar och stärkta incitament till ytterligare investeringar i mikroproduktion.

De nya kraven i fråga om nätföretagets fakturering bör leda till förbättrade förutsättningar för nätkunden att förstå och reagera på fakturans information genom att t.ex. vidta aktiva åtgärder för att ändra sin förbrukning.

28.5 Konsekvenser i övrigt för elmarknaden

Regeringens bedömning: Förutsättningarna för stödtjänstmarknader tydliggörs och förutsättningarna för flexibilitet, småskalig elproduktion och långsiktig planering för nyanslutningar i lokalnät förbättras. De administrativa kostnaderna ökar något.

Promemorian innehåller inte, i de delar som behandlas i propositionen, några förslag som har konsekvenser för elmarknaden i övrigt.

Remissinstanserna har inga invändningar mot den bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Regelrådet* finner redovisningen av behov av speciella informationsinsatser bristfällig och anser vidare att konsekvensutredningens kvalitet hade höjts om det hade funnits en uppskattning av de olika företagens samlade kostnader samt en analys av konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska företag. *Göteborg Energi AB* saknar en analys av reglernas konsekvenser för effektproblematiken.

Nätkoncessionskutredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapacitetsrapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Försvarmakten* och *Försvarets materielverk* saknar en konsekvensbedömning utifrån totalförsvarets krav på robust elförsörjning och informationssäkerhet. *Regelrådet* bedömer att Energimarknadsinspektionens konsekvensutredning inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bl.a. i beskrivningen av kostnadspåverkan och påverkan på konkurrensförhållandena för företag.

Skälen för regeringens bedömning

Driften av en ledning eller ett ledningsnät ska utföras i Sverige (avsnitt 6)

Förslaget att driften av en ledning eller ett ledningsnät ska utföras i Sverige syftar till att långsiktigt bidra till att säkerställa en ökad robusthet och driftsäkerhet i elsystemet. Eftersom förslaget troligen inte innebär någon förändring mot den situation som finns i dag blir de omedelbara effekterna sannolikt små.

Stödtjänster (avsnitt 7)

Förslagen i fråga om stödtjänster skapar tydliga förutsättningar för hur nätföretagen ska utforma och anskaffa stödtjänster. Det bidrar till att effektivisera elmarknaden genom att stödtjänster standardiseras och utbyts på

Prop. 2021/22:153 marknadsplatser. I förlängningen bör det leda till en effektivare fördelning av resurser och minskade kostnader för nätföretagen och kundkollektivet.

Undantagen från kravet på en marknadsbaserad anskaffning blir viktiga för att inte begränsa en rationell utveckling av nätföretagets anläggning och för att säkerställa möjligheterna till en säker och kostnadseffektiv drift även i fall då det saknas förutsättningar för att etablera en marknadsbaserad anskaffning.

Nätföretagens användning av flexibilitetstjänster (avsnitt 11)

Att nätföretagens användning av flexibilitetstjänster beaktas när intäktsramen bestäms ger bättre förutsättningar för nätföretagen att integrera flexibilitetstjänster som en del av nät drift och nätutveckling. I förlängningen bör därmed produkter och marknader för flexibilitetstjänster ha betydligt bättre förutsättningar att utvecklas. På sikt bör elmarknadens funktion stärkas generellt genom effektivare resursallokering och specifikt genom att nätkundernas inneboende flexibilitet eller förmåga kan användas i större utsträckning.

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag (avsnitt 12)

Förslaget om nätutvecklingsplaner leder till förbättrade förutsättningar för transparens avseende planerad nätutbyggnad och därigenom koordinerad samhällsplanering, innefattande integrering av nyanslutningar av såväl förbrukning som distribuerad produktion. Nätutvecklingsplaner kan på det sättet främja energiomställningen och elmarknadens funktion.

Laddinfrastruktur för elfordon (avsnitt 14)

Förbudet för nätföretag att inneha laddinfrastruktur öppnar för andra marknadsaktörer att erbjuda tjänsten och kan bidra till marknadseffektivitet genom ökad konkurrens i geografiska områden med hög efterfrågan på tjänsten. Samtidigt uppstår en risk att utbyggnad av laddningspunkter i områden med låg befolkningstäthet hämmas då affärspotentialen för en marknadsaktör skild från det lokala nätföretaget kan vara begränsad. För att begränsa konsekvenserna av skilda marknadsförutsättningar medger förslaget undantag från förbudet.

Ändrade regler om samredovisning (avsnitt 17.2)

Det finns generellt en risk att ett krav på enhetliga nättariffer inom ett redovisningsområde kan leda till en minskad effektivitet i prisbildningen. Den ökade möjligheten till samredovisning för enskilda lokalnätsföretag kan dock inte antas ha en väsentligt negativ inverkan på marknadseffektiviteten. Bedömningen grundas på de samredovisningar som hittills har genomförts. Dessa sammanslagningar har resulterat i diversifierade redovisningsenheter med en hög grad av utjämning i tariffnivåer mellan tätort och glesbygd. Detta gör att ytterligare sammanslagning av redan diversifierade områden endast kan ge upphov till en marginell omfördelning mellan kunder i olika områden. Därmed bedöms den utökade möjligheten till samredovisning endast ha en marginell negativ påverkan på prisbildningens effektivitet.

Förslaget medför förbättrade ekonomiska förutsättningar för småskaliga anläggningar med abonnemang för en säkring om högst 63 ampere att investera i produktion. I anslutningspunkter där elförbrukning kombineras med småskalig elproduktion (s.k. prosumenter) förbättras förutsättningarna för aktivt deltagande på elmarknaden.

Förslag som berör elmarknaden men som inte bedöms innebära några konsekvenser av betydelse

Förslaget avseende innehav av energilagringssystem (se avsnitt 16) kan medföra att nätföretagens investeringar i dessa anläggningar begränsas. Nätföretag kan därmed inte integrera dessa tjänster i elmarknaden i den utsträckning som annars skulle varit fallet. Förslaget möjliggör dock undantag från huvudregeln, vilket begränsar konsekvenserna för elmarknadens funktion.

28.6 Konsekvenser för myndigheterna

<p>Regeringens bedömning: Förslagen medför inte något behov av att öka anslagen till förvaltningsmyndigheter eller domstolar.</p>
--

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer delvis med regeringens. I rapporten redovisas bedömningen att Energimarknadsinspektionen bör få ökade anslag med anledning av förslagen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Förvaltningsrätten i Linköping* anser att konsekvenserna för de allmänna förvaltningsdomstolarna inte är tillräckligt belysta. *Kammarrätten i Jönköping* pekar på att även en måttlig ökning av måltillströmningen till följd av förslagen leder till kännbara konsekvenser för de två allmänna förvaltningsdomstolar som främst är berörda.

Nätconcessionsutredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Kapacitetsrapportens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Avgränsning av nätverksamhet och nät drift (avsnitt 9)

Energimarknadsinspektionen kan efter begäran från ett nätföretag pröva om en viss verksamhet ska vara tillåten att bedrivas tillsammans med nätverksamheten. Utöver att prövningen i dispensfrågan innebär tillkommande arbete för Energimarknadsinspektionen ska beslutet kunna överklagas till domstol. Bedömningen är dock att de flesta nätföretag kommer att ordna sin verksamhet på så sätt att verksamhet som inte längre får bedrivas tillsammans med nätverksamhet avyttras eller avvecklas. Många nätföretag har redan i dag renodlat verksamheten och bedriver endast nätverksam-

Prop. 2021/22:153 het inom den juridiska personen. Måltillströmningen till landets allmänna förvaltningsdomstolar med anledning av de skärpta bestämmelserna om tillåten verksamhet för nätföretagen bör därför bli blygsam.

Stödtjänster och flexibilitetstjänster (avsnitten 7 och 11)

Den nya regleringen i fråga om stöd- och flexibilitetstjänster innebär att Energimarknadsinspektionen får nya arbetsuppgifter. Inspektionen ska pröva de metoder som används för att utforma avtalen gällande stödtjänster innan sådana avtal ingås. Vidare ska myndigheten pröva förutsättningarna för undantag från reglerna kring anskaffning av icke frekvensrelaterade stödtjänster.

Måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms bli begränsad. Möjligen kan nya måltyper uppstå med hänsyn till att Energimarknadsinspektionen i förväg ska godkänna metoder för avtal om stödtjänster och kunna medge dispens från kraven som gäller vid anskaffningen av icke frekvensrelaterade stödtjänster. När det gäller förslaget om drivkrafter för att använda flexibilitetstjänster är bedömningen att måltillströmningen inte kommer att öka.

Energimarknadsinspektionen kommer att behöva göra en översyn av sina myndighetsföreskrifter på grund av införandet av nya definitioner.

Nätutvecklingsplaner (avsnitt 12)

Nätutvecklingsplanerna medför nya uppgifter för Energimarknadsinspektionen, som ska granska och godkänna planerna. Det kan även bli aktuellt för myndigheten att utarbeta föreskrifter om vad nätutvecklingsplaner ska innehålla och hur de ska tas fram.

En marginell måltillströmning till landets allmänna förvaltningsdomstolar kan förväntas med anledning av förslaget. En nätutvecklingsplan kan behöva kompletteras eller korrigeras. Beslut av Energimarknadsinspektionen inom ramen för myndighetens tillsyn i sådana ärenden överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Bedömningen är dock att antalet ärenden som dessutom leder till en överprövning i allmän förvaltningsdomstol kommer att vara högst begränsat.

Innehav av energilagringsanläggningar (avsnitt 16)

Ett nätföretag kan hos Energimarknadsinspektionen ansöka om dispens från förbudet mot att inneha energilagringsanläggningar. Inspektionens beslut kan överklagas. Måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms dock bli marginell.

Anslutning till elnätet (avsnitt 18)

Den förtydligade anslutningsskyldigheten kan förväntas leda till ökade administrationskostnader för Energimarknadsinspektionen, som får ett utökat tillsynsansvar, vilket även påverkar förvaltningsdomstolarna. Energimarknadsinspektionen har dock redan en organisation och rutiner för att hantera prövning av dessa frågor. Regeringen bedömer att merkostnaderna kommer att kunna hanteras inom ramen för Energimarknadsinspektionens anslag.

Det nya kravet för att nätföretag ska få göra avsteg från anslutnings-skyldigheten innebär att arbetet med tillsyn ökar något hos Energimarknadsinspektionen. Detta bör kunna hanteras med befintliga resurser.

Förslaget om information om nödvändiga åtgärder som krävs för att förstärka elnätet innebär ett utökat tillsynsansvar för Energimarknadsinspektionen, vilket även påverkar de allmänna förvaltningsdomstolarna. Skäligheten av den avgift som nätföretaget tar ut kan prövas av Energimarknadsinspektionen på begäran av den som ska betala. Även tvister i frågor när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet ska kunna prövas av Energimarknadsinspektionen. Omfattningen av prövningsärenden är svår att bedöma. Tvisterna kan inledningsvis vara svåra att avgöra, tills principer för bedömningen har fastställts. Under denna tid kommer sannolikt flera beslut att överklagas till förvaltningsdomstol.

Prövning av tvister (avsnitt 24.1)

Att Energimarknadsinspektionen allsidigt och slutgiltigt ska pröva tvister om nätkoncessionshavarnas skyldigheter enligt ellagen innebär att ordningen för Energimarknadsinspektionens prövning tydliggörs. Förslaget är inte förenat med några nya uppgifter för myndigheten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga beslut (avsnitt 25)

Förslaget i fråga om miljöorganisationers rätt att överklaga vissa beslut ger vissa organisationer en formellt starkare rätt att överklaga koncessionsbeslut. Denna rätt följer dock redan av rättspraxis (Mark- och miljööverdomstolens beslut den 26 mars 2019 i mål M 2080-18).

Det krävs också resurser för att framgångsrikt kunna driva ett överklagande. Med hänsyn till detta och till att de flesta av de aktuella besluten ofta ändå överklagas av någon sakägare bör förslagets effekter på domstolarna vara marginella. Mängden överklagade beslut lär inte öka nämnvärt jämfört med hur det ser ut i dag. I de ärenden som överklagas kan förekomsten av fler parter dock leda till en längre handläggningstid.

Förslag som berör myndigheterna men som inte bedöms innebära några konsekvenser av betydelse

Förbudet för nätföretag att inneha laddinfrastruktur för elfordon (avsnitt 14) bedöms inte få några effekter på Energimarknadsinspektionens eller andra myndigheters verksamhet. Tillsyn kan ske inom ramen för befintliga resurser. Förslaget bedöms inte heller få några konsekvenser på verksamheten i domstolarna.

Förslaget att en mikroproducent inte längre ska behöva vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften (avsnitt 21) bedöms inte innebära några betydande konsekvenser för myndigheterna.

Förslagen som gäller nätföretagens fakturor (avsnitt 22) bedöms inte innebära några konsekvenser för myndigheter eller domstolar.

Med hänsyn till att schablonberäkning inte längre förekommer i praktiken får det inte några konsekvenser för myndigheterna att regleringen i denna del utgår (avsnitt 23).

Regeringens bedömning: En miljövänligare och effektivare användning och utveckling av elnäten möjliggörs liksom ett mer effektivt resursutnyttjande. Detta påskyndar energiomställningen, underlättar integrering av förnybara energikällor och bidrar till minskande klimatutsläpp.

Promemorian innehåller inte några förslag som har konsekvenser för miljön.

Remissinstanserna har inga invändningar mot den bedömningen.

Ren energi-rapportens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Göteborg Energi AB* saknar en analys om elanvändningens miljöpåverkan och pekar vidare på att konsekvensanalysen flera gånger antyder att mikroproduktion i sig underlättar energiomställningen och uppfyllandet av det klimatpolitiska ramverket, utan att det framgår på vilket sätt detta sker.

Nätkoncessionsutredningen lämnar, i de delar som behandlas i propositionen, inga förslag som har konsekvenser för miljön.

Remissinstanserna har inga invändningar mot den bedömningen.

Kapacitetsrapportens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot bedömningen. *Konjunkturinstitutet* anser att analysen bitvis är oklar när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser med avseende på vilken geografisk systemgräns som tillämpas. *Länsstyrelsen i Skåne* anser att rubriken om miljömässiga konsekvenser i rapporten är missvisande. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anser att miljökonsekvenserna av förslagen även bör inkludera ersättningen av fossila drivmedel och inte enbart utsläpp från elproduktionen i Sverige och utomlands. *Naturvårdsverket* anser att det saknas beaktande av andra miljöeffekter än just klimatperspektivet samt att bedömningen av förslagens miljömässiga konsekvenser är tunn och otydlig.

Skälen för regeringens bedömning

Stödtjänster och flexibilitetstjänster (avsnitten 7 och 11)

Stödtjänster underlättar leverans av säkra och stabila nättjänster. Flexibilitetstjänster bidrar till att minska behovet av förstärkning av elnätet med nya ledningar och anläggningar samt stöder en effektiv och säker drift av nätet. De underlättar anslutning av förnybara energikällor som sol och vind till elnätet, vilket leder till mer förnybar elproduktion och minskade klimatutsläpp.

En ökad användning av flexibilitetstjänster bidrar till en snabbare energiomställning med ökade produktionsvolymerna av förnybar el, men även till ökad svensk elexport. Detta minskar i sin tur konkurrenskraften för fossila produktionskällor inom Europa som helhet.

Förslagen har alltså en positiv effekt på miljön, eftersom de bidrar till effektivare användning av näten, minskat behov av nätutbyggnad, ökad

energieffektivitet, integrering av energi från förnybara energikällor och nya lösningar som alternativ till konventionell nätutbyggnad. Prop. 2021/22:153

Nätutvecklingsplaner (avsnitt 12)

Införandet av nätutvecklingsplaner bedöms få en positiv miljöpåverkan, eftersom det främjar en effektiv omställning, underlättar anslutning av förnybar elproduktion och bidrar till en hållbar samhällsplanering.

Anslutning till elnätet (avsnitten 18 och 21)

Förslaget i fråga om särskilda skäl för att inte ansluta en anläggning stärker incitamenten att planera för kommande nätutbyggnadsbehov och skapar ytterligare drivkrafter för användning av flexibilitetstjänster. Detta leder till förbättrad effektivitet i drift och utveckling av distributionsnätet. Med större beaktande av kommande nätutbyggnadsbehov i planeringen kan mark- och miljöintrång minimeras. Ökad användning av flexibilitetstjänster och ökad effektivitet i nätdriften leder till ett mer effektivt resursutnyttjande och mindre negativ miljöpåverkan.

Det nya kravet för att nätföretag ska få göra avsteg från anslutnings-skyldigheten gör det lättare att ansluta mikroproduktionsanläggningar för förnybar el till elnätet. Det underlättar i sin tur energiomställningen och bidrar till att uppfylla det klimatpolitiska ramverket.

Nätföretagets skyldighet att lämna information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet (avsnitt 18.5) gynnar planeringen för ökad elektrifiering av fordonsflottan särskilt. Förslaget främjar också energiomställningen och uppfyllandet av det klimatpolitiska ramverket.

Förslaget om avgiftsfrihet för anslutning av mikroproduktion av el (avsnitt 18.6) underlättar egenproduktion och egenförbrukning samt lagring och försäljning av förnybar el. Det gör även förslaget om slopat krav på att en mikroproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nättavgiften för inmatning på elnätet (avsnitt 21).

Tillsyn och andra uppgifter för Energimarknadsinspektionen (avsnitt 24)

Förslaget om skyldighet att lämna information till Energimarknadsinspektionen (avsnitt 24.4) syftar bland annat till att skapa förbättrad kontroll av utvecklingen av ett smart elnät. Ett smart nät främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor. Detta bedöms på lång sikt få positiva konsekvenser för miljön och främja elmarknadens effektivitet.

Förslaget innebär även en förbättrad kontroll av hur lång tid det tar att reparera en anläggning efter ett elavbrott, vilket bör främja leveranssäkerheten på elmarknaden och effektiviteten hos nätföretagen. Säkrare leveranser och ökad effektivitet hos nätföretagen leder till en mer tillförlitlig drift av elnätet, vilket i sin tur medger ett effektivare resursutnyttjande och mindre miljöpåverkan.

29 Författningskommentar

29.1 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

En rad nya bestämmelser förs in i lagen bl.a. för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet). I sådana fall anges att paragrafen inte har någon tidigare motsvarighet.

I övrigt sker omDispositioneringar för att lagen ska ha en lämplig struktur och uppbyggnad. Hittillsvarande 1, 3 och 4 kap. ersätts av nya kapitel. Bestämmelser om mätning av överförd el förs över till ett nytt 6 kap.

När det i fråga om de nya kapitlen anges att en paragraf eller ett stycke överensstämmer med en hittillsvarande paragraf eller ett hittillsvarande stycke görs ingen ändring i fråga om lydelsen. I de fall där det anges att paragrafen eller stycket överensstämmer i sak med sin hittillsvarande motsvarighet är ändringarna endast redaktionella eller språkliga. I övrigt finns ett antal paragrafer eller stycken som har motsvarigheter i den hittillsvarande regleringen men ett delvis annat innehåll i sak. I de fallen anges vilken paragraf eller vilket stycke som regleringen motsvarar.

När det gäller sådana paragrafer i de nya kapitlen som överensstämmer med eller delvis motsvarar den hittillsvarande regleringen hänvisas till de äldre förarbeten som fortfarande är aktuella för tillämpningen.

1 kap. Inledande bestämmelser

Kapitlet ersätter hittillsvarande 1 kap.

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om elnätsverksamhet, ansvaret för det nationella elsystemet och handel med el.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Den motsvarar delvis hittillsvarande 1 kap. 1 § första stycket.

I lagen regleras förutsättningarna för att bedriva elnätsverksamhet. Det finns vidare bestämmelser om den systemansvariga myndighetens ansvar för det nationella elsystemet, inbegripet balanseringen av det samlade elnätet i Sverige, och de skyldigheter nätföretag, elhandelsföretag och balansansvariga har i det sammanhanget. I lagen regleras även vissa frågor om handel med el, i huvudsak när det gäller leverans av el till elanvändare.

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

- 1 kap. Inledande bestämmelser,
- 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
- 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
- 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
- 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
- 6 kap. Mätning av överförd el,
- 7 kap. Kommunala elföretag,

- 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.,
- 10 kap. Avbrottsersättning,
- 11 kap. Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter,
- 12 kap. Tillsyn m.m., och
- 13 kap. Övriga bestämmelser.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, finns en innehållsförteckning för lagen.

3 § Bestämmelser om elsäkerhet finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

I paragrafen finns en upplysning om elsäkerhetslagen. Den överensstämmer med hittillsvarande 1 kap. 1 § andra stycket.

Ord och uttryck i lagen

4 § Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

intäktsram: de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av en nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

I paragrafen behandlas vissa ord och uttryck i lagen. Den motsvarar delvis hittillsvarande 1 kap. 2–6 §§. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag.

Hänvisningen till elsäkerhetslagen i *första stycket* ersätter hittillsvarande 1 kap. 2 och 3 §§. Det finns i lagen inga särskilda definitioner av elektrisk anläggning eller starkströmsledning (jfr 2 och 3 §§ elsäkerhetslagen).

I *andra stycket* finns förklaringar till ord och uttryck som har en särskild betydelse i lagen.

Acer är den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Byrån, som har sitt säte i Ljubljana, Slovenien, kallas vanligtvis Acer, en förkortning för ”Agency for the Cooperation of Energy Regulators”, se t.ex. 23 kap. 5 § första stycket 5 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Termen aggregering har ingen tidigare motsvarighet i lagen. I sak svarar definitionen mot artikel 2.18 i elmarknadsdirektivet. Vid aggregering slås flera elanvändares förbrukning eller flera elproducenters produktion samman för sådan handel som anges i definitionen. I 3 kap. regleras hur aggregatorer ska behandlas när nätföretagen anskaffar stödtjänster. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Termen distribution är ny i lagen. I elmarknadsdirektivet definieras distribution som transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans (artikel 2.28). Någon saklig skillnad när det gäller vilken verksamhet som avses är inte avsedd. I lagen görs skillnad mellan distribution och transmission (se nedan). Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Även benämningen distributionsnätsföretag är ny i lagen. Den aktör som avses benämns i elmarknadsdirektivet systemansvarig för distributionssystem. Enligt direktivets definition är en sådan systemansvarig en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el (artikel 2.29). I Sverige är detta de nätföretag som innehar regionnät och lokalnät. En lång rad krav enligt lagen gäller endast sådana nätföretag som är distributionsnätsföretag (se t.ex. 3 kap. 21–27 §§). Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Definitionen av elleverantör motsvarar hittillsvarande 1 kap. 6 § första stycket. Även om det inte anges uttryckligen kan elen ha producerats av elleverantören själv eller av någon annan.

För Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen, används i lagen beteckningen elmarknadsdirektivet.

Termen energilagringsanläggning är ny i lagen. Det som avses är en energilagringsanläggning i elmarknadsdirektivets mening. En energilagringsanläggning är enligt artikel 2.60 i direktivet en anläggning i elsystemet där energi lagras. En definition av energilagring finns i artikel 2.59 i direktivet och svarar i huvudsak mot det som anges i paragrafen. Som ett förtydligande anges dock att anläggningen ska användas för energilagring. Det betyder att en sådan uppskjutning av användningen som inte är särskilt avsedd faller utanför tillämpningsområdet för den reglering som finns i 3 kap. i fråga om nätföretags innehav av energilagringsanläggningar. Ett batteri är ett exempel på en anläggning som kan användas för att skjuta upp den slutliga användningen av el. Till anläggningar som kan användas för omvandling, lagring och återomvandling hör pumpkraftverk och vätgaslager. Övervägandena finns i avsnitt 16.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el benämns i lagen EU:s elmarknadsförordning. Hänvisningar till förordningen i lagen avser den vid varje tidpunkt gällande lydelsen (s.k. dynamisk hänvisning). Övervägandena i fråga om hänvisningens utformning finns i avsnitt 9 och 24.2.

Uttrycket icke frekvensrelaterad stödtjänst har inte någon tidigare motvarighet i lagen. Definitionen svarar mot den som finns i artikel 2.49 i elmarknadsdirektivet. I 3 kap. finns bestämmelser om nätföretagens anskaffning av bl.a. icke frekvensrelaterade stödtjänster. Gemensamt för sådana stödtjänster är att de inte avser den kortsiktiga balansen mellan produktion och förbrukning (frekvensregleringen). Icke frekvensrelaterade stödtjänster kan användas för spänningsregleringen. För att upprätthålla spänningen kan det krävas exempelvis snabb inmatning av reaktiv effekt vid en störning. Rotationsenergi från roterande massor som är synkront kopplade till kraftsystemet skapar tröghet och kan lokalt bidra till spänningsstabilitet och kortslutningsström. Kortslutningsström är en parameter t.ex. för att automatisk skyddsutrustning ska kunna detektera ett fel på en anläggning. Dödnätsstart innebär att en elproduktionsanläggning kan starta trots att elnätet vid anläggningen saknar spänning. Ödrift är drift av en del av ett nät som är isolerat efter att ha kopplats bort från ett större elsystem. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Definitionen av intäktsram överensstämmer med hittillsvarande 1 kap. 5 a §.

Termen laddningspunkt är ny i lagen och svarar i sak mot definitionen av laddningsstation i artikel 2.33 i elmarknadsdirektivet. I 3 kap. regleras nätföretagens innehav av laddningspunkter. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Termen lokalnät har i lagen hittills använts endast i rubriken till 5 kap. 13 § men är allmänt etablerad. Distinktionen mellan lokalnät och andra delar av elnätet har betydelse för redovisningen av nätverksamhet, skyldigheten att ansluta anläggningar och utformningen av avgifter för överföring av el. Att termen, som behandlas i avsnitt 5.2, används i lagen innebär ingen ändring i sak.

Ordet nätföretag har hittills inte haft en definition. Definitionen har betydelse bl.a. när det gäller frågan om vilka nätkoncessionshavare som har en skyldighet enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Definitionen av nätverksamhet motsvarar delvis hittillsvarande 1 kap. 4 § första stycket. Nätverksamhet är i huvudsak att överföra el för någon annans räkning. Även den som uteslutande överför el åt ett annat bolag, exempelvis en elproducent, i samma koncern bedriver nätverksamhet, om ledningen används med stöd av en nätkoncession. Jämfört med den hittillsvarande regleringen tydliggörs att den som överför el för någon annans räkning på ett nät som inte kräver nätkoncession inte bedriver nätverksamhet i lagens mening. Till nätverksamhet hör bl.a. projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar samt mätning och beräkning av överförd effekt och energi. En reglering som motsvarar hittillsvarande 1 kap. 4 § andra stycket och preciserar vad som avses med anslutning av elektriska anläggningar finns i 4 kap. 15 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I likhet med lokalnät är termen regionnät allmänt etablerad men har hittills inte använts i lagtexten. Ett regionnät motsvarar delvis en regionledning enligt hittillsvarande 1 kap. 4 a § andra stycket men omfattar även ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning. Överväganden som berör termen finns i avsnitt 5.2.

Termen stödtjänst har ingen tidigare motsvarighet i lagen. I sak motsvarar definitionen artikel 2.48 i elmarknadsdirektivet. Termen omfattar både balansering och icke frekvensrelaterade stödtjänster. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Termen transmission är ny i lagen. Den verksamhet som avses betecknas i elmarknadsdirektivet överföring och definieras som transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutkunder eller distributörer, men inte leverans (artikel 2.34). I lagen används termen överföring som beteckning på all transport av el, alltså både överföring och distribution med den terminologi som används i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Definitionen av transmissionsnät överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 kap. 4 a § första stycket.

Definitionen av transmissionsnätsföretag motsvarar hittillsvarande 1 kap. 5 b §. Den får en delvis annan utformning utan att det görs någon ändring när det gäller vilken aktör som avses (jfr prop. 2017/18:237 s. 33 f.).

Nätmyndighet

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara nätmyndighet enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen finns en upplysning om att regeringen utser en nätmyndighet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 kap. 7 §.

Enligt 3 § elförordningen (2013:208) ska Energimarknadsinspektionen vara nätmyndighet enligt ellagen.

Elanvändare som importerar el

6 § En elanvändare som importerar el ska fullgöra de skyldigheter som en elleverantör har.

I paragrafen regleras skyldigheter för en elanvändare som importerar el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 kap. 6 § andra stycket (prop. 1998/99:137 s. 41).

Leverans av el inom en byggnad eller ett begränsat område

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en verksamhet inom en byggnad eller ett begränsat område inte ska omfattas av det som enligt lagen gäller för en elleverantör.

I paragrafen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om undantag från de rättigheter och skyldigheter som en elleverantör har enligt lagen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 kap. 6 § tredje stycket (prop. 1998/99:137 s. 42).

2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder

Återställningsåtgärder

54 § Om en skyldighet enligt 51 eller 53 § inte fullgörs, får nätmyndigheten

1. förelägga den som är skyldig att vidta återställningsåtgärder att fullgöra skyldigheten, eller

2. besluta att sådana åtgärder ska vidtas på *den* åtgärdsskyldiges bekostnad.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på den åtgärdsskyldiges bekostnad får verkställas.

I paragrafen regleras åtgärder som Energimarknadsinspektionen kan vidta om någon inte fullgör skyldigheten att vidta återställningsåtgärder. Den justeras endast språkligt.

3 kap. Nätföretag och drift av elnät

Kapitlet ersätter hittillsvarande 3 kap. och innehåller motsvarigheter till bl.a. bestämmelser i hittillsvarande 3 kap.

Nätföretagets grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ska i fråga om sitt elnät ansvara för

1. drift och underhåll,
2. utbyggnad vid behov,
3. eventuella anslutningar till andra ledningsnät,
4. att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt, och
5. att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

I paragrafen anges ett nätföretags grundläggande skyldigheter när det gäller elnätet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 § (prop. 2004/05:62 s. 264 och 439). Den genomför delar av artiklarna 31 och 40 i elmarknadsdirektivet.

2 § Driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad så att följande åtgärder utförs i Sverige:

1. övervakning och styrning av ledningen eller ledningsnätet, och
2. utfärdande av arbetsbegäran och driftorder.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges krav i fråga om driften av elnät. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Styrning omfattar alla arbeten och kopplingar som kan göras på anläggningen och dess delar. Med arbetsbegäran avses en begäran om tillstånd att få utföra arbete på en elanläggning enligt en vald arbetsmetod. Med driftorder avses den order med åtgärder som ska vidtas och som tas fram utifrån en mottagen arbetsbegäran.

Kravet på att momenten ska utföras i Sverige innebär att de som ansvarar för den aktuella driften på nätföretaget ska ha sin anställning i Sverige och även befinna sig här. Kravet på att momenten ska utföras inom landet träffar även eventuella underentreprenörer till nätföretaget.

El som ett nätföretag använder i nätverksamheten

3 § Ett nätföretag ska anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster eller som behövs för driften av ledningsnätet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Nätföretaget får inte med hänvisning endast till kraftslag ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet.

I paragrafen regleras nätföretagens anskaffning av el för egen räkning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 16 § (prop. 2004/05:62 s. 70 f. och 267 och prop. 2013/14:174 s. 206–208 och 270).

Första stycket genomför artikel 31.5 i elmarknadsdirektivet.

Stödtjänster

4 § Ett nätföretag ska anskaffa icke frekvensrelaterade stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Första stycket ska inte tillämpas om

1. lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna gäller för anskaffningen,
2. anskaffningen gäller en nätkomponent som är integrerad i elnätet och används uteslutande för att säkerställa en säker och tillförlitlig drift av nätet, dock inte för balansering eller hantering av överbelastning, eller
3. nätmyndigheten har beviljat dispens i det enskilda fallet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges krav i fråga om nätföretagens anskaffning av icke frekvensrelaterade stödtjänster. Den genomför artiklarna 31.7 och 40.5 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

I första stycket anges grundläggande krav på anskaffningen av icke frekvensrelaterade stödtjänster. En definition av icke frekvensrelaterad stödtjänst finns i 1 kap. 4 §.

Kravet på öppenhet betyder att nätföretaget måste vända sig till marknaden när det anskaffar de aktuella stödtjänsterna. Några regler om hur detta

ska gå till finns inte, men stycket innebär att företaget inte får träffa avtal under hand med någon leverantör utan att först genom kontakter på marknaden ha tillkännagivit sin avsikt att anskaffa tjänsten. Något krav på upphandling i formell mening finns inte enligt paragrafen.

Att anskaffningen måste ske på ett icke-diskriminerande sätt innebär att anbuden måste bedömas på samma sätt. Ingen diskriminerande åtskillnad får alltså ske.

Kravet på att anskaffningen av stödtjänsten ska ske på ett marknadsorienterat sätt innebär att nätföretaget måste undersöka vilka ekonomiska villkor som erbjuds på marknaden och sedan träffa avtal utifrån rationella överväganden i fråga om pris och övriga villkor.

Av *andra stycket första punkten* framgår att första stycket är subsidiärt till lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna.

Genom *andra stycket andra punkten* undantas nätföretagen från skyldigheten att följa första stycket vid anskaffningen av sådana helt integrerade nätkomponenter som definieras i artikel 2.51 i elmarknadsdirektivet. En sådan komponent används inte för balansering, dvs. undantaget omfattar inte tjänster som syftar till att upprätthålla balansen mellan inmatning och uttag av el på nätet. Komponenterna får inte heller användas för hantering av överbelastning. Med hantering av överbelastning avses i detta sammanhang att hantera begränsningar i tillgänglig kapacitet.

Enligt *andra stycket tredje punkten* kan Energimarknadsinspektionen bevilja dispens från skyldigheten enligt första stycket i enskilda fall. Förutsättningarna för dispens anges i 5 §.

5 § Nätmyndigheten får bevilja dispens enligt 4 § andra stycket 3 endast om det är ekonomiskt ineffektivt att anskaffa stödtjänsten på ett öppet, icke-diskriminerande eller marknadsorienterat sätt.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anger förutsättningarna för en sådan dispens som ska kunna beviljas enligt artiklarna 31.7 och 40.5 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ett nätföretag kan hos Energimarknadsinspektionen ansöka om en sådan dispens som avses i 4 § andra stycket 3. I paragrafen anges förutsättningarna för att inspektionen ska bevilja en dispens. För att det ska anses vara ekonomiskt ineffektivt att anskaffa stödtjänsten på ett marknadsbaserat sätt måste nätföretaget kunna visa att en sådan anskaffning leder till dyrare tjänster för företagets kunder.

6 § Ett nätföretag som anskaffar stödtjänster ska i förhållande till elproducenter behandla aktörer som tillhandahåller tjänster i form av ändrad elförbrukning genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av aktörernas tekniska kapacitet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, behandlas särskilt sådana stödtjänster som innefattar ändrad elförbrukning genom aggregering. Den genomför artikel 17.2 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Vad som avses med aggregering anges i 1 kap. 4 §. En aggregator, som lägger samman kundlaster, kan tillhandahålla stödtjänster i form av efterfrågeflexibilitet. Aggregatorn, som har avtal med de enskilda elanvändar-

Prop. 2021/22:153 na, åtar sig alltså att mot ersättning se till att elanvändarnas samlade förbrukning ökar eller minskar. Nätföretaget ska ge aggregatorer samma möjligheter som elproducenter med utgångspunkt i aggregatorns tekniska kapacitet.

7 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om stödtjänster förrän nätmyndigheten har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen.

Första stycket gäller inte avtal enligt 8 kap. 4 § andra stycket.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, reglerar förhandsprövningen av andra villkor än sådana som avser balanstjänster. Den genomför delvis artiklarna 31.6, 40.6 och 59.7 b i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

En förhandsprövning enligt *första stycket* kan i normalfallet ske genom att Energimarknadsinspektionen granskar de standardvillkor som används för att utforma avtal om stödtjänster.

När det gäller sådana balanstjänster som regleras i 8 kap. finns en särskild ordning för förhandsprövning av avtal (8 kap. 4 a § andra stycket). Enligt *andra stycket* är sådana avtal undantagna från förhandsprövningen enligt förevarande paragraf.

8 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 7 § första stycket, om metoderna kan antas leda till att stödtjänster

1. utförs så effektivt som möjligt,
2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges de krav som i samband med förhandsprövningen ska ställas på tillhandahållande av stödtjänster. Den genomför delvis artikel 59.7 b i elmarknadsdirektivet. I fråga om balansavtal finns en motsvarande reglering i 8 kap. 4 a § andra stycket andra meningen och tredje stycket. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

De krav som anges i *första stycket* svarar mot det som enligt elmarknadsdirektivet ska gälla för tillhandahållande av stödtjänster.

Enligt *andra stycket första meningen* ska ett beslut av Energimarknadsinspektionen gälla trots att det inte har fått laga kraft. Av *andra meningen* följer att beslutet ska delges enligt bestämmelserna om kungörelse-delgivning med en obestämd krets.

9 § Ett nätföretag ska offentliggöra de villkor som företaget tillämpar i avtalen enligt 7 § första stycket och utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om villkoren.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras nätföretagets skyldighet att lämna information om villkoren i avtal om stödtjänster. Den genomför artikel 59.8 i elmarknadsdirektivet när det gäller sådana stödtjänster som omfattas av förhandsprövningen enligt 7 och 8 §§.

I fråga om balansavtal finns motsvarande krav i 8 kap. 4 b §. Överväganden finns i avsnitt 7.4.

Ett vanligt sätt för offentliggörande är att villkoren läggs ut på nätföretagets webbplats. Kravet på offentliggörande avser de standardvillkor som nämns i kommentaren till 7 §.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur ett distributionsnätsföretag ska ta fram och utforma riktlinjer för att anskaffa stödtjänster,

2. skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster och lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande,

3. vilka krav som ska vara uppfyllda för att nätmyndigheten ska godkänna sådana specifikationer och marknadsprodukter som avses i 2, och

4. vilka tekniska villkor i övrigt som ett nätföretag får ställa i fråga om stödtjänster.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i frågor som anges i artiklarna 31.6 första meningen, 31.8 och 40.6 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Första punkten gäller sådana riktlinjer ("regler") som ett distributionsnätsföretag kan ta fram för anskaffningen av stödtjänster (se artikel 31.6 första meningen i elmarknadsdirektivet). Med stöd av punkten kan föreskrifter meddelas bl.a. om skyldighet för företaget att se till att alla kvalificerade marknadsaktörer har möjlighet att delta när tjänster anskaffas och att inhämta synpunkter från transmissionsnätsföretag och andra berörda marknadsaktörer när det tar fram riktlinjerna.

Andra punkten gäller sådana specifikationer och standardiserade marknadsprodukter som avses i artikel 40.6 i elmarknadsdirektivet. Utöver den grundläggande skyldigheten att ta fram specifikationer och marknadsprodukter kan det med stöd av punkten meddelas föreskrifter om bl.a. skyldighet att i det sammanhanget inhämta synpunkter från distributionsnätsföretag och andra berörda marknadsaktörer.

Vid utformningen av sådana föreskrifter som avses i *tredje punkten* bör en utgångspunkt vara elmarknadsdirektivets krav att specifikationerna och marknadsprodukterna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla berörda marknadsaktörer.

Med stöd av *fyjärde punkten* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter bl.a. för att säkerställa att alla kvalificerade marknadsaktörer har faktisk möjlighet att delta när distributionsnätsföretag anskaffar icke frekvensrelaterade stödtjänster (jfr artikel 31.8 i elmarknadsdirektivet).

Samarbete och informationsutbyte

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för

1. nätföretag att samarbeta med varandra i frågor som rör möjligheten för den som är ansluten till elnätet att delta på marknader för el,

2. nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta i frågor som rör möjligheten att delta på marknader för stödtjänster, och
3. nätföretag att utbyta information.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om samarbete och informationsutbyte mellan nätföretag. Sådana föreskrifter kan genomföra delar av artiklarna 31.8, 31.9, 32.2 och 40.6 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Med stöd av *första punkten* kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om sådant samarbete mellan nätföretag som krävs för att se till att de marknadsaktörer som är anslutna till företagens elnät kan delta på slutkunds- och grossistmarknaderna (jfr artikel 31.9 första meningen).

Andra punkten gör det möjligt att meddela föreskrifter om sådant samarbete som krävs för att nätkunder ska kunna delta på balansmarknaderna (jfr artikel 31.9 första meningen). Det finns flera sådana marknader, bl.a. den s.k. reglerkraftmarknaden. Gemensamt för sådana marknader är att den handel som bedrivs avser den produktion eller förbrukning av el som krävs för att hålla frekvensen på nätet. Även en skyldighet för nätföretag och andra marknadsaktörer att samarbeta för att ta fram tekniska krav för att delta på marknader för andra stödtjänster kan regleras med stöd av punkten (jfr artikel 31.8).

Med stöd av *tredje punkten* kan föreskrifter meddelas om skyldighet för nätföretag att utbyta information för att se till att resurser utnyttjas på ett optimalt sätt, elsystemet i Sverige drivs på ett säkert och effektivt sätt och marknadsutvecklingen underlättas (jfr artikel 32.2 tredje meningen och 40.6 tredje meningen).

Tillåten verksamhet för ett nätföretag

12 § Ett nätföretag får inte bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet.

Företaget får dock

1. förvalta eller driva andra nät än elnät,
2. producera el, om produktionen sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott, och
3. reparera och underhålla ett annat företags nät.

Paragrafen innehåller ett förbud för nätföretag att bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet. Den motsvarar hittillsvarande 3 kap. 1 a § men har i viktiga avseenden ett annat innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Av huvudregeln i *första stycket* framgår att nätverksamhet inte får bedrivas tillsammans med annan verksamhet. Bestämmelsen ska ses mot bakgrund av artiklarna 31.10 och 40.8 i elmarknadsdirektivet. Den hindrar inte att transmission bedrivs tillsammans med distribution. Att ett sådant kombinerat systemansvar ska vara tillåtet framgår av artikel 39 i elmarknadsdirektivet.

Förbudet har undantag, som anges i *andra stycket*. Vidare kan Energi- marknadsinspektionen i det enskilda fallet bevilja dispens enligt 14 §.

Av andra stycket *första punkten* följer att nätföretaget får bedriva energidistribution genom fjärrvärme- och gasnät och förvalta och driva exempel-

vis fibernät för bredbandsuppkoppling och vatten- och avloppsnät. Nät för sådan verksamhet kan byggas i samband med att elnätet byggs ut.

Undantaget enligt andra stycket *andra punkten* gör det möjligt för nätföretaget att inneha reservkraftaggregat för att ersätta utebliven el vid elavbrott. En sådan produktionsanläggning kan användas vid oplanerade elavbrott men även när överföringen avbryts av säkerhetsskäl på en del av nätet i samband med underhålls- och reparationsarbeten.

Enligt andra stycket *tredje punkten* får nätföretaget utföra reparationer och annat underhåll åt ett annat företag, som innehar ett sådant nät som nätföretaget självt får förvalta eller driva (jfr första punkten). Detta har störst praktisk betydelse i samband med felavhjälpande vid elavbrott, men undantaget omfattar även planerade arbeten.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som är tillåten verksamhet enligt 12 § första stycket.

I paragrafen, som inte någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad som är tillåten verksamhet för ett nätföretag. Övervägandena finns i avsnitt 9.

När föreskrifter utformas måste hänsyn tas till om verksamheten är sådan som föreskrivs för nätföretag i elmarknadsdirektivet och EU:s elmarknadsförordning (jfr artiklarna 31.10 och 40.8 i elmarknadsdirektivet).

14 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från förbudet i 12 § första stycket, om ett nätföretag behöver bedriva annan verksamhet än nätverksamhet för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet eller enligt EU:s elmarknadsförordning.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, gör det möjligt för Energimarknadsinspektionen att i enskilda fall besluta om sådana undantag som är tillåtna enligt artiklarna 31.10 och 40.8 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.

För att dispens ska beviljas krävs inte bara att den aktuella verksamheten är nödvändig för att nätföretaget ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet eller EU:s elmarknadsförordning. I kravet på att nätföretaget ska behöva bedriva verksamheten ligger också att det inte finns någon annan som kan fullgöra uppgiften.

Verksamhet som i normalfallet kan anses vara nödvändig för att ett nätföretag ska kunna fullgöra sina skyldigheter är elproduktion som uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, alltså sådan elproduktion som angetts i hittillsvarande 3 kap. 1 a § andra stycket 2 (jfr 12 § andra stycket 2). I de flesta fall kan det emellertid inte antas att det finns förutsättningar för dispens från förbudet i 12 § första stycket för sådan elproduktion, eftersom nätföretaget normalt kan köpa elen från någon annan.

Flexibilitet i distributionsnät

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för ett distributionsnätsföretag att

- a) ta fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster,
 - b) lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande, och
 - c) offentliggöra en förteckning över marknadsprodukterna, och
2. vilka krav som specifikationer och marknadsprodukter ska uppfylla.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om ett distributionsnätsföretags skyldigheter i fråga om flexibilitetstjänster. Därigenom finns en möjlighet att meddela föreskrifter som genomför delar av artikel 32.2 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.

Utöver den grundläggande skyldigheten att ta fram specifikationer och marknadsprodukter kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av *första punkten* meddela föreskrifter om bl.a. skyldighet att i det sammanhanget inhämta synpunkter från sådana marknadsaktörer som erbjuder flexibilitetstjänster, t.ex. omfördelning av elproduktion eller elanvändning över tid. Sådana tjänster kan minska behovet av uppgradering eller ersättning av nätkapacitet och stödja en effektiv och säker drift av distributionsnätet.

Vid utformningen av sådana föreskrifter som avses i *andra punkten* bör en utgångspunkt vara elmarknadsdirektivets krav att specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer.

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag

16 § Ett distributionsnätsföretag ska vartannat år

1. ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan),
2. offentliggöra planen, och
3. ge in planen till nätmyndigheten.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innehåller grundläggande krav i fråga om en sådan nätutvecklingsplan som ska finnas enligt artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 12.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får med stöd av 17 § meddela föreskrifter om nätutvecklingsplanens innehåll och hur den ska tas fram och om offentliggörandet.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram,
2. offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen, och
3. undantag från kraven i 16 §.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i frågor som behandlas i artikel 32.3–32.5 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 12.

Med stöd av *första punkten* kan föreskrifter meddelas som genomför artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet till den del det inte sker genom 16 §.

Föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram kan meddelas bl.a. för att genomföra artikel 32.4 i direktivet.

Sådana föreskrifter som avses i *andra punkten* kan meddelas bl.a. för att genomföra artikel 32.4 i direktivet när det gäller uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med nätutvecklingsplanen.

Föreskrifter om undantag enligt *tredje punkten* måste vara förenliga med artikel 32.5 i elmarknadsdirektivet. En medlemsstat får besluta att inte tillämpa skyldigheten i artikel 32.3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Investeringsplan för transmissionsnätsföretag

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till nätmyndigheten.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om investeringsplaner för transmissionsnätsföretag. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Paragrafen ska ses mot bakgrund av artikel 59.1 k i elmarknadsdirektivet.

Laddinfrastruktur för elfordon

19 § Ett distributionsnätsföretag får inte äga, utveckla, förvalta eller driva en laddningspunkt. Detta gäller inte laddningspunkter som företaget innehar utslutande för eget bruk.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, innehåller ett förbud för distributionsnätsföretag att äga, utveckla, förvalta eller driva en laddningspunkt. Den genomför artikel 33.2 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14. Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Ett distributionsnätsföretag kan inneha laddningspunkter för eget bruk, exempelvis på parkeringsplatser som tillhör företaget. En definition av laddningspunkt finns i 1 kap. 4 §.

20 § Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 19 §.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att Energimarknadsinspektionen får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet att inneha, utveckla eller driva laddningspunkter. Övervägandena finns i avsnitt 14.

I artikel 33.3 och 33.4 i elmarknadsdirektivet anges inom vilka ramar en medlemsstat får tillåta ett sådant undantag som paragrafen gäller. Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas om dispensprövningen.

Åtskillnad av distribution

21 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare

1. ska ha en organisation och ett beslutsfattande som är åtskilda från företag som producerar eller handlar med el, och

2. får inte ha en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare som samtidigt är styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som producerar eller handlar med el.

Med elanvändare avses i första stycket den som enligt avtal med distributionsnätetsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

I paragrafen anges övergripande krav på åtskillnad som ställs på ett distributionsnätetsföretag. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 b § (prop. 2004/05:62 s. 73–78 och 264 f. och prop. 2008/09:216 s. 13 f. och 30). Den genomför artikel 35.2 a i elmarknadsdirektivet.

22 § Ett distributionsnätetsföretag som avses i 21 § får inte ge anställda i ledande ställning i nätföretaget löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som producerar eller handlar med el.

I paragrafen finns ett förbud mot att ge anställda i ledande ställning hos ett distributionsnätetsföretag sådana förmåner som kan skapa ett intresse av att gynna andra företag inom samma koncern vilka bedriver produktion av eller handel med el på den konkurrensutsatta marknaden. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 c § (prop. 2008/09:216 s. 15 och 30). Den genomför artikel 35.2 b i elmarknadsdirektivet.

23 § Ett distributionsnätetsföretag som avses i 21 § och dess moderföretag ska se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet och att den beslutanderätten är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen.

Trots första stycket får distributionsnätetsföretagets ägare ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät endast om instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

I paragrafen preciseras kravet på åtskillnad inom en koncern som bedriver både distribution och produktion av eller handel med el när det gäller beslutanderätten över tillgångar som används i nätverksamheten. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 d § ellagen (prop. 2008/09:216 s. 17–25 och 31 f.). Den genomför artikel 35.2 c i elmarknadsdirektivet.

24 § Ett distributionsnätetsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som producerar eller handlar med el ska ha en övervakningsplan och se till att planen följs.

Enligt paragrafen finns en skyldighet för vissa distributionsnätetsföretag att upprätta en övervakningsplan. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 17 § första stycket (prop. 2004/05:62 s. 77 f. och 268 och prop. 2010/11:70 s. 119–121 och 257). Den genomför tillsammans med 25 och 26 §§ artikel 35.2 d i elmarknadsdirektivet.

25 § Ett distributionsnätsföretag ska i en övervakningsplan enligt 24 §

1. ange vilka åtgärder som distributionsnätsföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande beteende gentemot andra aktörer på elmarknaden, och
2. särskilt ange de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra sådan diskriminering som avses i 1.

I paragrafen regleras innehållet i en övervakningsplan. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 17 § andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 77 f. och 268).

Hittillsvarande 3 kap. 17 § tredje stycket, som innehållit ett bemyndigande till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om innehållet i övervakningsplanen har ingen motsvarighet i det nya 3 kap. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om innehållet i planen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Sådana föreskrifter kan avse information om exempelvis hur tjänster som är gemensamma med andra företag i samma koncern hanteras eller vilka rutiner nätföretaget har för utbildning av de anställda för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden.

26 § Ett distributionsnätsföretag som ska ha en övervakningsplan enligt 24 § ska

1. utse en övervakningsansvarig som
 - a) självständigt bevakar att planen finns och följs,
 - b) har de befogenheter och den tillgång till information som krävs för att utföra uppdraget, och
 - c) årligen upprättar en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt planen och ger in rapporten till nätmyndigheten, och
2. offentliggöra den rapport som avses i 1 c.

I paragrafen regleras en skyldighet för sådana distributionsnätsföretag som ska ha en övervakningsplan att ha en särskild övervakningsansvarig. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 17 a § första och andra styckena (prop. 2010/11:70 s. 122 och 257 f.).

Hittillsvarande 3 kap. 17 a § tredje stycket, som innehållit ett bemyndigande till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om utseende av en övervakningsansvarig och dennes uppgifter samt om offentliggörandet av den årliga rapporten har ingen motsvarighet i det nya 3 kap. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter i sådana frågor med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Sådana föreskrifter kan avse exempelvis vid vilken tidpunkt den övervakningsansvarige ska ge in den årliga rapporten till Energimarknadsinspektionen eller hur nätföretaget ska offentliggöra rapporten.

27 § Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som producerar eller handlar med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet som vart och ett av företagen bedriver.

I paragrafen regleras en skyldighet för distributionsnätsföretag och elhandelsföretag som ingår i samma koncern att ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet det enskilda företaget bedriver. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 23 §

Prop. 2021/22:153 (prop. 2010/11:70 s. 123–125 och 258 f.). Den genomför artikel 35.3 i elmarknadsdirektivet i den del som gäller kommunikation och varumärkesprofilering. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 24–27 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Undantag får dock inte göras för distributionsnätsföretag som avses i 21 §.

Enligt paragrafen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om undantag från kraven i 24–27 §§ för vissa distributionsnätsföretag. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 19 §. Övervägandena finns i avsnitt 15.

Möjligheten att meddela föreskrifter om undantag utvidgas till att även gälla kraven i fråga om kommunikation med elanvändare och allmänheten, se 27 §.

Med förnybar el avses här detsamma som i lagen (2011:1200) om elcertifikat.

29 § Nätmyndigheten ska, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, ge ett bindande besked i frågan om huruvida företaget omfattas av undantag från kraven i 24–27 §§.

Beskedet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

I paragrafen regleras bindande besked i frågan om ett distributionsnätsföretag omfattas av föreskrifter om undantag. Den utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 21 § (prop. 2009/10:51 s. 27 f., 38 och 86 f.).

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 22 § när det gäller sådana bindande besked som avses i första stycket (prop. 2009/10:51 s. 28, 38 och 86).

Åtskillnad av transmission

30 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som producerar eller handlar med el eller naturgas.

I paragrafen finns ett grundläggande krav på oberoende för transmissionsnätsföretag i förhållande till produktion av eller handel med el eller naturgas. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 f § (prop. 2010/11:70 s. 103 f. och 254). Den genomför artikel 43.11 i elmarknadsdirektivet.

31 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas får inte utöva kontroll över ett transmissionsnätsföretag eller använda någon rättighet gentemot företaget.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas eller använda någon rättighet gentemot företaget.

I paragrafen finns förbud mot att i vissa fall utöva kontroll över eller använda rättigheter gentemot ett transmissionsnätsföretag eller ett företag

som producerar eller handlar med el eller naturgas. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 g § första och andra styckena (prop. 2010/11:70 s. 102–104 och 254 f.). Den genomför artikel 43.1 b, artikel 43.2, när det gäller de rättigheter som nämns i paragrafen, och artikel 43.3 i elmarknadsdirektivet.

32 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller använda någon rättighet gentemot företaget.

I paragrafen finns ett förbud mot att den som får utse ledamöter till ledningsorganet i ett transmissionsnätsföretag använder rättigheter gentemot ett företag som producerar eller handlar med el. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 g § tredje stycket (prop. 2010/11:70 s. 103 f. och 254 f.). Den genomför artikel 43.1 c och, när det gäller den rättighet som nämns i paragrafen, artikel 43.2 i elmarknadsdirektivet.

33 § Förbuden i 31 och 32 §§ gäller inte kontroll eller en rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Av paragrafen framgår ett undantag från förbuden i 31 och 32 §§ när det är regeringen som använder en rättighet. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 h § första stycket (prop. 2010/11:70 s. 104 och 255). Den ska ses mot bakgrund av artikel 43.5 i elmarknadsdirektivet.

34 § Det som anges i 31 § om företag som producerar eller handlar med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, om elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som elanvändaren säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till elanvändarens näringsverksamhet i övrigt.

En elanvändare ska anses vara nettoförbrukare enligt första stycket om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. Vid beräkningen ska i produktionen ingå den el som elanvändaren själv producerar och elanvändarens andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

Av paragrafen framgår att förbuden i 31 § inte gäller elproducenter eller elhandelsföretag som är nettoförbrukare av el, om värdet av den el som företaget säljer till utomstående är obetydligt i förhållande till den övriga näringsverksamheten. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 h § andra och tredje styckena (prop. 2010/11:70 s. 102–104 och 255). Den genomför artikel 66.3 andra stycket i elmarknadsdirektivet.

35 § Trots 30–32 §§ får ett transmissionsnätsföretag bedriva sådan elproduktion som avses i 12 § andra stycket 2 och ingå i samma koncern som ett företag vars elproduktion uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

I paragrafen anges ett undantag från kraven på åtskilt ägande dels i fråga om sådan elproduktion som ett nätföretag får bedriva i egen regi, dels i fråga om elproduktion som bedrivs av ett dotterföretag och som uteslu-

Prop. 2021/22:153 tande är motiverad av nätdriften. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 i § (prop. 2010/11:70 s. 105 f. och 256).

36 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmateknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som producerar eller handlar med el endast om det sistnämnda företaget är ett sådant produktionsföretag som avses i 35 §.

I paragrafen finns ett förbud för personer som företräder ett transmissionsnätsföretag att samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som producerar eller handlar med el. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 j § (prop. 2010/11:70 s. 106 f. och 256). Den genomför artikel 43.1 d i elmarknadsdirektivet.

37 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där ett annat företag producerar eller handlar med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 30–32 och 36 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som producerar eller handlar med el.

I paragrafen finns ett förbud mot att i vissa fall föra över personal eller känsliga uppgifter från ett transmissionsnätsföretag till ett företag som producerar eller handlar med el. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 1 k § (prop. 2010/11:70 s. 107 och 256 f.). Den genomför artikel 43.6 i elmarknadsdirektivet.

Certifiering av transmissionsnätsföretag

38 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, finns en upplysning om att det finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag. Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el och förordningen (2011:714) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el genomför artiklarna 52 och 53 i elmarknadsdirektivet.

Energilagring

39 § Ett nätföretag får inte äga, utveckla, förvalta eller driva en energilagringsanläggning.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, finns ett förbud för nätföretag att inneha energilagringsanläggningar. Paragrafen genomför artiklarna 36.1 och 54.1 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 16.

Vad som avses med en energilagringsanläggning anges i 1 kap. 4 §. Nätkomponenter som är nödvändiga för en normal drift av elnätet omfattas inte av förbudet.

40 § Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 39 §.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att Energimarknadsinspektionen får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 39 §. Övervägandena finns i avsnitt 16.

I artiklarna 36.2–36.4 och 54.2–54.5 i elmarknadsdirektivet anges inom vilka ramar en medlemsstat får tillåta ett sådant undantag som paragrafen gäller. Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas om dispensprövningen.

Förbud mot att försvåra efterfrågeflexibilitet

41 § Ett nätföretag får inte ställa tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Dock får de villkor ställas som behövs med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Av paragrafen framgår att ett nätföretag inte får ställa upp villkor som försvårar tillhandahållandet av efterfrågeflexibilitet, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 16 a § första stycket (prop. 2013/14:174 s. 209 f. och 270 f.).

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som nätföretag får ställa i fråga om sådana tjänster som avses i 41 §.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka tekniska krav som får ställas upp av nätföretagen när det gäller efterfrågeflexibilitet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 16 a § andra stycket (prop. 2013/14:174 s. 210 och 270 f.). Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Ersättning vid inmatning av el

43 § Den som har en elproduktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och
2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

I paragrafen behandlas elproducenters rätt att få ersättning vid inmatning av el från det nätföretag till vars ledningsnät elproduktionsanläggningen är ansluten. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 15 § första stycket (prop. 1996/97:136 s. 147 f.).

Att det finns en rätt till ersättning framgår av *första stycket*.

I *andra stycket* regleras vilka värden för nätföretaget som ersättningen ska motsvara.

Vid överföringen av el går energi förlorad som värme. Inmatning av el på nätet ersätter sådana energiförluster, vilket är till fördel för nätföretaget,

Prop. 2021/22:153 som inte behöver handla upp el för att kompensera för nätförluster i samma utsträckning som annars. Andra stycket *första punkten* gäller detta värde.

Om den el som tas ut på ett nätföretags nät också matas in från anläggningar som är anslutna till det nätet, minskar nätföretagets behov av kapacitet i förhållande till det överliggande nätet. Nätföretagets kostnader för anslutningen till det överliggande nätet minskar på så sätt. *Andra punkten* avser detta värde.

Hittillsvarande 3 kap. 15 § andra stycket, som angett att regeringen får meddela närmare föreskrifter om beräkningen av ersättningen, har ingen motsvarighet i det nya 3 kap. Regeringen kan meddela närmare föreskrifter med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen. Sådana föreskrifter finns i 19 § elförordningen.

44 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilken rätt till ersättning för inmatad el som finns enligt 43 §.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

I paragrafen regleras prövningen av tvister mellan nätföretag och elproducenter om ersättningen för inmatad el. Den motsvarar hittillsvarande 3 kap. 15 § tredje stycket men har en delvis annan utformning. Övervägandena finns i avsnitt 24.1.

Twister om elproducentens rätt till ersättning från nätföretaget för inmatad el ska enligt *första stycket* tas upp av nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen. Detta tydliggör hur stycket förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken, där det anges att allmän domstol inte är behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet enligt paragrafen gäller dock endast frågor om själva rätten till ersättning för inmatad el. Detta innefattar frågan om hur stor ersättningen ska vara med tillämpning av 43 § och närmare föreskrifter som ansluter till den paragrafen. Utanför behörigheten faller exempelvis att pröva en fastställsetalan om hur ett avtal om ersättning ska tolkas.

Energimarknadsinspektionens beslut är inte verkställbart. Det är alltså inte möjligt att inför myndigheten föra en fullgörelsetalan om ersättning. Om ett nätföretag vägrar att betala ut sådan ersättning som Energimarknadsinspektionen funnit att elproducenten har rätt till, får elproducenten vända sig till allmän domstol för att få en exekutionstitel med inspektionens beslut som grund.

För förfarandet hos Energimarknadsinspektionen gäller förvaltningslagen (2017:900). Inspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se 13 kap. 7 §.

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 15 § tredje stycket andra meningen (prop. 2001/02:56 s. 35 och 64). Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt innebär att en part inte heller efter tvåårsfristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning.

Underlag och information om leveranssäkerheten i distributionsnäten

45 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen

1. upprätta en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet,
2. upprätta en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras, och
3. till nämyndigheten ge in en redovisning som baseras på analysen och planen.

I paragrafen regleras en skyldighet för ett distributionsnätsföretag att upprätta en risk- och sårbarhetsanalys och en åtgärdsplan. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 c § (prop. 2005/06:27 s. 44–47 och prop. 2009/10:51 s. 32 och 36). Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag.

- 46 §** Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om
1. leveranssäkerheten i elnätet,
 2. rätten till avbrottsersättning enligt 10 kap., och
 3. rätten till skadestånd enligt 11 kap.

Enligt paragrafen är ett distributionsnätsföretag skyldigt att informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till ersättning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 d § (prop. 2005/06:27 s. 48).

- 47 §** Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om
1. innehållet i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 45 §,
 2. information till elanvändarna enligt 46 §,
 3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, och
 4. undantag från kraven i 45 och 46 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. utformningen av och innehållet i risk- och sårbarhetsanalyserna och åtgärdsplanerna och om undantag från kraven.

Första–tredje punkterna överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 e § (prop. 2005/06:27 s. 45–47 och 58 och prop. 2009/10:51 s. 32 och 36).

Fjärde punkten överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 18 §, bortsett från att subdelegation enligt den paragrafen fick ske endast till nätmyndigheten (prop. 2009/10:51 s. 23 f. och 36 f.).

- 48 §** Nätmyndigheten ska ge ett bindande besked om huruvida en ledning omfattas av undantag enligt 47 § 4, om innehavaren av ledningen eller den som avser att bygga den begär det.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

I paragrafen regleras bindande besked i frågan om huruvida en ledning omfattas av föreskrifter om undantag. Den utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 20 § (prop. 2009/10:51 s. 27 f., 37 f. och 86 f.).

Prop. 2021/22:153 *Andra stycket* överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 22 § när det gäller sådana bindande besked som avses i första stycket (prop. 2009/10:51 s. 28, 38 och 86).

Redovisning av nätverksamhet

49 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Transmission och distribution ska redovisas var för sig.

I paragrafen regleras hur nätverksamhet vid redovisning ska hållas åtskild från annan verksamhet. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 2 § men innehåller en ny bestämmelse om redovisning av transmission. Övervägandena finns i avsnitt 17.1.

Första meningen överensstämmer med hittillsvarande 3 kap. 2 § (prop. 1996/97:136 s. 137).

Andra meningen ska ses mot bakgrund av artikel 56.3 i elmarknadsdirektivet, där det anges bl.a. att elföretag i sin interna bokföring ska särredovisa transmissions- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag.

50 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

I paragrafen regleras att nätkoncessioner för område som huvudregel ska redovisas separat. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 3 § första stycket första meningen (prop. 1996/97:136 s. 137 f. och prop. 2001/02:56 s. 57).

I 51 § regleras undantag från huvudregeln.

51 § Trots 50 § ska nätmyndigheten besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden utan en lägsta tillåtna spänning ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en olämplig enhet för nätverksamhet.

Nätmyndigheten ska, om det behövs, fatta beslut i frågan om samlad redovisning när det finns ett beslut som har fått laga kraft och som innebär att

1. en nätkoncession har beviljats,
2. gränserna för en nätkoncession för område har ändrats,
3. ett tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession har beviljats, eller
4. en nätkoncession har återkallats.

Nätmyndigheten får besluta om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

I paragrafen regleras nätmyndighetens möjlighet att besluta om samlad redovisning. Den motsvarar i huvudsak hittillsvarande 3 kap. 3 § första stycket andra meningen och andra stycket (prop. 2001/02:56 s. 27–29 och 57–59). Övervägandena finns i avsnitt 17.2.

Ändringen innebär endast att det hittillsvarande kravet på geografisk närhet tas bort.

52 § I ett beslut om samlad redovisning eller om ändring av ett sådant beslut ska nätmyndigheten ange när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

I paragrafen regleras när en samlad redovisning ska påbörjas eller upphöra. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 3 § tredje stycket (prop. 2001/02:56 s. 59).

53 § En nätkoncession för linje ska redovisas skilt från en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning.

Om en nätkoncession för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett lokalnät och ledningen helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet, ska linjen dock redovisas inom ramen för områdeskoncessionen.

I paragrafen regleras att nätkoncession för linje respektive lokalnätsområde som huvudregel ska redovisas skilt från varandra. I andra stycket finns undantag från detta, där samredovisning under vissa givna förutsättningar tillåts. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 3 a § (prop. 2014/15:56 s. 13 f. och 20).

54 § En ledning som ingår i ett lokalnät ska redovisas som regionnät, om ledningen och regionnätet sammantagna utgör en organisatoriskt och tekniskt sammanhållen enhet.

Paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, möjliggör för vissa ledningar i ett lokalnät med områdeskoncession att redovisas som ett regionnät i de fall de ledningarna har en regionnätsfunktion. Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

En förutsättning för att tillämpa paragrafen är dels att lokalnätet och regionnätsledningen ägs av samma nätföretag, dels att nätföretaget har ett regionnät att redovisa ledningen tillsammans med.

55 § En nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning ska redovisas tillsammans med nätföretagets nätkoncessioner för linje.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras hur en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning ska redovisas. Övervägandena finns i avsnitt 17.4.

56 § En ledning som byggs och används av ett nätföretag med stöd av ett medgivande enligt 2 kap. 11 §, ska utifrån sin funktion redovisas som lokalnät eller regionnät hos det nätföretag som har fått medgivandet.

Nätföretaget ska inom sex månader från medgivandet meddela nätmyndigheten hur ledningen ska redovisas.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras hur ledningar som byggs och används med stöd av någon annans nätkoncession för område, ska redovisas. Övervägandena finns i avsnitt 17.5.

Redovisningen ska utifrån ledningens funktion ske antingen i nätföretagets lokalnäts- eller regionnätsverksamhet.

57 § I 4 kap. 29 och 30 §§ finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för sådana nätkoncessioner som redovisas samlat.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, finns en upplysning om bestämmelser i 4 kap. som reglerar utformningen av överföringsavgifterna för nätkoncessioner som redovisas samlat.

- 58 §** Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela
1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
 2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter som rör redovisning av nätverksamhet. Den överensstämmer i huvudsak med hittillsvarande 3 kap. 4 § (prop. 1996/97:136 s. 139 f.).

Subdelegation kan fortsättningsvis ske till en annan myndighet än Energimarknadsinspektionen. Det förtydligas även att föreskrifterna kan avse en skyldighet att ge in redovisningshandlingar till Energimarknadsinspektionen.

Revision av nätverksamhet

- 59 §** Den som är revisor hos ett nätföretag ska
1. göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten, och
 2. årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om huruvida redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser.

I paragrafen anges särskilda skyldigheter för den som är revisor hos ett nätföretag. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 5 § första stycket och andra stycket första meningen (prop. 1996/97:136 s. 140).

- 60 §** Nätföretaget ska ge in det intyg som avses i 59 § 2 till nätmyndigheten.

I paragrafen regleras nätföretagets skyldighet att ge in revisorns intyg till Energimarknadsinspektionen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 5 § andra stycket andra meningen (prop. 1996/97:136 s. 140).

- 61 §** Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

I paragrafen bemyndigas regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 5 § tredje stycket (prop. 1996/97:136 s. 140).

4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el

Kapitlet ersätter hittillsvarande 4 kap. och innehåller bl.a. motsvarigheter till bestämmelser i hittillsvarande 3 och 4 kap.

Skyldighet att ansluta en anläggning till elnätet

- 1 §** Den som har en nätkoncession ska på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäligen villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet, om innehavaren av den elektriska anläggningen begär att den ska anslutas.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

I paragrafen regleras nätkoncessionshavarens grundläggande skyldighet att ansluta anläggningar till den ledning eller det ledningsnät som omfattas

av koncessionen. Den överensstämmer i sak med delar av hittillsvarande 3 kap. 6 § första stycket och 7 § första stycket och, när det gäller avgifter och övriga villkor för anslutning, med 4 kap. 1 § första stycket (prop. 1996/97:136 s. 140–143). Paragrafen genomför artikel 6 i elmarknadsdirektivet när det gäller nätföretagens skyldighet att ansluta anläggningar till elnätet.

Den reglering som finns i kapitlet omfattar till större delen endast nätföretag, dvs. den som bedriver nätverksamhet. Skyldigheten enligt paragrafen gäller dock även en nätkoncessionshavare som använder ledningen uteslutande för att överföra el för egen räkning.

Den grundläggande skyldigheten att överföra el för någon annans räkning framgår av 16 §.

2 § Avsteg från skyldigheten enligt 1 § får göras, om det

1. saknas ledig kapacitet och inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet, eller

2. finns andra särskilda skäl.

Trots första stycket får ett distributionsnätsföretag, i fråga om en anläggning för produktion av förnybar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, göra avsteg från anslutningsskyldigheten endast om

1. företaget underrättar den som begär anslutning om detta, och

2. underrättelsen lämnas inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran.

I paragrafen regleras undantag från skyldigheten att ansluta anläggningar till elnätet. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 6 § första stycket och 7 § första stycket.

I sak ändras regleringen när det gäller förutsättningarna för avsteg från anslutningsskyldigheten med hänvisning till kapacitetsbrist. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Vidare begränsas ett distributionsnätsföretags utrymme för att vägra anslutning när det gäller mikroproduktionsanläggningar. På detta sätt genomförs en del av artikel 17.1 i det omarbetade förnybartdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 18.2.

I *första stycket första punkten* regleras när en nätkoncessionshavare får göra avsteg från skyldigheten att ansluta en anläggning med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet. Nätet måste fysiskt kunna klara den överföring som önskas sedan anläggningen anslutits (se prop. 1996/97:136 s. 141 f.). Nätkoncessionshavaren får dock inte åberopa kapacitetsbrist som grund för att neka en anslutning, om det finns sådana förutsättningar att åtgärda bristen som anges i punkten.

En nätkoncessionshavare är inte skyldig att bygga ut en ledning eller ett ledningsnät, som saknar den kapacitet som krävs, med anledning av en begäran om en enskild anslutning. En nätkoncessionshavare som inte redan bedriver nätverksamhet kan inte heller antas ha förutsättningar att vidta sådana åtgärder som avses i första punkten. Vid bedömningen av om det finns en anslutningsskyldighet kan ett nätföretag inte heller vara skyldigt att undersöka åtgärder som inte ryms inom normal nätverksamhet eller är oförenliga med företagets övriga skyldigheter enligt lagen, exempelvis när det gäller att se till att elnätet är säkert, tillförlitligt och effektivt. De åtgärder som kan bli aktuella är främst att anskaffa sådana

Prop. 2021/22:153 tjänster som kan förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av elnätet (flexibilitetstjänster).

En åtgärd är inte relevant om den kan vidtas först i en framtid som ligger bortom fristen för anslutning enligt 5 §. Nätkoncessionshavaren kan i så fall inte anses ha förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på det sätt som anges i första punkten. Avsteg får alltså göras från anslutningsskyldigheten om flexibilitetstjänsterna inte kommer att göra det möjligt att genomföra anslutningen inom en skälig tid.

Det ska dessutom vid en objektiv bedömning vara rimligt att kräva att nätkoncessionshavaren åtgärdar kapacitetsbristen. Nätkoncessionshavaren kan vägra ansluta en anläggning, om kapacitetsbristen inte kan åtgärdas på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat. I detta ligger att den kostnad som ska bäras av kundkollektivet ska vara rimlig i förhållande till den nytta som kunderna har av åtgärden. En åtgärd som är billigare per kilowatt-timme än kundernas värdering av icke-levererad energi kan som utgångspunkt anses vara samhällsekonomiskt motiverad. Vid bedömningen av om en åtgärd är samhällsekonomiskt motiverad måste det även tas hänsyn till om flexibilitetstjänsterna kommer att finnas tillgängliga under en längre tidsperiod.

Som framgår av *första stycket andra punkten* kan det finnas särskilda skäl att göra avsteg från anslutningsskyldigheten även om det finns ledig kapacitet. Exempel på vad som kan vara sådana särskilda skäl anges i äldre förarbeten (prop. 1996/97:136 s. 142 f.). De tekniska förutsättningarna vid anslutningen är en faktor som måste beaktas när anslutningsskyldigheten prövas. Den anläggning som ska anslutas måste i stora drag vara avpassad för det befintliga ledningsnätet. Ett annat exempel på en omständighet som kan vara särskilda skäl är att det finns anledning att befara framtida avtalsbrott med hänsyn till att anläggningsinnehavaren inte har följt tidigare avtal.

Ändringen när det gäller anslutningen av mikroproduktionsanläggningar framgår av *andra stycket* och gäller i fråga om vissa anläggningar för mikroproduktion av el. För att ett distributionsnätsföretag ska undantas från anslutningsskyldigheten krävs, utöver att det finns särskilda skäl enligt första stycket, att företaget underrättar anläggningsinnehavaren inom den tid som anges i stycket.

3 § Om någon vill ansluta en elektrisk anläggning till ett region- eller transmissionsnät i stället för till lokalnätet, får innehavaren av region- eller transmissionsnätet ansluta anläggningen endast om

1. innehavaren av lokalnätet har medgett det, eller
2. nätmyndigheten har beviljat tillstånd till anslutningen efter ansökan av innehavaren av region- eller transmissionsnätet.

I paragrafen behandlas fall då någon vill ansluta en anläggning till region- eller transmissionsnätet i stället för till lokalnätet i samma geografiska område. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 8 §. I sak ändras regleringen som en anpassning till att det från och med den 1 augusti 2021 går att bevilja nätkoncession för område för ledningar som ingår i ett regionnät (prop. 2020/21:188). Övervägandena finns i avsnitt 18.3. Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Huvudregeln är att en anläggning ska anslutas till lokalnätet. Den som innehar region- eller transmissionsnätet är då inte bara befriad från anslutningsskyldigheten utan också förbjuden att ansluta anläggningen. Anslutningen får dock ske till det överliggande nätet, om innehavaren av lokalnätet medger det eller Energimarknadsinspektionen ger tillstånd till det efter ansökan av region- eller transmissionsnätsföretaget. Förutsättningarna för att Energimarknadsinspektionen ska ge tillstånd till anslutning anges i 4 §.

4 § Nätmyndigheten får bevilja ett sådant tillstånd som avses i 3 § 2 endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att Energimarknadsinspektionen ska ge innehavaren av ett region- eller transmissionsnät ett sådant tillstånd som avses i 3 § 2. Den överensstämmer i sak med det som i denna fråga anges i hittillsvarande 3 kap. 8 § andra stycket.

Samhällsekonomiska bedömningar bör läggas till grund för prövningen (prop. 1996/97:136 s. 123 och 143).

Anslutning inom skälig tid

5 § Ett nätföretag som ska ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid från det att företaget har tagit emot en begäran om anslutning. Tiden får vara längre än två år endast om det är nödvändigt med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det finns andra särskilda skäl.

I paragrafen regleras inom vilken tid ett nätföretag ska ansluta en anläggning till elnätet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 7 a § (prop. 2013/14:174 s. 198 f. och 268 f.). Paragrafen genomför artikel 15.5 a i elmarknadsdirektivet.

Standardiserade rutiner för anslutning

6 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar och energilagransanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Paragrafen reglerar en skyldighet för nätföretag att ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar och energilagransanläggningar. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 7 b § (prop. 2013/14:174 s. 199 och 269). Övervägandena finns i avsnitt 18.4.

I sak ändras regleringen, med beaktande av artikel 42.1 i elmarknadsdirektivet, på så sätt att den omfattar även rutiner för anslutning av energilagransanläggningar. Vad som avses med en energilagransanläggning anges i 1 kap. 4 §.

Uppgifter om villkor för anslutning

7 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgifter om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

I paragrafen regleras en skyldighet för nätföretag att ge information om villkoren för att ansluta anläggningar. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 11 c § (prop. 1996/97:136 s. 158 och prop. 2017/18:237 s. 85).

Tidsplaner för anslutning

8 § Ett nätföretag som har tagit emot en begäran om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ta fram en tidsplan för sin handläggning av ärendet och lämna planen till den som vill ansluta anläggningen.

När uppgifter enligt 7 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Enligt paragrafen finns en skyldighet för ett nätföretag att lämna uppgifter om tidsplaner till den som vill ansluta en elproduktionsanläggning till en ledning eller ett ledningsnät. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 12 § (prop. 2009/10:128 s. 58 f. och 80 f.).

Information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet

9 § Ett nätföretag som har vägrat ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att ledningen eller nätet saknar kapacitet, ska mot skäligen ersättning ge den som begär det information om vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska kunna genomföras.

Om anläggningen är en laddningspunkt, ska nätföretaget utan särskild begäran lämna informationen tillsammans med meddelandet om att anslutning vägras. Nätföretaget ska lämna informationen utan ersättning.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras en skyldighet för nätföretag att ge information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet. Den genomför artikel 6.2 tredje–femte meningarna i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 18.5.

Ett nätföretag som vägrar ansluta en anläggning med hänvisning till att det saknas ledig kapacitet är enligt *första stycket* skyldigt att ge den som begär det information om vilka nätförstärkningsåtgärder som krävs för att anslutningen ska bli möjlig. Den som begär informationen ska betala skäligen ersättning till nätföretaget. En ersättning som överstiger nätföretagets kostnader för att ta fram och lämna informationen kan inte anses skäligen.

När det gäller anslutning av laddningspunkter ska dock informationen lämnas utan begäran, redan i samband med beskedet om vägrad anslutning, och utan att nätföretaget kan begära ersättning. Detta framgår av *andra stycket*.

Twister om nätföretagets skyldigheter enligt paragrafen ska tas upp av Energimarknadsinspektionen (13 §).

Anslutningsavgifter

10 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäligen kostnader för anslutningen täcks. Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

I paragrafen regleras utformningen av anslutningsavgifter. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 9 a och 9 b §§ (prop. 2004/05:62 s. 83 f. och 269, prop. 2008/09:141 s. 82 f. och 99 och prop. 2013/14:156 s. 17–21 och 28 f.).

11 § En elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere ska inte betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning som

1. producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, och
2. ansluts
 - a) där en anläggning för användning av el redan är ansluten, och
 - b) med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Enligt paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, får ett nätföretag i vissa fall inte ta ut någon avgift för att ansluta en elproduktionsanläggning. Den är en del av genomförandet av artikel 21.2 a i det omarbetade förnybartdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 18.6.

En elanvändare som också är elproducent ska, om de närmare förutsättningar som anges i paragrafen är uppfyllda, undantas från skyldigheten att betala för anslutningen av produktionsanläggningen till elnätet. Uttagsabonnemanget är avtalet med nätföretaget om att ta ut el i en uttagspunkt, dvs. den el som avses i punkten 2 a. Av 38 § framgår att anläggningsinnehavaren inte heller ska betala någon avgift för inmatningen av el på nätet.

Principer för kostnadsfördelning

12 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

I paragrafen regleras en skyldighet för nätföretag att offentliggöra principer för kostnadsfördelning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 13 § (prop. 2009/10:128 s. 60–62 och 81).

Tvister om anslutning till elnätet

13 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka skyldigheter en nätkoncessionshavare har enligt 1 § eller ett nätföretag har enligt 5 eller 9 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren eller nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

I paragrafen regleras prövningen av tvister om en nätkoncessionshavares skyldigheter när det gäller anslutning av anläggningar till en ledning eller ett ledningsnät. Den motsvarar hittillsvarande 3 kap. 6 § andra stycket första meningen och fjärde stycket och 7 § andra stycket första meningen,

Prop. 2021/22:153 men har en delvis annan utformning. Övervägandena finns i avsnitt 18.5 och 24.1.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldighet att ansluta anläggningar till elnätet ska enligt *första stycket* tas upp av Energimarknadsinspektionen. Inte bara anslutningsskyldigheten i sig prövas av myndigheten utan också om villkoren för anslutningen är förenliga med 1 §. Prövningen avser i så fall om avgiften och övriga villkor för anslutningen är objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga. Energimarknadsinspektionen ska vidare ta upp tvister om innebörden av ett nätföretags skyldighet att genomföra anslutningen inom skälig tid eller att ge information om vilka kapacitetshöjande åtgärder som krävs för att en anslutning ska bli möjlig.

Genom att det anges att tvister ska tas upp av nätmyndigheten tydliggörs hur stycket förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken, där det anges att allmän domstol inte är behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet gäller dock endast fastställelse av de skyldigheter som nätkoncessionshavaren har enligt lagen. Myndigheten ska alltså inte ta upp exempelvis tvister som gäller fullgörande av skyldigheten att betala anslutningsavgiften eller en fastställsetalan som gäller hur villkor i anslutningsavtalet ska tolkas.

För förfarandet hos Energimarknadsinspektionen gäller förvaltningslagen. Inspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se 13 kap. 7 §.

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 6 § fjärde stycket och 7 § fjärde stycket (prop. 2001/02:56 s. 35 och 59 f.). Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt innebär att en part inte heller efter tvåårsfristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning.

14 § Nätmyndigheten ska fatta sitt slutliga beslut i ett ärende enligt 13 § inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till myndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

I paragrafen finns tidsfrister för nätmyndighetens prövning av tvister. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 6 § andra stycket andra och tredje meningarna och tredje stycket samt 7 § andra stycket andra och tredje meningarna och tredje stycket (prop. 2004/05:62 s. 87 f. och 266 f.).

Återkoppling och höjning av avtalad effekt

Rubriken utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

15 § Det som anges i detta kapitel om anslutning av en elektrisk anläggning till en ledning eller ett ledningsnät gäller också återkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

I paragrafen regleras tillämpningsområdet för de bestämmelser som finns i kapitlet i frågor om anslutning av en anläggning till en ledning eller ett

ledningsnät. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 kap. 4 § andra stycket (prop. 1996/97:136 s. 117 f.). Prop. 2021/22:153

Skyldighet att överföra el

16 § En nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäligen villkor.

I paragrafen regleras en nätkoncessionshavares grundläggande skyldighet att överföra el för någon annans räkning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 § första stycket och 4 kap. 1 § första stycket första meningen (prop. 1996/97:136 s. 143 f. och 149, prop. 2001/02:56 s. 64 och prop. 2004/05:62 s. 268). Paragrafen genomför artikel 6 i elmarknadsdirektivet när det gäller nätföretagens skyldighet att överföra el för annans räkning.

Skyldigheten att överföra el innefattar inte någon skyldighet att ansluta anläggningar. Den grundläggande anslutningsskyldigheten regleras i 1 §.

Rätt att använda elnätet inom Sverige

17 § Ett nätföretag ska utforma sina villkor för överföring av el så att en betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom Sverige, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

I paragrafen regleras nätkundens rätt att använda elnätet inom Sverige. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 2 § (prop. 2017/18:237 s. 36 f. och 82 f.).

God kvalitet på överföringen av el

18 § Ett nätföretags överföring av el för någon annans räkning ska ha god kvalitet.

Nätföretaget ska avhjälpa brister i överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

I paragrafen regleras kvaliteten på den överföring av el för någon annans räkning som ett nätföretag är skyldigt att utföra på sitt nät. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 § andra och tredje styckena (prop. 2001/02:56 s. 32–34 och 60 f.).

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innebörden av att överföringen av el har god kvalitet.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 § fjärde stycket (prop. 2001/02:56 s. 33 f. och 61 och prop. 2005/06:27 s. 27–29, 56 och 83).

Funktionskrav vid överföring av el

20 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 18 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §.

Detta gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

I paragrafen finns den grundläggande regleringen av funktionskravet vid överföring av el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 a § (prop. 2005/06:27 s. 23–27 och 57).

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 20 §.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om undantag från funktionskravet. Övervägandena finns i avsnitt 19.

Ett undantag från funktionskravet finns i 20 § andra stycket. Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas om undantag även i andra situationer, t.ex. om ett avbrott som överstiger 24 timmar är förenligt med det som krävs för att överföringen av el ska anses ha god kvalitet enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 19 §.

22 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från kravet i 20 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller
 2. det finns synnerliga skäl.
- Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Paragrafen gör det möjligt för Energimarknadsinspektionen att ge dispens från funktionskravet i ett enskilt fall. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 9 b § (prop. 2005/06:27 s. 26 och 57 f.).

Att föreskrifter om undantag från funktionskravet har meddelats med stöd av 21 § utesluter inte att Energimarknadsinspektionen med stöd av förevarande paragraf beviljar en mer långtgående dispens i det enskilda fallet.

Uppgifter om villkor för överföring

23 § Ett nätföretag ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och
2. offentliggöra sådana uppgifter.

I paragrafen regleras nätföretagets skyldighet att lämna information om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 11 § (prop. 1996/97:136 s. 158, prop. 1997/98:159 s. 31 och 68 och prop. 2017/18:237 s. 84).

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter till Energimarknadsinspektionen om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 11 a § (prop. 2017/18:237 s. 40 f. och 84 f.).

25 § Ett nätföretag ska informera elanvändarna om

1. hur avgifterna för överföring av el är utformade, och
2. vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att välja andra avtalsvillkor eller ändra förbrukningsmönster.

I paragrafen regleras en informationsskyldighet för nätföretag i fråga om hur överföringsavgifterna är utformade och elanvändarnas möjligheter att påverka sina kostnader. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 11 b § (prop. 2017/18:237 s. 41 f. och 85).

Allmänt om avgifter för överföring av el

26 § Ett nätföretag ska utforma sina avgifter för överföring av el på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

I paragrafen regleras utformningen av överföringsavgifter när det gäller förenligheten med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 1 § första stycket andra meningen (prop. 2013/14:174 s. 192–196 och 271 f.).

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om energieffektiva överföringsavgifter. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 1 § andra stycket (prop. 2013/14:174 s. 194–196 och 272).

Avgift för lokal distribution

28 § En avgift för överföring av el på ett lokalnät får inte utformas med hänsyn till var en anslutning finns inom ett koncessionsområde.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis, ska avgifterna för det nya området vara enhetliga senast tre år efter sammanslagningen.

I paragrafen finns särskilda föreskrifter om avgifter för lokal distribution av el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 3 § (prop. 1996/97:136 s. 150, prop. 1997/98:159 s. 60 f. och 66 f. och prop. 2008/09:141 s. 97).

29 § I områden som redovisas samlat enligt 3 kap. 51 § ska enhetliga avgifter för överföring av el på ett lokalnät tillämpas från den dag som nätmyndigheten beslutar. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Prop. 2021/22:153 I paragrafen anges när områden som redovisas samlat ska ha enhetliga avgifter. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 4 § första stycket (prop. 2001/02:56 s. 27–29 och 59 och prop. 2014/15:56 s. 15 och 21).

30 § När detta kapitel tillämpas ska en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje anses omfattas av nätkoncessionen för område, om samlad redovisning sker enligt 3 kap. 53 § andra stycket.

I paragrafen regleras vad som ska gälla när en nätkoncession för linje redovisas tillsammans med en nätkoncession för område och alltså anses ingå i lokalnätet. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 4 § andra stycket (prop. 2014/15:56 s. 15 och 21).

31 § Trots 28 och 29 §§ får inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat särskilda avgifter för överföring av el gälla för en begränsad krets av elanvändare, om

1. det behövs för att utveckla sådana avgifter för överföring av el som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet, och

2. nätföretaget har informerat nätmyndigheten.

Sådana avgifter får inte tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

I paragrafen regleras en möjlighet för ett nätföretag att tillämpa avgifter som gäller endast för en begränsad del av elanvändarna inom en kundkategori i ett område. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 4 a § (prop. 2017/18:237 s. 38–40 och 83).

32 § Nätmyndigheten ska bevilja tillstånd enligt 31 § andra stycket, om avgifterna

1. uppfyller kraven i 16 och 26 §§, och

2. behöver tillämpas under en längre tid än tre år med hänsyn till det ändamål som anges i 31 § första stycket 1.

Tillstånd ska beviljas för viss tid.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att ett nätföretag ska få tillstånd att tillämpa särskilda avgifter enligt 31 § under en längre tid än tre år. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 4 b § (prop. 2017/18:237 s. 38–40 och 83 f.).

Avgift för regional distribution

33 § På ett regionnät får en avgift för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagspunkt finns i förhållande till nätets anslutning till ett annat nätföretags region- eller transmissionsnät.

Paragrafen innebär att avgifterna för regional distribution, på varje spänningsnivå, inte får utformas med hänsyn till var på regionnätet en uttagspunkt är belägen. Den motsvarar delvis hittillsvarande 4 kap. 5 § första stycket (prop. 1996/97:136 s. 151 f. och prop. 2008/09:141 s. 98). Övervägandena finns i avsnitt 20.1.

I sak ändras regleringen endast som en anpassning till att det fr.o.m. den 1 augusti 2021 går att bevilja nätkoncession för område för ledningar som ingår i ett regionnät (prop. 2020/21:188). Det som gäller för avgiften för

överföring av el på en regionledning, dvs. en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät, gäller alltså även för överföring på en ledning som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta spänningsnivå.

Vad som avses med ett regionnät anges i 1 kap. 4 §.

34 § Om en avgift för överföring av el på ett regionnät avser en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på ett regionnät, ska avgiften utformas med utgångspunkt i avgiften för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

I paragrafen regleras utformningen av avgifterna för regional distribution vid uttag direkt från en transformator. Den motsvarar delvis hittillsvarande 4 kap. 5 § tredje stycket (prop. 2001/02:143 s. 62 f. och 142). Övervägandena finns i avsnitt 20.1.

I sak ändras regleringen på så sätt att det som gällde för avgiften för överföring av el på en regionledning gäller även för överföring på en ledning som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta spänningsnivå.

35 § Avgiften för överföring av el på ett regionnät inom varje normalt spänningsintervall ska utformas utifrån de samlade kostnader som nätföretaget har för regionnät i Sverige i den utsträckning som kostnaderna kan hänföras till spänningsintervallet.

Den del av de beräknade kostnaderna som avser betalning för överföring på transmissionsnät och på andra regionnät ska dock läggas till grund för avgiften endast i den utsträckning som kostnaderna avser nätföretagets kostnader för regionnät inom den nätregion där den ledning finns som avgiften tas ut på.

I paragrafen regleras hur de kostnader som läggs till grund för utformningen av avgiften för regional distribution ska fördelas mellan spänningsintervall och nätregioner. Den motsvarar delvis hittillsvarande 4 kap. 8 § (prop. 1996/97:136 s. 155 f., prop. 2001/02:143 s. 60 f. och 142, prop. 2008/09:141 s. 84 f. och 98 f. och prop. 2017/18:237 s. 84). Övervägandena finns i avsnitt 20.1.

I sak ändras regleringen endast på så sätt att det som gäller för avgiften för överföring av el på en regionledning gäller även för överföring på en ledning som omfattas av en nätkoncession för område med en lägsta spänningsnivå.

Avgift för transmission

36 § På ett transmissionsnät får avgiften för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt finns.

Paragrafen innebär att avgiften för överföring av el på ett transmissionsnät får vara lägesberoende. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 9 § (prop. 1996/97:136 s. 156 f., prop. 2008/09:141 s. 99 och prop. 2017/18:237 s. 84).

37 § Trots 26–36 §§ ska avgiften för inmatning av el från en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt motsvara endast den årliga kostnaden för sådan mätning, registrering, beräkning och rapportering som nätföretaget är skyldigt att utföra enligt 6 kap. eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Om flera sådana anläggningar finns i närheten av varandra och gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar när första stycket tillämpas.

I paragrafen behandlas nätavgifter vid småskalig elproduktion. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 10 § första och andra styckena (prop. 1996/97:136 s. 157 f.).

38 § Trots 26–37 §§ ska en elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere och producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt inte betala någon avgift för inmatningen.

I paragrafen behandlas nätavgiften för vissa elanvändare som också är mikroproducenter av el. Den motsvarar delvis hittillsvarande 4 kap. 10 § tredje stycket. Övervägandena finns i avsnitt 21.

I sak ändras regleringen på så sätt att det inte längre finns något krav på att elanvändaren ska ta ut mer el från elsystemet än den matar in. En elanvändare som också är elproducent har enligt de närmare förutsättningar som anges i paragrafen en rätt att undantas från skyldigheten att betala överföringsavgift för sin inmatning. Elanvändarens skyldighet att betala avgift för sitt uttag av el påverkas inte av paragrafen.

Tvister om avgifter vid småskalig elproduktion

39 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om avgiftens storlek enligt 37 § eller avgiftsbefrielse enligt 38 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

I paragrafen regleras prövningen av tvister om nätavgifter från sådan småskalig elproduktion som omfattas av 37 eller 38 §. Den motsvarar hittillsvarande 4 kap. 10 § fjärde stycket men har en delvis annan utformning. Övervägandena finns i avsnitt 24.1.

Tvister ska enligt *första stycket* tas upp av Energimarknadsinspektionen. Detta tydliggör hur stycket förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken, där det anges att allmän domstol inte är behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Energimarknadsinspektionens behörighet enligt paragrafen gäller dock endast den rätt som vissa småskaliga elproducenter har till avgiftsreduktion enligt 37 § eller avgiftsbefrielse enligt 38 §.

För förfarandet hos Energimarknadsinspektionen gäller förvaltningslagen. Inspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se 13 kap. 7 §.

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 10 § fjärde stycket andra meningen (prop. 2001/02:56 s. 35 och 64). Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt innebär att en part inte

heller efter tvåårsfristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning. Prop. 2021/22:153

Fakturering

40 § Ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Nätföretaget ska ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur det belopp som anges i fakturan har beräknats.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges grundläggande krav när det gäller ett nätföretags fakturor till elanvändare. Paragrafen genomför artikel 18.1 i elmarknadsdirektivet när det gäller nätföretag. Övervägandena finns i avsnitt 22. Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

I kravet på tydlighet enligt *första stycket* ligger att det inte ska krävas några särskilda förkunskaper för att förstå fakturan. Inte bara uppgiften om det belopp som ska betalas ska vara lätt att förstå, utan även hur avgiften har beräknats.

Av *andra stycket* framgår att nätföretaget även måste kunna förklara fakturan för en elanvändare som begär det. Det ligger i sakens natur att förklaringen ska lämnas på ett sätt som elanvändare typiskt sett kan förstå.

41 § Ett nätföretag får inte ta ut någon avgift för fakturor och faktureringsinformation till elanvändare.

Nätföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

I paragrafen regleras formerna för nätföretagets fakturering. Den genomför artikel 18.2 och 18.3 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 22.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 8 kap. 14 §, när det gäller nätföretag (prop. 2013/14:174 s. 155–157 och 276). Stycket genomför artikel 18.2 i elmarknadsdirektivet när det gäller fakturor till nätkunder.

I *andra stycket*, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras nätföretagets skyldighet att erbjuda elanvändare fakturering i elektronisk form som ett alternativ till pappersfakturor. Stycket genomför artikel 18.3 i elmarknadsdirektivet.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken information ett nätföretags faktura till en elanvändare ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om fakturans innehåll och utformning. Övervägandena finns i avsnitt 22.

Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas som genomför artikel 18.4 och 18.6 i elmarknadsdirektivet och direktivets bilaga I när det gäller krav på nätföretagens fakturering.

Förhandsprövning av villkor

43 § Ett nätföretag får inte ingå avtal i frågor om anslutning till elnätet eller överföring av el förrän de metoder som används för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

I paragrafen regleras förhandsprövningen av andra villkor än avgifter för anslutning till elnätet eller överföring av el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 1 a § första stycket första och tredje meningarna (prop. 2011/12:77 s. 23–25 och 53). Paragrafen genomför delvis artikel 59.7 a och c i elmarknadsdirektivet.

44 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 43 §, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om nätmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten i beslutet ange hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge sådana beslut enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen anges förutsättningarna för att Energimarknadsinspektionen ska godkänna metoder för att utforma avtalsvillkor. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 4 kap. 1 a § första stycket andra meningens och andra och tredje styckena (prop. 2011/12:77 s. 23–25 och 53).

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet*Användning av flexibilitetstjänster*

12 a § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Paragrafen, som är ny, syftar till att skapa särskilda incitament för nätföretagen att bedriva verksamheten på ett sätt som bidrar till ökad effektivisering. Den ska ses mot bakgrund av artikel 32.1 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Energimarknadsinspektionen ska ta hänsyn till i vilken uträkning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten när myndigheten bestämmer intäktsramen. Energimarknadsinspektionen ska beakta om nätföretaget använder flexibilitetstjänster och om användningen förbättrar effektiviteten i nätverksamheten jämfört med ett läge där inga flexibilitetstjänster utnyttjas.

Energimarknadsinspektionens bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen. Ett nätföretag ska alltid överväga möjligheten att använda flexibilitetstjänster i stället för att bygga ut nätet. Energimarknadsinspektionen bör kunna utgå från att nätföretagen lever upp till en viss nivå utan att det krävs särskilda incitament. En ökning av intäktsramen bör komma i fråga när ett företag förbättrar effektiviteten genom att använda flexibilitetstjänster på ett sätt som överträffar en sådan nivå. Att ett nätföretag inte använder flexibilitetstjänster i den utsträckning för vilken det finns goda förutsättningar kan medföra en minskning av intäktsramen.

12 b § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

I paragrafen, som är ny, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i anslutning till 12 a §. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Intäktsram för lokalnät

13 § En intäktsram för intäkter från ett *lokalnät* ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

I paragrafen regleras vilken nätverksamhet som ska omfattas av en intäktsram för intäkter från ett lokalnät.

I *andra stycket* ändras en hänvisning med anledning av att en bestämmelse flyttas till en ny paragraf.

14 § Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

I paragrafen regleras vad som ska gälla när en nätkoncession för område redovisas samlat med en nätkoncession för linje.

En hänvisning ändras med anledning av att en bestämmelse flyttas till en ny paragraf.

Intäktsram för regionnät

15 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från en *nätkoncessionshavares regionnät* i Sverige.

I paragrafen regleras vad en intäktsram för regionnät ska omfatta. Den ändras med anledning av att termen regionnät ersätter regionledning.

Intäktsram för transmissionsnät

19 § Om ett transmissionsnät företag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 10 § *andra stycket* ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Paragrafen gör det möjligt att genom avgifterna för transmission på det nät som innehas av Affärsverket svenska kraftnät finansiera sådana avtal mellan staten och enskilda nätföretag som avses i 4 kap. 10 § *andra stycket*.

En hänvisning ändras med anledning av att en bestämmelse flyttas till en ny paragraf.

30 § Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 10 § andra stycket, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Enligt paragrafen ska eventuella intäkter från ett sådant avtal som avses i 4 kap. 10 § andra stycket behandlas som intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

En hänvisning ändras med anledning av att en bestämmelse flyttas till en ny paragraf.

6 kap. Mätning av överförd el

Kapitlet är nytt. Det tidigare 6 kap. innehöll bestämmelser om utrikeshandel och upphörde att gälla den 1 juli 2002. Det nya kapitlet innehåller motsvarigheter till bestämmelser i hittillsvarande 3 kap. och till hittillsvarande 11 kap. 21 §.

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag ska mäta och registrera mängden överförd el.

Paragrafen reglerar nätföretagets grundläggande skyldighet att mäta och registrera mängden överförd el. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 10 § första stycket (prop. 1998/99:137 s. 42).

Hittillsvarande 3 kap. 10 § andra stycket utgår av skäl som redovisas i avsnitt 23.1.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att beräkna mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om mätning av överförd el och avslutande frågor. Den motsvarar hittillsvarande 3 kap. 10 b § när det gäller sådana frågor som anges i *första och tredje punkterna* (prop. 2016/17:73 s. 14–16 och 21 f.). Övervägandena finns i avsnitt 23.1.

I *andra punkten* införs ett bemyndigande när det gäller föreskrifter om beräkningar av mängden överförd el. Någon skyldighet att utföra beräkningar av mängden överförd el föreskrivs inte i lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan dock meddela föreskrifter om en sådan skyldighet med stöd av bemyndigandet i paragrafen. Föreskrifterna kan gälla exempelvis sådana förbrukningsprofiler och andelstal som nätföretagen ska ta fram för ett schablonberäkningsområde enligt förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el.

Rapportering av mätresultat

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

I paragrafen regleras en skyldighet för nätföretag att rapportera mätresultat på begäran av elanvändaren eller elproducenten. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 10 a § andra stycket andra meningen (prop. 2013/14:174 s. 154 f. och 269).

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera

1. mätresultat, och
2. beräkningar av mängden överförd el.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om rapportering av mätresultat och beräkningar av mängden överförd el. Den motsvarar delvis hittillsvarande 3 kap. 10 b § när det gäller föreskrifter om rapportering (prop. 2016/17:73 s. 14–16 och 21 f.). Övervägandena finns i avsnitt 23.1.

Regleringen ändras när det gäller på vilken normnivå föreskrifterna ska finnas. Hittillsvarande 3 kap. 10 a § första stycket och andra stycket första meningen utgår. Föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera resultat till bl.a. Affärsverket svenska kraftnät, elanvändare, elleverantörer och balansansvariga ska i stället kunna meddelas med stöd av förevarande paragraf.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare får inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

I paragrafen regleras i vilken utsträckning ett nätföretag kan debitera en enskild elanvändare kostnader för mätning.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 11 § första stycket (prop. 1998/99:137 s. 27 och 44 f., prop. 2001/02:56 s. 62 och prop. 2011/12:98 s. 15).

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 11 § andra stycket andra meningen (prop. 2011/12:98 s. 6–12 och 15 f. och prop. 2016/17:73 s. 11–13 och 22).

6 § Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.

Prop. 2021/22:153 I paragrafen regleras i vilken utsträckning ett nätföretag ska debitera en enskild elproducent kostnader för mätning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 14 § första stycket (prop. 1996/97:136 s. 147, prop. 1998/99:137 s. 28 och 45 och prop. 2002/03:40 s. 145–147 och 195).

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

I paragrafen tydliggörs att ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§. När det gäller elanvändare motsvarar paragrafen hittillsvarande 3 kap. 11 § andra stycket första meningen (prop. 1996/97:136 s. 146).

Att kostnaden för mätning inte debiteras särskilt innebär att kostnaden i stället ingår i underlaget för de gemensamma avgifterna för överföring av el.

Tvister om kostnader för mätning

8 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5 eller 6 §.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

I paragrafen regleras prövningen av tvister om kostnader för mätning av överförd el. Den motsvarar hittillsvarande 3 kap. 11 § tredje stycket och 14 § andra stycket men har fått en delvis annan utformning. Övervägandena finns i avsnitt 24.1.

I *första stycket* anges att tvister ska tas upp av nätmyndigheten för att tydliggöra hur bestämmelsen förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken, där det anges att allmän domstol inte är behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol.

Energimarknadsinspektionens behörighet enligt paragrafen gäller endast frågor om huruvida en kostnad ska debiteras en enskild elanvändare eller elproducent och hur stor den debiterade kostnaden ska vara med tillämpning av 5 eller 6 §.

Energimarknadsinspektionens beslut är inte verkställbart. Det är alltså inte möjligt att inför myndigheten föra en fullgörelsetalan om ersättning. Om en elanvändare eller elproducent vägrar att betala den debiterade kostnaden, som Energimarknadsinspektionen funnit att nätföretaget har rätt till, får nätföretaget vända sig till allmän domstol för att få en exekutionstitel med inspektionens beslut som grund.

För förfarandet hos Energimarknadsinspektionen gäller förvaltningslagen. Inspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se 13 kap. 7 §.

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 3 kap. 11 § tredje stycket andra meningen och 14 § andra stycket andra meningen (prop. 2001/02:56 s. 35 och 62 f.). Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt innebär att en part inte heller efter tvåårsfristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning.

Installation av nya mätare

9 § Ett nätföretag ska se till att elanvändare får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Enligt paragrafen är ett nätföretag skyldigt att lämna lämplig information till en elanvändare i samband med installation av nya elmätare. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 11 kap. 21 § första stycket (prop. 2013/14:174 s. 143–145 och 278). Den genomför artikel 20 f i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 23.2.

Ändringen innebär att skyldigheten att lämna information gäller även i förhållande till andra elanvändare än konsumenter.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information enligt 9 §.

I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om nätföretagets skyldighet att lämna information i samband med installation av nya mätare. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 11 kap. 21 § andra stycket (prop. 2013/14:174 s. 143–145 och 278).

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Fakturering och debitering

14 § Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

I paragrafen finns ett förbud mot att ta betalt för fakturor och faktureringsinformation. Ändringen innebär att paragrafen inte omfattar nätföretag. En motsvarande reglering för nätföretag finns i stället i 4 kap. 41 § första stycket.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsmyndigheter m.m.

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter *eller* villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt *EU:s elmarknadsförordning*.

I paragrafen regleras tillsynen över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Den ändras på så sätt att en hänvisning till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, som har upphävts, ersätts av en hänvisning till EU:s elmarknadsförordning, som har trätt i stället för den tidigare EU-förordningen.

1 a § Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i EU:s elmarknadsförordning prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda sådana ärenden och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 63.5 i EU:s elmarknadsförordning ska regeringen meddela beslut efter yttrande från Acer.

Paragrafen reglerar ordningen för beslut om undantag för nya likströms-sammanlänknings från tillämpningen av vissa föreskrifter. Den ändras på så sätt att hänvisningar till förordning (EG) nr 714/2009 byts ut mot hänvisningar till motsvarande bestämmelser i EU:s elmarknadsförordning och att beteckningen Acer används för byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

1 b § I ett beslut av nätmyndigheten enligt en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Enligt paragrafen ska Energimarknadsinspektionens beslut enligt sådana nätföreskrifter och riktlinjer som har antagits med stöd av EU:s elmarknadsförordning villkoras av att beslutet inte upphävs på begäran av EU-kommissionen. I sak ändras den på så sätt att det inte längre i beslutet ska anges att det kan komma att ändras. Övervägandena finns i avsnitt 24.2.

Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag

14 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten, om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 eller 39 § eller 6 kap. 8 §.

Paragrafen reglerar tidsfrister för Energimarknadsinspektionens beslut efter en anmälan mot ett nätföretag. Den genomför artikel 60.2 i elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 24.3.

Första stycket andra punkten ändras på det sättet att den inte omfattar anmälningar mot andra nätkoncessionshavare än nätföretag.

Tredje stycket ändras språkligt och redaktionellt.

Information som nätmyndigheten behöver enligt elmarknadsdirektivet

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet.

I paragrafen, som är ny, bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter som tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 24.4.

Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas om skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter om utvecklingen av ett smart elnät och att rapportera den tid som det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott (jfr artikel 59.1 l och 59.1 q i elmarknadsdirektivet).

13 kap. Övriga bestämmelser

Miljöorganisationers rätt att överklaga

8 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och 48 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

I paragrafen regleras miljöorganisationers rätt att överklaga vissa beslut i koncessionsfrågor. Övervägandena finns i avsnitt 25.

I sak ändras paragrafen på så sätt att den hittillsvarande begränsningen att endast ledningar av viss längd och spänning får överklagas tas bort. Miljöorganisationer ges även rätt att överklaga interimistiska beslut där sökanden medges rätt bygga eller ta i drift en ledning eller en anläggning innan nätkoncession meddelats (2 kap. 9 §), beslut om ändring av en nätkoncession för linje (2 kap. 27 och 28 §§) och beslut om omprövning av villkor för nätkoncession för område (2 kap. 30 §).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
2. Bestämmelsen i 3 kap. 7 § första stycket tillämpas inte på sådana avtal om stödtjänster som
 - a) ett nätföretag ingår före den 1 januari 2023, eller
 - b) nätföretaget ingår under tiden från det att en ansökan om metodprövning lämnas in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan lämnas in före utgången av augusti 2022.
3. Trots 3 kap. 12 § får ett nätföretag bedriva annan verksamhet än nätverksamhet till och med den 31 december 2023, om företaget bedriver verksamheten vid ikraftträdandet.
4. Trots 3 kap. 19 § får ett distributionsnätsföretag, som innehar en laddningspunkt vid ikraftträdandet, äga, utveckla, förvalta och driva laddningspunkten till och med den 31 december 2023.
5. Bestämmelsen i 3 kap. 49 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för ett räkenskapsår som börjar den 1 juli 2022 eller närmast därefter.
6. I fråga om en uttagpunkt som omfattas av ett tillstånd som har lämnats före ikraftträdandet gäller 4 kap. 6 och 7 §§ i den äldre lydelsen.
7. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet tillämpas inte 5 kap. 12 a och 12 b §§.
8. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 och 39 §§ och 6 kap. 8 §.

Enligt *första punkten* träder lagändringarna i kraft den 1 juli 2022. Övervägandena finns i avsnitt 26.1. Bestämmelserna utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

I *andra punkten* finns en övergångsreglering i fråga om den nya förhandsprövningen av nätföretagens avtal om stödtjänster (avsnitt 7.4). De avtal som ingås före den 1 januari 2023 omfattas inte av den nya regleringen och fortsätter alltså att gälla oförändrade under sin återstående giltighetstid. Ett nätföretag kan dessutom få frågan om godkännande prövad innan den nya regleringen tillämpas på nya avtal som företaget ingår under tiden från det att en ansökan om godkännande har lämnats in till Energimarknadsinspektionen till dess att myndigheten har beslutat i ärendet, om ansökan ges in före utgången av augusti 2022. Övervägandena finns i avsnitt 26.2.

Ett nätföretag får, med några undantag, inte längre bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet (avsnitt 9). Enligt *tredje punkten* får dock företaget fortsätta bedriva en annan verksamhet till och med den 31 december 2023. Övervägandena finns i avsnitt 26.3.

Ett distributionsnätsföretag får inneha laddningspunkter endast för eget bruk (avsnitt 14). Enligt *fjärde punkten* får ett sådant företag emellertid behålla befintliga laddningspunkter för andra ändamål till och med den 31 december 2023. Övervägandena finns i avsnitt 26.4.

Transmission ska redovisas skilt från annan nätverksamhet (avsnitt 17.1). Som framgår av *femte punkten* ska den ordningen inte tillämpas i fråga om redovisning för ett räkenskapsår som börjar före ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 26.5.

Bestämmelserna om undantag från förbudet mot lägesberoende överföringsavgifter på regionnät upphävs (avsnitt 20.2). Av *sjätte punkten* framgår att dessa bestämmelser fortfarande ska tillämpas i fråga om uttagspunkter som omfattas av sådana tillstånd till lägesberoende avgifter som har lämnats före ikraftträdandet. Det betyder bl.a. att Energimarknadsinspektionen kan besluta om ett nytt tillstånd i fråga om överföringsavgiften för uttagspunkten. Övervägandena finns i avsnitt 26.6.

När intäktsramen bestäms för en nätverksamhet ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten (avsnitt 11.2). Av *sjunde punkten* framgår att detta gäller endast i fråga om en intäktsram som bestäms efter ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 26.7.

Energimarknadsinspektionen får exklusiv prövningsrätt när det gäller vissa tvister mellan nätföretag och nätanvändare (avsnitt 24.1). Av *åttonde punkten* framgår att detta inte gäller tvister som inletts hos allmän domstol före ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 26.8.

29.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar Prop. 2021/22:153

1 kap. Allmänna bestämmelser

Tillämpningsområde och definitioner

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Den överensstämmer med hittillsvarande första stycket.

Definitioner som i sak överensstämmer med hittillsvarande andra och tredje styckena finns i nya 1 a §.

1 a § I lagen avses med

elektrisk anläggning: en starkströmsanläggning för överföring av el med de särskilda föremål som finns i anläggningen och som behövs för driften av den,

nätföretag: den som ställer en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen enligt 1 kap. 5 § ellagen (1997:857) har utsett att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

I paragrafen, som är ny, behandlas vissa ord och uttryck i lagen.

Definitionen av *elektrisk anläggning* överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 § andra stycket men anpassas till 2 § första stycket elsäkerhetslagen (2016:732).

Det införs en definition av *nätföretag* utan att någon ändring görs i sak (jfr prop. 2003/04:135 s. 41 f.). Genom definitionen klargörs att lagens tillämpning inte ändras av att ordet *nätföretag* används med en något snävare innebörd i ellagen.

Definitionen av *nätmyndigheten* överensstämmer i sak med hittillsvarande 1 § tredje stycket men anpassas till nya 1 kap. 5 § ellagen.

29.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 51 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (EU:s elmarknadsförordning).

I paragrafen finns en upplysning om lagens innehåll och om tillämplig EU-lagstiftning. Den ändras endast på så sätt att en hänvisning till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om

Prop. 2021/22:153 upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 ersätts av en hänvisning till motsvarande artikel i EU:s elmarknadsförordning.

Ord och uttryck i lagen

2 § Ord och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Med *tredjeland* avses ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

I paragrafen behandlas ord och uttryck i lagen. Den ändras endast språkligt.

2 kap. Krav på certifiering

2 § Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *transmission*, om kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från ett *tredjeland*, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från ett *tredjeland*, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

I paragrafen regleras vilka krav som ska vara uppfyllda för att ett transmissionsnätsföretag ska certifieras. Den ändras språkligt och i fråga om hänvisningar till ellagen utan att någon ändring görs i sak.

3 kap. Certifiering i förhållande till EES-området

Anknytning till ett tredjeland

1 § Om certifiering begärs av en person från ett *tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från ett *tredjeland*, gäller 4 kap. i stället för detta kapitel.

Av paragrafen framgår att det finns särskilda bestämmelser om förfarandet när en sökande har anknytning till ett *tredjeland*. Den ändras endast språkligt.

Nätmyndighetens slutliga beslut

4 § Av artikel 51.2 i EU:s elmarknadsförordning framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I paragrafen finns bestämmelser om Energimarknadsinspektionens slutliga beslut i en fråga om certifiering. Övervägandena finns i avsnitt 24.3.

I första stycket byts en hänvisning till förordning (EG) nr 714/2009 ut mot en hänvisning till motsvarande artikel i EU:s elmarknadsförordning.

Andra stycket ändras i sak när det gäller vad som ska anges i beslutet om åtgärder efter en begäran av Europeiska kommissionen. Beslutet kan upphävas efter begäran av kommissionen. Enligt den hittillsvarande regleringen kunde det även bli aktuellt att ändra beslutet utan att upphäva det.

Omrövning av certifiering

5 § Ett certifierat transmissionsnättsföretag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

Enligt paragrafen är ett certifierat transmissionsnättsföretag skyldigt att anmäla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omrövning av huruvida företaget uppfyller kraven för certifiering. Den ändras endast när det gäller hänvisningar till ellagen och är i sak oförändrad.

6 § Nätmyndigheten ska omröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att ett transmissionsnättsföretag inte uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

I paragrafen anges när en beviljad certifiering ska omrövas. Den ändras endast när det gäller hänvisningar till ellagen och är i sak oförändrad.

7 § Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om transmissionsnättsföretaget inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

I paragrafen regleras förutsättningarna för att återkalla en certifiering. Den ändras endast när det gäller hänvisningar till ellagen och är i sak oförändrad.

8 § Ett omrövningsärende ska handläggas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i ärendet inom fyra månader från det att en anmälan enligt 5 § eller en begäran från Europeiska kommissionen kom in till myndigheten, ska certifieringen anses bestå.

Om certifieringen inte återkallas vid en prövning enligt första stycket, ska nätmyndigheten utan dröjsmål anmäla detta till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter i ärendet.

I artikel 51.2 i *EU:s elmarknadsförordning* finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omrövningsärendet.

I paragrafen regleras förfarandet för en omrövning av en beviljad certifiering. Den ändras endast på så sätt att en hänvisning till förordning (EG) nr 714/2009 ersätts med en hänvisning till motsvarande artikel i EU:s elmarknadsförordning.

4 kap. Certifiering i förhållande till ett tredjeland

Inledande prövning

1 § Om certifiering begärs av en person från *ett tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifierings-

Prop. 2021/22:153 frågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten.

Nätmyndigheten ska utan dröjsmål skicka utkastet till Europeiska kommissionen tillsammans med all relevant information i ärendet.

I paragrafen regleras den inledande prövningen när certifiering begärs av en person från ett tredjeland. Den ändras endast språkligt.

2 § Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

Enligt paragrafen ska Energimarknadsinspektionen begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om certifiering begärs av en person från ett tredjeland eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från ett tredjeland. Den ändras endast när det gäller hänvisningar till ellagen och är i sak oförändrad.

Nätmyndighetens slutliga beslut

3 § Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från *Acer*, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I paragrafen finns bestämmelser om Energimarknadsinspektionens slutliga beslut i en fråga om certifiering av en person från ett tredjeland eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredjeland. Övervägandena finns i avsnitt 24.2.

Första stycket ändras endast på så sätt att beteckningen *Acer* används för byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Andra stycket ändras i sak när det gäller vad som ska anges i beslutet om åtgärder efter en begäran av Europeiska kommissionen. Beslutet kan upphävas efter begäran av kommissionen. Enligt den hittillsvarande regleringen kunde det även bli aktuellt att ändra beslutet utan att upphäva det.

Omrövning av certifiering

5 § Ett transmissionsnätsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från *ett tredjeland* får kontroll över transmissionsnätsföretaget eller transmissionsnätet.

I paragrafen regleras en särskild anmälningskyldighet för transmissionsnätsföretag. Den ändras endast språkligt.

29.4 Övriga författningsförslag

Prop. 2021/22:153

Naturgaslagen (2005:403), lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergi produkter och lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ändras på så sätt att hänvisningar till andra lagrum anpassas till ändringarna i ellagen.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2019/944

av den 5 juni 2019

om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU

(omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 194.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (1),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande (2),

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet (3), och

av följande skäl:

- (1) Flera ändringar ska göras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG (4). Det direktivet bör av tydlighetsskäl omarbetas.
- (2) Den inre marknaden för el, som stegvis har genomförts i hela unionen sedan 1999, syftar genom organiserandet av konkurrenskraftiga elmarknader över nationsgränserna till att skapa faktiska valmöjligheter för alla slutkunder i unionen, vare sig de är enskilda eller företag, nya affärsmöjligheter, konkurrenskraftiga priser, effektiva investerings signaler och högre kvalitet på tjänsterna samt att bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.
- (3) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG (5) och direktiv 2009/72/EG har i hög grad bidragit till att skapa en sådan inre marknad för el. Unionens energisystem befinner sig dock mitt i en genomgripande omvandling. Det gemensamma målet att fasa ut fossila bränslen från energisystemet skapar nya möjligheter och utmaningar för marknadsaktörerna. Samtidigt ger den tekniska utvecklingen möjlighet till nya former av konsumentdeltagande och gränsöverskridande samarbete. Unionens marknadsregler behöver anpassas till nya marknadsrealiteter.
- (4) Kommissionens meddelande av den 25 februari 2015 med titeln *En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik* anger unionens vision om en energiunion med medborgarna i centrum, där de aktivt tar ansvar för energiomställningen och drar nytta av den nya tekniken för att sänka sina energikostnader, och aktivt deltar i marknaden, samtidigt som utsatta konsumenter får skydd.

(1) EUT C 288, 31.8.2017, s. 91.

(2) EUT C 342, 12.10.2017, s. 79.

(3) Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 mars 2019 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 22 maj 2019.

(4) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55).

(5) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (EUT L 176, 15.7.2003, s. 37), upphävt och ersatt, med verkan från den 2 mars 2011, av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55).

- (5) I kommissionens meddelande av den 15 juli 2015 med titeln *En ny giv för energikonsumenterna* presenteras kommissionens vision om en slutkundsmarknad som är bättre anpassad till energikonsumenterna, bland annat genom en bättre sammankoppling mellan grossist- och slutkundsmarknaderna. Med hjälp av ny teknik och nya innovativa energitjänsteföretag bör alla konsumenter kunna delta fullt ut i energiomställningen och kontrollera sin egen energiförbrukning på ett sätt som främjar energieffektiva lösningar, vilket sparar pengar åt dem själva och bidrar till att minska den totala energiförbrukningen.
- (6) I kommissionens meddelande av den 15 juli 2015 med titeln *Inledning av ett offentligt samråd om en ny marknadsmodell för energimarknaderna* betonades att övergången från produktion i stora centrala produktionsanläggningar till decentraliserad produktion av el från förnybara energikällor och marknader med utfasade fossila bränslen kräver en anpassning av de nuvarande bestämmelserna om elhandel och ändringar av befintliga marknadsroller. I meddelandet underströks också behovet att organisera elmarknaderna på ett mer flexibelt sätt och att till fullo integrera alla marknadsaktörer – inklusive producenter av förnybar energi, nya energitjänsteleverantörer, energilagring och flexibel efterfrågan. Det är lika viktigt att unionen snabbt investerar i sammanlänknings- och överföringsinfrastruktur för energiöverföring via elöverföringsystem med högspänningsnät.
- (7) För att skapa en inre marknad för el bör medlemsstaterna främja integration av sina nationella marknader och samarbete mellan systemansvariga på unionsnivå och regional nivå, vilket också bör omfatta de enskilda system som bildar så kallade elöar och som finns kvar i unionen.
- (8) Utöver de nya utmaningarna behandlar detta direktiv också de kvarstående hindren för fullbordandet av den inre marknaden för el. Det förbättrade regelverket behöver bidra till att lösa de nuvarande problemen med fragmenterade nationella marknader som fortlöpande ofta styrs genom omfattande ingripanden i reglerande syfte. Sådana ingripanden har lett till hinder för elleverans på lika villkor samt högre kostnader jämfört med lösningar som bygger på gränsöverskridande samarbete och marknadsbaserade principer.
- (9) Unionen skulle mest effektivt uppnå sitt mål för förnybar energi genom att skapa en marknadsram som belönar flexibilitet och innovation. En väl fungerande utformning av elmarknaden är en huvudfaktor för att möjliggöra användningen av förnybar energi.
- (10) Konsumenterna spelar en avgörande roll för att uppnå den flexibilitet som krävs för att anpassa elsystemet till intermittent och distribuerad produktion av förnybar el. Den tekniska utvecklingen inom nätförvaltning och produktion av förnybar el har öppnat många möjligheter för konsumenterna. En sund konkurrens på slutkundsmarknaderna är avgörande för att säkerställa ett marknadsstyrt införande av innovativa nya tjänster som möter konsumenternas växlande behov och förmåga, samtidigt som systemets flexibilitet ökar. Eftersom konsumenterna inte får information om sin energiförbrukning i realtid eller nära realtid har de emellertid inte kunnat delta aktivt på energimarknaden och i energiomställningen. Genom att konsumenterna får större möjlighet att delta på energimarknaden, och får verktyg att göra detta, är avsikten att unionsmedborgare ska kunna dra nytta av den inre marknaden för el och att unionens mål för förnybar energi uppnås.
- (11) De friheter som Europeiska unionens medborgare garanteras genom fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) – bland annat fri rörlighet för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster – kan endast uppnås på en fullständigt öppen marknad, där alla konsumenter fritt kan välja leverantör och där alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.
- (12) Det är av största vikt för medlemsstaterna att verka för rättvis konkurrens och för att olika leverantörer utan svårighet får tillträde till marknaden för att konsumenterna fullt ut ska kunna dra fördel av en avreglerad inre marknad för el. Marknadsmisslyckanden kan emellertid kvarstå i perifera små elnätssystem och i system som inte är anslutna till andra medlemsstater, där elpriserna inte ger de rätta investeringsfrämjande signalerna och där särskilda lösningar därför kan krävas för att säkerställa en tillfredsställande försörjningstrygghet.
- (13) För att främja konkurrens och säkerställa elleverans till mest konkurrenskraftiga pris bör medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna underlätta gränsöverskridande tillträde för nya leverantörer som levererar el från olika energikällor samt för nya tillhandahållare av elproduktion, energilagring och efterfrågeflexibilitet.

- (14) Medlemsstaterna bör säkerställa att det inte finns otillbörliga hinder inom den inre marknaden för el vad gäller marknadsinträde, marknadsdrift och marknadsutträde. Samtidigt bör det klargöras att den skyldigheten inte påverkar behörigheter som medlemsstaterna behåller i förhållande till tredjeländer. Det klargörandet bör inte tolkas så att en medlemsstat ges rätt att utöva unionens exklusiva befogenhet. Det bör även klargöras att marknadsaktörer från tredjeländer som bedriver verksamhet på den inre marknaden ska efterleva tillämplig unionsrätt och nationell rätt på samma sätt som andra marknadsaktörer.
- (15) Marknadsreglerna möjliggör inträde och utträde för producenter och leverantörer baserat på deras bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten i sin verksamhet. Den principen är inte oförenlig med en möjlighet för medlemsstaterna att, ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i enlighet med fördragen, särskilt med artikel 106 i EUF-fördraget, och med detta direktiv och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 (*).
- (16) Europeiska rådet förklarade, i slutsatserna från sitt möte den 23 och 24 oktober 2014, att kommissionen, med stöd av medlemsstaterna, måste vidta brådskande åtgärder för att säkerställa att ett minimimål på 10 % av de befintliga sammanlänknings- och elnäten uppnås snarast och senast 2020, åtminstone för de medlemsstater som ännu inte har uppnått en miniminivå av integrering av den inre marknaden för energi, dvs. de baltiska staterna, Portugal och Spanien, samt för medlemsstater som utgör deras centrala ingångspunkt till den inre marknaden för energi. Det förklarade vidare att kommissionen också regelbundet ska rapportera till Europeiska rådet, i syfte att uppnå 15 % till 2030.
- (17) Tillräcklig fysisk sammanlänkning med grannländerna är viktigt för att medlemsstater och grannländer ska kunna dra nytta av den inre marknadens positiva effekter, vilket framhålls i kommissionens meddelande av den 23 november 2017 med titeln *Stärka Europas energinät* och återspeglas i medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplanerna enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 (†).
- (18) Elmarknader skiljer sig från andra marknader, såsom naturgasmarknader, bl.a. för att de inbegriper handel med en vara som för närvarande inte lätt kan lagras och som produceras med hjälp av en mängd olika produktionsanläggningar, inklusive genom distribuerad produktion. Detta har återspeglats genom de olika strategierna för reglering av sammanlänknings- och el- och gassektorerna. Integreringen av elmarknaderna kräver en hög grad av samarbete mellan systemansvariga, marknadsaktörer och tillsynsmyndigheter, särskilt när det gäller handel med el via marknadskoppling.
- (19) Ett annat viktigt mål för detta direktiv bör vara att trygga gemensamma bestämmelser för en verklig inre marknad för el och ett brett elutbud som är tillgängligt för alla. Korrekta marknadspriser skulle i detta syfte ge incitament till gränsöverskridande sammanlänknings- och investeringar i ny elproduktion, samtidigt som de skulle leda till priskonvergens på lång sikt.
- (20) Marknadspriserna bör ge de rätta incitamenten för att utveckla nätet och investera i ny elproduktion.
- (21) Det finns olika typer av marknadsorganisation på den inre marknaden för el. De åtgärder som medlemsstaterna kan vidta för att säkerställa lika villkor på marknaden bör grundas på överordnade krav av allmänt intresse. Samråd bör ske med kommissionen om åtgärdernas förenlighet med EUF-fördraget och annan unionsrätt.
- (22) För att uppnå mål av allmänt ekonomiskt intresse bör medlemsstaterna behålla stor handlingsfrihet när det gäller att införa skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster för elföretag. Medlemsstaterna bör säkerställa att hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag har rätt att få tillgång till el av en bestämd kvalitet till priser som enkelt och klart kan jämföras samt som är transparenta och konkurrenskraftiga.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (se sidan 54 i detta nummer av EUT).

(†) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster genom i form av prissättningen på el utgör dock en fundamentalt snedvridande åtgärd som ofta leder till ackumulering av tariffunderskott, begränsning av konsumenternas valfrihet, lägre incitament för energibesparingar och investeringar i energieffektivitet, lägre tjänstekvalitet, mindre engagemang och tillfredsställelse hos konsumenterna, begränsning av konkurrensen samt färre innovativa produkter och tjänster på marknaden. Följaktligen bör medlemsstaterna använda andra instrument, särskilt riktade socialpolitiska åtgärder, för att upprätthålla rimliga elpriser för sina medborgare. Offentliga ingripanden i prissättningen för el bör endast genomföras som skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och bör omfattas av de särskilda villkor som anges i detta direktiv. En helt avreglerad, välfungerande slutkundsmarknad för el skulle stimulera priskonkurrens och andra typer av konkurrens bland befintliga leverantörer och uppmuntra nya aktörer att komma in på marknaden, och detta skulle öka konsumenternas valmöjligheter och tillfredsställelse.

- (23) Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i form av prissättning på el bör användas utan att urholka principen om öppna marknader, avse tydligt definierade omständigheter och förmånstagare samt vara tidsbegränsad. Sådana omständigheter kan exempelvis uppkomma då leveransen är starkt begränsad, vilket leder till betydligt högre elpriser än normalt, eller i händelse av ett marknadsmisslyckande som uppstått när ingripanden från tillsynsmyndigheter och konkurrensmyndigheter visat sig vara ineffektiva. Detta skulle påverka hushållen på ett oproportionellt sätt, och i synnerhet de utsatta kunder som normalt sett använder en större del av sin disponibla inkomst till energiräkningar än vad konsumenter med högre inkomster gör. För att mildra de snedvridande effekterna av en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i form av prissättning på el bör de medlemsstater som gör sådana ingripanden vidta kompletterande åtgärder, inbegripet åtgärder för att hindra en snedvridande prissättning i grossistledet. Medlemsstaterna bör säkerställa att alla som omfattas av reglerade priser fullt ut kan dra nytta av de erbjudanden som är tillgängliga på den konkurrensutsatta marknaden när de önskar göra detta. De som omfattas av reglerade priser måste därför vara utrustade med smarta mätarsystem och ha möjlighet att ingå avtal med dynamiska elpriser. De bör vidare direkt och regelbundet informeras om erbjudanden som finns och besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, särskilt om avtal med dynamiska elpriser, och de bör få stöd för att svara på och dra fördel av marknadsbaserade erbjudanden.
- (24) Rätten för dem som omfattas av reglerade priser att utan extra kostnad få individuella smarta mätare bör inte hindra medlemsstaterna från att ändra funktioner i smarta mätarsystem när det saknas infrastruktur för smarta mätare eftersom kostnads-nytoanalysen för att införa smarta mätarsystem var negativ.
- (25) Offentliga ingripanden i prissättningen på el bör inte leda till direkt korssubventionering mellan olika kundkategorier. Enligt den principen får prissättningssystem inte uttryckligen leda till att vissa kundkategorier bär kostnaderna för ingripanden i prissättningen som påverkar andra kundkategorier. Ett prissystem vars kostnader på ett icke-diskriminerande sätt bärs av leverantörer eller andra aktörer bör t.ex. inte anses utgöra direkt korssubventionering.
- (26) För att säkerställa att de allmännyttiga tjänsterna i unionen håller hög kvalitet bör medlemsstaterna regelbundet underrätta kommissionen om alla åtgärder som vidtagits för att uppnå målet med detta direktiv. Kommissionen bör regelbundet offentliggöra en rapport som innehåller en analys av de nationella åtgärder som vidtagits för att uppnå målsättningarna när det gäller allmännyttiga tjänster samt en jämförelse av åtgärdernas effektivitet, i syfte att utfärda rekommendationer om vilka nationella åtgärder som bör vidtas för att de allmännyttiga tjänsterna ska hålla hög kvalitet.
- (27) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att utse en sista hands leverantör. Denna leverantör kan vara försäljningsavdelningen i ett vertikalt integrerat företag som även fungerar som distributör, under förutsättning att detta uppfyller kraven på åtskillnad i detta direktiv.
- (28) De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att uppnå målen när det gäller social och ekonomisk sammanhållning bör bland annat kunna innefatta lämpliga ekonomiska incitament, där så är lämpligt med hjälp av alla tillgängliga nationella verktyg och unionsverktyg. Dessa verktyg kan innefatta ansvarsmekanismer för att garantera nödvändiga investeringar.
- (29) I den utsträckning de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är medlemsstaterna enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget skyldiga att underrätta kommissionen om detta.

- (30) Sektorsövergripande lagstiftning utgör en stark grund för konsumentskydd för de många olika energitjänster som finns och som sannolikt kan utvecklas. Trots detta bör vissa grundläggande avtalsenliga rättigheter som kunder har tydligt fastställas.
- (31) Konsumenterna bör ha tillgång till klar och otvetydig information om sina rättigheter i förhållande till energisektorn. Kommissionen har, efter samråd med berörda intressenter, bland dem medlemsstaterna, tillsynsmyndigheterna, konsumentorganisationer och elföretag, fastställt en kontrollista för energikonsumenterna som ger konsumenterna praktisk information om deras rättigheter. Den kontrollistan bör hållas uppdaterad och göras tillgänglig för alla konsumenter och för allmänheten.
- (32) Flera faktorer hindrar konsumenterna från att få tillgång till, förstå och agera utifrån de olika källor för marknadsinformation som de har tillgång till. Möjligheten att jämföra erbjudanden bör därför förbättras och olika hinder för byten bör i största möjliga utsträckning minimeras, utan att detta i onödan begränsar konsumenternas valmöjligheter.
- (33) Mindre kunder måste fortfarande betala en rad avgifter, direkt eller indirekt, när de byter leverantör. Sådana avgifter gör det svårare att identifiera vilken produkt eller tjänst som är bäst, och de begränsar den omedelbara ekonomiska fördelen med ett byte. Även om ett avlägsnande av dessa avgifter kan begränsa konsumenternas val genom att produkter som belönar konsumentlojalitet försvinner, skulle en ytterligare begränsning av avgifternas användning troligen leda till nöjdare och mer engagerade konsumenter och öka konkurrensen på marknaden.
- (34) Kortare tider för byte av leverantör kommer sannolikt att locka konsumenter att leta efter bättre energierbjudanden och byta leverantör. I och med den ökade användningen av informationsteknik bör den tekniska bytesprocessen för att registrera en ny leverantör vid en mätpunkt hos marknadsaktören normalt sett, senast år 2026, kunna slutföras inom 24 timmar, under en vardag. Bortsett från andra moment i bytesprocessen som ska avslutas innan den tekniska bytesprocessen kan påbörjas, skulle man, genom att säkerställa att det vid denna tidpunkt är möjligt att genomföra den tekniska bytesprocessen inom 24 timmar, minimera bytestiden och bidra till mer engagerade konsumenter samt till konkurrens på slutkundsmarknaden. Under alla omständigheter bör hela bytesprocessen inte ta mer än tre veckor från tidpunkten för kundens begäran.
- (35) Oberoende jämförelseverktyg i form av t.ex. webbplatser är ett effektivt sätt för mindre kunder att bedöma fördelarna med de olika energierbjudanden som är tillgängliga på marknaden. Sökverktyg sänker sökkostnaderna eftersom kunderna inte längre behöver samla in information från enskilda leverantörer och tjänsteleverantörer. Sådana verktyg kan erbjuda en bra balans mellan behovet av å ena sidan tydlig och kortfattad information och å andra sidan fullständig och detaljerad information. Verktygen bör omfatta så många befintliga erbjudanden som möjligt och täcka marknaden på ett så fullständigt sätt som möjligt i syfte att ge kunderna en representativ översikt. Det är mycket viktigt att mindre kunder har tillgång till minst ett jämförelseverktyg och att informationen som dessa verktyg tillhandahåller är tillförlitlig, objektiv och transparent. I det syftet kan medlemsstaterna ombesörja ett jämförelseverktyg som drivs av en nationell myndighet eller en privat enhet.
- (36) Effektiva möjligheter till oberoende mekanismer för tvistlösning utanför domstol för alla konsumenter, till exempel i form av en energiombudsman, ett konsumentorgan eller en tillsynsmyndighet, borgar för ett bättre konsumentskydd. Medlemsstaterna bör införa snabba och effektiva förfaranden för behandling av klagomål.
- (37) Alla konsumenter bör kunna dra nytta av att delta direkt på marknaden, särskilt genom att anpassa sin förbrukning som svar på marknadssignaler och i gengäld få lägre elpriser eller andra ekonomiska incitament. Fördelarna med detta aktiva deltagande kommer sannolikt att öka över tiden, i och med att annars passiva konsumenter blir mer medvetna om sina möjligheter som aktiva kunder, och att informationen om möjligheterna till aktivt deltagande blir mer tillgängliga och kända. Konsumenterna bör ges möjlighet att delta i alla typer av efterfrågeflexibilitet. De bör därför kunna dra fördel av att smarta mätersystem införs fullt ut och, om ett införande fullt ut bedömts olönsamt, kunna välja att ha ett smart mätersystem och ett elavtal med dynamiska priser. Detta bör göra det möjligt för dem att anpassa sin förbrukning till prissignaler i realtid som speglar värdet av och kostnaden för el eller transport under olika tidsperioder, samtidigt som medlemsstaterna bör säkerställa att konsumenternas exponering för prisrisker i grossistledet är rimlig. Konsumenterna bör informeras om

fördelarna och de potentiella prisriskerna med avtal med dynamiska elpriser. Medlemsstaterna bör också säkerställa att de konsumenterna som väljer att inte delta aktivt på marknaden inte missgynnas. I stället bör deras välgrundade beslut om de möjligheter som står till buds underlättas på det sätt som är lämpligast med tanke på förhållandena på den nationella marknaden.

- (38) För att maximera fördelarna och ändamålsenligheten med dynamiska elpriser bör medlemsstaterna bedöma om andelen fasta avgifter i fakturorna kan göras mer dynamisk eller minskas, och bör vidta lämpliga åtgärder om den potentialen finns.
- (39) Alla kundgrupper (industrikunder, kommersiella kunder och hushåll) bör ha tillträde till elmarknaderna för att sälja sin flexibilitet och egenproducerade el. Kunderna bör få möjlighet att dra full nytta av aggregering av produktion och leveranser i större områden samt gränsöverskridande konkurrens. Marknadsaktörer som deltar i aggregering kommer sannolikt att spela en viktig roll som mellanhänder mellan kundgrupper och marknaden. Medlemsstaterna bör få välja lämplig modell för genomförandet och lämplig styrningsmetod för oberoende aggregering samtidigt som man iakttar de allmänna principer som fastställs i detta direktiv. En sådan modell eller strategi kan innefatta val av marknadsbaserade principer eller regleringsprinciper som tillhandahåller lösningar för att efterleva detta direktiv, såsom modeller där obalanser jämnas ut eller när en korrigeringsmetod införs. Den valda modellen bör innehålla transparenta och rättvisa regler för att oberoende aggregatorer ska kunna fylla deras funktion som mellanhänder och för att säkerställa att slutkunden får tillräcklig nytta av deras verksamhet. För att uppmuntra efterfrågeflexibilitet bör produkter definieras på alla elmarknader, och detta bör också gälla för stödtjänster och kapacitetsmarknader.
- (40) I kommissionens meddelande av den 20 juli 2016 med titeln *Den europeiska strategin för utsläppsnål rörlighet* betonas dels behovet av att fasa ut fossila bränslen inom transportsektorn och minska dess utsläpp, särskilt i stadsområden, dels den viktiga roll som elektromobilitet kan spela för att uppnå dessa mål. Utbyggnaden av elektromobilitet är också en viktig del av energiomställningen. De marknadsregler som fastställs i detta direktiv bör därför bidra till att skapa gynnsamma villkor för elfordon av alla slag. De bör framför allt säkerställa ett effektivt införande av allmänt tillgängliga och privata laddningsstationer för elfordon och bör säkerställa en effektiv integrering av laddning av fordon i systemet.
- (41) Efterfrågeflexibilitet spelar en central roll för att möjliggöra smart laddning av elfordon och därmed en effektiv integrering av dessa fordon i elnätet, vilket kommer att få en avgörande betydelse för processen att fasa ut fossila bränslen från transporter.
- (42) Konsumenterna bör ha möjlighet att förbruka, lagra och sälja egenproducerad el på marknaden och att delta på alla elmarknader genom att ge systemet flexibilitet, exempelvis genom lagring av energi, t.ex. lagring som använder elfordon, genom efterfrågeflexibilitet eller genom system för energieffektivitet. Ny teknik kommer att underlätta detta i framtiden. Rättsliga och kommersiella hinder finns dock, t.ex. i form av oproportionella avgifter för el som förbrukas internt, skyldighet att mata in egenproducerad el i energisystemet samt administrativa bördor, bl.a. det faktum att på konsumenterna som egenproducerar el och säljer den till systemet måste uppfylla kraven för leverantörer etc. Sådana faktorer som hindrar konsumenterna från att producera el, och från att förbruka, lagra eller sälja egenproducerad el på marknaden bör avlägsnas, samtidigt som det bör säkerställas att egenproducerande konsumenterna i rimlig omfattning bidrar till systemets kostnader. Medlemsstaterna bör kunna ha andra bestämmelser i sin nationella rätt som reglerar skatter och avgifter för enskilda slutkunder och aktiva kunder som agerar gemensamt samt för hushåll och andra slutkunder.
- (43) Distribuerad energiteknik och konsumentinflytande har gjort småskalig energiproduktion till ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt att tillgodose människors behov och förväntningar i fråga om energikällor, tjänster och lokalt deltagande. Småskalig energiproduktion utgör en inkluderande möjlighet för alla konsumenterna att direkt kunna påverka produktion, förbrukning och delning av energi. Initiativ för småskalig energiproduktion är främst inriktade på att tillhandahålla överkomlig energi av ett visst slag, t.ex. förnybar energi, för sina medlemmar eller delägare snarare än att prioritera vinstintresset som traditionella elföretag. Genom att direkt engagera konsumenterna visar dessa initiativ sin potential när det gäller att på ett integrerat sätt underlätta införandet av ny

teknik och nya förbrukningsmönster, inklusive smarta distributionsnät och efterfrågeflexibilitet. Småskalig energiproduktion kan också främja energieffektivitet på hushållsnivå och bidra till kampen mot energifattigdom genom minskad förbrukning och lägre tariffer. Småskalig energiproduktion möjliggör också ett deltagande på elmarknaden för vissa grupper av hushållskunder som annars kanske inte hade haft den möjligheten. När sådana initiativ har varit framgångsrika har de gett en ekonomisk, social och miljömässig fördel för samhället som sträcker sig längre än de fördelar som härrör från tillhandahållandet av energitjänster. Detta direktiv syftar till att erkänna vissa kategorier av medborgarliga energiinitiativ på unionsnivå, såsom *medborgarenergigemenskaper*, för att ge dem en gynnsam ram, rättvis behandling, lika villkor och en välvärnsad katalog av rättigheter och skyldigheter. Hushållskunder bör tillåtas att frivilligt delta i initiativ för småskalig energiproduktion, liksom att lämna dem, utan att förlora vare sig tillgången till de nät som drivs av initiativen eller sina rättigheter som konsument. Tillgång till nät som drivs av en medborgarenergigemenskap bör ges på rättvisa och kostnadsbaserade villkor.

- (44) Medlemskap i medborgarenergigemenskaper bör vara öppet för alla kategorier av enheter. Beslutsbefogenheterna inom en medborgarenergigemenskap bör dock begränsas till de medlemmar eller delägare som inte bedriver storskalig kommersiell verksamhet och vars primära ekonomiska verksamhet inte innefattar energisektorn. Medborgarenergigemenskaper anses utgöra en kategori av samarbete mellan medborgare eller lokala aktörer som bör erkännas och skyddas i unionsrätten. Bestämmelserna om medborgarenergigemenskaper utesluter inte förekomsten av andra medborgarinitiativ, t.ex. sådana som härrör från civilrättsliga överenskommelser. Det bör därför vara möjligt för medlemsstaterna att föreskriva att medborgarenergigemenskaper kan inta vilken form som helst, t.ex. en förening, ett kooperativ, ett partnerskap, en ideell organisation eller små och medelstora företag, förutsatt att enheten har rätt att för egen räkning ha rättigheter och skyldigheter.
- (45) Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper föreskriver rättigheter och skyldigheter som det är möjligt att härleda från andra gällande rättigheter och skyldigheter, såsom avtalsfrihet, rätten att byta leverantör, skyldigheter för systemansvariga för distributionssystem, regler om nätavgifter och balansskyldighet.
- (46) På grund av deras medlemskapsstruktur, styrningskrav och syfte utgör medborgarenergigemenskaper en ny typ av enhet. De bör tillåtas att verka på marknaden på lika villkor utan att snedvrída konkurrensen och de rättigheter och skyldigheter som är tillämpliga på andra elföretag på marknaden bör vara tillämpliga på medborgarenergigemenskaper på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt. Dessa rättigheter och skyldigheter bör vara tillämpliga i enlighet med de roller som de intar, såsom slutkunder, producent, leverantör eller systemansvarig för distributionssystem. Medborgarenergigemenskaper bör inte stöta på rättsliga hinder om de använder sig av befintlig eller framtida informations- och kommunikationsteknik för att dela el som producerats med hjälp av produktionstillgångar inom medborgarenergigemenskapen mellan dess medlemmar eller delägare baserat på marknadsprinciper, till exempel genom att avräkna energikomponenten för medlemmar eller delägare som använder den produktion som finns tillgänglig inom gemenskapen, även över det allmänna nätet, förutsatt att båda mätpunkterna tillhör gemenskapen. Tack vare delning av el kan medlemmar eller delägare få el från produktionsanläggningar inom gemenskapen utan att direkt fysiskt befinna sig i närheten av produktionsanläggningen och utan att befinna sig bakom en gemensam mätpunkt. Om el delas bör delningen inte påverka uttaget av nätavgifter, tariffer och avgifter som rör elflödet. Delningen bör underlättas i enlighet med de skyldigheter och tidsramar som gäller för balansering, mätning och avräkning. Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper inkräktar inte på medlemsstaternas behörighet att utforma och genomföra politik relaterad till energisektorn som avser nätavgifter och tariffer eller att utforma och tillämpa energipolitiska finansieringssystem samt kostnadsfördelning, förutsatt att denna politik är icke-diskriminerande och lagenlig.
- (47) Detta direktiv ger medlemsstaterna rätt att tillåta medborgarenergigemenskaper att bli systemansvarig för ett distributionssystem, antingen enligt de allmänna bestämmelserna eller som *systemansvarig för ett slutet distributionssystem*. När en medborgarenergigemenskap väl erhållit status som systemansvarig för ett distributionssystem bör det behandlas som, och ha samma skyldigheter som, en systemansvarig för distributionssystem. Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper förtydligar endast de aspekter av systemansvaret för ett distributionssystem som sannolikt kan vara relevanta för medborgarenergigemenskaper, medan andra aspekter av systemansvaret för ett distributionssystem är tillämpliga i enlighet med reglerna om systemansvariga för distributionssystem.

- (48) Elfakturor är viktiga informationskällor för slutkunderna. Förutom att ge uppgifter om förbrukning och kostnader kan de också innehålla annan information som hjälper konsumenterna att jämföra sitt nuvarande avtal med andra erbjudanden. Tvister som rör fakturor är emellertid en mycket vanlig källa till klagomål från konsumenterna, vilket är en faktor som bidrar till fortsatt låg konsumenttillfredsställelse och svagt konsumentengagemang i elsektorn. Det är därför nödvändigt att göra fakturor tydligare och lättare att förstå, och att säkerställa att fakturor och faktureringsinformation visar ett begränsat antal viktiga uppgifter som konsumenterna behöver för att kunna styra sin energiförbrukning, jämföra erbjudanden och byta leverantör. Övriga uppgifter bör göras tillgängliga för slutförbrukarna i, tillsammans med, eller genom hänvisningar i, deras fakturor. Dessa uppgifter bör återges på fakturan, eller finnas i ett separat dokument som bifogas fakturan, eller så bör fakturan innehålla en hänvisning till var slutkunden lätt kan hitta dessa uppgifter på en webbplats, via en mobilapplikation eller på annat sätt.
- (49) Det är viktigt att regelbundet tillhandahålla korrekt faktureringsinformation, baserad på faktisk elförbrukning, som tas fram genom smarta mätare, för att hjälpa kunderna att kontrollera sin elförbrukning och sina kostnader. Kunder, och i synnerhet hushållskunder, bör dock ha tillgång till flexibla arrangemang för själva betalningen av sina fakturor. Det kunde exempelvis vara möjligt för kunderna att få löpande faktureringsinformation, men betala bara en gång i kvartalet, eller det kunde finnas produkter för vilka kunden betalar ett fast månadsbelopp, oberoende av den faktiska förbrukningen.
- (50) Bestämmelserna om fakturering i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU (*) bör uppdateras, effektiviseras och flyttas till det här direktivet där de passar bättre.
- (51) Medlemsstaterna bör uppmanra en modernisering av distributionsnät, exempelvis genom införande av smarta nät, som bör vara uppbyggda på ett sätt som uppmantrar decentraliserad produktion och energieffektivitet.
- (52) För att engagera konsumenterna krävs lämpliga incitament och tekniska lösningar, t.ex. smarta mätarsystem. Smarta mätarsystem ökar konsumenternas inflytande, eftersom de därigenom kan få korrekt information i nära realtid om sin förbrukning eller produktion, och kan hantera sin konsumtion bättre, delta i och dra fördel av program för efterfrågeflexibilitet och andra tjänster, och sänka sina elfakturor. Smarta mätarsystem gör det också möjligt för systemansvariga för distributionssystem att få en bättre överblick över sina nät och därmed minska sina drifts- och underhållskostnader, och att föra dessa besparingar vidare till konsumenterna i form av lägre distributionstariffer.
- (53) Beslut på nationell nivå om införandet av smarta mätarsystem bör kunna baseras på en ekonomisk bedömning. Den ekonomiska bedömningen bör ta hänsyn till de långsiktiga fördelarna av införandet av smarta mätarsystem för konsumenterna och hela värdekedjan, såsom bättre nätförvaltning, exaktare planering och identifiering av nätförluster. Om det vid en sådan bedömning skulle framgå att det endast är kostnadseffektivt med sådana mätare för konsumenter med en viss elförbrukning bör medlemsstaterna ha möjlighet att ta hänsyn till den slutsatsen när de går vidare med införandet av smarta mätarsystem. Den bedömningen bör dock regelbundet omprövas för att hantera större förändringar av de bakomliggande antagandena, eller minst vart fjärde år, mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen.
- (54) Medlemsstater som inte systematiskt inför smarta mätarsystem bör tillåta konsumenterna att få fördelarna av en installation av en smart mätare, på begäran och på rättvisa och rimliga villkor, och bör förse dem med all relevant information. De konsumenter som inte har smarta mätare bör ha rätt till mätare som uppfyller minimikraven för att de ska kunna få den faktureringsinformation som anges i detta direktiv.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1).

- (55) För att underlätta konsumenternas aktiva deltagande på elmarknaderna bör de smarta mätersystem som införs av medlemsstaterna vara driftskompatibla, och bör ge de uppgifter som krävs för konsumenternas energistyrssystem. I detta avseende bör medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet för datamodellen och applikationsnivå, till bästa praxis samt till vikten av att utveckla informationsutbyte, till framtida och innovativa energitjänster, till införandet smarta nät och till en inre marknad för el. Dessutom bör de nationella smarta mätersystem som införts inte utgöra ett hinder för byte av leverantör, och bör vara utrustade med ändamålsenliga funktioner som gör det möjligt för konsumenterna att ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter i nära realtid, att anpassa sin energiförbrukning och, i den mån den stödjande infrastrukturen tillåter det, att erbjuda sin flexibilitet till nätet och till elföretag och att belönas för detta, och att sänka sina elfakturor.
- (56) En viktig aspekt när det gäller leverans till kunder är att ge tillgång till objektiva och transparenta förbrukningsuppgifter. Konsumenterna bör således ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter och till de priser och kostnader som är förknippade med deras förbrukning, så att de kan begära in offerter från konkurrenter på grundval av den informationen. Konsumenterna bör även ha rätt att få tillräcklig information om sin energiförbrukning. Förskottsbetalningarna bör inte medföra oproportionella nackdelar för användarna, och de olika betalningssystemen bör vara icke-diskriminerande. Om kunderna ges information om energikostnaderna tillräckligt ofta kommer de att uppmuntras till energibesparingar, eftersom de direkt skulle se effekterna av investeringar i energieffektivitet och av ett ändrat beteende. Ett fullständigt genomförande av direktiv 2012/27/EU kommer i detta hänseende att hjälpa konsumenterna att reducera sina energikostnader.
- (57) Det finns för närvarande ett antal olika modeller för hantering av uppgifter som har utvecklats eller håller på att utvecklas i medlemsstaterna efter införandet av smarta mätersystem. Oberoende av modell för uppgiftshantering är det viktigt att medlemsstaterna inför transparenta regler enligt vilka uppgifter är åtkomliga på icke-diskriminerande villkor och säkerställer högsta möjliga it-säkerhet och dataskydd samt opartiskheten hos de enheter som behandlar uppgifter.
- (58) Medlemsstaterna bör vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda utsatta och energifattiga kunder på den inre marknaden för el. Sådana åtgärder kan variera alltefter de särskilda omständigheterna i medlemsstaterna i fråga och kan inbegripa sociala eller energipolitiska åtgärder avseende betalning av elfakturor, investeringar i energieffektivitet för bostäder eller konsumentskydd i form av t.ex. skydd mot bortkoppling. När samhällsomfattande tjänster även tillhandahålls små företag, kan åtgärderna för att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster vara olika beroende på om åtgärderna riktas till hushållskunder eller små företag.
- (59) Energitjänster är grundläggande för att trygga unionsmedborgarnas välfärd. Tillräcklig uppvärmning, kylning och belysning samt energi för elapparater är grundläggande tjänster för att garantera en skälig levnadsstandard och människors hälsa. Tillgång till dessa energitjänster gör det också möjligt för unionsmedborgarna att förverkliga sin potential och främjar social delaktighet. Energifattiga hushåll har inte råd med dessa energitjänster på grund av en kombination av låga inkomster, höga energikostnader och dålig energieffektivitet i bostäderna. Medlemsstaterna bör samla in relevant information för att övervaka antalet energifattiga hushåll. Noggranna mätningar bör hjälpa medlemsstaterna att identifiera hushåll som är energifattiga för att sedan tillhandahålla riktat stöd. Kommissionen bör aktivt stödja genomförandet av bestämmelserna i detta direktiv om energifattigdom genom att underlätta utbytet av god praxis mellan medlemsstaterna.
- (60) När medlemsstater berörs av energifattigdom och ännu inte har utarbetat nationella handlingsplaner eller andra lämpliga ramar för att åtgärda energifattigdom, bör de göra detta, i syfte att minska antalet energifattiga kunder. Låga inkomster, höga energikostnader och bostäder med låg energieffektivitet är relevanta faktorer när man fastställer kriterier för mätning av energifattigdom. Under alla omständigheter bör medlemsstaterna säkerställa nödvändig försörjning för utsatta och energifattiga kunder. En integrerad metod skulle kunna användas, till exempel inom energi- och socialpolitiken, och åtgärderna skulle kunna vara socialpolitiska eller inriktade på bättre energieffektivitet i bostäder. Detta direktiv bör stärka nationella åtgärder som gynnar utsatta och energifattiga kunder.

- (61) Systemansvariga för distributionssystem måste på ett kostnadseffektivt sätt integrera ny elproduktion, i synnerhet anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, liksom ny last i form av t.ex. last som värmepumpar och elfordon ger upphov till. För detta ändamål bör de systemansvariga för distributionssystem ges möjlighet och incitament att använda tjänster från distribuerade energiresurser i form av t.ex. efterfrågeflexibilitet och energilagring, baserat på marknadsförfaranden, för att kunna driva sina nät på ett effektivt sätt och för att undvika dyra utbyggnader av näten. Medlemsstaterna bör införa lämpliga åtgärder som t.ex. nationella nätföreskrifter och marknadsregler, och bör ge systemansvariga för distributionssystem incitament genom nättariffer som inte skapar hinder för flexibilitet eller för förbättring av nätets energieffektivitet. Medlemsstaterna bör också införa nätutvecklingsplaner för distributionssystem för att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringsanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna tillräcklig information om väntade utbyggnader och uppgraderingar av nätet, eftersom ett sådant förfarande för närvarande saknas i de flesta medlemsstater.
- (62) Systemoperatörer bör inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar. Enligt den nya utformningen av elmarknaden bör energilagringstjänster vara marknadsbaserade och konkurrenskraftiga. Följaktligen bör korssubventionering mellan energilagring och den reglerade funktionen distribution eller överföring undvikas. En sådan restriktion av ägandet av energilagringsanläggningar syftar till att förhindra en snedvridning av konkurrensen, undanröja risken för diskriminering, säkerställa rättvis tillgång till energilagringstjänster för alla marknadsaktörer och främja ändamålsenlig och effektiv användning av energilagringsanläggningar utöver själva driften av distributions- eller överföringssystemet. Det kravet bör tolkas och tillämpas i överensstämmelse med de rättigheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), särskilt näringsfriheten och rätten till egendom som garanteras i artiklarna 16 och 17 i stadgan.
- (63) Om energilagringsanläggningar är fullt integrerade nätverkskomponenter som inte används för balansering eller hantering av överbelastning bör de inte omfattas, inom ramen för tillsynsmyndighetens godkännande, av samma strikta begränsningar som systemoperatörer när det gäller att äga, utveckla, förvalta eller driva dessa anläggningar. Sådana fullt integrerade nätverkskomponenter kan omfatta energilagringsanläggningar såsom kondensatorer eller svänghjul som kan tillhandahålla viktiga tjänster för nätets säkerhet och tillförlitlighet, och bidrar till synkronisering mellan olika delar av systemet.
- (64) I syfte att nå målet att helt fasa ut fossila bränslen från elsektorn, och göra den helt fri från utsläpp, är det nödvändigt att göra framsteg i fråga om säsongsmässig energilagring. Denna energilagring skulle fungera som ett verktyg för driften av elsystemet, för att medge både kortsiktiga och säsongsmässiga anpassningar, för att hantera föränderligheten i produktionen av el från förnybara energikällor och de därmed sammanhängande riskerna ur dessa perspektiv.
- (65) Icke-diskriminerande tillträde till distributionsnätet är avgörande för tillträdet för kunder i återförsäljarledet. För att skapa lika villkor i återförsäljarledet bör verksamheten för systemansvariga för distributionssystem övervakas, så att systemansvariga för distributionssystem hindras från att dra fördel av sin vertikala integration när det gäller dess konkurrensställning på marknaden, framför allt gentemot hushållskunder och små icke-hushållskunder.
- (66) När ett slutet distributionssystem används för att skapa optimal effektivitet i en integrerad försörjning som kräver särskilda driftsnormer, eller när ett slutet distributionssystem upprätthålls i första hand för att användas av systemets ägare, bör det vara möjligt att undanta den systemansvarige för distributionssystemet från skyldigheter som skulle utgöra en onödigt administrativ börda på grund av det särskilda förhållandet mellan den systemansvarige för distributionssystemet och systemanvändare. Industriområden och kommersiella områden samt områden där gemensamma tjänster tillhandahålls, såsom tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser med integrerade anläggningar och kemiska industrianläggningar, kan inbegripa slutna distributionssystem på grund av att den verksamhet som bedrivs i dessa anläggningar är av specialiserad karaktär.
- (67) Utan effektiv åtskillnad mellan nätverksamhet och verksamheter som rör produktion och leverans (nedan kallat *effektiv åtskillnad*) finns en inneboende risk för diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för vertikalt integrerade företag att göra de investeringar sina nät som krävs.

- (68) Effektiv åtskillnad kan bara säkerställas genom att man undanröjer incitamentet för vertikalt integrerade företag att diskriminera konkurrenterna i samband med nättillträde och investeringar. Åtskilt ägande, vilket innebär att nätägaren utses till systemansvarig och att nätägaren är oberoende av leverans- eller produktionsintressen, är helt klart en effektiv och stabil metod för att lösa inbyggda intressekonflikter och säkerställa försörjningstryggheten. Europaparlamentet hänvisar därför i sin resolution av den 10 juli 2007 om utsikterna för den inre gas- och elmarknaden till åtskilt ägande av överföringsnäten som det effektivaste verktyget för att främja investeringar i infrastruktur på ett icke-diskriminerande sätt och trygga ett rättvist nättillträde för nya aktörer och transparens på marknaden. Vid åtskilt ägande bör det därför ställas krav på medlemsstaterna att säkerställa att en eller flera personer inte kontrollerar en producent eller en leverantör samtidigt som den eller de utövar kontroll över eller rättigheter gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem. Omvänt bör kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem utesluta möjligheten att utöva kontroll över eller rättigheter gentemot en producent eller en leverantör. Inom dessa begränsningar bör en producent eller en leverantör kunna inneha en minoritetsandel i en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.
- (69) Ett system för åtskillnad bör effektivt undanröja eventuella intressekonflikter mellan producenter, leverantörer och systemansvariga för överföringssystem för att skapa incitament för nödvändiga investeringar och för att garantera nya marknadsaktörers tillträde inom ramen för ett transparent och effektivt regelverk, samt bör inte skapa ett alltför betungande regelverk för tillsynmyndigheter.
- (70) Eftersom åtskilt ägande innebär att företag måste omstruktureras i vissa fall bör medlemsstater som beslutar att tillämpa åtskilt ägande beviljas extra tid för att tillämpa de relevanta bestämmelserna. Med tanke på de vertikala kopplingarna mellan el- och gassektorn bör bestämmelserna om åtskillnad tillämpas över båda sektorerna.
- (71) Vid åtskilt ägande bör, för att säkerställa att nätdriften är helt oberoende av leverans- och produktionsintressen och förhindra utbyte av konfidentiella uppgifter, inte samma person sitta i styrelsen för både en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. Av samma skäl bör samma person inte ha rätt att utse medlemmar till en styrelse för en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och inte heller utöva kontroll över eller rättigheter gentemot en producent eller en leverantör.
- (72) Inrättandet av en systemansvarig eller systemansvarig för överföring som är oberoende av leverans- eller produktionsintressen bör göra det möjligt för vertikalt integrerade företag att bibehålla sitt ägande av nättillgångar, samtidigt som en faktisk intresseuppdelning säkerställs, förutsatt att den oberoende systemansvarige eller oberoende systemansvarige för överföring utför den systemansvariges samtliga uppgifter och förutsatt att detaljerad reglering och omfattande myndighetstillsyn införs.
- (73) När ett företag som den 3 september 2009 ägde ett överföringssystem ingick i ett vertikalt integrerat företag, bör medlemsstaterna ges ett val mellan åtskilt ägande och inrättande av en systemansvarig eller systemansvarig för överföring vilka är oberoende av leverans- eller produktionsintressen.
- (74) För att till fullo kunna tillvarata delägarnas intressen i vertikalt integrerade företag bör medlemsstaterna kunna välja mellan att antingen införa åtskilt ägande genom direkt avyttring eller genom att dela upp det integrerade företagets aktier på aktier i ett nätföretag och aktier i ett återstående leverans- och produktionsföretaget, förutsatt att kraven i samband med åtskilt ägande faktiskt har uppfyllts.
- (75) För att införandet av en oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring ska bli effektivt bör särskilda kompletterande regler antas. Reglerna om oberoende systemansvariga för överföring ger ett lämpligt regelverk för att garantera rättvis konkurrens, tillräckliga investeringar, tillträde för nya marknadsaktörer och integration av elmarknaderna. Effektiv åtskillnad med hjälp av regler om oberoende systemansvariga för överföring bör bygga på dels en pelare av organisatoriska åtgärder och åtgärder avseende förvaltningen av systemansvariga för överföringssystem, dels en pelare av åtgärder avseende investeringar, anslutning av ny produktionskapacitet till nätet och marknadsintegrering genom regionalt samarbete. Oberoendet för systemansvariga för överföring bör också säkerställas bland annat genom vissa karenstider, under vilka ingen ledningsverksamhet eller annan relevant verksamhet som ger tillgång till samma information som den som erhållits i en ledande ställning i ett företag utövas inom det vertikalt integrerade företaget.

- (76) Medlemsstaterna har rätt att välja fullständigt åtskilt ägande på deras territorium. Om en medlemsstat har valt fullständigt åtskilt ägande, har ett företag inte rätt att välja alternativet med en oberoende systemansvarig eller en oberoende systemansvarig för överföring. Företag som bedriver något slags produktions- eller leveransverksamhet får dessutom inte direkt eller indirekt utöva någon kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem från en medlemsstat som har valt fullständigt åtskilt ägande.
- (77) När en effektiv åtskillnad genomförs, bör principen om icke-diskriminering mellan den offentliga och den privata sektorn respekteras. Därför bör samma person, på egen hand eller tillsammans med någon annan, inte tillåtas att, i strid med reglerna för åtskilt ägande eller med lösningen med en oberoende systemansvarig, utöva kontroll över eller någon rättighet i fråga om sammansättning av och röstning eller beslutsfattande i både organ för systemansvariga för överföringssystem eller överföringssystem och organ för producent eller leverantör. Under förutsättning att den relevanta medlemsstaten kan visa att det relevanta kraven har uppfyllts, bör, vid åtskilt ägande och lösningen med en oberoende systemansvarig, två skilda offentliga organ kunna kontrollera produktions- och leveransverksamhet å ena sidan och överföring å den andra.
- (78) Fullständigt effektiv åtskillnad mellan å ena sidan nätverksamhet och å andra sidan leverans- och produktionsverksamhet bör gälla i hela unionen, för både unionsföretag och tredjelandsföretag. För att säkerställa att å ena sidan nätverksamheten och å andra sidan leverans- och produktionsverksamheten i unionen bedrivs oberoende av varandra, bör tillsynsmyndigheterna ges befogenheter att vägra att certifiera sådana systemansvariga för överföringssystem som inte uppfyller bestämmelserna om åtskillnad. För att säkerställa att dessa bestämmelser tillämpas enhetligt i hela unionen bör tillsynsmyndigheterna ta största möjliga hänsyn till kommissionens uppfattning, när de fattar beslut om certifiering. För att dessutom säkerställa att unionens internationella åtaganden respekteras, och för att säkerställa solidaritet och energitrygghet inom unionen, bör kommissionen ha rätt att avge ett yttrande över certifiering avseende ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer.
- (79) Tillståndsförfarandena får inte leda till administrativa bördor som är oproportionella i förhållande till producenternas storlek och eventuella inverkan. Obefogat utdragna tillståndsförfaranden kan hindra nya aktörer att komma in på marknaden.
- (80) För att den inre marknaden för el ska fungera korrekt behöver tillsynsmyndigheterna kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor, och de behöver också vara fullständigt oberoende av övriga offentliga eller privata intressen. Detta hindrar varken domstolsprövning eller parlamentarisk övervakning enligt medlemsstaternas konstitutionella rätt. Vidare får inte den nationella lagstiftarens godkännande av tillsynsmyndighetens budget utgöra ett hinder för budgetmässig självständighet. Reglerna om tillsynsmyndighetens självständiga ansvar för genomförandet av den anslagna budgeten bör tillämpas inom ramen för nationell budgetlagstiftning och nationella budgetbestämmelser. Samtidigt som medlemsstaterna med hjälp av ett lämpligt roterande system bidrar till tillsynsmyndigheternas oberoende gentemot politiska eller ekonomiska intressen, bör medlemsstaterna ha möjlighet att vederbörligen beakta de tillgängliga personella resurserna och styrelsens storlek.
- (81) Tillsynsmyndigheterna bör kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från de systemansvariga för överförings- eller distributionssystemet eller på grundval av ett förslag som dessa systemansvariga och nätanvändare kommit överens om. Vid fastställandet eller godkännandet bör tillsynsmyndigheterna säkerställa att överförings- eller distributionstarifferna är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna, och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av distribuerad produktion och åtgärder för styrning av efterfrågan.
- (82) Tillsynsmyndigheterna bör fastställa eller godkänna enskilda nättariffer för överförings- och distributionsnät eller fastställa en metod, eller båda delarna. I vardera fallen bör tillsynsmyndighetens oberoende när det gäller att fastställa nätavgifter enligt artikel 57.4 b ii bevaras.
- (83) Tillsynsmyndigheter bör säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem vidtar lämpliga åtgärder för att göra sitt nätverk mer motståndskraftigt och flexibelt. I det avseendet bör de övervaka dessa systemansvarigas resultat på grundval av indikatorer såsom förmågan hos de systemansvariga för överförings- och distributionssystem att driva ledningar enligt en dynamisk ranking av ledningar, utvecklingen av fjärrövervakning och realtidskontroller av omformarstationer, den minskade nätförlusten och frekvensen av och längden på strömavbrott.

- (84) Tillsynsmyndigheterna bör ha befogenhet att utfärda bindande beslut avseende elföretag och att antingen själva lägga, eller föreslå att en behörig domstol lägger, effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter. I det syftet bör tillsynsmyndigheterna ha möjlighet att begära in relevant information från elföretagen, att genomföra lämpliga och tillräckliga undersökningar samt lösa tvister. Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenhet att, oavsett tillämpningen av konkurrensbestämmelserna, fatta beslut om lämpliga åtgärder som säkerställer fördelar för kunderna genom främjande av den effektiva konkurrens som är nödvändig för att den inre marknaden för el ska fungera korrekt.
- (85) Tillsynsmyndigheterna bör samordna sinsemellan när de fullgör sina uppgifter för att säkerställa att det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem för el (nedan kallat *Entso för el*), EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och regionala samordningscentrum, fullgör sina skyldigheter i enlighet med regelverket för den inre marknaden för el, och enligt beslut fattade av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer), som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 (*). I och med att Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och de regionala samordningscentrumen har fått utökat operativt ansvar är det nödvändigt att stärka övervakningen med avseende på enheter som driver verksamhet på unionsnivå eller regional nivå. Tillsynsmyndigheter bör samråda med varandra och bör samordna sin tillsyn för att gemensamt fastställa situationer där Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller regionala samordningscentrum inte uppfyller sina respektive skyldigheter.
- (86) Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenheter att bidra till att säkerställa en hög standard på skyldigheter avseende samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster i enlighet med kraven på öppnande av marknaden, skydd för utsatta kunder och ett verkligt effektivt konsumentskydd. Dessa bestämmelser bör varken påverka kommissionens befogenheter att tillämpa konkurrensreglerna, inbegripet granskningen av företagskoncentrationer med en unionsdimension, eller reglerna för den inre marknaden, såsom regler om den fria rörligheten för kapital. Det oberoende organ till vilket en part som berörs av ett beslut av en tillsynsmyndighet har rätt att överklaga kan vara en domstol eller annan rättslig instans med befogenhet att genomföra en rättslig prövning.
- (87) Detta direktiv och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG⁽¹⁰⁾ främtar inte medlemsstaterna möjligheten att fastställa och föra en egen nationell energipolitik. Detta innebär att det, beroende på medlemsstatens konstitutionella arrangemang, kan falla inom medlemsstatens behörighet att bestämma den politiska ram inom vilken tillsynsmyndigheterna ska verka, t.ex. när det gäller försörjningstrygghet. Allmänna energipolitiska riktlinjer som medlemsstaten utfärdar bör emellertid inte inkräkta på tillsynsmyndigheternas oberoende och självständighet.
- (88) Förordning (EU) 2019/943 föreskriver att kommissionen ska anta riktlinjer eller nätföreskrifter i syfte att uppnå den harmoniseringsgrad som krävs. Sådana riktlinjer och nätföreskrifter utgör bindande genomförandeåtgärder och är, även med avseende på vissa bestämmelser i detta direktiv, ett användbart hjälpmedel som snabbt kan ändras om det skulle behövas.
- (89) Medlemsstaterna och de avtalslutande parterna i fördraget om upprättande av en energigemenskap⁽¹¹⁾ bör ha ett nära samarbete om alla frågor som rör utvecklingen av en integrerad elhandelsregion och bör inte vidta åtgärder som äventyrar den fortsatta integreringen av elmarknaderna eller försörjningstryggheten i medlemsstater och avtalslutande parter.
- (90) Detta direktiv bör läsas i förening med förordning (EU) 2019/943 som fastställer de grundläggande principerna för den nya marknadsmodellen för elmarknaden som kommer att möjliggöra bättre kompensation för flexibilitet, tillhandahålla lämpliga prissignaler och säkerställa utvecklingen av fungerande och integrerade kortfristiga marknader. Förordning (EU) 2019/943 fastställer också nya regler på olika områden, t.ex. om kapacitetsmekanismer och samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (se sidan 22 i detta nummer av EUT).

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 94).

⁽¹¹⁾ EUT L 198, 20.7.2006, s. 18.

- (91) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i stadgan. Således bör detta direktiv tolkas och tillämpas i överensstämmelse med dessa rättigheter och principer, särskilt rätten till skydd av personuppgifter som garanteras i artikel 8 i stadgan. Det är avgörande att all behandling av personuppgifter enligt detta direktiv överensstämmer med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ⁽¹²⁾.
- (92) För att åstadkomma den minsta grad av harmonisering som krävs för att uppnå målen med detta direktiv bör kommissionen ges befogenhet att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget så att den kan fastställa regler beträffande omfattningen av tillsynsmyndigheternas skyldigheter att samarbeta med varandra och med Acer och fastställa detaljerna i förfarandet för efterlevnad av nätföreskrifter och riktlinjer. Det är av särskild vikt att kommissionen anordnar lämpliga samråd under det förberedande arbetet, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd utförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning ⁽¹³⁾. För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelsen av delegerade akter.
- (93) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförande-befogenheter för att fastställa krav på driftskompatibilitet för energitjänster samt icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter om mätning, förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, efterfrågeflexibilitet och andra tjänster. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ⁽¹⁴⁾.
- (94) Om ett undantag gäller enligt artikel 66.3, 66.4 eller 66.5, bör undantaget även omfatta bestämmelser i detta direktiv som är underordnade eller kräver en föregående tillämpning av någon av de bestämmelser från vilka det har beviljats undantag.
- (95) Bestämmelserna i direktiv 2012/27/EU om elmarknaderna, såsom bestämmelser om mätare för och fakturering av el, efterfrågeflexibilitet, prioriterad inmatning och nättillträde för högeffektiv kraftvärme, uppdateras genom bestämmelserna i det här direktivet och förordning (EU) 2019/943. Direktiv 2012/27/EU bör därför ändras i enlighet med detta.
- (96) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att skapa en fullt fungerande inre marknad för el, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare på grund av dess omfattning och verkningar kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (97) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ⁽¹⁵⁾, har medlemsstaterna åtagit sig att, när det är berättigat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Med avseende på detta direktiv anser lagstiftaren att översändandet av sådana dokument är berättigat.
- (98) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2009/72/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av direktiv 2009/72/EG.
- (99) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell lagstiftning och tillämpning av direktiv 2009/72/EG som anges i bilaga III.

⁽¹²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽¹³⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

⁽¹⁵⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL 1

SYFTE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution, energilagring och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att skapa verkligt integrerade, konkurren utsatta, konsumentorienterade, flexibla, rättvisa och transparenta elmarknader i unionen.

Genom att utnyttja fördelarna med en integrerad marknad syftar detta direktiv till att säkerställa överkomliga, transparenta energipriser och energikostnader för konsumenterna, en hög grad av försörjningstrygghet och en smidig övergång till ett hållbart koldioxidsnålt energisystem. Det innehåller grundläggande regler för hur unionens elsektor ska organiseras och fungera, särskilt regler om konsumentinflytande och konsumentskydd, öppet tillträde till den integrerade marknaden, tredje parts tillträde till överförings- och distributionsinfrastruktur, samt krav avseende åtskillnad och regler om oberoende för tillsynsmyndigheter i medlemsstaterna.

Detta direktiv fastställer även former för samarbete mellan medlemsstater, tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem för att åstadkomma en fullständig sammanlänkad inre marknad för el som ökar integrationen av el från förnybara energikällor, fri konkurrens och försörjningstrygghet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *kund*: en grossist eller slutkund av el.
2. *grossist*: en fysisk eller juridisk person som köper el i syfte att återförsälja den inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.
3. *slutkund*: en kund som köper el för eget bruk.
4. *hushållskund*: en kund som köper el för sin egen hushållsbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet.
5. *icke-hushållskund*: en fysisk eller juridisk person, inklusive producenter, industrikunder samt företag, små och medelstora företag och grossister, som köper el som inte är avsedd för egen hushållsbrukning.
6. *mikroföretag*: ett företag med färre än 10 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 2 miljoner EUR.
7. *små företag*: företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 10 miljoner EUR.
8. *aktiv kund*: en slutkund, eller en grupp av samarbetande slutkund, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.
9. *elmarknader*: elmarknader, inklusive OTC-marknader och elbörser, marknader för handel med energi, kapacitet, balanstjänster och stödtjänster inom alla tidsramar, däribland terminsmarknader, dagen före-marknader och intradagsmarknader.

10. *marknadsaktör*: marknadsaktör enligt definitionen i artikel 2.25 i förordning (EU) 2019/943.
11. *medborgarenergigemenskap*: en juridisk person som
- baseras på frivilligt och öppet deltagande och som de facto kontrolleras av medlemmar eller delägare, som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag,
 - har som främsta mål är att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där det är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och
 - får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.
12. *leverans*: försäljning, inbegripet återförsäljning, av el till kunder.
13. *avtal om leverans av el*: ett avtal om leverans av el, men som inte inbegriper elderivat.
14. *elderivat*: ett finansiellt instrument som anges i punkt 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU ⁽¹⁶⁾ och som avser el.
15. *avtal med dynamiska elpriser*: ett avtal om leverans av el mellan en leverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.
16. *uppsägningsavgift*: varje typ av avgift som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering debiterar en kund till följd av uppsägning av ett avtal om leverans av el eller ett tjänsteavtal.
17. *avgift för byte av leverantör*: varje typ av avgift för att byta leverantör eller den marknadsaktör som deltar i aggregering, inklusive uppsägningsavgifter, som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering eller en systemansvarig direkt eller indirekt debiterar en kund.
18. *aggregering*: en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader.
19. *oberoende aggregator*: en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör.
20. *efterfrågeflexibilitet*: förändringar i belastningen i fråga om el från slutkunder, jämfört med deras normala eller nuvarande konsumtionsmönster, som svar på marknadssignaler, inbegripet som svar på tidsvarierande elpriser eller ekonomiska incitament, eller som svar på antagandet av slutkundens bud om att sälja efterfrågeminskning eller -ökning till ett visst pris på organiserade marknader enligt definitionen i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 ⁽¹⁷⁾, enskilt eller genom aggregering.
21. *faktureringsinformation*: informationen på en slutkunds faktura, med undantag för en betalningsbegäran.
22. *traditionell mätare*: en analog eller elektronisk mätare som inte både kan sända och ta emot uppgifter.
23. *smarta mätarsystem*: ett elektroniskt system som kan mäta el som tillförs nätet eller elförbrukningen, tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

⁽¹⁷⁾ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (EUT L 363, 18.12.2014, s. 121).

24. *driftskompatibilitet*: i samband med smarta mätare, förmågan hos två eller flera energi- eller kommunikationsnät, -system, -anordningar, -tillämpningar eller -komponenter att samverka samt att utbyta och använda information för att utföra önskade funktioner.
25. *avräkningsperiod för obalanser*: avräkningsperiod för obalanser enligt definitionen i artikel 2.15 i förordning (EU) 2019/943.
26. *nära realtid*: i samband med smarta mätare, en kort period, vanligtvis några sekunder eller högst den period för avräkning av obalanser som tillämpas på den nationella marknaden.
27. *bästa tillgängliga teknik*: i samband med dataskydd och datasäkerhet i en miljö med smarta mätare, den effektivaste, mest avancerade och praktiskt lämpliga teknik för att, i princip, ge förutsättningarna för att uppfylla unionens regler för dataskydd och säkerhet.
28. *distribution*: transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans.
29. *systemansvarig för distributionssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el.
30. *energieffektivitet*: förhållandet mellan, å ena sidan, produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och, å andra sidan, mängden tillförd energi.
31. *energi från förnybara energikällor* eller *förnybar energi*: energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi (termisk solenergi och fotovoltaisk solenergi) och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.
32. *distribuerad produktion*: produktionsanläggningar som är anslutna till distributionssystem.
33. *laddningsstation*: ett gränssnitt där ett elfordon i taget kan laddas eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut.
34. *överföring*: transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutkunder eller distributörer, men inte leverans.
35. *systemansvarig för överföringssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.
36. *systemanvändare*: en fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från ett överföringssystem eller distributionssystem.
37. *produktion*: framställning av el.
38. *producent*: en fysisk eller juridisk person som framställer el.
39. *sammanlänkning*: utrustning som används för sammanlänkning av elsystem.
40. *sammanlänkat system*: ett antal överförings- och distributionssystem som kopplas samman med hjälp av en eller flera sammanlänknings.
41. *direktledning*: antingen en elledning som kopplar samman en enskild produktionsplats med en enskild kund, eller en elledning som kopplar samman en producent och en elleverantör så att dessa direkt kan försörja sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder.
42. *litet enskilt system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mindre än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

43. *litet sammanlänkat system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mer än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.
44. *överbelastning*: överbelastning enligt definitionen i artikel 2.4 i förordning (EU) 2019/943.
45. *balansering*: balansering enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2019/943.
46. *balansenergi*: enligt definitionen i artikel 2.11 i förordning (EU) 2019/943.
47. *balansansvarig part*: balansansvarig part enligt definitionen i artikel 2.14 i förordning (EU) 2019/943.
48. *stödtjänst*: en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inbegripet balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte inbegripet hantering av överbelastning.
49. *icke-frekvensrelaterad stödtjänst*: en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.
50. *regionalt samordningscentrum*: ett regionalt samordningscentrum som inrättas enligt artikel 35 i förordning (EU) 2019/943.
51. *helt integrerade nätkomponenter*: nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringsanläggningar, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning.
52. *integrerat elföretag*: ett vertikalt integrerat företag eller horisontellt integrerat företag.
53. *vertikalt integrerat företag*: ett elföretag eller en grupp av elföretag där samma person eller personer direkt eller indirekt har rätt att utöva kontroll och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring eller distribution och minst ett av områdena produktion eller leverans.
54. *horisontellt integrerat företag*: ett elföretag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion för försäljning, överföring, distribution eller leverans samt en annan verksamhet utan anknytning till el.
55. *anknutet företag*: ett anknutet företag enligt definitionen i artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU ⁽¹⁸⁾, och ett företag som tillhör samma aktieägare.
56. *kontroll*: rättigheter, avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på ett företag, särskilt genom
- äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,
 - rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och organens omröstningar eller beslut.
57. *elföretag*: en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkunder, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågeflexibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter.
58. *tillförlitlighet*: både leverans- och försörjningstrygghet i fråga om el och teknisk säkerhet.

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, concernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

59. *energilagring*: i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktions-tillfället, eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare.
60. *energilagringsanläggning*: en anläggning i elsystemet där energi lagras.

KAPITEL II

ALLMÄNNA REGLER FÖR ORGANISATIONEN AV ELSEKTORN

Artikel 3

Konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras nationella rätt inte i onödan hindrar gränsöverskridande handel med el, konsumentdeltagande genom bl.a. efterfrågeflexibilitet, investeringar i framför allt intermittert och flexibel energiproduktion, energilagring, eller utbyggnad av elektromobilitet eller nya sammanlänknings mellan medlemsstaterna och ska säkerställa att elpriserna återspeglar den faktiska efterfrågan och det faktiska utbudet.
2. Vid utveckling av nya sammanlänknings ska medlemsstaterna ta hänsyn till elsammanlänkningsmålen som anges i artikel 4 d 1 i förordning (EU) 2018/1999.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det inte finns några otillbörliga hinder inom den inre marknaden för el vad gäller marknadsinträde, marknadsdrift och marknadsutträde, utan att det påverkar de behörigheter som medlemsstaterna behåller i förhållande till tredjeländer.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa lika villkor i de fall då elföretagen omfattas av transparenta, proportionella och icke-diskriminerande regler och avgifter och att de behandlas på ett transparent, proportionellt och icke-diskriminerande sätt, med avseende på balansansvar, tillträde till grossistmarknaderna, tillgång till uppgifter, bytesprocesser och faktureringsystem och, i förekommande fall, licensiering.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer från tredjeländer, när de bedriver verksamhet på den inre marknaden för el, ska efterleva tillämplig unionsrätt och nationell rätt, inbegripet sådan som avser miljö och säkerhet.

Artikel 4

Fritt val av leverantör

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att köpa el från valfri leverantör, och ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att ha flera elleveransavtal samtidigt, förutsatt att erforderliga anslutningar och mätpunkter är etablerade.

Artikel 5

Marknadsbaserade leveranspriser

1. Leverantörerna ska ha rätt att själva fastställa priset på den el som de levererar till kunderna. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens mellan leverantörerna.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa skydd för energifattiga eller utsatta hushållskunder, enligt artiklarna 28 och 29 genom socialpolitiska åtgärder eller på andra sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el.
3. Genom undantag från punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen på el till energifattiga eller utsatta hushållskunder. Sådana offentliga ingripanden ska omfattas av de villkor som fastställs i punkterna 4 och 5.
4. Offentliga ingripanden i prissättningen på el ska
 - a) vara av allmänt ekonomiskt intresse och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppfylla det allmänna ekonomiska intresset,

- b) vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara,
- c) garantera lika tillträde för unionens elföretag till kunderna,
- d) vara begränsade i tid och proportionella i fråga om förmånstagarna,
- e) inte på ett diskriminerande sätt medföra merkostnader för marknadsaktörer.

5. Varje medlemsstat som tillämpar offentliga ingripanden i prissättningen på leveranser av el i enlighet med punkt 3 i denna artikel ska också iakttä artiklarna 3.3 d och 24 i förordning (EU) 2018/1999, oavsett om den berörda medlemsstaten har ett betydande antal energifattiga hushåll.

6. För att under en övergångsperiod upprätta effektiv konkurrens om elleveransavtal mellan leverantörer och uppnå fullt effektiva marknadsbaserade slutkundspriser för el i enlighet med punkt 1, får medlemsstaterna göra offentliga ingripanden i prissättningen för leveranser av el till hushållskunder och till mikroföretag som inte omfattas av offentliga ingripanden enligt punkt 3.

7. Offentliga ingripanden enligt punkt 6 ska uppfylla de kriterier som anges i punkt 4 och ska

- a) åtföljas av ett antal åtgärder för att uppnå effektiv konkurrens och av en metod för att bedöma de framsteg som gjorts avseende dessa åtgärder,
- b) fastställas med hjälp av en metod som garanterar icke-diskriminerande behandling av leverantörer,
- c) fastställas till ett pris som är högre än kostnaderna, på en nivå där effektiv priskonkurrens kan uppstå,
- d) utformas för att minimera negativa effekter på grossistmarknaden för el,
- e) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden har möjlighet att välja konkurrenskraftiga marknadserbjudanden och får direkt information åtminstone en gång i kvartalet om de erbjudanden som finns och de besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, särskilt vad gäller avtal med dynamiska elpriser samt får stöd för att byta till ett marknadsbaserat erbjudande,
- f) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden, enligt artiklarna 19 och 21, har rätt till och erbjuds att få smarta mätare installerade utan extra initialkostnader för dessa kunder, informeras direkt om möjligheten att få smarta mätare installerade och får det stöd som krävs,
- g) inte leda till direkt korssubventionering mellan de kunder som får leveranser till fria marknadspriser och de som får leveranser till reglerade leveranspriser.

8. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som vidtagits i enlighet med punkterna 3 och 6 inom en månad från den dag då de antogs, och de får tillämpa dem omedelbart. Anmälan ska åtföljas av en förklaring till varför andra instrument inte var tillräckliga för att uppnå det eftersträvade målet, hur de krav som anges i punkterna 4 och 7 uppfylls och effekterna av de anmälda åtgärderna på konkurrensen. Anmälan ska ange vilka förmånstagare som omfattas, åtgärdernas varaktighet och antalet hushållskunder som berörs av åtgärden och förklara hur det reglerade priset har fastställts.

9. Senast den 1 januari 2022 och den 1 januari 2025 ska medlemsstaterna lämna in rapporter till kommissionen om genomförandet av denna artikel, om huruvida ett offentligt ingripande enligt denna artikel är nödvändigt och proportionellt och en bedömning av framstegen med att uppnå en effektiv konkurrens mellan leverantörer och en övergång till marknadsbaserade priser. De medlemsstater som tillämpar reglerade priser i enlighet med punkt 6 ska rapportera om huruvida villkoren i punkt 7 uppfylls, inbegripet om leverantörer som är skyldiga att tillämpa sådana ingripanden uppfyller kraven, samt om de reglerade prisernas inverkan på dessa leverantörers finanser.

10. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av denna artikel i syfte att uppnå marknadsbaserade slutkundspriser för el, vid behov tillsammans med eller åtföljd av ett lagstiftningsförslag. Detta lagstiftningsförslag kan innehålla ett slutdatum för reglerade priser.

Artikel 6

Tillträde för tredje part

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributions-systemen grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder samt tillämpas objektivt och utan diskriminering mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända i enlighet med artikel 59 innan de träder i kraft samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.
2. Den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Vederbörligen motiverade skäl, som särskilt tar hänsyn till artikel 9 och som grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier, ska anges för en sådan vägran. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna i dessa medlemsstater, ska säkerställa att dessa kriterier tillämpas konsekvent och att en systemanvändare som vägrats tillträde har tillgång till ett tvistlösningsförfarande. Vid behov, och om tillträde till systemet har vägrats, ska tillsynsmyndigheterna också säkerställa att den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Denna information ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningsstationer har nekats. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.
3. Denna artikel ska även tillämpas på medborgarenergigemenskaper som förvaltar distributionsnät.

Artikel 7

Direktledningar

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för
 - a) alla producenter och elleverantörer som är etablerade inom deras territorium att leverera till sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder genom en direktledning, utan att drabbas av oproportionella administrativa förfaranden eller kostnader,
 - b) alla kunder inom deras territorium att, enskilt eller gemensamt, få leveranser via en direktledning från producenter och elleverantörer.
2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att uppföra direktledningar inom deras territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva och icke-diskriminerande.
3. Möjligheten att leverera el genom en direktledning enligt punkt 1 i denna artikel ska inte påverka möjligheten att ingå elavtal i enlighet med artikel 6.
4. Medlemsstaterna får utfärda tillstånd att uppföra en direktledning, antingen på villkor av att tillträde till systemet har vägrats på grundval av artikel 6, eller av att ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 60 har inletts.
5. Medlemsstaterna får vägra att ge tillstånd för en direktledning om ett sådant tillstånd skulle försvåra tillämpningen av bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i artikel 9. Vederbörligen motiverade skäl ska anges för en sådan vägran.

Artikel 8

Tillståndsförfarande för ny kapacitet

1. Vid anläggning av ny produktionskapacitet ska medlemsstaterna använda ett tillståndsförfarande som ska genomföras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.
2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att anlägga produktionskapacitet på deras territorium. Vid fastställandet av lämpliga kriterier ska medlemsstaterna ta hänsyn till
 - a) säkerhet och tillförlitlighet i elsystemet, elinstallationer och tillhörande utrustning,
 - b) skydd av folkhälsa och allmän säkerhet,
 - c) miljöskydd,

- d) markanvändning och lokalisering,
 - e) användningen av allmän mark,
 - f) energieffektivitet,
 - g) typ av primärkällor,
 - h) sökandens specifika egenskaper, t.ex. teknisk, ekonomisk och finansiell förmåga,
 - i) överensstämmelse med de åtgärder som vidtagits i enlighet med artikel 9,
 - j) produktionskapacitetens bidrag till uppnåendet av unionens övergripande mål om att åtminstone 32 % av unionens slutliga energianvändning (brutto) år 2030 ska komma från förnybara energikällor, som avses i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 ⁽¹⁹⁾,
 - k) produktionskapacitetens bidrag till utsläppsminskning, och
 - l) alternativ till anläggande av ny produktionskapacitet, såsom lösningar som bygger på efterfrågeflexibilitet samt energilagring.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns särskilda, förenklade och effektiviserade tillståndsförfaranden för liten decentraliserad produktion och/eller distribuerad produktion, som tar hänsyn till deras begränsade storlek och eventuella inverkan.

Medlemsstaterna får fastställa riktlinjer för detta särskilda tillståndsförfarande. Tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga nationella myndigheter, även planeringsmyndigheter, ska se över dessa riktlinjer och får rekommendera ändringar.

Om medlemsstaterna har fastställt särskilda förfaranden för beviljande av markanvändning för stora nya infrastrukturprojekt som avser produktionskapacitet, ska medlemsstaterna vid behov se till att dessa förfaranden omfattar anläggandet av ny produktionskapacitet och att de tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt och inom en lämplig tidsram.

4. Förfarandena och kriterierna för beviljande av tillstånd ska offentliggöras. Om en ansökan om tillstånd avslås ska den sökande informeras om skälen för avslagsbeslutet. Dessa skäl ska vara objektiva, icke-diskriminerande, välgrundade och vederbörligen motiverade. De sökande ska ha möjlighet att överklaga.

Artikel 9

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, se till att elföretag drivs i enlighet med principerna i detta direktiv för att uppnå en konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar elmarknad, och de får inte diskriminera mellan dessa företag när det gäller deras rättigheter eller skyldigheter.

2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i EUF-fördraget, särskilt artikel 106, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset lägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet, kvalitet och pris vad gäller leveranser, samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Dessa skyldigheter ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att elföretag i unionen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som gäller prissättningen på el ska uppfylla kraven i artikel 5 i detta direktiv.

3. Om det tillhandahålls ekonomisk ersättning, annan form av ersättning och exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar för uppfyllandet av åliggandena i punkt 2 i denna artikel eller för tillhandahållande av samhällsomsättande tjänster enligt artikel 27, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

4. Medlemsstaterna ska när de genomfört detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla samhällsomsättande och allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och deras eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller ej. De ska därefter varannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om de kräver undantag från detta direktiv eller ej.

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa artiklarna 6, 7 och 8 i detta direktiv, i den utsträckning som tillämpningen av dessa, rättsligt eller i praktiken, skulle hindra elföretagen från att fullgöra de skyldigheter som ålagts dem i det allmänna ekonomiska intresset och i den mån som handelns utveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det skulle strida mot unionens intressen. Unionens intressen omfattar bland annat konkurrens när det gäller kunder i enlighet med artikel 106 i EUF-fördraget och detta direktiv.

KAPITEL III

KONSUMENTINFLYTANDE OCH KONSUMENTSKYDD

Artikel 10

Grundläggande avtalsenliga rättigheter

1. Medlemsstaterna ska se till att alla slutkunder har rätt att få sin elleverans tillhandahållen av en leverantör, under förutsättning att denne samtycker, oberoende av vilken medlemsstat leverantören är registrerad i, förutsatt att leverantören följer tillämpliga regler för handel och balansering. I det avseendet ska medlemsstaterna vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att se till att administrativa förfaranden inte diskriminerar leverantörer som redan är registrerade i en annan medlemsstat.

2. Om inte annat följer av unionsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU⁽²⁰⁾ och rådets direktiv 93/13/EEG⁽²¹⁾, ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–12 i denna artikel.

3. Slutkunderna ska ha rätt till ett avtal med sin leverantör, som anger

- a) leverantörens namn och adress,
- b) De tjänster som tillhandahålls, kvaliteten på de tjänster som erbjuds och tidpunkten för den ursprungliga inkopplingen.
- c) De underhållstjänster som tillhandahålls.
- d) På vilket sätt aktuell information om tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade varor eller tjänster kan erhållas.
- e) Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp, inklusive varor eller tjänster som kombineras med dessa tjänster, och om avtalet kan sägas upp avgiftsfritt.
- f) Villkoren för ersättning och återbetalning om tjänsterna inte håller angiven kvalitet, inbegripet i händelse av inkorrekt eller försenad fakturering.
- g) Hur det tvistlösningsförfarande utanför domstol som avses i artikel 26 inleds.
- h) Information om konsumentens rättigheter, inbegripet information om behandlingen av klagomål och all den information som avses i denna punkt, tydligt angiven på fakturan eller på elföretagets webbplats.

Villkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Information om dem ska under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas. Om avtal ingås genom en mellanhand ska den information som avses i denna punkt också tillhandahållas innan avtalet ingås.

Slutkunderna ska tillhandahållas en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

4. Slutkunderna ska i god tid underrättas om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och ska därvid underrättas om att de har rätt att säga upp avtalet. Leverantörerna ska på ett transparent och lättbegripligt sätt underrätta sina slutkunder

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 22.11.2011, s. 64).

⁽²¹⁾ Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29).

direkt om varje ändring av leveranspriserna och om skälen och villkoren för detta och ändringens omfattning, vid en lämplig tidpunkt som infaller senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har möjlighet att säga upp avtal om de inte godtar de nya avtalsvillkor eller ändringar av leveranspriserna som leverantören meddelat.

5. Leverantörerna ska tillhandahålla slutkunderna transparent information om tillämpliga priser och tariffer och om standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av eltjänster.
6. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra oskälig diskriminering mellan kunder. Alla skillnader i avgifter som kan hänföras till betalningssätt eller system för förskottsbetalning ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionella och får inte överstiga betalningsmottagarens direkta kostnader för användningen av ett visst betalningssätt eller system för förskottsbetalning, i linje med artikel 62 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 ⁽²⁾.
7. Enligt punkt 6 ska hushållskunder som har tillgång till system för förskottsbetalning inte missgynnas på grund av dessa system.
8. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna skäliga och transparenta allmänna villkor, som ska tillhandahållas på ett klart och otvetydigt språk och inte får omfatta hinder för kundernas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtalet, såsom alltför omfattande avtalshandlingar. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.
9. Slutkunderna ska ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och av behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.
10. När de har tillgång till samhällsomfattande tjänster enligt de bestämmelser som medlemsstaterna antagit i enlighet med artikel 27, ska slutkunderna informeras om sina rättigheter när det gäller samhällsomfattande tjänster.
11. Leverantörerna ska erbjuda hushållskunder tillräcklig information om alternativ till bortkoppling i tillräckligt god tid före den planerade bortkopplingen. Dessa alternativ kan gälla möjligheter till stöd för att undvika bortkoppling, system för förskottsbetalning, energibesiktningar, energirådgivningstjänster, alternativa betalningsplaner, råd om skuldhantering eller anstånd med bortkoppling, och de bör inte medföra en extra kostnad för de kunder som står inför en bortkoppling.
12. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna en slutavräkning efter varje byte av leverantör senast sex veckor efter det att bytet skett.

Artikel 11

Rätt till avtal med dynamiska elpriser

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att den nationella rättsliga ramen gör det möjligt för leverantörer att erbjuda avtal med dynamiska elpriser. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder som har en smart mätare installerad kan begära att ingå ett avtal med dynamiska elpriser med minst en leverantör och med varje leverantör som betjänar mer än 200 000 slutkunder.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får fullständig information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal med dynamiska elpriser och ska säkerställa att leverantörerna är skyldiga att ge slutförbrukarna information i enlighet med detta, bland annat om behovet av att ha en lämplig elmätare installerad. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.
3. Leverantörerna ska inhämta en slutkunds samtycke innan dennes avtal byts till ett avtal med dynamiska elpriser.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG (EUT L 337, 23.12.2015, s. 35).

4. Under minst tio år från det att avtal med dynamiska elpriser blivit tillgängliga, ska medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter övervaka, och ska offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av sådana avtal, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten.

Artikel 12

Rätt att byta och regler om avgifter i samband med byte

1. Byte av leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering ska genomföras inom kortast möjliga tid. Medlemsstaterna ska säkerställa att en kund som önskar byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering har rätt till ett sådant byte inom högst tre veckor från begäran, förutsatt att avtalsvillkoren följs. Senast 2026 får den tekniska processen vid byte av leverantör inte ta mer än 24 timmar och ska kunna utföras vilken arbetsdag som helst.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och att kunden tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som en leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering drabbas av till följd av att kunden säger upp avtalet, inbegripet kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna ska åvila den leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering, och tillåtligheten i uppsägningsavgifter ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller en annan behörig nationell myndighet.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att rätten att byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering beviljas kunderna på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

5. Hushållskunder ska ha rätt att delta i system för kollektivt byte. Medlemsstaterna ska undanröja alla rättsliga eller administrativa hinder för kollektiva byten och samtidigt tillhandahålla en ram som säkerställer bästa tänkbara konsumentskydd för att motverka missbruk.

Artikel 13

Aggregeringsavtal

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det står alla kunder fritt att köpa och sälja andra eltjänster, däribland aggregering, än leverans, oberoende av sitt elleveransavtal och från valfritt elföretag.

2. Medlemsstaterna ska, om en slutkund önskar ingå ett aggregeringsavtal, säkerställa att slutkunden har rätt att göra detta utan godkännande från slutkundens elföretag.

Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer som deltar i aggregering fullt ut informerar kunderna om villkoren i de avtal som de erbjuder dem.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna har rätt att på begäran och kostnadsfritt erhålla alla relevanta uppgifter om efterfrågeflexibilitet eller levererad och såld el minst en gång per faktureringsperiod.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna beviljas de rättigheter som avses i punkterna 2 och 3 på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete eller tidsåtgång. Medlemsstaterna ska särskilt säkerställa att leverantörerna inte påför kunderna diskriminerande tekniska och administrativa krav, förfaranden eller avgifter på grundval av att de har ett avtal med en marknadsaktör som deltar i aggregering.

Artikel 14

Jämförelseverktyg

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och mikroföretag med en förväntad årsförbrukning på under 100 000 kWh har kostnadsfri tillgång till minst ett verktyg som jämför erbjudandena från olika leverantörer, däribland erbjudanden om avtal med dynamiska elpriser. Kunderna ska informeras om att sådana verktyg finns tillgängliga i, eller tillsammans med, sina fakturor eller på annat sätt. Verktygen ska uppfylla minst följande krav:

- a) De ska vara oberoende av marknadsaktörer och säkerställa att elföretag ges lika behandling i sökresultat.
- b) Det ska tydligt anges vem som äger verktyget och vilken fysisk eller juridisk person som driver och kontrollerar det samt finnas information om hur verktyget finansieras.
- c) Det ska fastställas tydliga och objektiva kriterier som jämförelsen kommer att baseras på, däribland tjänster, och ange dem.
- d) De ska använda ett enkelt och tydligt språk.
- e) De ska innehålla korrekt och aktuell information och ange när den senast uppdaterades.
- f) De ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom att vara tydliga, hanterbara, begripliga och robusta.
- g) De ska tillhandahålla ett ändamålsenligt sätt att rapportera felaktig information i de erbjudanden som offentliggörs.
- h) De ska göra jämförelser, samtidigt som de personuppgifter som begärs ska vara begränsade till uppgifter som är absolut nödvändiga för jämförelsen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone ett verktyg täcker hela marknaden. Om flera verktyg täcker marknaden ska dessa verktyg omfatta så många olika erbjudanden om elavtal som möjligt och täcka en betydande del av marknaden och om dessa verktyg inte helt täcker marknaden ska detta tydligt anges innan resultaten visas.

2. De verktyg som avses i punkt 1 kan drivas av vilken typ av enhet som helst, däribland privata enheter och offentliga myndigheter eller organ.

3. Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ska ansvara för att jämförelseverktyg som uppfyller kraven i punkt 1 ges en förtroendemärkning och säkerställa att jämförelseverktyg som fått en förtroendemärkning fortsätter att uppfylla kraven i punkt 1. Den myndigheten ska vara fristående från alla marknadsaktörer och operatörer av jämförelseverktyg.

4. Medlemsstaterna får kräva att jämförelseverktyg som avses i punkt 1 inkluderar jämförelsekriterier som gäller den typ av tjänster som leverantörerna erbjuder.

5. Det ska vara möjligt att ansöka om förtroendemärkning enligt denna artikel, på frivillig och icke-diskriminerande grund, för alla verktyg som jämför erbjudanden från olika marknadsaktörer.

6. Genom undantag från punkterna 3 och 5 får medlemsstaterna välja att inte förtroendemärka jämförelseverktyg om en offentlig myndighet eller ett offentligt organ tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller de krav i punkt 1.

Artikel 15

Aktiva kunder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna är berättigade att agera som aktiva kunder utan att omfattas av oproportionella eller diskriminerande tekniska krav, administrativa krav, förfaranden och avgifter samt av nätavgifter som inte är kostnadsbaserade.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder

- a) är berättigade att bedriva verksamhet antingen direkt eller genom aggregering,
- b) är berättigade att sälja egenproducerad el, bland annat genom energiköpsavtal,

- c) är berättigade att delta i flexibilitets- och energieffektivitetssystem,
 - d) är berättigade att delegera förvaltningen av de anläggningar som krävs för deras verksamhet till en tredje part, däribland installation, drift, datahantering och underhåll, utan att den tredje parten anses vara en aktiv kund,
 - e) omfattas av kostnadsbaserade, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter som redovisas separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet, i enlighet med artikel 59.9 i detta direktiv och artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varigenom det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet,
 - f) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.
3. Medlemsstaterna får i sin nationella rätt ha olika bestämmelser tillämpliga på enskilda och samarbetande aktiva kunder, förutsatt att alla rättigheter och skyldigheter enligt denna artikel tillämpas på alla aktiva kunder. All åtskillnad i behandling mellan samarbetande aktiva kunder ska vara proportionell och vederbörligen motiverad.
4. Medlemsstater som har befintliga system som inte redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet får inte bevilja några nya rättigheter inom ramen för dessa system efter den 31 december 2023. Alla kunder som omfattas av befintliga system ska, under alla omständigheter, ha möjlighet att när som helst kunna välja ett nytt system som redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet som grund för beräkningen av nätavgifterna.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringssystem
- a) har rätt till nätanlutning inom rimlig tid efter att en begäran gjorts, förutsatt att samtliga villkor är uppfyllda, såsom balansansvar och lämplig mätutrustning,
 - b) inte påförs dubbla avgifter, däribland nätavgifter, för lagrad el som blir kvar inom deras fastigheter samt när de tillhandahåller flexibilitetstjänster för systemansvariga,
 - c) inte omfattas av oproportionella licenskrav eller licensavgifter,
 - d) får erbjuda flera olika tjänster samtidigt, om det är tekniskt möjligt.

Artikel 16

Medborgarenergigemenskaper

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande regelverk för medborgarenergigemenskaper och säkerställa att
- a) deltagande i en medborgarenergigemenskap är öppet och frivilligt,
 - b) medlemmar eller delägare i en medborgarenergigemenskap har rätt att lämna denna, i vilket fall artikel 12 ska tillämpas,
 - c) medlemmar eller delägare i en medborgarenergigemenskap inte förlorar sina rättigheter och skyldigheter som hushållskunder eller aktiva kunder,
 - d) den berörde systemansvarige för distributionssystemet, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbetar med medborgarenergigemenskaper för att underlätta elöverföringar inom dessa,
 - e) medborgarenergigemenskaper omfattas av icke-diskriminerande, rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden och avgifter, bland annat för registrering och licensiering, samt av transparenta, icke-diskriminerande och kostnadsbaserade nätavgifter i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varvid det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till systemets övergripande kostnadsfördelning.

2. Medlemsstaterna får i det möjliggörande regelverket föreskriva att medborgarenergigemenskaper ska
 - a) vara öppna för gränsöverskridande deltagande,
 - b) ha rätt att äga, inrätta, köpa eller hyra distributionsnät och att förvalta dem självständigt på de villkor som fastställs i punkt 4 i denna artikel,
 - c) omfattas av de undantag som föreskrivs i artikel 38.2.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att medborgarenergigemenskaper
 - a) har möjlighet att få tillgång till alla elmarknader, antingen direkt eller genom aggregering, på ett icke-diskriminerande sätt,
 - b) behandlas på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt med avseende på sin verksamhet och sina rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller marknadsaktörer som deltar i aggregering,
 - c) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943,
 - d) i samband med förbrukning av egenproducerad el behandlas som aktiva kunder i enlighet med artikel 15.2 e,
 - e) har rätt att internt organisera delningen av el som produceras av de produktionsenheter som medborgarenergigemenskapen äger, med förbehåll för andra krav som fastställs i denna artikel och förutsatt att medborgarenergigemenskapens medlemmar bibehåller sina rättigheter och skyldigheter i egenskap av slutkunder.

Med avseende på tillämpningen av första stycket e, ska detta, om elen delas, inte påverka tillämpliga nätavgifter, tariffer och andra avgifter, i enlighet med en transparent kostnads-nyttoanalys av distribuerade energiresurser som tagits fram av den behöriga nationella myndigheten.

4. Medlemsstaterna får besluta att ge medborgarenergigemenskaper rätt att förvalta distributionsnät inom sitt verksamhetsområde och fastställa relevanta förfaranden, utan att detta påverkar kapitel IV eller andra regler och bestämmelser som gäller systemansvariga för distributionssystem. Om en sådan rätt ges ska medlemsstaterna säkerställa att medborgarenergigemenskaper
 - a) har rätt att ingå ett avtal avseende driften av deras nät med en berörd systemansvarig för det distributionssystem eller överföringssystem som deras nät är anslutet till,
 - b) omfattas av lämpliga nätavgifter vid anslutningspunkterna mellan deras nät och distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen och att sådana nätavgifter redovisas separat för den el som matas in i distributionsnätet respektive den el som förbrukas från distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen, i enlighet med artikel 59.7,
 - c) inte diskriminerar eller skadar kunder som alljämt är anslutna till distributionssystemet.

Artikel 17

Efterfrågeflexibilitet genom aggregering

1. Medlemsstaterna ska tillåta och främja deltagande för efterfrågeflexibilitet genom aggregering. Medlemsstaterna ska tillåta att slutförbrukarna, inklusive sådana som erbjuder efterfrågeflexibilitet genom aggregering, tillsammans med producenterna deltar på alla elmarknader på ett icke-diskriminerande sätt.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem vid upphandling av stödtjänster behandlar marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt tillsammans med producenter och på grundval av deras tekniska kapacitet.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras relevanta regelverk innehåller minst följande inslag:
 - a) Rätten för varje marknadsaktör som deltar i aggregering, däribland oberoende aggregatorer, att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra marknadsaktörer.

- b) Icke-diskriminerande och transparenta regler som tydligt fastställer roller och ansvarsområden för alla elföretag och kunder.
- c) Icke-diskriminerande och transparenta regler och förfaranden för utbyte av uppgifter mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra elföretag och som säkerställer enkel tillgång till uppgifter på lika och icke-diskriminerande villkor och samtidigt till fulla skyddar kommersiellt känslig information och kundernas personuppgifter.
- d) En skyldighet för marknadsaktörer som deltar i aggregering att vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i det avseendet ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.
- e) Föreskrifter om att slutkunder som har ett avtal med oberoende aggregatorer inte ska åläggas oskäliga betalningar eller påföljder eller andra oskäliga avtalsgrundade begränsningar av sina elleverantörer.
- f) Ett system för konfliktlösning mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra marknadsaktörer, vilket omfattar ansvar för obalanser.
4. Medlemsstaterna får kräva att elföretag eller deltagande slutkunder betalar ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer eller till marknadsaktörens balansansvariga parter, om dessa marknadsaktörer eller balansansvariga parter direkt påverkas av aktiveringen av efterfrågeflexibilitet. Sådana ekonomiska ersättningar ska inte utgöra ett hinder för marknadsutbud för marknadsaktörer som deltar i aggregering eller ett hinder för flexibilitet. I sådana fall ska den ekonomiska ersättningen vara strikt begränsad till att täcka de kostnader som därmed uppstår för deltagande kunders leverantörer eller leverantörers balansansvariga parter under aktiveringen av efterfrågeflexibiliteten. Beräkningsmetoden för ersättningen får beakta de fördelar som de oberoende aggregatorerna har gett andra marknadsaktörer, och, när så sker, får aggregatorer eller deltagande kunder åläggas att bidra till ersättningen men endast om, och i den utsträckning, fördelarna för alla leverantörer, kunder och deras balansansvariga parter inte överstiger deras direkta kostnader. Beräkningsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten eller av en annan behörig nationell myndighet.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna eller, om den nationella rättsordningen så kräver, systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem i nära samarbete med marknadsaktörer och slutkunder fastställer de tekniska kraven för deltagande i efterfrågeflexibilitet på alla elmarknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten för efterfrågeflexibilitet. Sådana egenskaper ska inkludera deltagande som omfattar aggregerade laster.

Artikel 18

Fakturor och faktureringsinformation

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturor och faktureringsinformation är korrekta, lättbegripliga, tydliga, koncisa och användarvänliga och presenteras på ett sätt som underlättar slutkundernas jämförelser. På begäran ska slutförbrukarna få en tydlig och begriplig förklaring av hur fakturan har upprättats, särskilt om fakturan inte är grundad på faktisk förbrukning.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får alla sina fakturor och all faktureringsinformation utan kostnad.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna kan välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation och erbjuda flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna.
4. Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.
5. Medlemsstaterna ska samråda med konsumentorganisationer då de överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.
6. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturorna och faktureringsinformationen uppfyller minimikraven i bilaga I.

Artikel 19

Smarta mätersystem

1. För att främja energieffektiviteten och öka slutförbrukarnas inflytande ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten starkt rekommendera att elföretagen och andra marknadsaktörer optimerar elförbrukningen, bland annat genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster, utveckla innovativa former för prissättning och införa smarta mätersystem som är driftskompatibla, i synnerhet med konsumenternas energistyrningssystem och med smarta nät i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att det på deras territorier införs smarta mätersystem som hjälper kunderna att aktivt medverka på elmarknaden. Detta införande kan bli föremål för en kostnads–nyttoanalys som ska genomföras i enlighet med principerna i bilaga II.
3. Medlemsstater som inför smarta mätersystem på sina territorier ska anta och offentliggöra funktionella och tekniska minimikrav för de smarta mätersystemen i enlighet med artikel 20 och bilaga II. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa smarta mätersystem är driftskompatibla och att de kan ge uppgifter till konsumenternas energistyrningssystem. I det avseendet ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet, bästa praxis samt vikten av att det utvecklas smarta nät och utvecklingen av den inre marknaden för el.
4. Medlemsstater som inför smarta mätersystem ska på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutförbrukarna bidrar till kostnaderna för införandet, med hänsyn tagen till de långsiktiga fördelarna för hela värdekedjan. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur konsumenterna gynnas.
5. När bedömningen av införandet av smarta mätersystem utfaller negativt till följd av den kostnads–nyttoanalys som avses i punkt 2, ska medlemsstaterna se till att denna bedömning, åtminstone vart fjärde år eller oftare, revideras till följd av betydande förändringar av de bakomliggande antagandena samt till följd av den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen resultaten av sina uppdaterade kostnads–nyttoanalyser så snart de blir tillgängliga.
6. Bestämmelserna i detta direktiv om smarta mätersystem ska tillämpas på framtida anläggningar och på anläggningar som ersätter äldre smarta mätare. Smarta mätersystem som redan har installerats eller för vilka *inledande av arbeten* påbörjades före den 4 juli 2019 får fortsätta att vara i drift under sin livslängd, medan smarta mätersystem som inte uppfyller kraven i artikel 20 och bilaga II, inte ska fortsätta vara i drift efter den 5 juli 2031.

I denna punkt avses med *inledande av arbeten* antingen inledandet av bygg- och anläggningsarbeten som avser investeringen eller det första bindande åtagandet att beställa utrustning eller ett annat åtagande som gör investeringen oåterkalllig, beroende på vilket som inträffar först. Markförvärv och förberedande arbeten såsom att erhålla tillstånd och utföra genomförbarhetsstudier anses inte som inledande av arbeten. Vid företagsförvärv avses med *inledande av arbeten* tidpunkten för förvärv av de tillgångar som direkt hänför sig till den förvärvade anläggningen.

Artikel 20

Funktioner hos smarta mätersystem

Om bedömningen av införandet av smarta mätersystem utfaller positivt som ett resultat av den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 19.2, eller om smarta mätersystem har införts systematiskt efter den 4 juli 2019, ska medlemsstaterna införa smarta mätersystem i enlighet med europeiska standarder, bilaga III och följande krav:

- a) Smarta mätersystem ska korrekt mäta den faktiska elförbrukningen och ska kunna ge slutkunderna information om den faktiska användningstiden. Validerade uppgifter om historisk förbrukning ska göras lätt tillgängliga på ett säkert sätt och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad. Icke-validerade uppgifter om förbrukning i nära realtid ska också göras lättillgängliga på ett säkert sätt för slutkunderna utan extra kostnad genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst, för att stödja automatiska program för energieffektivitet, efterfrågestyrning och andra tjänster.

- b) Säkerheten hos systemen med smarta mätare och för datakommunikationen ska överensstämma med relevanta unionsregler om säkerhet, med vederbörligt beaktande av bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga nivå av it-skydd, samtidigt som kostnaderna och proportionalitetsprincipen beaktas.
- c) Integritet och skydd för slutkundernas uppgifter ska överensstämma med relevanta unionsregler om data- och integritetsskydd.
- d) Mätaroperatorerna ska säkerställa att mätarna hos aktiva kunder som tillför el till nätet kan redovisa den el som tillförs nätet från de aktiva kundernas fastigheter.
- e) Om slutkunderna så begär ska uppgifter om den el de tillför nätet och uppgifter om deras elförbrukning göras tillgängliga för dem, i enlighet med de genomförandeakter som antagits enligt artikel 24, genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller genom fjärråtkomst, eller för tredje parter som agerar på slutkundernas vägnar, i ett lättbegripligt format, och på ett sätt som ger slutkunderna möjlighet att jämföra offerter på likartade grunder.
- f) Slutkunderna ska få lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare, särskilt avseende mätarnas fulla potential i fråga om hantering av mätaravläsning och övervakning av energianvändningen och avseende insamling och behandling av personuppgifter i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.
- g) Smarta mätarsystem ska göra det möjligt för slutkunderna att mätas och avräknas med samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser på den nationella marknaden.

Med avseende på tillämpningen av led e ska slutkunderna ha möjlighet att hämta sina mätuppgifter eller överföra dem till en annan part utan extra kostnad och i enlighet med sin rätt till dataportabilitet enligt unionsreglerna om dataskydd.

Artikel 21

Rätt till smarta mätare

1. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem har utfallit negativt som ett resultat av den kostnadsnyttanalys som avses i artikel 19.2 och smarta mätarsystem inte har införts systematiskt ska medlemsstaterna säkerställa att alla slutkunder har rätt att på begäran, samtidigt som de står för de dithörande kostnaderna, och enligt rättvisa, rimliga och kostnadseffektiva villkor, till installation eller, i förekommande fall, uppgradering av en smart mätare som
 - a) när det är tekniskt möjligt, är försedd med de funktioner som avses i artikel 20 eller med en minimiuppsättning av funktioner som ska fastställas och offentliggöras av medlemsstaterna på nationell nivå i enlighet med bilaga II,
 - b) är driftskompatibel med och som kan anslutas på lämpligt sätt till konsumenternas energistyrningssystem i nära realtid.
2. När en kund begärt en smart mätare i enlighet med punkt 1 ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten
 - a) säkerställa att erbjudandet till den slutkund som begärt installation av en smart mätare uttryckligen anger och tydligt beskriver
 - i) de funktioner och den driftskompatibilitet som kan stödjas av den smarta mätaren och de tjänster som kan tillhandahållas, liksom de fördelar som det är realistiskt att uppnå genom innehavet av den smarta mätaren vid den givna tidpunkten,
 - ii) eventuella kostnader som ska bäras av slutkunden,
 - b) säkerställa att mätaren installeras inom rimlig tid, senast fyra månader efter kundens begäran,
 - c) regelbundet, och minst vartannat år, granska och offentliggöra kostnaderna och följa dessa kostnaders utveckling som ett resultat av den tekniska utvecklingen och eventuella uppgraderingar av mätsystemet.

Artikel 22

Traditionella mätare

1. I fall där slutkunderna inte har smarta mätare ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunderna förses med individuella mätare av traditionell typ som korrekt mäter deras faktiska förbrukning.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna lätt kan läsa sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt.

Artikel 23

Hantering av uppgifter

1. Vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ange reglerna för berättigade parter tillgång till uppgifter om slutkunden i enlighet med denna artikel och tillämpligt unionsregelverk. Vid tillämpningen av detta direktiv ska uppgifter anses inbegripa mät- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, för efterfrågeflexibilitet och andra tjänster.

2. Medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet.

Oavsett vilken modell för uppgifthantering som tillämpas i den enskilda medlemsstaten ska de parter som ansvarar för uppgifthantering ge tillgång till uppgifter om slutkunden till varje berättigad part i enlighet med punkt 1. Berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

3. Reglerna om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring med avseende på tillämpningen av detta direktiv ska vara förenliga med relevant unionsrätt.

Behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv ska ske i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

4. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten ska godkänna och certifiera, eller i tillämpliga fall övervaka, de parter som ansvarar för uppgifthantering för att säkerställa att de uppfyller kraven i detta direktiv.

Utan att det påverkar arbetsuppgifterna för dataskyddsombud enligt förordning (EU) 2016/679 får medlemsstaterna besluta att kräva att parter som ansvarar för uppgifthantering utser regelefterlevnadsansvariga som ska ansvara för att övervaka genomförandet av åtgärder som vidtas av dessa parter för att säkerställa icke-diskriminerande tillgång till uppgifter och fullgörande av kraven i detta direktiv.

Medlemsstaterna får utnämna regelefterlevnadsansvariga eller organ som avses i artikel 35.2 d i detta direktiv att fullgöra de skyldigheter som anges i denna punkt.

5. Inga extra kostnader får åläggas slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga.

Medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter.

Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna, ska säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Artikel 24

Driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter

1. För att främja konkurrensen på slutkundsmarknaden och för att undvika onödiga administrativa kostnader för berättigade parter ska medlemsstaterna underlätta full driftskompatibilitet för energitjänster inom unionen.

2. Kommissionen ska, genom genomförandeakter, fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 68.2.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att elföretagen tillämpar de driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter som avses i punkt 2. Dessa krav och förfaranden ska grundas på befintlig nationell praxis.

Artikel 25

Gemensamma kontaktpunkter

Medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där kunderna kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, tillämplig rätt och tillgängliga mekanismer för tvistlösning i händelse av en tvist. Dessa gemensamma kontaktpunkter kan vara en del av allmänna konsumentupplysningsställen.

Artikel 26

Rätt till tvistlösning utanför domstol

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har tillgång till enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, genom en oberoende mekanism, såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan, eller genom en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU⁽²⁾ ska sådana mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla kvalitetskraven i direktiv 2013/11/EU och ska, om så är motiverat, innehålla system för återbetalning och ersättning.

2. Vid behov ska medlemsstaterna säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av detta direktiv.

3. Det ska vara obligatoriskt för elföretag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte medlemsstaten visar för kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

Artikel 27

Samhällsomfattande tjänster

1. Medlemsstaterna ska inom sitt territorium säkerställa att alla hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag har rätt till samhällsomfattande tjänster, nämligen rätt till elleveranser av en bestämd kvalitet till konkurrenskraftiga, lätt och tydligt jämförbara, transparenta och icke-diskriminerande priser. För att säkerställa leveranser av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sista handsleverantör. Medlemsstaterna ska ålägga systemansvariga för distributionssystem att ansluta kunderna till sina nät enligt villkor och tariffer som fastställs i enlighet med förfarandet i artikel 59.7. Detta direktiv hindrar inte medlemsstaterna från att stärka hushållskundernas och små och medelstora icke-hushållskunders ställning på marknaden genom att främja möjligheterna till frivillig aggregering mellan företrädare för dessa kundkategorier.

2. Punkt 1 ska genomföras på ett transparent och icke-diskriminerande sätt och ska inte hindra det fria valet av leverantör enligt vad som föreskrivs i artikel 4.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

Artikel 28

Utsatta kunder

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder, och de ska särskilt säkerställa att utsatta kunder får tillräckligt skydd. Varje medlemsstat ska härvidlag definiera begreppet utsatta kunder, varvid det kan hänvisas till energifattigdom och bland annat föreskrivas förbud mot bortkoppling av dessa kunder från elnätet i kritiska situationer. Begreppet utsatta kunder kan inbegripa inkomstnivå, energiutgifternas andel av den disponibla inkomsten, bostädernas energieffektivitet, kritiskt beroende av elutrustning av hälsoskäl, ålder eller andra kriterier. Medlemsstaterna ska säkerställa att rättigheter och skyldigheter för utsatta kunder respekteras. De ska framför allt vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder i avlägsna områden. De ska säkerställa en hög kundskyddsnivå, särskilt vad gäller transparens i fråga om avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistlösning.

2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, såsom att föreskriva förmåner inom ramen för sina socialförsäkringssystem för att utsatta kunder ska få den leverans de behöver eller stödja energieffektivitetsförbättringar, för att åtgärda energifattigdom där sådan fastställts i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999, också i samband med åtgärder mot fattigdom överlag. Sådana åtgärder ska inte hindra ett effektivt öppnande av marknaden enligt vad som föreskrivs i artikel 4 eller en välfungerande marknad, och kommissionen ska i förekommande fall underrättas i enlighet med artikel 9.4. Sådana underrättelser får även omfatta åtgärder som vidtas inom ramen för det allmänna socialförsäkringssystemet.

Artikel 29

Energifattigdom

Vid bedömningen av antalet energifattiga hushåll i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999 ska medlemsstaterna fastställa och offentliggöra en uppsättning kriterier som kan inbegripa låg inkomst, hög andel energiutgifter i förhållande till den disponibla inkomsten och dålig energieffektivitet.

Kommissionen ska ge vägledning om definitionen av *betydande antal energifattiga hushåll* i detta sammanhang och i samband med artikel 5.5 och därvidlag ha som utgångspunkt att varje andel hushåll i energifattigdom kan anses vara betydande.

KAPITEL IV

DRIFT AV DISTRIBUTIONSSYSTEM

Artikel 30

Utnämning av systemansvariga för distributionssystem

Medlemsstaterna ska utse, eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse, en eller flera systemansvariga för distributionssystem, för en tid som medlemsstaterna själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans.

Artikel 31

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem

1. Den systemansvarige för distributionssystemet ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution, och på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och energieffektiviteten.

2. Den systemansvarige för distributionssystemet får i alla händelser inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

3. Den systemansvarige för distributionssystemet ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av systemet.

4. En medlemsstat får lägga den systemansvarige för distributionssystemet att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller använder högeffektiv kraftvärme i enlighet med artikel 12 i förordning (EU) 2019/943.
5. Systemansvariga för distributionssystem ska agera som en neutral marknadsfacilitator vid anskaffande av den energi de behöver för att täcka energiförluster inom sina system i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, när de har denna funktion.
6. Om en systemansvarig för distributionssystemet är ansvarig för att upphandla de produkter och tjänster som behövs för distributionssystemets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska de regler som den systemansvarige för distributionssystemet antar för detta ändamål vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med systemansvariga för överföringssystem och andra berörda marknadsaktörer. Villkoren, inklusive reglerna och tarifferna i tillämpliga fall, för tillhandahållandet av sådana produkter och tjänster till de systemansvariga för distributionssystemen ska fastställas i enlighet med artikel 59.7 på ett icke-diskriminerande och kostnadsbaserat sätt och offentliggöras.
7. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 6 ska den systemansvarige för distributionssystemet upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för systemet i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheten har bedömt att det marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt och beviljat ett undantag. Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.
8. Upphandlingen av de produkter och tjänster som avses i punkt 6 ska säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering, i synnerhet genom att omfatta krav på att tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för distributionssystemen i nära samarbete med alla marknadsaktörer, däribland de systemansvariga för överföringssystemen, fastställer tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten hos alla marknadsaktörer.
9. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Tillhandahållandet av balanstjänster som härrör från resurser som finns i distributionssystemet ska ske enligt avtal med berörd systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 182 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485⁽²⁴⁾.
10. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för distributionssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943 förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för distributionssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Artikel 32

Incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att tillåta och tillhandahålla incitament för systemansvariga för distributionssystem att upphandla flexibilitetstjänster, däribland hantering av överbelastning i deras områden, för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionssystemet. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för distributionssystem kan upphandla sådana tjänster från leverantörer av distribuerad produktion, efterfrågeflexibilitet eller energilagring och ska främja införandet energieffektivitetsåtgärder, när sådana tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet. Systemansvariga för distributionssystem ska upphandla dessa tjänster i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har slagit fast att upphandlingen av sådana tjänster inte är ekonomiskt effektiv eller att upphandling skulle leda till allvarlig snedvridning av marknaden eller kraftigare överbelastningar.

⁽²⁴⁾ Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (EUT L 220, 25.8.2017, s. 1).

2. Systemansvariga för distributionssystem, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och systemansvariga för överföringssystem fastställa specifikationer för de flexibilitetstjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för distributionssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, att säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för distributionssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

3. Utvecklingen av ett distributionssystem ska baseras på en transparent nätutvecklingsplan som den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten. Nätutvecklingsplanen ska skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt som behövs, och ange planerade investeringar under de kommande 5–10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddningsstationer för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även omfatta användningen av efterfrågeflexibilitet, energieffektivitet, energilagringsanläggningar och andra resurser som den systemansvarige för distributionssystemet ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet.

4. Den systemansvarige för distributionssystemet ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda systemansvariga för överföringssystemen om nätutvecklingsplanen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras.

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa skyldigheten i punkt 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Artikel 33

Integrering av elektromobilitet i elnätet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU⁽²⁾ ska medlemsstaterna tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att underlätta anslutning av offentligt tillgängliga och privata laddningsstationer till distributionsnäten. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem samarbetar på ett icke-diskriminerande sätt med alla företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon, också i fråga om nätanslutning.

2. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger privata laddningsstationer uteslutande för eget bruk.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningsstationer för elfordon, förutsatt att samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbuds förfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.
- b) Tillsynsmyndigheten har gjort en förhandsgranskning av villkoren för anbuds förfarandet enligt led a och har lämnat sitt godkännande.
- c) Den systemansvarige för distributionssystemet driver laddningsstationerna på grundval av tillträde för tredje part i enlighet med artikel 6 och får inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU av den 22 oktober 2014 om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen (EUTL 307, 28.10.2014, s. 1).

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

4. I de fall medlemsstaterna har genomfört villkoren i punkt 3, ska medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd för att på nytt bedöma det potentiella intresset hos andra aktörer att äga, utveckla, driva eller förvalta laddningsstationer för elfordon. När ett offentligt samråd visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana laddningsstationer ska medlemsstaterna säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut, under förutsättning att det anbudsförfarande som avses i punkt 3 a slutförs med framgång. Som en del av villkoren för detta förfarande, får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får tillbaka restvärdet av sina investeringar i laddningsinfrastruktur.

Artikel 34

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem i fråga om uppgifthantering

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla berättigade parter har icke-diskriminerande tillgång till uppgifter på tydliga och likvärdiga villkor, i enlighet med relevanta dataskyddsregler. I medlemsstater där smarta mätarsystem har införts i enlighet med artikel 19 och där systemansvariga för distributionssystem deltar i uppgifthanteringen ska de regelefterlevnadsprogram som avses i artikel 35.2 d inbegripa särskilda åtgärder för att förhindra diskriminerande tillgång till uppgifter från berättigade parter, i enlighet med artikel 23. I det fall systemansvariga för distributionssystem inte omfattas av artikel 35.1, 35.2 eller 35.3 ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det vertikalt integrerade företaget inte har privilegierad tillgång till uppgifter för utövandet av leveransverksamheten.

Artikel 35

Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystem

1. Om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denne åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.
2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:
 - a) De personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretaget som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av el.
 - b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.
 - c) Den systemansvarige för distributionssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade elföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll eller utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvarige för distributionssystemet förfoga över de resurser som krävs, däribland personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser. Detta bör inte hindra förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att säkerställa att moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 59.7, i ett dotterbolag skyddas. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystemet och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivåer. Det ska inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner om den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppradering av distributionsnät, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

- d) Den systemansvarige för distributionssystemet ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som har vidtagits för att motverka diskriminerande beteende och se till att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt. Regelefterlevnadsprogrammet ska ange vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppfylla detta mål. Den person eller det organ som ansvarar för kontroller av att programmet följs, den regelefterlevnadsansvarige, ska till den tillsynsmyndighet som avses i artikel 57.1 överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits. Den regelefterlevnadsansvarige ska vara helt oberoende och ha tillräde till all nödvändig information om den systemansvarige för distributionssystemet och alla anknutna företag för att utföra sitt uppdrag.
3. Om den systemansvarige för distributionssystemet ingår i ett vertikalt integrerat företag ska medlemsstaterna säkerställa att dennes verksamhet övervakas av tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga organ, så att den systemansvarige inte kan dra fördel av sin vertikala integration för att snedvrída konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem får i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.
4. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som levererar till små enskilda system.

Artikel 36

Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.
2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringsanläggningar om dessa är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:
- a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgett rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.
- b) Sådana anläggningar är nödvändiga för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributionssystemen, och anläggningarna används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.
- c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och har lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringsanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att tredje parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för detta förfarande får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får skäligen ersättning, särskilt för att få tillbaka restvärdet av sina investeringar i energilagringsanläggningarna.
4. Punkt 3 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringsanläggningar med ett slutgiltigt investeringsbeslut fram till den 4 juli 2019, förutsatt att dessa batterilagringsanläggningar
- a) ansluts till nätet senast två år därefter,
- b) integreras i distributionssystemet,

- c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Artikel 37

Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystem

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller annat lagstadgat krav att lämna uppgifter ska den systemansvarige för distributionssystemet behandla kommersiellt känsliga uppgifter som denne erhåller inom ramen för sin affärsverksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt.

Artikel 38

Slutna distributionssystem

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter ska klassificera ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4, som ett slutet distributionssystem om

a) systemanvändarnas verksamhet eller produktionsprocesser är integrerade av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller

b) systemet distribuerar el huvudsakligen till systemets ägare eller den systemansvarige eller till deras anknutna företag.

2. Slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av detta direktiv anses vara distributionssystem. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna ska undanta den systemansvarige för ett slutet distributionssystem från

a) skyldigheten i artikel 31.5 och 31.7 att anskaffa energi för att täcka energiförluster och icke frekvensrelaterade stödtjänster inom sitt system enligt transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,

b) kravet i artikel 6.1 att tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, ska vara godkända i enlighet med artikel 59.1 innan de träder i kraft,

c) kraven i artikel 32.1 att upphandla flexibilitetstjänster och i artikel 32.3 att utveckla systemansvarigas system på grundval av nätutvecklingsplaner,

d) kravet i artikel 33.2 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, och

e) kravet i artikel 36.1 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagransläggningar.

3. Vid beviljandet av undantag enligt punkt 2 ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet ses över och godkännas i enlighet med artikel 59.1.

4. Undantag enligt punkt 2 ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushåll som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får el levererad genom ett slutet distributionssystem.

Artikel 39

Kombinerat systemansvar

Artikel 35.1 ska inte hindra verksamheten hos en systemansvarig med kombinerat ansvar för överförings- och distributionssystem, under förutsättning att den systemansvarige följer artiklarna 43.1, 44 och 45 eller avsnitt 3 i kapitel VI eller att den systemansvarige omfattas av artikel 66.3.

KAPITEL V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER FÖR SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM

Artikel 40

Uppgifter som åligger systemansvariga för överföringssystem

1. Varje systemansvarig för överföringssystem ska ansvara för följande:
 - a) I nära samarbete med angränsande systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem säkerställa systemets långsiktiga förmåga att bemöta rimlig efterfrågan på överföring av el, samt på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringssystem.
 - b) Säkerställa tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter.
 - c) Bidra till försörjningstryggheten genom lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet.
 - d) Styra elflödena i systemet, med beaktande av utbyten med andra sammanlänkade system. Den systemansvarige för överföringssystemet ska för detta ändamål ansvara för att elsystemet är säkert, tillförlitligt och effektivt och därvidlag säkerställa att alla nödvändiga stödtjänster, även sådana som tillhandahålls genom efterfrågeflexibilitet och energilagringsanläggningar, är tillgängliga i den mån som denna tillgänglighet är oberoende av andra överföringssystem med vilka systemet är sammanlänkat.
 - e) Förse systemansvariga för andra system med vilka systemet är sammanlänkat med tillräcklig information för att säker och effektiv drift, samordnad utveckling och driftskompatibilitet i det sammanlänkade systemet ska kunna säkerställas.
 - f) Säkerställa att ingen diskriminering görs mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag.
 - g) Förse systemanvändarna med den information som behövs för att de ska kunna få effektivt tillträde till systemet.
 - h) Inkassera kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, bevilja och administrera tredje parts tillträde och ge motiverade förklaringar då sådant tillträde nekats, vilket ska övervakas av tillsynsmyndigheterna; systemansvariga för överföringssystem ska, då de utför sina uppgifter enligt den här artikeln, främst underlätta marknadsintegrationen.
 - i) Upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten.
 - j) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.
 - k) Delta i inrättandet av europeiska och nationella resurstillräcklighetsbedömningar enligt kapitel IV i förordning (EU) 2019/943.
 - l) Digitalisera överföringssystem.
 - m) Arbeta med uppgiftshantering, däribland utveckling av datahanteringssystem, it-säkerhet och dataskydd i enlighet med de tillämpliga reglerna och utan att detta påverkar andra myndigheters befogenheter.
2. Medlemsstaterna får föreskriva att en eller flera av de skyldigheter som anges i punkt 1 i denna artikel ska tilldelas en annan systemansvarig för överföringssystem än den som äger det överföringssystem som skyldigheterna i fråga annars skulle gälla. Den systemansvarige för överföringssystem som tilldelats uppgifterna ska certifieras som ägandemässigt åtskild, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföringssystem, och uppfylla kraven i artikel 43, men ska inte behöva äga det överföringssystem som det egna ansvaret gäller.

Den systemansvarige för överföringssystem som äger överföringssystemet ska uppfylla kraven i kapitel VI och certifieras i enlighet med artikel 43. Detta påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem att på eget initiativ och under sin tillsyn delegera vissa uppgifter till andra systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem, om en sådan delegering av uppgifter inte äventyrar den faktiska och oberoende beslutanderätten för den delegerande systemansvarige för överföringssystem.

3. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 1 ska systemansvariga för överföringssystem beakta de rekommendationer som utfärdats av de regionala samordningscentrumen.

4. Vid utförandet av den uppgift som avses i punkt 1 i ska systemansvariga för överföringssystem upphandla balanstjänster genom

- a) transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,
- b) deltagande av alla kvalificerade elföretag och marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering.

I enlighet med led b i första stycket ska tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställa tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader.

5. Punkt 4 ska tillämpas på dessa icke frekvensrelaterade stödtjänster som tillhandahålls av systemansvariga för överföringssystem, utom i de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster inte är ekonomiskt effektivt och har beviljat undantag. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för överföringssystem kan upphandla tjänster från leverantörer av efterfrågeflexibilitet eller energilagring och ska främja genomförandet av energieffektivitetsåtgärder, där dessa tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet.

6. Systemansvariga för överföringssystem, som behöver tillsynsmyndighetens godkännande, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och de systemansvariga för distributionssystemen fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för överföringssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för distributionssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, säkerställa säker och effektiv drift av systemet och underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för överföringssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

7. Den skyldighet att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster som avses i punkt 5 är inte tillämplig på helt integrerade nätkomponenter.

8. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för överföringssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943, förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för överföringssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Artikel 41

Konfidentiell behandling och transparenskrav för systemansvariga för överföringssystem och ägare av överföringssystem

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska alla systemansvariga för överföringssystem och alla ägare av överföringssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som de erhåller i sin verksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. De ska i synnerhet inte röja kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av företaget, såvida inte ett sådant röjande är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare och övriga delar av företaget inte har gemensamma funktioner, t.ex. gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner och it-funktioner.

2. Systemansvariga för överföringssystem får inte, i samband med anknuten företags försäljning eller köp av el, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som har erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att kommersiellt känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt.

Artikel 42

Beslutsbefogenhet avseende anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny produktionsanläggning eller en ny energilagringsanläggning anslutning på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet, t.ex. överbelastning i avlägsna delar av överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lämna nödvändig information.

Första stycket påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att begränsa den garanterade anslutningskapaciteten eller erbjuda anslutningar som omfattas av driftsmässiga begränsningar för att säkerställa att nya produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningar blir ekonomiskt effektiva, förutsatt att sådana begränsningar har godkänts av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska säkerställa att eventuella begränsningar av garanterad anslutningskapacitet eller driftsmässiga begränsningar införs på grundval av transparenta och icke-diskriminerande förfaranden och inte skapar oskäliga hinder för marknadstillträde. I de fall då produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningen står för kostnaderna för säkerställande av obegränsad anslutning ska inga begränsningar tillämpas.

3. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny anslutningspunkt på grund av att detta kan leda till ytterligare kostnader till följd av nödvändig kapacitetsökning i de delar av systemet som ligger närmast anslutningspunkten.

KAPITEL VI

ÅTSKILLNAD AV SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM

Avsnitt 1

Åtskilt ägande

Artikel 43

Åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att följande gäller:

- a) Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.
- b) Samma person eller personer får inte
 - i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem, eller ett överföringssystem, eller
 - ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

- c) Samma person eller personer får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
- d) Samma person får inte vara ledamot i tillsynsorganet eller styrelsen eller i organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.
2. De rättigheter som avses i punkt 1 b och c ska i synnerhet omfatta
- a) rätten att rösta,
- b) befogenheten att utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, eller
- c) rätten att inneha ägarmajoriteten.
3. För tillämpningen av punkt 1 b ska begreppet *företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet* omfatta företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet i den mening som avses i direktiv 2009/73/EG, och termerna *systemansvarig för överföringssystem* och *överföringssystem* ska omfatta *systemansvarig för överföringssystem* och *överföringssystem* i den mening som avses i det direktivet.
4. Den skyldighet som avses i punkt 1 a ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget, såvida inte företaget har godkänts som oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44 eller som oberoende systemansvarig för överföringssystem i enlighet med avsnitt 3.
5. Om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ ska, vid tillämpningen av denna artikel, två separata offentliga organ som utövar kontroll, å ena sidan, över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet inte anses vara samma person eller samma personer.
6. Medlemsstaterna ska säkerställa att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 41 och som innehas av en systemansvarig för överföringssystem som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystem överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.
7. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.
- I sådana fall ska den berörda medlemsstaten antingen
- a) utnämna en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44, eller
- b) följa avsnitt 3.
8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige än avsnitt 3, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1.
9. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 8 i denna artikel ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 52.4, 52.5 och 52.6 i detta direktiv och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943, enligt vilken kommissionen ska kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet än i avsnitt 3 i detta kapitel.
10. Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.
11. Företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt kunna ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot ägarmässigt åtskilda systemansvariga för överföringssystem i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Avsnitt 2

Oberoende systemansvarig

Artikel 44

Oberoende systemansvarig

1. Om överföringssystemet tillhörde ett vertikalt integrerat företag den 3 september 2009 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa artikel 43.1 och utnämna en oberoende systemansvarig på förslag av överföringssystemets ägare. En sådan utnämning ska godkännas av kommissionen.
2. Medlemsstaten får endast godkänna och utnämna en oberoende systemansvarig förutsatt att
 - a) den sökande har visat att den uppfyller kraven i artikel 43.1 b, c och d,
 - b) den sökande har visat att den förfogar över de ekonomiska, tekniska, fysiska och personella resurser den behöver för att utföra sina uppgifter enligt artikel 40,
 - c) den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan som ska övervakas av tillsynsmyndigheten,
 - d) överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5. För detta ändamål ska ägaren tillhandahålla samtliga utkast till avtal med den sökande och eventuella övriga relevanta enheter, och
 - e) den sökande har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt förordning (EU) 2019/943, däribland samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på europeisk och regional nivå.
3. Företag som av tillsynsmyndigheten certifierats såsom uppfyllande villkoren i artikel 53 och punkt 2 i den här artikeln ska av medlemsstaterna godkännas och utnännas till oberoende systemansvariga. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.
4. Varje oberoende systemansvarig ska ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, däribland inkasseringen av avgifter för tillträde, kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, samt driva, underhålla och utveckla överföringssystemet och säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvarige ansvara för planering (däribland tillståndsförfarande), uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. I detta syfte ska den oberoende systemansvarige agera som systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med detta avsnitt. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.
5. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska överföringssystemets ägare fullgöra följande skyldigheter:
 - a) Tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information.
 - b) Finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som har godkänts av tillsynsmyndigheten, eller godkänna att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige. Finansieringsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska, innan beslut om godkännande fattas, samråda med överföringssystemets ägare och andra berörda parter.
 - c) Stå för skadeståndsansvar i samband med nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges arbetsuppgifter.
 - d) Ge garantier för att underlätta finansieringen av all utbyggnad av nätet, med undantag av sådana investeringar där ägaren i enlighet med led b har godkänt att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige.

6. Den berörda nationella konkurrensmyndigheten ska ges alla relevanta befogenheter för att i nära samverkan med tillsynsmyndigheten på ett effektivt sätt övervaka att ägaren av överföringssystemet fullgör sina skyldigheter enligt punkt 5.

Artikel 45

Åtskillnad av ägare av överföringssystem

1. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska en ägare av överföringssystem som ingår i ett vertikalt integrerat företag vara oberoende, åtminstone i sin juridiska form och organisation och i sitt beslutsfattande, av annan verksamhet som inte avser överföring.
2. För att säkerställa att sådana ägare till överföringssystem som avses i punkt 1 är oberoende ska följande minimikriterier gälla:
 - a) Personer som ansvarar för ägarens företagsledning får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften när det gäller produktion, distribution eller leverans av el.
 - b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ägarens företagsledning beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.
 - c) Överföringssystemets ägare ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och säkerställa kontroll av att programmet följs på lämpligt sätt. I regelefterlevnadsprogrammet ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppnå dessa mål. Den person eller det organ som ansvarar för att kontrollera att regelefterlevnadsprogrammet följs ska till tillsynsmyndigheten lämna en årlig rapport om de åtgärder som vidtagits, och rapporten ska offentliggöras.

Avsnitt 3

Oberoende systemansvarig för överföringssystem

Artikel 46

Tillgångar, utrustning, personal och identitet

1. Systemansvariga för överföringssystem ska förfoga över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva elöverföringsverksamhet, särskilt följande:
 - a) Tillgångar som är nödvändiga för elöverföringsverksamheten, inklusive överföringssystem, ska ägas av den systemansvarige för överföringssystemet.
 - b) Personal som är nödvändig för elöverföringsverksamheten, bl.a. för utförande av alla verksamhetsuppgifter, ska vara anställd hos den systemansvarige för överföringssystemet.
 - c) Inhyrning av personal och tillhandahållande av tjänster till och från andra delar av det vertikalt integrerade företaget ska vara förbjudet. Den systemansvarige för överföringssystemet får dock tillhandahålla tjänster till det vertikalt integrerade företaget under förutsättning att
 - i) tillhandahållandet av dessa tjänster inte diskriminerar mellan systemanvändare, är tillgängligt för alla systemanvändare på samma villkor och inte inskränker, snedvrider eller förhindrar konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet, och
 - ii) villkoren för tillhandahållandet av tjänsterna har godkänts av tillsynsmyndigheten.
 - d) Utan att det påverkar tillämpningen av tillsynsorganets beslut enligt artikel 49 ska det vertikalt integrerade företaget i god tid göra tillräckliga ekonomiska resurser för framtida investeringsprojekt och/eller för ersättande av befintliga tillgångar tillgängliga för den systemansvarige för överföringssystemet efter en vederbörlig begäran från denne.

2. Elöverföringsverksamheten ska omfatta åtminstone följande uppgifter utöver dem som anges i artikel 40:
 - a) Företräda den systemansvarige för överföringssystemet och hålla kontakt med tredje parter och tillsynsmyndigheter.
 - b) Företräda den systemansvarige för överföringssystemet inom Entso för el.
 - c) Bevilja och förvalta tredje parts tillträde utan diskriminering mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare.
 - d) Inkassera alla avgifter som avser överföringssystemet, bl.a. avgifter för tillträde, kompensation för energiförluster och avgifter för stödtjänster.
 - e) Utföra drift, underhåll och utveckling av ett säkert, effektivt och ekonomiskt överföringssystem.
 - f) Planera investeringar för att säkerställa att systemet på lång sikt kan tillgodose en rimlig efterfrågan och garantera försörjningstrygghet.
 - g) Inrätta lämpliga samriskföretag, även med en eller flera systemansvariga för överföringssystem, elbörser och övriga relevanta aktörer, för att försöka nå målen att utveckla regionala marknader eller underlätta avregleringen.
 - h) Tillhandahålla alla typer av företagstjänster, bl.a. juridiska tjänster och redovisnings- och it-tjänster.
3. Systemansvariga för överföringssystem ska organisera sig i en juridisk form enligt bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 ⁽²⁶⁾.
4. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte i sin företagsprofil, sin kommunikation, sitt firmamärke och sina lokaler skapa förvirring i fråga om det vertikalt integrerade företags separata identitet eller någon del därav.
5. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte dela it-system eller it-utrustning, fysiska lokaler och säkerhetssystem för åtkomst med någon del av det vertikalt integrerade företaget, och inte heller använda samma konsulter eller externa leverantörer för it-system eller it-utrustning och säkerhetssystem för åtkomst.
6. Räkenskaperna för systemansvariga för överföringssystem ska revideras av en annan revisor än den som reviderar det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta.

Artikel 47

Oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet

1. Utan att det påverkar de beslut som fattas av tillsynsorganet enligt artikel 49 ska den systemansvarige för överföringssystemet ha
 - a) faktisk beslutanderätt, oberoende av det vertikalt integrerade företaget, i fråga om de tillgångar som är nödvändiga för att driva, underhålla eller utveckla överföringssystemet, och
 - b) befogenhet att anskaffa medel på kapitalmarknaden, särskilt genom lån och kapitalökning.
2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska hela tiden agera så att det säkerställs att det finns tillräckliga resurser för att bedriva överföringsverksamheten korrekt och effektivt och för att utveckla och upprätthålla ett effektivt, säkert och ekonomiskt överföringssystem.
3. Dotterbolag till det vertikalt integrerade företaget som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte ha något direkt eller indirekt aktieinnehav i den systemansvarige för överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet får varken direkt eller indirekt ha aktieinnehav i något av det vertikalt integrerade företags dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, eller erhålla aktieutdelningar eller andra ekonomiska förmåner från sådana dotterbolag.
4. Den systemansvariges övergripande företagsledningsstruktur och företagsform ska säkerställa den systemansvariges effektiva oberoende i enlighet med detta avsnitt. Det vertikalt integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma den systemansvariges konkurrensbeteende i dennes dagliga verksamhet och nätförvaltning eller i den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

⁽²⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 30.6.2017, s. 46).

5. När den systemansvarige för överföringssystemet utför sina uppgifter enligt artiklarna 40 och 46.2 i detta direktiv, och när den fullgör de skyldigheter som anges i artiklarna 16, 18, 19 och 50 i förordning (EU) 2019/943, får den inte diskriminera olika personer eller enheter och inte heller inskränka, snedvrída eller förhindra konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet.
6. Alla kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, däribland lån från den systemansvarige för överföringssystemet till det vertikalt integrerade företaget, ska ske på marknadsvillkor. Den systemansvarige för överföringssystemet ska föra detaljerad dokumentation över sådana kommersiella och ekonomiska förbindelser och göra denna dokumentation tillgänglig för tillsynsmyndigheten på dennas begäran.
7. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lägga fram alla kommersiella och ekonomiska avtal med det vertikalt integrerade företaget för tillsynsmyndighetens godkännande.
8. Den systemansvarige för överföringssystemet ska informera tillsynsmyndigheten om de ekonomiska resurser enligt artikel 46.1 d som finns tillgängliga för framtida investeringsprojekt och/eller för att ersätta befintliga tillgångar.
9. Det vertikalt integrerade företaget ska avstå från alla handlingar som försvårar för eller förhindrar den systemansvarige för överföringssystemet att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel, och får inte kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska begära tillstånd från det vertikalt integrerade företaget för att fullgöra dessa skyldigheter.
10. Ett företag som har certifierats av tillsynsmyndigheten och sålunda uppfyller kraven i detta kapitel ska godkännas och utnämnas till systemansvarig för överföringssystemet av den berörda medlemsstaten. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.

Artikel 48

Oberoende för personalen och företagsledningen hos den systemansvarige för överföringssystemet

1. Beslut om utnämning, förlängning, arbetsvillkor, däribland löner, och uppsägning av personer med ansvar för företagsledningen och/eller ledamöter av de administrativa organen för en systemansvarig för överföringssystemet ska fattas av den systemansvariges tillsynsorgan, som har utnämnts i enlighet med artikel 49.
2. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om identiteten hos de personer som har nominerats av tillsynsorganet för utnämning till eller förlängning av en roll med ansvar för verkställande företagsledning och/eller som ledamot av ett av den systemansvariges administrativa organ, och om de villkor som reglerar dessa personers tjänstperiod och varaktighet samt uppsägning, liksom om skälen till varje beslut att avsluta en sådan tjänstperiod. Dessa villkor och de beslut som avses i punkt 1 ska bli bindande endast om tillsynsmyndigheten inom tre veckor efter underrättelsen inte har gjort några invändningar.

Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot de beslut som avses i punkt 1 om
 - a) det uppstår tveksamhet om det yrkesmässiga oberoendet hos en utnämnd person som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamot av något av de administrativa organen, eller
 - b) det, vid ett förtida avslutande av tjänstperioden, råder tvivel om det berättigade i ett sådant förtida avslutande.
3. Ingen yrkesmässig position eller affärsförbindelse och inget yrkesmässigt ansvar eller intresse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta, eller med någon annan majoritetsdelägare än den systemansvarige för överföringssystemet, får utövas under en treårsperiod före utnämningen av de personer med ansvar för företagsledning och/eller ledamöter av de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet som omfattas av denna punkt.
4. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen samt personal hos den systemansvarige för överföringssystemet får inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med en annan del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

5. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i administrativa organ samt personal hos den systemansvarige för överföringssystemet får inte ha något intresse i eller erhålla ekonomiska förmåner, vare sig direkt eller indirekt, från någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet. Deras lön får inte vara beroende av det vertikalt integrerade företags verksamhet eller resultat som inte härrör från den systemansvarige för överföringssystemet.

6. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet ska garanteras effektiv rätt att till tillsynsmyndigheten rikta klagomål mot förtida avslutande av deras tjänsteperiod.

7. Efter avslutad tjänsteperiod hos den systemansvarige för överföringssystemet får personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i något av dess administrativa organ inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse i eller med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet eller med dess majoritetsdelägare under en period på minst fyra år.

8. Punkt 3 ska tillämpas på majoriteten av de personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet.

De personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet och som inte omfattas av punkt 3 får inte ha utövat någon ledningsverksamhet eller någon annan relevant verksamhet i det vertikalt integrerade företaget under minst sex månader före sin utnämning.

Första stycket i denna punkt samt punkterna 4–7 ska gälla alla som ingår i den verkställande ledningen samt de personer som rapporterar direkt till dem i frågor som rör drift, underhåll eller utveckling av nätet.

Artikel 49

Tillsynsorgan

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för sådana beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på delägarnas tillgångar hos den systemansvarige för överföringssystemet, särskilt beslut om godkännande av de årliga och de mer långsiktiga finansieringsplanerna, den systemansvariges skuldsättningsgrad och utdelningar till delägarna. De beslut som faller inom tillsynsorganets ansvarsområde ska inte omfatta sådana beslut som rör den systemansvariges dagliga verksamhet och den dagliga förvaltningen av nätet eller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

2. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder tredje parts delägare och, om så föreskrivs i nationell rätt, företrädare för andra intressenter, såsom anställda hos den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Artikel 48.2 första stycket och artikel 48.3–48.7 ska tillämpas på minst hälften av tillsynsorganets ledamöter minus en.

Artikel 48.2 andra stycket b ska tillämpas på alla ledamöter i tillsynsorganet.

Artikel 50

Regelefterlevnadsprogram och regelefterlevnadsansvarig

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem upprättar och genomför ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att diskriminerande beteende inte förekommer och att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt. Regelefterlevnadsprogrammet ska ange de anställdas specifika skyldigheter att uppfylla dessa mål. Regelefterlevnadsprogrammet ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter ska efterlevnaden av programmet kontrolleras på ett oberoende sätt av en regelefterlevnadsansvarig.

2. Den regelefterlevnadsansvariga ska utses av tillsynsorganet efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får vägra att godkänna den regelefterlevnadsansvariga endast om denna inte visar tillräckligt oberoende eller tillräcklig yrkesmässig kapacitet. Den regelefterlevnadsansvariga får vara en fysisk eller en juridisk person. Artikel 48.2–48.8 ska tillämpas på den regelefterlevnadsansvariga.

3. Den regelefterlevnadsansvariga ska ansvara för att

- a) kontrollera genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet,
- b) utarbeta en årsrapport med de åtgärder som har vidtagits för att genomföra regelefterlevnadsprogrammet och överlämna den till tillsynsmyndigheten,
- c) rapportera till tillsynsorganet och utfärda rekommendationer om regelefterlevnadsprogrammet och dess genomförande,
- d) underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella betydande överträdelse i samband med genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet och
- e) rapportera till tillsynsmyndigheten om eventuella kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.

4. Den regelefterlevnadsansvariga ska förelägga tillsynsmyndigheten föreslagna beslut om investeringsplanen och om enskilda investeringar i nätet. Detta ska ske senast när företagsledningen och/eller det behöriga administrativa organet för den systemansvarige för överföringssystemet överlämnar dem till tillsynsorganet.

5. När det vertikalt integrerade företaget under bolagsstämman eller genom omröstning bland det utnämnda tillsynsorganets ledamöter har motsatt sig antagandet av ett beslut så att detta hindrar eller försenar investeringar som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska den regelefterlevnadsansvariga rapportera om detta till tillsynsmyndigheten, som då ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 51.

6. De villkor som reglerar den regelefterlevnadsansvarigas uppdrag och anställningsvillkor, inbegripet uppdragets varaktighet, ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Villkoren ska säkerställa den regelefterlevnadsansvarigas oberoende, bland annat genom att tillhandahålla alla de resurser som krävs för den regelefterlevnadsansvariga ska kunna fullgöra sina uppgifter. Under uppdragsperioden får den regelefterlevnadsansvariga inte ha något annat direkt eller indirekt yrkesmässigt uppdrag, ansvar eller intresse i eller med någon del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

7. Den regelefterlevnadsansvarige ska regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsmyndigheten och ha rätt att regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsorganet för den systemansvarige för överföringssystemet.

8. Den regelefterlevnadsansvariga får delta i alla möten i företagsledningen eller de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet, i tillsynsorganets möten och vid bolagsstämman. Den regelefterlevnadsansvariga ska delta i alla möten där följande frågor diskuteras:

- a) Villkor för tillträde till nätet, enligt förordning (EU) 2019/943, särskilt vad gäller tariffer, tjänster för tredjepartstillträde, kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning, transparens, stöd tjänster och sekundärmarknader.
- b) Projekt som genomförs för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, bl.a. sammanlänknings och investeringar i nätanlutningar.
- c) Sådana inköp och sådan försäljning av energi som krävs för överföringssystemets drift.

9. Den regelefterlevnadsansvarige ska övervaka att den systemansvarige för överföringssystemet följer artikel 41.

10. Den regelefterlevnadsansvarige ska ha tillgång till alla relevanta uppgifter och till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet samt till all information som behövs för att kunna fullgöra sin uppgift.

11. Den regelefterlevnadsansvarige ska utan förnanmälan ges tillträde till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet.

12. Efter tillsynsmyndighetens förhandsgodkännande får tillsynsorganet säga upp den regelefterlevnadsansvariga. Tillsynsorganet ska på begäran av tillsynsmyndigheten säga upp den regelefterlevnadsansvariga om denna uppvisar bristande oberoende eller bristande yrkesmässig kapacitet.

Artikel 51

Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut

1. Systemansvariga för överföringssystem ska minst vartannat år, efter att ha samrått med alla berörda intressenter, till tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan. Denna nätutvecklingsplan ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera systemets ändamålsenlighet och försörjningstryggheten. Den systemansvarige för överföringssystemet ska offentliggöra den tioåriga nätutvecklingsplanen på sin webbplats.
 2. Den tioåriga nätutvecklingsplanen ska särskilt
 - a) för marknadsaktörerna ange de viktigaste överföringsinfrastrukturer som behöver byggas ut eller uppgraderas under de kommande tio åren,
 - b) innehålla alla investeringar som det redan beslutats om och fastställa nya investeringar som ska verkställas under de kommande tre åren samt
 - c) ange en tidsfrist för alla investeringsprojekt.
 3. När den tioåriga nätutvecklingsplanen utarbetas ska den systemansvarige för överföringssystemet ta full hänsyn till den potential som användningen av efterfrågeflexibilitet, energilagringsanläggningar och andra resurser erbjuder som alternativ till en utbyggnad av systemet, liksom den förväntade förbrukningen och handeln med andra länder samt investeringsplanerna för unionstäckande och regionala nät.
 4. Tillsynsmyndigheten ska hålla öppna och transparenta samråd med alla nuvarande och potentiella systemanvändare om den tioåriga nätutvecklingsplanen. Av personer och företag som hävdar att de är potentiella systemanvändare får det krävas att de underbygger sådana påståenden. Tillsynsmyndigheten ska offentliggöra resultatet av samrådsprocessen, särskilt eventuella investeringsbehov.
 5. Tillsynsmyndigheten ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen omfattar alla investeringsbehov som fastställts under samrådsprocessen, och huruvida den överensstämmer med den icke-bindande unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplan (nedan kallad *unionsomfattande nätutvecklingsplan*) som avses i artikel 30.1 b i förordning (EU) 2019/943. Om det uppstår några tvivel om överensstämmelse med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska tillsynsmyndigheten samråda med Acer. Tillsynsmyndigheten får kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ändrar sin tioåriga nätutvecklingsplan.
- De behöriga nationella myndigheterna ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen överensstämmer med den nationella energi- och klimatplan som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999.
6. Tillsynsmyndigheten ska övervaka och utvärdera genomförandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen.
 7. För det fall den systemansvarige för överföringssystemet av någon annan orsak än tvingande orsaker som ligger utanför dennas kontroll inte verkställer en investering som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten är skyldig att vidta minst en av följande åtgärder för att säkerställa att investeringen i fråga görs, om den fortfarande är relevant på grundval av den senaste tioåriga nätutvecklingsplanen:
 - a) Kräva att den systemansvarige för överföringssystemet verkställer den aktuella investeringen.
 - b) Anordna ett anbudsförfarande som är öppet för alla investerare för investeringen.
 - c) Förpliktiga den systemansvarige för överföringssystemet att godta en kapitalökning för att finansiera nödvändiga investeringar och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.
 8. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 b får den kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska godta ett eller flera av följande alternativ:
 - a) Finansiering från en tredje part.
 - b) Konstruktion utförd av en tredje part.

- c) Egen konstruktion av den nya tillgången i fråga.
- d) Egen drift av den nya tillgången i fråga.

Den systemansvarige för överföringssystemet ska tillhandahålla investerarna all information som behövs för att göra investeringen, ansluta nya tillgångar till överföringsnätet och i allmänhet på bästa sätt vinnlagga sig om att underlätta genomförandet av investeringsprojektet.

Relevanta finansieringsarrangemang ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande.

- 9. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 ska de relevanta tariffbestämmelserna omfatta investeringskostnaderna i fråga.

Avsnitt 4

Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystem

Artikel 52

Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystem

1. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem ska det certifieras i enlighet med förfarandena i punkterna 4, 5 och 6 i denna artikel och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.
2. Företag som av tillsynsmyndigheten, med tillämpning av nedanstående certifieringsförfarande, intygas uppfylla kraven i artikel 43, ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till systemansvariga för överföringssystem. Utnämningen av systemansvariga för överföringssystem ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.
3. Systemansvariga för överföringssystem ska till tillsynsmyndigheten anmäla alla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 43.
4. Tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att systemansvariga för överföringssystem fortlöpande uppfyller kraven i artikel 43. För att säkerställa att kraven är uppfyllda ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande:
 - a) Efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet i enlighet med punkt 3.
 - b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring av rättigheter gentemot eller inflytande över ägare av eller systemansvariga för överföringssystem kan leda till överträdelse av artikel 43, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse har skett.
 - c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.
5. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från den dag då denna inkom med anmälan eller då kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som anges i punkt 6 har avslutats.
6. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem till kommissionen, och förse kommissionen med all relevant information avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.
7. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen får från systemansvariga för överföringssystem och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet begära sådan information som är relevant för utförandet av deras uppgifter enligt denna artikel.
8. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Artikel 53

Certifiering i förhållande till tredjeländer

1. Om certifiering begärs av ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer ska tillsynsmyndigheten underrätta kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över överföringssystemet eller den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från och med den dag då den systemansvarige inkommer med anmälan. Tillsynsmyndigheten ska vägra certifiering

- a) om det inte har visats att den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och
- b) om det inte har visats för tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet som har utnämnts av medlemsstaten att ett beviljande av certifiering inte kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i medlemsstaten och unionen. När denna fråga beaktas ska tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ta hänsyn till
 - i) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet,
 - ii) medlemsstatens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt avtal som ingåtts med tredjelandet, i den mån avtalen överensstämmer med unionsrätten, och
 - iii) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

4. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla beslutet till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

5. Medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten eller den utnämnda behöriga myndighet som avses i punkt 3 b, innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering, begär ett yttrande från kommissionen om huruvida

- a) den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och
- b) ett beviljande av certifiering kan äventyra energitryggheten i unionen.

6. Kommissionen ska behandla den begäran som avses i punkt 5 så snart den har mottagits. Inom två månader från det att begäran har mottagits ska kommissionen avge sitt yttrande till tillsynsmyndigheten eller, om begäran har inkommit från den utnämnda behöriga myndigheten, till den myndigheten.

När kommissionen utarbetar sitt yttrande får den begära in synpunkter från Acer, den berörda medlemsstaten och berörda parter. Om kommissionen framställer en sådan begäran ska tvåmånadersperioden förlängas med två månader.

Om kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som avses i första och andra styckena ska den inte anses ha några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

7. När kommissionen bedömer huruvida den kontroll som utövas av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i unionen ska den beakta

- a) de särskilda omständigheterna i fallet och i det eller de berörda tredjeländerna, och
- b) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet eller tredjeländerna enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet.

8. Tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom två månader från utgången av den period som avses i punkt 6. När tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut ska den ta största hänsyn till kommissionens yttrande. I varje fall ska medlemsstaterna ha rätt att vägra certifiering när beviljande av certifiering äventyrar energitryggheten i den egna medlemsstaten eller i en annan medlemsstat. När en medlemsstat har utnämmt en annan behörig nationell myndighet för att göra den bedömning som avses i punkt 3 b, kan medlemsstaten kräva att tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut i överensstämmelse med den behöriga nationella myndighetens bedömning. Tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans. Om det slutliga beslutet avviker från kommissionens yttrande ska den berörda medlemsstaten tillhandahålla och offentliggöra skälen för beslutet tillsammans med beslutet.

9. Inget i denna artikel ska påverka medlemsstaternas rätt att i enlighet med unionsrätten utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten.

10. Denna artikel ska, med undantag av punkt 3 a, också tillämpas på medlemsstater som omfattas av ett undantag enligt artikel 66.

Artikel 54

Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för överföringssystem

1. Systemansvariga för överföringssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.
2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för överföringssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringsanläggningar om dessa är helt integrerade nätkomponenter, förutsatt att tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts en rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.
 - b) Sådana anläggningar och icke frekvensrelaterade stödtjänster används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, men anläggningarna är nödvändiga för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av överföringssystemet.
 - c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag, gjort en förhandsbedömning av anbudsförfarandets tillämplighet, inbegripet anbudsförfarandets villkor, och lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för överföringssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Beslutet att bevilja undantag ska anmälas till kommissionen och Acer tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

4. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringsanläggningar för att bedöma potentiell tillgång till och intresse hos andra parter av investeringar i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för överföringssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för det förfarandet får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för överföringssystem får rimlig kompensation, särskilt för restvärdet av sina investeringar i energilagringsanläggningarna.

5. Punkt 4 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringsanläggningar med ett slutgiltigt investeringsbeslut förrän 2024, förutsatt att dessa batterilagringsanläggningar

- a) ansluts till nätet senast två år därefter,
- b) integreras i överföringssystemet,

- c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Avsnitt 5

Särredovisning samt transparens i bokföringen

Artikel 55

Tillgång till räkenskaper

1. Medlemsstaterna eller varje behörig myndighet som de utnämner, inklusive de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 57, ska, i den utsträckning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, ha tillgång till elföretagens räkenskaper i enlighet med artikel 56.
2. Medlemsstaterna och varje utnämnd behörig myndighet, inklusive tillsynsmyndigheterna, ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt. Medlemsstaterna får föreskriva att sådan information ska offentliggöras om detta offentliggörande är nödvändigt för att de behöriga myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 56

Särredovisning

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att elföretagens bokföring genomförs i enlighet med punkterna 2 och 3.
2. Elföretag ska, oberoende av ägartyp och juridisk form, upprätta, låta genomgå revision och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts i enlighet med direktiv 2013/34/EU.

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av den tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

3. Elföretag ska i sin interna bokföring särredovisa överförings- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. De ska också, eventuellt i en sammanställd redovisning, redovisa andra elverksamheter som inte avser överföring eller distribution. Inkomster från ägande av överförings- eller distributions-systemet ska specificeras i bokföringen. Vid behov ska elföretagen upprätta en sammanställd redovisning för annan verksamhet som inte avser el. Den interna redovisningen ska omfatta en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhetsgren.

4. Den revision som avses i punkt 2 ska särskilt verifiera att den i punkt 3 angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner har fullgjorts.

KAPITEL VII

TILLSYNSMYNDIGHETER

Artikel 57

Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende

1. Varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå.
2. Punkt 1 ska inte påverka utnämningen av andra tillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

3. Genom undantag från punkt 1 kan en medlemsstat utnämna tillsynsmyndigheter för små system på ett geografiskt separat område vars elförbrukning 2008 understeg 3 % av den samlade elförbrukningen i den medlemsstat där området är beläget. Det undantaget ska inte påverka utnämningen av en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

4. Medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I det syftet ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten, när den utför de uppgifter som den tilldelas genom detta direktiv och tillhörande lagstiftning,

a) är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter,

b) säkerställer att dess personal och de personer som ansvarar för dess ledning

i) agerar oberoende av marknadsintressen, och

ii) inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller någon annan offentlig eller privat enhet när de utför sina tillsynsuppgifter. Det kravet inkräktar inte på ett i förekommande fall nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdar och som inte avser tillsynsskyldigheter eller tillsynsbefogenheter enligt artikel 59.

5. För att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna i synnerhet säkerställa

a) att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ,

b) att tillsynsmyndigheten har de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt,

c) att tillsynsmyndigheten har ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande,

d) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång,

e) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier genom ett oberoende och opartiskt förfarande som säkerställer att kandidaterna har nödvändig kompetens och erfarenhet för berörda positioner inom tillsynsmyndigheten,

f) att det finns bestämmelser om intressekonflikter och att konfidentialitetsskyldigheterna sträcker sig längre än mandatperioden för ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, mandatperioden för tillsynsmyndighetens högsta ledning,

g) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning endast kan avsättas på grundval av fastställda transparenta kriterier.

Med avseende på första stycket d ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse saknas, medlemmar av högsta ledningen kan under ämbets tiden avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

6. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheternas räkenskaper ska kontrolleras i efterhand av en oberoende revisor.

7. Senast den 5 juli 2022 och därefter vart fjärde år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om de nationella myndigheternas efterlevnad av principen om oberoende, som anges i denna artikel.

Artikel 58

Tillsynsmyndighetens allmänna mål

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den, inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 59, i nära samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheter, liksom myndigheter, inbegripet tillsynsmyndigheter, från angränsande medlemsstater och, i förekommande fall, angränsande tredjeländer, och utan att inkräkta på deras behörighet, vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål:

- a) I nära samarbete med andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter, kommissionen och Acer främja en konkurrenskraftig, flexibel, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för el i unionen, och ett verkligt öppnande av marknaden för samtliga kunder och leverantörer i unionen, och säkerställa lämpliga förutsättningar för en effektiv och tillförlitlig drift av elnäten, med beaktande av de långsiktiga målen.
- b) Utveckla konkurrenskraftiga och väl fungerande regionala gränsöverskridande marknader inom unionen för att uppnå de mål som avses i led a.
- c) Undanröja restriktioner för elhandeln mellan medlemsstater, inbegripet genom att utveckla den kapacitet för gränsöverskridande överföring som rimligen krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader, vilket kan underlätta elflödet inom hela unionen.
- d) Bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt utvecklas säkra, tillförlitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, samt främja systemens tillräcklighet och, i enlighet med allmänna energipolitiska mål, främja energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av el från förnybara energikällor och distribuerad produktion samt underlätta driften av dem i förhållande till andra energinät för gas eller värme.
- e) Underlätta för ny produktionskapacitet och nya energilagringsanläggningar att få tillträde till elnätet, i synnerhet genom att undanröja potentiella hinder för tillträdet för nya marknadsaktörer och el producerad från förnybara energikällor.
- f) Säkerställa att systemansvariga och systemanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten, särskilt energieffektiviteten, och främja marknadsintegreringen.
- g) Säkerställa att kunderna drar nytta av att deras nationella marknad fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå i nära samarbete med relevanta konsumentskyddsmyndigheter.
- h) Bidra till uppnåendet av en hög standard på samhällsomfattande tjänster och allmännyttiga tjänster på elleveransområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter leverantör är kompatibla.

Artikel 59

Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter

1. Tillsynsmyndigheten ska ha följande uppgifter:
 - a) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda.
 - b) Säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem och, i förekommande fall, ägare av sådana system, liksom alla elföretag och andra marknadsaktörer, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsöverskridande aspekter, samt enligt Acers beslut.

- c) I nära samarbete med övriga tillsynsmyndigheter säkerställa att Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsoverskridande aspekter, liksom Acers beslut, samt gemensamt fastställa fall där Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem inte har uppfyllt sina respektive skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter inledandet av samrådet i syfte att gemensamt fastställa att skyldigheterna inte har uppfyllts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.
- d) Godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster.
- e) Tillämpa nätföreskrifter och riktlinjer som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 genom nationella åtgärder eller, när så krävs, samordnade regionala eller unionsomfattande åtgärder.
- f) Samarbeta om gränsoverskridande frågor med tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna och med Acer, särskilt genom att delta i det arbete som bedrivs inom Acers tillsynsnämnd i enlighet med artikel 21 i förordning (EU) 2019/942.
- g) Följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av kommissionen och Acer.
- h) Säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör sammanlänkningskapacitet tillgänglig i största möjliga utsträckning i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2019/943.
- i) Årligen rapportera till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, kommissionen och Acer om sin verksamhet, inbegripet om hur dess uppgifter har utförts. Rapporten ska omfatta de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i denna artikel.
- j) Säkerställa att det inte förekommer någon korssubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans eller annan verksamhet som avser el eller verksamhet som inte avser el.
- k) Övervaka de investeringsplaner som de systemansvariga för överföringssystemen utarbetar och i sin årsrapport tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.
- l) Övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor utifrån en begränsad uppsättning indikatorer, och offentliggöra en nationell rapport vartannat år, med rekommendationer.
- m) Fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter samt övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet och se över den tidigare efterlevnaden av reglerna.
- n) Övervaka graden av transparens, också i grossistpriser, och säkerställa att elföretag fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens.
- o) Övervaka graden av och effektiviteten i marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutkundsnivå, även när det gäller elbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för forskotts betalning, effekten av avtal med dynamiska elpriser och användningen av smarta mätersystem, andel kunder som byter leverantör, andel kunder som kopplas bort från elnätet, avgifterna för underhållstjänster, och utförandet av underhållstjänster, förhållandet mellan hushålls- och grossistpriser, utvecklingen av nättariffer och nätavgifter och hushållskunders klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, inbegripet genom att tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.
- p) Övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, däribland exklusivitetsklausuler, som kan hindra kunder från att teckna avtal med mer än en leverantör samtidigt eller begränsa deras möjligheter att göra detta, och i lämpliga fall underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor.
- q) Övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra anslutningar och reparationer.
- r) Tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att säkerställa att konsumentskyddsåtgärderna är effektiva och genomförs.

- s) Minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 5, och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.
 - t) Säkerställa icke-diskriminerande tillgång till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet, för alternativ användning, av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter i enlighet med artiklarna 23 och 24.
 - u) Övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för systemansvariga för överförings- och distributionssystem, leverantörer, kunder och andra marknadsaktörer enligt förordning (EU) 2019/943.
 - v) Övervaka investeringar i produktions- och lagringskapacitet med avseende på försörjningstrygghet.
 - w) Övervaka tekniskt samarbete mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem.
 - x) Bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter för de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.
 - y) Övervaka tillgängligheten för jämförelseverktyg som uppfyller kraven i artikel 14.
 - z) Övervaka undanröjandet av otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper.
2. Om så är föreskrivet i en medlemsstat får de övervakningsuppgifter som avses i punkt 1 utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten. I sådana fall ska den information som är resultatet av övervakningen göras tillgänglig för tillsynsmyndigheten så snart som möjligt.

Utan att inkräkta på den specifika befogenhet som den har och i överensstämmelse med principerna om bättre lagstiftning ska tillsynsmyndigheten, samtidigt som dess oberoende bibehålls, vid behov rådgöra med systemansvariga för överföringssystem och, när så är lämpligt, nära samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de utför de uppgifter som anges i punkt 1.

Eventuella godkännanden som ges av en tillsynsmyndighet eller av Acer i enlighet med detta direktiv ska inte påverka vederbörligen motiverad framtida användning av dess befogenheter enligt denna artikel eller sanktioner som påförs av andra berörda myndigheter eller av kommissionen.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna får de befogenheter som de behöver för att kunna utföra uppgifterna i denna artikel på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten åtminstone ha befogenheter att

- a) fatta bindande beslut om elföretag,
- b) undersöka hur elmarknaderna fungerar och att besluta om och införa eventuella nödvändiga och proportionella åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt; vid behov ska tillsynsmyndigheten också ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen,
- c) begära den information från elföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet,
- d) besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska besluta om sådana sanktioner, inbegripet befogenhet att besluta om eller föreslå att det beslutas om viten på upp till 10 % av den systemansvariges årliga omsättning eller upp till 10 % av det vertikalt integrerade företags årliga omsättning för den systemansvarige för överföringssystemet eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, och
- e) lämpliga undersökningsrättigheter och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt artikel 60.2 och 60.3.

4. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där Entso för el eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem har sitt säte ska ha befogenhet att införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för dessa enheter när de inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheten eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

5. Förutom de uppgifter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel ska den, när en oberoende systemansvarig har utnämnts enligt artikel 44,

- a) övervaka att överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter enligt den här artikeln samt utfärda sanktioner om skyldigheterna inte fullgörs i enlighet med punkt 3 d,
- b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare för att säkerställa att den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösningsmyndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare vid klagomål som lämnats av någondera parten i enlighet med artikel 60.2,
- c) utan att det påverkar förfarandet enligt artikel 44.2 c, för den första tioåriga nätutvecklingsplanen, godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som läggs fram minst vartannat år av den oberoende systemansvarige,
- d) säkerställa att tariffer för tillträde till nätet som den oberoende systemansvarige uppbär inkluderar sådan ersättning till nätägaren eller nätägarna som utgör en adekvat ersättning för nättillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar i dessa, förutsatt att de har gjorts på ett ekonomiskt och effektivt sätt,
- e) ha befogenhet att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige, och
- f) övervaka användningen av kapacitetsavgifter som den oberoende systemansvarige uppbär i enlighet med artikel 19.2 i förordning (EU) 2019/943.

6. Utöver de uppgifter och befogenheter som tilldelats tillsynsmyndigheten enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel, när en systemansvarig för överföringssystemet har utnämnts i enlighet med avsnitt 3 i kapitel VI, ska tillsynsmyndigheten tilldelas åtminstone följande uppgifter och befogenheter:

- a) Ålägga sanktioner i enlighet med punkt 3 d för diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.
- b) Övervaka kommunikationen mellan den systemansvarige för överföringssystemet och det vertikalt integrerade företaget i syfte att säkerställa att den systemansvarige uppfyller sina skyldigheter.
- c) Agera som tvistlösningsmyndighet mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet vad avser klagomål som framförts enligt artikel 60.2.
- d) Övervaka kommersiella och ekonomiska förbindelser, inklusive lån mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.
- e) Godkänna alla kommersiella och ekonomiska avtal mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, förutsatt att de följer marknadsvillkoren.
- f) Begära en motivering av det vertikalt integrerade företaget när det har anmälts av den regelefterlevnadsansvariga i enlighet med artikel 50.4; denna motivering ska särskilt innehålla uppgifter som visar att inget diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget har förekommit.
- g) Utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i det vertikalt integrerade företagens och den systemansvariges lokaler.
- h) Överlåta den systemansvariges samtliga eller specifika uppgifter på en oberoende systemansvarig som har utnämnts i enlighet med artikel 44 om den systemansvarige upprepade gånger underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt detta direktiv, särskilt vid upprepat diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

7. Utom i fall där Acer är behörig att fastställa och godkänna villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer enligt kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 i enlighet med artikel 5.2 i förordning (EU) 2019/942 till följd av att dessa bör samordnas, ska tillsynsmyndigheterna ansvara för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för
- a) anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder, varvid dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion,
 - b) tillhandahållande av stödtjänster, som ska utföras så ekonomiskt som möjligt och att ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag, varvid stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baserat på objektiva kriterier, samt
 - c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.
8. De metoder och villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras.
9. För att öka transparensen på marknaden och förse alla berörda parter med alla nödvändiga uppgifter och beslut eller förslag till beslut om de överförings- och distributionstariffer som avses i artikel 60.3 ska tillsynsmyndigheterna offentliggöra med den detaljerade metod och de underliggande kostnader som användes vid beräkningen av nättarifferna i fråga, samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.
10. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella elnät och sammanlänkningsnät och hur reglerna för hantering av överbelastning genomförs. För detta ändamål ska systemansvariga för överföringssystem eller marknadsaktörerna översända sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får begära ändringar av dessa regler.

Artikel 60

Beslut och klagomål

1. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att vid behov begära att systemansvariga för överförings- och distributionssystem ändrar villkoren, inbegripet de tariffer och metoder som avses i artikel 59 i detta direktiv, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943. I händelse av att fastställandet av överförings- och distributionstariffer försenas ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att fastställa eller godkänna preliminära överförings- och distributionstariffer, eller metoder för att beräkna dessa, och att fatta beslut om lämpliga kompensationsåtgärder om de slutliga tarifferna eller metoderna avviker från dessa preliminära tariffer eller metoder.
2. Varje part som har ett klagomål mot en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem angående den systemansvariges skyldigheter enligt detta direktiv får inge klagomålet till tillsynsmyndigheten, som i egenskap av tvistlösande myndighet ska fatta ett beslut inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader om tillsynsmyndigheten begär ytterligare upplysningar. Den förlängda perioden får förlängas ytterligare om den klagande samtycker till detta. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara bindande så länge det inte har upphävts vid ett överklagande.
3. Varje berörd part som har rätt att inge klagomål mot ett beslut om metoder som fattats i enlighet med artikel 59 eller, om tillsynsmyndigheten är skyldig att samråda, mot de föreslagna tarifferna eller metoderna, får inom två månader från offentliggörandet av beslutet eller förslaget till beslut, eller en kortare period om medlemsstaterna föreskriver detta, inge ett klagomål för behandling. Ett sådant klagomål ska inte utgöra hinder för verkställighet.
4. Medlemsstaterna ska inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning. Dessa mekanismer ska beakta bestämmelserna i EUF-fördraget, särskilt artikel 102.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell lagstiftning, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmer om konfidentialitet som föreskrivs i detta direktiv inte följs.

6. Klagomål enligt punkterna 2 och 3 ska inte påverka rätten att överklaga enligt unionsrätten eller den nationella lagstiftningen.
7. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara fullt motiverade för att medge rättslig prövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.
8. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av en tillsynsmyndighet rätt att överklaga hos ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Artikel 61

Regionalt samarbete mellan tillsynsmyndigheter beträffande gränsöverskridande frågor

1. Tillsynsmyndigheterna ska föra nära samråd och samarbeta med varandra, och särskilt med Acer, och ska bistå varandra och Acer med sådan information som krävs för att de ska fullgöra sina uppgifter enligt detta direktiv. När det gäller den information som utbyts ska den mottagande myndigheten säkerställa samma grad av konfidentialitet som den som krävs av den myndighet som lämnade informationen.
2. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta åtminstone regionalt för att
 - a) främja utformningen av operativa arrangemang för att möjliggöra en optimal näthantering, främja gemensamma elbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet, liksom för att möjliggöra en adekvat nivå av sammanlänkningskapacitet, inbegripet genom ny sammanlänkning, inom regionen och mellan regioner så att en effektiv konkurrens kan utvecklas och leveranssäkerheten kan förbättras, utan diskriminering mellan leverantörer i de olika medlemsstaterna,
 - b) samordna en gemensam tillsyn över enheter som utför funktioner på regional nivå,
 - c) i samarbete med andra berörda myndigheter samordna den gemensamma tillsynen över nationella, regionala och europeiska resurstillräcklighetsbedömningar,
 - d) samordna utarbetandet av alla nätföreskrifter och riktlinjer som gäller för relevanta systemansvariga för överföringssystem och för andra marknadsaktörer, och
 - e) samordna utarbetandet av regler för hanteringen av överbelastning.
3. Tillsynsmyndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra i syfte att främja tillsynssamarbetet.
4. De åtgärder som avses i punkt 2 ska vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att det påverkar deras specifika befogenheter.
5. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 med avseende på att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med Acer.

Artikel 62

Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter med avseende på regionala samordningscentrum

1. De regionala tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska, i nära inbördes samordning,
 - a) godkänna förslaget om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35.1 i förordning (EU) 2019/943,
 - b) godkänna kostnaderna för verksamheten vid de regionala samordningscentrumen, som ska bäras av de systemansvariga för överföringssystemen och beaktas vid beräkningen av tariffer, förutsatt att de är rimliga och lämpliga,

- c) godkänna processen för gemensamt beslutsfattande,
- d) säkerställa att de regionala samordningscentrumen förfogar över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och utföra sina uppgifter på ett oberoende och opartiskt sätt,
- e) tillsammans med andra tillsynsmyndigheter i en systemdriftsregion föreslå vilka eventuella ytterliga uppgifter och beslutsbefogenheter som systemdriftsregionens medlemsstater ska tilldela de regionala samordningscentrumen,
- f) se till att skyldigheterna enligt detta direktiv och annan relevant unionslagstiftning uppfylls, särskilt i fråga om gränsöverskridande frågor, och gemensamt fastställa fall där de regionala samordningscentrumen inte har uppfyllt sina skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter det att samrådet inletts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.
- g) övervaka hur systemsamordningen fungerar och årligen rapportera till Acer om detta i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2019/943.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som avses i punkt 1 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheterna åtminstone ha befogenhet att
- a) begära information från regionala samordningscentrum,
- b) utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör regionala samordningscentrum,
- c) fatta gemensamma bindande beslut om regionala samordningscentrum.
3. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där det regionala samordningscentrumet har sitt säte ska ha befogenhet att påföra effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för de regionala samordningscentrum som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller ska ha befogenhet att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

Artikel 63

Överensstämmelse med nätföreskrifterna och riktlinjerna

1. Varje tillsynsmyndighet och kommissionen får begära ett yttrande från Acer angående huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med nätföreskrifterna och de riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943.
2. Acer ska inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran avge sitt yttrande till den tillsynsmyndighet som har begärt det eller till kommissionen och till den tillsynsmyndighet som har fattat det aktuella beslutet.
3. Om den tillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer Acers yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska Acer informera kommissionen om detta.
4. Varje tillsynsmyndighet får informera kommissionen om den anser att ett beslut som fattats av en annan tillsynsmyndighet och som är relevant för gränsöverskridande handel inte överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 inom två månader från dagen för det beslutet.
5. Om kommissionen, inom två månader från att ha informerats av Acer i enlighet med punkt 3 eller av en tillsynsmyndighet i enlighet med punkt 4, eller på eget initiativ inom tre månader från dagen för beslutet, finner att det allvarligt kan betvivlas att tillsynsmyndighetens beslut överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943, får kommissionen besluta att undersöka ärendet ytterligare. Kommissionen ska i sådana fall uppmana tillsynsmyndigheten och parterna i förfarandet hos tillsynsmyndigheten att yttra sig.

6. Om kommissionen beslutar att undersöka ärendet ytterligare ska den inom fyra månader från dagen för beslutet fatta ett slutgiltigt beslut om att
 - a) inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut, eller
 - b) begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att nätföreskrifterna och riktlinjerna inte har följts.
7. Om kommissionen inte har beslutat att undersöka ärendet ytterligare eller inte fattar något slutgiltigt beslut inom den tidsgräns som fastställs i punkt 5 respektive punkt 6 ska det anses att den inte har några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.
8. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut som ålägger den att återkalla sitt beslut inom två månader, och ska informera kommissionen om detta.
9. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 för att komplettera detta direktiv med avseende på att fastställa riktlinjer för det förfarande som ska följas vid tillämpningen av denna artikel.

Artikel 64

Bevarande av information

1. Medlemsstaterna ska kräva att leverantörer under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner gällande elleveransavtal och elderivat med grossister och systemansvariga för överföringssystem tillgängliga för de nationella myndigheterna, inklusive tillsynsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen, för fullgörandet av deras uppgifter.
2. Uppgifterna ska innehålla information om relevanta transaktioner, såsom regler om löptid, tillhandahållande och fullgörande samt information om mängd, datum och tider för verkställande, transaktionspriser och metoder för att identifiera den berörda grossisten, liksom specificerad information om alla elleveransavtal och elderivat som inte har fullgjorts.
3. Tillsynsmyndigheten får besluta att göra delar av denna information tillgängliga för marknadsaktörer, förutsatt att kommersiellt känslig information om enskilda marknadsaktörer eller individuella transaktioner inte lämnas ut. Denna punkt får inte tillämpas på information om finansiella instrument som omfattas av direktiv 2014/65/EU.
4. Denna artikel medför inte ytterligare skyldigheter gentemot de myndigheter som avses i punkt 1 för de enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU.
5. Om de myndigheter som avses i punkt 1 behöver tillgång till de uppgifter som innehas av enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU, ska de ansvariga myndigheterna enligt det direktivet tillhandahålla dem de begärda uppgifterna.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 65

Lika villkor

1. De åtgärder som medlemsstaterna får vidta enligt detta direktiv för att säkerställa lika villkor ska vara förenliga med EUF-fördraget, särskilt artikel 36, och unionsrätten.
2. De åtgärder som avses i punkt 1 ska vara proportionella, icke-diskriminerande och transparenta. Dessa åtgärder får bara vidtas efter anmälan till kommissionen och med kommissionens medgivande.
3. Kommissionen ska reagera på den anmälan som avses i punkt 2 inom två månader från anmälnans mottagande. Denna period ska börja dagen efter det att fullständig information har erhållits. Om kommissionen inte har reagerat inom denna tvåmånadersperiod ska det anses att kommissionen inte har några invändningar mot de anmälda åtgärderna.

Artikel 66

Undantag

1. Medlemsstater som kan visa att det har uppstått påtagliga problem för driften av deras små sammanlänkade system och små enskilda system får ansöka hos kommissionen om undantag från tillämpliga bestämmelser i artiklarna 7 och 8 i kapitlen IV, V och VI.

Små enskilda system och Frankrike, med avseende på Korsika, får också ansöka om undantag från artiklarna 4, 5 och 6.

Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om sådana ansökningar innan den fattar beslut, med beaktande av respekten för konfidentialitet.

2. Undantag beviljade av kommissionen som avses i punkt 1 ska vara tidsbegränsade och förenade med villkor som syftar till att öka konkurrensen och integrationen med den inre marknaden och som säkerställer att undantaget inte hindrar övergången till förnybar energi, större flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet.

För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, som inte kan sammanlänkas med unionens elmarknader, ska undantaget inte vara tidsbegränsat, och det ska vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi.

Beslutet att bevilja undantag ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Artikel 43 ska inte tillämpas på Cypern, Luxemburg och Malta. Därutöver ska artiklarna 6 och 35 inte tillämpas på Malta och artiklarna 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 och 52 ska inte tillämpas på Cypern.

I artikel 43.1 b ska begreppet *företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet* inte omfatta slutkunder som bedriver verksamhet inom produktion och/eller leverans av el, antingen direkt eller genom ett företag som de utövar kontroll över, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan, förutsatt att slutkunderna, inbegripet deras andel av el som produceras i kontrollerade företag, är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de säljer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

4. Till och med den 1 januari 2025, eller till och med ett senare datum som anges i ett beslut i enlighet med punkt 1 i denna artikel, ska artikel 5 inte tillämpas på Cypern och Korsika.

5. Artikel 4 ska inte tillämpas på Malta till och med den 5 juli 2027. Den perioden kan förlängas med ytterligare en period av högst åtta år. Förlängningen med ytterligare en period ska göras genom ett beslut enligt punkt 1.

Artikel 67

Utövande av delegering

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 4 juli 2019.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 61.5 och 63.9 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 68

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 69

Kommissionens övervakning, översyn och rapportering

1. Kommissionen ska övervaka och se över tillämpningen av detta direktiv och, som bilaga till den rapport om tillståndet i energiunionen som avses i artikel 35 i förordning (EU) 2018/1999, överlämna en övergripande lägesrapport till Europaparlamentet och rådet.
2. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över genomförandet av detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet. Om det är lämpligt ska kommissionen lägga fram ett lagstiftningsförslag tillsammans med, eller efter att ha lagt fram, rapporten.

Kommissionens översyn ska framför allt innefatta en bedömning av huruvida kunderna, framför allt utsatta eller energifattiga kunder, ges ett lämpligt skydd med stöd av detta direktiv.

Artikel 70

Ändringar till direktiv 2012/27/EU

Direktiv 2012/27/EU ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 9 ska ändras på följande sätt:

- a) Titeln ska ersättas med följande:

"Mätning för naturgas".

- b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

"1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukare av naturgas, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionellt till möjliga energibesparingar, till ett konkurrenskraftigt pris förses med individuella mätare som korrekt visar slutförbrukarens faktiska energiförbrukning och ger information om faktisk användningstid."

- c) Punkt 2 ska ändras på följande sätt:

- i) Inledningen ska ersättas med följande:

"2. När och i den utsträckning som medlemsstaterna inför smarta mätarsystem och introducerar smarta mätare för naturgas i enlighet med direktiv 2009/73/EG".

- ii) Leden c och d ska utgå.

2. Artikel 10 ska ändras på följande sätt:

a) Titeln ska ersättas med följande:

"Faktureringsinformation för naturgas".

b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

"1. När slutförbrukarna inte har sådana smarta mätare som avses i direktiv 2009/73/EG ska medlemsstaterna, senast den 31 december 2014, säkerställa tillförlitlig, korrekt faktureringsinformation för naturgas grundad på faktisk användning, i enlighet med punkt 1.1 i bilaga VII, i de fall där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart."

c) I punkt 2 ska första stycket ersättas med följande:

"2. Mätare som installerats i enlighet med direktiv 2009/73/EG ska möjliggöra tillhandahållande av korrekt faktureringsinformation grundad på faktisk användning. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har möjlighet att lätt få tillgång till kompletterande information om sin historiska användning så att de kan göra detaljerade självkontroller."

3. I artikel 11 ska titeln ersättas med följande:

"Kostnad för tillgång till mätar- och faktureringsinformation för naturgas".

4. I artikel 13 ska orden "artiklarna 7–11" ersättas med orden "artiklarna 7–11a".

5. Artikel 15 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 5 ska ändras på följande sätt:

i) Första och andra styckena ska utgå.

ii) Tredje stycket ska ersättas med följande:

"Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga XII."

b) Punkt 8 ska utgå.

6. I bilaga VII ska titeln ersättas med följande:

"Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation grundad på faktisk användning av naturgas".

Artikel 71

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 31 december 2020 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–5, 6.2, 6.3, 7.1, 8.2 j och l, 9.2, 10.2–10.12, 11–24, 26, 28, 29, 31–34, 36, 38.2, 40, 42, 46.2 d, 51, 54, 57–59, 61–63, 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 samt bilagorna I och II. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska emellertid sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa:

a) artikel 70.5 a senast den 31 december 2019,

b) artikel 70.4 senast den 25 oktober 2020.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 72

Upphävande

Direktiv 2009/72/EG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 1 januari 2021, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning av direktivet som anges i bilaga III.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga IV.

Artikel 73

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artiklarna 6.1, 7.2–7.5, 8.1, 8.2 a–i och k, 8.3, 8.4, 9.1, 9.3, 9.4, 9.5, 10.2–10.10, 25, 27, 30, 35, 37, 38.1, 38.3, 38.4, 39, 41, 43, 44, 45, 46.1, 46.2 a, b, c och e–h, 46.3–46.6, 47–50, 52, 53, 55, 56, 60, 64, 65 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.5 a ska tillämpas från och med den 1 januari 2020.

Artikel 70.4 ska tillämpas från och med den 26 oktober 2020.

Artikel 74

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 5 juni 2019.

På Europaparlamentets vägnar
A. TAJANI
Ordförande

På rådets vägnar
G. CIAMBA
Ordförande

BILAGA I

MINIMIKRAV FÖR FAKTURERING OCH FAKTURERINGSINFORMATION

1. Minimiinformation på fakturan och i faktureringsinformationen
 - 1.1 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan:
 - a) Det belopp som ska betalas och, om det är möjligt, en uppdelning av beloppet i komponenter, tillsammans med en tydlig angivelse av att alla energikällor också kan omfattas av incitament som inte finansieras av de avgifter som anges i uppdelningen av beloppet.
 - b) Förfalldag.
 - 1.2 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan och faktureringsinformationen:
 - a) Elförbrukningen under faktureringsperioden.
 - b) Leverantörens namn och kontaktuppgifter, inklusive telefonnummer och e-postadress till kundtjänst.
 - c) Tariffens beteckning.
 - d) I tillämpliga fall, avtalets slutdatum.
 - e) Uppgifter om möjligheter till och fördelar med leverantörsbyte.
 - f) Slutkundens byteskod eller unika identifieringskod för leveranspunkten.
 - g) Information om slutkundens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol, inklusive kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning som avses i artikel 26.
 - h) Den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 25.
 - i) En länk eller hänvisning till var det finns jämförelseverktyg enligt artikel 14.
 - 1.3 När fakturorna baseras på faktisk förbrukning eller fjärravläsning utförd av den systemansvarige ska följande information göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och regelbundna avräkningsfakturor:
 - a) Jämförelser i grafisk form mellan slutkundens nuvarande elförbrukning och förbrukningen under samma period föregående år.
 - b) Kontaktinformation för konsumentorganisationer, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om olika åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv.
 - c) Jämförelser med en normaliserad eller genom riktmarkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori.
2. Faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation:
 - a) Faktureringen baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år.
 - b) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt ska korrekt faktureringsinformation som baseras på faktisk förbrukning göras tillgänglig för slutkunden åtminstone var sjätte månad, eller en gång var tredje månad på begäran eller om slutkunden har valt elektronisk fakturering.

- c) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt, får skyldigheterna i leden a och b fullgöras med hjälp av ett system med regelbunden självavläsning, där slutkunden meddelar den systemansvarige de värden som avlästs från mätaren. Faktureringen eller faktureringsinformationen får inte baseras på uppskattad förbrukning eller en schablonavgift utom i fall där slutkunden inte har tillhandahållit någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall.
- d) När slutkunden har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning tillhandahållas minst varje månad. Den informationen får inte baseras på uppskattad via internet och ska uppdateras så ofta som de använda mätanordningarna och systemen tillåter.

3. Uppdelning av slutkundpriset i komponenter

Det pris som kunden betalar är summan av tre huvudkomponenter: en energi- och leveranskomponent, en nätkomponent (överföring och distribution) och en komponent som omfattar skatter, avgifter och övriga pålagor.

I de fall där fakturan visar hur slutkundpriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 (*) användas i hela unionen.

4. Tillgång till kompletterande information om historisk förbrukning

Om kompletterande information om historisk förbrukning finns tillgänglig ska medlemsstaterna kräva att den informationen, på begäran av slutkunden, görs tillgänglig för den leverantör eller tjänsteleverantör som slutkunden har utnämnt.

Om slutkunden har installerat en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska slutkunden lätt ha tillgång till kompletterande information om sin historiska förbrukning så att denne kan göra detaljerade självkontroller.

Kompletterande information om historisk förbrukning ska omfatta följande:

- a) Samlade uppgifter från åtminstone de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare. Uppgifterna ska motsvara de intervall för vilka regelbunden faktureringsinformation har tillhandahållits.
- b) Detaljerade uppgifter om användningstid för alla dagar, veckor, månader och år. Dessa uppgifter ska göras tillgängliga för slutkunderna i nära realtid via internet eller via mätargränssnittet för en period som minst omfattar de föregående 24 månaderna eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare.

5. Redovisning av energikällor

På fakturorna ska leverantörer ange bidraget från varje energikälla till den el som slutkunden köper i enlighet med elleveransavtalet (redovisning på produktnivå).

Följande information ska göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och i faktureringsinformationen, eller bifogas dessa dokument, eller så ska fakturorna och faktureringsinformationen innehålla en hänvisning till informationen:

- a) Varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga energimix som leverantören använt (på nationell nivå, dvs. i den medlemsstat där elleveransavtalet har ingåtts, liksom på leverantörens nivå om leverantören är verksam i flera medlemsstater) under det gångna året, på ett sätt som är begripligt och tydligt jämförbart.
- b) Information om inverkan på miljön av elframställningen från den sammanlagda energisammansättning som leverantören har använt under det föregående året, åtminstone när det gäller utsläpp av CO₂ och radioaktivt avfall.

Vad gäller andra stycket led a, för el som anskaffats på en elbörs eller importerats från ett företag som är beläget utanför unionen, får aggregerade uppgifter som börsen eller företaget tillhandahållit under föregående år användas.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

För redovisningen av el från högeffektiva kraftvärmeverk får ursprungsgarantier utfärdade i enlighet med artikel 14.10 i direktiv 2012/27/EU användas. Redovisningen av el från förnybara källor ska ske med hjälp ursprungsgarantier utom i de fall som avses i artikel 19.8 a och b i direktiv (EU) 2018/2001.

Tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den information som leverantörer tillhandahåller slutkunder i enlighet med denna punkt är tillförlitlig och att den på nationell nivå tillhandahålls på ett tydligt och jämförbart sätt.

—

BILAGA II

SMARTA MÄTARSYSTEM

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs smarta mätarsystem på deras territorier och att dessa mätarsystem kan göras till föremål för en ekonomisk bedömning av alla långsiktiga kostnader och all nytta de för med sig för marknaden och den enskilda konsumenten på lång sikt eller av vilken typ av smarta mätare som är ekonomiskt rimlig och kostnadseffektiv och vilken tidsfrist som är rimlig för distribution av dem.
2. En sådan bedömning ska beakta metoden för den kostnads-nyttoanalys och de funktionella minimikrav för smarta mätarsystem som föreskrivs i kommissionens rekommendation 2012/148/EU ⁽¹⁾, liksom bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga it-säkerhet och dataskydd.
3. Med utgångspunkt i denna bedömning ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat har föreskrivit detta, den utnämnda tillsynsmyndigheten, ta fram en tidsplan med ett mål på upp till tio år för införandet av smarta mätarsystem. Om införandet av smarta mätarsystem tillstyrks ska minst 80 % av slutkunderna ha ett smart mätarsystem antingen inom sju år från dagen för tillstyrkandet eller senast 2024 för de medlemsstater som har påbörjat ett systematiskt införande av smarta mätarsystem innan den 4 juli 2019.

⁽¹⁾ Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

BILAGA III

TIDSFRISTER FÖR INFÖRLIVANDE I NATIONELL RÄTT OCH DATUM FÖR TILLÄMPNING
(SOM DET HÄNVISAS TILL I ARTIKEL 72)

Direktiv	Tidsfrist för införlivande	Datum för tillämpning
Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55)	3 mars 2011	3 september 2009

BILAGA IV
JÄMFÖRELSETABELL

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
—	Artikel 3
Artiklarna 33 och 41	Artikel 4
—	Artikel 5
Artikel 32	Artikel 6
Artikel 34	Artikel 7
Artikel 7	Artikel 8
Artikel 8	—
Artikel 3.1	Artikel 9.1
Artikel 3.2	Artikel 9.2
Artikel 3.6	Artikel 9.3
Artikel 3.15	Artikel 9.4
Artikel 3.14	Artikel 9.5
Artikel 3.16	—
Artikel 3.4	Artikel 10.1
Bilaga I.1 a	Artikel 10.2 och 10.3
Bilaga I.1 b	Artikel 10.4
Bilaga I.1 c	Artikel 10.5
Bilaga I.1 d	Artikel 10.6 och 10.8
—	Artikel 10.7
Bilaga I.1 f	Artikel 10.9
Bilaga I.1 g	Artikel 10.10
Artikel 3.7	Artikel 10.11
Bilaga I.1 j	Artikel 10.12
Artikel 3.10	—
Artikel 4	—
Artikel 5	—
Artikel 6	—
—	Artikel 11
Artikel 3.5 a och bilaga I.1 e	Artikel 12
—	Artikel 13
—	Artikel 14
—	Artikel 15
—	Artikel 16
—	Artikel 17
—	Artikel 18
Artikel 3.11	Artikel 19.1
—	Artikel 19.2–19.6

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
—	Artikel 20
—	Artikel 21
—	Artikel 22
—	Artikel 23
—	Artikel 24
Artikel 3.12	Artikel 25
Artikel 3.13	Artikel 26
Artikel 3.3	Artikel 27
Artikel 3.7	Artikel 28.1
Artikel 3.8	Artikel 28.2
—	Artikel 29
Artikel 24	Artikel 30
Artikel 25	Artikel 31
—	Artikel 32
—	Artikel 33
—	Artikel 34
Artikel 26	Artikel 35
—	Artikel 36
Artikel 27	Artikel 37
Artikel 28	Artikel 38
Artikel 29	Artikel 39
Artikel 12	Artikel 40.1
—	Artikel 40.2–40.8
Artikel 16	Artikel 41
Artikel 23	Artikel 42
Artikel 9	Artikel 43
Artikel 13	Artikel 44
Artikel 14	Artikel 45
Artikel 17	Artikel 46
Artikel 18	Artikel 47
Artikel 19	Artikel 48
Artikel 20	Artikel 49
Artikel 21	Artikel 50
Artikel 22	Artikel 51
Artikel 10	Artikel 52
Artikel 11	Artikel 53
—	Artikel 54
Artikel 30	Artikel 55
Artikel 31	Artikel 56
Artikel 35	Artikel 57
Artikel 36	Artikel 58

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
Artikel 37.1	Artikel 59.1
Artikel 37.2	Artikel 59.2
Artikel 37.4	Artikel 59.3
—	Artikel 59.4
Artikel 37.3	Artikel 59.5
Artikel 37.5	Artikel 59.6
Artikel 37.6	Artikel 59.7
Artikel 37.8	—
Artikel 37.7	Artikel 59.8
—	Artikel 59.9
Artikel 37.9	Artikel 59.10
Artikel 37.10	Artikel 60.1
Artikel 37.11	Artikel 60.2
Artikel 37.12	Artikel 60.3
Artikel 37.13	Artikel 60.4
Artikel 37.14	Artikel 60.5
Artikel 37.15	Artikel 60.6
Artikel 37.16	Artikel 60.7
Artikel 37.17	Artikel 60.8
Artikel 38	Artikel 61
—	Artikel 62
Artikel 39	Artikel 63
Artikel 40	Artikel 64
Artikel 42	—
Artikel 43	Artikel 65
Artikel 44	Artikel 66
Artikel 45	—
—	Artikel 67
Artikel 46	Artikel 68
Artikel 47	Artikel 69
—	Artikel 70
Artikel 49	Artikel 71
Artikel 48	Artikel 72
Artikel 50	Artikel 73
Artikel 51	Artikel 74
—	Bilaga I.1–I.4
Artikel 3.9	Bilaga I.5
Bilaga I.2	Bilaga II
—	Bilaga III
—	Bilaga IV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2019/943

av den 5 juni 2019

om den inre marknaden för el

(omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 194.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 ⁽⁴⁾ har ändrats väsentligt flera gånger. Eftersom ytterligare ändringar ska göras, bör den förordningen av tydlighetsskäl omarbetas.
- (2) Energiunionen syftar till att ge slutkunder – hushåll och företag – säker, trygg, hållbar och konkurrenskraftig energi till ett överkomligt pris. Historiskt har elsystemet dominerats av vertikalt integrerade, ofta offentligt ägda monopol med stora centraliserade kärnkraftverk eller kraftverk för fossila bränslen. Den inre marknaden för el som steg för steg har genomförts sedan 1999, syftar till att skapa en faktisk valmöjlighet för alla konsumenter i unionen, nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna för att uppnå ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser och högre kvalitet på tjänsterna samt bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet. Den inre marknaden för el har ökat konkurrensen, särskilt på grossistnivån och i handeln mellan elområden. Den kvarstår som grunden för en effektiv energimarknad.
- (3) Unionens energisystem befinner sig mitt i sin mest genomgripande omvandling på årtionden och elmarknaden står i centrum av denna omvandling. Det gemensamma målet om minskade växthusgasutsläpp från energisystemet skapar nya möjligheter och utmaningar för marknadsaktörerna. Samtidigt ger den tekniska utvecklingen möjlighet till nya former av konsumentdeltagande och gränsöverskridande samarbete.
- (4) Denna förordning fastställer regler för att säkerställa funktionen hos den inre marknaden för el och inbegriper krav när det gäller utvecklingen av förnybara former av energi och miljöpolitik, framför allt särskilda regler för vissa typer av kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor, vad gäller balansansvar, dirigering och omdirigering samt ett tröskelvärde för koldioxidutsläpp för ny produktionskapacitet om den kapaciteten omfattas av temporära åtgärder för att säkerställa en nödvändig nivå av resurstillräcklighet, det vill säga en kapacitetsmekanism.
- (5) El från förnybara energikällor från mindre kraftproduktionsanläggningar bör ges prioriterad inmatning, antingen via en särskild prioriteringsordning i inmatningsmetoden eller genom rättsliga eller tillsynsmässiga krav på

⁽¹⁾ EUT C 288, 31.8.2017, s. 91.

⁽²⁾ EUT C 342, 12.10.2017, s. 79.

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 mars 2019 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 22 maj 2019.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 (EUT L 211, 14.8.2009, s. 15).

marknadsaktörer om att tillhandahålla denna el på marknaden. Prioriterad inmatning som har givits i systemdriftstjänsterna enligt samma ekonomiska villkor bör anses uppfylla kraven i denna förordning. Under alla omständigheter bör prioriterad inmatning anses vara förenlig med deltagande på elmarknaden för de kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor.

- (6) Statliga ingripanden, som ofta utformas utan samordning har lett till ökande snedvridning av grossistmarknaden för el, med negativa konsekvenser för investeringar och gränsöverskridande handel.
- (7) Förr var elkunder helt passiva och köpte ofta el till reglerade priser som inte hade något direkt samband med marknaden. I framtiden måste kunderna ges möjlighet att fullt ut delta på marknaden, på samma villkor som andra marknadsaktörer, och måste ges möjlighet att styra sin egen energikonsumtion. För att integrera allt större andelar förnybar energi bör det framtida elsystemet utnyttja alla tillgängliga möjligheter till flexibilitet, särskilt lösningar på efterfrågesidan och energilagring, och digitalisering genom att integrera innovativ teknik med elsystemen. För att uppnå effektiv utfasning av fossila bränslen till lägsta kostnad måste det framtida elsystemet också uppmuntra till energieffektivitet. Genomförandet av den inre energimarknaden genom en effektiv integrering av förnybar energi kan på lång sikt driva på investeringar och bidra till uppnåendet av målen för energunionen samt klimat- och energiramerna för 2030, såsom anges i kommissionens meddelande av den 22 januari 2014 med titeln *Den politiska ramen för klimat- och energifrågor för perioden 2020-2030*, och som fastställdes i de slutsatser som antogs vid Europeiska rådets möte den 23 och 24 oktober 2014.
- (8) Ökad marknadsintegrering och en övergång till en mer varierande elproduktion kräver ökade insatser för att samordna nationell energipolitik med grannländer och utnyttja möjligheterna till gränsöverskridande elhandel.
- (9) Regelverket har utvecklats så att elhandel kan ske i hela unionen. Denna utveckling har fått stöd genom antagandet av flera nätföreskrifter och riktlinjer för integrering av elmarknaderna. Dessa nätföreskrifter och riktlinjer innehåller bestämmelser om marknadsregler, systemdrift och nätanslutning. För att säkerställa full transparens och öka rättssäkerheten bör också de viktigaste principerna för marknadsfunktion och kapacitetstildelning inom tidsramarna för balans-, dagen före-, intradags- och förhandsmarknaden antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet och sammanföras i en enda unionslagstiftningsakt.
- (10) I artikel 13 i kommissionens förordning (EU) 2017/2195 ^(⁵) fastställs en process genom vilken systemansvariga för överföringssystem kan delegera samtliga eller en del av sina arbetsuppgifter till en tredje part. Systemansvariga för överföringssystem som delegerar sina arbetsuppgifter bör förbli ansvariga för att den här förordningen efterlevs. Medlemsstaterna bör dessutom kunna tilldela en tredje part uppgifter och skyldigheter. En sådan tilldelning bör vara begränsad till uppgifter och skyldigheter som utförs på nationell nivå, som avräkning av obalanser. En begränsad tilldelning bör inte leda till onödiga förändringar av de befintliga nationella systemen. De systemansvariga för överföringssystem bör dock förbli ansvariga för de uppgifter som de anförtrotts enligt artikel 40 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 ^(⁶).
- (11) För en effektiv och icke snedvridande prisbildning vid upphandlingen av balanskapacitet och balansenergi krävs att det på balansmarknaderna inte är kontrakt för balanskapacitet som bestämmer priset för balansenergi. Detta påverkar inte dirigeringsystem som använder en integrerad planeringsprocess i enlighet med förordning (EU) 2017/2195.
- (12) I artiklarna 18, 30 och 32 i förordning (EU) 2017/2195 fastställs att prissättningsmetoden för både standardprodukter och specifika produkter för balansenergi bör skapa positiva incitament för marknadsaktörerna när det gäller att hålla sin balans eller hjälpa till att återställa systembalansen i deras område för obalanspris, och därigenom minska systemobalanserna och kostnaderna för samhället. Sådan prissättning bör vara inriktad på att åstadkomma en ekonomiskt effektiv användning av efterfrågefleksibiliteten och andra balansresurser inom ramen för driftsäkerhetsgränser.

⁽⁵⁾ Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 av den 23 november 2017 om fastställande av riktlinjer för balanshållning avseende el (EUT L 312, 28.11.2017, s. 6).

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (se sidan 125 i detta nummer av EUT).

- (13) Integreringen av energibalansmarknaderna bör underlätta en välfungerande intradagsmarknad för att ge marknadsaktörerna möjlighet att balansera sig så nära realtid som möjligt, vilket möjliggörs med hjälp av de stängningstider för balansenergi som fastställs i artikel 24 i förordning (EU) 2017/2195. Endast de obalanser som återstår efter utgången av intradagsmarknaden bör balanseras av systemansvariga för överföringssystem med balansmarknaden. I artikel 53 i förordning (EU) 2017/2195 harmoniseras avräkningsperioden för obalanser till 15 minuter i unionen. Den harmoniseringen är avsedd att stödja intradagshandel och främja utvecklingen av flera handelsprodukter med samma leveransfönster.
- (14) För att göra det möjligt för de systemansvariga för överföringssystem att upphandla och använda balanskapacitet på ett effektivt, ekonomiskt och marknadsbaserat sätt behöver marknadsintegrering främjas. I det hänseendet föreskrivs i avdelning IV i förordning (EU) 2017/2195 tre metoder genom vilka de systemansvariga för överföringssystem får tilldela kapacitet mellan elområden i syfte att utbyta balanskapacitet och delning av reserver, när de stöds på grundval av en kostnads-nyttoanalys: den samoptimerade processen, den marknadsbaserade tilldelningsprocessen och den tilldelning som bygger på en analys av den ekonomiska effektiviteten. Den samoptimerade tilldelningsprocessen ska vara dagen före-baserad. Det är däremot möjligt att genomföra den marknadsbaserade tilldelningsprocessen om upphandlingen görs högst en vecka före tillhandahållandet av balanskapaciteten och att genomföra tilldelningen baserad på en ekonomisk lönsamhetsanalys om upphandlingen görs mer än en vecka före tillhandahållandet av balanskapaciteten, under förutsättning att de tilldelade volymerna är begränsade och att en bedömning görs årligen. När en metod för tilldelningsprocessen för kapacitet mellan elområden har godkänts av de relevanta tillsynsmyndigheterna kan två eller fler systemansvariga för överföringssystem redan tidigt börja tillämpa metoden för att de ska kunna få erfarenhet och för att möjliggöra en smidig tillämpning av den metoden genom fler systemansvariga för överföringssystem i framtiden. Tillämpningen av sådana metoder, bör dock harmoniseras av alla systemansvariga för överföringssystem för att främja marknadsintegrering.
- (15) I avdelning V i förordning (EU) 2017/2195 föreskrivs att det allmänna målet för avräkning av obalanser är att säkerställa att de balansansvariga parterna håller sin balans eller hjälper till att återställa systembalansen på ett effektivt sätt, och att ge marknadsaktörerna incitament att hålla eller hjälpa till att återställa systembalansen. För att göra balansmarknaderna och det övergripande energisystemet lämpligt för integreringen av ökande andelar intermittent förnybar energi, bör obalanspriserna spegla realtidsvärdet för energi. Alla marknadsaktörer bör vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i systemet, vilka utgör skillnaden mellan den tilldelade volymen och den slutliga ställningen på marknaden. För aggregatorer av efterfrågefleksibilitet består den tilldelade volymen av den energivolym som fysiskt aktiveras av de deltagande kundernas last, baserat på en definierad mätmetod och referensmetod.
- (16) I kommissionens förordning (EU) 2015/1222 (7) fastställs detaljerade riktlinjer för kapacitetstilldelning mellan elområden och för hantering av överbelastning på dagen före-marknaderna och intradagsmarknaderna, inklusive krav som avser inrättandet av gemensamma metoder för att bestämma de kapacitetsvolymerna som samtidigt är tillgängliga mellan elområden, kriterier för att bedöma effektivitet och en översynprocess för att fastställa elområden. Artiklarna 32 och 34 i förordning (EU) 2015/1222 föreskriver regler för översyn av elområdeskonfigurationer, artiklarna 41 och 54 föreskriver harmoniserade gränser för högsta och lägsta jämviktspriser för tidsramarna för dagen före- och intradagshandel, artikel 59 föreskriver regler för stängningstiderna för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden och artikel 74 föreskriver regler för metoder för att dela kostnader för omdirigering och motköp.
- (17) Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 (8) föreskriver detaljerade regler om kapacitetstilldelning mellan elområden på förhandsmarknaderna, inrättandet av en gemensam metod för att bestämma långsiktig kapacitet mellan elområden, inrättandet av en gemensam tilldelningsplattform på europeisk nivå som erbjuder långsiktiga överföringsrättigheter, och möjligheten att återlämna långsiktiga överföringsrättigheter för efterföljande förhandstilldelning av kapacitet eller att överlåta långsiktiga överföringsrättigheter mellan marknadsaktörer. Artikel 30 i förordning (EU) 2016/1719 föreskriver regler om terminsprodukter för risksäkring.

(7) Kommissionens förordning (EU) 2015/1222 av den 24 juli 2015 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (EUT L 197, 25.7.2015, s. 24).

(8) Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet (EUT L 259, 27.9.2016, s. 42).

- (18) Kommissionens förordning (EU) 2016/631 (*) föreskriver krav för nätanslutning av kraftproduktionsanläggningar till det sammanlänkade systemet, särskilt avseende synkrona kraftproduktionsmoduler, kraftparksmoduler och havsbaserade kraftparksmoduler. Dessa krav bidrar därför till att säkerställa rättvisa konkurrensvillkor på den inre marknaden för el, säkerställa systemsäkerheten och integrationen av el från förnybara energikällor och främja en unionsomfattande elhandel. I artiklarna 66 och 67 i förordning (EU) 2016/631 föreskrivs regler för ny teknik för elproduktion.
- (19) Elområden som speglar fördelningen av utbud och efterfrågan är en hörnsten i den marknadsbaserade elhandeln och en förutsättning för att metoderna för kapacitetstilldelning, inklusive den flödesbaserade metoden, ska nå sin fulla potential. Elområden bör därför fastställas på ett sätt så att marknadslikviditet, en effektiv hantering av överbelastningar och en allmänt effektiv marknad säkerställs. När en översyn av en befintlig elområdeskonfiguration inleds av en enda tillsynsmyndighet eller systemansvarig för överföringssystem med godkännande från dess behöriga tillsynsmyndighet för elområdet inom den systemansvarige för överföringssystemets kontrollområde, om elområdeskonfigurationen har försumbar inverkan på angränsande systemansvarigas kontrollområden, inklusive sammanlänkningar, och översynen av elområdeskonfigurationen är nödvändig för att förbättra effektiviteten, maximera möjligheterna till gränsöverskridande handel eller upprätthålla driftsäkerheten, bör den systemansvarige för överföringssystemet i det berörda kontrollområdet och den behöriga tillsynsmyndigheten vara den enda systemansvarige för överföringssystemet och den enda tillsynsmyndighet som deltar i översynen. Den berörda systemansvarige för överföringssystemet och den berörda tillsynsmyndigheten bör ge de angränsande systemansvariga för överföringssystem besked i förväg om översynen, och resultaten av översynen bör offentliggöras. Det bör vara möjligt att inleda en regional översyn av elområden till följd av en teknisk rapport om överbelastning i enlighet med artikel 14 i denna förordning eller i enlighet med de befintliga förfaranden som fastställs i förordning (EU) 2015/1222.
- (20) När regionala samordningscentrum gör en kapacitetsberäkning bör de maximera sin kapacitet med hänsyn till ekonomiskt rimliga korrigerande åtgärder och respektera driftsäkerhetsgränserna för systemansvariga för överföringssystem i kapacitetsberäkningsregionen. Om beräkningen inte ger en kapacitet som är lika med eller högre än den minimikapacitet som anges i denna förordning bör regionala samordningscentrum beakta alla tillgängliga kostsamma korrigerande åtgärder för att ytterligare öka kapaciteten upp till minimikapaciteten, inbegripet potential för omdirigering inom och mellan kapacitetsberäkningsregionerna, samtidigt som driftsäkerhetsgränserna för systemansvariga för överföringssystem i kapacitetsberäkningsregionen respekteras. De systemansvariga för överföringssystem bör på ett korrekt och transparent sätt rapportera om alla aspekter av kapacitetsberäkning i enlighet med denna förordning, och bör säkerställa att all information som skickas till regionala samordningscentrum är korrekt och ändamålsenlig.
- (21) Vid kapacitetsberäkning bör regionala samordningscentrum beräkna kapacitet mellan elområden med hjälp av sådana data från systemansvariga för överföringssystem som uppfyller driftsäkerhetsgränserna i systemansvariga för överföringssystem respektive kontrollområden. Systemansvariga för överföringssystem får besluta att avvika från den samordnade kapacitetsberäkningen om dess genomförande skulle leda till en överträdelse av driftsäkerhetsgränserna för nätelement i dess kontrollområde. De avvikelserna bör övervakas noggrant och rapporteras på ett öppet sätt för att förhindra missbruk och säkerställa att den volym av sammanlänkingskapacitet som ska göras tillgänglig för marknadsaktörerna inte är begränsad till att lösa överbelastning inom ett elområde. Om det finns en handlingsplan bör handlingsplanen ta hänsyn till avvikelser och hantera orsaken.
- (22) Grundläggande marknadsprinciper bör fastställas att elpriser ska bestämmas på grundval av tillgång och efterfrågan. Dessa priser bör ange när det behövs el och därmed tillhandahålla marknadsbaserade incitament till investeringar i flexibilitet, t.ex. flexibel produktion, sammanlänkning, efterfrågeflexibilitet eller energilagring.

(*) Kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer (EUT L 112, 27.4.2016, s. 1).

- (23) Samtidigt som utfasning av fossila bränslen i elsektorn, med energi från förnybara energikällor som håller på att bli en stor del av marknaden, är ett av målen för energiunionen, är det mycket viktigt att marknaden undanröjer befintliga hinder för gränsöverskridande handel och uppmuntrar till investeringar i stödjande infrastruktur, t.ex. mer flexibel produktion, sammanlänkning, efterfrågeflexibilitet och energilagring. För att stödja denna övergång till intermittent och decentraliserad produktion, och säkerställa att energimarknadens principer ligger till grund för unionens framtida elmarknader, är ett förnyat fokus på kortfristiga marknader och bristprissättning av avgörande betydelse.
- (24) Kortfristiga marknader förbättrar likviditet och konkurrens genom att ge fler resurser möjlighet att delta fullt ut på marknaden, särskilt resurser som är mer flexibla. En effektiv bristprissättning kommer att uppmuntra marknadsaktörerna att reagera på marknadens signaler och vara tillgängliga när de behövs som mest på marknaden och säkerställa att de kan täcka sina kostnader på grossistmarknaden. Det är därför mycket viktigt att säkerställa att administrativa och implicita pristak tas bort så att bristprissättning kan tillämpas. När de kortfristiga marknaderna och bristprissättningen är helt integrerade i marknadsstrukturen bidrar de till att andra marknadsnedvridande åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten, t.ex. kapacitetsmekanismer, kan tas bort. Samtidigt bör bristprissättning utan pristak på grossistmarknaden inte äventyra möjligheten till tillförlitliga och stabila priser för slutkunderna, framför allt hushållskunder, små och medelstora företag samt industrikunder.
- (25) Utan att det påverkar artiklarna 107, 108 och 109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) hindrar undantag från grundläggande marknadsprinciper, t.ex. balansansvar, marknadsbaserad dirigering eller omdirigering, flexibilitetssignalerna och utgör hinder för utvecklingen av lösningar i form av t.ex. energilagring, efterfrågeflexibilitet eller aggregering. Även om undantag fortfarande är nödvändiga för att undvika onödig administrativ börda för vissa marknadsaktörer, särskilt hushåll och små och medelstora företag, är omfattande undantag som gäller hela teknikformer inte förenliga med syftet att uppnå en marknadsbaserad och effektiv process för att fasa ut fossila bränslen, och bör därför ersättas av mer riktade åtgärder.
- (26) En fungerande konkurrens på den inre marknaden för el förutsätter icke-diskriminerande, transparenta och adekvata avgifter för användningen av nät och de sammanlänkande ledningarna i överföringsystemet.
- (27) En icke samordnad inskränkning av sammanlänkingskapaciteten begränsar i allt högre grad elhandeln mellan medlemsstaterna och har blivit ett allvarligt hinder för utvecklingen av en fungerande inre marknad för el. Den högsta kapacitetsnivån för sammanlänkningar och kritiska linjesegment bör därför göras tillgänglig, med efterlevnad av säkerhetsstandarderna för säker nätdrift, inklusive respekt för säkerhetsstandarderna för oförutsedda händelser (N-1). Det råder dock vissa begränsningar för fastställandet av kapacitetsnivån i ett sammankopplat nät. Tydliga miniminivåer för tillgänglig kapacitet för handel mellan elområden måste införas för att minska effekterna av ringflöden och interna överbelastningar i handeln mellan elområden och ge ett förutsägbart kapacitetsvärde för marknadsaktörerna. När den flödesbaserade metoden används bör minimikapaciteten fastställa den minsta andelen av kapaciteten för kritiska linjesegment för utbyte mellan och inom elområden, med respekt för driftssäkerhetsgränserna, som ska användas för samordnad kapacitetsberäkning enligt förordning (EU) 2015/1222, med beaktande av oförutsedda händelser. Den totala återstående andelen av kapaciteten får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden. Vid förutsebara problem för att säkerställa nätsäkerheten bör undantag dessutom vara möjliga under en begränsad övergångsfas. Dessa undantag bör åtföljas av en metod och projekt som erbjuder en långsiktig lösning.
- (28) Den överföringskapacitet på vilken kriteriet för minimikapacitet på 70 % ska tillämpas inom ramen för en metod med nettoöverföringskapacitet (NTC) är högsta överföring av aktiv kraft med beaktande av gränser för driftssäkerhet och oförutsedda händelser. Den samordnade beräkningen av kapacitet beaktar även att elflöden distribueras ojämnt mellan enskilda komponenter och inte enbart adderar kapacitet hos sammanlänkande ledningar. Denna kapacitet tar inte hänsyn till ringflöden, interna överbelastningar eller säkerhetsmarginaler som beaktas inom återstående 30 %.

- (29) Det är viktigt att undvika att de olika säkerhets-, drifts- och planeringsstandarder som används av de systemansvariga för överföringssystem i medlemsstaterna leder till snedvridning av konkurrensen. Dessutom bör det råda transparens för marknadsaktörerna vad gäller tillgänglig överföringskapacitet och de säkerhets-, planerings- och driftsstandarder som påverkar den tillgängliga överföringskapaciteten.
- (30) För att på ett effektivt sätt styra nödvändiga investeringar måste priserna också ge signaler om var el behövs mest. I ett områdesbaserat elsystem förutsätter korrekta lokaliseringssignaler ett enhetligt, objektivt och tillförlitligt fastställande av elområden genom en transparent process. För att säkerställa en effektiv drift och planering av unionens elnät och tillhandahålla effektiva prissignaler för ny produktionskapacitet, efterfrågeflexibilitet eller överföringsinfrastruktur bör elområden återspegla strukturell överbelastning. I synnerhet bör kapacitet mellan elområden inte minskas för att lösa intern överbelastning.
- (31) För att återspegla de olika principer som finns för optimering av elområden utan att äventyra likvida marknader och nätinvesteringar bör två alternativ föreskrivas för att hantera överbelastningar. Medlemsstater bör kunna välja mellan en elområdeskonfiguration eller att vidta åtgärder som exempelvis nätförstärkning eller nätoptimering. Utgångspunkten för ett sådant beslut bör vara att långvariga strukturella överbelastningar har konstaterats av den eller de systemansvariga för överföringssystemet i en medlemsstat, genom en rapport från europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem för el (nedan kallat *Entso för el*) om överbelastning eller genom en översyn av elområdet. Medlemsstater bör först försöka hitta en gemensam lösning på hur man bäst hanterar överbelastningar. Medlemsstaterna kan i det sammanhanget anta multinationella eller nationella handlingsplaner för att hantera överbelastningar. För medlemsstater som antar en handlingsplan för att hantera överbelastningar, bör det införas en infasningsperiod i form av en linjär utveckling för öppnandet av sammanlänknings. När en sådan handlingsplan har genomförts bör medlemsstaterna kunna välja en elområdeskonfiguration eller att på egen bekostnad vidta korrigerande åtgärder för att hantera kvarvarande överbelastningar. I det senare fallet bör deras elområden inte konfigureras mot medlemsstatens vilja, förutsatt att minimikapaciteten har uppnåtts. Den lägsta kapacitetsnivå som bör användas vid samordnad kapacitetsberäkning bör vara en procentandel av kapaciteten hos ett kritiskt linjesegment, såsom de definieras enligt urvalsprocessen i förordning (EU) 2015/1222, efter eller, vid en flödesbaserad metod, med respekt för driftssäkerhetsgränserna vid oförutsedda händelser. Ett kommissionsbeslut om konfigurationen på ett elområde bör vara möjligt som en sista utväg och bör endast ändra konfigurationen på ett elområde i de medlemsstater som valt att dela elområden eller som inte har uppnått den lägsta kapacitetsnivån.
- (32) En effektiv utfasning av fossila bränslen i elsystemet via marknadsintegrering kräver ett systematiskt undanröjande av hinder för den gränsöverskridande handeln för att motverka fragmentering av marknaden och göra det möjligt för unionens energikunder att till fullo dra nytta av fördelarna med integrerade elmarknader och konkurrens.
- (33) I denna förordning bör de grundläggande principerna för tariffsystem och kapacitetstilldelning fastställas, samtidigt som förordningen bör möjliggöra antagande av riktlinjer för ytterligare relevanta principer och metoder för att främja en snabb anpassning till förändrade förhållanden.
- (34) Hanteringen av problemen med överbelastning bör ge korrekta ekonomiska signaler till de systemansvariga för överföringssystem och till marknadsaktörerna och grundas på marknadsmekanismer.
- (35) På en öppen, konkurrensutsatt marknad bör systemansvariga för överföringssystem som via sina nät överför gränsöverskridande transitflöden av el kompenseras för kostnader i samband med detta av dem som är systemansvariga för de överföringssystem där de gränsöverskridande flödena börjar och för de system där dessa flöden slutar.
- (36) Inbetalningar och utbetalningar som uppstår genom kompensation mellan systemansvariga för överföringssystem bör beaktas när de nationella nättarifferna fastställs.
- (37) Det faktiska belopp som betalas för gränsöverskridande tillträde till systemet kan variera avsevärt, beroende på vilka systemansvariga för överföringssystem som berörs och till följd av strukturella skillnader i de tariffsystem som tillämpas i medlemsstaterna. En viss grad av harmonisering är därför nödvändig för att undvika snedvridning av handeln.

- (38) Det bör finnas regler för användningen av intäkter som härrör från hanteringen av överbelastning, såvida inte sammanlänkningens särdrag motiverar ett undantag från dessa regler.
- (39) För att ge lika villkor för alla marknadsaktörer bör nättariffer tillämpas på ett sätt som inte leder till positiv eller negativ diskriminering mellan produktion som är ansluten på distributionsnivå i jämförelse med produktion som är ansluten på överföringsnivå. Nättariffer bör inte leda till att energilagring diskrimineras, och bör inte verka hämmande på deltagande i efterfrågeflexibilitet eller utgöra ett hinder för förbättringar av energieffektiviteten.
- (40) För att öka transparens och jämförbarhet i prissättningen, om en bindande harmonisering inte betraktas som tillräcklig, bör en rapport om bästa praxis för tariffmetoder utfärdas av den europeiska byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 ⁽¹⁰⁾.
- (41) För att bättre säkerställa optimala investeringar i det transeuropeiska nätet och att bättre möta utmaningen där livskraftiga projekt för sammanlänkning inte kan förverkligas på grund av bristande prioritering på nationell nivå bör användningen av intäkter från överbelastning omprövas och bidra till att säkerställa tillgänglighet och bibehålla eller öka sammanlänkingskapaciteten.
- (42) För att elöverföringsnäten i unionen ska kunna fungera på bästa sätt och för att möjliggöra gränsöverskridande handel med och leverans av el, bör Entso för el upprättas. Arbetsuppgifterna för Entso för el bör genomföras i enlighet med unionens konkurrensregler, som även fortsättningsvis ska gälla för beslut av Entso för el. Entso för els uppgifter bör vara väldefinierade och arbetssättet bör säkerställa effektivitet och transparens. Nätföreskrifter som utarbetas av Entso för el är inte avsedda att ersätta de nödvändiga nationella nätföreskrifterna för inhemskt bruk. Eftersom större framsteg kan göras via regionala insatser, bör de systemansvariga för överföringssystem inrätta regionala strukturer inom den övergripande samsamarbetsorganisationen och samtidigt se till att resultaten på regional nivå överensstämmer med nätföreskrifter och icke-bindande tioåriga nätutvecklingsplaner på unionsnivå. Medlemsstaterna bör främja samarbete och övervaka nätets effektivitet på regional nivå. Det regionala samarbetet bör vara förenligt med utvecklingen mot en konkurrensutsatt och effektiv inre marknad för el.
- (43) Entso för el bör utföra en robust bedömning av resurstillräckligheten på europeisk nivå på medellång till lång sikt för att ge en objektiv grund för bedömningen av frågor som rör tillräcklighet. Hantering av resurstillräcklighetsfrågor med hjälp av kapacitetsmekanismer bör baseras på den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet. Den bedömningen får kompletteras med nationella bedömningar.
- (44) Den metod för bedömning av resurstillräckligheten på lång sikt (från tio år framåt till ett år framåt) som fastställs i denna förordning har ett annat syfte än bedömningarna av säsongstillräcklighet (sex månader framåt) i enlighet med artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 ⁽¹¹⁾. Bedömningar på medellång till lång sikt används främst för att kartlägga resurstillräcklighetsproblem och bedöma behovet av kapacitetsmekanismer, medan bedömningarna av säsongstillräcklighet används för att varna för kortsiktiga risker som kan uppstå under de följande sex månaderna och som sannolikt kommer att leda till en avsevärd försämring av elförsörjningsläget. Regionala samordningscentrum utför dessutom regionala tillräcklighetsbedömningar om drift av elöverföringssystem. Dessa tillräcklighetsbedömningar görs på mycket kort sikt (från en vecka framåt till en dag framåt) och används i samband med driften av systemet.
- (45) Medlemsstaterna bör, innan de inför kapacitetsmekanismer, bedöma snedvridning till följd av lagstiftning som bidrar till resurstillräcklighetsproblem. Medlemsstaterna bör vara skyldiga att vidta åtgärder för att undanröja konstaterade snedvridningar och bör anta en tidsplan för genomförandet. Kapacitetsmekanismer bör endast införas för att hantera resurstillräcklighetsproblem som inte kan lösas genom att sådana snedvridningar undanröjs.

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (se sidan 22 i detta nummer av EUT).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG (se sidan 1 i detta nummer av EUT).

- (46) Medlemsstater som avser att införa kapacitetsmekanismer bör utarbeta resurstillräcklighetsmål på grundval av en transparent och kontrollerbar process. Medlemsstaterna bör ha frihet att sätta sina egna önskade nivåer för försörjningstrygghet.
- (47) Enligt artikel 108 i EUF-fördraget har kommissionen exklusiv befogenhet att bedöma om statliga stödåtgärder som medlemsstaterna kan komma att införa är förenliga med den inre marknaden. Den bedömningen ska göras baserat på artikel 107.3 i EUF-fördraget och i enlighet med de relevanta bestämmelser och riktlinjer som kommissionen kan anta i detta syfte. Denna förordning påverkar inte kommissionens exklusiva befogenhet enligt EUF-fördraget.
- (48) Kapacitetsmekanismer som redan införts bör ses över mot bakgrund av denna förordning.
- (49) Detaljerade regler för att underlätta effektivt gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer bör fastställas i denna förordning. Systemansvariga för överföringssystem bör underlätta intresserade producenters deltagande i kapacitetsmekanismer i andra medlemsstater. De bör därför beräkna den kapacitet som ger möjlighet till gränsöverskridande deltagande, möjliggöra sådant deltagande och kontrollera tillgängligheten. Tillsynsmyndigheterna bör verkställa de gränsöverskridande reglerna i medlemsstaterna.
- (50) Kapacitetsmekanismer bör inte leda till överkompensation, men bör samtidigt säkerställa försörjningstryggheten. I det avseendet bör andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver utformas för att säkerställa att det pris som betalas för tillgänglighet automatiskt rör sig mot noll när den kapacitetsnivå som skulle vara lönsam på energimarknaden i frånvaro av en kapacitetsmekanism förväntas vara tillräcklig för att tillgodose den efterfrågade kapacitetsnivån.
- (51) För att stödja medlemsstater och regioner som står inför sociala, industriella och ekonomiska utmaningar på grund av energiomställningen har kommissionen inrättat ett initiativ för kol- och koldioxidintensiva regioner. I det sammanhanget bör kommissionen bistå medlemsstaterna, inklusive med riktat finansiellt stöd för att möjliggöra en *rättvis övergång* i dessa regioner, om det är tillgängligt.
- (52) Mot bakgrund av skillnaderna mellan nationella energisystem och tekniska begränsningar hos befintliga elnät är det bästa sättet att uppnå framsteg inom marknadsintegreringen ofta på regional nivå. Regionalt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem bör därför stärkas. För att kunna säkerställa ett effektivt samarbete bör ett nytt regelverk föreskriva starkare regional styrning och tillsyn, inklusive genom att stärka Acers beslutsbefogenheter avseende gränsöverskridande frågor. Det är möjligt att ett närmare samarbete mellan medlemsstaterna behövs i krisituationer för att öka försörjningstryggheten och begränsa snedvridningen av marknaden.
- (53) Samordningen mellan systemansvariga för överföringssystem på regional nivå har formaliserats genom obligatoriskt deltagande för systemansvariga för överföringssystem i regionala säkerhetssamordnare. Den regionala samordningen mellan systemansvariga för överföringssystem bör utvecklas ytterligare med en förstärkt institutionell ram genom inrättandet av regionala samordningscentrum. Inrättandet av regionala samordningscentrum bör ta hänsyn till befintliga eller planerade regionala samordningsinitiativ och stödja den alltmer integrerade driften av elsystem i hela unionen, och därmed säkerställa att de fungerar effektivt och säkert. Därför är det nödvändigt att säkerställa att samordningen mellan de systemansvariga för överföringssystem genom regionala samordningscentrum äger rum i hela unionen. Om systemansvariga för överföringssystem i en viss region ännu inte samordnas genom ett befintligt eller planerat regionalt samordningscentrum bör den systemansvarige för överföringssystem i den regionen inrätta eller utse ett regionalt samordningscentrum.
- (54) Den geografiska räckvidden för regionala samordningscentrum bör göra det möjligt för dem att bidra effektivt till samordningen av driften hos systemansvariga för överföringssystem inom regioner och leda till förstärkt systemsäkerhet och marknadseffektivitet. Regionala samordningscentrum bör vara så flexibla att de kan utföra sina uppgifter i regionen på det sätt som är bäst lämpat för den typ av enskilda uppgifter som de anförtröts.

- (55) Regionala samordningscentrum bör utföra uppgifter där regionaliseringen ger ett mervärde jämfört med uppgifter som utförs på nationell nivå. De regionala samordningscentrumens uppgifter bör omfatta de uppgifter som innehas av regionala säkerhetssamordnare i enlighet med kommissionens förordning (EU) 2017/1485 ⁽¹⁾ samt ytterligare uppgifter avseende systemdrift, marknadsdrift och riskberedskap. Realtidsdrift av elsystemet bör inte ingå i de uppgifter som innehas av regionala samordningscentrum.
- (56) Genom att utföra sina uppgifter bör de regionala samordningscentrumen bidra till uppnåendet av de klimat- och energipolitiska målen för 2030 och 2050.
- (57) Regionala samordningscentrum bör främst verka till förmån för regionens system- och marknadsdrift. Regionala samordningscentrum bör därför för vissa funktioner ha de befogenheter som behövs för att samordna insatser som systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen ska genomföra, och för övriga funktioner ha en starkt rådgivande roll.
- (58) De personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurserna för regionala samordningscentrum bör inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt för att de ska kunna utföra sina uppgifter.
- (59) Entso för el bör säkerställa att den verksamhet som bedrivs av regionala samordningscentrum samordnas över regionernas gränser.
- (60) För att öka effektiviteten i unionens eldistributionsnät och säkerställa ett nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem och Entso för el bör en europeisk enhet för unionens systemansvariga för distributionssystem (medan kallad *EU DSO-enheten*) inrättas. Arbetsuppgifterna för EU DSO-enheten bör vara väldefinierade och arbetssättet bör säkerställa att enheten är effektiv, transparent och representativ för unionens systemansvariga för distributionssystem. EU DSO-enheten bör ha ett nära samarbete med Entso för el om utarbetandet och genomförandet av nätföreskrifterna, i tillämpliga fall, och bör arbeta med att ge vägledning om bland annat integrering av decentraliserad produktion och energilagring i distributionsnät eller andra områden som rör förvaltningen av distributionsnät. EU DSO-enheten bör även vederbörligen beakta de specifika egenskaperna hos distributionssystem som är anslutna nedströms till elsystem på öar som inte är anslutna till andra elsystem genom sammanlänkningskablar.
- (61) Det krävs ett ökat samarbete och en ökad samordning mellan de systemansvariga för överföringssystem för att utarbeta nätföreskrifter för tillhandahållande och förvaltning av ett effektivt och transparent tillträde till överföringsnäten över gränserna, samt en samordnad och tillräckligt långsiktig planering och sund teknisk utveckling av unionens överföringsnät, inbegripet skapande av sammanlänkningskapacitet, med vederbörlig hänsyn till miljön. Dessa nätföreskrifter bör överensstämma med icke-bindande ramriktlinjer som har utarbetats av Acer. Acer bör ges en roll när det gäller att på grundval av faktiska omständigheter se över utkast till nätföreskrifter, bland annat deras överensstämmelse med ramriktlinjerna, och den bör kunna rekommendera att kommissionen antar dem. Acer bör lämpligen även få utvärdera föreslagna ändringar av nätföreskrifterna och bör kunna rekommendera att kommissionen antar dem. De systemansvariga för överföringssystem bör bedriva verksamheten i sina nät enligt dessa nätföreskrifter.
- (62) Erfarenheterna från utarbetandet och antagandet av nätföreskrifter har visat att det är lämpligt att förenkla förfarandet för utarbetandet genom att klargöra att Acer har rätt att granska utkast till elnätföreskrifter innan de läggs fram för kommissionen.
- (63) För att säkerställa att den inre marknaden för el fungerar väl bör det införas förfaranden som ger kommissionen möjlighet att anta beslut och riktlinjer om bl.a. tariffsystem och kapacitetstilldelning, och som samtidigt säkerställer att tillsynsmyndigheterna är delaktiga i denna process, i förekommande fall genom sin sammanslutning på unionsnivå. Tillsynsmyndigheterna har, tillsammans med övriga berörda myndigheter i medlemsstaterna, en viktig uppgift när det gäller att bidra till att den inre marknaden för el fungerar väl.

⁽¹⁾ Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (EUT L 220, 25.8.2017, s. 1).

- (64) Samtliga marknadsaktörer har ett intresse av det arbete som förväntas av Entso för el. En effektiv samrådsprocess är därför viktig och befintliga strukturer som inrättats för att underlätta och effektivisera processen, bland annat via tillsynsmyndigheterna eller Acer, bör spela en viktig roll.
- (65) För att öka transparensen när det gäller hela elöverföringsnätet i unionen bör Entso för el utarbeta, offentliggöra och regelbundet uppdatera en icke-bindande unionsomfattande tioårig nätutvecklingsplan. Denna nätutvecklingsplan bör omfatta hållbara elöverföringsnät och nödvändiga regionala sammanlänkningsplaner som behövs ur ett kommersiellt perspektiv eller för försörjningstryggheten.
- (66) Investeringar i viktig ny infrastruktur bör prioriteras, samtidigt som man bör se till att den inre marknaden för el fungerar korrekt. För att förstärka de positiva effekterna av undantagna likströmslänkar med avseende på konkurrensen och försörjningstryggheten bör det göras en prövning av marknadens intresse i projektets planeringsfas och bestämmelser för att hantera överbelastning bör antas. När likströmslänkar är dragna över mer än en medlemsstats territorium bör Acer, som en sista åtgärd, behandla ansökan om undantag i syfte att bättre beakta dess gränsöverskridande följder och underlätta administrationen. Med tanke på den exceptionella riskprofilen för dessa undantagna stora infrastrukturprojekt bör möjlighet ges att tillfälligt undanta företag med leverans- och produktionsintressen från samtliga bestämmelser om åtskillnad för de projekt som berörs. Undantag som beviljas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003⁽¹⁾ fortsätter att gälla fram till det planerade slutdatum som fastställts i beslutet om beviljande av undantag. Havsbaserad elinfrastruktur med dubbla funktioner (så kallade *havsbaserade hybridtillgångar*) som kombinerar transport av havsbaserad vindkraft till kuster och sammanlänkningsplaner bör också ha rätt till undantag, t.ex. enligt de regler som gäller för nya likströmslänkningsplaner. Vid behov bör regelverket vederbörligen beakta den specifika situationen för dessa tillgångar för att övervinna hinder för ett förverkligande av samhällsrelevanta och kostnadseffektiva havsbaserade hybridtillgångar.
- (67) För att öka förtroendet för marknaden måste marknadsaktörerna kunna vara säkra på att företag som missbrukar sin ställning kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. De behöriga myndigheterna bör ges befogenhet att göra en ändamålsenlig undersökning av påståenden om missbruk av marknadsställning. Det är därför nödvändigt att ge de behöriga myndigheterna tillgång till uppgifter om operativa beslut som fattas av leverantörer. På elmarknaden fattas många relevanta beslut av producenterna, som bör hålla information om dessa beslut lätt tillgänglig för de behöriga myndigheterna under en fastställd period. De behöriga myndigheterna bör dessutom regelbundet kontrollera om de systemansvariga för överföringssystem följer reglerna. Små producenter, utan egentlig möjlighet att snedvrیدا marknaden, bör undantas från det kravet.
- (68) Medlemsstaterna och de behöriga myndigheterna bör åläggas att förse kommissionen med relevant information. Kommissionen bör behandla denna information konfidentiellt. Vid behov bör kommissionen kunna begära in relevant information direkt från de berörda företagen, under förutsättning att de behöriga myndigheterna underrättas.
- (69) Medlemsstaterna bör fastställa regler om sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och säkerställa att de genomförs. Sanktionerna bör vara effektiva, proportionella och avskräckande.
- (70) Medlemsstaterna, energigemenskapens avtalsslutande parter och andra tredjeländer som tillämpar denna förordning eller ingår i synkronområdet för kontinental Europa bör ha ett nära samarbete om alla frågor som rör utvecklingen av en integrerad elhandelsregion och bör inte vidta åtgärder som äventyrar den fortsatta integreringen av elmarknaderna eller försörjningstryggheten i medlemsstater och avtalsslutande parter.
- (71) När förordning (EG) nr 714/2009 antogs fanns endast ett fåtal bestämmelser på unionsnivå om den inre marknaden för el. Sedan dess har unionens inre marknad blivit mer komplex på grund av de genomgripande förändringar som elmarknaderna genomgår, framför allt har en intermittent produktion av el från förnybara energikällor inletts. Nätföreskrifterna och nätriktlinjerna har därför blivit mycket omfattande och heltäckande och avser såväl tekniska som generella frågor.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 av den 26 juni 2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel (EUT L 176, 15.7.2003, s. 1).

- (72) I syfte att säkerställa en lägsta harmoniseringsnivå som krävs för en effektivt fungerande marknad bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på icke väsentliga aspekter av vissa särskilda områden som är grundläggande för marknadsintegrering. Dessa akter bör omfatta antagande och ändringar av vissa nätföreskrifter och riktlinjer, om de kompletterar denna förordning, det regionala samarbetet mellan systemansvariga för överföringssystem, ekonomisk kompensation mellan systemansvariga, liksom tillämpning av undantagsbestämmelser för nya sammanlänkningar. Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd genomförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁽¹⁴⁾. För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.
- (73) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter i enlighet med artikel 291 i EUF-fördraget. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011⁽¹⁵⁾. Granskningsförfarandet bör användas för antagandet av dessa genomförandekter.
- (74) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att upprätta en harmoniserad ram för gränsöverskridande elhandel, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare på grund av sin omfattning och sina verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (75) Av konsekvens- och rättssäkerhetsskäl bör ingen bestämmelse i denna förordning förhindra tillämpningen av de undantag som härrör från artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

SYFTE, TILLÄMPNINGSMÅL OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna förordning är att

- lägga grunden för ett effektivt uppnående av målen för energiunionen, och särskilt klimat- och energiramen för 2030, genom att med hjälp av marknadens signaler uppnå ökad effektivitet, en större andel förnybara energikällor, försörjningsstrygghet, flexibilitet, hållbarhet, utfasning av fossila bränslen och ökad innovation,
- fastställa grundläggande principer för välfungerande, integrerade elmarknader, som möjliggör icke-diskriminerande marknadstillträde för alla leverantörer av resurser och för elkunder, ger mer inflytande till konsumenterna, säkerställer konkurrenskraft på den globala marknaden, efterfrågefleksibilitet, energilagring och energieffektivitet, underlättar aggregering av decentraliserad produktion och förbrukning, och möjliggör marknadsintegrering såväl som sektoriell integrering och marknadsbaserad ersättning för el som produceras från förnybara källor,

⁽¹⁴⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁽¹⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

- c) fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel, och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el, med beaktande av de nationella och regionala marknadernas särdrag; detta omfattar att det inrättas en kompensationsmekanism för gränsöverskridande flöden av el, att det införs harmoniserade principer för avgifter för gränsöverskridande överföring och tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänknings mellan de nationella överföringsystemen,
- d) underlätta genomförandet av en välfungerande och transparent grossistmarknad och bidra till en hög nivå av elförsörjningstrygghet, samt tillhandahålla mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning avses med

1. *sammanlänkning*: en överföringsledning som passerar eller sträcker sig över en gräns mellan medlemsstater och som kopplar samman medlemsstaternas nationella överföringsystem,
2. *tillsynsmyndighet*: en tillsynsmyndighet som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med artikel 57.1 i direktiv (EU) 2019/944,
3. *gränsöverskridande flöde*: ett fysiskt flöde av el i en medlemsstats överföringsnät som uppstår genom påverkan av producentverksamhet, kundverksamhet, eller båda, utanför den medlemsstaten på dess överföringsnät,
4. *överbelastning*: en situation där alla begäranden från marknadsaktörer om handel mellan nätområden inte kan tillmötesgås därför att de avsevärt skulle påverka de fysiska flödena genom nätelement som inte kan klara dessa flöden,
5. *ny sammanlänkning*: en sammanlänkning som inte var färdig den 4 augusti 2003,
6. *strukturell överbelastning*: överbelastning i överföringsystemet som kan definieras på ett entydigt sätt, som är förutsägbar, geografiskt stabil över tiden och ofta återkommer under normala förhållanden i elkraftsystemet,
7. *marknadsoperatör*: en enhet som tillhandahåller en tjänst med vilken bud för att sälja el matchas med bud för att köpa el,
8. *nominerad elmarknadsoperatör*: en marknadsoperatör som av den behöriga myndigheten utsetts att utföra arbetsuppgifter i samband med gemensam dagen före- eller intradagskoppling,
9. *värde av förlorad last*: en uppskattning i euro/MWh av det högsta elpris som kunder är villiga att betala för att undvika strömavbrott,
10. *balansering*: alla åtgärder och processer, inom alla tidsramar, genom vilka systemansvariga för överföringsystem fortlöpande säkerställer att systemfrekvensen bibehålls inom ett fördefinierat stabilitetsområde och att nödvändiga reserver upprätthålls med hänsyn till den kvalitet som krävs,
11. *balansenergi*: energi som används av systemansvariga för överföringsystem för att utföra balansering,
12. *leverantör av balanstjänst*: en marknadsaktör som tillhandahåller balansenergi och/eller balanskapacitet för systemansvariga för överföringsystem,
13. *balanskapacitet*: en mängd kapacitet som en leverantör av balanstjänster har accepterat att upprätthålla och för vilken leverantören av balanstjänster accepterat att lämna in bud på motsvarande mängd balansenergi till den systemansvarige för överföringsystemet under avtalets löptid,
14. *balansansvarig part*: en marknadsaktör eller dennes valda företrädare som ansvarar för aktörens obalanser på elmarknaden,
15. *avräkningsperiod för obalanser*: den tidsenhet som används för beräkning av obalansen hos en balansansvarig part,

16. *obalanspris*: priset för en obalans, vare sig det är positivt, noll eller negativt, för varje avräkningsperiod för obalanser och för obalans uppåt respektive nedåt,
17. *område för obalanspris*: det område för vilket ett obalanspris beräknas,
18. *förkvalificeringsprocess*: process för att kontrollera att en leverantör av balanskapacitet uppfyller de krav som ställs av de systemansvariga för överföringssystem,
19. *reservkapacitet*: den mängd frekvenshållningsreserver, frekvensåterställningsreserver eller ersättningsreserver som måste finnas tillgänglig för den systemansvarige för överföringssystemet,
20. *prioriterad inmatning*: avseende modellen för självdirigering, inmatning från kraftverk på grundval av andra kriterier än den ekonomiska rangordningen av bud, och, avseende modellen för central dirigering, inmatning från kraftverk på grundval av andra kriterier än den ekonomiska rangordningen av bud eller nätbegränsningar, som ger prioritet till inmatning från särskilda teknikformer för elproduktion,
21. *kapacitetsberäkningsregion*: det geografiska område där samordnad kapacitetsberäkning tillämpas,
22. *kapacitetsmekanism*: en tillfällig åtgärd för att säkerställa att önskad nivå av nödvändig resurstillräcklighet uppnås, genom ersättning till resurser för att de är tillgängliga, med undantag för åtgärder som rör stöd tjänster eller hantering av överbelastning,
23. *högeffektiv kraftvärme*: kraftvärme som uppfyller kriterierna i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU ⁽¹⁶⁾,
24. *demonstrationsprojekt*: ett projekt som visar upp teknik som är den första av sitt slag inom unionen och som representerar en viktig innovation som med god marginal överträffar tidigare känd teknik,
25. *marknadsaktör*: en fysisk eller juridisk person som producerar, köper eller säljer el, efterfrågeflexibilitet eller lagringstjänster, inklusive lägger handelsorder, på en eller flera elmarknader, däribland energibalansmarknader,
26. *omdirigering*: en åtgärd, inbegripet begränsning av tilldelad kapacitet som aktiveras av en eller flera systemansvariga genom att ändra produktionsmönstret eller belastningsmönstret, eller båda, för att ändra fysiska flöden i elsystemet och minska en fysisk överbelastning eller på annat sätt säkerställa systemsäkerhet,
27. *motköp*: ett utbyte mellan elområden som initieras av systemansvariga mellan två elområden för att minska fysisk överbelastning,
28. *kraftproduktionsanläggning*: en anläggning som omvandlar primärenergi till elektrisk energi och som består av en eller flera kraftproduktionsmoduler som är anslutna till ett nät,
29. *modell för centraldirigering*: en modell för planering och dirigering där produktionsplaner och förbrukningsplaner såväl som dirigering av kraftproduktionsanläggningar och förbrukningsanläggningar, i den mån de är dirigerbara anläggningar, bestäms av en systemansvarig för överföringssystem inom den integrerade planeringsprocessen,
30. *modell för självreglering*: en modell för planering och dirigering där produktionsplaner och förbrukningsplaner såväl som dirigering av kraftproduktionsanläggningar och förbrukningsanläggningar bestäms av de planeringsansvariga vid de anläggningarna,
31. *standardbalansprodukt*: en harmoniserad balansprodukt som definieras av alla systemansvariga för överföringssystem för utbyte av balanstjänster,
32. *specifik balansprodukt*: en balansprodukt som skiljer sig från en standardbalansprodukt,
33. *delegerad operatör*: en enhet till vilken specifika uppgifter eller skyldigheter som åligger en systemansvarig för överföringssystem eller nominerad elmarknadsoperatör enligt denna förordning eller andra unionsrättsakter har delegerats av den systemansvarige för överföringssystemen eller den nominerade elmarknadsoperatören eller har tilldelats av en medlemsstat eller en tillsynsmyndighet,

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1).

34. *kund*: en kund enligt definitionen i artikel 2.1 i direktiv (EU) 2019/944,
35. *slutkund*: slutkund enligt definitionen i artikel 2.3 i direktiv (EU) 2019/944,
36. *grossist*: grossist enligt definitionen i artikel 2.2 i direktiv (EU) 2019/944,
37. *hushållskund*: hushållskund enligt definitionen i artikel 2.4 i direktiv (EU) 2019/944,
38. *små företag*: små företag enligt definitionen i artikel 2.7 i direktiv (EU) 2019/944,
39. *aktiv kund*: aktiv konsument enligt definitionen i artikel 2.8 i direktiv (EU) 2019/944,
40. *elmarknader*: elmarknader enligt definitionen i artikel 2.9 i direktiv (EU) 2019/944,
41. *leverans*: leverans enligt definitionen i artikel 2.12 i direktiv (EU) 2019/944,
42. *avtal om leverans av el*: avtal om leverans av el enligt definitionen i artikel 2.13 i direktiv (EU) 2019/944,
43. *aggregering*: aggregering enligt definitionen i artikel 2.18 i direktiv (EU) 2019/944,
44. *efterfrågeflexibilitet*: efterfrågeflexibilitet enligt definitionen i artikel 2.20 i direktiv (EU) 2019/944,
45. *smarta mätersystem*: smarta mätersystem enligt definitionen i artikel 2.23 i direktiv (EU) 2019/944,
46. *driftskompatibilitet*: driftskompatibilitet enligt definitionen i artikel 2.24 i direktiv (EU) 2019/944,
47. *distribution*: distribution enligt definitionen i artikel 2.28 i direktiv (EU) 2019/944,
48. *systemansvarig för distributionssystem*: systemansvarig för distributionssystem enligt definitionen i artikel 2.29 i direktiv (EU) 2019/944,
49. *energieffektivitet*: energieffektivitet enligt definitionen i artikel 2.30 i direktiv (EU) 2019/944,
50. *energi från förnybara energikällor eller förnybar energi*: energi från förnybara energikällor enligt definitionen i artikel 2.31 i direktiv (EU) 2019/944,
51. *distribuerad produktion*: distribuerad produktion enligt definitionen i artikel 2.32 i direktiv (EU) 2019/944,
52. *överföring*: överföring enligt definitionen i artikel 2.34 i direktiv (EU) 2019/944,
53. *systemansvarig för överföringssystem*: systemansvarig för överföringssystem enligt definitionen i artikel 2.35 i direktiv (EU) 2019/944,
54. *systemanvändare*: systemanvändare enligt definitionen i artikel 2.36 i direktiv (EU) 2019/944,
55. *produktion*: produktion enligt definitionen i artikel 2.37 i direktiv (EU) 2019/944,
56. *producent*: producent enligt definitionen i artikel 2.38 i direktiv (EU) 2019/944,
57. *sammanlänkat system*: sammanlänkat system enligt definitionen i artikel 2.40 i direktiv (EU) 2019/944,
58. *litet enskilt system*: litet enskilt system enligt definitionen i artikel 2.42 i direktiv (EU) 2019/944,
59. *litet sammanlänkat system*: litet sammanlänkat system enligt definitionen i artikel 2.43 i direktiv (EU) 2019/944,
60. *stödtjänst*: stödtjänst enligt definitionen i artikel 2.48 i direktiv (EU) 2019/944,
61. *icke-frekvensrelaterad stödtjänst*: icke-frekvensrelaterad stödtjänst enligt definitionen i artikel 2.49 i direktiv (EU) 2019/944,

62. *energilagring*: energilagring enligt definitionen i artikel 2.59 i direktiv (EU) 2019/944,
63. *regionalt samordningscentrum*: regionalt samordningscentrum inrättat enligt artikel 35 i denna förordning,
64. *grossistmarknaden för energi*: grossistmarknaden för energi enligt definitionen i artikel 2.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 ⁽¹⁾,
65. *elområde*: det största geografiska område inom vilket marknadsaktörerna kan handla energi utan kapacitetstildelning,
66. *kapacitetstilldelning*: tilldelning av kapacitet mellan elområden,
67. *kontrollområde*: en sammanhängande del av det sammanlänkade systemet, som drivs av en enda systemansvarig och ska inkludera sammankopplade fysiska belastningar och/eller eventuella förbrukningsenheter,
68. *samordnad nätöverföringskapacitet*: en metod för kapacitetsberäkning som är baserad på principen om att i förväg utvärdera och definiera en maximal energihandel mellan angränsande elområden,
69. *kritiskt linjesegment*: en nätdel som antingen är i elområdet eller mellan elområden med hänsyn till kapacitetsberäkningsförfarandet, vilket begränsar den mängd kraft som kan handlas,
70. *kapacitet mellan elområden*: det sammanlänkade systemets förmåga att överföra energi mellan elområden,
71. *produktionsenhet*: en enda elproducent som tillhör en produktionsanläggning.

KAPITEL II

ALLMÄNNA REGLER FÖR ELMARKNADEN

Artikel 3

Principer för elmarknadernas funktion

Medlemsstaterna, tillsynsmyndigheter, systemansvariga för överföringssystem systemansvariga för distributionssystem, marknadsoperatörer och delegerade operatörer ska säkerställa att elmarknaderna fungerar i enlighet med följande principer:

- a) Prisbildningen ska baseras på tillgång och efterfrågan.
- b) Marknadsreglerna ska uppmuntra till fri prisbildning och undvika åtgärder som hindrar en prisbildning baserad på tillgång och efterfrågan.
- c) Marknadsreglerna ska underlätta utvecklingen av en mer flexibel produktion, hållbar koldioxidsnål produktion och mer flexibel efterfrågan.
- d) Kunderna ska kunna utnyttja marknadsmöjligheter och ökad konkurrens på slutkundsmarknaderna och ha befogenhet att delta som marknadsaktörer på energimarknaden och i energiöverföringen.
- e) Slutkunders och små företags marknadsdeltagande ska möjliggöras genom aggregering av produktion från flera kraftproduktionsanläggningar eller last från flera anläggningar för efterfrågefleksibilitet, så att de kan komma med gemensamma erbjudanden på elmarknaden och hanteras gemensamt i elsystemet, i enlighet med unionens konkurrensrätt.
- f) Marknadsreglerna ska möjliggöra utfasning av fossila bränslen ur elsystemet och följaktligen ekonomin, inbegripet genom att möjliggöra integrering av el från förnybara energikällor samt genom att ge incitament till energieffektivitet.
- g) Marknadsreglerna ska tillhandahålla lämpliga incitament till investeringar i produktion, särskilt långsiktiga investeringar i ett hållbart elsystem där fossila bränslen fasats ut, i energilagring, energieffektivitet och efterfrågefleksibilitet för att tillgodose marknaden behov och underlätta rättvis konkurrens, och därmed säkerställa försörjningstryggheten.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (EUT L 326, 8.12.2011, s. 1).

- h) Hinder för gränsöverskridande elflöden mellan elområden eller medlemsstater och gränsöverskridande transaktioner på elmarknaderna och berörda tjänstemarknader ska successivt avlägsnas.
- i) Marknadsreglerna ska sörja för regionalt samarbete där detta är effektivt.
- j) Säker och hållbar produktion, energilagring och efterfrågeflexibilitet ska delta på lika villkor på marknaden, i enlighet med kraven i unionsrätten.
- k) Alla producenter ska vara direkt eller indirekt ansvariga för att sälja den el som de producerar.
- l) Marknadsreglerna ska möjliggöra utvecklingen av demonstrationsprojekt om hållbara, säkra och koldioxid snåla energikällor, energitekniker eller energisystem som kan förverkligas och utnyttjas till nytta för samhället.
- m) Marknadsreglerna ska möjliggöra en effektiv dirigering av produktionstillgångar, energilagring och efterfrågeflexibilitet.
- n) Marknadsreglerna ska möjliggöra inträde och utträde för elproduktions-, energilagrings- och elhandelsföretag baserat på deras bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten i sin verksamhet.
- o) I syfte att göra det möjligt för marknadsaktörer att skyddas mot prisvolatilitet på marknadsmässiga grunder samt minska osäkerhet om framtida avkastning på investerat kapital ska långsiktiga möjligheter till risksäkring kunna handlas på börser på ett transparent sätt, och långfristiga elleveransavtal ska förhandlas öppet under förutsättning att unionens konkurrensrätt efterlevs.
- p) Marknadsreglerna ska underlätta handeln med produkter i hela unionen och förändringar i regelverket ska beakta konsekvenser för såväl kortsiktiga som långsiktiga terminsmarknader och produkter.
- q) Marknadsaktörerna har rätt att få tillgång till överförings- och distributionsnäten på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande villkor.

Artikel 4

Rättvis övergång

Kommissionen ska stödja medlemsstater som inför en nationell strategi för successiv minskning av befintlig kolproduktion och annan produktion av fossila bränslen samt av gruvsdriftskapacitet med hjälp av alla tillgängliga medel, för att möjliggöra en rättvis övergång i regioner som drabbats av strukturomvandlingar. Kommissionen ska bistå medlemsstaterna vid hanteringen av de sociala och ekonomiska konsekvenser som övergången till ren energi innebär.

Kommissionen ska nära samarbeta med intressenter i kol- och koldioxidintensiva regioner, underlätta tillgång till och utnyttjande av tillgängliga fonder och program, samt uppmuntra utbyte av god praxis, inklusive diskussioner om industriella färdplaner och behov av omskolning.

Artikel 5

Balansansvar

1. Alla marknadsaktörer ska vara ansvariga för de obalanser de orsakar i systemet (nedan kallat *balansansvaret*). Därför ska marknadsaktörerna antingen vara balansansvariga parter eller genom avtal delegera balansansvaret till en balansansvarig part efter eget val. Varje balansansvarig part ska vara ekonomiskt ansvarig för sina obalanser och sträva efter att balansera eller hjälpa till att balansera elsystemet.
2. Medlemsstater får bevilja undantag från balansansvaret endast för
 - a) demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer, som ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande, förutsatt att dessa undantag är begränsade till den tid och den omfattning som behövs för att uppnå syftet med demonstrationen,

- b) kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW,
- c) anläggningar som tar emot stöd som godkänts av kommissionen enligt unionens regler för statligt stöd i enlighet med artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget och som tagits i drift före den 4 juli 2019.

Medlemsstaterna får, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget, ge incitament till marknadsaktörer som är helt eller delvis befriade från balansansvar att acceptera fullständigt balansansvar.

3. När en medlemsstat beviljar ett undantag i enlighet med punkt 2 ska den säkerställa att det ekonomiska ansvaret för obalanser ligger hos en annan marknadsaktör.

4. För kraftproduktionsanläggningar som tagits i drift från och med den 1 januari 2026 ska punkt 2 b tillämpas endast på produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 200 kW.

Artikel 6

Balansmarknaden

1. Balansmarknaderna, inbegripet kvalificeringsprocesser, ska organiseras på ett sätt som
 - a) säkerställer icke-diskriminering mellan marknadsaktörerna, med hänsyn tagen till olika tekniska behov i elsystemet och olika teknisk förmåga vad gäller produktionskällor, energilagring och efterfrågefleksibilitet,
 - b) säkerställer att tjänster definieras på ett transparent och teknikneutralt sätt och upphandlas på ett öppet och marknadsbaserat sätt,
 - c) säkerställer icke-diskriminerande tillträde för alla marknadsaktörer, individuellt eller genom aggregering, inklusive el som producerats från intermittenta förnybara energikällor, efterfrågefleksibilitet och energilagring,
 - d) respekterar behovet att ta hand om en allt större andel intermittent produktion, ökat utnyttjande av efterfrågefleksibilitet och införande av ny teknik.
2. Priset på balansenergi ska inte fastställas på förhand i ett avtal om balanskapacitet. Upphandlingsprocesserna ska vara transparenta i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944 samtidigt som konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter respekteras.
3. Balansmarknader ska säkerställa driftssäkerhet och samtidigt medge största möjliga utnyttjande och en effektiv kapacitetstilldelning mellan elområden för alla tidsramar i enlighet med artikel 17.
4. Avräkningen av balansenergi ska för standardbalansprodukter och specifika balansprodukter grundas på marginalprissättning (pay-as-cleared) såvida inte alla tillsynsmyndigheter har godkänt en alternativ prissättningsmetod på grundval av ett gemensamt förslag från alla systemansvariga för överföringssystem, efter en analys som visar att den alternativa prissättningsmetoden är effektivare.

Marknadsaktörer ska ha möjlighet att lämna bud så nära realtid som möjligt, och stängningstid för balansenergi ska inte inträffa före stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden.

En systemansvarig för överföringssystem som tillämpar en modell för centraldirigering får fastställa ytterligare regler i enlighet med de riktlinjer för balanshållning som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

5. Obalanserna ska avräknas till ett pris som återspeglar realtidsvärdet för energi.
6. Ett område för obalanspris ska vara lika med ett elområde, utom i de fall då en modell för centraldirigering tillämpas när ett område för obalanspris kan utgöra en del av ett elområde.
7. Dimensioneringen av reservkapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och underlättas på regional nivå.

8. Upphandlingen av balanskapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och får underlättas på regional nivå. Reservation av gränsoverskridande kapacitet i detta syfte får begränsas. Upphandlingen av balanskapacitet ska vara marknadsbaserad och organiseras på ett sådant sätt att den är icke-diskriminerande mellan marknadsaktörer som deltar i förkvalificeringsprocessen i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944 oavsett om marknadsaktörerna deltar individuellt eller genom aggregering.

Upphandlingen av balanskapacitet ska baseras på en primärmarknad, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har föreskrivit ett undantag för att medge användning av andra former av marknadsbaserad upphandling på grund av bristande konkurrens på marknaden för balansjänster. Undantag från skyldigheten att grunda upphandlingen av balanskapacitet på användningen av primärmarknader ska ses över vart tredje år.

9. Upphandlingen av balanskapacitet uppåt och balanskapacitet nedåt ska utföras var för sig, såvida inte tillsynsmyndigheten godkänner ett undantag från denna princip på grundval av att detta skulle leda till ökad ekonomisk lönsamhet, vilket visats av en utvärdering som utförts av den systemansvarige för överföringen. Avtal om balanskapacitet inte ska ingås mer än en dag före tillhandahållandet av balanskapacitet och avtalsperioden ska vara högst en dag, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har godkänt tidigare ingående av avtal eller längre avtalsperioder för att säkerställa försörjningstryggheten eller förbättra den ekonomiska effektiviteten.

Om ett undantag beviljas ska, för minst 40 % av standardbalansprodukterna och minst 30 % av alla produkter som används för balanskapacitet, avtal om balanskapacitet ingås för mer än en dag före tillhandahållandet av balanskapaciteten och avtalsperioden ska inte vara längre än en dag. Avtalet avseende den återstående delen av balanskapaciteten ska upprättas högst en månad före tillhandahållandet av balanskapacitet och ska ha en löptid på högst en månad.

10. På begäran av den systemansvarige för överföringssystem får tillsynsmyndigheten förlänga avtalets löptid för den återstående delen av den balanskapacitet som avses i punkt 9 till högst tolv månader, förutsatt att detta beslut tidsbegränsas och att de positiva effekterna i form av lägre kostnader för slutkunderna är större än den negativa inverkan på marknaden. Denna begäran ska innehålla följande:

- a) En precisering av den period under vilken undantaget ska gälla.
 - b) Den bestämda mängd balanskapacitet som undantaget ska gälla.
 - c) En analys av inverkan av undantaget på deltagandet av balansresurser.
 - d) En motivering för undantaget som visar att ett sådant undantag skulle leda till lägre kostnader för slutkunderna.
11. Utan hinder av punkt 10, ska löptiden för avtal från och med den 1 januari 2026 inte vara längre än sex månader.
12. Senast den 1 januari 2028 ska tillsynsmyndigheterna rapportera till kommissionen och Acer om den del av den totala kapaciteten som omfattas av avtal med en löptid och en upphandlingsperiod som är längre än en dag.
13. Systemansvariga för överföringssystem eller deras delegerade operatörer ska, så nära realtid som möjligt men med högst 30 minuters dröjsmål efter leveransen, offentliggöra aktuell systembalans i sina planeringsområden, de uppskattade obalanspriserna och de uppskattade balansenergipriserna.
14. Systemansvariga för överföringssystem får, om standardbalansprodukter inte är tillräckliga för att säkerställa driftssäkerheten, eller vissa balansresurser inte kan delta på balansmarknaden genom standardbalansprodukter, föreslå, och tillsynsmyndigheterna får godkänna undantag från punkterna 2 och 4 för specifika balansprodukter som aktiveras lokalt utan att de byts ut mot andra systemansvariga för överföringssystem.

Förslag om undantag ska innehålla en beskrivning av de åtgärder som föreslås för att minimera användningen av specifika produkter, med tanke på den ekonomiska lönsamheten, ett bevis för att de specifika produkterna inte skapar betydande ineffektivitet och snedvridningar på balansmarknaden antingen inom eller utanför planeringsområdet samt, i tillämpliga fall, regler och information för omvandlingen av bud på balansenergi från specifika balansprodukter till bud på balansenergi från standardbalansprodukter.

Artikel 7

Dagen före- och intradagsmarknader

1. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska tillsammans organisera hanteringen av de integrerade dagen före- och intradagsmarknaderna i enlighet med förordning (EU) 2015/1222. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska samarbeta på unionsnivå eller, om så är lämpligare, på regional nivå för att maximera effektiviteten och ändamålsenligheten i unionens dagen före- och intradagshandel med el. Skyldigheten att samarbeta påverkar inte tillämpningen av unionens konkurrensrätt. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska, i sina funktioner som rör elhandel, vara föremål för tillsyn av tillsynsmyndigheterna i enligt artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 4 och 8 i förordning (EU) 2019/942.
2. Dagen före- och intradagsmarknader ska
 - a) organiseras på ett sådant sätt att de är icke-diskriminerande,
 - b) maximera alla marknadsaktörers förmåga att hantera obalanser,
 - c) maximera alla marknadsaktörers möjligheter att delta i handel mellan elområden så nära realtid som möjligt och i alla elområden,
 - d) tillhandahålla priser som avspeglar marknadens fundamenta, inbegripet realtidsvärdet för energi, och som marknadsaktörerna kan förlita sig på för att komma överens om långsiktiga produkter för risksäkring,
 - e) säkerställa driftssäkerhet och samtidigt möjliggöra maximalt utnyttjande av överföringskapacitet,
 - f) vara transparenta samtidigt som konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter skyddas och det säkerställs att handeln sker på ett anonymt sätt,
 - g) inte göra någon åtskillnad mellan handel inom ett elområde och handel mellan elområden, och
 - h) organiseras på ett sådant sätt som säkerställer att alla marknadsaktörer kan få tillträde till marknaden, individuellt eller genom aggregering.

Artikel 8

Handel på dagen före- och intradagsmarknader

1. Nominerade elmarknadsoperatörer ska ge marknadsaktörer möjlighet att handla energi så nära realtid som möjligt, och åtminstone fram till stängningstiden för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden.
2. Nominerade elmarknadsoperatörer ska ge marknadsaktörer möjlighet att handla med energi under tidsintervaller som är minst lika korta som avräkningsperioden för obalanser på både dagen före- och intradagsmarknaderna.
3. Nominerade elmarknadsoperatörer ska tillhandahålla produkter för handel på dagen före- och intradagsmarknaderna som är tillräckligt små, så att bud kan lämnas på 500 kW eller mindre, för att möjliggöra effektivt deltagande med efterfrågeflexibilitet, energilagring och småskalig förnybar energi, inbegripet direkt deltagande av kunder.
4. Senast den 1 januari 2021 ska avräkningsperioden för obalanser vara 15 minuter i alla planeringsområden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har beviljat ett undantag eller en avvikelse. Undantag får beviljas endast till och med den 31 december 2024.

Från den 1 januari 2025 ska avräkningsperioden för obalanser inte överstiga 30 minuter när alla tillsynsmyndigheter i ett synkronområde har beviljat en avvikelse.

Artikel 9

Terminsmarknader

1. I enlighet med förordning (EU) 2016/1719 ska de systemansvariga för överföringssystem utfärda långsiktiga överföringsrättigheter eller ha vidtagit likvärdiga åtgärder så att marknadsaktörerna, inbegripet ägare till kraftproduktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor, kan risksäkra priser över elområdesgränser, såvida inte en bedömning av terminsmarknaden vid elområdesgränserna som gjorts av de behöriga tillsynsmyndigheterna visar att det finns tillräckliga möjligheter till risksäkring i de berörda elområdena.

2. Långsiktiga överföringsrättigheter ska tilldelas på ett transparent, marknadsbaserat och icke-diskriminerande sätt genom en gemensam tilldelningsplattform.

3. Marknadsoperatörer ska, med iakttagande av unionens konkurrensrätt, kunna utveckla terminsprodukter för risksäkring, även terminsprodukter för risksäkring på lång sikt, för att ge marknadsaktörerna, däribland ägare till kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor, lämpliga möjligheter att skydda sig mot ekonomiska risker till följd av prisvariationer. Medlemsstaterna får inte kräva att sådan risksäkring begränsas till handel inom en medlemsstat eller ett elområde.

Artikel 10

Tekniska budgivningsgränser

1. Det får inte finnas ett högsta eller lägsta gränsvärde för grossistpriset på el. Denna bestämmelse ska tillämpas på bland annat bud och clearingpris inom alla tidsramar och omfatta balansenergi och obalanspriser, utan att det påverkar de tekniska prisgränser som får tillämpas inom balanstidsramen och inom de tidsramar för dagen före- och intradagsmarknader i enlighet med punkt 2.

2. Nominerade elmarknadsoperatörer får tillämpa harmoniserade gränsvärden på de maximala och minimala clearingpriserna för dagen före- och intradagstidsramarna. Dessa gränsvärden ska vara tillräckligt höga för att inte i onödan begränsa handeln, ska harmoniseras för den inre marknaden och beakta det lägsta värdet av förlorad last. Nominerade elmarknadsoperatörer ska införa en transparent mekanism för att automatiskt anpassa de tekniska budgivningsgränserna i god tid i händelse att de angivna gränsvärdena förväntas nås. De anpassade högre gränsvärdena ska förbli tillämpliga tills ytterligare höjningar inom ramen för mekanismen krävs.

3. Systemansvariga för överföringssystem får inte vidta åtgärder för att ändra grossistpriserna.

4. Tillsynsmyndigheter eller, när en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet för det ändamålet, denna utsedda behöriga myndighet, ska kartlägga de strategier och åtgärder som tillämpas inom deras territorium och som skulle kunna bidra till att indirekt begränsa grossistprisbildning, inklusive begränsning av bud som rör aktivering av balansenergi, kapacitetsmekanismer, åtgärder från de systemansvariga för överföringssystem, åtgärder avsedda att utmana marknadsresultat eller förhindra missbruk av dominerande ställning, eller ineffektivt definierade elområden.

5. Om en tillsynsmyndighet eller annan utsedd behörig myndighet har identifierat en strategi eller åtgärd som skulle kunna användas för att begränsa grossistprisbildning ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja eller, om detta inte är möjligt, mildra verkningarna av den strategin eller åtgärden på budgivningen. Medlemsstaterna ska lämna en rapport till kommissionen senast den 5 januari 2020 och närmare beskriva de åtgärder de har vidtagit eller avser att vidta.

Artikel 11

Värde av förlorad last

1. Senast den 5 juli 2020, om detta krävs för att fastställa en standard för tillförlitlighet i enlighet med artikel 25, ska tillsynsmyndigheter eller, när en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet för ändamålet, denna utsedda behöriga myndighet, fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last (value of lost load) på sitt territorium. Denna uppskattning ska göras allmänt tillgänglig. Tillsynsmyndigheter eller andra utsedda behöriga myndigheter får

fastställa olika uppskattningar för olika elområden om de har mer än ett elområde inom sina territorier. Om ett elområde består av territorier i mer än en medlemsstat ska de berörda tillsynsmyndigheterna eller andra utsedda behöriga myndigheter fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last för det elområdet. Vid fastställandet av den enda uppskattningen av värdet av förlorad last ska tillsynsmyndigheter eller andra utsedda myndigheter tillämpa den metod som avses i artikel 23.6.

2. Tillsynsmyndigheter och utsedda behöriga myndigheter ska uppdatera sina uppskattningar av värdet av förlorad last minst vart femte år, eller tidigare om de observerar en betydande förändring.

Artikel 12

Dirigering av produktion och efterfrågeflexibilitet

1. Dirigering av kraftproduktionsanläggningar och efterfrågeflexibilitet ska vara icke-diskriminerande, transparent och, om inte annat föreskrivs enligt punkterna 2–6, marknadsbaserad.

2. Utan att det påverkar artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna säkerställa att systemansvariga vid dirigering av elproduktionsanläggningar prioriterar produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor, i den utsträckning driftsäkerheten för det nationella elsystemet tillåter detta, på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier och när dessa kraftproduktionsanläggningar är antingen:

- a) Kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW.
- b) Demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer, som ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande, under förutsättning att denna prioritering begränsas till den tid och omfattning som är nödvändig för att uppnå syftet med demonstrationen.

3. En medlemsstat får besluta att inte tillämpa prioriterad inmatning på kraftproduktionsanläggningar som avses i punkt 2 a med idrifttagning minst sex månader efter det beslutet, eller att tillämpa en lägre minimikapacitet än vad som anges i punkt 2 a, på följande villkor:

- a) Den har välfungerande likvida intradagsmarknader och andra grossist- och balansmarknader och att dessa marknader är fullt tillgängliga för alla marknadsaktörer i enlighet med denna förordning.
- b) Dess regler för omdirigering och hantering av överbelastning är transparenta för alla marknadsaktörer.
- c) Medlemsstaternas nationella bidrag till unionens bindande övergripande mål för andelen energi från förnybara energikällor i enlighet med artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001⁽¹⁸⁾ och artikel 4 a 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999⁽¹⁹⁾ är minst lika med det motsvarande resultatet av formeln i bilaga II till förordning (EU) 2018/1999 och medlemsstatens andel energi från förnybara energikällor inte ligger under referenspunkterna enligt artikel 4 a 2 i förordning (EU) 2018/1999, eller, alternativt, medlemsstatens andel energi från förnybara energikällor av bruttoförbrukningen av el är minst 50 %.
- d) Medlemsstaten har anmält det planerade undantaget till kommissionen, med en ingående beskrivning av hur villkoren i leden a, b och c uppfylls.
- e) Medlemsstaten har offentliggjort det planerade undantaget, och en detaljerad motivering för att bevilja undantaget, med vederbörlig hänsyn till skyddet av kommersiellt känsliga uppgifter när så krävs.

Alla undantag ska undvika retroaktiva ändringar av anläggningar som redan omfattas av prioriterad inmatning, utan hinder av eventuella avtal mellan en medlemsstat och en produktionsanläggning på frivillig basis.

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget får medlemsstaterna ge anläggningar som är berättigade till prioriterad inmatning incitament att frivilligt avstå från prioriterad inmatning.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget får medlemsstaterna föreskriva prioriterad inmatning för el som produceras i kraftproduktionsanläggningar som använder högeffektiv kraftvärme med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW.

5. För kraftproduktionsanläggningar som tagits i drift från och med den 1 januari 2026 ska punkt 2 a tillämpas endast på kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor och har en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 200 kW.

6. Utan att det påverkar avtal som ingåtts före den 4 juli 2019 ska kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme och som har driftsatts före den 4 juli 2019 och som när de driftsattes var föremål för prioriterad inmatning enligt artikel 15.5 i direktiv 2012/27/EU eller artikel 16.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG⁽²⁰⁾, fortsätta att dra nytta av prioriterad inmatning. Prioriterad inmatning ska inte längre tillämpas från och med den dag då kraftproduktionsanläggningen blir föremål för betydande ändringar, vilket ska anses vara fallet åtminstone när ett nytt anslutningsavtal krävs eller när kraftproduktionsanläggningens kapacitet ökas.

7. Prioriterad inmatning får inte äventyra en säker drift av elsystemet, får inte användas för att rättfärdiga inskränkningar i kapacitet mellan elområden utöver vad som föreskrivs i artikel 16 och ska baseras på transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Artikel 13

Omdirigering

1. Omdirigering av produktion och omdirigering av efterfrågeflexibilitet ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Den ska vara öppen för produktion oavsett teknik, för all energilagring och för all efterfrågeflexibilitet, inklusive för dem som är baserade i andra medlemsstater, om detta är tekniskt genomförbart.

2. De resurser som omdirigeras ska väljas bland de produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågeflexibilitet som använder marknadsbaserade mekanismer, och de ska ersättas ekonomiskt. Bud på balansenergi som används för omdirigering ska inte fastställa priset på balansenergi.

3. Icke-marknadsbaserad omdirigering av produktion, energilagring och efterfrågeflexibilitet får endast användas om:

- Inget marknadsbaserat alternativ är tillgängligt.
- Alla tillgängliga marknadsbaserade resurser har använts.
- Antalet tillgängliga kraftproduktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågeflexibilitet i området och lämpliga för tillhandahållande av tjänsten är för lågt för att säkerställa effektiv konkurrens.
- Den aktuella nätsituationen leder till överbelastning på ett så regelbundet och förutsebart sätt att marknadsbaserad omdirigering skulle innebära regelbunden strategisk budgivning, vilket skulle öka den interna överbelastningsnivån, och den berörda medlemsstaten har antagit en handlingsplan för att hantera denna överbelastning eller säkerställer att den tillgängliga minimikapaciteten för handel mellan elområden är i enlighet med artikel 16.8.

4. De berörda systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska minst en gång per år överlämna en rapport till den behöriga tillsynsmyndigheten om följande:

- Utvecklingsnivån och effektiviteten hos marknadsbaserade mekanismer för omdirigering av produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar och anläggningar för efterfrågeflexibilitet.

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 16).

- b) Skälen, volymerna i MWh och typen av produktionskälla som omfattas av omdirigering.
- c) De åtgärder som vidtagits för att minska behovet av omdirigering nedåt avseende produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme i framtiden, inklusive investeringar i digitalisering av nätinfrastrukturen och i tjänster som ökar flexibiliteten.

Den berörda tillsynsmyndigheten ska överlämna rapporten till Acer och offentliggöra en sammanfattning av de uppgifter som avses i första stycket leden a, b och c, tillsammans med rekommendationer om förbättringar, vid behov.

5. Med förbehåll för krav som rör upprätthållandet av nätets tillförlitlighet och säkerhet och på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier som fastställs av tillsynsmyndigheterna ska systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem göra följande:

- a) Garantera överförings- och distributionsnätets förmåga att överföra el som produceras från förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme med minsta möjliga omdirigering, vilket inte ska hindra att nätplaneringen tar hänsyn till begränsad omdirigering om systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem på ett transparent sätt kan visa att detta är mer ekonomiskt lönsamt och inte överskrider 5 % av den årliga producerade elen vid anläggningar som använder förnybara energikällor och som är direkt anslutna till sina respektive nät, såvida inte annat föreskrivs av en medlemsstat där el från kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme står för över 50 % av den årliga bruttoförbrukningen av el.
- b) Vidta lämpliga nätrelaterade och marknadsrelaterade driftsåtgärder för att minimera omdirigering nedåt av el som produceras från förnybara energikällor och högeffektiv kraftvärme.
- c) Säkerställa att deras nät är tillräckligt flexibla för att de ska kunna förvalta dem.

6. Om icke marknadsbaserad omdirigering nedåt utnyttjas ska följande principer tillämpas:

- a) Kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor ska bli föremål för omdirigering nedåt endast om inga andra alternativ finns eller om andra lösningar skulle leda till kraftigt oproportionella kostnader eller allvarliga risker för nåtsäkerheten.
- b) El som produceras i en högeffektiv kraftvärmeprocess ska bli föremål för omdirigering nedåt endast om inga andra alternativ än omdirigering nedåt av kraftproduktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor finns, eller om andra lösningar skulle leda till oproportionella kostnader eller allvarliga risker för nåtsäkerheten.
- c) Egenproducerad el från produktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme och som inte matas in i överförings- eller distributionsnätet får omdirigeras neråt endast om ingen annan lösning finns för att lösa nåtsäkerhetsproblem.
- d) Omdirigering nedåt enligt leden a, b och c ska vara vederbörligen motiverad, på ett transparent sätt. Motiveringen ska ingå i rapporten enligt punkt 3.

7. Om icke marknadsbaserad omdirigering utnyttjas ska den vara föremål för ekonomisk ersättning från den systemansvarige som efterfrågar omdirigeringen till operatören av produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågeflexibilitet, utom i fråga om producenter som godtagit ett anslutningsavtal enligt vilket säker leverans av energi inte garanteras. Den ekonomiska ersättningen ska vara minst lika med den högsta av följande delar eller en kombination av dem om tillämpning av endast den högre skulle leda till en omotiverat låg eller omotiverat hög ersättning:

- a) Extra driftskostnader till följd av omdirigeringen, t.ex. extra bränslekostnader i fråga om omdirigering uppåt, eller tillhandahållande av reservvärme i fråga om omdirigering nedåt av kraftproduktionsanläggningar som använder högeffektiv kraftvärme.
- b) Nettointäkterna från den försäljning av el på dagen före-marknaden som kraftproduktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågeflexibilitet skulle ha inbringat utan begäran om omdirigering; om ekonomiskt stöd beviljats till produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågeflexibilitet, baserat på den mängd el som produceras eller förbrukas, ska ekonomiskt stöd som skulle ha erhållits om det inte hade varit för begäran om omdirigering anses vara en del av nettointäkterna.

KAPITEL III

TILLTRÄDE TILL NÄT OCH HANTERING AV ÖVERBELASTNING

AVSNITT 1

Kapacitetstilldelning

Artikel 14

Översyn av elområden

1. Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att hantera överbelastning. Elområdesgränser ska baseras på långsiktiga, strukturella överbelastningar i överföringsnätet. Elområden får inte innehålla sådana strukturella överbelastningar såvida inte dessa saknar inverkan på angränsande elområden eller, som ett tillfälligt undantag, dessas inverkan på angränsande elområden mildras genom korrigerande åtgärder och de angränsande elområdena inte leder till minskad kapacitet för handel mellan elområden, i enlighet med kraven i artikel 16. Elområdeskonfigurationen i unionen ska utformas på ett sådant sätt att ekonomisk effektivitet och möjligheter till handel mellan elområden i enlighet med artikel 16 maximeras, samtidigt som försörjningstryggheten upprätthålls.

2. Entso för el ska vart tredje år rapportera om strukturella överbelastningar och andra större fysiska överbelastningar mellan och inom elområden, inklusive platsen och frekvensen för sådana överbelastningar i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastningar som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Den rapporten ska innehålla en bedömning av huruvida kapaciteten för handel mellan elområden nådde upp till den linjära utvecklingen i enlighet med artikel 15 eller minimikapaciteten enligt artikel 16 i den här förordningen.

3. För att säkerställa en optimal konfiguration av elområden ska en översyn av elområden utföras. Denna översyn ska kartlägga all strukturell överbelastning och inbegripa analys av olika konfigurationer av elområden på ett samordnat sätt, med deltagande av intressenter som påverkas, från alla berörda medlemsstater, i enlighet med riktlinjen för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Nuvarande elområden ska bedömas utifrån sin förmåga att skapa en tillförlitlig marknad, inbegripet en tillräckligt flexibel produktion och belastningskapacitet, som är avgörande för att undvika flaskhalsar i nätet, balansera efterfrågan och tillgång på el samt skapa långsiktig säkerhet för investeringar i nätinfrastruktur.

4. Med avseende på tillämpningen av denna artikel och artikel 15 i denna förordning avses med berörda medlemsstater, systemansvariga för överföringssystem eller tillsynsmyndigheter de medlemsstater, systemansvariga för överföringssystem eller tillsynsmyndigheter som deltar i översynen av elområdeskonfigurationen och även medlemsstater i samma kapacitetberäkningsregion i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

5. Senast den 5 oktober 2019 ska alla berörda systemansvariga för överföringssystem lägga fram ett förslag till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt om de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas för godkännande av de berörda tillsynsmyndigheterna. De berörda tillsynsmyndigheterna ska nå ett enhälligt beslut om förslaget inom tre månader från dagen för överlämnande av förslaget. Om tillsynsmyndigheterna inte kan nå ett enhälligt beslut om förslaget inom denna tidsram, ska Acer inom ytterligare tre månader besluta om den metod och de antaganden, och de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas. Metoden ska baseras på strukturella överbelastningar som inte förväntas kunna undanröjas inom de följande tre åren, med vederbörlig hänsyn till konkreta framsteg i infrastrukturutvecklingsprojekt som förväntas vara genomförda inom de följande tre åren.

6. På grundval av den metod och de antaganden som godkänts enligt punkt 5 ska de systemansvariga för överföringssystem som deltar i översynen av elområden lägga fram ett gemensamt förslag för de berörda medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter om huruvida de ska ändra eller bibehålla elområdeskonfigurationen, senast 12 månader efter godkännandet av metoden och antagandena enligt punkt 5. Andra medlemsstater, avtalslutande parter i energigemenskapen eller andra tredjeländer som delar samma synkrona område med någon relevant medlemsstat får lämna synpunkter.

7. Om strukturell överbelastning har konstaterats i den rapport som avses i punkt 2 i denna artikel eller i översynen av elområden enligt denna artikel eller av en eller flera systemansvariga för överföringssystem i deras kontrollområden,

i en rapport som godkänts av den behöriga tillsynsmyndigheten, ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning, i samarbete med sina systemansvariga för överföringssystem, inom sex månader från mottagandet av rapporten, besluta att antingen utarbeta nationella eller multinationella handlingsplaner enligt artikel 15 eller att se över och ändra sin elområdeskonfiguration. Dessa beslut ska omedelbart anmälas till kommissionen och Acer.

8. För de medlemsstater som har valt att ändra elområdeskonfigurationen enligt punkt 7 ska de berörda medlemsstaterna nå ett enhälligt beslut inom sex månader från den anmälan som avses i punkt 7. Andra medlemsstater får lämna synpunkter till de berörda medlemsstaterna, som bör ta hänsyn till dessa synpunkter när de fattar sitt beslut. Beslutet ska motiveras och anmälas till kommissionen och Acer. Om de berörda medlemsstaterna inte kan nå ett enhälligt beslut inom dessa sex månader ska de omedelbart underrätta kommissionen om detta. Som en sista utväg ska kommissionen efter samråd med Acer anta ett beslut om huruvida elområdeskonfigurationen i och mellan dessa medlemsstater ska ändras eller bibehållas, senast sex månader efter mottagandet av en sådan anmälan.

9. Medlemsstaterna och kommissionen ska samråda med berörda intressenter innan de antar ett beslut enligt denna artikel.

10. Ett beslut som antagits enligt denna artikel ska ange datum för genomförandet av en ändring. Genomförandedatumet ska balansera behovet av snabb förändring med praktiska överväganden, inbegripet terminshandel med el. Beslutet får fastställa lämpliga övergångsarrangemang.

11. Om ytterligare översyner av elområden inleds enligt den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska den här artikeln gälla.

Artikel 15

Handlingsplaner

1. Efter antagandet av ett beslut enligt artikel 14.7 ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning utarbeta handlingsplaner i samarbete med sina tillsynsmyndigheter. Dessa handlingsplaner ska innehålla en konkret tidsplan för antagande av åtgärder för att minska de konstaterade strukturella överbelastningarna inom fyra år efter antagandet av det beslutet enligt artikel 14.7.

2. Oberoende av de konkreta framsteg som görs inom ramen för handlingsplanen ska medlemsstaterna säkerställa, utan att det påverkar undantagen enligt artikel 16.9 eller 16.3, att kapaciteten för handel mellan elområden ökar varje år tills den minimikapacitet som föreskrivs i artikel 16.8 uppnåts. Denna minimikapacitet ska uppnås senast den 31 december 2025.

Dessa årliga ökningarna ska åstadkommas genom en linjär utveckling. Den utvecklingen ska antingen utgå från den tilldelade kapaciteten vid gränsen eller i ett kritiskt linjesegment under året före antagandet av handlingsplanen eller från genomsnittskapaciteten under de tre åren före antagandet av handlingsplanen, beroende på vad som är högst. Medlemsstaterna ska, när de genomför sina handlingsplaner, säkerställa att den kapacitet som görs tillgänglig för gränsöverskridande handel i enlighet med artikel 16.8, minst motsvarar den linjära utvecklingens värden, bland annat genom att använda korrigerande åtgärder i kapacitetsberäkningsregionen.

3. Den eller de medlemsstater som genomför handlingsplanen ska stå för kostnaderna för de korrigerande åtgärder som krävs för att uppnå den linjära utveckling som avses i punkt 2 eller för att tillgängliggöra kapacitet mellan elområden vid de gränser eller kritiska linjesegment som berörs av handlingsplanen.

4. Varje år under genomförandet av handlingsplanen och inom sex månader efter det att den har löpt ut ska de berörda systemansvariga för överföringssystem bedöma huruvida den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten har nått den linjära utvecklingen under de senaste 12 månaderna, eller från och med den 1 januari 2026, den minimikapacitet som anges i artikel 16.8. De ska överlämna sin bedömning till Acer och till berörda tillsynsmyndigheter. Före utarbetandet av rapporten ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sina bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande.

5. I fråga om de medlemsstater för vilka den bedömning som avses i punkt 4 visar att en systemansvarig för överföringssystem inte har uppfyllt den linjära utvecklingen, ska de berörda medlemsstaterna, inom sex månader från mottagandet av den bedömningsrapport som avses i punkt 4, enhälligt besluta om elområdeskonfigurationen inom och mellan dessa medlemsstater ska ändras eller bibehållas. I sitt beslut ska de berörda medlemsstaterna beakta synpunkter som lämnats av andra medlemsstater. De berörda medlemsstaternas beslut ska motiveras och anmälas till kommissionen och Acer.

De berörda medlemsstaterna ska omedelbart underrätta kommissionen om de inte kommer fram till ett enhälligt beslut inom den fastställda tidsramen. Inom sex månader från mottagandet av en sådan underrättelse ska kommissionen, som en sista utväg och efter samråd med Acer och berörda intressenter, anta ett beslut om huruvida elområdeskonfigurationen ska ändras eller bibehållas i och mellan dessa medlemsstater.

6. Sex månader innan handlingsplanen löper ut ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning besluta om den ska hantera kvarstående interna överbelastningar genom att ändra sitt elområde eller om den ska hantera kvarstående interna överbelastningar som den själv ska bekosta.

7. Om ingen handlingsplan har fastställts inom sex månader från det att en strukturell överbelastning enligt artikel 14.7 har konstaterats, ska de berörda systemansvariga för överföringssystem, inom tolv månader från detta konstaterande, bedöma om den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten under de föregående tolv månaderna har nått den minimikapacitet som anges i artikel 16.8 och ska överlämna en bedömningsrapport till berörda tillsynsmyndigheter och Acer.

Före utarbetandet av rapporterna ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sitt bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande. Om bedömningen visar att en systemansvarig för överföringssystem inte har respekterat minimikapaciteten, ska den beslutsprocess som fastställs i punkt 5 i den här artikeln tillämpas.

Artikel 16

Allmänna principer om kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning

1. Problem med överbelastning i nätet ska åtgärdas med icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar som ger effektiva ekonomiska signaler till berörda marknadsaktörer och berörda systemansvariga för överföringssystem. Problem med överbelastning i nätet ska lösas med metoder som inte bygger på transaktioner, dvs. metoder som inte innefattar ett val mellan enskilda marknadsaktörers kontrakt. När den systemansvarige för överföringssystem vidtar driftsåtgärder för att säkerställa att den systemansvariges överföringssystem förblir i normaldrifttillstånd ska den systemansvarige för överföringssystem ta hänsyn till inverkan från dessa åtgärder på angränsande kontrollområden och samordna dessa åtgärder med andra systemansvariga för överföringssystem som påverkas, såsom föreskrivs i förordning (EU) 2015/1222.

2. Förfaranden för att inskränka handeln får tillämpas endast i nödfall när den systemansvarige för överföringssystem tvingas vidta omedelbara åtgärder eller omdirigering eller motköp inte är möjliga. Alla sådana förfaranden ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Utom i fall av force majeure ska marknadsaktörer få kompensation för inskränkning av tilldelad kapacitet.

3. Regionala samordningscentrum ska genomföra samordnad kapacitetsberäkning i enlighet med punkterna 4 och 8 i denna artikel, såsom föreskrivs i artikel 37.1 a och artikel 42.1.

Regionala samordningscentrum ska beräkna kapacitet mellan elområden, med iakttagande av driftssäkerhetsgränser, genom att använda uppgifter från systemansvariga för överföringssystem, inbegripet uppgifter om den tekniska tillgången till korrigerande åtgärder, med undantag för förbrukningsfrånkoppling. Om regionala samordningscentrum konstaterar att de tillgängliga korrigerande åtgärderna i kapacitetsberäkningsregionen eller mellan kapacitetsberäkningsregioner inte är tillräckliga för att nå den linjära utvecklingen enligt artikel 15.2 eller den minimikapacitet som anges i punkt 8 i den här artikeln, samtidigt som driftssäkerhetsgränserna respekteras, kan de, som en sista utväg, fastställa samordnade åtgärder som minskar kapaciteten mellan elområden i enlighet därmed. Systemansvariga för överföringssystem får avvika från samordnade åtgärder när det gäller samordnad kapacitetsberäkning och samordnad säkerhetsanalys endast i enlighet med artikel 42.2.

Senast tre månader efter det att de regionala samordningscentrumen tagits i drift enligt artikel 35.2 i denna förordning och var tredje månad därefter, ska de regionala samordningscentrumen överlämna en rapport till berörda tillsynsmyndigheter och till Acer om eventuella kapacitetsminskningar eller avvikelser från samordnade åtgärder enligt andra stycket, samt bedöma hur ofta de förekommer och, när det är nödvändigt, lämna rekommendationer om hur sådana avvikelser kan undvikas i framtiden. Om Acer konstaterar att förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte föreligger eller att de är av strukturell slag ska Acer avge ett yttrande till berörda tillsynsmyndigheter och kommissionen. De behöriga tillsynsmyndigheterna ska vidta lämpliga åtgärder mot systemansvariga för överföringssystem eller regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 59 eller 62 i direktiv (EU) 2019/944 om förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte fanns.

Strukturella avvikelser ska behandlas i en handlingsplan som avses i artikel 14.7 eller i en uppdatering av en befintlig handlingsplan.

4. Den maximala kapacitetsnivån hos sammanlänkningarna och de överföringsnät som påverkas av gränsöverskridande kapacitet ska ställas till förfogande för marknadsaktörer som uppfyller säkerhetsnormerna för säker nätdrift. Motköp och omdirigering, inklusive gränsöverskridande omdirigering, ska utnyttjas för att nå den minimikapacitet som föreskrivs i punkt 8. Ett samordnat och icke-diskriminerande förfarande för gränsöverskridande korrigerande åtgärder ska tillämpas för att möjliggöra detta maximerande, efter införandet av en metod för att dela motköps- och omdirigeringskostnader.

5. Kapacitet får tilldelas med hjälp av explicita kapacitetsauktioner eller implicita auktioner som omfattar både kapacitet och energi. Båda metoderna kan samexistera för samma sammanlänkning. För intradagshandel ska kontinuerlig handel, som får kompletteras med auktioner, utnyttjas.

6. Vid överbelastning ska de högsta giltiga buden för nätkapacitet som, antingen implicit eller explicit, erbjuder högst värde för den knappa överföringskapaciteten inom en given tidsram vinna. Utom för nya sammanlänkningskapacitet omfattas av ett undantag enligt artikel 7 i förordning (EG) nr 1228/2003, artikel 17 i förordning (EG) nr 714/2009 eller artikel 63 i den här förordningen, är det förbjudet att fastställa acceptpriser inom ramen för kapacitetstilldelningsmetoderna.

7. Kapacitet ska kunna handlas fritt på sekundär basis, under förutsättning att den systemansvarige för överföringssystem informeras tillräckligt lång tid i förväg. Om en systemansvarig för överföringssystem vägrar genomföra en sekundär handel (transaktion) måste detta på ett tydligt och transparent sätt meddelas och förklaras för alla marknadsaktörer av den systemansvarige för överföringssystem och meddelas tillsynsmyndigheten.

8. Systemansvariga för överföringssystem får inte begränsa den mängd sammanlänkningskapacitet som ska göras tillgänglig för marknadsaktörer för att lösa överbelastning inom sitt eget elområde eller som ett sätt att hantera flöden som är en följd av interna transaktioner inom elområden. Utan att det påverkar tillämpningen av undantagen enligt punkterna 3 och 9 i denna artikel och tillämpningen av artikel 15.2, ska denna punkt anses vara uppfylld om följande miniminivåer av tillgänglig kapacitet för handel mellan elområden uppnåtts:

- a) För gränser där en metod med samordnad nettoöverföringskapacitet används ska det lägsta tröskelvärdet vara 70 % av överföringskapaciteten samtidigt som driftssäkerhetsgränserna respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställs i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- b) För gränser som använder en flödesbaserad metod ska minimikapaciteten vara en marginal som fastställs vid kapacitetsberäkningen och finns tillgänglig för flöden som följer av utbyten mellan elområden. Den marginalen ska vara 70 % av kapaciteten, samtidigt som driftssäkerhetsgränserna för kritiska linjesegment för utbyte mellan och inom elområden respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställs i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Den totala mängden på 30 % får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment.

9. På begäran av systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion får de berörda tillsynsmyndigheterna, om det är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerhet, bevilja ett undantag från punkt 8 för förutsebara orsaker. Ett sådant undantag, som inte får gälla inskränkning av redan tilldelad kapacitet enligt punkt 2, ska beviljas för högst ett år i taget, eller upp till högst två år förutsatt att undantagets omfattning minskar avsevärt efter det första året. Omfattningen av ett sådant undantag ska strikt begränsas till vad som är nödvändigt för att upprätthålla driftsäkerheten och de ska undvika diskriminering mellan interna utbyten och utbyten mellan elområden.

Innan ett undantag beviljas ska den berörda tillsynsmyndigheten samråda med tillsynsmyndigheterna i andra medlemsstater som utgör en del av de berörda kapacitetsberäkningsregionerna. Om en tillsynsmyndighet motsätter sig det föreslagna undantaget ska Acer besluta om det bör beviljas enligt artikel 6.10 a i förordning (EU) 2019/942. Motiveringen och skälen för undantaget ska offentliggöras.

Om ett undantag beviljas ska de berörda systemansvariga för överföringssystem utarbeta och offentliggöra en metod och projekt som ska ge en långsiktig lösning på det problem som undantaget är avsett att lösa. Undantaget ska upphöra när tidsfristen för undantaget löpt ut eller när lösningen tillämpas, beroende på vilket som inträffar först.

10. Marknadsaktörerna ska inom en rimlig period före den relevanta operativa perioden informera de berörda systemansvariga för överföringssystem om de har för avsikt att använda tilldelad kapacitet. Tilldelad kapacitet som inte kommer att utnyttjas ska på nytt göras tillgänglig på marknaden på ett öppet, transparent och icke-diskriminerande sätt.

11. De systemansvariga för överföringssystem ska, i den mån det är tekniskt möjligt, utnyttja kapacitetsbehoven för elflöden i motsatt riktning över den överbelastade sammanlänkingsförbindelsen för att utnyttja kapaciteten hos denna förbindelse maximalt. Med fullständig hänsyn tagen till nåsakerheten ska transaktioner som minskar överbelastning inte nekas.

12. De finansiella konsekvenserna av att de skyldigheter som är förbundna med kapacitetstilldelning inte uppfylls ska bäras av systemansvariga för överföringssystem eller nominerade elmarknadsoperatörer som är ansvariga för denna underlåtelse. Om marknadsaktörerna inte använder den kapacitet som de har åtagit sig att använda eller, när det gäller kapacitet som utauktionerats explicit, inte handlar på sekundär basis eller ger tillbaka kapaciteten i tid, ska de marknadsaktörerna förlora rättigheterna till denna kapacitet och betala en avgift som avspeglar kostnaderna. Avgifter som avspeglar kostnaderna för underlåtenhet att utnyttja kapacitet ska vara motiverade och proportionella. En systemansvarig som inte uppfyller sin skyldighet att leverera stabil överföringskapacitet ska vara skyldig att kompensera marknadsaktören för dennes förlust av kapacitetsrättigheter. Följdsador ska inte beaktas i detta hänseende. De viktigaste begreppen och metoderna för att fastställa ansvar vid bristande fullgörande av åtagandena ska fastställas i förväg med hänsyn till de finansiella följderna och ska granskas av den berörda tillsynsmyndigheten.

13. Vid fördelningen av kostnader för korrigerande åtgärder mellan systemansvariga för överföringssystem ska regleringsmyndigheter analysera i vilken utsträckning flöden från interna transaktioner inom elområden bidrar till den överbelastning mellan två elområden som observerats, och fördela kostnaderna baserat på det bidraget till överbelastningen, till de systemansvariga för överföringssystem i elområden som ansvarar för att skapa sådana flöden, med undantag för kostnader som orsakas av flöden från interna transaktioner inom elområden som ligger under den förväntade nivån utan strukturell överbelastning i ett elområde.

Den nivån ska analyseras och fastställas gemensamt av alla systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion för varje enskild elområdesgräns och ska omfattas av godkännande av alla tillsynsmyndigheter i kapacitetsberäkningsregionen.

Artikel 17

Kapacitetstilldelning mellan elområden för olika tidsramar

1. Systemansvariga för överföringssystem ska på nytt beräkna tillgänglig kapacitet mellan elområden åtminstone efter stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på dagen före-marknaden och intradagsmarknaden. Systemansvariga för överföringssystem ska i den påföljande tilldelningen av kapacitet mellan elområden tilldela den tillgängliga kapaciteten mellan elområden plus eventuell återstående kapacitet mellan elområden som inte tidigare tilldelats och eventuell kapacitet mellan elområden som frigörs av innehavare av fysiska överföringsrättigheter från tidigare tilldelningar.

2. Systemansvariga för överföringssystem ska föreslå en lämplig struktur för tilldelningen av kapacitet mellan elområden för alla tidsramar, inbegripet dagen före-, intradags- och balansmarknader. Den tilldelningsstrukturen ska granskas av berörda tillsynsmyndigheter. Då de utarbetar sitt förslag ska de systemansvariga för överföringssystem beakta

a) marknadernas egenskaper,

- b) driftsvillkoren för elsystemet, t.ex. följderna av en nettoberäkning av fast angivna scheman,
- c) harmoniseringsnivån för de procentsatser som tilldelats olika tidsramar och tidsramar som antagits för de olika mekanismer för kapacitetstilldelning mellan elområden som redan införs.
3. Om kapaciteten mellan elområden är tillgänglig efter stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden ska systemansvariga för överföringssystem utnyttja kapaciteten mellan elområdena för att utbyta balansenergi eller hantera processen för nettnett av obalanser.
4. Om kapaciteten mellan elområden tilldelas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med artikel 6.8 i denna förordning ska systemansvariga för överföringssystem använda de metoder som utvecklats i de riktlinjer för balanshållning avseende el som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.
5. Systemansvariga för överföringssystem får inte öka den säkerhetsmarginal som beräknas enligt förordning (EU) 2015/1222 på grund av utbytet av balanskapacitet eller delningen av reserver.

AVSNITT 2

Nätavgifter och intäkter från överbelastning

Artikel 18

Avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten

1. De avgifter som tas ut av nätoperatörerna för tillträde till näten, inklusive avgifter för anslutning till näten, avgifter för användning av näten och, i tillämpliga fall, avgifter för därmed sammanhängande förstärkningar av näten, ska avspegla kostnaderna, vara transparenta, beakta behovet av nåtsäkerhet och nätflexibilitet och spegla de faktiska kostnaderna, i den mån dessa kostnader motsvaras av effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörers kostnader, samt tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Avgifterna ska inte inbegripa icke-relaterade kostnader för andra icke-relaterade politiska mål.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 15.1 och 15.6 i direktiv 2012/27/EU samt kriterierna i bilaga XI till det direktivet ska den metod som används för att fastställa nätavgifterna på ett neutralt sätt stödja generell systemeffektivitet på lång sikt genom prissignaler till kunderna och producenterna och framför allt tillämpas på ett sådant sätt att den inte leder till positiv eller negativ diskriminering mellan produktion som är ansluten på distributionsnivå och produktion som är ansluten på överföringsnivå. Nätavgifterna får inte leda till diskriminering, varken positiv eller negativ, av energilagring eller energiaggregering, och får inte verka hämmande på egenproduktion, egenförbrukning eller på deltagande i efterfrågeflexibilitet. Utan att det påverkar punkt 3 i denna artikel får avgifterna inte vara avståndsrelaterade.

2. Tariffmetoderna ska avspegla de fasta kostnaderna för systemansvariga för överförings- och distributionssystem, och ska erbjuda tillräckliga incitament för systemansvariga för överförings- och distributionssystem på både kort och lång sikt, för att öka effektiviteten, inklusive energieffektiviteten, främja marknadsintegreringen och försörjningstryggheten och ge stöd till effektiva investeringar, stöd till relaterad forskningsverksamhet samt att underlätta innovation i kundernas intresse inom exempelvis digitalisering, flexibilitetstjänster och sammanlänknings.

3. Vid behov ska den tariffnivån som tillämpas för producenter eller slutkunder, eller båda, tillhandahålla lokaliseringssignaler på unionsnivå och beakta de nätförluster och överbelastningar som orsakats, liksom investeringskostnader för infrastruktur.

4. När avgifterna för nättillträde fastställs, ska följande beaktas:

- a) Inbetalningar och utbetalningar som uppstår på grund av kompensationsmekanismen mellan de systemansvariga för överföringssystem.
- b) Både faktiska utbetalningar och inbetalningar, och betalningar som förväntas för kommande perioder, som beräknas på grundval av tidigare perioder.
5. Fastställandet av avgifterna för nättillträde enligt denna artikel får inte påverka de avgifter som uppstår av den hantering av överbelastning som avses i artikel 16.
6. Det får inte tas ut någon särskild nätavgift för enskilda transaktioner avseende handel med el mellan elområden.

7. Distributionstariffer ska avspegla kostnaderna och beakta systemanvändarnas, inklusive aktiva kunders användning av distributionsnätet. Distributionstariffer får innehålla element för nätslutningskapacitet och får differentieras på grundval av systemanvändarnas förbruknings- eller produktionsprofiler. Om medlemsstaterna har genomfört införandet av smarta mätersystem ska tillsynsmyndigheter överväga tidsdifferentierade nättariffer när de fastställer eller godkänner överförings- och distributionstariffer eller metoderna för dessa i enlighet med artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944 och när det är lämpligt, för att avspegla användningen av nätet på ett sätt som är transparent, kostnadseffektivt och förutsebart för slutkunden.

8. Metoder för distributionstariffer ska ge incitament till systemansvariga för distributionssystem för den mest kostnadseffektiva driften och utvecklingen av sina nät, inbegripet genom upphandling av tjänster. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheter betrakta relevanta kostnader som berättigade och inkludera dessa relevanta kostnader i distributionstariffer, och får införa prestationsmål för att ge de systemansvariga incitament till att öka effektiviteten i sina nät, inklusive genom energieffektivitet, flexibilitet och utveckling av smarta nät och intelligenta mätsystem.

9. Senast den 5 oktober 2019 ska Acer, för att minska risken för marknadsfragmentering, avge en rapport om bästa praxis om metoder för överförings- och distributionstariffer, med tillräckligt beaktande av nationella särdrag. Denna rapport om bästa praxis ska åtminstone omfatta följande:

- a) Förhållandet mellan tariffer som tillämpas på producenter och tariffer som tillämpas på slutkunder.
- b) De kostnader som ska täckas med tariffer.
- c) Tidsdifferentierade nättariffer.
- d) Lokaliseringssignaler.
- e) Förhållandet mellan överförings- och distributionstariffer.
- f) Metoder för att säkerställa transparens i tariffernas fastställande och struktur.
- g) Grupper av nätanvändare som omfattas av tariffer, inbegripet, i förekommande fall, dessa gruppers egenskaper, former för konsumtion och eventuella undantag från tariffer.
- h) Förluster i hög-, medel- och lågspänningsnät.

Acer ska uppdatera rapporten om bästa praxis minst en gång vartannat år.

10. Tillsynsmyndigheterna ska ta vederbörlig hänsyn till rapporten om bästa praxis när de fastställer eller godkänner överförings- eller distributionstariffer eller metoderna för dessa, i enlighet med artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944.

Artikel 19

Intäkter från överbelastning

1. Förfaranden för hantering av överbelastning för en i förväg angiven tidsram får generera intäkter endast vid överbelastning som uppstår under den tidsramen, utom då det handlar om nya sammanlänknings som beviljats ett undantag enligt artikel 63 i denna förordning, artikel 17 i förordning (EG) nr 714/2009 eller artikel 7 i förordning (EG) nr 1228/2003. Förfarandet för fördelningen av dessa intäkter ska granskas av tillsynsmyndigheterna och det får vare sig snedvrida tilldelningsförfarandet till förmån för en part som begär kapacitet eller energi eller utgöra hinder för minskad överbelastning.

2. Följande mål ska prioriteras med avseende på tilldelning av inkomster från kapacitet mellan elområden

- a) garantier för att den tilldelade kapaciteten faktiskt är tillgänglig, inbegripet kompensation för garanterad kapacitet, eller
- b) optimering av användningen av kapacitet mellan elområden för att bibehålla eller öka överföringskapaciteten, i tillämpliga fall genom samordnade korrigerande åtgärder, eller täckning av kostnader för nätinvesteringar i syfte att minska begränsningen i sammanlänknings.

3. Om de prioriterade mål som anges i punkt 2 har uppfyllts i tillräcklig grad, får intäkterna användas som en inkomst som ska beaktas av tillsynsmyndigheterna när dessa godkänner metoderna för beräkning av nättariffer eller fastställande av nättariffer, eller båda. Övriga intäkter ska placeras på ett separat internkonto tills dess att de kan användas för de ändamål som avses i punkt 2.

4. Användningen av intäkter i enlighet med punkt 2 a eller b ska följa en metod som föreslås av de systemansvariga för överföringssystem efter samråd med tillsynsmyndigheterna och berörda intressenter och efter godkännande av Acer. De systemansvariga för överföringssystem ska lämna in förslag till metod till Acer senast den 5 juli 2020 och Acer ska fatta beslut om den föreslagna metoden inom sex månader från mottagandet.

Acer får begära att de systemansvariga för överföringssystem ändrar eller uppdaterar den metod som avses i första stycket. Acer ska besluta om den ändrade eller uppdaterade metoden senast sex månader efter det att den lämnats in.

Metoden ska åtminstone ange de villkor enligt vilka intäkterna får användas för de ändamål som avses i punkt 2 och de villkor enligt vilka dessa intäkter får placeras på ett separat internkonto för framtida användning samt hur länge dessa intäkter får placeras på ett sådant konto.

5. Systemansvariga för överföringssystem ska i förväg tydligt fastställa hur eventuella intäkter från överbelastning kommer att användas, och ska rapportera till tillsynsmyndigheterna om den faktiska användningen av dessa intäkter. Senast den 1 mars varje år, ska tillsynsmyndigheterna informera Acer och offentliggöra en rapport som fastställer

- a) beloppet för de intäkter som uppburits för den tolv månadersperiod som slutar den 31 december föregående år,
- b) hur dessa intäkter har använts enligt punkt 2, inklusive de specifika projekt där intäkterna använts och det belopp som placerats på ett separat konto,
- c) det belopp som användes vid beräkningen av nättariffer,
- d) verifikation att det belopp som avses i led c överensstämmer med denna förordning och den metod som utarbetats i enlighet med punkterna 3 och 4.

Om vissa av kapacitetsintäkterna används vid beräkningen av nättariffer ska det av rapporten framgå på vilket sätt de systemansvariga för överföringssystem, i tillämpliga fall, har uppfyllt de prioriterade målen i punkt 2.

KAPITEL IV

RESURSTILLRÄCKLIGHET

Artikel 20

Resurstillräcklighet på den inre marknaden för el

1. Medlemsstaterna ska övervaka resurstillräckligheten inom sina territorier på grundval av den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt artikel 23. För att komplettera den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet får medlemsstaterna dessutom utföra nationella bedömningar av resurstillräcklighet i enlighet med artikel 24.

2. Om den europeiska bedömning av resurstillräcklighet som avses i artikel 23 eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet som avses i artikel 24 konstaterar ett resurstillräcklighetsproblem ska den berörda medlemsstaten kartlägga alla snedvridningar eller marknadsmisslyckanden till följd av lagstiftning som orsakat eller bidragit till att problemet uppstått.

3. Medlemsstater med konstaterade resurstillräcklighetsproblem ska utveckla och offentliggöra en genomförandeplan med en tidsplan för antagande av åtgärder för att undanröja alla konstaterade snedvridningar till följd av lagstiftning eller marknadsmisslyckanden som en del av processen för statligt stöd. Medlemsstaterna ska när de hanterar resurstillräcklighetsproblem framför allt beakta de principer som fastställs i artikel 3 och överväga att

- a) undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning,
- b) undanröja pristak i enlighet med artikel 10,

- c) införa en mekanism för bristprissättning för balansenergi såsom avses i artikel 44.3 i förordning (EU) 2017/2195,
 - d) öka sammanlänkingskapaciteten och den interna nätkapaciteten i syfte att nå åtminstone sina sammanlänkingsmål såsom avses i artikel 4.1 d i förordning (EU) 2018/1999,
 - e) möjliggöra egenproduktion, energilagring, åtgärder på efterfrågesidan och energieffektivitet genom att anta åtgärder för att undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning,
 - f) säkerställa kostnadseffektiv och marknadsbaserad upphandling av balanserings- och stödtjänster,
 - g) avskaffa reglerade priser om så krävs enligt artikel 5 i direktiv (EU) 2019/944.
4. De berörda medlemsstaterna ska lämna sina genomförandeplaner till kommissionen för översyn.
5. Inom fyra månader från mottagandet av genomförandeplanen ska kommissionen avge ett yttrande över huruvida åtgärderna är tillräckliga för att undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning eller marknadsmisslyckanden som konstaterats enligt punkt 2, och får uppmana medlemsstaterna att ändra sina genomförandeplaner i enlighet därmed.
6. De berörda medlemsstaterna ska övervaka tillämpningen av sina genomförandeplaner och ska offentliggöra resultaten av övervakningen i en årlig rapport och ska överlämna den rapporten till kommissionen.
7. Kommissionen ska avge ett yttrande över huruvida genomförandeplanen har genomförts på ett tillfredsställande sätt och om resurstillräcklighetsproblemet har lösts.
8. Medlemsstaterna ska fortsätta att följa genomförandeplanen efter det att konstaterade resurstillräcklighetsproblem har lösts.

Artikel 21

Allmänna principer för utformning av kapacitetsmekanismer

1. För att undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem får medlemsstaterna som en sista utväg, och samtidigt som de genomför de åtgärder som avses i artikel 20.3 i denna förordning i enlighet med artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget, införa kapacitetsmekanismer.
2. Innan de inför kapacitetsmekanismer ska de berörda medlemsstaterna genomföra en omfattande studie av de eventuella effekterna av sådana mekanismer på angränsande medlemsstater genom att åtminstone samråda med de angränsande medlemsstater till vilka de har en direkt nätslutning samt intressenter i dessa medlemsstater.
3. Medlemsstaterna ska bedöma om en kapacitetsmekanism i form av en strategisk reserv kan lösa resurstillräcklighetsproblemen. Om detta inte är fallet får medlemsstaterna tillämpa en annan typ av kapacitetsmekanism.
4. Medlemsstaterna får inte införa kapacitetsmekanismer om varken den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet, eller i avsaknad av en nationell bedömning av resurstillräcklighet, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet har identifierat ett resurstillräcklighetsproblem.
5. Medlemsstaterna får inte införa kapacitetsmekanismer innan kommissionen enligt artikel 20.5, avgett ett yttrande om den genomförandeplan som avses i artikel 20.3.
6. Om en medlemsstat tillämpar en kapacitetsmekanism ska den se över den kapacitetsmekanismen och säkerställa att inga nya avtal ingås inom ramen för den mekanismen om varken den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet, eller i avsaknad av en nationell bedömning av resurstillräcklighet, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet har identifierat ett resurstillräcklighetsproblem, eller innan den genomförandeplan som avses i artikel 20.3 har fått ett yttrande från kommissionen enligt artikel 20.5.
7. Vid utformningen av kapacitetsmekanismer ska medlemsstaterna i dessa inbegripa en bestämmelse som möjliggör en effektiv administrativ utfasning av kapacitetsmekanismen, om inga nya avtal ingås enligt punkt 6 under de tre följande åren.

8. Kapacitetsmekanismer ska vara tillfälliga. De ska godkännas av kommissionen för högst tio år. De ska fasas ut eller mängden reglerad kapacitet minskas på grundval av genomförandeplaner som avses i artikel 20. Medlemsstaterna ska fortsätta tillämpa genomförandeplanen efter införandet av kapacitetsmekanismen.

Artikel 22

Principer för utformning av kapacitetsmekanismer

1. En kapacitetsmekanism ska
 - a) vara tillfällig,
 - b) inte leda till otillbörlig snedvridning av marknaden och inte begränsa handeln mellan elområden,
 - c) inte gå utöver vad som är nödvändigt för att lösa de tillräcklighetsproblem som avses i artikel 20,
 - d) välja kapacitetsleverantörer på ett transparent, icke-diskriminerande och konkurrensbaserat sätt,
 - e) ge kapacitetsleverantörer incitament att vara tillgängliga vid förväntade systempåfrestningar,
 - f) säkerställa att ersättningen bestäms genom en konkurrensbaserad process,
 - g) fastställa de tekniska villkoren för kapacitetsleverantörers deltagande före urvalsförandet,
 - h) vara öppna för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring och efterfrågestyrning, som kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs,
 - i) tillämpa lämpliga sanktioner för kapacitetsleverantörer som inte är tillgängliga under perioder av systempåfrestningar.
2. Utformningen av strategiska reserver ska uppfylla följande krav:
 - a) När en kapacitetsmekanism har utformats som en strategisk reserv, ska dirigering av denna endast förekomma om de systemansvariga för överföringssystem sannolikt kommer att uttömma sina balansresurser för att upprätta jämvikt mellan tillgång och efterfrågan.
 - b) Under de avräkningsperioder för obalanser då resurser i den strategiska reserven dirigeras ska obalanser på marknaden avräknas till minst värdet av förlorad last eller till ett värde som är högre än den tekniska prisgräns på intradagsmarknaden som avses i artikel 10.1, beroende på vad som är högre.
 - c) Resultatet av den strategiska reserven efter dirigeringen ska tilldelas balansansvariga parter genom mekanismen för avräkning av obalanser.
 - d) De resurser som ingår i den strategiska reserven får inte erhålla ersättning från grossistmarknaderna för el eller från balansmarknader.
 - e) De resurser som ingår i den strategiska reserven ska hållas utanför marknaden, åtminstone under avtalets löptid.

Det krav som avses i första stycket led a påverkar inte aktiveringen av resurser före en faktisk dirigering i syfte att respektera rampningsbegränsningar och operativa krav. Resultatet av den strategiska reserven under aktivering ska inte tilldelas balansgrupper via grossistmarknader och ska inte förändra deras obalanser.
3. Utöver de krav som fastställs i punkt 1 ska andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver
 - a) vara utformade så att de garanterar att det pris som betalas för tillgänglighet automatiskt rör sig mot noll när den levererade kapacitetsnivån förväntas vara tillräcklig för att tillgodose den efterfrågade kapacitetsnivån,
 - b) ersätta deltagande resurser enbart för deras tillgänglighet, och säkerställa att ersättningen inte påverkar kapacitetsleverantörens beslut att producera eller inte,
 - c) säkerställa att kapacitetsskyldigheter är överförbara mellan stödberättigade kapacitetsleverantörer.

4. Kapacitetsmekanismer ska införliva följande krav på gränsvärdena för koldioxidutsläpp:
- Senast den 4 juli 2019 ska produktionskapacitet med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el som har påbörjat kommersiell produktion på eller efter den dagen ska inte ingå i åtaganden eller omfattas av utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar inom ramen för en kapacitetsmekanism.
 - Senast den 1 juli 2025 ska produktionskapacitet som har påbörjat kommersiell produktion före den 4 juli 2019 och med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och mer än 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW inte ingå i åtaganden eller omfattas av utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar, inom ramen för en kapacitetsmekanism.

Utsläppsgränsvärdet på 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och gränsvärde på 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW som avses i första stycket leden a och b ska beräknas på grundval av uppgifter om effektiviteten hos produktionsenhetens utformning, dvs. nettoverkningsgraden vid nominell kapacitet under relevanta standarder från Internationella standardiseringsorganisationen.

Senast den 5 januari 2020 ska Acer offentliggöra ett yttrande med tekniska riktlinjer för beräkningen av de värden som avses i första stycket.

5. Medlemsstater som tillämpar kapacitetsmekanismer den 4 juli 2019 ska anpassa sina mekanismer för att uppfylla kraven i kapitel 4, utan att det påverkar åtaganden som gjorts eller avtal som ingåtts före den 31 december 2019.

Artikel 23

Europeisk bedömning av resurstillräcklighet

1. I den europeiska bedömningen av resurstillräckligheten ska resurstillräcklighetsproblem fastställas genom en bedömning av elsystemets sammantagna tillräcklighet för den befintliga och förväntade efterfrågan på el på unionsnivå, på medlemsstatsnivå och på individuell elområdesnivå när detta är relevant. Den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska omfatta varje år under en tioårsperiod från dagen för bedömningen.

2. Den europeiska resurstillräcklighetsbedömningen ska genomföras av Entso för el.

3. Entso för el ska senast den 5 januari 2020 till gruppen för samordning på elområdet, som inrättats i enlighet med artikel 1 i kommissionens beslut av den 15 november 2012⁽²⁾, och Acer lämna in ett utkast till den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet, på grundval av de principer som föreskrivs i punkt 5 i den här artikeln.

4. Systemansvariga för överföringssystem ska förse Entso för el med de data som Entso för el behöver för att genomföra den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet.

Entso för el ska genomföra den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet årligen. Producenter och andra marknadsaktörer ska förse systemansvariga för överföringssystem med data som rör förväntat utnyttjande av produktionsresurser, med beaktande av tillgången på primära resurser och lämpliga scenarier för förväntad tillgång och efterfrågan.

5. Den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska baseras på en transparent metod som ska säkerställa att bedömningen

- genomförs på varje elområdesnivå och omfattar åtminstone alla medlemsstater,
- baseras på lämpliga centrala referensscenarier för förväntad tillgång och efterfrågan, inklusive en ekonomisk bedömning av sannolikheten för avställning, driftinställelse, byggande av nya produktionsanläggningar samt åtgärder för att nå mål för energieffektivitet och elsammanlänkning, och lämpliga antaganden om känslighet för extrema väderhändelser, hydrologiska förhållanden, grossistpriser och prisutvecklingen för kol,
- innehåller separata scenarier som återspeglar olika sannolikheter för att de resurstillräcklighetsproblem som de olika typerna av kapacitetsmekanismer är avsedda att hantera ska inträffa,

⁽²⁾ Kommissionens beslut av den 15 november 2012 om inrättande av gruppen för samordning på elområdet (EUT C 353, 17.11.2012, s. 2).

- d) på lämpligt sätt beaktar bidragen från alla resurser, inklusive befintlig och framtida möjligheter till energiproduktion, energilagring, sektoriell integration och efterfrågestyrning, samt import och export och deras bidrag till flexibel systemdrift,
 - e) förutsätter den sannolika inverkan av de åtgärder som avses i artikel 20.3,
 - f) inbegriper varianter utan befintliga eller planerade kapacitetsmekanismer och, när det är tillämpligt, varianter med sådana mekanismer,
 - g) baseras på en marknadsmodell med hjälp av den flödesbaserade metoden, när detta är tillämpligt,
 - h) tillämpar sannoliketskalkyler,
 - i) tillämpar ett enda modelleringsverktyg,
 - j) tillämpar åtminstone följande indikatorer som avses i artikel 25:
 - *förväntad energi ej levererad* (expected energy not served), och
 - *förväntad förlorad last* (loss of load expectation),
 - k) kartlägger orsakerna till eventuella resurstillräcklighetsproblem, särskilt om den är en nätbegränsning eller resursbegränsning, eller båda,
 - l) beaktar verklig nätutveckling,
 - m) säkerställer att nationella särdrag när det gäller produktion, efterfrågeflexibilitet och energilagring samt tillgången på primära resurser och graden av sammanlänkning beaktas på ett vederbörligt sätt.
6. Senast den 5 januari 2020 ska Entso för el till Acer lämna in ett utkast till metod för att beräkna
- a) värdet av förlorad last,
 - b) kostnaden för ny resurs (cost of new entry) avseende produktion eller efterfrågeflexibilitet, och
 - c) den tillförlitlighetsnorm som avses i artikel 25.

Metoden ska baseras på öppna, objektiva och verifierbara kriterier.

7. Förslagen enligt punkterna 3 och 6 gällande utkastet till metod, och de scenarier, känsliga aspekter och antaganden som de grundar sig på, samt resultatet av den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt punkt 4 ska vara föremål för föregående samråd med medlemsstaterna, gruppen för samordning på elområdet och berörda intressenter och godkännande från Acer enligt det förfarande som fastställs i artikel 27.

Artikel 24

Nationella bedömningar av resurstillräcklighet

1. Nationella bedömningar av resurstillräcklighet ska ha ett regionalt tillämpningsområde och baseras på den metod som avses i artikel 23.3, särskilt bestämmelserna i artikel 23.5 b–m.

De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet ska innehålla de centrala referensscenarier som avses i artikel 23.5 b.

De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet kan beakta ytterligare känsliga aspekter utöver dem som avses i artikel 23.5 b. I dessa fall får de nationella bedömningarna av resurstillräcklighet

- a) göra antaganden som tar hänsyn till särdrag i den nationella tillgången och efterfrågan på el,
- b) använda verktyg och konsekventa aktuella uppgifter som stämmer överens med dem som Entso för el använder för den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet.

Vidare ska den nationella bedömningarna av resurstillräcklighet, vid bedömningen av deltagande av kapacitetsleverantörer i en annan medlemsstat till försörjningstryggheten i de elområden som bedömningarna omfattar, använda den metod som föreskrivs i artikel 26.11 a.

2. De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet och, i tillämpliga fall, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet samt yttrandet från Acer i enlighet med punkt 3 ska offentliggöras.

3. Om en nationell bedömning av resurstillräcklighet konstaterar ett resurstillräcklighetsproblem vad gäller ett elområde som inte konstaterades i den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ange skälen till skillnaden mellan de två bedömningarna av resurstillräcklighet, inklusive närmare uppgifter om känsliga aspekter som använts och de bakomliggande antagandena. Medlemsstaterna ska offentliggöra den bedömningen och överlämna den till Acer.

Inom två månader från den dag då rapporten mottas ska Acer yttra sig om huruvida avvikelserna mellan den nationella bedömningen av resurstillräcklighet och den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet är motiverade.

Det organ som är ansvarigt för den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ska ta vederbörlig hänsyn till Acers yttrande och vid behov ändra sin bedömning. Om organet beslutar att inte fullt ut beakta Acers yttrande ska det organ som är ansvarigt för den nationella resurstillräcklighetsbedömningen offentliggöra en rapport med en detaljerad motivering.

Artikel 25

Tillförlitlighetsnorm

1. När medlemsstater tillämpar kapacitetsmekanismer ska de ha en tillförlitlighetsnorm. En tillförlitlighetsnorm ska på ett transparent sätt ange den nödvändiga nivån för medlemsstatens försörjningstrygghet. För gränsöverskridande elområden ska sådana tillförlitlighetsnormer fastställas gemensamt av de relevanta myndigheterna.

2. Tillförlitlighetsnormen ska fastställas av medlemsstaten eller en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag av tillsynsmyndigheten. Tillförlitlighetsnormen ska baseras på den metod som anges i artikel 23.6.

3. Tillförlitlighetsnormen ska beräknas med hjälp av minst värdet av förlorad last och kostnaden för ny resurs för en viss tidsram och ska uttryckas som *förväntad energi ej levererad* och *förväntad förlorad last*.

4. Vid tillämpning av kapacitetsmekanismer ska de parametrar som avgör vilken kapacitetsmängd som upphandlas inom kapacitetsmekanismen godkännas av medlemsstaten eller av en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag från tillsynsmyndigheten.

Artikel 26

Gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer

1. Andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver och, när det är tekniskt genomförbart, strategiska reserver, ska vara öppna för direkt gränsöverskridande deltagande av kapacitetsleverantörer i en annan medlemsstat, på de villkor som fastställs i denna artikel.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att utländsk kapacitet som kan tillhandahålla likvärdiga tekniska prestanda som inhemsk kapacitet har möjlighet att delta i samma konkurrenspräglade process som den inhemska kapaciteten. Om kapacitetsmekanismer tillämpas från och med den 4 juli 2019 får medlemsstaterna tillåta sammanlänkningar att direkt delta i samma konkurrenspräglade process som utländsk kapacitet under högst fyra år från och med den 4 juli 2019 eller under två år från dagen för godkännandet av de metoder som avses i punkt 11, beroende på vilket som inträffar först.

Medlemsstaterna kan kräva att den utländska kapaciteten är lokaliserad i en medlemsstat och att den har direkt nätanslutning med den medlemsstat som tillämpar mekanismen.

3. Medlemsstaterna får inte förhindra den kapacitet som finns på deras territorium från att delta i kapacitetsmekanismer i andra medlemsstater.

4. Gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer får inte ändra eller på annat sätt påverka planerade eller fysiska flöden mellan elområden och medlemsstater. Dessa planerade eller fysiska flöden ska fastställas enbart genom resultatet av kapacitetstilldelning enligt artikel 16.

5. Kapacitetsleverantörer ska kunna delta i mer än en kapacitetsmekanism.

Om kapacitetsleverantörer deltar i mer än en kapacitetsmekanism för samma leveransperiod ska de delta upp till den förväntade tillgången till sammanlänknings- och sannolikheten för att systempåfrestningar inträffar samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns i enlighet med den metod som avses i punkt 11 a.

6. Kapacitetsleverantörer ska åläggas att erlägga betalningar till följd av otillgänglighet om deras kapacitet inte är tillgänglig.

Om kapacitetsleverantörer deltar i mer än en kapacitetsmekanism under samma leveransperiod ska de åläggas att erlägga flera betalningar till följd av otillgänglighet om de inte kan infria flera åtaganden.

7. I syfte att tillhandahålla en rekommendation till de systemansvariga för överföringssystem ska de regionala samordningscentrum som inrättas enligt artikel 35 på årsbasis beräkna den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet. Den beräkningen ska ta hänsyn till den förväntade tillgången till sammanlänknings- och sannolikheten för att systempåfrestningar inträffar samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns. Den beräkningen ska krävas för varje elområdesgräns.

Systemansvariga för överföringssystem ska fastställa den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet på grundval av rekommendationen från det regionala samordningscentrumet på årsbasis.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att den kapacitet kopplad till nya resurser som avses i punkt 7 tilldelas berättigade kapacitetsleverantörer på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsbaserat sätt.

9. Om kapacitetsmekanismer medger gränsöverskridande deltagande i två angränsande medlemsstater ska alla intäkter som uppstår genom den tilldelning som avses i punkt 8 tillfalla de berörda systemansvariga för överföringssystem och delas dem emellan i enlighet med den metod som avses i punkt 11 b i denna artikel eller i enlighet med en gemensam metod som godkänts av de båda behöriga tillsynsmyndigheterna. Om den angränsande medlemsstaten inte tillämpar en kapacitetsmekanism, eller tillämpar en kapacitetsmekanism som inte är öppen för gränsöverskridande deltagande, ska andelen av intäkterna godkännas av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där kapacitetsmekanismen har införts efter att ha inhämtat ett yttrande från tillsynsmyndigheterna i de angränsande medlemsstaterna. De systemansvariga för överföringssystem ska använda sådana intäkter för de ändamål som fastställs i artikel 19.2.

10. Den systemansvarige för överföringssystemet där den utländska kapaciteten finns ska

- a) fastställa om intresserade kapacitetsleverantörer kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs av den kapacitetsmekanism i vilken kapacitetsleverantören avser att delta, och registrera den kapacitetsleverantören som berättigad kapacitetsleverantör i ett register som inrättas för det ändamålet,
- b) utföra tillgänglighetskontroller,
- c) till den systemansvarige för överföringssystemet i den medlemsstat som tillämpar kapacitetsmekanismen anmäla den information som den erhållit enligt leden a och b i detta stycke och andra stycket.

De berörda kapacitetsleverantörerna ska utan dröjsmål underrätta den systemansvarige för överföringssystemet om deras deltagande i en utländsk kapacitetsmekanism.

11. Senast den 5 juli 2020 ska Entso för el till Acer lämna in

- a) en metod för att beräkna den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för gränsöverskridande deltagande och som avses i punkt 7,

- b) en metod för att fördela de intäkter som avses i punkt 9,
- c) gemensamma regler för utförande av tillgänglighetskontroller som avses i punkt 10 b,
- d) gemensamma regler för bestämmande av när en betalning till följd av otillgänglighet ska förfalla,
- e) villkor för driften av det register som avses i punkt 10 a,
- f) gemensamma regler för kartläggning av kapacitet som är berättigad att delta i kapacitetsmekanismen enligt vad som avses i punkt 10 a.

Förslaget ska vara föremål för föregående samråd och godkännande från Acer i enlighet med artikel 27.

12. De berörda tillsynsmyndigheterna ska kontrollera om kapaciteten har beräknats i enlighet med den metod som avses i punkt 11 a.

13. Tillsynsmyndigheterna ska säkerställa att gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer organiseras på ett effektivt och icke-diskriminerande sätt. De ska särskilt föreskriva lämpliga administrativa arrangemang för ett gränsöverskridande indrivande av betalningar till följd av otillgänglighet.

14. Kapacitet som tilldelas i enlighet med punkt 8 ska kunna överlätas mellan berättigade kapacitetsleverantörer. Berättigade kapacitetsleverantörer ska till registret anmäla eventuella överlåtelser enligt vad som avses i punkt 10 a.

15. Senast den 5 juli 2021 ska Entso för el upprätta och driva registret enligt vad som avses i punkt 10 a. Registret ska vara öppet för alla berättigade kapacitetsleverantörer, för de system som tillämpar kapacitetsmekanismer och för deras systemansvariga för överföringssystem.

Artikel 27

Godkännandeförfarande

1. När det hänvisas till denna artikel ska förfarandet i punkterna 2, 3 och 4 tillämpas på godkännandet av ett förslag som lämnas in av Entso för el.
2. Entso för el ska före inlämnandet av ett förslag genomföra ett samråd som omfattar alla berörda intressenter, inklusive tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter. Den ska ta vederbörlig hänsyn till resultaten av samrådsprocessen i sitt förslag.
3. Inom tre månader från dagen för mottagande av det förslag som avses i punkt 1 ska Acer antingen godkänna eller ändra det. I det senare fallet ska Acer samråda med Entso för el innan Acer godkänner det ändrade förslaget. Acer ska offentliggöra det antagna förslaget på sin webbplats inom tre månader från dagen då de föreslagna dokumenten mottogs.
4. Acer får när som helst begära ändringar av det godkända förslaget. Inom sex månader från dagen för mottagande av en sådan begäran ska Entso för el lämna ett utkast till de föreslagna ändringarna till Acer. Inom tre månader från dagen för mottagandet av förslaget ska Acer justera eller godkänna ändringarna och offentliggöra dem på sin webbplats.

KAPITEL V

DRIFT AV ÖVERFÖRINGSSYSTEM

Artikel 28

Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemet för el (Entso för el)

1. Systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta på unionsnivå genom Entso för el för att verka för att den inre marknaden för el fullbordas och fungerar väl samt för att gynna handel mellan elområden och säkerställa optimal förvaltning, samordnad drift och sund teknisk utveckling av det europeiska elöverföringsnätet.

2. Entso för el ska vid utförandet av sina uppgifter enligt unionsrätten verka för en välfungerande och integrerad inre marknad för el och bidra till att målen i den politiska ramen för klimat- och energifrågor för perioden 2020–2030 uppnås på ett effektivt och hållbart sätt, särskilt genom att bidra till en effektiv integrering av el som produceras från förnybara energikällor och till ökad energieffektivitet samtidigt som systemsäkerheten upprätthålls. Entso för el ska ha tillräckliga personella och ekonomiska resurser för att kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 29

Entso för el

1. De systemansvariga för överföringssystem för el ska till kommissionen och Acer lämna in utkast till ändringar av stadgarna, medlemsförteckningen eller arbetsordningen för Entso för el.
2. Inom två månader från mottagandet av utkastet till ändringar av stadgarna, medlemsförteckningen eller arbetsordningen ska Acer, efter samråd med organisationer som representerar samtliga berörda parter, särskilt systemanvändare, inklusive kunder, lämna ett yttrande till kommissionen om dessa utkast till ändringar av stadgar, medlemsförteckningen eller arbetsordningen.
3. Kommissionen ska lämna ett yttrande över utkastet till ändringar av stadgar, medlemsförteckningen eller arbetsordningen med beaktande av Acers yttrande enligt punkt 2 och inom tre månader från mottagandet av Acers yttrande.
4. Inom tre månader från mottagandet av kommissionens positiva yttrande ska de systemansvariga för överföringssystem anta och offentliggöra de ändrade stadgarna eller arbetsordningen.
5. De dokument som avses i punkt 1 ska lämnas in till kommissionen och till Acer i händelse av ändringar av dessa, eller på motiverad begäran från någon av dem. Kommissionen och Acer ska avge ett yttrande i enlighet med punkterna 2, 3 och 4.

Artikel 30

Uppgifter för Entso för el

1. Entso för el ska göra följande:
 - a) Utarbeta nätföreskrifter inom de områden som anges i artikel 59.1 och 59.2 för uppnåendet av de mål som anges i artikel 28.
 - b) Anta och offentliggöra en icke-bindande unionsomfattande tioårig nätutvecklingsplan, (nedan kallad *unionsomfattande nätutvecklingsplan*), vartannat år.
 - c) Utarbeta och anta förslag som rör den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt artikel 23 och förslag som rör de tekniska specifikationerna för gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer enligt artikel 26.11.
 - d) Anta rekommendationer för samordningen av det tekniska samarbetet mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem.
 - e) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.
 - f) Anta ett förslag till definition av systemdriftsregionen i enlighet med artikel 36.
 - g) Samarbeta med de systemansvariga för distributionssystem och EU DSO-enheten.
 - h) Främja digitalisering av överföringsnät, inklusive smarta nät, effektiv insamling av data i realtid och intelligenta mätsystem.
 - i) Anta gemensamma verktyg för att säkerställa samordnad nät drift under normala omständigheter och vid nödsituationer, inklusive gemensamma kriterier för klassificering av nätincidenter, och forskningsplaner, inklusive förverkligande av de planerna genom ett effektivt forskningsprogram. Dessa verktyg ska innehålla specifikationer om bland annat
 - i) ändamålsenlig information om hur samordningen av driften kan förbättras, inklusive lämplig information dagen före, under dagen och i realtid, samt hur ofta denna information lämpligast bör insamlas och vidarebefordras,

- ii) teknikplattformen för informationsutbyte i realtid och, när så är lämpligt, teknikplattformarna för insamling, behandling och överföring av den övriga information som avses i led i, samt för genomförandet av de förfaranden som är ägnade att öka samordningen av driften mellan de systemansvariga för överföringssystem, med målsättningen att samordningen ska bli unionsomfattande,
 - iii) hur de systemansvariga för överföringssystem gör information om driften tillgänglig för andra systemansvariga för överföringssystem eller för någon annan enhet som vederbörligen fått i uppdrag att stödja dem med samordningen av driften, samt för Acer, och
 - iv) att de systemansvariga för överföringssystem ska utse en kontaktpunkt för att besvara förfrågningar från andra systemansvariga för överföringssystem eller från någon enhet som vederbörligen har fått ett uppdrag i enlighet med led iii, eller Acers förfrågningar om sådan information.
- j) Anta ett årsarbetsprogram.
- k) Bidra till fastställande av driftskompatibilitetskrav och till icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter i enlighet med artikel 24 i direktiv (EU) 2019/944.
- l) Anta en årsrapport.
- m) Genomföra och anta bedömningar av säsongtillräcklighet i enlighet med artikel 9.2 i förordning (EU) 2019/941.
- n) Främja cybersäkerhet och uppgiftsskydd, i samarbete med relevanta myndigheter och reglerade enheter.
- o) Ta hänsyn till utvecklingen av efterfrågeflexibilitet i utförandet av sina uppgifter.
2. Entso för el ska rapportera till Acer om konstaterade brister när det gäller hur regionala samordningscentrum inrättas och hur de utför sina uppgifter.
3. Entso för el ska offentliggöra protokollen från sina årsmöten, styrelsemöten och kommittémöten och tillhandahålla allmänheten regelbunden information om sitt beslutsfattande och sin verksamhet.
4. Årsarbetsprogrammet enligt punkt 1 j ska innehålla en förteckning och beskrivning av de nätföreskrifter som ska utarbetas, en samordningsplan för nätdriften samt forsknings- och utvecklingsverksamhet som ska utföras det året och en preliminär tidsplan.
5. Entso för el ska tillhandahålla Acer all information till förfogande som krävs för att kunna genomföra uppgifterna enligt artikel 32.1. För att Entso för el ska kunna uppfylla de kraven ska systemansvariga för överföringssystem tillhandahålla Entso för el den erforderliga informationen.
6. På begäran av kommissionen ska Entso för el lämna sina synpunkter till kommissionen i samband med antagande av de riktlinjer som anges i artikel 61.

Artikel 31

Samråd

1. När Entso för el utarbetar förslag i enlighet med de uppgifter som avses i artikel 30.1 ska det genomföra en grundlig samrådsprocess. Samrådsprocessen ska struktureras så att kommentarer från intressenter före det slutliga antagandet av förslaget kan beaktas och på ett öppet och transparent sätt, med deltagande från alla berörda intressenter, särskilt med de organisationer som företräder sådana intressenter, i enlighet med den arbetsordning som avses i artikel 29. Samrådet ska inkludera tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter, elhandels- och producentföretag, systemanvändare, inklusive kunder, systemansvariga för distributionssystem, inklusive berörda branschorganisationer, tekniska organ och intressentplattformar. Samrådet ska ha till syfte att identifiera synpunkter och förslag från alla berörda parter i beslutsprocessen.
2. Samtliga dokument och protokoll från sammanträden med anknytning till de samråd som avses i punkt 1 ska offentliggöras.

3. Innan de förslag som avses i artikel 30.1 antas ska Entso för el redovisa de synpunkter som framförts under samrådsförfarandet och hur dessa synpunkter har beaktats. Om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till det anges.

Artikel 32

Acers övervakningsuppgifter

1. Acer ska övervaka att Entso för el genomför sina uppgifter som avses i artikel 30.1, 30.2 och 30.3 och rapportera sina slutsatser till kommissionen.

Acer ska övervaka hur Entso för el genomför de nätföreskrifter som har utvecklats enligt artikel 59. Om Entso för el inte har genomfört sådana nätföreskrifter ska Acer begära att Entso för el avger en vederbörligen motiverad förklaring till varför detta inte har skett. Acer ska informera kommissionen om denna förklaring och avge ett yttrande över den.

Acer ska övervaka och analysera genomförandet av de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 58.1 och deras inverkan på harmoniseringen av de regler som syftar till att underlätta marknadsintegrering samt på icke-diskriminering, verklig konkurrens och en välfungerande marknad, samt rapportera till kommissionen.

2. Entso för el ska lämna utkastet till unionsomfattande nätutvecklingsplan, utkastet till årsarbetsprogram med information om samrådsprocessen och övriga dokument som avses i artikel 30.1 till Acer för yttrande.

Om Acer anser att utkastet till årsarbetsprogram eller utkastet till unionsomfattande nätutvecklingsplan som lagts fram av Entso för el inte medverkar till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en välfungerande marknad eller till en tillräcklig grad av gränsöverskridande sammanlänkningsmed tillträde för tredje part, ska Acer lämna ett motiverat yttrande, tillsammans med rekommendationer till Entso för el och kommissionen inom två månader från inlämningen.

Artikel 33

Kostnader

Kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av Entso för el och som avses i artiklarna 28–32 och 58–61 i den här förordningen och i artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013⁽²⁾ ska bäras av de systemansvariga för överföringssystem och tas med i tariffberäkningen. Tillsynsmyndigheterna får godkänna dessa kostnader endast om de är rimliga och lämpliga.

Artikel 34

Regionalt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem

1. De systemansvariga för överföringssystem ska inleda regionalt samarbete inom ramen för Entso för el för att bidra till den verksamhet som anges i artikel 30.1, 30.2 och 30.3. De ska särskilt offentliggöra en regional investeringsplan vartannat år, och får fatta investeringsbeslut baserade på denna regionala investeringsplan. Entso för el ska främja samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på regional nivå och därmed säkerställa driftskompatibilitet, kommunikation och övervakning avseende resultatet av de uppgifter som utförs regionalt inom de områden som ännu inte har harmoniserats på unionsnivå.

2. De systemansvariga för överföringssystem ska främja driftslösningar som säkerställer optimal hantering av nätet och främja utvecklingen av energiutbyte, samordnad tilldelning av gränsöverskridande kapacitet efter icke-diskriminerande marknadsbaserade metoder, med vederbörligt beaktande av fördelarna med implicita auktioner för kortfristig tilldelning och integrering av balansmekanismer och mekanismer för reservkraft.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 av den 17 april 2013 om riktlinjer för transeuropeiska energinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG och om ändring av förordningarna (EG) nr 713/2009, (EG) nr 714/2009 och (EG) nr 715/2009 (EUT L 115, 25.4.2013, s. 39).

3. Kommissionen får i syfte att uppnå målen i punkterna 1 och 2 fastställa de regionala samarbetsstrukturernas geografiska utsträckning med beaktande av befintliga regionala samarbetsstrukturer. Varje medlemsstat får främja samarbete i mer än ett geografiskt område.

Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa det geografiska område som omfattas av varje regional samarbetsstruktur. I detta syfte ska kommissionen samråda med tillsynsmyndigheterna, Acer och Entso för el.

De delegerade akter som avses i denna punkt påverkar inte tillämpningen av artikel 36.

Artikel 35

Inrättande av regionala samordningscentrum och dessas uppdrag

1. Senast den 5 juli 2020 ska alla systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen lämna ett förslag om inrättandet av regionala samordningscentrum till den berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med de kriterier som fastställs i detta kapitel.

Tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen ska granska och godkänna förslaget.

Förslaget ska åtminstone bestå av följande:

- a) Medlemsstat för de regionala samordningscentrumens blivande säte och de deltagande systemansvariga för överföringssystem.
- b) De organisatoriska och ekonomiska arrangemang samt de driftslösningar som är nödvändiga för att säkerställa effektiv, säker och tillförlitlig drift av det sammanlänkade överföringssystemet.
- c) En genomförandeplan för de regionala samordningscentrumens verksamhetsstart.
- d) Stadgarna och arbetsordningen för de regionala samordningscentrumen.
- e) En beskrivning av samarbetsprocesser i enlighet med artikel 38.
- f) En beskrivning av arrangemangen för de regionala samordningscentrumens skadeståndsansvar i enlighet med artikel 47.
- g) Om två regionala samordningscentrum drivs enligt ett rullande schema i enlighet med artikel 36.2, en beskrivning av arrangemangen för att fastställa tydliga ansvarsområden för dessa regionala samordningscentrum och förfaranden för utförandet av deras uppgifter.

2. Efter tillsynsmyndigheternas godkännande av förslaget i punkt 1 ska regionala samordningscentrum ersätta regionala säkerhetssamordnare som inrättats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 och ska tas i drift senast den 1 juli 2022.

3. Regionala samordningscentrum ska ha en juridisk form som avses i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 ⁽²⁾.

4. De regionala samordningscentrumen ska vid utförandet av sina uppgifter enligt unionsrätten, agera oberoende av enskilda nationella intressen och oberoende av intressena hos de systemansvariga för överföringssystem.

5. De regionala samordningscentrumen ska genom att utföra de uppgifter av regional betydelse som de tilldelats i enlighet med artikel 37 komplettera den roll som innehas av de systemansvariga för överföringssystem. De systemansvariga för överföringssystem ska ansvara för förvaltningen av elflödena och för att säkerställa ett säkert, tillförlitligt och effektivt elsystem i enlighet med artikel 40.1 d i direktiv (EU) 2019/944.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 30.6.2017, s. 46).

Artikel 36

Geografisk omfattning för regionala samordningscentrum

1. Entso för el ska senast den 5 januari 2020 till Acer lämna ett förslag som anger vilka systemansvariga för överföringssystem, elområden, elområdesgränser, kapacitetsberäkningsregioner och avbrottsamordningsregioner som omfattas av varje systemdriftsregion. Förslaget ska beakta nättopologin, inklusive elsystemets sammanlänkingsgrad och grad av inbördes beroende när det gäller flöden, och regionens storlek, som ska omfatta minst en kapacitetsberäkningsregion.
2. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska delta i det regionala samordningscentrumet i den regionen. Om kontrollområdet för en systemansvarig för överföringssystem är en del av flera olika synkronområden får den systemansvarige för överföringssystem under exceptionella omständigheter samordnas av två regionala samordningscentrum. För elområdesgränser som angränsar till systemdriftsregioner ska förslaget i punkt 1 ange hur samordningen mellan regionala samordningscentrum för de gränserna ska ske. För synkronområdet för kontinental Europa, där det kan förekomma överlappningar mellan två regionala samordningscentrums verksamhet i en systemdriftsregion, ska de systemansvariga för överföringssystem i den systemdriftsregionen besluta att antingen utse ett enda regionalt samordningscentrum i den regionen eller att de två regionala samordningscentrumen utföra några av eller alla uppgifter av regional betydelse i hela systemdriftsregionen enligt ett rullande schema, medan andra uppgifter utförs av ett enda utsett regionalt samordningscentrum.
3. Inom tre månader från mottagandet av förslaget enligt punkt 1 ska Acer antingen godkänna förslaget till systemdriftsregioner eller föreslå ändringar. I det senare fallet ska Acer samråda med Entso för el innan den antar ändringarna. Det förslag som antas ska offentliggöras på Acers webbplats.
4. De berörda systemansvariga för överföringssystem får lämna in ett förslag till Acer om ändring av systemdriftsregioner enligt definitionen i punkt 1. Förslaget i punkt 3 ska tillämpas.

Artikel 37

Uppgifter för regionala samordningscentrum

1. Varje regionalt samordningscentrum ska utföra åtminstone alla följande uppgifter av regional betydelse i hela systemdriftsregionen där det är inrättat:
 - a) Genomföra den samordnade kapacitetsberäkningen i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - b) Genomföra den samordnade säkerhetsanalysen i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - c) Skapa gemensamma nätmodeller i enlighet med de metoder och förfaranden som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - d) Stödja bedömning av enhetligheten i systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos systemansvariga för överföringssystem i enlighet med de förfaranden som anges i de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - e) Genomföra regionala prognoser, från veckan före till åtminstone dagen före, över systemtillräcklighet och utarbetande av riskreducerande åtgärder i enlighet med den metod som anges i artikel 8 i förordning (EU) 2019/941 och de förfaranden som anges i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - f) Genomföra regional samordning av avbrottsplanering i enlighet med de förfaranden och metoder som anges i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - g) Utbilda och certifiera anställda vid de regionala samordningscentrumen.
 - h) Stödja samordning och optimering av regional återuppbyggnad på begäran av systemansvariga för överföringssystem.

- i) Utföra efterhandsanalys och efterhandsrapportering avseende drift och störningar.
- j) Utföra regional dimensionering av reservkapacitet.
- k) Underlätta regional upphandling av balanskapacitet.
- l) Stödja systemansvariga för överföringssystem, på deras begäran, i optimeringen av avräkningar mellan systemansvariga för överföringssystem.
- m) Utföra uppgifter som rör kartläggningen av regionala elkrissscenarioer om och i den mån de har delegerats till de regionala samordningscentrumen enligt artikel 6.1 i förordning (EU) 2019/941.
- n) Utföra uppgifter som rör bedömningarna av säsongstillräcklighet om och i den mån de har delegerats till de regionala samordningscentrumen enligt artikel 9.2 i förordning (EU) 2019/941.
- o) Beräkna värdet för den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer i syfte att utfärda en rekommendation i enlighet med artikel 26.7.
- p) Utföra uppgifter som handlar om att hjälpa de systemansvariga för överföringssystem att fastställa behov av ny överföringskapacitet, för att uppradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till dessa, vilka ska lämnas till de regionala grupper som inrättats enligt förordning (EU) nr 347/2013 och som ingår i den tioåriga nätutvecklingsplanen som avses i artikel 51 i direktiv (EU) 2019/944.

De uppgifter som avses i första stycket anges närmare i bilaga I.

2. På grund av förslag från kommissionen eller en medlemsstat ska den kommitté som inrättats genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944 avge ett yttrande över tilldelning av nya rådgivningsuppgifter till regionala samordningscentrum. Om den kommittén tillstyrker tilldelningen av nya rådgivningsuppgifter ska de regionala samordningscentrumen utföra dessa uppgifter på grundval av ett förslag som tagits fram av Entso för el och godkänts av Acer i enlighet med det förfarande som anges i artikel 27.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska förse sina regionala samordningscentrum med den information som de måste ha för att utföra sina uppgifter.

4. Regionala samordningscentrum ska förse systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med all information som är nödvändig för att genomföra de samordnande åtgärder och rekommendationer som utfärdas av de regionala samordningscentrumen.

5. För de uppgifter som fastställs i denna artikel och som inte redan omfattas av de relevanta nätföreskrifterna eller riktlinjerna ska Entso för el utarbeta ett förslag i enlighet med förfarandet i artikel 27. Regionala samordningscentrum ska utföra dessa uppgifter på grundval av det förslaget sedan det godkänts av Acer.

Artikel 38

Samarbete inom och mellan regionala samordningscentrum

Den dagliga samordningen inom och mellan regionala samordningscentrum ska skötas genom samarbetsprocesser mellan de systemansvariga för överföringssystem inom regionen, bland annat arrangemangen för samordning mellan regionala samordningscentrum när det är relevant. Samarbetsprocessen ska baseras på

- a) arbetsformer för att hantera planerings- och driftsaspekter som är relevanta för de uppgifter som avses i artikel 37,
- b) ett förfarande för att på ett effektivt och inkluderande sätt utbyta analyser av och samråda om de regionala samordningscentrumens förslag med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och berörda intressenter och med andra regionala samordningscentrum vid utförandet av de operativa uppdragen och uppgifterna, i enlighet med artikel 40,
- c) ett förfarande för att anta samordnade åtgärder och rekommendationer i enlighet med artikel 42.

Artikel 39

Arbetsformer

1. Regionala samordningscentrum ska utarbeta arbetsformer som är effektiva, inkluderande samt transparenta och som underlättar samförstånd för att hantera planerings- och driftsaspekter som rör de uppgifter som ska utföras, med särskild hänsyn tagen till uppgifternas särdrag och krav enligt vad som anges i bilaga I. De regionala samordningscentrumen ska också utarbeta ett förfarande för översyn av dessa arbetsformer.
2. De regionala samordningscentrumen ska säkerställa att de arbetsformer som avses i punkt 1 innehåller regler för hur berörda parter ska meddelas.

Artikel 40

Samrådsförfarande

1. De regionala samordningscentrumen ska utarbeta ett förfarande för att, vid utövandet av sina dagliga operativa uppdrag och uppgifter, organisera lämpliga och regelbundna samråd med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, med andra regionala samordningscentrum och med intressenter. För att säkerställa att tillsynsfrågor kan behandlas ska tillsynsmyndigheterna delta när så krävs.
2. De regionala samordningscentrumen ska samråda med medlemsstaterna i systemdriftsregionen och, om det finns ett regionalt forum, med sina regionala forum om frågor av politisk betydelse, med undantag för de dagliga uppgifterna för de regionala samordningscentrumen och genomförandet av dessas uppgifter. De regionala samordningscentrumen ska ta vederbörlig hänsyn till rekommendationer från medlemsstaterna och, i förekommande fall, sina regionala forum.

Artikel 41

Transparens

1. De regionala samordningscentrumen ska utveckla ett förfarande för berörda parter deltagande och anordna regelbundna möten med berörda parter för att diskutera frågor som rör effektiv, säker och tillförlitlig drift av det sammanlänkade systemet och för att identifiera brister och föreslå förbättringar.
2. Entso för el och de regionala samordningscentrumen ska drivas med full transparens gentemot berörda parter och allmänheten. De ska offentliggöra all relevant dokumentation på sina respektive webbplatser.

Artikel 42

Antagande och översyn av samordnade åtgärder och rekommendationer

1. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska utarbeta ett förfarande för att anta och se över samordnade åtgärder och rekommendationer utfärdade av de regionala samordningscentrumen i enlighet med kriterierna i punkterna 2, 3 och 4.
2. De regionala samordningscentrumen ska utfärda samordnade åtgärder till de systemansvariga för överföringssystem i fråga om de uppgifter som avses i artikel 37.1 a och b. Systemansvariga för överföringssystem ska genomföra de samordnade åtgärderna med undantag för om genomförandet av dem skulle leda till överträdelse av de driftsäkerhetsgränser som fastställts av varje systemansvarig för överföringssystem i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Om en systemansvarig för överföringssystem beslutar att inte genomföra en samordnad åtgärd av de skäl som anges i denna punkt ska den på ett transparent sätt och utan onödigt dröjsmål förse det regionala samordningscentrumet och de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med en detaljerad motivering. I sådana fall ska det regionala samordningscentrumet bedöma inverkan av det beslutet på övriga systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och får föreslå en annan uppsättning samordnade åtgärder enligt det förfarande som anges i punkt 1.

3. De regionala samordningscentrumen ska utfärda rekommendationer till de systemansvariga för överföringssystemet i fråga om de uppgifter som förtecknas i artikel 37.1 c-p eller tilldelats i enlighet med artikel 37.2.

Om en systemansvarig för överföringssystem beslutar att frångå en rekommendation som avses i punkt 1, ska den utan onödigt dröjsmål lämna en motivering för sitt beslut till de regionala samordningscentrumen och till de andra systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen.

4. Översynen av samordnade åtgärder eller en rekommendation ska inledas på begäran av en eller flera av de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen. Efter översynen av den samordnade åtgärden eller rekommendationen ska de regionala samordningscentrumen bekräfta eller ändra åtgärden.

5. Om en samordnad åtgärd är föremål för översyn i enlighet med punkt 4 i denna artikel får begäran om översyn inte medföra att den samordnade åtgärden tillfälligt upphävs, utom i fall där genomförandet av den samordnade åtgärden skulle leda till överträdelse av de driftssäkerhetsgränser som fastställts av varje enskild systemansvarig för överföringssystem i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

6. Medlemsstaterna i en systemdriftsregion får, på förslag av en medlemsstat eller kommissionen och efter samråd med den kommitté som inrättats genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944, gemensamt besluta att ge befogenheter att utfärda samordnade åtgärder till sina regionala samordningscentrum i fråga om en eller flera av de uppgifter som föreskrivs i artikel 37.1 c-p i denna förordning.

Artikel 43

Styrelse för regionala samordningscentrum

1. De regionala samordningscentrumen ska inrätta en styrelse för att anta åtgärder som rör deras förvaltning och för att övervaka hur de utför sina uppgifter.

2. Styrelsen ska bestå av ledamöter som företräder alla systemansvariga för överföringssystem som deltar i respektive regionalt samordningscentrum.

3. Styrelsen ska ansvara för att

- a) utarbeta och godkänna stadgarna och arbetsordningen för det regionala samordningscentrumet,
- b) besluta om och införa organisationsstrukturen,
- c) utarbeta och godkänna den årliga budgeten,
- d) utveckla och godkänna samarbetsprocesserna i enlighet med artikel 38.

4. Styrelsens befogenheter får inte omfatta befogenheter som rör de dagliga uppgifterna för de regionala samordningscentrumen och hur dessa utförs.

Artikel 44

Organisationsstruktur

1. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska upprätta de regionala samordningscentrumens organisationsstruktur som stöder säkerheten för deras uppgifter.

Av organisationsstrukturen ska följande framgå:

- a) Befogenheter, uppdrag och ansvarsområden för personalen.
- b) Hierarki och rapporteringsvägar mellan organisationens olika delar och förfaranden.

2. De regionala samordningscentrumen får inrätta regionala kontor för att ta hand om subregionala särdrag eller inrätta understödande regionala samordningscentrum för att effektivt och tillförlitligt utföra sina uppgifter, om det har visat sig absolut nödvändigt.

Artikel 45

Utrustning och personal

De regionala samordningscentrumen ska utrustas med alla de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att fullgöra sina skyldigheter enligt denna förordning och utföra sina uppgifter på ett oberoende och opartiskt sätt.

Artikel 46

Övervakning och rapportering

1. De regionala samordningscentrumen ska inrätta en process för fortlöpande övervakning av åtminstone
 - a) arbetsuppgifternas utförande,
 - b) de samordnade åtgärder och rekommendationer som utfärdats, i vilken utsträckning de systemansvariga för överföringssystem har genomfört de samordnade åtgärderna och rekommendationerna och vilka resultat som uppnåtts,
 - c) ändamålsenligheten och effektiviteten för varje uppgift som de ansvarar för och, i förekommande fall, rotationen mellan uppgifter.
2. De regionala samordningscentrumen ska redovisa sina kostnader på ett transparent sätt och rapportera dem till Acer och tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen.
3. De regionala samordningscentrumen ska lämna in en årlig rapport om resultaten av den övervakning som föreskrivs i punkt 1 och information om hur de utfört sina uppgifter till Entso för el, Acer, tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen och gruppen för samordning på elområdet.
4. De regionala samordningscentrumen ska rapportera eventuella brister som de fastställer i övervakningsprocessen enligt punkt 1 till Entso för el, tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen, Acer och medlemsstaternas övriga behöriga myndigheter som ansvarar för förebyggande och hantering av krissituationer. På grundval av den rapporten får berörda tillsynsmyndigheter i systemdriftsregionen föreslå åtgärder för att hantera bristerna för de regionala samordningscentrumen.
5. Utan att det påverkar behovet av att skydda säkerheten och konfidentialiteten för kommersiellt känslig information, ska de regionala samordningscentrumen offentliggöra de rapporter som avses i punkterna 3 och 4.

Artikel 47

Skadeståndsansvar

I förslagen om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35, ska de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vidta nödvändiga åtgärder för att kunna omfatta skadeståndsansvar som rör utförandet av det regionala samordningscentrumets arbetsuppgifter. Den metod som används för att ge detta skydd ska beakta det regionala samordningscentrumets rättsliga ställning och det skydd som finns tillgängligt i form av företagsförsäkring.

Artikel 48

Tioårig nätutvecklingsplan

1. Den unionsomfattande nätutvecklingsplan som avses i artikel 30.1 b ska omfatta modellbeskrivningar av det integrerade nätet, ett utvecklingsscenario samt en bedömning av systemets uthållighet.

Den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska särskilt

- a) bygga på nationella investeringsplaner, med beaktande av de regionala investeringsplaner som avses i artikel 34.1 i denna förordning och, i tillämpliga fall, på unionsaspekter av nätplanering, enligt vad som fastställs i förordning (EU) nr 347/2013, och bli föremål för en kostnads-nyttoanalys enligt vad som fastställs i artikel 11 i den förordningen,

- b) när det gäller gränsöverskridande sammanlänkningskablar, även bygga på rimliga behov hos olika systemanvändare samt integrera de åtaganden på lång sikt från investerare som avses i artiklarna 44 och 51 i direktiv (EU) 2019/944, och
- c) identifiera investeringsluckor, särskilt med avseende på gränsöverskridande kapacitet.

Beträffande första stycket led c kan en översyn av de faktorer som på grund av skillnader i godkännandeförfaranden eller godkännandep Praxis hindrar en utbyggnad av den gränsöverskridande nätkapaciteten bifogas den unionsomfattande nätutvecklingsplanen.

2. Acer ska avge ett yttrande över de nationella tioåriga nätutvecklingsplanerna i syfte att bedöma deras överensstämmelse med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen. Om Acer konstaterar att en nationell tioårig nätutvecklingsplan inte stämmer överens med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska den rekommendera att den nationella nätutvecklingsplanen eller den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ändras på lämpligt sätt. Om en sådan nationell tioårig nätutvecklingsplan utarbetas i enlighet med artikel 51 i direktiv (EU) 2019/944 ska Acer rekommendera den berörda tillsynsmyndigheten att ändra den nationella tioåriga nätutvecklingsplanen i enlighet med artikel 51.7 i det direktivet och informera kommissionen om detta.

Artikel 49

Kompensationsmekanism mellan systemansvariga för överföringssystem

1. De systemansvariga för överföringssystem ska få kompensation för kostnader som uppstår till följd av att de överför gränsöverskridande transitflöden av el via sina nät.

2. Den kompensation som avses i punkt 1 ska betalas av systemansvariga för de nationella överföringssystem där de gränsöverskridande flödena börjar och de system där de slutar.

3. Kompensationsbetalningar ska göras regelbundet för en viss tidigare period. Vid behov ska kompensationsbetalningarna justeras i efterhand för att spegla de faktiska kostnaderna.

Den första tidsperiod för vilken kompensationsbetalningar ska göras ska fastställas enligt de riktlinjer som avses i artikel 61.

4. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning när det gäller de belopp som ska betalas i kompensation.

5. Omfattningen av gränsöverskridande transitflöden som överförs och omfattningen av gränsöverskridande flöden som enligt sin bestämning börjar eller slutar i nationella överföringssystem, ska fastställas på grundval av faktiskt uppmätta fysiska flöden av el under en given period.

6. De kostnader som uppstår till följd av överföring av gränsöverskridande transitflöden ska fastställas på grundval av en långsiktig uppskattning av framtida genomsnittliga faktiska kostnader med beaktande av förluster, investeringar i ny infrastruktur och en lämplig andel av kostnaderna för befintlig infrastruktur, om infrastrukturen används för överföring av gränsöverskridande flöden, varvid särskild hänsyn ska tas till behovet att försörjningstryggheten garanteras. Vid beräkningen av de kostnader som uppkommit ska erkända metoder för kostnadsberäkning användas. De vinster som uppkommer på grund av överföring i nätet av gränsöverskridande transitflöden ska beaktas för att minska den erhållna kompensationen.

7. Endast när det gäller kompensationsmekanismerna mellan systemansvariga för överföringssystem ska, om två eller flera medlemsstaters överföringsnät helt eller delvis ingår i ett enda kontrollblock, hela kontrollblocket anses ingå i en av de berörda medlemsstaternas överföringsnät, för att undvika att flöden inom kontrollblocket anses som gränsöverskridande flöden enligt artikel 2.2 b och ger anledning till kompensationsbetalning enligt punkt 1 i den här artikeln. De berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter får avgöra vilken av de berörda medlemsstaterna som kontrollblocket som helhet ska anses tillhöra.

Artikel 50

Tillhandahållande av information

1. De systemansvariga för överföringssystem ska upprätta mekanismer för samordning och informationsutbyte i syfte att säkerställa nätets säkerhet i samband med hantering av överbelastning.

2. De normer för säkerhet, drift och planering som tillämpas av de systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöras. De offentliggjorda upplysningarna ska inbegripa en allmän plan för beräkning av den sammanlagda överföringskapaciteten och säkerhetsmarginalen för överföringen, som baseras på nätets elektriska och fysiska egenskaper. Sådana planer ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.
3. De systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra uppskattningar av tillgänglig överföringskapacitet för varje dag, och ange om tillgänglig överföringskapacitet redan reserverats. Dessa uppskattningar ska offentliggöras på bestämda tidpunkter före själva överföringsdagen, och ska under alla omständigheter omfatta uppskattningar av kapaciteten för den kommande veckan och den kommande månaden samt en kvantitativ indikation på den förväntade tillgängliga kapaciteten och dess tillförlitlighet.
4. De systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra relevanta uppgifter om aggregerad prognostiserad och faktisk förbrukning, om tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende produktions- och lasttillgångar, om tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende näten och sammanlänkningarna, om balanseffekt och reservkapacitet samt om möjligheten till flexibilitet. För tillgänglighet och faktiskt nyttjande av små produktions- och lasttillgångar kan sammanlagda skattningar användas.
5. Berörda marknadsaktörer ska tillhandahålla relevanta uppgifter till de systemansvariga för överföringssystem.
6. Produktionsföretag som äger eller driver produktionstillgångar, av vilka minst en produktionstillgång har en installerad kapacitet på minst 250 MW, eller som kontrollerar produktionstillgångar på minst 400 MW, ska under fem år hålla alla uppgifter per timme per anläggning som är nödvändiga för att det ska gå att följa upp in- och utmatning till nätet samt budgivning vid elhandel, sammanlänkingsauktioner, reservmarknader och OTC-marknader tillgängliga för tillsynsmyndigheten, den nationella konkurrensmyndigheten och kommissionen. Den information per anläggning och timme som ska lagras ska minst, men inte enbart, omfatta uppgifter om tillgänglig produktionskapacitet och reserver som ingår i befintliga åtaganden, inklusive tilldelning av dessa reserver per anläggning, vid tidpunkten för budgivningen och för elproduktionen.
7. De systemansvariga ska ha ett regelbundet utbyte av tillräckligt exakta uppgifter om nätet och belastningsflöden för att göra det möjligt för varje systemansvarig att beräkna belastningsflödena i sitt berörda område. Samma uppsättning uppgifter ska på begäran göras tillgängliga för tillsynsmyndigheterna, kommissionen och medlemsstaterna. Tillsynsmyndigheterna, medlemsstaterna och kommissionen ska behandla denna uppsättning uppgifter konfidentiellt, och säkerställa att alla konsulter som på deras begäran utför analysarbete på grundval av dessa uppgifter också behandlar dem konfidentiellt.

Artikel 51

Certifiering av systemansvariga för överföringssystem

1. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 52.6 i direktiv (EU) 2019/944, ska den pröva denna anmälan så snart som den mottagits. Inom två månader från mottagandet av en sådan anmälan ska kommissionen till den relevanta tillsynsmyndigheten yttra sig över dess förenlighet med artikel 43 och antingen artikel 52.2 eller 53 i direktiv (EU) 2019/944.

När det yttrande som avses i första stycket utarbetas får kommissionen begära att Acer ska yttra sig om tillsynsmyndighetens beslut. I det fallet ska den tvåmånadersperiod som avses i första stycket förlängas med ytterligare två månader.

I avsaknad av ett yttrande från kommissionen inom de perioder som avses i första och andra styckena ska kommissionen anses inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

2. Inom två månader från mottagandet av ett yttrande från kommissionen ska tillsynsmyndigheten anta sitt slutliga beslut om certifiering av den systemansvarige för överföringssystemet och därvidlag ta största möjliga hänsyn till kommissionens yttrande. Tillsynsmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.
3. Under förfarandet får tillsynsmyndigheterna eller kommissionen när som helst begära sådana uppgifter från systemansvariga för överföringssystem eller företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet som är relevant för fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel.

4. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska skydda kommersiellt känsliga uppgifters konfidentiellt.
5. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 43.9 i direktiv (EU) 2019/944, ska den fatta ett beslut angående certifiering. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut.

KAPITEL VI

DRIFT AV DISTRIBUTIONSSYSTEM

Artikel 52

Den europeiska enheten för systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta på unionsnivå genom EU DSO-enheten för att främja fullbordandet av en fungerande inre marknad för el och dess funktion och för att främja en optimal förvaltning och en samordnad drift av distributions- och överföringssystem. Systemansvariga för distributionssystem som vill delta i EU DSO-enheten har rätt att bli registrerade medlemmar i enheten.

Registrerade medlemmar får antingen delta direkt i EU DSO-enheten eller företrädas av en nationell organisation som utsetts av medlemsstaten, eller av en organisation på unionsnivå.

2. EU DSO-enheten ska utföra sina arbetsuppgifter och förfaranden i enlighet med artikel 55. Som expertenhet i det gemensamma unionsintressets tjänst, får EU DSO-enheten vare sig representera särskilda intressen eller försöka att påverka beslutsprocessen för att försvara vissa intressen.

3. Medlemmarna i EU DSO-enheten ska vara registrerade och betala en rättvis och proportionell medlemsavgift som avspeglar antalet kunder som är anslutna till den berörda systemansvariga för distributionssystem.

Artikel 53

Inrättande av EU DSO-enheten

1. EU DSO-enheten ska bestå av åtminstone en generalförsamling, en styrelse, en strategisk rådgivande grupp, en expertgrupp och en generalsekreterare.

2. Senast den 5 juli 2020 ska de systemansvariga för distributionssystem till kommissionen och Acer lämna in ett utkast till stadgar i enlighet med artikel 54, inklusive en uppförandekod, en förteckning över registrerade medlemmar och ett utkast till arbetsordning, inklusive arbetsordning för samrådet med Entso för el och andra intressenter samt finansieringsregler, för den EU DSO-enhet som ska inrättas.

Utkastet till arbetsordning för EU DSO-enheten ska säkerställa en balanserad representation av samtliga deltagande systemansvariga för distributionssystem.

3. Inom två månader från mottagandet av utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning ska Acer tillhandahålla kommissionen sitt yttrande, efter samråd med organisationer som representerar samtliga berörda parter, särskilt distributionssystemets användare.

4. Inom tre månader från mottagandet av Acers yttrande ska kommissionen avge ett yttrande över utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning, med beaktande av det yttrande från Acer som föreskrivs i punkt 3.

5. Inom tre månader från mottagandet av kommissionens positiva yttrande ska de systemansvariga för distributionssystem inrätta EU DSO-enheten och anta och offentliggöra dess stadgar och arbetsordning.

6. De dokument som avses i punkt 2 ska lämnas in till kommissionen och till Acer i händelse av ändringar av dokumenten, eller på motiverad begäran av någon av dem. Kommissionen och Acer ska avge ett yttrande i linje med den process som fastställs i punkterna 2, 3 och 4.

7. Kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av EU DSO-enheten ska bäras av de systemansvariga för distributionssystem som är registrerade medlemmar och beaktas i beräkningen av tariffer. Tillsynsmyndigheterna får godkänna dessa kostnader endast om de är rimliga och proportionella.

Artikel 54

Grundläggande regler och förfaranden för EU DSO-enheten

1. De stadgar för EU DSO-enheten som antas i enlighet med artikel 53 ska säkra följande principer:
 - a) Endast registrerade medlemmar får delta i arbetet i EU DSO-enheten, med möjlighet att delegera arbetsuppgifter till andra medlemmar.
 - b) Strategiska beslut om verksamheten i EU DSO-enheten samt politiska riktlinjer för styrelsen ska antas av generalförsamlingen.
 - c) Generalförsamlingen ska anta sina beslut enligt följande regler:
 - i) varje medlem har ett antal röster som är proportionellt mot den medlemmens antal kunder,
 - ii) 65 % av de röster som tilldelats generalförsamlingens medlemmar har avgivits, och
 - iii) beslutet har antagits med en majoritet av minst 55 % av medlemmarna.
 - d) Generalförsamlingens beslut avslås enligt följande regler:
 - i) varje medlem har ett antal röster som är proportionellt mot den medlemmens antal kunder,
 - ii) 35 % av de röster som tilldelats generalförsamlingens medlemmar har avgivits, och
 - iii) beslutet har avslagits av minst 25 % av medlemmarna.
 - e) Styrelsen ska utses av generalförsamlingen för en mandatperiod på högst fyra år.
 - f) Styrelsen ska utse ordföranden och de tre vice ordförandena bland styrelsens ledamöter.
 - g) Styrelsen ska leda samarbetet mellan de systemansvariga för distributionssystem och de systemansvariga för överföringssystem enligt artiklarna 56 och 57.
 - h) Styrelsebeslut ska antas med absolut majoritet.
 - i) På grundval av förslag från styrelsen ska generalsekreteraren utses av generalförsamlingen bland dess medlemmar för en mandatperiod på fyra år, som får förnyas en gång.
 - j) Generalförsamlingen ska, på grundval av förslag från styrelsen, utse expertgrupper som får bestå av högst 30 medlemmar per grupp, varav högst en tredjedel får vara andra än medlemmar i EU DSO. Dessutom ska en expertgrupp med landsföreträdare inrättas, bestående av en företrädare för systemansvariga för distributionssystem från varje medlemsstat.
2. De förfaranden som antas av EU DSO-enheten ska se till att medlemmarna behandlas rättvist och proportionellt och återspegla den geografiska och ekonomiska strukturen bland dess medlemmar. I förfarandena ska i synnerhet följande föreskrivas:
 - a) Styrelsen ska bestå av styrelseordföranden och 27 medlemsföreträdare, av vilka
 - i) nio företräder medlemmar med fler än en miljon nätanvändare,
 - ii) nio företräder medlemmar med fler än 100 000 men färre än en miljon nätanvändare, och
 - iii) nio företräder medlemmar med färre än 100 000 nätanvändare.
 - b) Företrädare för befintliga organisationer för systemansvariga för distributionssystem har tillstånd att delta som observatörer vid styrelsemötena.
 - c) Styrelserna har inte rätt att bestå av fler än tre företrädare för medlemmar som är baserade i samma medlemsstat eller i samma industrigrupp.

- d) Varje vice styrelseordförande utses från representanter för medlemmar i varje kategori som beskrivs i led a.
- e) Företrädare för medlemmar som är baserade i en medlemsstat eller samma industrigrupp utgör inte majoriteten av deltagarna i expertgruppen.
- f) Styrelsen inrättar en strategisk rådgivande grupp som avger yttranden till styrelsen och expertgrupperna och består av företrädare för de europeiska organisationerna för systemansvariga för distributionssystem och företrädare för de medlemsstater som inte är företrädda i styrelsen.

Artikel 55

Uppgifter för EU DSO-enheten

1. EU DSO-enheten ska ha följande uppgifter:
 - a) Främja drift och planering av distributionsnät i samordning med driften och planeringen av överföringsnät.
 - b) Underlätta integreringen av förnybara energiresurser, decentraliserad produktion och andra resurser som ingår i distributionsnätet, t.ex. energilagring.
 - c) Underlätta efterfrågeflexibilitet och marknadstillträde för användare av distributionsnät.
 - d) Bidra till digitaliseringen av distributionssystem, inklusive smarta nät och intelligenta mätsystem.
 - e) Stödja utvecklingen av datahantering, it-säkerhet och dataskydd i samarbete med relevanta myndigheter och reglerade enheter.
 - f) Delta i utarbetandet av nätföreskrifter med relevans för driften och planeringen av distributionsnät och den samordnade driften av överförings- och distributionsnät i enlighet med artikel 59.
2. EU DSO-enheten ska dessutom
 - a) samarbeta med Entso för el när det gäller övervakningen av genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer som antas enligt denna förordning som är relevanta för drift och planering avseende distributionsnät och en samordnad drift av överförings- och distributionsnät,
 - b) samarbeta med Entso för el samt anta bästa praxis för samordnad drift och planering avseende överförings- och distributionsnät, inklusive datautbyte mellan systemansvariga och samordning av decentraliserade energiresurser,
 - c) arbeta med att fastställa bästa praxis på de områden som anges i punkt 1 och införa energieffektivitetsförbättringar i distributionsnätet,
 - d) anta ett årligt arbetsprogram och en årlig rapport,
 - e) verka i enlighet med konkurrensrätten och säkerställa neutralitet.

Artikel 56

Samråd i processen för utarbetande av nätföreskrifter

1. När EU DSO-enheten deltar i utarbetandet av nya nätföreskrifter enligt artikel 59 ska den i ett tidigt skede och på ett öppet och transparent sätt ha ett omfattande samråd med alla berörda intressenter, särskilt med de organisationer som företräder sådana intressenter, i enlighet med den arbetsordning för samråd som avses i artikel 53. Samrådet ska inkludera tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter, elhandels- och producentföretag, systemanvändare, inklusive kunder, tekniska organ och intressentplattformar. Samrådet ska ha till syfte att identifiera synpunkter och förslag från alla berörda parter i beslutsprocessen.

2. Samtliga dokument och protokoll från sammanträden med anknytning till de samråd som avses i punkt 1 ska offentliggöras.
3. EU DSO-enheten ska beakta de synpunkter som lämnats under samrådet. Innan förslag till de nätföreskrifter som avses i artikel 59 antas ska EU DSO-enheten redovisa hur de synpunkter som mottagits under samrådet har beaktats. Om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till det anges.

Artikel 57

Samarbete mellan systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med varandra i planeringen och driften av sina nät. Framför allt ska systemansvariga för överförings- och distributionssystem utbyta all nödvändig information och data som rör prestanda för produktionstillgångar och efterfrågeflexibilitet, den dagliga driften av sina nät och den långsiktiga planeringen av nätinvesteringar, i syfte att säkerställa en kostnadseffektiv, säker och tillförlitlig utveckling och drift av sina nät.
2. Systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med varandra för att uppnå en samordnad tillgång till resurser, såsom decentraliserad produktion, energilagring eller efterfrågeflexibilitet, som kan fylla särskilda behov i både för systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem.

KAPITEL VII

NÄTFÖRESKRIFTER OCH RIKTLINJER

Artikel 58

Antagande av nätföreskrifter och riktlinjer

1. Kommissionen får, med beaktande av befogenheterna i artiklarna 59, 60 och 61, anta genomförandeakter eller delegerade akter. Sådana akter får antingen antas som nätföreskrifter på grundval av textförslag som utarbetas av Entso för el eller, om så beslutas i prioritetsförteckningen enligt artikel 59.3, av EU DSO-enheten, om så är lämpligt i samarbete med Entso för el och Acer enligt förfarandet i artikel 59, eller som riktlinjer enligt förfarandet i artikel 61.
2. Nätföreskrifterna och riktlinjerna
 - a) ska säkerställa att de föreskriver den grad av harmonisering som minst behövs för att uppnå denna förordnings syften,
 - b) ska beakta regionala särdrag, om så är lämpligt,
 - c) får inte gå utöver vad som är nödvändigt med avseende på tillämpningen av led a, och
 - d) får inte påverka medlemsstaternas rätt att fastställa nationella nätföreskrifter som inte har någon inverkan på handeln mellan elområden.

Artikel 59

Utarbetande av nätföreskrifter

1. Kommissionen ges befogenhet att anta genomförandeakter för att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning genom att utarbeta nätföreskrifter inom följande områden:
 - a) Reglerna för nätets driftssäkerhet och tillförlitlighet, inklusive regler för nätreservkapacitet i överföringssystem, liksom också driftskompatibilitetsregler för genomförande av artiklarna 34–47 och artikel 57 i denna förordning, och artikel 40 i direktiv (EU) 2019/944, inklusive regler om systemdriftstillstånd, korrigerande åtgärder och gränser för driftssäkerhet, spänningsreglering och hantering av reaktiv effekt, hantering av kortslutningsström, hantering av effektlöde, analys och hantering av oförutsedda händelser, skyddsutrustning och skyddsprogram, datautbyte, överensstämmelse, utbildning, analys av driftsplanering och driftssäkerhet, regional samordning av driftssäkerheten, samordnad avbrottsplanering, tillgänglighetsplaner för relevanta tillgångar, tillräcklighetsanalys, stödjänster, planering samt datamiljöer för driftsplanering.

- b) Regler för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning för genomförande av artikel 6 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 7–10, 13–17 och 35–37 i denna förordning, inklusive regler om metoder och processer för beräkning av dagen före-, intradagskapacitet och terminsbaserad kapacitet, nätmodeller, konfigurerings- eller omstrukturering av elområden, omdirigering och motköp, handelsalgoritmer, gemensam dagen före- eller intradagskoppling, garanterad tilldelad kapacitet mellan elområden, fördelning av intäkter från överbelastning, risksäkring för överföring mellan elområden, nomineringsförfaranden samt täckning av kostnader för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.
- c) Regler för genomförande av artiklarna 5, 6 och 17 avseende elhandel avseende tillhandahållande av tjänster för tillträde till nätet på teknisk nivå och på driftsnivå samt systembalans, inklusive regler om effektereserv för nätet, inklusive funktioner och ansvarsområden, plattformar för utbyte av balansenergi, stängningstider, krav för standardprodukter och specifika balansprodukter, upphandling av balanstjänster, kapacitetstilldelning mellan elområden för utbyte av balanstjänster eller delning av reserver, avräkning av balansenergi, avräkning av energiutbyte mellan systemansvariga, avräkning av obalanser och avräkning av balanskapacitet, lastfrekvensreglering, definierande parametrar och målparametrar för frekvenskvalitet, frekvenshållningsreserver, frekvensåterställningsreserver, ersättningsreserver, utbyte och delning av reserver, gränsöverskridande aktivering av reserver, processer för tidsreglering och transparens i information.
- d) Regler för genomförande av artiklarna 36, 40 och 54 i direktiv (EU) 2019/944 avseende icke-diskriminerande, transparent tillhandahållande av ej frekvensrelaterade stödtjänster, inklusive regler om stabil spänning, tröghet, snabb reaktiv ströminmatning, tröghet för upprätthållande av nätstabiliteten, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och förmåga till ödrift.
- e) Regler för genomförande av artikel 57 i denna förordning och artiklarna 17, 31, 32, 36, 40 och 54 i direktiv (EU) 2019/944 avseende efterfrågeflexibilitet, inklusive aggregering, energilagring och inskränkning på förbrukningssidan.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

2. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning när det gäller utarbetande av nätföreskrifter inom följande områden:

- a) Regler för nätanslutning, inklusive regler om anslutning av förbrukningsanläggningar som är anslutna till överföringssystem, distributionsanläggningar och distributionssystem som är anslutna till överföringssystem, anslutning av förbrukningsenheter som används för att tillhandahålla efterfrågeflexibilitet, krav för nätanslutning av producenter, krav för nätanslutning av system för högspänd likström, krav för likströmsanslutna kraftparksmoduler och borte omriktarstationer för högspänd likström samt förfaranden för driftsmeddelanden för nätanslutning.
- b) Regler för informationsutbyte, balansavräkning och transparens, inklusive, särskilt, regler om överföringskapaciteter för relevanta tidshorisoner, uppskattningar av och faktiska värden för tilldelningen och användningen av överföringskapaciteter, prognostiserad och faktisk efterfrågan på anläggningar och aggregering av dem, även fall av bristande tillgång till anläggningar, prognostiserad och faktisk produktion i produktionsenheter och aggregering av dem, även fall av bristande tillgång till enheter, tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende nätet, åtgärder för hantering av överbelastning och uppgifter om balansmarknaden. Reglerna bör också beskriva hur informationen ska offentliggöras samt när så ska ske och vilka enheter som ska ansvara för det.
- c) Regler för tredjepartstillräde.
- d) Rutiner för drift och återställning i störningssituationer, inklusive systemskyddsplaner, återuppbyggnadsplaner, samspel med marknaden, informationsutbyte och kommunikation samt verktyg och anläggningar.
- e) Sektorspecifika regler för it-säkerhetsaspekter av gränsöverskridande elflöden, inklusive regler om gemensamma minimikrav, planering, övervakning, rapportering och krishantering.

3. Kommissionen ska, efter samråd med Acer, Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och de andra berörda intressenterna vart tredje år upprätta en prioritetsförteckning över de i punkterna 1 och 2 angivna områden som ska inbegripas i utarbetandet av nätföreskrifter.

Om sakinnehållet i nätföreskriften direkt berör driften av distributionssystemet, och inte i första hand är av betydelse för överföringssystemet, får kommissionen begära att EU DSO-enheten, i samarbete med Entso för el, sammankallar en redaktionskommitté och lämnar in ett förslag till nätföreskrift till Acer.

4. Kommissionen ska uppmana Acer att, inom en rimlig period som inte överstiger sex månader från mottagandet av kommissionens uppmaning, lämna in icke-bindande ramriktlinjer, i vilka det anges klara och objektiva principer för utarbetande av nätföreskrifter som rör de områden som anges i prioritetsförteckningen (nedan kallade *ramriktlinjer*). Kommissionens begäran kan innehålla villkor som ska behandlas inom ramriktlinjen. Varje ramriktlinje ska bidra till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad. Efter en motiverad ansökan från Acer får kommissionen förlänga perioden för inlämnande av riktlinjerna.
5. Acer ska på ett öppet och transparent sätt under en period på minst två månader samråda med Entso för el, med EU DSO-enheten och med de andra berörda intressenterna om ramriktlinjen.
6. Acer ska lämna in en icke-bindande ramriktlinje till kommissionen, när den åläggs att göra detta enligt punkt 4.
7. Om kommissionen anser att ramriktlinjen inte medverkar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad, får den begära att Acer ser över ramriktlinjen inom en rimlig tidsfrist och lämnar in den till kommissionen på nytt.
8. Om Acer underlåter att på nytt lämna in en ramriktlinje eller en reviderad ramriktlinje inom den period som kommissionen angett i punkt 4 eller 7, ska kommissionen utarbeta ramriktlinjen i fråga.
9. Kommissionen ska uppmana Entso för el eller EU DSO-enheten att i samarbete med Entso för el, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, för Acer lägga fram ett förslag till nätföreskrifter i enlighet med den relevanta ramriktlinjen inom en rimlig period från mottagandet av kommissionens uppmaning, som inte överstiger tolv månader.
10. Entso för el eller, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, EU DSO-enheten, i samarbete med Entso för el, ska sammankalla en redaktionskommitté som stöd i utarbetandet av nätföreskrifterna. Redaktionskommittén ska bestå av Acer, företrädare för Entso för el och, om så är lämpligt, för EU DSO-enheten och nominerade elmarknadsoperatörer och ett begränsat antal av de huvudsakliga intressenterna. Entso för el eller EU DSO-enheten i samarbete med Entso för el, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, ska utarbeta förslag till nätföreskrifter inom de områden som anges i punkterna 1 och 2 på uppmaning av kommissionen i enlighet med punkt 9.
11. Acer ska granska den föreslagna nätföreskriften för att säkerställa att den nätföreskrift som ska antas överensstämmer med relevanta ramriktlinjer och bidrar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad och lämna den granskade nätföreskriften till kommissionen inom sex månader från mottagandet av förslaget. I det förslag som lämnas in till kommissionen ska Acer ta hänsyn till de synpunkter som tillhandahållits av samtliga medverkande parter under det utarbetande av förslaget som letts av Entso för el eller EU DSO-enheten, och samråda med de berörda intressenterna om den version som ska lämnas in till kommissionen.
12. Om Entso för el eller EU DSO-enheten har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift inom den period som kommissionen har fastställt enligt punkt 9, får kommissionen uppmana Acer att utarbeta ett utkast till nätföreskrift på grundval av den relevanta ramriktlinjen. Acer får inleda ytterligare ett samråd under utarbetandet av en nätföreskrift enligt denna punkt. Acer ska lämna in ett utkast till nätföreskrift som utarbetats enligt denna punkt till kommissionen och får rekommendera att den antas.
13. Kommissionen får på eget initiativ, om Entso för el eller EU DSO-enheten har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift eller Acer har underlåtit att utarbeta ett förslag till nätföreskrift enligt punkt 12, eller efter förslag från Acer enligt punkt 11, anta en eller flera nätföreskrifter på de områden som omfattas av punkterna 1 och 2.
14. Om kommissionen på eget initiativ föreslår att en nätföreskrift ska antas ska den under en period som inte understiger två månader samråda med Acer, Entso för el och alla berörda intressenter om ett utkast till nätföreskrift.
15. Denna artikel påverkar inte kommissionens rätt att anta och ändra de riktlinjer som fastställs i artikel 61. Den påverkar inte möjligheten för Entso för el att utarbeta icke-bindande riktlinjer inom de områden som fastställs i punkterna 1 och 2, om dessa riktlinjer inte rör områden som omfattas av en begäran som kommissionen riktat till Entso för el. Entso för el ska lämna sådan vägledning till Acer för yttrande och ska ta vederbörlig hänsyn till detta yttrande.

Artikel 60

Ändring av nätföreskrifter

1. Kommissionen ges befogenhet att ändra nätföreskrifterna inom de områden som förtecknas i artikel 59.1 och 59.2, i enlighet med det relevanta förfarande som fastställs i den artikeln. Acer får även föreslå ändringar i enlighet med det förfarande som fastställs i punkterna 2 och 3 i den här artikeln.
2. Personer som sannolikt kan ha ett intresse i en nätföreskrift som har antagits enligt artikel 59, inklusive Entso för el, EU DSO-enheten, tillsynsmyndigheter, systemansvariga för distributionssystem, systemansvariga för överföringssystem, nätanvändare och konsumenter, får föreslå utkast till ändringar av denna nätföreskrift till Acer. Acer får också föreslå ändringar på eget initiativ.
3. Acer får lägga fram motiverade förslag till ändringar för kommissionen, med en förklaring av hur förslagen är förenliga med de mål för nätföreskrifterna som anges i artikel 59.3 i denna förordning. Acer ska, när den bedömer att ett ändringsförslag är tillämpligt och när det gäller ändringar på eget initiativ, samråda med alla intressenter i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) 2019/942.

Artikel 61

Riktlinjer

1. Kommissionen ges befogenhet att anta bindande riktlinjer på de områden som anges i denna artikel.
2. Kommissionen ges befogenhet att anta riktlinjer på områden där sådana akter får utarbetas även enligt förfarandet för nätföreskrifter enligt artikel 59.1 och 59.2. Dessa riktlinjer ska antas i form av delegerade akter eller genomförandeakter, beroende på den berörda befogenhet som föreskrivs i denna förordning.
3. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa riktlinjer för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem. Dessa riktlinjer ska, i enlighet med principerna i artiklarna 18 och 49, innehålla följande:
 - a) Uppgifter om förfarandet för att fastställa vilka systemansvariga för överföringssystem som är skyldiga att betala kompensation för gränsöverskridande flöden, inklusive när det gäller uppdelningen mellan de systemansvariga för de nationella överföringssystem i vilka gränsöverskridande flöden börjar, respektive för de system i vilka dessa flöden slutar, i enlighet med artikel 49.2.
 - b) Uppgifter om det betalningsförfarande som ska tillämpas, inklusive fastställande av den första tidsperioden för vilken kompensation ska betalas, i enlighet med artikel 49.3 andra stycket.
 - c) Uppgifter om de metoder som ska användas för att bestämma de överförda gränsöverskridande transitflöden, för vilka ersättning ska betalas enligt artikel 49, vad avser både kvantitet och typ av flöden, och bestämningen av omfattningen av sådana flöden som börjar eller slutar i enskilda medlemsstaters överföringssystem, i enlighet med artikel 49.5.
 - d) Uppgifter om de metoder som ska användas för att fastställa vilka kostnader och vinster som uppkommit till följd av överföring av gränsöverskridande transitflöden, i enlighet med artikel 49.6.
 - e) Uppgifter om behandlingen av elflöden som börjar eller slutar i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i samband med kompensationsmekanismen mellan systemansvariga.
 - f) Arrangemang för de nationella systemens delaktighet, när dessa är sammanlänkade genom likströmsledning, i enlighet med artikel 49.
4. Vid behov får kommissionen anta genomförandeakter för att fastställa riktlinjer för vilken lägsta harmoniseringsgrad som behövs för att uppnå denna förordnings syfte. De riktlinjerna får ange följande:
 - a) Uppgifter avseende bestämmelser om elhandel för genomförande av artikel 6 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 5–10, 13–17, 35, 36 och 37 i denna förordning.
 - b) Uppgifter avseende bestämmelser som berör investeringsstöd för sammanlänkningskapacitet inklusive lokaliseringssignaler för genomförande av artikel 19.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

5. Kommissionen får anta genomförandeakter för att fastställa riktlinjer för hur driften ska samordnas på unionsnivå mellan de systemansvariga för överföringssystem. Dessa riktlinjer ska överensstämma med och bygga på de nätföreskrifter som avses i artikel 59 och bygga på de antagna specifikationer som avses i artikel 30.1 i. Vid antagandet av dessa riktlinjer ska kommissionen ta hänsyn till de olika krav som ställs på driften på regional och nationell nivå.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

6. När kommissionen antar eller ändrar riktlinjer, ska den samråda med Acer, Entso för el, EU DSO-enheten och andra intressenter när detta är relevant.

Artikel 62

Medlemsstaternas rätt att besluta om mer detaljerade åtgärder

Denna förordning påverkar inte medlemsstaternas rätt att behålla eller införa åtgärder som innehåller mer ingående bestämmelser än dem som anges i denna förordning, i de riktlinjer som avses i artikel 61 eller i de nätföreskrifter som avses i artikel 59, förutsatt att de åtgärderna är förenliga med unionsrätten.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 63

Nya sammanlänknings

1. Nya likströmssammanlänknings får, på begäran och för en begränsad period, beviljas undantag från artikel 19.2 och 19.3 i denna förordning och artiklarna 6, 43, 59.7 och 60.1 i direktiv (EU) 2019/944 förutsatt att

- a) investeringen stärker konkurrensen på elförsörjningsområdet,
- b) den risknivå som är förenad med investeringen är sådan att ett undantag är en förutsättning för att investeringen ska bli av,
- c) sammanlänknings ägs av en fysisk eller juridisk person som åtminstone till den juridiska formen är skild från de systemansvariga inom vilkas system sammanlänknings ska byggas upp,
- d) sammanlänknings användare debiteras avgifter,
- e) sedan det partiella öppnandet av marknaden i enlighet med artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG⁽²⁴⁾ har ingen del av kapital- eller driftskostnaderna för sammanlänknings kunnat återkrävas som del av avgifterna för användningen av de överförings- eller distributionssystem som förenas av sammanlänknings,
- f) ett undantag inte skulle skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för el, eller hindra att det reglerade system till vilket sammanlänknings är kopplad fungerar effektivt.

2. Punkt 1 ska i undantagsfall även tillämpas på växelströmssammanlänknings, förutsatt att kostnaderna och riskerna för investeringarna i fråga är särskilt höga i jämförelse med de normala kostnaderna för och riskerna med en växelströmssammanlänknings mellan de nationella överföringssystemen i två grannländer.

3. Punkt 1 ska även tillämpas på väsentliga kapacitetsökningar i befintliga sammanlänknings.

⁽²⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (EGTL 27, 30.1.1997, s. 20).

4. Tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna ska, från fall till fall, fatta beslut om undantag som avses i punkterna 1, 2 och 3. Ett undantag får gälla hela eller delar av den nya sammanlänkningens kapacitet, eller den befintliga sammanlänkningen med en väsentligt ökad kapacitet.

Inom två månader från den sista av de berörda tillsynsmyndigheternas mottagande av en begäran om undantag, får Acer tillhandahålla dessa tillsynsmyndigheter ett yttrande. Tillsynsmyndigheterna får lägga det yttrandet till grund för sitt beslut.

När beslut fattas om att bevilja undantag, ska tillsynsmyndigheterna i varje enskilt fall beakta behovet av att ange villkor för undantagets varaktighet och för icke-diskriminerande tillträde till sammanlänkningen. När dessa villkor fastställs ska tillsynsmyndigheterna särskilt ta hänsyn till den ökade kapacitet som ska byggas upp eller till ändringen av befintlig kapacitet, samt till projektets tidsplan och till nationella förhållanden.

Innan ett undantag beviljas ska tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna fatta beslut om de regler och mekanismer som ska gälla för hantering och kapacitetstilldelning. Reglerna för hantering av överbelastning ska inkludera en skyldighet att erbjuda outnyttjad kapacitet på marknaden, och att användare av anläggningen ska ges rätt att handla med sina avtalade kapaciteter på andrahandsmarknaden. Vid bedömningen av de kriterier som avses i punkt 1 a, b och f, ska resultaten av kapacitetstilldelningen beaktas.

Om samtliga berörda tillsynsmyndigheter har enats om beslutet om undantag inom sex månader från mottagande av begäran ska de underrätta Acer om sitt beslut.

Beslut om undantag, inklusive eventuella villkor som avses i tredje stycket, ska motiveras och offentliggöras i vederbörlig ordning.

5. Acer ska fatta det beslut som avses i punkt 4

a) om inte berörda tillsynsmyndigheter har kunnat nå någon överenskommelse inom sex månader från den dag då den sista av dessa tillsynsmyndigheter mottog begäran om undantag, eller

b) på gemensam begäran av de berörda tillsynsmyndigheterna.

Innan Acer fattar ett sådant beslut ska den samråda med de berörda tillsynsmyndigheterna och sökandena.

6. Medlemsstaterna får, utan hinder av punkterna 4 och 5, föreskriva att tillsynsmyndigheten eller Acer, alltefter omständigheterna, ska avge sitt yttrande över begäran om undantag till det relevanta organet i medlemsstaten inför det formella beslutet. Detta yttrande ska offentliggöras tillsammans med beslutet.

7. Tillsynsmyndigheten ska efter mottagandet utan dröjsmål översända en kopia av varje begäran om undantag till kommissionen och till Acer för information. De berörda tillsynsmyndigheterna eller Acer (nedan kallade *de anmälände organen*) ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om beslutet tillsammans med alla relevanta uppgifter som rör beslutet. Dessa uppgifter får överlämnas till kommissionen i samlad form med möjlighet för kommissionen att fatta ett välgrundat beslut. Uppgifterna ska särskilt innehålla följande:

a) En detaljerad motivering till varför undantaget beviljats eller nekats, inklusive de ekonomiska uppgifter som motiverat behovet av ett undantag.

b) Den analys som har gjorts om hur beviljandet av undantaget påverkar konkurrensen och den inre elmarknadens sätt att fungera.

c) Skälen till tidsperioden och den del av den totala kapaciteten i den ifrågavarande sammanlänkningen för vilken undantaget har beviljats.

d) Resultatet av samrådet med de berörda tillsynsmyndigheterna.

8. Kommissionen får, inom 50 arbetsdagar från dagen efter mottagandet av en anmälan enligt punkt 7, besluta om att begära att de anmälände organen ska ändra eller återkalla beslutet om beviljande av ett undantag. Den perioden kan förlängas med ytterligare 50 arbetsdagar om kommissionen begär ytterligare uppgifter. Denna ytterligare period ska inledas dagen efter det att fullständiga uppgifter mottagits. Den inledande perioden kan också förlängas efter godkännande av både kommissionen och de anmälände organen.

Om de begärda uppgifterna inte lämnas inom den period som anges i kommissionens begäran, ska anmälan anses vara återkallad om inte perioden innan den löpte ut har förlängts efter godkännande av både kommissionen och de anmälade organen, eller om de anmälade organen i ett vederbörligen motiverat meddelande har informerat kommissionen om att de anser att anmälan innehåller fullständiga uppgifter.

De anmälade organen ska följa ett kommissionsbeslut om ändring eller återkallande av beslutet om undantag inom en månad från mottagandet och informera kommissionen om detta.

Kommissionen ska skydda konfidentialiteten hos kommersiellt känslig information.

Kommissionens godkännande av ett beslut om undantag ska upphöra att gälla två år efter antagandet, om byggandet av sammanlänkningen inte har påbörjats, och fem år efter antagandet om sammanlänkningen inte har kunnat tas i drift, om inte kommissionen fastslår, på grundval av en motiverad ansökan från de anmälade organen, att de eventuella förseningarna beror på omfattande hinder som den person som beviljats undantaget inte kan påverka.

9. Om de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter beslutar att ändra ett beslut om undantag ska de anmäla sitt beslut till kommissionen utan dröjsmål, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet. Punkterna 1–8 ska tillämpas på beslutet att ändra ett beslut om undantag, med hänsyn tagen till särdragen i det befintliga undantaget.

10. Kommissionen får på begäran eller på eget initiativ ta upp förfarandet avseende en begäran om undantag på nytt om

- a) de beslutsgrundande omständigheterna väsentligen förändrats, med vederbörligt beaktande av parternas berättigade förväntningar och till den ekonomiska jämvikt som uppnåtts i det ursprungliga beslutet om undantag,
- b) de berörda företagen åsidosätter sina åtaganden, eller
- c) beslutet grundar sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

11. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter in enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa riktlinjer för tillämpningen av de villkor som avses i punkt 1 i denna artikel och att fastställa det förfarande som ska följas vid tillämpningen av punkterna 4, 7–10 i denna artikel.

Artikel 64

Undantag

1. Medlemsstaterna får ansöka om undantag från de relevanta bestämmelserna i artiklarna 3, 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10, 11, 14–17, 19–27, 35–47 och 51 förutsatt att:

- a) Medlemsstaten kan visa att det finns påtagliga problem med driften av deras små enskilda system och små anslutna system.
- b) För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, som av uppenbara fysiska skäl inte kan sammanlänkas med unionens energimarknad.

I den situation som avses i första stycket led a ska undantaget vara tidsbegränsat och förenat med villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el.

I den situation som avses i första stycket led b ska undantaget inte vara tidsbegränsat.

Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om dessa ansökningar innan beslut fattas, och samtidigt skydda konfidentialiteten hos kommersiellt känslig information.

Ett undantag enligt denna artikel ska vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet.

Kommissionen ska, i sitt beslut att bevilja ett undantag, ange i vilken utsträckning undantagen ska ta hänsyn till tillämpningen av nätföreskrifter och riktlinjer.

2. Artiklarna 3, 5, 6, 7.1, 7.2 c och g, 8–17, 18.5, 18.6, 19, 20, 21.1, 21.2, 21.4–21.8, 22.1 c, 22.2 b och c, 22.2 sista stycket, 23–27, 34.1, 34.2, 34.3, 35–47, 48.2, 49 och 51 ska inte tillämpas på Cypern förrän landets överföringssystem har anslutits till andra medlemsstaters överföringssystem genom sammanlänkningsgar.

Om det cypriotiska överföringssystemet inte senast den 1 januari 2026 har anslutits till andra medlemsstaters överföringssystem genom sammanlänkningsgar ska Cypern bedöma behovet av undantag från dessa bestämmelser och får lämna in en begäran om att förlänga undantaget till kommissionen. Kommissionen ska bedöma om tillämpningen av bestämmelserna riskerar att orsaka påtagliga problem för driften av elsystemet i Cypern eller om deras tillämpning i Cypern förväntas gagna marknadens funktion. Utifrån den bedömningen ska kommissionen utfärda ett motiverat beslut att förlänga undantaget, helt eller delvis. Beslutet ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av de undantag som beviljas enligt artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944.

4. I frågor som berör uppnåendet av det sammanlänkingsmål för 2030 som föreskrivs i förordning (EU) 2018/1999 bör elanslutningen mellan Malta och Italien vederbörligen beaktas.

Artikel 65

Tillhandahållande av information och konfidentialitet

1. Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna ska på begäran tillhandahålla kommissionen all information som behövs för att verkställa denna förordning.

Kommissionen ska fastställa en rimlig tid inom vilken informationen ska lämnas, med hänsyn till hur komplex och brådskande den begärda informationen är.

2. Om den berörda medlemsstaten eller tillsynsmyndigheten inte lämnar den information som avses i punkt 1 inom den tidsfrist som avses i punkt 1 får kommissionen begära all information som behövs för att verkställa denna förordning direkt från de berörda företagen.

När kommissionen skickar en begäran om information till ett företag, ska kommissionen samtidigt skicka en kopia av begäran till tillsynsmyndigheterna i den medlemsstat där företaget har sitt säte.

3. I sin begäran om information enligt punkt 1 ska kommissionen ange den rättsliga grunden för begäran, den tidsfrist inom vilken informationen ska tillhandahållas, syftet med begäran samt de sanktioner som är tillämpliga enligt artikel 66.2 om felaktig, ofullständig eller vilseledande information lämnas.

4. Ägarna till företagen eller deras företrädare eller, om det rör sig om juridiska personer, de fysiska personer som är bemyndigade att företräda företaget enligt lag eller enligt deras bolagsordning, ska lämna den information som begärs. När jurister är vederbörligen bemyndigade att tillhandahålla informationen på sina klienters vägnar, ska klienten förbli fullt ansvarig om informationen är felaktig, ofullständig eller vilseledande.

5. Om ett företag inte tillhandahåller den begärda informationen inom den tidsfrist som kommissionen fastställt, eller tillhandahåller ofullständig information, får kommissionen genom ett beslut kräva att informationen tillhandahålls. I detta beslut ska anges vilken information som krävs och en lämplig tidsfrist fastställas inom vilken den ska tillhandahållas. I beslutet ska anges de sanktioner, som det stadgas om i artikel 66.2. I beslutet ska även anges rätten att få beslutet prövat av Europeiska unionens domstol.

Kommissionen ska samtidigt skicka en kopia av sitt beslut till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den berörda personen har sin hemvist eller det berörda företaget sitt säte.

6. Den information som avses i punkterna 1 och 2 får användas endast för att verkställa denna förordning.

Kommissionen får inte röja information som erhållits enligt denna förordning och som omfattas av tystnadsplikt.

Artikel 66

Sanktioner

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 i denna artikel ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av denna förordning, de nätföreskrifter som antas enligt artikel 59 och de riktlinjer som antas enligt artikel 61, och vidta alla de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder utan dröjsmål samt utan dröjsmål eventuella ändringar som berör dem.
2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag böter upp till högst 1 % av företagets totala omsättning under det föregående verksamhetsåret, om de företagen uppsåtligen eller av vårdslöshet har lämnat felaktig, ofullständig eller vilseledande information som svar på en begäran som gjorts enligt artikel 65.3 eller om företagen inte lämnar information inom den tidsfrist som fastställts genom ett beslut som antagits med stöd av artikel 65.5 första stycket. När kommissionen fastställer bötesbeloppets storlek ska den ta hänsyn till allvaret i den underlåtenhet att uppfylla de krav som avses i punkt 1 i den här artikeln.
3. Sanktioner enligt punkt 1 och beslut som fattas med stöd av punkt 2 ska inte vara straffrättsliga.

Artikel 67

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av den kommitté som inrättas genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944. Den kommittén ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 68

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 ska ges till kommissionen till och med den 31 december 2028. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av den perioden och, i förekommande fall, före utgången av därpå följande perioder. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder på åtta år, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet avgivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
4. Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.
5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 69

Kommissionens översyn och rapporter

1. Senast den 1 juli 2025 ska kommissionen göra en översyn av befintliga nätföreskrifter och riktlinjer i syfte att bedöma vilka bestämmelser lämpligen kunde införas i unionsrättsakter avseende den inre marknaden för el och hur de befogenheterna för riktlinjer som fastställs i artiklarna 59 och 61 kunde ändras.

Kommissionen ska senast samma dag överlämna en ingående rapport om denna bedömning till Europaparlamentet och rådet.

Senast den 31 december 2026 ska kommissionen, om det är lämpligt, lägga fram lagstiftningsförslag på grundval av sin bedömning.

2. Senast den 31 december 2030 ska kommissionen se över denna förordning och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet på grundval av den översynen, när det är lämpligt, åtföljd av ett lagstiftningsförslag.

Artikel 70

Upphävande

Förordning (EG) nr 714/2009 upphör att gälla. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III.

Artikel 71

Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

2. Den ska tillämpas från och med den 1 januari 2020.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket ska artiklarna 14, 15, 22.4, 23.3, 23.6, 35, 36 och 62 tillämpas från och med den dag då denna förordning träder i kraft. Med avseende på genomförandet av artikel 14.7 och 15.2 ska artikel 16 tillämpas från den dagen.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 5 juni 2019.

På Europaparlamentets vägnar

A. TAJANI

Ordförande

På rådets vägnar

G. CIAMBA

Ordförande

BILAGA I

UPPGIFTER FÖR REGIONALA SAMORDNINGSCENTRUM

1. Samordnad kapacitetsberäkning
 - 1.1 Regionala samordningscentrum ska genomföra den samordnade beräkningen av kapacitet mellan elområden.
 - 1.2 Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras för dagen före- och intradagstidsramarna.
 - 1.3 Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras på grundval av de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - 1.4 Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras på grundval av en gemensam nätmodell i enlighet med punkt 3.
 - 1.5 Samordnad kapacitetsberäkning ska säkerställa en effektiv hantering av överbelastningar i enlighet med de principer för hantering av överbelastning som fastställs i denna förordning.
2. Samordnad säkerhetsanalys
 - 2.1 Regionala samordningscentrum ska utföra en samordnad säkerhetsanalys i syfte att säkerställa en säker systemdrift.
 - 2.2 Säkerhetsanalys ska genomföras för alla tidsramar för driftsplanering, från året före- till intradagstidsramarna, med hjälp av de gemensamma nätmodellerna.
 - 2.3 Samordnad säkerhetsanalys ska genomföras på grundval av de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - 2.4 Regionala samordningscentrum ska dela med sig av resultaten från den samordnade säkerhetsanalysen till åtminstone de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen.
 - 2.5 När ett regionalt samordningscentrum, till följd av den samordnade säkerhetsanalysen, upptäcker en möjlig begränsning ska det utforma avhjälpande åtgärder som leder till högsta möjliga ändamålsenlighet och ekonomiska effektivitet.
3. Utarbetande av gemensamma nätmodeller
 - 3.1 Regionala samordningscentrum ska inrätta effektiva processer för att utarbeta en gemensam nätmodell för varje tidsram för driftsplanering mellan året före- och intradagstidsramarna.
 - 3.2 Systemansvariga för överföringssystem ska utse ett regionalt samordningscentrum för att bygga de unionsomfattande gemensamma nätmodellerna.
 - 3.3 Gemensamma nätmodeller ska genomföras i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med riktlinjerna för systemdrift och de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
 - 3.4 Gemensamma nätmodeller ska innehålla data som är av betydelse för effektiv driftsplanering och kapacitetsberäkning för alla tidsramar för driftsplanering, mellan året före- och intradagstidsramarna.
 - 3.5 Gemensamma nätmodeller ska göras tillgängliga för alla regionala samordningscentrum, systemansvariga för överföringssystem och Entso för el, samt för Acer på dess begäran.
4. Stöd till systemansvariga för överföringssystem systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos med avseende på bedömningen av enhetlighet
 - 4.1 Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid genomförandet av bedömningen av enhetligheten i systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos systemansvariga för överföringssystem i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad avseende el, vilka antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

- 4.2 Alla systemansvariga för överföringssystem ska komma överens om ett tröskelvärde över vilket inverkan från åtgärder av en eller flera systemansvariga för överföringssystem i samband med nöddrifttillstånd, nåtsammanbrott eller återuppbyggnadstillstånd ska anses betydande för andra systemansvariga för överföringssystem som är synkront eller icke-synkront sammanlänkade.
- 4.3 De regionala samordningscentrumen ska när de ger stöd till de systemansvariga för överföringssystem
 - a) kartlägga potentiella oförenligheter,
 - b) föreslå riskreducerande åtgärder.
- 4.4 Systemansvariga för överföringssystem ska bedöma och beakta de föreslagna riskreducerande åtgärderna.
5. Stöd för samordning och optimering av regional återuppbyggnad
- 5.1 Alla relevanta regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem som utsetts som frekvensledare och till återsynkroniseringsledarna, i enlighet med de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009, i syfte att förbättra effektiviteten och ändamålsenligheten i samband med återuppbyggnad av systemet. De systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen ska fastställa det regionala samordningscentrumets uppgifter avseende stödet till samordning och optimering av regional återuppbyggnad.
- 5.2 Systemansvariga för överföringssystem får begära stöd från regionala samordningscentrum om deras system drabbas av nåtsammanbrott eller är i återuppbyggnadstillstånd.
- 5.3 Regionala samordningscentrum ska utrustas med SCADA-system (Supervisory Control and Data Acquisition) som fungerar nära realtid, med observerbarhet som definieras genom tillämpning av det tröskelvärde som avses i punkt 4.2.
6. Efterhandsanalys och efterhandsrapportering avseende drift och störningar
- 6.1 Regionala samordningscentrum ska undersöka och utarbeta en rapport om incidenter som överskrider det tröskelvärde som avses i punkt 4.2. Systemdriftsregionens tillsynsmyndigheter och Acer får delta i undersökningen på egen begäran. Rapporten ska innehålla rekommendationer i syfte att förhindra liknande incidenter i framtiden.
- 6.2 Regionala samordningscentrum ska offentliggöra rapporten. Acer får utfärda rekommendationer i syfte att förhindra liknande incidenter i framtiden.
7. Regional storleksbestämning av reservkapacitet
- 7.1 Regionala samordningscentrum ska beräkna kraven på reservkapacitet för systemdriftsregionen. Fastställandet av kraven på reservkapacitet ska
 - a) ha som allmänt syfte att upprätthålla driftssäkerhet på det mest kostnadseffektiva sättet,
 - b) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,
 - c) beräkna den totala mängden av nödvändig reservkapacitet för systemdriftsregionen,
 - d) fastställa krav på minsta reservkapacitet för varje typ av reservkapacitet,
 - e) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling,
 - f) fastställa nödvändiga krav på den geografiska fördelningen av eventuell nödvändig reservkapacitet.
8. Underlättande av regional upphandling av balanskapacitet
- 8.1 Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid fastställandet av den mängd balanskapacitet som behöver upphandlas. Fastställandet av mängden balanskapacitet ska
 - a) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,

- b) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling,
 - c) ta hänsyn till vilka volymer av nödvändig reservkapacitet som förväntas uppstå genom bud på balansenergi, som inte lämnas in på grundval av ett avtal om balanskapacitet.
- 8.2 Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid upphandlingen av den nödvändiga mängd balanskapacitet som fastställs i enlighet med punkt 8.1. Upphandlingen av balanskapacitet ska
- a) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,
 - b) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling.
9. Regionala bedömningar av systemtillräcklighet, från veckan före till minst dagen före, och utarbetande av riskreducerande åtgärder
- 9.1 Regionala samordningscentrum ska genomföra regionala tillräcklighetsbedömningar, från veckan före till minst dagen före, i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 och på grundval av den metod som utarbetats i enlighet med artikel 8 i förordning (EU) 2019/941.
- 9.2 Regionala samordningscentrum ska basera de regionala tillräcklighetsbedömningarna på kort sikt på den information som tillhandahålls av de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, i syfte att upptäcka situationer där bristande tillräcklighet förväntas i något av kontrollområdena eller på regional nivå. Regionala samordningscentrum ska ta hänsyn till möjliga utbyten mellan elområden och till gränser för driftssäkerhet för samtliga relevanta tidsramar för driftsplanering.
- 9.3 Vid utförandet av den regionala bedömningen av systemtillräcklighet ska varje regionalt samordningscentrum samordna med andra regionala samordningscentrum för att
- a) kontrollera de underliggande antagandena och prognoserna,
 - b) upptäcka eventuella situationer med bristande tillräcklighet som berör flera regioner.
- 9.4 Varje regionalt samordningscentrum ska lämna resultaten av de regionala bedömningarna av systemtillräckligheten tillsammans med de åtgärder som det föreslår för att minska riskerna för bristande tillräcklighet till de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och till andra regionala samordningscentrum.
10. Regional samordnad avbrottsplanering
- 10.1 Varje regionalt samordningscentrum ska utföra samordnad regional avbrottsplanering i enlighet med de förfaranden som fastställs i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 för att övervaka tillgänglighetsstatus för de berörda tillgångarna och samordna deras tillgänglighetsplaner, för att därigenom säkerställa driftssäkerheten i överföringssystemet och samtidigt maximera kapaciteten hos sammanlänkningarna och de överföringssystem som påverkar flöden mellan elområden.
- 10.2 Varje regionalt samordningscentrum ska upprätthålla en enda förteckning över relevanta nätelement, kraftproduktionsmoduler och förbrukningsanläggningar i systemdriftsregionen och göra den tillgänglig i Entso för els datamiljö för driftsplanering.
- 10.3 Varje regionalt samordningscentrum ska utföra följande uppgifter med anknytning till samordnad avbrottsplanering i systemdriftsregionen:
- a) Bedöma förenlighet i avbrottsplaneringen med hjälp av året före-tillgänglighetsplaner från samtliga systemansvariga för överföringssystem.
 - b) Förse de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med en förteckning över upptäckta oförenligheter i planeringen och de lösningar som centrumet föreslår för att lösa oförenligheterna.
11. Optimering av kompensationsmekanismer mellan systemansvariga för överföringssystem
- 11.1 De systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen får gemensamt besluta att ta emot stöd från det regionala samordningscentrumet när det gäller att administrera de finansiella flödena som rör avräkningar mellan systemansvariga för överföringssystem och som berör fler än två systemansvariga för överföringssystem, såsom omdirigeringskostnader, intäkter från överbelastning, oavsiktliga avvikelser eller kostnader för upphandling av reserver.

12. Utbildning och certifiering av anställda vid de regionala samordningscentrumen
- 12.1 Regionala samordningscentrum ska utarbeta och utföra utbildnings- och certifieringsprogram, med fokus på regional systemdrift, för personal som arbetar för regionala samordningscentrum.
- 12.2 Utbildningsprogrammen ska omfatta alla relevanta delar av den systemdrift för vilken det regionala samordningscentrumet utför uppgifter, inklusive regionala krisscenarier.
13. Fastställande av regionala elkrisscenarier
- 13.1 Om Entso för el delegerar denna uppgift ska regionala samordningscentrum fastställa regionala krisscenarier i enlighet med de kriterier som fastställs i artikel 6.1 i förordning (EU) 2019/941.
Fastställandet av regionala elkrisscenarier ska utföras i enlighet med de metoder som föreskrivs i artikel 5 i förordning (EU) 2019/941.
- 13.2 Regionala samordningscentrum ska på begäran av de behöriga myndigheterna i varje systemdriftsregion stödja dem med att utarbeta och genomföra en krissimulering vartannat år i enlighet med artikel 12.3 i förordning (EU) 2019/941.
14. Fastställande av behov av ny överföringskapacitet för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till den
- 14.1 Regionala samordningscentrum ska stödja systemansvariga för överföringsystem med att fastställa behov av ny överföringskapacitet, för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till den, vilka ska lämnas till de regionala grupper som inrättats enligt förordning (EU) nr 347/2013 och som ingår i den tioåriga nätutvecklingsplanen som avses i artikel 51 i direktiv (EU) 2019/944.
15. Beräkning av maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer
- 15.1 Regionala samordningscentrum ska stödja systemansvariga för överföringsystem vid beräkningen av den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer, med hänsyn till den förväntade tillgången till sammanlänkningar och sannolikheten för att systempårestningar inträffar samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns.
- 15.2 Beräkningen ska utföras i enlighet med den metod som föreskrivs i artikel 26.11 a.
- 15.3 Regionala samordningscentrum ska utföra en beräkning för varje elområdesgräns som ingår i systemdriftsregionen.
16. Utarbetande av bedömningar av säsongstillräcklighet
- 16.1 Om Entso för el delegerar denna uppgift i enlighet med artikel 9 i förordning (EU) 2019/941, ska de regionala samordningscentrumen stå för de regionala bedömningarna av säsongstillräcklighet.
- 16.2 Utarbetandet av bedömningar av säsongstillräcklighet ska ske på grundval av de metoder som utarbetats enligt artikel 8 i förordning (EU) 2019/941.

BILAGA II

UPPHÅVD FÖRORDNING OCH EN FÖRTECKNING ÖVER ÄNDRINGAR AV DENNA

<p>Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 av den 17 april 2013 om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG och om ändring av förordningarna (EG) nr 713/2009, (EG) nr 714/2009 och (EG) nr 715/2009 (EUT L 115, 25.4.2013, s. 39)</p>	<p>Artikel 8.3 a Artikel 8.10 a Artikel 11 Artikel 18.4a Artikel 23.3</p>
<p>Kommissionens förordning (EU) nr 543/2013 av den 14 juni 2013 om inlämnande och offentliggörande av uppgifter på elmarknaderna och om ändring av bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 (EUT L 163, 15.6.2013, s. 1)</p>	<p>Punkterna 5.5–5.9 i bilaga I</p>

BILAGA III
JÄMFÖRELSETABELL

Förordning (EG) nr 714/2009	Denna förordning
—	Artikel 1 a
—	Artikel 1 b
Artikel 1 a	Artikel 1 c
Artikel 1 b	Artikel 1 d
Artikel 2.1	Artikel 2.1
Artikel 2.2 a	Artikel 2.2
Artikel 2.2 b	Artikel 2.3
Artikel 2.2 c	Artikel 2.4
Artikel 2.2 d	—
Artikel 2.2 e	—
Artikel 2.2 f	—
Artikel 2.2 g	Artikel 2.5
—	Artikel 2.6–2.71
—	Artikel 3
—	Artikel 4
—	Artikel 5
—	Artikel 6
—	Artikel 7
—	Artikel 8
—	Artikel 9
—	Artikel 10
—	Artikel 11
—	Artikel 12
—	Artikel 13
—	Artikel 14
—	Artikel 15
Artikel 16.1–16.3	Artikel 16.1–16.4
—	Artikel 16.5–16.8
Artikel 16.4–16.5	Artikel 16.9–16.11
—	Artikel 16.12 och 16.13
—	Artikel 17
Artikel 14.1	Artikel 18.1
—	Artikel 18.2
Artikel 14.2–14.5	Artikel 18.3–18.6
—	Artikel 18.7–18.11
—	Artikel 19.1
Artikel 16.6	Artikel 19.2 och 19.3
—	Artikel 19.4 och 19.5
—	Artikel 20

Förordning (EG) nr 714/2009	Denna förordning
—	Artikel 21
—	Artikel 22
Artikel 8.4	Artikel 23.1
—	Artikel 23.2–23.7
—	Artikel 25
—	Artikel 26
—	Artikel 27
Artikel 4	Artikel 28.1
—	Artikel 28.2
Artikel 5	Artikel 29.1–29.4
—	Artikel 29.5
Artikel 8.2 (första meningen)	Artikel 30.1 a
Artikel 8.3 b	Artikel 30.1 b
—	Artikel 30.1 c
Artikel 8.3 c	Artikel 30.1 d
—	Artikel 30.1 e och f
—	Artikel 30.1 g och h
Artikel 8.3 a	Artikel 30.1 i
Artikel 8.3 d	Artikel 30.1 j
—	Artikel 30.1 k
Artikel 8.3 e	Artikel 30.1 l
—	Artikel 30.1 m–o
—	Artikel 30.2 och 30.3
Artikel 8.5	Artikel 30.4
Artikel 8.9	Artikel 30.5
Artikel 10	Artikel 31
Artikel 9	Artikel 32
Artikel 11	Artikel 33
Artikel 12	Artikel 34
—	Artikel 35
—	Artikel 36
—	Artikel 37
—	Artikel 38
—	Artikel 39
—	Artikel 40
—	Artikel 41
—	Artikel 42
—	Artikel 43
—	Artikel 44
—	Artikel 45
—	Artikel 46
—	Artikel 47
Artikel 8.10	Artikel 48

Förordning (EG) nr 714/2009	Denna förordning
Artikel 13	Artikel 49
Artikel 2.2 (sista stycket)	Artikel 49.7
Artikel 15	Artikel 50.1–50.6
Bilaga I punkt 5.10	Artikel 50.7
Artikel 3	Artikel 51
—	Artikel 52
—	Artikel 53
—	Artikel 54
—	Artikel 55
—	Artikel 56
—	Artikel 57
—	Artikel 58
Artikel 8.6	Artikel 59.1 a, b och c
—	Artikel 59.1 d och e
—	Artikel 59.2
Artikel 6.1	Artikel 59.3
Artikel 6.2	Artikel 59.4
Artikel 6.3	Artikel 59.5
—	Artikel 59.6
Artikel 6.4	Artikel 59.7
Artikel 6.5	Artikel 59.8
Artikel 6.6	Artikel 59.9
Artikel 8.1	Artikel 59.10
Artikel 6.7	—
Artikel 6.8	—
Artikel 6.9 och 6.10	Artikel 59.11 och 59.12
Artikel 6.11	Artikel 59.13 och 59.14
Artikel 6.12	Artikel 59.15
Artikel 8.2	Artikel 59.15
—	Artikel 60.1
Artikel 7.1	Artikel 60.2
Artikel 7.2	Artikel 60.3
Artikel 7.3	—
Artikel 7.4	—
—	Artikel 61.1
—	Artikel 61.2
Artikel 18.1	Artikel 61.3
Artikel 18.2	—
Artikel 18.3	Artikel 61.4
Artikel 18.4	—
Artikel 18.4a	Artikel 61.5
Artikel 18.5	Artikel 61.5 och 61.6
Artikel 19	—

Förordning (EG) nr 714/2009	Denna förordning
Artikel 21	Artikel 62
Artikel 17	Artikel 63
—	Artikel 64
Artikel 20	Artikel 65
Artikel 22	Artikel 66
Artikel 23	Artikel 67
Artikel 24	—
—	Artikel 68
—	Artikel 69
Artikel 25	Artikel 70
Artikel 26	Artikel 71

3. Kontaktpunkten ska tillhandahålla en handbok om förfarandet för utvecklare av projekt för produktion av förnybar energi, och ska även tillhandahålla denna information online, och även särskilt rikta sig till småskaliga projekt och projekt som avser egenanvändare av förnybar energi. Informationen online ska ange den kontaktpunkt som är relevant för sökandens ansökan. Om medlemsstaten har mer än en kontaktpunkt ska informationen online ange den kontaktpunkt som är relevant för sökandens ansökan.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 7 ska det tillståndsförfarande som avses i punkt 1 vara i högst två år när det gäller kraftverk, inklusive samtliga relevanta förfaranden vid behöriga myndigheter. När det är vederbörligen motiverat på grund av exceptionella omständigheter, kan den perioden på två år förlängas med upp till ett år.

5. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 7, ska tillståndsförfarandet vara högst ett år för anläggningar med en elproduktionskapacitet under 150 kW. När det är vederbörligen motiverat på grund av exceptionella omständigheter, kan den perioden förlängas med upp till ett år.

Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande lätt har tillgång till enkla förfaranden för tvistlösning avseende tillståndsförfarandet och utfärdandet av tillstånd att uppföra och driva anläggningar för produktion av förnybar energi, inklusive i tillämpliga fall alternativa tvistlösningsmekanismer.

6. Medlemsstaterna ska underlätta uppgraderingen av befintliga anläggningar för förnybar energi genom att säkerställa ett förenklat och snabbt tillståndsförfarande. Det förfarandet ska inte vara mer än ett år.

När det är vederbörligen motiverat på grund av exceptionella omständigheter, såsom tvingande säkerhetsrelaterade skäl där uppgraderingsprojektet inverkar påtagligt på elnätet eller anläggningens ursprungliga kapacitet, storlek eller prestanda, kan perioden på ett år förlängas med ett år.

7. De tidsfrister som fastställs i denna artikel ska gälla utan att det påverkar skyldigheter i tillämplig unionsrätt på miljöområdet, överklaganden, rättsmedel eller andra domstolsförfaranden eller alternativa tvistlösningsmekanismer, inklusive förfaranden för klagomål, utomrättsliga överklaganden och rättsmedel och får förlängas med en period som motsvarar dessa förfarandens längd.

8. Medlemsstaterna får inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan för uppgraderingsprojekt som avses i artikel 17.1. I de fall medlemsstaterna gör detta ska uppgradering tillåtas efter en anmälan till den relevanta myndigheten om inga allvarliga negativa effekter på miljö eller samhälle väntas. Den myndigheten ska inom sex månader från mottagandet av en anmälan besluta om detta är tillräckligt.

Om den relevanta myndigheten beslutar att en anmälan är tillräcklig ska den automatiskt bevilja tillståndet. Om den myndigheten beslutar att anmälan inte är tillräckligt ska en ny ansökan om tillstånd krävas och de tidsfristerna som avses i punkt 6 ska tillämpas.

Artikel 17

Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan

1. Medlemsstaterna ska inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan varigenom anläggningar eller enheter för aggregerad produktion som tillhör egenanvändare av förnybar energi och demonstrationsprojekt för förnybar energi med en elkapacitet på högst 10,8 kW, eller motsvarande för andra anslutningar än trefasanslutningar, ska anslutas till nätet efter en anmälan till den systemansvarige för distributionssystemet.

Den systemansvarige för distributionssystemet får, inom en begränsad period efter anmälan, avslå den begärda nätanslutningen eller föreslå en alternativ nätanslutningspunkt av motiverade skäl rörande säkerhet eller systemkomponenternas tekniska inkompatibilitet. Vid tillstyrkan från den systemansvarige för distributionssystemet, eller i avsaknad av ett beslut från denne inom en månad efter anmälan, får anläggningen eller enheten för aggregerad produktion anslutas.

2. Medlemsstaterna får tillåta ett förfarande med enkel anmälan av anläggningar eller enheter för aggregerad produktion med en elkapacitet över 10,8 kW och upp till 50 kW, förutsatt att nätets stabilitet, tillförlitlighet och säkerhet upprätthålls.

Artikel 21

Egenanvändare av förnybar energi

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenter har rätt att bli egenanvändare av förnybar energi på de villkor som fastställs i denna artikel.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att
 - a) producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sin överskottsproduktion av sådan el, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el, elleverantörer och arrangemang för handel mellan aktörer (peer-to-peer),
 - i) utan att, avseende den el de förbrukar från eller matar in i elnätet, omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden samt avgifter och nätavgifter som inte är kostnadsrelaterade,
 - ii) utan att, avseende egenproducerad el från förnybara energikällor som förblir inom deras fastighet, omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden, och av eventuella avgifter,
 - b) installera och driva ellagringsystem som är kombinerade med anläggningar som producerar förnybar el för egenanvändning utan att åläggas dubbla avgifter, inklusive nätavgifter för lagrad el som förblir inom deras fastigheter,
 - c) behålla sina rättigheter och skyldigheter som slutkonsumenter,
 - d) få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället.
3. Medlemsstaterna får ålägga egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande och proportionella avgifter för egenproducerad förnybar el som förblir inom deras fastighet i ett eller flera av följande fall:
 - a) Den egenproducerade elen får stöd genom stödsystem, endast i en sådan utsträckning att projektets ekonomiska bärkraft eller stödets stimulansverkan inte undergrävs.
 - b) Om anläggningar för egenanvändning, från den 1 december 2026, sammanlagt står för över 8 % av en medlemsstats totala installerade elkapacitet och om det visats, genom en kostnads-nyttanalyt utförd av den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstaten, som genomförts genom ett öppet, transparent och deltagandebaserat förfarande, att bestämmelsen i punkt 2 a ii antingen medför en betydande oproportionell börda för elsystemets långsiktiga finansiella hållbarhet, eller skapar ett incitament som överstiger vad som objektivt behövs för att uppnå en kostnads-effektiv utbyggnad av förnybar energi, och denna börda eller detta incitament inte kan minimeras genom andra rimliga åtgärder.
 - c) Den egenproducerade förnybara elen produceras vid anläggningar med en total installerad elkapacitet som överstiger 30 kW.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi som är lokaliserade i samma byggnad, flerfamiljshus inräknat, har rätt att gemensamt delta i verksamhet som avses i punkt 2 och att de har tillstånd att organisera den inbördes fördelning av den förnybara energi som produceras på platsen eller platserna, utan att det påverkar nätavgifter och andra relevanta avgifter eller skatter som är tillämpliga på enskilda egenanvändare av förnybar energi. Medlemsstaterna får göra skillnad mellan enskilda egenanvändare och egenanvändare som agerar gemensamt. Alla sådana skillnader ska vara proportionella och vederbörligen motiverade.
5. Egenanvändarens anläggning får ägas av en tredje part eller förvaltas av en tredje part i fråga om installation, drift, inklusive mätning, samt underhåll, förutsatt att den tredje parten förblir underställd egenanvändarens instruktioner. Den tredje parten ska inte själv anses vara en egenanvändare av förnybar energi.

6. Medlemsstaterna ska inrätta ett möjliggörande ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi baserat på en bedömning av befintliga omotiverade hinder och potentialen för egenanvändning av förnybar energi på det egna territoriet och i de egna energinäten. Det möjliggörande ramverket ska bland annat

- a) behandla tillgängligheten till egenanvändning av förnybar energi för alla slutkonsumenter, även utsatta konsumenter eller konsumenter med låg inkomst,
- b) behandla omotiverade hinder för finansiering av projekt på marknaden och åtgärder för att underlätta tillgången till finansiering,
- c) behandla andra omotiverade regleringsmässiga hinder för egenanvändning av förnybar energi, även för hyresgäster,
- d) skapa incitament för fastighetsägare att skapa möjligheter till egenanvändning av förnybar energi, även för hyresgäster,
- e) bevilja egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande tillgång till relevanta befintliga stödsystem och till alla segment av elmarknaden för den egenproducerade förnybara el som de matar in i nätet,
- f) säkerställa att egenanvändare av förnybar energi på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet när el matas in i nätet.

Medlemsstaterna ska i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter i enlighet med förordning (EU) 2018/1999 ta med en sammanfattning av åtgärder och styrmedel inom det möjliggörande ramverket respektive en bedömning av genomförandet av dessa.

7. Denna artikel påverkar inte tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget.

Artikel 22

Gemenskaper för förnybar energi

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder, särskilt hushållskunder, har rätt att delta i en gemenskap för förnybar energi och samtidigt bibehålla sina rättigheter eller skyldigheter som slutkunder, och utan att omfattas av oskäliga eller diskriminerande villkor eller förfaranden som skulle förhindra deras deltagande i en gemenskap för förnybar energi, dock för privata företag med förbehåll för att deltagandet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att gemenskaper för förnybar energi har rätt att:

- a) producera, konsumera, lagra och sälja förnybar energi, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el,
- b) inom gemenskapen för förnybar energi fördela den förnybara energi som producerats av de produktionsenheter som gemenskapen för förnybar energi äger, med förbehåll för de övriga kraven i denna artikel och med bibehållande av medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i egenskap av kunder,
- c) på ett icke-diskriminerande sätt få tillträde till alla lämpliga energimarknader, antingen direkt eller genom aggregering.

3. Medlemsstaterna ska göra en bedömning av befintliga hinder för och potentialen att utveckla gemenskaper för förnybar energi på sina territorier.

4. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande ramverk för att främja och underlätta utveckling av gemenskaper för förnybar energi. Ramen ska bland annat säkerställa att

- a) omotiverade rättsliga och administrativa hinder för gemenskaper för förnybar energi undanröjs,
- b) gemenskaper för förnybar energi som levererar energi eller tillhandahåller aggregering eller andra kommersiella energitjänster omfattas av de bestämmelser som avser sådan verksamhet,

- c) den berörda systemansvariga för distributionssystemet samarbetar med gemenskaper för förnybar energi för att underlätta energiöverföringar i sådana gemenskaper,
 - d) gemenskaper för förnybar energi omfattas av rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden, inklusive registrerings- och licensieringsförfaranden, och kostnadsrelaterade nätavgifter samt relevanta avgifter och skatter, vilket säkerställer att de bidrar på ett lämpligt, rättvist och balanserat sätt till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet, i linje med en transparent kostnads-nyttöanalys av distribuerade energikällor som tagits fram av nationella behöriga myndigheter,
 - e) gemenskaper för förnybar energi inte behandlas på ett diskriminerande sätt med avseende på deras verksamhet samt deras rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller andra marknadsaktörer,
 - f) alla konsumenter, även utsatta konsumenter och konsumenter med låg inkomst, kan delta i gemenskaper för förnybar energi,
 - g) det finns verktyg för att underlätta tillgången till finansiering och information,
 - h) offentliga myndigheter får stöd i fråga om reglering och kapacitetsutbyggnad i arbetet med att möjliggöra och bygga upp gemenskaper för förnybar energi, och att de får hjälp att delta direkt,
 - i) det finns regler för att säkerställa att konsumenter som deltar i gemenskaper för förnybar energi behandlas lika och utan diskriminering.
5. Huvudkomponenterna i det möjliggörande ramverk som avses i punkt 4 och dess genomförande ska ingå i uppdateringarna av medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter i enlighet med förordning (EU) 2018/1999.
6. Medlemsstaterna får föreskriva att gemenskaper för förnybar energi ska vara öppna för gränsöverskridande deltagande.
7. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna ta hänsyn till särdragen hos gemenskaper för förnybar energi när de utformar stödssystem, så att dessa kan konkurrera om stöd med andra marknadsaktörer på lika villkor.

Artikel 23

Integrering av förnybar energi i värme- och kylanläggningar

1. I syfte att främja användningen av förnybar energi inom värme- och kylsektorn ska varje medlemsstat sträva efter att öka andelen förnybar energi i den sektorn med ett vägledande värde på 1,3 procentenheter som årligt genomsnitt beräknat för perioderna 2021–2025 och 2026–2030 med utgångspunkt från andelen förnybar energi inom värme- och kylsektorn 2020, uttryckt i nationell andel av den slutliga energianvändningen och beräknat i enlighet med den metod som anges i artikel 7, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 i denna artikel. Den ökningen ska begränsas till ett vägledande värde på 1,1 procentenheter för medlemsstater som inte använder spillvärme och spillkyla. Medlemsstaterna ska, där så är lämpligt, prioritera bästa tillgängliga teknik.
2. Med avseende på tillämpningen av punkt 1 gäller följande vid beräkningen av andelen förnybar energi inom värme- och kylsektorn och den genomsnittliga årliga ökningen som avses i den punkten:
 - a) Medlemsstaterna får inkludera spillvärme och spillkyla upp till högst 40 % av den genomsnittliga årliga ökningen.
 - b) Om medlemsstatens andel förnybar energi inom värme- och kylsektorn överstiger 60 % får den räkna eventuella sådana andelar som fullgörande av den genomsnittliga årliga ökningen.
 - c) Om medlemsstatens andel förnybar energi inom värme- och kylsektorn är över 50 % och upp till 60 % får den räkna eventuella sådana andelar som fullgörande av hälften av den genomsnittliga årliga ökningen.

När medlemsstaterna beslutar vilka åtgärder som ska antas för att bygga ut energi från förnybara energikällor inom värme- och kylsektorn, får de beakta kostnadseffektivitet knuten till strukturella hinder orsakade av hög andel naturgas eller kylning eller av glesbygd med låg befolkningstäthet.

Om dessa åtgärder skulle leda till en lägre genomsnittlig årlig ökning än den som avses i punkt 1 i den här artikeln ska medlemsstaterna offentliggöra detta, t.ex. i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter enligt artikel 20 i förordning (EU) 2018/1999, och informera kommissionen om skälen till detta och om sitt val av åtgärder som avses i andra stycket i den här punkten.

3. Medlemsstaterna får, baserat på objektiva och icke-diskriminerande kriterier, fastställa och offentliggöra en förteckning över åtgärder och får fastställa och offentliggöra de genomförande enheter, exempelvis bränsleleverantörer, offentliga organ eller branschorganisationer, som ska bidra till den ökning som avses i punkt 1.

4. Medlemsstaterna får genomföra den genomsnittliga årliga ökning som avses i punkt 1 bland annat genom ett eller flera av följande alternativ:

- a) Fysisk inblandning av förnybar energi eller spillvärme och spillkyla i den energi och det bränsle som levereras för värme och kyla.
- b) Direkta åtgärder, såsom installering av högeffektiva system för förnybar värme och kyla i byggnader eller användning av förnybar energi eller av spillvärme och spillkyla i industriella uppvärmnings- och kylningsprocesser.
- c) Indirekta åtgärder som omfattas av säljbara certifikat som styrker efterlevnaden av skyldigheten i punkt 1 genom stöd till indirekta åtgärder, som genomförs av en annan ekonomisk aktör såsom en självständig installatör av förnybar teknik eller ett energitjänsteföretag som tillhandahåller installationstjänster på området förnybar energi.
- d) Andra politiska åtgärder, med likvärdig verkan, för att nå den genomsnittliga årliga ökning som avses i punkt 1, däribland skatteåtgärder eller andra ekonomiska incitament.

Vid antagande och genomförande av de åtgärder som avses i första stycket ska medlemsstaterna sträva efter att säkerställa att åtgärderna är tillgängliga för alla konsumenter, särskilt utsatta konsumenter med låg inkomst, som annars inte skulle ha tillräckligt startkapital för att kunna dra nytta av dem.

5. Medlemsstaterna får använda strukturer som etablerats i de nationella kvotpliktsystem för energieffektivitet som anges i artikel 7 i direktiv 2012/27/EU för att genomföra och övervaka de åtgärder som avses i punkt 3 i den här artikeln.

6. Om enheter har utsetts enligt punkt 3 ska medlemsstaterna säkerställa att bidraget från dessa utsedda enheter är mätbart och kontrollerbart och att de utsedda enheterna årligen rapporterar om

- a) den totala mängd energi som levererats för värme och kyla,
- b) den totala mängd förnybar energi som levererats för värme och kyla,
- c) mängden spillvärme och spillkyla som levererats för värme och kyla,
- d) andelen förnybar energi och spillvärme och spillkyla av den totala mängd energi som levererats för värme och kyla, och
- e) typen av förnybar energikälla.

Artikel 24

Fjärrvärme och fjärrkyla

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system för fjärrvärme och fjärrkyla tillhandahålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt, exempelvis på leverantörernas webbplatser, på årsfakturer eller på begäran.

2. Medlemsstaterna ska fastställa nödvändiga åtgärder och villkor för att tillåta att kunder till system för fjärrvärme eller fjärrkyla som inte är ett effektivt system för fjärrvärme och fjärrkyla, eller som är ett sådant system senast den 31 december 2025 baserat på en plan som godkänts av den behöriga myndigheten, kopplar bort sig genom att säga upp eller ändra sina avtal för att själva producera värme eller kyla från förnybara energikällor.

Om uppsägning av ett avtal är knutet till fysisk bortkoppling får en sådan uppsägning underställas krav på ersättning för kostnader som direkt orsakas av den fysiska bortkopplingen samt för den del av de tillgångar som krävs för att leverera värme och kyla till den kunden, som ej är avskriven.

3. Medlemsstaterna får begränsa rätten att koppla bort sig genom att säga upp eller ändra sitt avtal i enlighet med punkt 2 till kunder som kan visa att den planerade alternativa lösningen för uppvärmning eller kylning leder till betydligt bättre energiprestanda. Utvärderingen av den alternativa leveranslösningens energiprestanda får baseras på energicertifikat.

4. Medlemsstaterna ska fastställa nödvändiga åtgärder för att säkerställa att system för fjärrvärme och fjärrkyla bidrar till den ökning som avses i artikel 23.1 i detta direktiv genom att genomföra åtminstone ett av följande två alternativ:

a) Eftersträva att öka andelen energi från förnybara energikällor och från spillvärme och spillkyla inom fjärrvärme och fjärrkyla med minst en procentenhet som ett årligt genomsnitt beräknat för perioden 2021–2025 och för perioden 2026–2030, med början på andelen energi från förnybara energikällor och från spillvärme och spillkyla inom fjärrvärme och fjärrkyla 2020, uttryckt i andel av slutlig energianvändning inom fjärrvärme och fjärrkyla, genom åtgärder som kan förväntas leda till den genomsnittliga årliga ökningen under år med normala klimatförhållanden.

Medlemsstater med en andel energi från förnybara energikällor och från spillvärme och spillkyla inom fjärrvärme och fjärrkyla som överstiger 60 % får räkna eventuella sådana andelar som fullgörande av den genomsnittliga årliga ökning som avses i första stycket i denna punkt.

Medlemsstaterna ska fastställa nödvändiga åtgärder för att genomföra den genomsnittliga årliga ökning som avses i första stycket i denna punkt i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner enligt bilaga I till förordning (EU) 2018/1999.

b) Säkerställa att systemansvariga för system för fjärrvärme eller fjärrkyla är skyldiga att ansluta leverantörer av energi från förnybara energikällor och från spillvärme och spillkyla eller är skyldiga att erbjuda att ansluta och att köpa värme eller kyla som produceras från förnybara energikällor och från spillvärme och spillkyla från tredjepartsleverantörer baserat på icke-diskriminerande kriterier som fastställs av den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten när de behöver genomföra ett eller flera av följande alternativ:

- i) Tillgodose efterfrågan från nya kunder.
- ii) Ersätta befintlig produktionskapacitet för värme eller kyla.
- iii) Utöka befintlig produktionskapacitet för värme eller kyla.

5. Om en medlemsstat använder det alternativ som avses i punkt 4 b får en systemansvarig för ett system för fjärrvärme eller fjärrkyla vägra att ansluta och att köpa värme eller kyla från tredjepartsleverantörer om

- a) systemet saknar nödvändig kapacitet på grund av andra leveranser av spillvärme och spillkyla, av värme eller kyla från förnybara energikällor eller av värme eller kyla som produceras genom högeffektiv kraftvärme,
- b) den värme eller kyla som levereras av tredjepartsleverantören inte uppfyller de tekniska parametrar som krävs för anslutning och för att säkerställa en tillförlitlig och säker drift av fjärrvärme- och fjärrkylsystemet, eller
- c) den systemansvarige kan visa att tillträdet skulle leda till alltför stora kostnadsökningar för värme eller kyla till slutkunderna jämfört med kostnaden för att använda den huvudsakliga lokala värme- eller kylförsörjning som den förnybara energikällan eller spillvärmens och spillkylan skulle konkurrera med.

Medlemsstaterna ska, när en systemansvarig för ett fjärrvärme- eller fjärrkylsystem vägrar att ansluta en leverantör av värme eller kyla enligt första stycket, säkerställa att information om skälen för vägran, samt om de villkor som skulle behöva uppfyllas och de åtgärder som skulle behöva vidtas i systemet för att möjliggöra anslutning, lämnas av den systemansvarige till den behöriga myndigheten i enlighet med punkt 9.

6. Om en medlemsstat använder det alternativ som avses i punkt 4 b, får den undanta systemansvariga från följande system för fjärrvärme och fjärrkyla från tillämpningen av den punkten:

- a) Effektiv fjärrvärme och fjärrkyla.
- b) Effektiv fjärrvärme och fjärrkyla som använder högeffektiv kraftvärme.

- c) Fjärrvärme och fjärrkyla som, baserat på en plan som godkänts av den behöriga myndigheten, är effektiv fjärrvärme och fjärrkyla senast den 31 december 2025.
- d) Fjärrvärme och fjärrkyla med en sammanlagd installerad tillförd effekt på mindre än 20 MW.
7. Rätten att koppla bort sig genom att säga upp eller ändra ett avtal i enlighet med punkt 2 får utövas av enskilda kunder, av gemensamma företag som bildats av kunder eller av parter som agerar på uppdrag av kunder. I flerfamiljshus får en sådan bortkoppling endast ske så att den omfattar alla lägenheter i hela byggnaden i enlighet med tillämplig rätt på bostadsområdet.
8. Medlemsstaterna ska kräva att ansvariga för eldistributionssystem minst vart fjärde år, i samarbete med systemansvariga för fjärrvärme- eller fjärrkylsystem inom deras respektive område, utvärderar fjärrvärme- eller fjärrkylsystemens potential att tillhandahålla balanseringstjänster och andra systemtjänster, inklusive efterfrågeflexibilitet och lagring av överskottsel från förnybara energikällor och om användningen av den fastställda potentialen skulle bli mer resurs- och kostnadseffektiv än alternativa lösningar.
9. Medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenternas rättigheter och reglerna för drift av fjärrvärme- och fjärrkylsystem enligt denna artikel är klart definierade och att de behöriga myndigheterna ser till att de efterlevs.
10. En medlemsstat ska inte vara skyldig att tillämpa punkterna 2–9 i denna artikel om
- a) dess andel fjärrvärme och fjärrkyla den 24 december 2018 utgör mindre än eller lika med 2 % av den totala konsumtionen av energi inom värme och kyla,
- b) dess andel fjärrvärme och fjärrkyla ökar till över 2 % genom att utveckla ny fjärrvärme och fjärrkyla baserat på dess integrerade nationella energi- och klimatplaner enligt bilaga I till förordning (EU) 2018/1999 eller den bedömning som avses i artikel 15.7 i detta direktiv, eller
- c) dess andel av system som avses i punkt 6 i denna artikel utgör över 90 % av den totala försäljningen av dess fjärrvärme och fjärrkyla.

Artikel 25

Integrering av förnybar energi i transportsektorn

1. I syfte att integrera användningen av förnybar energi i transportsektorn ska varje medlemsstat fastställa en skyldighet för bränsleleverantörer att säkerställa att andelen förnybar energi av den slutliga energianvändningen inom transportsektorn är minst 14 % senast 2030 (minimiandel), i enlighet med ett vägledande förlopp som fastställs av medlemsstaten och beräknas i enlighet med den metod som anges i denna artikel och i artiklarna 26 och 27. Kommissionen ska utvärdera den skyldigheten i syfte att senast 2023 lägga fram ett lagstiftningsförslag för att utöka den i händelse av ytterligare väsentliga kostnadsminskningar för produktion av förnybar energi, om så krävs för att uppfylla unionens internationella åtaganden vad gäller minskning av koldioxidutsläpp eller om det är motiverat på grund av en betydande minskning av energianvändningen i unionen.

Medlemsstaterna får undanta, eller göra skillnad mellan, olika bränsleleverantörer och olika energibärare när de fastställer skyldigheten för bränsleleverantörer, och därigenom säkerställa att olika teknikers skiftande mognadsgrad och kostnaderna för dessa tas i beaktande.

Vid beräkningen av den minimiandel som avses i första stycket

- a) ska medlemsstaterna beakta förnybara flytande och gasformiga drivmedel av icke-biologiskt ursprung också när de används som mellanprodukter för framställning av konventionella bränslen, och
- b) får medlemsstaterna beakta återvunna kolbaserade bränslen.

Inom den minimiandel som avses i första stycket ska bidraget från avancerade biodrivmedel och biogas som produceras från bränsleråvaror som förtecknas i del A i bilaga IX som andel av den slutliga energianvändningen vara minst 0,2 % år 2022, minst 1 % år 2025 och minst 3,5 % senast år 2030.

Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter (Ei 2020:02)

Uppdraget

Under 2018 och 2019 beslutade EU att anta åtta nya rättsakter; Elmarknadsdirektivet, Elmarknadsförordningen, Förordningen om riskberedskap, Byråförordningen, Energieffektiviseringsdirektivet, Förnybartdirektivet, Byggnaders energiprestanda samt Styrning av EU:s energipolitik.

Den 24 februari 2019 fick Ei i uppdrag från regeringen att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet¹. I uppdraget ingick även att analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen², byråförordningen³ och förordningen om riskberedskap⁴. I uppdraget har även ingått att beakta förnybartdirektivet och nätkoncessionsutredningens⁵ betänkande samt inhämta synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Statens energimyndighet.

Genom ett tilläggsuppdrag i maj 2019 fick Ei också uppdraget att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artikel 17, 21, 22 och 24.1 i förnybartdirektivet⁶.

Denna rapport innehåller en analys av i vilken utsträckning bestämmelserna i rättsakterna redan är genomförda i svensk lagstiftning, förslag på nya bestämmelser i lag och förordning där så har krävts samt en konsekvensutredning.

Nya bestämmelser enligt elmarknadsdirektivet och förnybartdirektivet

Elmarknadsdirektivet innehåller regler för kunder, elnätsföretag och stamnätsföretag och introducerar nya aktörer såsom aggregatorer och energigemenskaper. Direktivet ska implementeras senast 1 januari 2020 i svensk rätt tillsammans med förnybartdirektivet och energieffektiviseringsdirektivet.

Elmarknadsdirektivet ställer nya krav på elmarknaden. Många av de bestämmelser som tidigare gällde endast konsumenter ska nu omfatta

¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU

² Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el

³ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG

⁵ Översyn av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:06).

⁶ Direktiv (EU)2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

samtliga kunder och i vissa fall små företag. Ei:s förslag förbättrar samtliga kunders rätt till information i avtal och i samband med fakturering från elhandlare och nätföretag. Kunderna har möjlighet att med hjälp av mer information bli mer aktiva på marknaden och fatta beslut utifrån ekonomiska eller samhällsnyttiga överväganden.

Ei:s jämförelseverktyg, Elpriskollen, regleras i lag och ska omfatta erbjudanden för alla elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh. Verktyget ska omfatta så stor del av marknaden som möjligt.

Genom Ei:s förslag introduceras nya aktörer i den svenska lagstiftningen.

- Aggregatorer, som kombinerar kundlaster eller producerad el för försäljning eller inköp på elmarknaden.
- Medborgarenergigemenskaper, som kan bedriva verksamhet som vilken aktör som helst förutom att äga och driva nät, men som ska ha som främsta syfte att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar.
- Gemenskaper för förnybar energi, som ska bedriva verksamhet med förnybar energi i alla former och vars medlemmar ska finnas i närheten av denna verksamhet.

Genom Ei:s förslag förbättras möjligheten och villkoren för kunder som vill uppträda som prosumenter, dvs. har egen produktion av förnybar energi som kan förbrukas av kunden själv eller matas in till nätet.

Ei föreslår att begreppen nätföretag och transmissionsnätsföretag tas bort och ersätts med begreppen systemansvarig för distributionssystem och systemansvarig för överföringssystem. Detta för att begreppen ska vara desamma som används i EU-lagstiftningen.

Genom Ei:s förslag ska samarbetet mellan systemansvariga för distributionssystem respektive överföringssystem blir bättre. De systemansvarigas upphandling av stödtjänster regleras och standardiseras.

Genom Ei:s förslag tillåts inte systemansvariga äga och driva laddningspunkter för elfordon, förutom för eget bruk. Etableringen av laddningspunkter för elfordon förväntas kunna äga rum genom andra aktörer. Inte heller får de systemansvariga driva och äga energilager, om det inte rör sig om helt integrerade nätverkskomponenter eller om marknaden misslyckats med att erbjuda tjänsten i fråga. Systemansvarigas möjlighet att bedriva annan verksamhet än nätverksamhet begränsas.

En annan nyhet som följer av Ei:s förslag är att samtliga systemansvariga för distributionssystem med vissa intervaller ska offentliggöra och lämna in nätutvecklingsplaner till Ei.

Nya uppgifter enligt elmarknadsförordningen

Ei föreslår en bestämmelse som innebär att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt måste se till att någon har åtagit sig balansansvaret i punkten. Ei lämnar även förslag till ändring av lagen om effektreserv.

Så påverkas marknaden

Prop. 2021/22:153
Bilaga 4

Syftet med Ren energi-paketet är bland annat att öka flexibiliteten och frigöra dess potential samt underlätta för produktion och inköp av förnybar energi. Med de förslag som Ei lämnar ges kunderna ökad kunskap och ökade valmöjligheter. Förslagen leder i viss mån till utökad administration för elleverantörer och systemansvariga. De systemansvarigas verksamhet begränsas samtidigt som upphandling av stödtjänster regleras vilket ska öka användningen av flexibilitetstjänster.

Ei får utökad tillsyn på många områden och andra tillkommande uppgifter som att fatta beslut om godkännande och undantag.

Ren energi-rapportens lagförslag

Förslag till lag (2020:xxx) om energigemenskaper

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om medborgarenergigemenskaper enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU samt om gemenskaper för förnybar energi enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Om energigemenskaper

2 §

En energigemenskap kan antingen vara en medborgarenergigemenskap eller en gemenskap för förnybar energi.

En energigemenskap ska vara registrerad.

Lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar tillämpas på energigemenskaper i den utsträckning som anges i denna lag

3 §

En medborgarenergigemenskap är en ekonomisk förening som har till ändamål att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar genom

1. produktion, leverans eller förbrukning av el,
2. aggregering enligt 9 kap. 1–7 §§ ellagen eller energilagring, eller
3. att tillhandahålla laddningspunkter för elfordon, energieffektivitetstjänster eller andra energitjänster till sina medlemmar.

4 §

Med gemenskap för förnybar energi avses i denna lag en ekonomisk förening som har till ändamål att driva verksamhet inom förnybar energi för att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar.

5 §

Med förnybar energi avses energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

1 §

Medborgarenergigemenskapens stadgar ska innehålla uppgifter om:

1. medborgarenergigemenskapens företagsnamn,
2. den ort i Sverige där medborgarenergigemenskapens styrelse ska ha sitt säte,
3. den verksamhet som medborgarenergigemenskapen ska bedriva,
4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i medborgarenergigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,
5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,
6. hur en stämma ska sammankallas,
7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,
8. den tid som medborgarenergigemenskapens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för hur medborgarenergigemenskapens vinst ska fördelas, och
10. hur medborgarenergigemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när medborgarenergigemenskapen upplöses.

2 §

En medborgarenergigemenskaps företagsnamn ska innehålla ordet medborgarenergigemenskap.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer samma län som ännu är bestående.

För registrering av en medborgarenergigemenskaps företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn. I den lagen finns också bestämmelser om förbud mot användning av företagsnamn och om hävning av registreringen av företagsnamnet.

3 §

En medborgarenergigemenskap får som elleverantör eller aggregator inte genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen.

4 §

En medborgarenergigemenskap får inte överföra el för annans räkning på en elektrisk starkströmsledning utanför byggnad.

3 kap. Om gemenskaper för förnybar energi

1 §

En gemenskap för förnybar energi ska bedriva verksamhet inom riket och inom ett väl avgränsat område med begränsad geografisk utbredning.

Endast den som är bosatt eller verksam inom eller på annat sätt har varaktig anknytning till området får antas som medlem i en gemenskap för förnybar energi i det området.

2 §

Gemenskapen för förnybar energis stadgar ska innehålla uppgifter om:

1. gemenskapens företagsnamn,
2. den ort i Sverige där gemenskapens styrelse ska ha sitt säte,
3. den verksamhet som gemenskapen ska bedriva och inom vilket geografiskt område som verksamheten ska bedrivas,
4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i energigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,
5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,
6. hur en stämma ska sammankallas,
7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,
8. den tid som gemenskapens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för hur gemenskapens vinst ska fördelas, och
10. hur gemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när gemenskapen upplöses.

Stadgarna ska även innehålla en bestämmelse med som innebär att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

3 §

En gemenskap för förnybar energis företagsnamn ska innehålla begreppet gemenskap för förnybar energi.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer i samma län som ännu är bestående.

För registrering av en gemenskap för förnybar energis företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn.

4 §

En gemenskap för förnybar energi får inte som elleverantör eller aggregator genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen (1997:857).

En gemenskap för förnybar energi får inte som gasleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 7 kap. 13–15 §§ och 8 kap. naturgaslagen (2005:403).

En gemenskap för förnybar energi får inte som fjärrvärme- eller fjärrkyleleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt

4 kap. Gemensamma bestämmelser för energigemenskaper

Bildande av en energigemenskap

1 §

En energigemenskap bildas genom att tre eller flera fysiska eller juridiska personer

1. blir sådana medlemmar i gemenskapen som inte är investerande medlemmar,
2. antar stadgar för gemenskapen, och
3. väljer styrelse och minst en revisor.

2 §

Energigemenskapen ska anmälas för registrering i föreningsregistret inom sex månader från bildandet.

Om gemenskapen enligt stadgarna inte ska börja sin verksamhet förrän ett visst villkor har uppfyllts, ska den tid som anges i första stycket räknas från den tidpunkt då villkoret är uppfyllt. Gemenskapen får inte registreras före denna tidpunkt.

3 §

Frågan om energigemenskapens bildande faller, om

1. en anmälan för registrering inte har gjorts inom den tid som anges i 2 §, eller
2. Bolagsverket genom ett beslut som har fått laga kraft har avskrivit ett ärende om sådan registrering eller vägrat registrering.

Om frågan om gemenskapens bildande har fallit, ska inbetalda medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter och uppkommen avkastning genast betalas tillbaka. Vid återbetalningen får avdrag göras för kostnader för åtgärder enligt 4 § tredje meningen. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen

4 §

Innan energigemenskapen har registrerats i föreningsregistret kan den inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan vid domstol eller någon annan myndighet. Styrelsen kan dock för energigemenskapens räkning föra talan i mål som rör energigemenskapens bildande och vidta andra åtgärder för att kräva in medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter.

5 §

Om det uppkommer en skyldighet genom någon åtgärd som vidtas i energigemenskapens namn före registreringen, ansvarar de som har deltagit i åtgärden eller i beslutet om åtgärden solidariskt för skyldigheten. Genom registreringen övergår ansvaret på energigemenskapen, om skyldigheten har uppkommit efter det att energigemenskapen bildades.

6 §

Om det sluts avtal för energigemenskapens räkning före registreringen gäller följande. En avtalspart som vid avtalsslutet inte kände till att energigemenskapen inte var registrerad får frånträda avtalet så länge energigemenskapen inte har registrerats. En avtalspart som kände till att energigemenskapen inte var registrerad får, om inte något annat har avtalats, frånträda avtalet endast om frågan om energigemenskapens bildande har fallit enligt 3 §.

Om stadgarnas innehåll

7 §

Om det ska förekomma regelbundna avgifter till energigemenskapen eller avgifter till energigemenskapen som är beroende av särskilda avgiftsbeslut (medlemsavgifter), ska stadgarna innehålla en uppgift om medlemsavgifternas belopp eller de högsta belopp som avgifterna får bestämmas till.

Om det i energigemenskapen ska förekomma särskilda inträdesavgifter för att utjämna skillnaden mellan den obligatoriska insatsen och en andels värde, ska det anges i stadgarna.

I stadgarna för en energigemenskap får det bestämmas att det får finnas medlemmar som inte ska delta i verksamheten enligt 1 § på sätt som anges där utan som endast ska bidra till den verksamheten med en medlemsinsats (investerande medlemmar).

8 §

Ett beslut om ändring av stadgarna fattas av stämman.

Ett beslut om ändring av stadgarna ska genast anmälas för registrering i föreningsregistret. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

Ett beslut som innebär att de obligatoriska insatserna minskas eller att medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna lindras på något annat sätt får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

Särskilt om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter

9 §

En energigemenskap ska vara öppen för nya medlemmar. Energigemenskapen får vägra medlemskap om

1. sökanden inte kan förväntas delta i energigemenskapens verksamhet
 - a) som konsument eller annan förbrukare,
 - b) som leverantörer,
 - c) med egen arbetsinsats,
 - d) genom att använda energigemenskapens tjänster, eller
 - e) på liknande sätt som avses i a)-d),

2. sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna, eller

3. det i övrigt finns särskilda skäl för vägran.

En gemenskap för förnybar energi ska vägra medlemskap om förutsättningarna i 3 kap. 1 § inte är uppfyllda.

I ett beslut om att anta någon som investerande medlem ska det anges att medlemmen är en investerande medlem.

10 §

Ett beslut om ändring av stadgarna får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen, om

1. beslutet innebär att
 - a) medlemmens rätt till energigemenskapens tillgångar vid dess upplösning inskränks,
 - b) medlemmens rätt att få ut ett belopp enligt 10 kap. lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar inskränks,
 - c) medlemmens rätt att gå ur energigemenskapen försämras,
 - d) medlemmens skyldighet att betala insatser eller avgifter till energigemenskapen ökas, eller
 - e) medlemmens rätt till vinst inskränks, och
2. medlemmen säger upp sitt medlemskap inom en månad från det att beslutet fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det att medlemmen underrättades om beslutet.

I ett sådant fall som avses i första stycket får medlemmen, oavsett vad som är bestämt i stadgarna, gå ur energigemenskapen vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen de rättigheter som en medlem som har gått ur energigemenskapen har enligt 11 och 12 §§.

11 §

En medlem som har gått ur energigemenskapen har rätt att sex månader efter det att medlemskapet upphörde få ut sina medlemsinsatser. Detta gäller inte om medlemmens andel förvärvas av någon annan.

Det belopp som betalas ut enligt första eller andra stycket får inte överstiga den del av energigemenskapens eget kapital som avser medlemmen i förhållande till övriga medlemmar. I det sammanhanget ska energigemenskapens eget kapital beräknas enligt den senast fastställda balansräkningen vid den tidpunkt då medlemskapet upphör. Vid beräkningen ska reservfonden, uppskrivningsfonden, kapitalandelsfonden, fonden för utvecklingsutgifter och förlagsinsatserna inte räknas med.

12 §

Om energigemenskapen går i likvidation inom sex månader från det att ett medlemskap upphörde eller energigemenskapen inom samma tid försätts i konkurs, ska den utträdde medlemmens rätt att få ut belopp enligt 11 § bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av energigemenskapens tillgångar.

13 §

En medlem får uteslutas om hen

1. grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot energigemenskapen enligt
2. inte längre deltar i energigemenskapens verksamhet på det sätt som avses i 9 §
3. inte längre uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna.

Ett beslut om uteslutning fattas av stämman, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

14 §

Ett medlemskap i energigemenskapen upphör vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad sedan medlemmen har sagt upp medlemskapet eller uteslutits om inte annat följer av 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §.

15 §

Styrelsen ska föra en medlemsförteckning. Förteckningen ska ha till ändamål att ge energigemenskapen, medlemmarna och andra underlag för att bedöma medlemsförhållandena i energigemenskapen.

Om ledning och medlemsinsats m.m.

16 §

För energigemenskaper gäller kap. 6–19 och 21–23 kap. i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar.

5 kap. Om tillsyn m.m.

Tillsyn

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av den myndighet som regeringen har utsett att vara nätmyndighet enligt ellagen (1997:857).

2 §

Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

En begäran enligt första stycket gäller omedelbart.

3 §

Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag. Ett föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

4 §

Beslut av nätmyndigheten enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrett.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1776) om skatt på energi att 11 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. Energiskatt på elektrisk kraft

Skattepliktig elektrisk kraft

7 §¹

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, när skattepliktig elektrisk kraft

a) överförs till någon som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, eller

b) förbrukas av den skattskyldige, och

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när elektrisk kraft förs in till Sverige.

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är systemansvarig enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 inträder inte om skattskyldighet för den elektriska kraften redan har inträtt, utom i fråga om elektrisk kraft som omfattas av rätt till återbetalning enligt 13 §.

Vid gemensam mätning för en byggnad i enlighet med 3 kap. 10 c § ellagen (1997:857) ska överföringen enligt första stycket 1 a) anses ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

¹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1887)

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 8 kap. 8 b, 11 b, 12–18 §§, och 11 kap. 13–21 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 16 a § ska benämnas 16 d §,

dels att 1 kap. 4 a och 5 b §§, 2 kap. 10 §, 3 kap. 1, 1 a, 1 f, 1 g, 1 i–1 k, 7 a, 9 e, 10 b och 16 §§, 4 kap. 8–10 §§, 5 kap. 7, 16–19 och 30 §§, 8 kap. 3 b och 5 a §§, 12 kap. 1–1 b §§, och 13 kap. 5 §, rubrikerna närmast före 3 kap. 1 §, 4 kap. 9 § och 5 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att den ska införas ett nytt kapitel, 9 kap, tjugotre nya paragrafer, 1 kap. 3 a, 3 b, 5 c, 6 a–6 c §§, 3 kap. 1 l–1 p, 7 c, 10 c, 14 a, 16 a–16 c, 16 e–16 g §§, 5 kap. 12 a–12 b §§, 8 kap. 4 h §, och närmast före 3 kap. 1 n, 1 o, 16 a, 16 c och 16 f §§ fem nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

Definitioner

3 a §

Med energilagring avses en i elsystemet uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället. Med energilagring avses även omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av energin till elenergi eller annan energibärare.

Med energilagringsanläggning avses en anläggning i elsystemet där energi lagras.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter i överförings- eller distributionsystemet och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet.

3 b §

Med en laddningspunkt avses ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget.

4 a §¹

Med *transmissionsnät* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett *transmissionsnät*.

Med *överföringssystem* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett *överföringssystem*.

5 b §²

Med *transmissionsnätsföretag* avses i denna lag den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett *transmissionsnät*.

Med en *systemansvarig* för *överföringssystem* avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av *överföringssystemet* inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess *sammanlänknings* till andra *överföringssystem*.

5 c §

Med en *systemansvarig* för *distributionssystem* avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, underhåll och, vid behov, utbyggnad av *distributionssystem* inom ett visst område eller som driver *regionledning* med stöd av nätkoncession för linje.

6 a §

Med *dynamiskt pris* avses pris avtalat mellan *elleverantör* och *elanvändare* som återspeglar *priser* förändringarna på *spotmarknaden* med ett intervall som minst motsvarar *frekvensen* för *avräkning* på *marknaden*.

6 b §

Med *stödtjänst* avses en tjänst som behövs för *driften* av ett över-

¹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

² Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

förings- eller distributionssystem, inklusive balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte hantering av överbelastning.

Med en icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionsystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.

6 c §

Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning eller årliga balansomslutning inte överstiger 100 miljoner kronor.

2 kap. Nätkoncession m.m.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 §³

En nätkoncession får ges endast om nätkoncessionshavaren från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. En nätkoncession för område får ges endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom koncessionsområdet.

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av *ett transmissionsnät-företag* eller en juridisk person där *ett sådant företag har ett bestämmande inflytande*. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av *en systemansvarig för överföringsystem som innehar nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna* eller en juridisk person där *en sådan systemansvarig har ett bestämmande inflytande*. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet

Inledande bestämmelse**Systemansvar**

Ett företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

1 §⁴

En systemansvarig för överföringssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för överföringssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och för att det kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

En systemansvarig för distributionssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för distributionssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och att distributionssystemet därutöver kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

En systemansvarig för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystemet så att marknadsaktörerna som är anslutna till deras nät kan delta på slutkunds, grossist- och balansmarknaderna.

Avgränsning av nätverksamhet

En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett transmissionsnätsföretag får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Trots första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med

1 a §⁵

En systemansvarig för distributionssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för

⁴ Senaste lydelse enligt lag (2005:4004)⁵ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller

2. sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.

distributionssystem som bedriver nätverksamhet också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för distributionssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för distributionssystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får utfärda föreskrifter om vilka verksamheter som ska anses nödvändiga för att en systemansvarig för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

1 f §⁶

*Ett transmissionsnät*företag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

En systemansvarig för överföringssystem ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

1 g §⁷

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot *ett transmissionsnät*företag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot *en systemansvarig för överföringssystem*.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över *ett transmissionsnät*företag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över *en systemansvarig för överföringssystem*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos *ett transmissionsnät*företag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos *en systemansvarig för överföringssystem*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 i §⁸

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att *ett transmissionsnät*företag bedriver sådan produktion av el som avses i 1 a § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *transmissionsnät*företagets ledningsnät.

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att *en systemansvarig för överföringssystem* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 i § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av en systemansvarig för överföringssystemets ledningsnät.

⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

⁸ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätetsföretag får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

1 j §⁹

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning hos en systemansvarig för överföringssystem får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

1 k §¹⁰

Om ett transmissionsnätetsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätetsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Om en systemansvarig för överföringssystem ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från en systemansvarig för överföringssystem till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 l §

En systemansvarig för överföringssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för överföringssystem också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för överföringssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för över-

⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

¹⁰ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

föringsystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

Laddningspunkter för elfordon

I m §

En systemansvarig för distributionssystem får inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter. En systemansvarig för distributionssystem får dock äga och driva laddningspunkter uteslutande för eget bruk.

Ägande av energilagransanläggningar

I n §

En systemansvarig får inte äga eller driva en energilagransanläggning.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig äga eller driva en energilagransanläggning efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagransanläggningen är en helt integrerad nätkomponent.

En systemansvarig får även äga eller driva energilagransanläggningar under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter än en systemansvarig har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som granskats och godkänts av nät-

myndigheten, inte fått rätt att äga eller driva en sådan anläggning, eller inte kunnat tillhandahålla motsvarande energilagringstjänst varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid.

b) Anläggningen är nödvändig för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 1 § ellagen avseende effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributions- eller överföringsystemet, och anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.

c) Nätmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och lämnat sitt godkännande.

1 o §

Om ett undantag beviljas från bestämmelsen i 1 n § tredje stycket ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagransanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år, dock tidigast två år efter det att ett undantag har beviljats eller ett samråd har avslutats.

Om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagransanläggning på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagransanläggning fasas ut inom 18 månader.

Första stycket gäller inte för batterilagransanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagransanläggningar

a) har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021,

b) har integrerats i distributions-systemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el.

Första stycket gäller inte för batterilagransanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagransanläggningar

a) har anslutits till nätet senast den 31 december 2026,

b) har integrerats i överföringssystemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el.

1 p §

Nätmyndigheten ska anmäla ett beslut om undantag enligt 1 n § tredje stycket till Europeiska kommissionen och till Europeiska unionens byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

Skyldighet att ansluta en anläggning

7 a §¹¹

En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt eller 7 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

En anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el

¹¹ Senaste lydelse enligt lag (2014:270)

vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli ansluten om inte nät-koncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nät-koncessionshavaren.

7 c §

Om anslutning har vägrats enligt 6 eller 7 § på grund av bristande kapacitet i elnätet ska nätkoncessionshavaren på begäran ge relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning.

Avser en vägrad anslutning en anslutning av laddningspunkt ska informationen enligt första stycket alltid ges i samband med meddelandet om att anslutningen vägras.

Nätkoncessionshavaren får ta ut en skäligen avgift för att täcka kostnader för att ge den information som avses i första stycket.

Twister i frågor som avses i första eller tredje stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Underlag och information om leveranssäkerhet

9 e §¹²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 9 c §,
2. information till elanvändarna enligt 9 d §, *och*
2. information till elanvändarna enligt 9 d §,

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, och

Prop. 2021/22:153
Bilaga 5

4. skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplangerat elavbrott.

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 b §¹³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning, beräkning och rapportering enligt 10 och 10 a §§, och
2. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning, beräkning och rapportering enligt 10, 10 a och 10 c §§, och
2. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

10 c §

Om överföring av el inom en byggnad, som huvudsakligen används för bostadsändamål sker till flera elanvändare med egna abonnemang ska, om innehavaren av byggnaden begär det, mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden även ske för hela byggnaden.

Om en byggnad har flera innehavare ska begäran enligt första stycket vara gemensam.

Kostnader för mätning och beräkning

14 a §

En nätkoncessionshavare får inte ta ut någon avgift för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning, eller för installation av en sådan mätare, som enligt 10 c § installeras på begäran av innehavaren av en byggnad.

Twister i frågor som avses i första stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det

¹³ Senaste lydelse enligt lag (2017:196)

visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nät-koncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Anskaffande av el som behövs för nätverksamheten

16 §¹⁴

Den som har nätkoncession får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

En systemansvarig ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Anskaffande av stödtjänster

16 a §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

En systemansvarig får inte ingå avtal enligt första stycket förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten.

Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

En systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas enligt första stycket samt villkoren för dessa stödtjänster

Prop. 2021/22:153
Bilaga 5

16 b §

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i 16 a § första stycket på att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas om en systemansvarig kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt.

Anskaffande av flexibilitetstjänster

16 c §

En systemansvarig för distributionssystem som ska anskaffa flexibilitetstjänster ska ta fram specifikationer för sådana tjänster. En systemansvarig ska i sådana fall också ta fram en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter för dessa tjänster.

Innan förteckningen enligt första stycket fastställs ska samråd ha hållits med berörda parter.

En systemansvarig för distributionssystem ska efter godkännande från nätmyndigheten offentliggöra förteckningen enligt första stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet enligt tredje stycket.

Efterfrågeflexibilitet

16 e §

Systemansvariga för överförings- och distributionssystem ska lämna uppgifter till nätmyndigheten om utvecklingen av ett smart elnät.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överförings- och distributionssystemens skyldighet att lämna uppgifter enligt första stycket.

Nätutvecklingsplaner

16 f §

En systemansvarig för distributionssystem ska ta fram en nätutvecklingsplan för sin verksamhet. Nätutvecklingsplanen ska offentliggöras minst vartannat år och ges in till nätmyndigheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla.

16 g §

En systemansvarig för överföringssystem ska vartannat år upprätta en tioårig nätutvecklingsplan samt lämna in planen till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överföringssystemens skyldighet enligt första stycket.

4 kap. Nättariffer

Särskilt om nättariffer för överföring av el för linje

Regionledning

8 §¹⁵

På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för

överföring på *transmissionsnät* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma nätregion.

överföring på *överföringssystem* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma nätregion.

Transmissionsnät

Överföringssystem

9 §¹⁶

På ett *transmissionsnät* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

På ett *överföringssystem* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

Särskilt om nättariffer för mindre produktionsanläggningar

10 §¹⁷

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. *Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet.*

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. *Om en sådan produktionsanläggning ansluts där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.*

Tvister i frågor som avses i första och tredje styckena prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

¹⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

¹⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Kapitalkostnader

7 §¹⁸

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

Motsvarande ska gälla för en energilagringsanläggning som fasas ut med stöd av 3 kap 1 o §.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramens storlek.

12 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Intäktsram för transmissionsnät

Intäktsram för överföringssystem

16 §¹⁹

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett överföringssystem.

17 §²⁰

Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska

Om en systemansvarig för överföringssystem är systemansvarig

¹⁸ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

¹⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²⁰ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

18 §²¹

Om ett transmissionsnätstföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Om en systemansvarig för överföringssystem deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

19 §²²

Om ett transmissionsnätstföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Beräkning av intäkter

30 §²³

Om ett transmissionsnätstföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Driftsäkerhet

3 b §²⁴

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för drift-

heten ska fastställa mål för drift-

²¹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²² Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²³ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²⁴ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

säkerhet under förutsebara förhållanden på *transmissionsnät* i Sverige och på de utlandsförbindelser som är anslutna till ett sådant *transmissionsnät*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *transmissionsnät* i Sverige.

säkerhet under förutsebara förhållanden på *överföringssystem* i Sverige och på de utlandsförbindelser som är anslutna till ett sådant *överföringssystem*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *överföringssystem* i Sverige.

Balansansvar

4 h §

En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

5 a §²⁵

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att på *skäligen villkor* ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

9 kap. Bestämmelser om aggregatorer, elleverantörer och elanvändare

Aggregering

1 §

Med aggregering avses en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader.

Med aggregator avses en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering.

En oberoende aggregator är en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering och som inte är ansluten till elanvändarens elleverantör.

2 §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte, utan sakliga skäl, hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte diskriminera aggregatorer vid anskaffande av stödtjänster.

3 §

En aggregator får bara utföra tjänster för aggregering bakom en uttags- eller inmatningspunkt om denne har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som aggregeringen orsakar.

Ett åtagande enligt första stycket kan göras genom avtal med den som har balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten, eller genom att aggregatorn själv är balansansvarig.

4 §

Den som har balansansvar är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att ingå ett avtal enligt 3 § andra stycket med den aggregator som begär det.

Aggregatorn och den balansansvarige får inte ingå avtal enligt 3 § andra stycket förrän villkoren har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven i tredje stycket.

Villkoren i avtalen enligt 3 § andra stycket ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Twister om skyldigheten enligt första stycket prövas av nätmyndigheten.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 3 § andra stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt femte stycket.

5 §

En aggregator får ingå avtal om tjänster för aggregering i en viss uttagspunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den uttagspunkten.

6 §

En elanvändare har rätt att ingå avtal om aggregering utan godkännande från tredje part.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte ta ut avgifter från elanvändare, ställa tekniska, administrativa eller andra krav med anledning av ett avtal enligt första stycket.

7 §

Bestämmelserna i 8–10 och 23–24 §§ är tillämpliga för aggregatorer och elanvändare med avtal med en aggregator.

Elanvändaren har på begäran och utan kostnad i samband med debitering enligt 26 § rätt till uppgifter av aggregatorn om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag.

Avtalet mellan elleverantör och elanvändare

8 §

Ett avtal mellan en elanvändare och en elleverantör om leverans av el i elanvändarens uttagspunkt ska innehålla

1. uppgifter om elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,

2. elleverantörens åtagande gentemot elanvändaren,

3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till elanvändare,

4. var elanvändare kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor,

5. vilka kombinerade tjänster som erbjuds

6. villkoren för fakturering och betalning

7. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,

8. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,

9. villkoren för uppsägning av avtalet,

10. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid

11. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet,

12. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på

annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges i 21 §.

Elleverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första och andra stycket ska lämnas till elanvändare innan avtalet ingås eller bekräftas. Detta gäller också om avtalet ingås genom en mellanhand.

9 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattningen enligt 8 § andra stycket och på vilket sätt tillhandahållandet ska ske.

10 §

Elleverantören ska på begäran tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor för utnyttjande av eltjänster.

Skylldigheten att erbjuda avtal med dynamiska priser

11 §

En elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme har rätt att begära ett avtal om dynamiskt pris med en elleverantör som har avtal med fler än 200 000 elanvändare.

Elleverantören ska innan avtal ingås med elanvändaren informera denne om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med avtal med dynamiskt elpris.

Elleverantören ska inhämta elanvändarens samtycke innan avtal med dynamiskt elpris ingås.

Ändrade avtalsvillkor

12 §

En elleverantör som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare ska underrätta elanvändaren om ändringen. I underrättelsen ska det finnas information om elanvändarens rätt att säga upp avtalet.

För en konsument får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att underrättelsen har skickats. För övriga elanvändare får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två veckor efter det att underrättelsen skickats.

Elanvändare har rätt att välja om underrättelse om ändring av avtal ska ske genom e-post, i faktura eller i samband med fakturering eller på annat sätt som elleverantören tillhandahåller. Om elanvändaren inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske ska elleverantören skicka ett brev till elanvändaren med sådan underrättelse.

13 §

När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Byte av elleverantör eller aggregator

14 §

Ett byte av elleverantör eller aggregator ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenter och små företag.

15 §

En elleverantör eller aggregator som har ingått avtal med fast löptid

och fast pris med konsumenter och små företag har rätt att ta ut en avgift om konsumenten eller företaget säger upp avtalet i förtid. En elleverantör eller aggregator har rätt att ta ut sådan avgift även för avtal med fast löptid där priset för uppmätta mängder el innehåller en fast och en rörlig del. I övriga fall får elleverantören eller aggregatorn inte ta ut någon avgift av konsumenter eller små företag för uppsägning av avtalet.

Storleken på avgiften enligt första stycket får inte överstiga de direkta ekonomiska förlusterna som den förtida uppsägningen orsakar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgiften, elleverantörens och aggregators direkta ekonomiska förlust och avgiftens storlek enligt andra stycket.

16 §

Vid byte av elleverantör eller aggregator ska elanvändaren få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då den frånträdande elleverantörens leverans upphörde.

Avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag

17 §

Ett avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

- 1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,*
- 2. nätföretagets åtagande gentemot elanvändaren,*
- 3. när avtalet träffas,*
- 4. var elanvändaren kan finna information om nätföretagets priser och övriga villkor,*
- 5. villkoren för fakturering och betalning,*

6. villkoren för uppsägning av avtalet,

7. villkoren för ersättning om nätföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och

8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges 21 §.

Installation av nya mätare

18 §

Nätföretag ska se till att elanvändarna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna enligt första stycket.

Gemensamma bestämmelser för elleverantörer och nätföretag

19 §

Ett nätföretag eller en elleverantör får inte missgynna en elanvändare endast på grund av det betalningssätt elanvändaren har valt.

20 §

Om en elleverantör eller ett nätföretag tillämpar ett system med förskottsbetalning för elanvändare, ska detta vara skäligt.

21 §

Elleverantörer och nätföretag som träffar avtal med elanvändare ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. elanvändarens rättigheter,
2. hur elanvändaren ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ elanvändaren kan vända sig till för information eller tvistlösning, och

4. oberoende användarrådgivning, där elanvändarna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På elanvändarens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

En elleverantör ska på sin webbplats därutöver lämna sådan information som avses i 8 § första stycket 4-6 och 8-11 samt om villkor för dynamiska priser.

Elleverantörer och nätföretag ska i de fall som anges i första stycket 1-3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

22 §

Elleverantörer och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från elanvändare.

Fakturering och faktureringsinformation

23 §

Elleverantörer och nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation.

Elleverantörer och nätföretag ska erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form.

24 §

En elleverantörs och ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig och ange

1. det belopp som ska betalas,
2. en uppdelning av beloppet i komponenter,
3. förfallodag,
4. den uppmätta förbrukningen och

5. de aktuella priser som fakturan grundas på.

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte en elleverantör som levererar el till en elanvändare enligt ett avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs och ett nätföretags faktura ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

25 §

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen enligt 24 § första stycket 4 och 5 göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

26 §

En elleverantör och ett nätföretag ska debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

27 §

Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska elanvändaren alltid underrättas om detta i en faktura från elleverantören. Det ska framgå när ändringen träder i kraft och hur priset eller produkten ändras.

Angivande av elens ursprung

28 §

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som

vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och

2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första-fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

29 §

Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

En elleverantör som inte producerar el ska på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna

fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Verktyg för att jämföra erbjudanden

30 §

Nätmyndigheten ska tillhandahålla ett verktyg för att jämföra erbjudanden från olika elleverantörer, inkluderat erbjudanden med dynamiska priser.

31 §

Jämförelseverktyget som avses i 30 § ska

1. åtminstone omfatta erbjudanden för elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kilowattimmar,

2. täcka så stor del av marknaden som möjligt,

3. vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat, och

4. innehålla korrekt och aktuell information.

32 §

Nätmyndigheten får redovisa ytterligare uppgifter om elleverantörer eller erbjudanden i jämförelseverktyget i syfte att underlätta för kunderna och säkerställa att de har tillgång till all relevant information.

33 §

En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagpunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan

med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

34 §

När en elleverantör har lämnat uppgifter enligt 33 § ska nätmyndigheten säkerställa att uppgifterna registreras i jämförelseverktyget. Tidpunkten för registreringen ska framgå.

35 §

Om en uppgift i jämförelseverktyget är felaktig ska nätmyndigheten begära att elleverantören inkommer med rättelse av uppgifterna inom viss tid. Om någon rättelse inte inkommer ska uppgifterna tas bort av nätmyndigheten.

Nätmyndigheten får i andra fall besluta att ta bort eller rätta uppgifter i jämförelseverktyget om det finns särskilda skäl för det.

36 §

Den jämförelse som görs med verktyget ska vara tydlig och baseras på objektiva kriterier.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen enligt första stycket ska göras.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsmyndigheter m.m.

1 §²⁶

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7,

och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

10 och 11 kap. och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

1 a §²⁷

Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i förordning (EU) nr 2019/943 prövas av regeringen.

I fall som avses i artikel 63.5 i förordning (EU) nr 2019/943 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

1 b §²⁸

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana *nätföreskrifter eller riktlinjer* som har antagits med stöd av förordning (EU) 2019/943 ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

13 kap. Övriga bestämmelser

Överklagande

5 §²⁹

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till

²⁷ Senaste lydelse enligt lag (2017:712)

²⁸ Senaste lydelse enligt lag (2017:712)

²⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *transmissionsnät*.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *transmissionsnät* eller avser en utlandsförbindelse.

regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *överföringssystem*.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *överföringssystem* eller avser en utlandsförbindelse.

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. 3 kap. 1 a, 1 m, 10 c och 14 a §§ ska tillämpas från och med den 1 januari 2023.
3. 9 kap. 14 § ska inte tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021.
4. 5 kap. 12 a och b §§ ska tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:436) om effektreserv
dels att 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag finns kompletterande bestämmelser om kapacitetsmekanismer. Bestämmelser om detta finns även i artikel 20–24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) *har ansvaret för* att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten *dels* ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, *dels* ingår avtal om minskad elförbrukning

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) *får som en sista utväg, för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, säkerställa* att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, ingår avtal om minskad elförbrukning *eller ingår avtal med en ägare av energilagransanläggning om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande.*

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om effektreserven.

1 a §

En anläggning som ingår i effektreserven får inte samtidigt erhålla ersättning från grossistmarknaden för el. En sådan anläggning

¹ Senaste lydelse enligt lag (2016:422)

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för sådana avtal som den systemansvariga myndigheten har ingått före den 1 januari 2020.

Följande remissinstanser har lämnat remissvar över Energimarknadsinspektionens rapport Ren energi inom EU (Ei R2020:02): Affärsverket svenska kraftnät, Blekinge tekniska högskola, Bolagsverket, Boverket, Datainspektionen, Domstolsverket, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Energigas Sverige, Energikontoren Sverige, Fastighetsägarna Sverige, Finansinspektionen, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Linköping, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), HSB Riksförbund, Kammarrätten i Jönköping, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Lantmäteriet, Ljusdals kommun, Luleå tekniska universitet, Malung-Sälens kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (Mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Oberoende elhandlare, Post- och telestyrelsen, Power Circle AB, Regelrådet, Riksantikvarieämbetet, Sala kommun, Skatteverket, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Skogsstyrelsen, Smedjebackens kommun, Solelkommissionen, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Statens jordbruksverk, Statskontoret, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svensk Solenergi, Svensk vindenergi, Svenska bioenergiföreningen (Svebio), Svenska kyl- och värmepumpföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännyttan, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges kommuner och regioner, Teknikföretagen, Trafikverket, Växjö kommun, Åtvidabergs kommun och Östersunds kommun.

Yttranden har också inkommit från Jämtkraft AB, Vattenfall AB, Riksbyggen, Ellevio AB, Göteborg Energi AB, EXPEX SPOT SE, Fortum Sverige AB, Örebro kommun, Örebrobostäder AB, Eksta Bostads AB, E.ON Sverige AB, Kraftringen Energi AB, Installatörsföretagen Service i Sverige AB, Elinorr, Lokalkraft Sverige, Lindborg Systems AB och Checkwatt AB.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arjeplogs kommun, Arvika kommun, Bengtsfors kommun, Bodens kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Ekonomistyrningsverket, Fortifikationsverket, Företagarna, Gotlands kommun, Hyresgästföreningen, Hörby kommun, Institutet för Näringslivsutveckling, Karlsborgs kommun, Karlskrona kommun, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Konsumentvägledarnas Förening, Krokoms kommun, Kungl. Tekniska högskolan, Lantbrukarnas riksförbund, Lindesbergs kommun, LRF Skogsägarna, Lunds kommun, Lunds universitet (Ekonomihögskolan), Naturskyddsföreningen, Nord Pool Spot AB, Nordanstigs kommun, Näringslivets Regelnämnd, Olofströms kommun, Piteå kommun, Riksrevisionen, Skellefteå kommun, Skogsindustrierna, Staffanstorps kommun, Svensk vattenkraftförening, Svensk vindkraftförening, Svenska elnätsupproret, Sveriges konsumenter, Tanums kommun, Tillväxtanalys, Ulricehamns kommun, Umeå tingsrätt, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Vetlanda kommun och Villagarnas riksförbund.

Sammanfattning av promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44) i relevanta delar

Ord och uttryck

För att anpassa lagstiftningens terminologi dels till de förhållanden som i dag råder på elmarknaden, dels till EU-rätten på området föreslås att en del av de termer som i dag används i ellagen ska bytas ut eller utgå helt och att det ska införas nya termer bl.a. för att beteckna aktörer på elmarknaden. Vidare föreslås att innebörden av några av de uttryck som i dag används i ellagen ska justeras. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 6.

Nätföretag

För att förtydliga att ett elnätsföretag kan bedriva produktion av el i syfte att förhindra nätsammanbrott föreslås i promemorian att det i lagen ska anges att ett nätföretag får bedriva produktion av el som sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 9.

Redovisning av nätverksamhet

Med hänsyn till det krav på särredovisning som framgår av EU-rätten föreslås att transmission ska redovisas skilt från annan elnätsverksamhet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 10.

Tillgång till elnätet

Rätt att använda elnätet inom landet

För att anpassa de svenska nationella bestämmelserna till EU-regelverket föreslås att det i elmarknadslagen anges att villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.2.

Avgifter för överföring på regionledning

Det saknas anledning att anta att det kommer att bli aktuellt att meddela nya tillstånd att utforma avgiften med hänsyn till var på en regionledning elanvändarens uttagspunkt är belägen. I promemorian föreslås därför att bestämmelserna om sådant tillstånd ska utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.3.

Kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att undantas från nätavgiften för inmatning föreslås utgå med hänvisning till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 11.4.

Intäktsram för nätverksamhet

Underlag för fastställandet av intäktsram

Den praktiska erfarenhet som nu finns av tillämpningen av regelverket talar för att skyldigheten för nätföretag att lämna in ett förslag till intäktsram inte underlättar Energimarknadsinspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. I promemorian föreslås att kravet utgår. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.2.

Intäkter från transmission

Möjligheten att meddela föreskrifter om avvikelse från bestämmelserna om tidpunkten för beslut av fastställande av intäktsram och om tillsynsperiodens längd när det gäller intäkter från stamledning kan inte längre anses svara mot något praktiskt behov och föreslås utgå. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.1.

En intäktsram för intäkter från transmission ska enligt promemorians förslag fastställas för transmissionsnätet i dess helhet med hänsyn till att betald anslutningsavgift för elnätet i Sverige alltid ska ge rätt att använda de utlandsförbindelser som hör till transmissionsnätet. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.3.2.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

Den praktiska erfarenhet som nu finns talar för att det underlättar för samtliga aktörer om Energimarknadsinspektionen omprövar den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut utan ansökan och oavsett hur stor avvikelsen är. I promemorian föreslås därför att Energimarknadsinspektionen alltid ska ompröva den fastställda intäktsramen om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 12.4.

Beräkning av intäkter

Det kan finnas ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter om hur nätföretagens intäkter ska beräknas inom ramen för förhandsregleringen. Det finns inget uttalat behov av att reglera frågorna i lag. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur nätföretagens

Mätning av överförd el

Bestämmelserna om schablonberäkning av mängden överförd el föreslås utgå med hänsyn till att de inte längre tillämpas i praktiken. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 13.

Tillsyn

Tillsynsmyndighet enligt EU-rätten

Det ska tydligare framgå att nätmyndigheten utövar tillsyn över att nät-företag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 (elhandelsförordningen) och delegerade akter och genomförandeakter som antagits på grundval av förordningen. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.2.

Tidsfrister för tariff tillsyn

Bestämmelserna om tidsfrister för tariff tillsyn föreslås utgå med hänsyn till att de har förlorat sin praktiska betydelse. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.3.

Prövning av tvister

Energimarknadsinspektionen prövar i dag tvister som gäller anslutning av anläggningar till elnätet, kostnader för mätning och ersättning vid inmatning av el. Det finns tydliga brister när det gäller ordningen för nätmyndighetens prövning. Övervägande skäl talar för att nätmyndigheten även i framtiden bör pröva tvisterna, men för att den nuvarande ordningen ska framstå som ändamålsenlig krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos nätmyndigheten och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Nätmyndigheten bör alltså ha exklusiv prövningsrätt. I promemorian föreslås att nätmyndigheten ska pröva tvisterna allsidigt och slutgiltigt. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 22.4.

Överklagande

Bestämmelserna om överklagande till regeringen ska enligt lagförslaget ha i huvudsak samma utformning som i ellagen. Ledningar som ingår i distributionsnät kan dock inte, oavsett spänningsnivå, anses ha en sådan samhällsekonomisk betydelse att det är motiverat att regeringen, snarare

än domstol, prövar koncessionsfrågan efter överklagande. Regeringen ska enligt förslaget inte pröva överklaganden när det gäller ledningar som varken ingår i transmissionsnät eller är utlandsförbindelser.

När det gäller sådana beslut som inte ska överklagas till regeringen finns det fördelar med att undvika en uppräknning av överklagbara beslut och att i stället ha generellt utformade överklagandebestämmelser. I de fall där avsikten är att ett beslut inte ska kunna överklagas bör detta tydligt framgå av lagtexten. I promemorian föreslås följande.

Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, och om återställningsåtgärder ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Beslut att inleda en omprövning av nätkoncession för linje ska dock inte få överklagas.

Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt elmarknadslagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Nätmyndighetens beslut i ett ärende om omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden efter ansökan av nätföretaget och den funktionsansvariga myndighetens beslut att beordra en ökning eller minskning av produktionen eller begränsning eller avbrytande av överföringen av el ska dock inte få överklagas.

Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 24.

Promemorians lagförslag i relevanta delar

Förslag till elmarknadslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Lagens innehåll samt ord och uttryck

Lagens innehåll

1 § Innehållet i denna lag är uppdelat enligt följande:

- 1 kap. – Lagens innehåll samt ord och uttryck
- 2 kap. – Nätkoncession
- 3 kap. – Ledningar vid trafikleder
- 4 kap. – Nätföretag
- 5 kap. – Redovisning av nätverksamhet
- 6 kap. – Tillgång till elnätet
- 7 kap. – Intäktsram för nätverksamhet
- 8 kap. – Mätning av överförd el
- 9 kap. – Leveranssäkerhet
- 10 kap. – Funktionsansvar
- 11 kap. – Balansansvar
- 12 kap. – Handel med el
- 13 kap. – Villkor för konsumenter
- 14 kap. – Avbrytande av överföringen av el till konsumenter
- 15 kap. – Avbrottsersättning
- 16 kap. – Kommunala elföretag
- 17 kap. – Tillsyn m.m.
- 18 kap. – Straff och förverkande
- 19 kap. – Överklagande

2 § I elsäkerhetslagen (2016:732) finns bestämmelser om skyldigheter i fråga om elektriska anläggningar och elektrisk utrustning, elinstallationsarbete, ansvar för skada som orsakas av el från en starkströmsanläggning eller av säkerhetsbrist i el och ansvar för skada vid driftstörning.

Ord och uttryck i lagen

3 § I lagen avses med

anslutningspunkt: den punkt på elnätet där en elektrisk anläggning är ansluten,

balansansvar: ansvar för att balansera förbrukning och försäljning av el med produktion och inköp av el samt skyldighet att svara ekonomiskt för obalanser,

balansansvarig: den som har åtagit sig balansansvar,

balansavräkning: förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser,

byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

distribution: överföring av el för annans räkning genom en regionledning eller ett lokalnät,

distributionsnätsföretag: den som har nätkoncession för en regionledning eller nätkoncession för område,

elektrisk anläggning: en anläggning för produktion, överföring eller användning av el,

elhandelsföretag: den som yrkesmässigt levererar el till en elanvändare i en uttagspunkt eller till ett nätföretag för att täcka nätförluster,

fastkraftavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

funktionsansvar: det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert och att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

lokalnät: ledningar som omfattas av nätkoncession för område,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätkoncession: tillstånd att bygga och använda en starkströmsledning,

nätkoncession för linje: nätkoncession som avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning,

nätkoncession för område: nätkoncession som avser ett ledningsnät inom ett visst område,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa starkströmsledningar till förfogande för överföring av el, liksom projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på elnätet,

regionledning: en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett transmissionsnät,

starkströmsledning: en elektrisk ledning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för människor eller egendom,

transmission: överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt sammanhängande ledningsnät, som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner inom landet och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på elnätet där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

Myndigheter

4 § Regeringen utser myndigheter som ska ansvara för de uppgifter som enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten eller den funktionsansvariga myndigheten.

4 kap. Nätföretag

Grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Transmission

Avgränsning av transmission

2 § Ett transmissionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el eller naturgas.

Ett transmissionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

3 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

4 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnätsföretag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse leda-möter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

5 § Det som anges i 4 § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Det som anges i 4 § första och andra styckena om företag som bedriver produktion av eller handel med el gäller inte en elanvändare som själv

producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, förutsatt att elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som denne säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till övrig näringsverksamhet.

Vid tillämpningen av andra stycket ska elanvändaren anses vara nettoförbrukare om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. I produktionen ska vid beräkningen ingå den el-användaren själv producerar och dennes andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

6 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ hindrar inte att ett transmissionsnätsföretag bedriver sådan produktion av el som avses i 2 § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som utslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

7 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 6 §.

8 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 3, 4 och 7 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Certifiering

9 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Övervakningsplan för samriskföretag

10 § Ett samriskföretag ska upprätta och genomföra en övervakningsplan, om

1. företaget har bildats för att genomföra ett samarbete som syftar till att integrera marknader för el i Norden och Europeiska unionen, och

2. det bland de företag som har bildat samriskföretaget finns nät-företag som ingår i samma koncern som företag som, utan att vara produktionsföretag som avses i 6 §, bedriver produktion av eller handel med el.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som samriskföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra detta.

Övervakningsplanen ska godkännas av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter. Planen ska ges in till byrån för prövning av sådant godkännande.

Distribution

Avgränsning av distribution

11 § Ett distributionsnätsföretag får inte bedriva produktion av eller handel med el.

Ett distributionsnätsföretag får trots första stycket bedriva produktion av el, om produktionen

1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster,
2. sker tillfälligt för att stabilisera nätet i situationer då driftsäkerheten påverkas eller riskerar att påverkas av mycket hög belastning eller allvarliga störningar, eller
3. sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott.

12 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare ska till sin organisation och sitt beslutsfattande vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Med elanvändare ska därvid förstås den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

I ett distributionsnätsföretag som avses i första stycket får inte en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare samtidigt vara styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

13 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket får inte bevilja anställda i ledande ställning löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som bedriver produktion av eller handel med el.

14 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket ska liksom sitt moderföretag se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten som är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet.

Distributionsnätsföretagets ägare får trots första stycket ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock inte ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät, om inte instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

Övervakningsplan för distributionsnätsföretag

15 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ska upprätta en övervakningsplan och se till att planen följs.

Av övervakningsplanen ska det framgå vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminerande beteende gentemot övriga aktörer på elmarknaden. I planen ska särskilt anges de särskilda skyldigheter som de anställda har för att detta mål ska uppnås.

16 § Ett distributionsnätsföretag som är skyldigt att upprätta en övervakningsplan enligt 15 § ska utse en övervakningsansvarig, som självständigt ska bevaka att planen upprättas och följs. Distributionsnätsföretaget ska se till att den övervakningsansvarige har de befogenheter och tillgång till den information som krävs för att utföra uppdraget.

Den övervakningsansvarige ska årligen upprätta en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt övervakningsplanen och ge in rapporten till nätmyndigheten. Distributionsnätsföretaget ska offentliggöra rapporten.

Kommunikation med elanvändare och allmänheten

17 § Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver.

Undantag i vissa fall

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 15–17 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. En sådan föreskrift får dock inte gälla distributionsnätsföretag som avses i 12 § första stycket.

19 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, meddela ett bindande besked i frågan om företaget omfattas av föreskrifter om undantag enligt 18 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

El som används i nätverksamheten

20 § Ett nätföretag får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätföretaget ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Efterfrågeflexibilitet

21 § Ett nätföretag får inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

Ersättning vid inmatning av el

23 § Innehavare av en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och

2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om beräkningen av ersättningen enligt 23 §.

Prövning av tvister

25 § Tvister om rätt till ersättning för inmatad el enligt 23 § och ersättningens storlek tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5 kap. Redovisning av nätverksamhet

Redovisning

Åtskild redovisning av nätverksamhet

1 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Därvid ska transmission redovisas skilt från annan nätverksamhet

Redovisning av nätkoncession för område

2 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

Nätmyndigheten ska dock besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

3 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i frågan om koncessionsområden ska omfattas av samlad redovisning enligt 2 § andra stycket när det finns ett beslut, som har fått laga kraft, om

1. meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §,
2. ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §,
3. tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 37 §, eller
4. återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 43 §.

Nätmyndigheten får fatta ett beslut i frågan om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

Redovisning av nätkoncession för linje

4 § Nätkoncession för linje ska redovisas skilt från nätkoncession för område.

Redovisningen av nätkoncession för område ska dock även innefatta nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat

5 § I 6 kap. 17 § finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för nätkoncessioner som redovisas samlat.

Ytterligare föreskrifter om redovisning

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Revision

7 § Revisor hos nätföretag ska göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten.

Revisorn ska årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget ska av företaget ges in till nätmyndigheten.

8 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

Förseningsavgift

9 § Om ett nätföretag inte inom föreskriven tid lämnar in de handlingar som krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 § 2, ska företaget betala förseningsavgift till staten enligt 10 §. Detsamma gäller om ett nätföretag inte lämnar in ett revisorsintyg enligt 7 § andra stycket.

Beslut om förseningsavgift meddelas av nätmyndigheten.

10 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 9 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om för-

seningsavgift enligt andra stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften ska uppgå till 20 000 kr.

11 § Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

12 § Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 9 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

13 § En förseningsavgift ska efterskänkas, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterskänkas om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Första stycket ska beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

14 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 14 § inte behöver begäras för ringa belopp.

16 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs.

I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244).

6 kap. Tillgång till elnätet

Anslutning till elnätet

Skyldighet att ansluta en anläggning

1 § Den som har nätkoncession är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

2 § Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området.

Om sådant medgivande inte lämnas, får nätmyndigheten, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd till anslutningen.

3 § Ett nätföretag som är skyldigt att ansluta en anläggning enligt 1 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätföretaget har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

4 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgift om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Tidsplaner för anslutning

6 § Ett nätföretag som har tagit emot en ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ange en tidsplan för handläggningen av ansökan.

När uppgift enligt 5 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Anslutningsavgifter

7 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätföretagets skäliga kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

8 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Överföring av el

Skyldighet att överföra el

9 § Ett nätföretag är skyldigt att på skäligena villkor överföra el för annans räkning. Avgifter och övriga villkor ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Rätt att använda elnätet inom landet

10 § Villkoren för överföring av el ska utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

God kvalitet på överföringen av el

11 § Överföring av el för annans räkning ska vara av god kvalitet. Ett nätföretag är skyldigt att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet.

Uppgifter om villkor för överföring

13 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el. Nätföretaget ska även offentliggöra sådana uppgifter.

Avgifter för överföring av el

Allmänt om avgifter för överföring

14 § Avgifter för överföring av el ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgifter för lokal distribution

16 § Avgifter för överföring av el på lokalnät får inte utformas med hänsyn till var inom ett koncessionsområde en anslutning är belägen.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis ska enhetliga avgifter för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

17 § I områden som redovisas samlat enligt 5 kap. 2 § andra stycket ska enhetliga avgifter tillämpas från den dag som nätmyndigheten anger i beslutet. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel en ledning som omfattas av nätkoncession för linje som redovisas tillsammans med nätkoncession för område anses omfattas av nätkoncessionen för område.

Avgifter för regional distribution

18 § På en regionledning får avgifterna för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till ett annat nätföretags ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Avgifter för en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på en regionledning ska utformas med utgångspunkt i avgifterna för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligen tillägg för nedtransformeringen.

19 § På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall avgifterna för överföring av el utformas utifrån nätföretagets kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på transmissionsnät och andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätföretagets samtliga regionledningar inom en och samma region.

Avgifter för transmission

20 § På ett transmissionsnät får avgifterna för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt är belägen.

Småskalig elproduktion

21 § En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast en avgift som motsvarar den årliga kostnaden för mätning och rapportering på nätföretagets ledningar. Innehavaren ska dessutom betala en engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som finns i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av första stycket.

22 § En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen.

Fakturering

23 § Nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Förhandsprövning av villkor

24 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Beslut enligt första och andra styckena gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Prövning av tvister

25 § Tvister om ett nätföretags skyldigheter enligt 1, 3, 21 och 22 §§ tas upp av nätmyndigheten.

26 § Om en sådan tvist som anges i 25 § gäller ett nätföretags skyldigheter enligt 1 eller 3 §, ska beslut i ärendet fattas inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

27 § En sådan tvist som anges i 25 § ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

7 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Fastställande av en intäktsram

1 § En intäktsram ska fastställas i förväg för varje tillsynsperiod. I 14–18 §§ finns särskilda bestämmelser om fastställande av intäktsramar för intäkter från olika ledningar eller ledningsnät.

2 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som myndigheten behöver för att fastställa en intäktsram.

3 § Nätmyndigheten ska meddela beslut om fastställande av intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts vid fastställandet av ramen.

4 § En tillsynsperiod ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska täcka skäligen kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en rimlig avkastning på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

Skäliga kostnader

6 § Som skäliga kostnader för att bedriva nätverksamheten ska anses kostnader för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar.

Kostnad för avbrottsersättning enligt 15 kap. ska inte anses vara en skälig kostnad enligt första stycket.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara skäliga kostnader för att bedriva nätverksamhet och hur sådana kostnader ska beräknas.

Rimlig avkastning

8 § Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretaget använder för att bedriva nätverksamheten. Vidare ska hänsyn tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätföretaget att bortse från tillgången.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om hur kapitalbasen ska beräknas, och
2. föreskrifter om beräkningen av en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Kvaliteten i nätverksamheten

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till kvaliteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska ett avbrott i överföringen av el beaktas endast om avbrottet inte medför skadeståndsskyldighet för nätföretaget eller ger rätt till avbrottsersättning enligt 15 kap.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten vid en bedömning enligt 10 §.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet.

Olika ledningar eller ledningsnät

Intäkter från ett lokalnät

14 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska intäktsramen fastställas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 5 kap. 2 § andra stycket har medgivit att flera nätkoncessioner för område får redovisas samlat, ska dock dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett koncessionsområde.

Om samlad redovisning sker enligt 5 kap. 4 § andra stycket, ska nätkoncessionerna vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra en nätkoncession för område.

Intäkter från en regionledning

15 § Vid fastställande av en intäktsram för intäkter från en regionledning ska intäktsramen fastställas samlat för nätföretagets samtliga regionledningar i hela landet.

Intäkter från ett transmissionsnät

16 § En intäktsram ska fastställas för intäkter från ett transmissionsnät.

17 § Om ett transmissionsnätsföretag är funktionsansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i nätverksamheten.

Om transmissionsnätsföretaget deltar i europeiskt samarbete, som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i nätverksamheten.

18 § Om ett transmissionsnätsföretag, som är en statlig myndighet, har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 6 kap. 7 § andra stycket, ska transmissionsnätsföretagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Intäkter med anledning av avtalet ska anses vara intäkter från transmission.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

19 § På ansökan av nätföretaget om omprövning kan nätmyndigheten ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden, om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning enligt 21 § eller om det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning ska handläggas skyndsamt.

20 § Nätmyndigheten ska ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om

1. det nätföretag som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek,

2. beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, eller

3. det annars finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

21 § Nätmyndigheten ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden.

Om det inte finns särskilda hinder, ska ett beslut i frågan om ändring av intäktsramen meddelas senast tio månader efter tillsynsperiodens slut. Om nätmyndigheten avser att meddela beslut vid en senare tidpunkt, ska nätföretaget underrättas om det inom den nämnda tiden. Har en sådan underrättelse inte skett får myndigheten inte meddela ett omprövningsbeslut som är till nackdel för nätföretaget.

22 § Vid omprövning enligt 21 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden.

Vid bedömningen ska nätmyndigheten tillämpa 5, 6, 8, 10 och 12 §§ och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser. Nätmyndigheten ska utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.

Omprövning under eller efter tillsynsperioden

23 § Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för ändring av det beslutet är tillämplig även för ett annat nätföretag, ska nätmyndigheten efter ansökan av det senare nätföretaget, ompröva det beslut om intäktsram som gäller för det företaget.

En ansökan om omprövning ska ha kommit in till nätmyndigheten inom tre månader efter det att domstolens avgörande fått laga kraft.

24 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsramen för en tillsynsperiod, om myndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har

beslutat om ändring i fråga om en tidigare tillsynsperiod och det av-
görandet har fått laga kraft.

Verkan av beslut

25 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 3, 20, 21, 23 och 24 §§ ska gälla trots att det överklagas.

Beräkning av intäkter

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Avvikelser från intäktsramen

27 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har avvikit från intäktsramen, ska det belopp med vilket intäkterna överstigit eller understigit intäktsramen minska respektive öka ramen för den påföljande tillsynsperioden.

28 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska ett överdebiteringstillägg beräknat enligt andra stycket minska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

Överlåtelse av nätkoncession

29 § Om ett nätföretag under en tillsynsperiod överlåter en nätkoncession, ska den fastställda intäktsramen enligt 1 § fortsätta att gälla för övertagaren av koncessionen. Övertagaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel på nätkoncessionen.

Om en intäktsram har fastställts för den överlåtna nätkoncessionen tillsammans med annan nätkoncession, ska överlåtaren och övertagaren fördela intäktsramen proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits. Motsvarande gäller för intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen samt överdebiteringstillägg. Om det finns särskilda skäl, får fördelningen göras på ett annat sätt.

30 § En fördelning enligt 29 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en

utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Prop. 2021/22:153

Bilaga 8

Ändring av koncessionsgränser

31 § Det som sägs om överlåtelse av nätkoncession i 29 § andra stycket gäller i tillämpliga delar vid beslut om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 20 §.

Nätmyndigheten beslutar om fördelningen av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Skyldighet att lämna uppgifter

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 20, 21, 24 och 31 §§.

8 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag är skyldigt att mäta och registrera mängden överförd el.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att utföra beräkningar av mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Rapportering

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om skyldighet att rapportera mätresultat, och
2. föreskrifter om skyldighet att rapportera beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren

med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

6 § Nätföretaget ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 6 kap. 21 §.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

Prövning av tvister

8 § Tvister om debitering av kostnader enligt 5 eller 6 § tas upp av nätmyndigheten.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

9 kap. Leveranssäkerhet

Funktionskravet

1 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 6 kap. 11 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 12 §.

Första stycket gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följd det inte heller skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

Dispens från funktionskravet

2 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet ge dispens från kravet i 1 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller
2. det finns synnerliga skäl.

Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Underlag och information om leveranssäkerhet

3 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen upprätta

1. en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet, och

2. en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras.

En redovisning baserad på risk- och sårbarhetsanalysen och åtgärdsplanen ska ges in till nätmyndigheten.

4 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till skadestånd enligt 14 kap. och avbrottsersättning enligt 15 kap.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 3 §,

2. information till elanvändarna enligt 4 §, och

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

Undantag i vissa fall

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 3 och 4 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

7 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av innehavaren av en ledning eller den som avser att bygga en ledning, meddela ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter om undantag enligt 6 §.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Dessa ska framgå av beskedet.

17 kap. Tillsyn m.m.

Nätmyndigheten

1 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 10 och 14–16 kap. och inte heller att elhandelsföretagen fullgör sina skyldigheter enligt 11 kap.

2 § Nätmyndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, och ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet och rättsakter som har antagits på grundval av direktivet. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att uppgiften ska fullgöras av en annan myndighet.

3 § Nätmyndigheten utövar tillsyn över att nätföretag, elhandelsföretag och andra aktörer på elmarknaden följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 och rättsakter som Europeiska kommissionen har antagit på grundval av förordningen. Detta gäller dock inte om det följer av lag eller förordning att tillsynen ska utövas av en annan myndighet.

Tillsynsmyndighet i frågor som avser driftsäkerheten

4 § Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att elhandelsföretag, elproducenter, elanvändare och nätföretag följer 10 kap. och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Rätt att få upplysningar och ta del av handlingar

5 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Förelägganden

6 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Ett föreläggande gäller omedelbart, om det

1. avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet,
2. avser riktigheten av lämnade uppgifter enligt 12 kap. 19 §,
3. avser skyldigheten att lämna upplysningar och handlingar enligt 5 §,

eller

4. har meddelats med anledning av en anmälan enligt 8 § första stycket.

Tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen

7 § För tillsyn som avser driftsäkerheten hos det nationella elsystemet har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som har anknytning till den verksamhet som tillsynen avser. Denna rätt omfattar inte bostäder.

Polismyndigheten ska på begäran lämna tillsynsmyndigheten den hjälp som behövs vid tillämpningen av första stycket. Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag

8 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte nätföretagets skyldigheter enligt 4 kap. 23 §, 6 kap. 1, 3, 21 och 22 §§ och 8 kap. 5 och 6 §§.

Prop. 2021/22:153
Bilaga 8

Ärenden om undantag enligt förordning (EG) nr 714/2009

9 § Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och där-
efter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nät-
myndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt
yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska
regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan
energitillsynsmyndigheter.

Ändring eller upphävande av beslut efter begäran av Europeiska kommissionen

10 § I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har
antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att
beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska
kommissionen.

Skyldighet att underrätta myndighet om avbrytande av överföringen av el

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att underrätta en
myndighet om avbrytande av överföringen av el till elanvändare och
skälen till avbrytandet.

Bevarande av information

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om skyldighet för elhandelsföretag att dokumentera
och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och trans-
aktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt att på begäran lämna
sådana uppgifter till en svensk myndighet eller Europeiska kommissionen.

Avgifter för myndighets verksamhet

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får
meddela föreskrifter om avgifter för myndighets verksamhet som sker med
stöd av denna lag.

19 kap. Överklagande

Överklagande i frågor om nätkoncession och återställningsåtgärder

Överklagande till regeringen

1 § Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än dem som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 28 § att inleda en omprövning får inte överklagas.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än dem som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Nätmyndighetens beslut enligt 7 kap. 19 § och den funktionsansvariga myndighetens beslut enligt 10 kap. 2 och 4 §§ får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 7–9, 22, 24, 25, 27, 35, 37, 39 och 42 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 28 §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:000).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 45 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 44 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Genom lagen upphävs ellagen (1997:857).

3. Bestämmelserna i 5 b § lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser för elektriska anläggningar ska fortfarande gälla för ledningar som före den 1 januari 1998 har dragits fram efter expropriation. Det som i den paragrafen sägs om fastighetsdomstol ska gälla mark- och miljödomstol.

4. Om en ledning har dragits fram före den 1 juli 1982 tillämpas 2 kap. 47 § endast om ledningen var i bruk nämnda dag eller togs i bruk därefter och återställningsåtgärder behövs från allmän synpunkt.

5. Om ett ärende om prövning av nätkoncession har inletts före den 1 januari 1999, ska ärendet handläggas och bedömas enligt 2 kap. ellagen (1997:857) i dess ursprungliga lydelse. Bestämmelserna om miljökvalitetsnormer i miljöbalken ska dock tillämpas.

6. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 16 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 43 § första stycket 3.

7. En nätkoncession för linje som meddelats före den 1 juni 2013 ska anses vara en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 21 § andra stycket gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före nämnda dag har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

8. En ansökan, som har lämnats in före den 1 juni 2013, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren har begärt det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 22 § om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

9. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § ellagen (1997:857) i dess lydelse närmast före lagen (2013:207) om ändring i ellagen (1997:857) att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 27 § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

10. Bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller närmast därefter.

11. Bestämmelserna i 4 kap. 6 och 7 §§ ellagen (1997:857) gäller fortfarande i fråga om tillstånd som har meddelats före ikraftträdandet.

12. Bestämmelserna i 6 kap. 24 § tillämpas inte på

a) sådana avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät som ett nätföretag har ingått före den 1 januari 2013, eller

b) avtal som nätföretaget har ingått under tiden från det att en ansökan om metodprövning enligt 4 kap. 1 a § ellagen (1997:857) har lämnats in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan har lämnats in före utgången av augusti 2012.

13. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 4 kap. 25 § första stycket, 6 kap. 25 § och 8 kap. 8 §.

14. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har lämnat remissvar över promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44): Affärsverket svenska kraftnät, Blekinge tekniska högskola, Boverket, Integritetsskyddsmyndigheten (tidigare Datainspektionen), Domstolsverket, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Energimarknadsinspektionen, FAR, Fastighetsägarna Sverige, Finansinspektionen, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Falun, Förvaltningsrätten i Linköping, Göta Hovrätt, Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), HSB Riksförbund, Hörby kommun, Kammarrätten i Jönköping, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Konsumentverket, Kungl. Tekniska högskolan, Lantbrukarnas riksförbund, Lantmäteriet, Lindesbergs kommun, Ljusdals kommun, Lunds kommun, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, Mark- och miljööverdomstolen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Oberoende elhandlare, Piteå kommun, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Riksrevisionen, Regelrådet, Sala kommun, Skatteverket, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Svensk Solenergi, Svensk Vindkraftförening, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännyttas Bostadsföretag (tidigare SABO), Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges Kommuner och Regioner (tidigare SKL), Tanums kommun, Teknikföretagen, Trafikverket, Umeå tingsrätt, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden) och Åtvidabergs kommun.

Yttranden har också inkommit från Elinorr, Elöverkänsligas Riksförbund, E.ON Sverige AB, Riksbyggen, Skellefteå Kraft AB, Solelkommissionen och Vattenfall AB.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arjeplogs kommun, Arvika kommun, Bengtsfors kommun, Bodens kommun, Borås kommun, Botkyrka kommun, Branschföreningen Tågoperatörerna, Energigas Sverige, Energikontoren Sverige, Företagarna, Göteborgs kommun, Karlsborgs kommun, Karlskrona kommun, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Konsumentväglidarnas Förening, Krokoms kommun, LRF Skogsägarna, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Malung-Sälens kommun, Naturskyddsföreningen, Nordanstigs kommun, Nord Pool Spot AB, Näringslivets Regelnämnd, Olofströms kommun, Region Gotland, Skellefteå kommun, Skogsstyrelsen, Smedjebackens kommun, Staffanstorps kommun, Statens jordbruksverk, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, Svensk Elbrukarförening, Svensk Vattenkraftförening, Svensk Vindenergi, Svenska Elnätupproret, Svenskt näringsliv, Sveriges Konsumenter, Ulricehamns kommun, Vetlanda kommun, Villaägarnas Riksförbund, Växjö kommun och Östersunds kommun.

Sammanfattning av Nätkoncessionsutredningens betänkande Moderna tillståndprocesser för elnät (SOU 2019:30)

Prop. 2021/22:153
Bilaga 10

Bakgrund

Elnätet är en grundläggande infrastruktur i vårt samhälle. Ett robust elnät är även en viktig beståndsdel för Sveriges krisberedskap och totalförsvarets behov. Det är därför avgörande att reglerna som styr elnätet är väl i takt med samhällsutvecklingen. Med en ökad produktion av väderberoende el och en ökad småskalig elproduktion är det viktigt med ett regelverk som tillåter och möjliggör en effektiv anpassning till nya förutsättningar. En ökad elektrifiering av samhället, bland annat inom transportsektor och industri, kommer att påverka elnätet och ställa nya krav på det. En möjlig utveckling är också att vissa verksamheter, bostäder eller mindre områden vill ha ett eget elnät för att fördela och styra användning och produktion av el internt. Den europeiska lagstiftning som kontinuerligt arbetas fram inom EU, bland annat i syfte att uppnå en gemensam elmarknad, ställer även den nya krav på den svenska lagstiftningen.

Privatpersoner och företag har rätt att förutsätta att villkor skapas för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg inverkan på hälsa, miljö och klimat, vilket också varit målet för svensk energipolitik under lång tid. Ett framtida elnät måste klara de utmaningar som förutses, med stora variationer i såväl effektbehov som effektillförsel, på ett kostnadseffektivt sätt.

Det kan ifrågasättas om rådande regelverk gällande tillstånd för att få bygga och använda elnät – nätkoncessioner – ger elnätets aktörer rätt förutsättningar för att möta de krav som ställs på dagens och framtidens energisystem. Kraven på flexibilitet och effektivitet ökar för anslutning av elproduktion från förnybara källor, men också för anslutning av nya elintensiva verksamheter.

Energiöverenskommelsen, som slöts mellan fem riksdagspartier (S, M, MP, C och KD) i juni 2016, innefattar ett mål om att Sverige år 2040 ska ha en helt och hållet förnybar elproduktion. Enerkipolitiken ska skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett hållbart samhälle.

Energiöverenskommelsen följdes av regeringens proposition om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228). Av propositionen framgår bland annat att överföringskapaciteten i elnätet ska öka, att Sverige ska arbeta för att sammanlänkningen inom EU ska öka och att regelverken kring elnätet kontinuerligt ska utvecklas.

Utredningens uppdrag

Vårt uppdrag har enligt direktivet (dir. 2018:6) varit att se över regelverket för nätkoncessioner så att det inte skapar osäkerhet eller sätter upp onödiga

hinder för energiaktörer, samtidigt som övriga samhällsintressen ska skyddas. Ambitionen är att skapa ett modernt, tydligt och ändamålsenligt regelverk. Vi ska:

- lämna författningsförslag som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätets regelverk,
- beakta elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur, och
- se till att förslag samverkar med andra förslag som lagts och läggs.

Däriigenom bidrar utredningen till att möjliggöra omställningen till förnybar elproduktion. Uppdraget är fokuserat kring fyra teman: koncessionsplikt och undantag från koncessionsplikt, en mer miljöbalkslik prövning och rättskraft, samredovisning av elnät och en studie av om nätnivåerna bör ändras. En konsekvensanalys har tagits fram för de författningsförslag som utredningen presenterar.

Utredningens förslag och bedömningar

Vi lämnar utifrån vårt uppdrag följande förslag och gör följande bedömningar.

Koncessionsplikten och regleringen av elnät (kapitel 4)

Det legala monopol som följer av nätkoncessioner möjliggör att nätföretagen kan realisera de skalfördelar som finns i verksamheten. Koncessionsplikten innebär även en möjlighet att pröva nätföretagets lämplighet att bedriva nätverksamhet. Den generella koncessionsplikten för starkströmsledningar bör därför behållas, likaså indelningen i nätkoncessioner för område och linje.

Alla elledningar behöver inte tillstånd, men regelverket om undantag från koncessionsplikt måste kunna utvecklas och förtydligas allteftersom förutsättningarna ändras. Nätmyndigheten bör därför få ett bemyndigande att i föreskrifter fastställa undantag från kravet på nätkoncession. Vi bedömer att dagens undantag behöver förändras bland annat genom ett utökat undantag för produktionsnät, ett nytt undantag för överföring av förnybar elproduktion m.m., ett utökat och förenklat undantag för fordons eller en trafikleds elbehov samt ett nytt undantag för överföring av lokalkraft mellan närliggande produktions- och överföringsanläggningar. De generella undantagen från koncessionsplikt bör kompletteras med en möjlighet för nätmyndigheten att, om särskilda skäl finns, kunna ge dispens från koncessionsplikten. Samtidigt bör möjligheten att få ett bindande besked om koncessionsplikt tas bort.

Skyldigheter för nätföretag och övrig reglering enligt ellagen (1997:857) bör följa av att företaget bedriver nätverksamhet, det vill säga överför el för annans räkning med stöd av nätkoncession. Det finns fall där miljöprövning och ett skydd mot samhällsnyttiga infrastrukturer motiverar en koncessionsprövning även om ingen överföring sker för annans räkning. Detta gäller ledningar till en större industrianläggning eller från en produktionsanläggning som ägs av industrin respektive producenten.

Enligt gällande regelverk omfattas även sådana ledningar av all reglering enligt ellagen. Denna ordning är både besvärlig och kostsam för de berörda företagen utan att någon nytta tillförs. Reglerna innebär även en ökad administration för nätmyndigheten. Koncessionerade ledningar som saknar externa kunder bör därför undantas från regleringen.

Samtidigt bör nätmyndigheten få bemyndigande att i föreskrift reglera om och i vilken utsträckning ledningar som används utan stöd av nätkoncession ska omfattas av regleringen.

Ett syfte med regleringen är att externa kunder på vissa icke koncessionerade nät ska ha möjlighet att byta elhandlare. Denna möjlighet förutsätter att mätning sker. Det bör därför tydliggöras att en inmatningspunkt, lika väl som en uttagspunkt, kan vara belägen på ett icke koncessionerat nät. Om mätning av flödet i en nätabonnemangspunkt delvis avser ett flöde som redan har blivit mätt i en intern uttagspunkt eller inmatningspunkt ska det flöde som mäts i den interna uttagspunkten eller inmatningspunkten kunna avräknas från flödet i nätabonnemangspunkten. Ett strängare krav på avbrottstid på uttagspunktsnivå än vad som följer av ellagen kan leda till att nya ledningar måste byggas, med kostnader och tidsåtgång till följd, utan att ledningen är efterfrågad av vare sig nätföretaget eller dess kunder. Vår bedömning är att sådana krav inte bör finnas i föreskrifter.

För att minska administrationen och ledtiderna föreslår vi ett antal administrativa förändringar, så att det blir enklare att ändra, justera och ompröva hela eller delar av en befintlig nätkoncession för linje. Koncessionshavaren ska kunna ansöka om ändring eller justering av en befintlig nätkoncession för linje. Detta ska kunna göras även om det inte har gått 40 år sedan nätkoncessionen meddelades. En kort ledningssträcka med egen koncession, men som inte utgör en egen funktionell teknisk anläggning, ska kunna omprövas tillsammans med den övriga anläggningen även om det inte har gått 40 år sedan nätkoncessionen för den kortare sträckan meddelades. De bör också bli enklare att dela, sammanlägga och delvis överlåta nätkoncessioner. En nätkoncession ska kunna återkallas helt eller delvis om nätkoncessionen inte längre behövs för en ledning eller ett ledningsnät.

Prövningsordningen för elledningar (kapitel 5)

Nuvarande ordning med prövning av miljöpåverkan och allmän lämplighet hos nätmyndigheten bör kvarstå. En eventuell framtida övergång till miljötillstånd bör vara samordnad med en översyn av andra liknande tillstånd, till exempel koncessioner enligt lagen (1978:160) om vissa rörledningar och naturgaslagen (2005:403), och ta särskilt fokus på frågorna om hur besluten om miljötillstånd och allmän lämplighet förhåller sig till varandra och hur dubbel överklagbarhet kan undvikas. Detta för att få en enhetlig och ändamålsenlig lösning.

Vi anser att fler ledningar ska kunna byggas med stöd av nätkoncession för område eller en prövning som motsvarar den för ledningar inom nätkoncession för område. Syftet är att på ett effektivt sätt minska behovet av tidskrävande processer för ledningar som behövs för kapacitetsförstärkning, nyanslutningar av nya elanvändare och elproducenter och åt-

gärder för att minska risken för elavbrott med en nivå på miljöhänsyn som redan är accepterad på flera håll i landet. Med denna ordning ska ledningar på samma spänningsnivå i ökad utsträckning prövas på ett likartat sätt. Vi föreslår därför att utbyggnaden av regionnätet på lägre spänningsnivåer ska kunna ske med stöd av nätkoncession för område. Nätkoncessioner för regionnätsområden ska dock inte omfattas av ett lika starkt legalt monopol som nätkoncessioner för område som avser lokalnät. Kopplingen mellan koncessionsform och hur en ledning ska redovisas bör ändras på så sätt att ledningar som omfattas av nätkoncession för lokalnätsområde ska redovisas som regionnät om ledningarna har regionnätetsfunktion. En innehavare av nätkoncession för ett lokalnätsområde ska få tillåta andra nätföretag att bygga ledningar inom det område och den spänningsnivå som gäller för området.

Frågorna om marktillträde och ledningsrätt har stor betydelse för den totala projekttiden. Om någon avser att bygga en ledning med stöd av nätkoncession ska länsstyrelsen få besluta om rätt för att få tillträde till en fastighet för detaljprojektering och den markundersökning (undersökningstillstånd) som krävs för att kunna precisera ledningssträckningen eller undersöka vilken påverkan verksamheten får på miljön. Förslaget är oberoende av om ledningen ska byggas med stöd av nätkoncession för linje eller område. Ellagen bör samtidigt förtydligas så att arbeten och undersökningar, som enbart sker i syfte att definiera var och hur en ledning ska byggas och vilken påverkan det får på miljön, inte ska anses ingå i byggandet av ledningen.

En ökad möjlighet till delvis parallella processer hos nätmyndigheten och lantmäterimyndigheten skulle kunna förkorta den totala tiden för att få nödvändig markåtkomst för att få bygga en ledning. Det finns redan i dag en möjlighet för nätmyndigheten att medge att ledningsrättsförrättningen får inledas även om nätkoncessionen ännu inte har meddelats. För att öka tillämpningen av den bestämmelsen bör nätmyndighetens medgivande kunna begränsas till att endast avse vissa delar av förrättningen.

Den som vill bedriva vattenverksamhet ska ha rådighet om vattenverksamheten behövs för elektrisk starkströmsledning för vilken nätkoncession för linje fordras. Genom kopplingen till nätkoncession bidrar förslaget till att i en ökad utsträckning samla miljöprövningen. Vi lämnar även förslag för, att inom gällande regelverk, förkorta och samordna projektprocessen. Nätmyndigheten bör ges i uppdrag att arbeta för en bättre samordning av projektprocessen. Vi vill i sammanhanget även lyfta nyttan av att berörda aktörer – elnätsbranschen, nätmyndigheten, länsstyrelsen och Lantmäteriet – upprätthåller och utvecklar den ömsesidiga dialogen om projektprocessen. Detta för att åstadkomma ökad likformighet över landet och mellan nätföretag samt för att myndigheternas hantering ska vara samordnade, till exempel hur beslut utformas.

För att den resurskrävande projektprocessen inte ska vara förgäves bör kravet på särskilda skäl för att få en förlängd tid för att färdigställa en ledning tas bort vid första förlängningstillfället.

Koncessionsprövningens omfattning och rättsliga status (kapitel 6)

Prop. 2021/22:153
Bilaga 10

Investeringar i större elledningar är kostsamma och innebär också ett ingrepp i mark och miljö. Det är därför viktigt att de ledningar som byggs fyller ett tydligt behov. Vår bedömning är att prövningen av en lednings allmänna lämplighet ska ske på ett tydligt underlag och i enlighet med tydliga och transparenta principer. Även om hela miljöprövningen inte sker inom ramen för koncessionsprövningen, uppfyller nätkoncessioner för linje syftet att prövas utifrån miljöhänsyn. Några ändringar behövs inte heller avseende prövningen av koncessionsområdets lämplighet. För att bibehålla den faktiska kontrollen över elnätet inom landets gränser bör det införas ett funktionskrav på att driften av en ledning eller ett ledningsnät ska ske från Sverige.

Vi ska enligt direktivet beakta elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur. Detta i kombination med den praxis som utvecklats motiverar en översyn av regelverket avseende koncessionsbesluts rättskraft gentemot miljöbalken. Vi föreslår att ledningar, som med stöd av nätkoncession för linje används med en spänning om minst 130 kV, inte med stöd av miljöbalken ska få förbjudas avseende den funktion, i den sträckning eller i det huvudsakliga utförande som anges i koncessionsbeslutet. För att anpassa regelverket i ellagen till det som gäller enligt miljöbalken föreslår vi att rätten för miljöorganisationer att överklaga koncessionsbeslut ska utökas.

Vi har tittat på förhållande mellan ellagen och plan- och bygglagen (2010:900). Vår bedömning är att någon ändring inte behöver göras i plan- och bygglagen för att undvika intressekonflikter mellan befintliga kraftledningar och nybyggnation. I stället bör Boverket på lämpligt sätt förtydliga hur regelverket ska tillämpas korrekt.

Nätmyndigheten ska kunna besluta om verkställighet av ett beslut om nätkoncession om det är fråga om en ledning av mindre omfattning med begränsad påverkan på motstående intressen.

Reglerna för samredovisning (kapitel 7)

Kravet på geografisk närhet för samredovisning av lokalnätsområden bör tas bort. Vår bedömning är att förslaget kan genomföras utan att marknaden effektivitet försämras väsentligt. Däremot bör kravet på icke olämplig enhet kvarstå och samlad redovisning ska bara kunna genomföras inom nätföretagets lokalnät och inte mellan områden förlokalt respektive regionnät. Detta eftersom den utjämning i tariffens nivå som blir följden innebär ett alltför stort avsteg från effektivt utformade nättariffer för överföring av el.

Studie av om nätnivåerna bör ändras (kapitel 8)

Den nuvarande spänningsgränsen för transmissionsnätet bör behållas tills vidare. Vi ser inte att en sänkt spänningsgräns för transmissionsledningar skulle innebära några uppenbara praktiska, regulatoriska och resursmässiga fördelar i förhållande till dagens ordning.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Flera av utredningens förslag kan även komma att beröra de förslag som Ei kommer att lämna inom ramen för sitt uppdrag att ta fram författningsförslag för genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet, bland annat ett nytt elmarknadsdirektiv. Författningsförslagen är därför skrivna med den 1 januari 2021 för ikraftträdandet. Vi föreslår övergångsbestämmelser för de nya reglerna om samlad redovisning och undantag från koncessionsplikt.

Konsekvenser

Vi har som övergripande princip vid utvärderingen av befintligt regelverk utgått från att lika situationer ska hanteras lika. Vi bedömer att utbyggnad av regionnät på lägre spänningsnivåer i ökad utsträckning skulle kunna ske med stöd av nätkoncession för område, vilket leder till betydligt kortare processtid. Det kan också frigöra resurser för de projekt som har störst påverkan och störst betydelse. Ledtiderna för att få bygga elledningar ska kortas genom en bättre samordnad tillståndsprocess med ökad koordinering mellan tillståndsgivande myndigheter, tidigare marktillträde för detaljprojektering och undanröjande av processuella hinder. Det åtgärds paket som vi föreslår kommer sammantaget att effektivisera och modernisera tillståndsprocessen för elnät.

Förslagen kommer även att leda till en mer kostnadseffektiv energiomställning genom att underlätta anslutning och delning av elproduktionsanläggningar, underlätta elektrifieringen av transportsektorn och ta bort administrativa hinder för att uppgradera och modifiera delar av en befintlig starkströmsledning.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 12 § och 5 kap. 36 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 1–2, 4–4 a, 7, 9, 15 b, 16–16 a och 18–19 §§, 3 kap. 1, 3–3 a, 6–7, 8 och 9 §§, 4 kap. 3 och 5 §§, 5 kap. 33 § och 13 kap. 5 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tretton nya paragrafer, 1 kap. 4 b, 2 kap. 5 a–b, 7 a, 15 l–p, 18 a, 27 och 28 §§ och 3 kap. 3 b §, och närmast före 2 kap. 15 l, 15 o och 27 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Med nätverksamhet avses att ställa elektriska starkströmsledningarna till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet.

Med nätverksamhet avses att *med stöd av nätkoncession* ställa elektriska starkströmsledningarna till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det *koncessionerade* elektriska nätet.

En koncessionshavare som endast överför el för egen räkning till uttagspunkter eller från inmatningspunkter som är belägna på koncessionshavarens ledning anses inte bedriva nätverksamhet.

Med anslutning av elektriska anläggningar avses också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i inmatnings- eller uttagspunkt.

4 b §

Med nätföretag avses den som bedriver nätverksamhet.

3 kap.

1 §

Ett företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Ett nätföretag ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Nätföretaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Ett nätföretag ska säkerställa att driften av dess ledningsnät sker från Sverige.

3 §

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig. Nätmyndigheten ska dock besluta att en nätkoncessionshavares *samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra* ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för *lokalnätsområde* ska avse varje område för sig. Nätmyndigheten ska dock besluta att en nätkoncessionshavares *lokalnätsområden* ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket ska omfattas av samlad redovisning ska fattas när det finns ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, *om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §*, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Ett sådant beslut får också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket ska omfattas av samlad redovisning ska fattas när det finns ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 § om tillstånd till överlåtelse *helt eller delvis* av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Ett sådant beslut får också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

3 a §

Nätkoncession för *område* ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Redovisningen av nätkoncession för *område* ska dock även innefatta

Nätkoncession för *lokalnätsområde* ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Redovisningen av nätkoncession för *lokalnätsområde* ska dock även

nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för *område* och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

innefatta nätkoncession för linje, om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för *lokalnätsområde* och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Redovisningen av nätkoncessioner för linje i regionnätverksamheten ska även innefatta ledningar som omfattas av nätkoncession för lokalnätsområde om ledningarna sammantaget utgör en organisatoriskt och tekniskt sammanhållen enhet med en gemensam funktion.

3 b §

*En nätkoncession för regionnätso-
mråde ska redovisas tillsammans
med nätkoncessionshavarens nät-
koncessioner för linje.*

*En ledning som en nätkon-
cessionshavare använder med stöd
av ett medgivande enligt 2 kap.
7 a § ska utifrån sin funktion
redovisas tillsammans med nät-
koncessionshavarens nätkonces-
sioner för lokalnätso-
mråde eller
nätkoncessioner för linje i region-
nätverksamheten. Nätföretaget
ska inom sex månader från med-
givandet meddela nätmyndigheten
hur ledningen ska redovisas.*

6 §

Den som har nätkoncession för linje är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen.

Tvister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende skall fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med

*Ett nät företag som har nät-
koncession för linje är, om det inte
finns särskilda skäl, skyldig att på
skäligena villkor ansluta en elektrisk
anläggning till ledningen.*

Tvister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende ska fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med

två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet *skall* kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress

7 §

Den som har nätkoncession för område är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäligen villkor ansluta en elektrisk anläggning inom området till ledningsnätet.

Tvister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende *skall* fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet *skall* kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

8 §

Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för *område*, får den som har nätkoncessionen för linje göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för området.

Vill någon ansluta en elektrisk anläggning till en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje *eller regionnätsområde* i stället för till ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för *lokalnätsområde*, får den som har nätkoncessionen för linje *eller regionnätsområde* göra anslutningen endast efter medgivande av den som har nätkoncession för *lokalnätsområdet*.

Om sådant medgivande inte lämnas, får nätmyndigheten, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd till anslutningen.

9 §

Den som har nätkoncession är skyldig att på skäligen villkor överföra el för annans räkning.

Överföringen av el *skall* vara av god kvalitet.

En nätkoncessionshavare är skyldig att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som *skall* vara uppfyllda för att överföringen av el *skall* vara av god kvalitet.

Ett *nätföretag* är *skyldigt* att på skäligen villkor överföra el för annans räkning.

Överföringen av el *ska* vara av god kvalitet.

Ett nätföretag är skyldigt att avhjälpa brister hos överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som *ska* vara uppfyllda för att överföringen av el *ska* vara av god kvalitet.

4 kap.

3 §

Nättariffer för överföring av el för *område* får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Nättariffer för överföring av el för *lokalnätsområde* får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Nättariffer för överföring av el för regionnätsområde får inte på varje spänningsnivå utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till en annan nätkoncessionshavares ledning som omfattas av nätkoncession för linje eller regionnätsområde.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis ska en enhetlig nättariff för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanläggningen.

5 §

På en regionledning får inte nättariffen för överföring av el på varje spänningsnivå utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till en annan nätkoncessionshavares ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

På en regionledning får inte nättariffen för överföring av el på varje spänningsnivå utformas med hänsyn till var en uttagspunkt är belägen i förhållande till ledningens anslutning till en annan nätkoncessionshavares ledning som omfattas av nätkoncession för linje *eller regionnätsområde*.

Tillstånd till avvikelse från vad som anges i första stycket får meddelas i enlighet med 6 §.

Nätтарiffen för en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på en regionledning ska utformas med utgångspunkt i nätтарiffen för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

13 kap.

5 §

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse.

Länsstyrelsens beslut om tillstånd enligt 2 kap. 27 § får överklagas till regeringen.

9 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, *om beslutet avser anläggningar för starkströmsledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.*

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4 a–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

2. Nätföretag som lämnar flera redovisningar som avser nätkoncessioner för lokalnätsområde ska före utgången av februari 2021 till nätmyndigheten meddela hur nätföretaget anser att redovisning av områdena enligt 3 kap. 3 § första stycket i dess nya lydelse ska ske.

Nätmyndigheten ska därefter fatta beslut om detta. Om nätmyndigheten inte inom sex månader från det anmälan kom in fattat beslut i redovisningsfrågan ska redovisning ske i enlighet med nätföretagets anmälan.

Nätmyndighetens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

3. Beslut som meddelats enligt 3 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse gäller till dess nätmyndigheten meddelat ett nytt beslut enligt punkten 2 eller tidsfristen i punkten 2 löpt ut samt ny redovisning ska påbörjas enligt 3 kap. 3 § tredje stycket.

4. De nätkoncessioner som är meddelade för obegränsad tid med stöd av Kunglig stadga (1902 nr 137) om elektriska anläggningar för belysning eller arbetsutövning, upphör att gälla. De berörda ledningarna omfattas av undantag från kravet på nätkoncession i den utsträckning ledningarna inte används med stöd av nätkoncession för område. Överföring av el för annans räkning får äga rum på dessa ledningar.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har lämnat remissvar över betänkandet Moderna tillståndsprocesser för elnät (SOU 2019:30): Affärsverket svenska kraftnät, Bostadsrätterna, Boverket, Domstolsverket, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Energimarknadsinspektionen, Fastighetsägarna Sverige, Finansinspektionen, Fortifikationsverket, Företagarna, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Linköping, Göteborgs kommun, HSB Riksförbund, Kammarrätten i Jönköping, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Lantbrukarnas riksförbund, Lantmäteriet, Lunds kommun, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, Mark- och miljööverdomstolen, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket, Piteå kommun, Region Norrbotten, Sala kommun, Skatteverket, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Staffanstorps kommun, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Svensk Vindenergi, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännyttan (tidigare SABO), Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges Kommuner och Regioner (tidigare SKL), Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Umeå kommun, Umeå universitet, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Villaägarnas Riksförbund och Växjö kommun.

Yttranden har också inkommit från två privatpersoner, Aurora Infrastructure Oy, BIL Sweden, Brf Regnet 1, Ellevio AB, E.ON Sverige AB, Intresseorganisationen Regional motström, Riksbyggen, Solelkommissionen, Svensk Solenergi, Södra skogsägarna, Tekniska verken i Linköping Nät AB, Trelleborgs kommun och Vattenfall AB.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arjeplogs kommun, Arvika kommun, Bengtsfors kommun, Bodens kommun, Botkyrka kommun, Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Gotlands kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Hyresgästföreningen, Hörby kommun, Karlsborgs kommun, Karlskrona kommun, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Krokoms kommun, Kungl. Tekniska högskolan, Lindesbergs kommun, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Malung-Sälens kommun, Mölndals kommun, Nordanstigs kommun, Oberoende elhandlare, Olofströms kommun, Riksrevisionen, Region Gävleborg, Region Skåne, Region Uppsala, Smedjebackens kommun, Stockholms universitet, Svenska Elnätupproret, Svenskt näringsliv, Sveriges Konsumenter, Tillväxtanalys, Ulricehamns kommun, Vetlanda kommun, Åtvidabergs kommun och Östersunds kommun.

Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06) i relevanta delar

Energimarknadsinspektionen (Ei) fick den 24 oktober 2019 i uppdrag av regeringen att analysera kapacitetsbristen i elnäten.

Under arbetet har vi analyserat omfattningen av problemet och landat i ett antal rekommendationer och förslag som sammanställts i en handlingsplan. Utöver de föreslagna författningarna och rekommendationerna gör vi bedömningen att det är mycket viktigt att genomföra de av Ei tidigare föreslagna författningarna som presenterades i rapporten Ren energi inom EU (Ei R2020:02). Dessa EU-regler bidrar till att klargöra ansvarsförhållandet bland marknadens aktörer för att avhjälpa problem kopplade till kapacitetsbrist. De främjar också användningen av flexibilitetsresurser i elsystemet. Även EU:s tredje inre marknadspaket och de metoder som löpande beslutas med stöd av detta, bidrar till att utveckla dessa frågor. Slutligen anser Ei att vissa av de förslag som framförts av Nätkoncessionsutredningen (SOU 2019:30) också bidrar till att komma till rätta med de problem som uppstått.

Ansvar och roller kopplade till kapacitetsbristen i elnäten

Ei har utrett de berörda aktörernas ansvar och roller kopplat till problem med kapacitetsbrist i elnäten samt om det finns behov att tydliggöra nätkoncessionshavares ansvar gentemot befintliga kunder.

Regelverket är tydligt avseende nätföretagens ansvar för nätutbyggnad och dess effektiva drift

Nätkapacitetsbrist är en relativt ny företeelse i Sverige och de regelverk som reglerar nätföretagens ansvarsförhållanden har inte prövats eller utvärderats i någon större utsträckning. Utöver det svenska regelverket finns det EU-förordningar som följer av det tredje inre marknadspaketet för el och naturgas. Dessutom finns ett nytt elmarknadsdirektiv¹ som en del av EU:s Ren energi-paket. Det framgår tydligt av ellagen och av elmarknadsdirektivet att nätkoncessionshavare på alla nätnivåer, det vill säga region- och lokalnät (systemansvariga för distributionssystem, DSO²) och transmissionsnätsföretag (systemansvariga för överföringssystem, TSO) har ett systemansvar. Det innebär en skyldighet att vid behov bygga ut sina nät och att säkerställa att systemet har en förmåga att distribuera el

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

² Förkortningen DSO kommer av engelskans Distribution System Operator och TSO Transmission System Operator.

till kunder både på kort och lång sikt. Ei rekommenderar att systemansvaret i ellagen (1997:857) förtydligas i linje med det förslag som presenterats i rapporten Ei R2020:02. Förslaget innebär att en DSO har distributionsskyldighet, vilket omfattar en effektiv systemdrift och inte endast nätutbyggnad och underhåll av nätet.

Ren energi-paketet och EU-förordningarna som följer av det tredje inre marknadspaketet har förtydligat ansvarsförhållandena mellan nätföretag på olika nätnivåer och betydande nätanvändare i olika systemdrifttillstånd. Regelverken syftar till att säkerställa att omfattande störningar och sammanbrott i elsystemet undviks samt till att möjliggöra en effektiv och snabb återuppbyggnad av elsystemet i händelse av en stor störning. Ei ser därför inte något behov av att lämna ytterligare förslag i denna del. Det kvarstår dock en del arbete med att implementera metoder för systemdrifttillstånden i Sverige samt att ta fram en systemskyddsplan, återuppbyggnadsplan och provningsplan. Vi menar därför att det är centralt att aktörerna hittar bra former för ett kontinuerligt samarbete i frågan om fördelning av ansvar för åtgärder inom de olika systemdrifttillstånden. Ansvaret för varje nätföretag att koordinera nätutvecklingen med andra aktörer har också tydliggjorts i elmarknadsdirektivet genom bland annat krav på nätutvecklingsplaner.

Nätutvecklingsplaner kan bidra till att förebygga nätkapacitetsbrist

Enligt Ei:s förslag i rapporten Ei R2020:02 om införlivande av elmarknadsdirektivets bestämmelser ska alla DSO:er i framtiden upprätta nätutvecklingsplaner som ska lämnas in till Ei. Om förslaget genomförs innebär detta bland annat att det för en DSO, i högre utsträckning än i dag, kommer att ställas krav på att samordna nätutbyggnad med andra nätföretag och med Svenska kraftnät. I framtiden kommer därför nätutvecklingen på alla nätnivåer att genomsyras av en större helhetssyn. Detta förutsätter att alla DSO:er omfattas av skyldigheten att upprätta nätutvecklingsplaner. Nätföretagen behöver också samråda om de scenarier som ligger till grund för prognoser för ökad förbrukning, produktion med mera. DSO:ernas nätutvecklingsplaner ska enligt direktivet inte bara omfatta prognoser för investeringar i infrastruktur, utan de ska även skapa transparens avseende nätföretagens framtida behov av flexibilitetstjänster och efterfrågefleksibilitet. I samma rapport föreslår Ei även att det införs en bestämmelse om att TSO:er ska vara skyldiga att upprätta nätutvecklingsplaner som sedan ska skickas in till Ei.

Förtydligad anslutningsplikt vid kapacitetsbrist

Det framgår tydligt av nuvarande regelverk att en nätkoncessionshavare får neka anslutningar till nya kunder och utökning av abonnemang till befintliga kunder vid kapacitetsbrist. Regelverket är däremot inte lika tydligt hur nätkoncessionshavaren ska beräkna ledig kapacitet. Utifrån förarbeten bedömer vi att beräkningen ska utgå från den fysiska belastningen i nätet, inklusive sammanlagringseffekter, utan den begärda anslutningen och med den begärda anslutningen. För att nätföretagen inte

ska kunna åberopa kapacitetsbrist utan att först ha övervägt andra möjligheter än att bygga ut nätet föreslår Ei att det ska införas en ny bestämmelse i ellagen som innebär att nätkoncessionshavaren inte får åberopa kapacitetsbrist om kapacitetsbristen kan åtgärdas med andra samhällsekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet.

Ei bedömer att den som har nätkoncession för område respektive nätkoncession för linje har lika långtgående anslutningsskyldigheter. Ei anser dock att vissa ledningar bör undantas från anslutningsskyldigheten och delar därför Nätkoncessionsutredningens bedömning och förslag om att undanta vissa ledningar från koncessionsplikten, liksom att vissa ledningar bör undantas från anslutningsplikt.

En nätkoncessionshavare har ansvar att leverera el till sina befintliga kunder utan undantag

Det finns inget i den nuvarande lagstiftningen som ger en nätkoncessionshavare rätt att ensidigt sänka den avtalade effekten med hänvisning till kapacitetsbrist eller att den lokala kapacitetssituationen försämrats. En nätkoncessionshavare har således ett absolut ansvar att leverera el till sina befintliga kunder.

Kostnadseffektiv driftsäkerhet

Ei har analyserat om Svenska kraftnäts planering och drift av transmissionsnätet genom det så kallade N-1-kriteriet kan uppnås på ett mer kostnadseffektivt sätt för ett bättre utnyttjande av elnätet, utan att leveranssäkerheten påverkas negativt. Driftsäkerhet i transmissionsnätet är ett mycket komplext område med flera aktörer inblandade och det finns ett antal frågeställningar som behöver utredas vidare. Ei har också utvärderat om det är motiverat att införa undantag från ett funktionskrav i ellagen som påverkar arbetet med driftsäkerhet i distributionsnäten (lokal- och regionnät), så att även dessa elnät kan utnyttjas mer effektivt så att fler kunder kan ansluta sig till nätet.

Nytt regeringsuppdrag om utvärdering och utveckling av kostnadseffektiv driftsäkerhet

Regeringen bör ge Svenska kraftnät ett uppdrag med fokus på metoder och arbetsprocesser för att bestämma säkerhetsmarginaler i normal drift (N-1) och övriga systemdrifttillstånd. N-1 är lagstadgat på en övergripande nivå, men det finns många frihetsgrader avseende dess tillämpning. Syftet med uppdraget är att utvärdera och utveckla arbetet med nätplanering, driftplanering och den dagliga driften så att mer överföringskapacitet kan frigöras. Särskilt viktigt är att utreda om och hur probabilistiska metoder samt ökad observerbarhet och styrbarhet kan användas vid tillämpningen av N-1. Resultaten av uppdraget kommer att vara viktiga för alla nätföretag. För att underlätta utvecklingen av nya samverkansformer där det sker kunskaps- och datautbyte är det därför viktigt att Svenska kraftnät

inom uppdraget samverkar med nätföretag och betydande nätanvändare inom observerbarhetsområdet, andra TSO:er inom det regionala samordningscentrumet, myndigheter och övriga relevanta intressenter. En transparent process skapar förutsägbarhet för aktörer och möjliggör att resultatet kan utvärderas i efterhand vilket underlättar för den fortsatta utvecklingen av metoder och arbetsprocesser.

N-1-kriteriet innebär förenklat att överföringssystemet ska klara av att stanna i normal drift även vid en oförutsedd händelse såsom produktions- eller ledningsbortfall. Det finns dock många möjliga handlingsalternativ vad gäller kriteriets tillämpning. Uppdraget till Svenska kraftnät bör därför omfatta en analys av om arbetet och metoderna kopplat till N-1 kan bli bättre och om de bör och kan kompletteras, till exempel med fler probabilistiska analyser jämfört med i dag, för att göra arbetet med att upprätthålla driftsäkerheten mer kostnadseffektivt. Då N-1-kriteriet endast handlar om driftsäkerheten i normal drift, bör uppdraget också inkludera analyser av andra systemdrifttillstånd. Svenska kraftnät bör också utvärdera hur ökad observerbarhet och styrbarhet kan användas vid tillämpningen av N-1 samt vid andra driftsäkerhetsanalyser. Det är viktigt att uppdraget resulterar i nya analyser och bedömningar i en svensk kontext där dessa är baserade på internationell forskning men även praktiska erfarenheter inom området.

Samhällsekonomiska analyser utgör viktiga beslutsunderlag för den långsiktiga nätutvecklingen

Ei:s tidigare förslag om att en nätkoncession för transmissionsnät endast får meddelas om anläggningen är samhällsekonomiskt lönsam bör genomföras (Ei, R2018:06). Det underlag som krävs i samband med en koncessionsansökan bör rimligen bidra till att Svenska kraftnät utvecklar sina metoder så att samtliga för samhället relevanta nyttor och kostnader av ett projekt kvantifieras och värderas. Metoden bör exempelvis säkerställa att den inkluderar ledningens eller åtgärdens bidrag till att N-1 kan uppnås på ett kostnadseffektivt sätt. Detta säkerställer också att det sker en samverkan mellan de som arbetar med nätplanering, driftplanering samt med driftsäkerheten i realtid.

Förslag om utökad föreskriftsrätt för Ei avseende undantag från 24-timmarskravet

Funktionskrav i ellagen och i föreskrifter har en stor påverkan på distributionsnätens nätverksamhet. Skarpa funktionskrav kan leda till att en anslutning nekas, försenas eller att den blir dyrare än den enskilda kundens betalningsvilja. Ei har redan mandat att meddela föreskrifter om funktionskrav och bedriver sedan början av 2019 ett internt projekt för att utvärdera nuvarande funktionskrav med målet att göra dessa mer flexibla och ändamålsenliga. Vi föreslår att nuvarande bemyndigande ska utvidgas så att vi kan nyansera funktionskravet om att ett avbrott i princip aldrig får att överstiga 24 timmar.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857) att 3 kap. 6, 7 och 9 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Den som har nätkoncession för linje är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen.

Tvister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende skall fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet skall kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Lag (2005:404).

Den som har nätkoncession för linje är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen. *Kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhälls-ekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet utgör inte sådana särskilda skäl.*

Tvister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende skall fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet skall kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Lag (2005:404).

7 §

Den som har nätkoncession för område är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning inom området till ledningsnätet.

Twister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende skall fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet skall kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Lag (2005:404).

Den som har nätkoncession för område är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning inom området till ledningsnätet. *Kapacitetsbrist som kan åtgärdas med andra samhälls-ekonomiskt motiverade åtgärder än utbyggnad av nätet utgör inte sådana särskilda skäl.*

Twister om koncessionshavarens skyldigheter enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende skall fattas inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får nätmyndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet skall kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

En tvist om villkoren för anslutning prövas inte, om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress. Lag (2005:404).

3 kap.

9 a §

Om inte strängare krav följer av 9 § andra och tredje styckena eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § fjärde stycket, skall en nätkoncessionshavare se till att avbrott i överföringen av el till en el-användare aldrig överstiger tjugofyra timmar.

Första stycket gäller inte om koncessionshavaren visar att avbrottet beror på ett hinder utanför koncessionshavarens kontroll som koncessionshavaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder koncessionshavaren inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Lag (2005:1110).

Om inte strängare krav följer av 9 § andra och tredje styckena eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § fjärde stycket, ska en nätkoncessionshavare se till att avbrott i överföringen av el till en el-användare aldrig överstiger tjugofyra timmar.

Första stycket gäller inte om föreskrifter som meddelats med stöd av 9 § fjärde stycket tillåter att avbrott i överföringen överstiger tjugofyra timmar eller om koncessionshavaren visar att avbrottet beror på ett hinder utanför koncessionshavarens kontroll som koncessionshavaren inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder koncessionshavaren inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit. Lag (2005:1110)

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har lämnat remissvar över Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06): Affärsverket svenska kraftnät, Bolagsverket, Boverket, Dals-Eds kommun, Domstolsverket, Dorotea kommun, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Fastighetsägarna, Finansinspektionen, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Linköping, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), Hallsbergs kommun, HSB Riksförbund, IT&Telekomföretagen, Kammarrätten i Jönköping, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Lantmäteriet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet (Ekonomihögskolan), Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Nacka kommun, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Power Circle, Regelrådet, Riksantikvarieämbetet, Riksrevisionen, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens fastighetsverk, Statens jordbruksverk, Statskontoret, Stockholms kommun, Svensk Solenergi, Svensk vattenkraftförening, Svenska bioenergiföreningen (Svebio), Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännyta, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (SERO), Sveriges Kommuner och Regioner, Teknikföretagen, Trafikverket, Trelleborgs kommun, Uppsala kommun, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden), Villaägarnas riksförbund och Örebro kommun.

Yttranden har också inkommit från Nätverksgruppen i Nybro, Ellevio AB, Tekniska Verken i Linköping AB, Öresundskraft AB, E.ON Sverige AB, Sveriges Elkraftentreprenörer, Elinorr, Region Skåne, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Lokalkraft Sverige, Vattenfall AB och Forum för energieffektivt byggande (FEBY).

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Arvika kommun, Blekinge tekniska högskola, Bromölla kommun, Ekonomistyrningsverket, Energigas Sverige, Energitkontoren Sverige, Företagarna, Hyresgästföreningen, Härjedalens kommun, Institutet för Näringslivsutveckling, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Konsumentvägledarnas Förening, Kungl. Tekniska högskolan, Landskrona kommun, Lantbrukarnas riksförbund, Leksands kommun, LRF Skogsägarna, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Mjölby kommun, Naturskyddsföreningen, Norrköpings kommun, Nykvarns kommun, Näringslivets Regelnämnd, Oberoende elhandlare, Oskarshamn kommun, Oxelösunds kommun, Piteå kommun, Robertsfors kommun, Ronneby kommun, Sala kommun, Sandvikens kommun, Skellefteå kommun, Solelkommissionen, Svensk vindenergi, Svensk vindkraftförening, Svenska elnätsupproret, Svenska kyl- och värmepumpföreningen, Sveriges konsumenter, Tanums kommun, Totalförsvarets forskningsinstitut, Upplands-Bro kommun, Värmdö kommun och Västerås kommun.

Lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om ellagen (1997:857)²
dels att 1, 3 och 4 kap. och 11 kap. 21 § ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 11 kap. 21 § ska utgå,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

² Senaste lydelse av

1 kap. 1 § 2016:733	3 kap. 17 b § 2012:335
1 kap. 4 § 1999:770	3 kap. 18 § 2010:164
1 kap. 4 a § 2018:1448	3 kap. 19 § 2010:164
1 kap. 5 a § 2011:712	3 kap. 20 § 2010:164
1 kap. 5 b § 2018:1448	3 kap. 21 § 2010:164
1 kap. 6 § 1999:770	3 kap. 22 § 2010:164
1 kap. 7 § 1999:770	3 kap. 23 § 2011:712
3 kap. 1 § 2005:404	4 kap. 1 § 2018:1448
3 kap. 1 a § 2018:1448	4 kap. 1 a § 2012:335
3 kap. 1 b § 2009:1045	4 kap. 2 § 2018:1448
3 kap. 1 c § 2009:1045	4 kap. 3 § 2009:892
3 kap. 1 d § 2009:1045	4 kap. 4 § 2015:259
3 kap. 1 e § 2009:1045	4 kap. 4 a § 2018:1448
3 kap. 1 f § 2018:1448	4 kap. 4 b § 2018:1448
3 kap. 1 g § 2018:1448	4 kap. 5 § 2009:892
3 kap. 1 h § 2011:712	4 kap. 8 § 2019:902
3 kap. 1 i § 2018:1448	4 kap. 9 § 2018:1448
3 kap. 1 j § 2018:1448	4 kap. 9 a § 2009:892
3 kap. 1 k § 2018:1448	4 kap. 9 b § 2014:391
3 kap. 2 § 2008:265	4 kap. 10 § 2010:164
3 kap. 3 § 2021:741	4 kap. 11 § 2018:1448
3 kap. 3 a § 2015:259	4 kap. 11 a § 2018:1448
3 kap. 4 § 2008:265	4 kap. 11 b § 2018:1448
3 kap. 5 § 2008:265	4 kap. 11 c § 2018:1448
3 kap. 6 § 2005:404	4 kap. 12 § 2018:1448
3 kap. 7 § 2005:404	4 kap. 13 § 2010:602
3 kap. 7 a § 2014:270	11 kap. 21 § 2014:270
3 kap. 7 b § 2014:270	rubriken närmast före 3 kap. 1 § 2005:404
3 kap. 9 § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 2 § 2008:265
3 kap. 9 a § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 9 c § 2005:1110
3 kap. 9 b § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 10 § 1999:770
3 kap. 9 c § 2010:164	rubriken närmast före 3 kap. 11 § 1999:770
3 kap. 9 d § 2005:1110	rubriken närmast före 3 kap. 16 § 2014:270
3 kap. 9 e § 2010:164	rubriken närmast före 3 kap. 16 a § 2014:270
3 kap. 10 § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 17 § 2005:404
3 kap. 10 a § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 18 § 2010:164
3 kap. 10 b § 2017:196	rubriken närmast före 3 kap. 23 § 2011:712
3 kap. 11 § 2017:196	rubriken närmast före 4 kap. 3 § 2009:892
3 kap. 14 § 2003:117	rubriken närmast efter 4 kap. 4 b § 2009:892
3 kap. 15 § 2002:121	rubriken närmast före 4 kap. 5 § 2009:892
3 kap. 16 § 2014:270	rubriken närmast före 4 kap. 9 § 2018:1448
3 kap. 16 a § 2014:270	rubriken närmast före 4 kap. 9 a § 2009:892
3 kap. 17 § 2011:712	rubriken närmast före 11 kap. 21 § 2014:270.
3 kap. 17 a § 2011:712	

dels att 2 kap. 54 §, 5 kap. 13–15, 19 och 30 §§, 8 kap. 14 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 1–1 b och 14 §§, 13 kap. 8 § och rubrikerna närmast före 5 kap. 15 § och 12 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 1, 3, 4 och 6 kap., tre nya paragrafer, 5 kap. 12 a och 12 b §§ och 12 kap. 17 §, och närmast före 5 kap. 12 a § och 12 kap. 17 § nya rubriker av följande lydelse.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om elnätsverksamhet, ansvaret för det nationella elsystemet och handel med el.

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

- 1 kap. Inledande bestämmelser,
- 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
- 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
- 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
- 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
- 6 kap. Mätning av överförd el,
- 7 kap. Kommunala elföretag,
- 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.,
- 10 kap. Avbrottsersättning,
- 11 kap. Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter,
- 12 kap. Tillsyn m.m., och
- 13 kap. Övriga bestämmelser.

3 § Bestämmelser om elsäkerhet finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

Ord och uttryck i lagen

4 § Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera kundlaster eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

intäktsram: de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av en nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Nätmyndighet

5 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara nätmyndighet enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Elanvändare som importerar el

6 § En elanvändare som importerar el ska fullgöra de skyldigheter som en elleverantör har.

Leverans av el inom en byggnad eller ett begränsat område

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en verksamhet inom en byggnad eller ett begränsat område inte ska omfattas av det som enligt lagen gäller för en elleverantör.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

54 §³

Om en skyldighet enligt 51 eller 53 § inte fullgörs, får nätmyndigheten

1. förelägga den som är skyldig att vidta återställningsåtgärder att fullgöra skyldigheten, eller

2. besluta att sådana åtgärder ska vidtas på *det* åtgärdsskyldiges bekostnad. 2. besluta att sådana åtgärder ska vidtas på *den* åtgärdsskyldiges bekostnad.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Ett beslut om att åtgärderna ska vidtas på den åtgärdsskyldiges bekostnad får verkställas.

3 kap. Nätföretag och drift av elnät

Nätföretagets grundläggande skyldigheter

1 § Ett nätföretag ska i fråga om sitt elnät ansvara för

1. drift och underhåll,
2. utbyggnad vid behov,
3. eventuella anslutningar till andra ledningsnät,
4. att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt, och
5. att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Organisation av driften

2 § Driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad så att följande åtgärder utförs i Sverige:

1. övervakning och styrning av ledningen eller ledningsnätet, och
2. utfärdande av arbetsbegäran och driftorder.

El som ett nätföretag använder i nätverksamheten

3 § Ett nätföretag ska anskaffa den el som är avsedd att täcka nätförluster eller som behövs för driften av ledningsnätet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Nätföretaget får inte med hänvisning endast till kraftslag ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet.

Stödtjänster

4 § Ett nätföretag ska anskaffa icke frekvensrelaterade stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Första stycket ska inte tillämpas om

1. lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna gäller för anskaffningen,

2. anskaffningen gäller en nätkomponent som är integrerad i elnätet och används uteslutande för att säkerställa en säker och tillförlitlig drift av nätet, dock inte för balansering eller hantering av överbelastning, eller

3. nätmyndigheten har beviljat dispens i det enskilda fallet.

5 § Nätmyndigheten får bevilja dispens enligt 4 § andra stycket 3 endast om det är ekonomiskt ineffektivt att anskaffa stödtjänsten på ett öppet, icke-diskriminerande eller marknadsorienterat sätt.

6 § Ett nätföretag som anskaffar stödtjänster ska i förhållande till elproducenter behandla aktörer som tillhandahåller tjänster i form av ändrad elförbrukning genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av aktörernas tekniska kapacitet.

7 § Ett nätföretag får inte ingå avtal om stödtjänster förrän nätmyndigheten har godkänt de metoder som har använts för att utforma avtalen.

Första stycket gäller inte avtal enligt 8 kap. 4 § andra stycket.

8 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 7 § första stycket, om metoderna kan antas leda till att stödtjänster

1. utförs så effektivt som möjligt,

2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och

3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

9 § Ett nätföretag ska offentliggöra de villkor som företaget tillämpar i avtalen enligt 7 § första stycket och utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om villkoren.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur ett distributionsnätsföretag ska ta fram och utforma riktlinjer för att anskaffa stödtjänster,

2. skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster och lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande,

3. vilka krav som ska vara uppfyllda för att nätmyndigheten ska godkänna sådana specifikationer och marknadsprodukter som avses i 2, och

4. vilka tekniska villkor i övrigt som ett nätföretag får ställa i fråga om stödtjänster.

Samarbete och informationsutbyte

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för

1. nätföretag att samarbeta med varandra i frågor som rör möjligheten för den som är ansluten till elnätet att delta på marknader för el,
2. nätföretag och andra företag som är verksamma på elmarknaden att samarbeta i frågor som rör möjligheten att delta på marknader för stöd-tjänster, och
3. nätföretag att utbyta information.

Tillåten verksamhet för ett nätföretag

12 § Ett nätföretag får inte bedriva någon annan verksamhet än nätverksamhet.

Företaget får dock

1. förvalta eller driva andra nät än elnät,
2. producera el, om produktionen sker tillfälligt för att ersätta utebliven el vid elavbrott, och
3. reparera och underhålla ett annat företags nät.

13 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som är tillåten verksamhet enligt 12 § första stycket.

14 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från förbudet i 12 § första stycket, om ett nätföretag behöver bedriva annan verksamhet än nätverksamhet för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller andra föreskrifter som genomför elmarknadsdirektivet eller enligt EU:s elmarknadsförordning.

Flexibilitet i distributionsnät

15 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för ett distributionsnätsföretag att
 - a) ta fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som företaget anskaffar och standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster,
 - b) lämna specifikationerna och marknadsprodukterna till nätmyndigheten för godkännande, och
 - c) offentliggöra en förteckning över marknadsprodukterna, och
2. vilka krav som specifikationer och marknadsprodukter ska uppfylla.

Nätutvecklingsplan för distributionsnätsföretag

16 § Ett distributionsnätsföretag ska vartannat år

1. ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan),
2. offentliggöra planen, och
3. ge in planen till nätmyndigheten.

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram,
2. offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen, och
3. undantag från kraven i 16 §.

Investeringsplan för transmissionsnätsföretag

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för ett transmissionsnätsföretag att ta fram en investeringsplan och ge in den till nätmyndigheten.

Laddinfrastruktur för elfordon

19 § Ett distributionsnätsföretag får inte inneha, utveckla eller driva en laddningspunkt. Detta gäller inte laddningspunkter som företaget innehar uteslutande för eget bruk.

20 § Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 19 §.

Åtskillnad av distribution

21 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare

1. ska ha en organisation och ett beslutsfattande som är åtskilda från företaget som producerar eller handlar med el, och
2. får inte ha en styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare som samtidigt är styrelseledamot, verkställande direktör eller firmatecknare i ett företag som producerar eller handlar med el.

Med elanvändare avses i första stycket den som enligt avtal med distributionsnätsföretaget tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

22 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 21 § får inte ge anställda i ledande ställning i nätföretaget löner eller andra förmåner som grundar sig på resultatet i de delar av koncernen som producerar eller handlar med el.

23 § Ett distributionsnätsföretag som avses i 21 § och dess moderföretag ska se till att nätföretaget har den faktiska beslutanderätten när det gäller de tillgångar som nätföretaget behöver för att trygga drift, underhåll och utbyggnad av nätet och att den beslutanderätten är självständig i förhållande till övriga delar av koncernen.

Trots första stycket får distributionsnätsföretagets ägare ha sådan insyn och utöva sådan styrning som krävs för att säkerställa en rimlig avkastning på de investeringar som gjorts i nätföretaget. Ett moderföretag får dock ge instruktioner för den löpande förvaltningen eller för särskilda beslut om byggande eller modernisering av ledningsnät endast om instruktionerna avser beslut som går utöver de ekonomiska ramar som fastställts av bolagsstämman eller motsvarande organ i ett dotterföretag.

24 § Ett distributionsnätsföretag som ingår i samma koncern som ett företag som producerar eller handlar med el ska ha en övervakningsplan och se till att planen följs.

25 § Ett distributionsnätsföretag ska i en övervakningsplan enligt 24 §

1. ange vilka åtgärder som distributionsnätsföretaget ska vidta för att förhindra diskriminerande beteende gentemot andra aktörer på elmarknaden, och
2. särskilt ange de särskilda skyldigheter som företagets anställda har för att förhindra sådan diskriminering som avses i 1.

26 § Ett distributionsnätsföretag som ska ha en övervakningsplan enligt 24 § ska

1. utse en övervakningsansvarig som
 - a) självständigt bevakar att planen finns och följs,
 - b) har de befogenheter och den tillgång till information som krävs för att utföra uppdraget, och
 - c) årligen upprättar en rapport över de åtgärder som vidtagits enligt planen och ger in rapporten till nätmyndigheten, och
2. offentliggöra den rapport som avses i 1 c.

27 § När distributionsnätsföretag och företag som producerar eller handlar med el vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ska de ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet som vart och ett av företagen bedriver, om de ingår i samma koncern.

28 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kraven i 24–27 §§ i fråga om distributionsnätsföretag vars ledningar i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el. Undantag får dock inte göras för distributionsnätsföretag som avses i 21 §.

29 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, ge ett bindande besked i frågan om huruvida företaget omfattas av undantag från kraven i 24–27 §§. Beskedet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

Åtskillnad av transmission

30 § Ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som producerar eller handlar med el eller naturgas.

31 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas får inte utöva kontroll över ett transmissionsnätsföretag eller använda någon rättighet gentemot företaget.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas eller använda någon rättighet gentemot företaget.

32 § Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag får inte utöva kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller använda någon rättighet gentemot företaget.

33 § Förbudet i 31 och 32 §§ gäller inte kontroll eller en rättighet som utövas av staten genom regeringen.

34 § Det som anges i 31 § om företag som producerar eller handlar med el gäller inte en elanvändare som själv producerar eller levererar el eller ensam eller tillsammans med någon annan kontrollerar ett företag som bedriver sådan verksamhet, om elanvändaren är nettoförbrukare och värdet av den el som elanvändaren säljer till någon annan är obetydligt i förhållande till elanvändarens näringsverksamhet i övrigt.

En elanvändare ska anses vara nettoförbrukare enligt första stycket om den genomsnittliga elförbrukningen är större än produktionen per år räknat. Vid beräkningen ska i produktionen ingå den el som elanvändaren själv producerar och elanvändarens andel i den el som produceras av ett företag som elanvändaren kontrollerar ensam eller tillsammans med någon annan.

35 § Trots 30–32 §§ får ett transmissionsnätsföretag bedriva sådan elproduktion som avses i 12 § andra stycket 2 och ingå i samma koncern som ett företag vars elproduktion uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät.

36 § En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag får samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som producerar eller handlar med el endast om det sistnämnda företaget är ett sådant produktionsföretag som avses i 35 §.

37 § Om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där ett annat företag producerar eller handlar med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 30–32 och 36 §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som producerar eller handlar med el.

Certifiering av transmissionsnätsföretag

38 § I lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Energilagring

39 § Ett nätföretag får inte äga, utveckla, förvalta eller driva en energilagringsanläggning.

40 § Regeringen får meddela föreskrifter om att nätmyndigheten får bevilja dispens i enskilda fall från förbudet i 39 §.

Förbud mot att försvåra efterfrågeflexibilitet

41 § Ett nätföretag får inte ställa tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Dock får de villkor ställas som behövs med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som nätföretag får ställa i fråga om sådana tjänster som avses i 41 §.

Ersättning vid inmatning av el

43 § Den som har en elproduktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten.

Ersättningen ska motsvara

1. värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och

2. värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet.

44 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilken rätt till ersättning för inmatad el som finns enligt 43 §.

En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Underlag och information om leveranssäkerheten i distributionsnäten

45 § Ett distributionsnätsföretag ska årligen

1. upprätta en risk- och sårbarhetsanalys avseende leveranssäkerheten i elnätet,

2. upprätta en åtgärdsplan som visar hur leveranssäkerheten i det egna elnätet ska förbättras, och

3. baserat på analysen och planen, ge in en redovisning till nätmyndigheten.

46 § Ett distributionsnätsföretag ska informera elanvändarna om

1. leveranssäkerheten i elnätet,

2. rätten till avbrottsersättning enligt 10 kap., och

3. rätten till skadestånd enligt 11 kap.

47 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehållet i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 45 §,

2. information till elanvändarna enligt 46 §,

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, och

4. undantag från kraven i 45 och 46 §§ i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

Prop. 2021/22:153
Bilaga 16

48 § Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet ge ett bindande besked om huruvida en ledning omfattas av undantag enligt 47 § 4, om innehavaren av ledningen eller den som avser att bygga den begär det.

Ett bindande besked får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beskedet.

Redovisning av nätverksamhet

49 § Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Transmission och distribution ska redovisas var för sig.

50 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig.

51 § Trots 50 § ska nätmyndigheten besluta att ett distributionsnätsföretags samtliga områden utan en lägsta tillåtna spänning ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en olämplig enhet för nätverksamhet.

Nätmyndigheten ska, om det behövs, fatta beslut i frågan om samlad redovisning när det finns ett beslut som har fått laga kraft och som innebär att

1. en nätkoncession har beviljats,
2. gränserna för en nätkoncession för område har ändrats,
3. ett tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession har beviljats, eller
4. en nätkoncession har återkallats.

Nätmyndigheten får besluta om samlad redovisning även i andra fall, om det är motiverat med hänsyn till ändrade förhållanden.

52 § I ett beslut om samlad redovisning eller om ändring av ett sådant beslut ska nätmyndigheten ange när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

53 § En nätkoncession för linje ska redovisas skilt från en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning.

Om en nätkoncession för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett lokalnät och ledningen helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet, ska linjen dock redovisas inom ramen för områdeskoncessionen.

54 § En ledning som ingår i ett lokalnät ska redovisas som regionnät, om ledningen och regionnätet sammantagna utgör en organisatoriskt och tekniskt sammanhållen enhet.

55 § En nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning ska redovisas tillsammans med nätföretagets nätkoncessioner för linje.

56 § En ledning som byggs och används av ett nätföretag med stöd av ett medgivande enligt 2 kap. 11 §, ska utifrån sin funktion redovisas som lokalnät eller regionnät hos det nätföretag som har fått medgivandet.

Nätföretaget ska inom sex månader från medgivandet meddela nätmyndigheten hur ledningen ska redovisas.

57 § I 4 kap. 29 och 30 §§ finns bestämmelser om avgifter för överföring av el för sådana nätkoncessioner som redovisas samlat.

58 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. ytterligare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet, och
2. föreskrifter om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till nätmyndigheten.

Revision av nätverksamhet

59 § Den som är revisor hos ett nätföretag ska

1. göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamheten, och
2. årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om huruvida redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser.

60 § Nätföretaget ska ge in det intyg som avses i 59 § 2 till nätmyndigheten.

61 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el

Innebörden av anslutning av en elektrisk anläggning

1 § Det som anges i detta kapitel om anslutning av en elektrisk anläggning till en ledning eller ett ledningsnät gäller också återinkoppling av en befintlig anläggning och höjning av avtalad effekt i en anslutningspunkt.

Skyldighet att ansluta en anläggning till elnätet

2 § Den som har en nätkoncession ska på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet, om innehavaren av den elektriska anläggningen begär att den ska anslutas.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

3 § Avsteg från skyldigheten enligt 2 § får göras, om det

1. saknas ledig kapacitet och inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet, eller
2. finns andra särskilda skäl.

Trots första stycket får ett distributionsnätsföretag, i fråga om en anläggning för produktion av förnybar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, göra avsteg från anslutningsskyldigheten endast om

1. företaget underrättar den som begär anslutning om detta, och
2. underrättelsen lämnas inom en månad från det att företaget har tagit emot begäran.

4 § En elektrisk anläggning får anslutas till ett region- eller transmissionsnät i stället för till lokalnätet endast om

1. innehavaren av lokalnätet har medgett det, eller
2. nätmyndigheten har beviljat tillstånd till anslutningen.

5 § Nätmyndigheten får bevilja ett sådant tillstånd som avses i 4 § 2 endast om det finns särskilda skäl.

Anslutning inom skälig tid

6 § Ett nätföretag som ska ansluta en anläggning enligt 2 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid från det att företaget har tagit emot en begäran om anslutning. Tiden får vara längre än två år endast om det är nödvändigt med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det finns andra särskilda skäl.

Standardiserade rutiner för anslutning

7 § Ett nätföretag ska ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar och energilagringsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Uppgifter om villkor för anslutning

8 § Ett nätföretag ska utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om de allmänna villkor som företaget tillämpar för anslutning.

I samband med en begäran om en ny anslutning ska uppgifter om avgift och övriga villkor för anslutningen lämnas inom skälig tid.

Tidsplaner för anslutning

9 § Ett nätföretag som har tagit emot en begäran om anslutning av en elproduktionsanläggning ska ta fram en tidsplan för sin handläggning av ärendet och lämna planen till den som vill ansluta anläggningen.

När uppgifter enligt 8 § andra stycket lämnas i fråga om anslutning av en elproduktionsanläggning, ska nätföretaget även ange en tidsplan för anslutningen.

Information om åtgärder som krävs för att förstärka elnätet

10 § Ett nätföretag som har vägrat ansluta en anläggning till en ledning eller ett ledningsnät med hänvisning till att ledningen eller nätet saknar

kapacitet, ska mot skäligen ersättning ge den som begär det information om vilka åtgärder som krävs för att anslutningen ska kunna genomföras.

Om anläggningen är en laddningspunkt, ska nätföretaget utan särskild begäran lämna informationen tillsammans med meddelandet om att anslutning vägras. Nätföretaget ska lämna informationen utan ersättning.

Anslutningsavgifter

11 § Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks. Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.

Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överläts.

12 § En elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere ska inte betala någon avgift för att ansluta en produktionsanläggning som

1. producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, och
2. ansluts
 - a) där en anläggning för användning av el redan är ansluten, och
 - b) med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Principer för kostnadsfördelning

13 § Ett nätföretag ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Tvister om anslutning till elnätet

14 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka skyldigheter en nätkoncessionshavare har enligt 2 § eller ett nätföretag har enligt 6 eller 10 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren eller nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

15 § Nätmyndigheten ska fatta sitt slutliga beslut i ett ärende enligt 14 § inom två månader från det att ansökan om prövning kommit in till myndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Skyldighet att överföra el

16 § En nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor.

Rätt att använda elnätet inom Sverige

17 § Ett nätföretag ska utforma sina villkor för överföring av el så att en betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom Sverige, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

God kvalitet på överföringen av el

18 § Ett nätföretags överföring av el för någon annans räkning ska ha god kvalitet.

Nätföretaget ska avhjälpa brister i överföringen i den utsträckning kostnaderna för att avhjälpa bristerna är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innebörden av att överföringen av el har god kvalitet.

Funktionskrav vid överföring av el

20 § Ett nätföretag ska se till att avbrott i överföringen av el till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 18 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §.

Detta gäller inte om nätföretaget visar att avbrottet beror på ett hinder utanför företagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följd det inte heller skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits.

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 20 §.

22 § Nätmyndigheten får i det enskilda fallet bevilja dispens från kravet i 20 § i en del av ett koncessionsområde om

1. kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation, eller

2. det finns synnerliga skäl.

Dispens får ges i sammanlagt högst tre år.

Uppgifter om villkor för överföring

23 § Ett nätföretag ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

24 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna uppgifter till nätmyndigheten om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

25 § Ett nätföretag ska informera elanvändarna om

1. hur avgifterna för överföring av el är utformade, och
2. vilka möjligheter elanvändarna har att påverka sina kostnader för överföring av el genom att välja andra avtalsvillkor eller ändra förbrukningsmönster.

Allmänt om avgifter för överföring av el

26 § Ett nätföretag ska utforma sina avgifter för överföring av el på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning.

Avgift för lokal distribution

28 § En avgift för överföring av el på ett lokalnät får inte utformas med hänsyn till var en anslutning finns inom ett koncessionsområde.

Om ett eller flera koncessionsområden slås samman helt eller delvis, ska avgifterna för det nya området vara enhetliga senast tre år efter sammanslagningen.

29 § I områden som redovisas samlat enligt 3 kap. 51 § ska enhetliga avgifter för överföring av el på ett lokalnät tillämpas från den dag som nätmyndigheten beslutar. Den dagen får inte infalla senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

30 § När detta kapitel tillämpas ska en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje anses omfattas av nätkoncessionen för område, om samlad redovisning sker enligt 3 kap. 53 § andra stycket.

31 § Trots 28 och 29 §§ får inom ett koncessionsområde eller inom flera koncessionsområden som redovisas samlat särskilda avgifter för överföring av el gälla för en begränsad krets av elanvändare, om

1. det behövs för att utveckla sådana avgifter för överföring av el som främjar ett effektivt utnyttjande av elnätet, och

2. nätföretaget har informerat nätmyndigheten.

Sådana avgifter får inte tillämpas under en längre tid än tre år utan tillstånd av nätmyndigheten.

32 § Nätmyndigheten ska bevilja tillstånd enligt 31 § andra stycket, om avgifterna

1. uppfyller kraven i 16 och 26 §§, och

2. behöver tillämpas under en längre tid än tre år med hänsyn till det ändamål som anges i 31 § första stycket 1.

Tillstånd ska beviljas för viss tid.

Avgift för regional distribution

33 § På ett regionnät får en avgift för överföring av el för varje spänningsnivå inte utformas med hänsyn till var en uttagpunkt finns i förhållande till nätets anslutning till ett annat nätföretags region- eller transmissionsnät.

34 § Om en avgift för överföring av el på ett regionnät avser en elektrisk anläggning som tar ut el direkt från en transformator på ett regionnät, ska avgiften utformas med utgångspunkt i avgiften för spänningsnivån omedelbart före transformatorn med ett skäligt tillägg för nedtransformeringen.

35 § Avgiften för överföring av el på ett regionnät inom varje normalt spänningsintervall ska utformas utifrån de samlade kostnader som nätföretaget har för regionnät i Sverige i den utsträckning som kostnaderna kan hänföras till spänningsintervallet.

Den del av de beräknade kostnaderna som avser betalning för överföring på transmissionsnät och på andra regionnät ska dock läggas till grund för avgiften endast i den utsträckning som kostnaderna avser nätföretagets kostnader för regionnät inom den nätregion där den ledning finns som avgiften tas ut på.

Avgift för transmission

36 § På ett transmissionsnät får avgiften för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätet en anslutningspunkt finns.

Avgifter från småskalig elproduktion

37 § Trots 26–36 §§ ska avgiften för inmatning av el från en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt motsvara endast den årliga kostnaden för sådan mätning, registrering, beräkning och rapportering som nätföretaget är skyldigt att utföra enligt 6 kap. eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till det kapitlet.

Om flera sådana anläggningar finns i närheten av varandra och gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar när första stycket tillämpas.

38 § Trots 26–37 §§ ska en elanvändare som har ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere och producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt inte betala någon avgift för inmatningen.

Twister om avgifter vid småskalig elproduktion

39 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om avgiftens storlek enligt 37 § eller avgiftsbefrielse enligt 38 §.

En tvist ska inte prövas, om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Fakturering

40 § Ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Nätföretaget ska ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur fakturan har upprättats.

41 § Ett nätföretag får inte ta ut någon avgift för fakturor och faktureringsinformation till elanvändare.

Nätföretaget ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

42 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilken information ett nätföretags faktura till en elanvändare ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

Förhandsprövning av villkor

43 § Ett nätföretag får inte ingå avtal i frågor om anslutning till elnätet eller överföring av el förrän de metoder som används för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för anslutning eller överföring.

44 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 43 §, om de kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om nätmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten i beslutet ange hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge sådana beslut enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Användning av flexibilitetstjänster

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

12 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

13 §⁴

En intäktsram för intäkter från ett *ledningsnät inom ett område* ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 3 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

En intäktsram för intäkter från ett *lokalnät* ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

14 §⁵

Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 3 a § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

Intäktsram för regionledning

Intäktsram för regionnät⁶

15 §⁷

En intäktsram för intäkter från en *regionledning* ska bestämmas för *nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar* i Sverige.

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från en *nätkoncessionshavares regionnät* i Sverige.

19 §⁸

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet an-

Om ett transmissionsnätsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 11 § *andra stycket*, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av

⁴ Senaste lydelse 2018:1448.

⁵ Senaste lydelse 2018:1448.

⁶ Senaste lydelse 2018:1448.

⁷ Senaste lydelse 2018:1448.

⁸ Senaste lydelse 2018:1448.

30 §⁹

Om ett transmissionsnättsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Om ett transmissionsnättsföretag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 11 § *andra stycket*, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

6 kap. Mätning av överförd el

Skyldighet att mäta överförd el

1 § Ett nätföretag ska mäta och registrera mängden överförd el.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning och registrering enligt 1 §,
2. skyldighet för nätföretag att beräkna mängden överförd el, och
3. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Rapportering av mätresultat

3 § Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera

1. mätresultat, och
2. beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

5 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare får inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller

2. begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

6 § Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.

7 § Ett nätföretag får debitera enskilda elanvändare och elproducenter kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 5 och 6 §§.

Twister om kostnader för mätning

8 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5 eller 6 §.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda parten under partens senaste kända adress.

Installation av nya mätare

9 § Ett nätföretag ska se till att elanvändare får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information enligt 9 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

14 §¹⁰

Elleverantörer *och nätföretag* får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

11 kap.

1 §

Detta kapitel gäller överföring och leverans av el till konsument. *Med konsument avses en fysisk person till vilken el överförs eller levereras huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.*

Detta kapitel gäller överföring och leverans av el till konsument.

¹⁰ Senaste lydelse 2014:270.

12 kap.

1 §¹¹

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte *bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§* och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003*.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt *EU:s elmarknadsförordning*.

1 a §¹²

Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i *förordning (EG) nr 714/2009* prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i *förordning (EG) nr 714/2009* ska regeringen meddela beslut efter yttrande från *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter*.

Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i *EU:s elmarknadsförordning* prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda sådana ärenden och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 63.5 i *EU:s elmarknadsförordning* ska regeringen meddela beslut efter yttrande från *Acer*.

1 b §¹³

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har

I ett beslut av nätmyndigheten enligt en sådan genomförandeakt

¹¹ Senaste lydelse 2017:19.

¹² Senaste lydelse 2011:712.

¹³ Senaste lydelse 2011:712.

antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

eller delegerad akt som avses i artikel 58.1 i EU:s elmarknadsförordning ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Prop. 2021/22:153
Bilaga 16

Tidsfrister

Tidsfrister för beslut efter anmälan mot ett nätföretag¹⁴

14 §¹⁵

Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående att en nätkoncessionshavare inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt 3 kap. 6 § första stycket, 7 § första stycket, 11 § första och andra styckena, 14 § första stycket och 15 § första stycket samt 4 kap. 10 § första och tredje styckena.

2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 14 eller 39 § eller 6 kap. 8 §.

Information som nätmyndigheten behöver enligt elmarknadsdirektivet

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 59.1 i elmarknadsdirektivet.

¹⁴ Senaste lydelse 2011:712.

¹⁵ Senaste lydelse 2011:712.

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–8, 22, 26, 29, 31, 43, 44 och 48 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §, *om beslutet avser en anläggning för starkströmslufledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.*

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och 48 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Bestämmelsen i 3 kap. 7 § första stycket tillämpas inte på sådana avtal om stödtjänster som
 - a) ett nätföretag ingår före den 1 januari 2023, eller
 - b) nätföretaget ingår under tiden från det att en ansökan om metodprövning lämnas in till nätmyndigheten till dess att myndigheten har meddelat beslut i ärendet, om ansökan lämnas in före utgången av augusti 2022.
 3. Trots 3 kap. 12 § får ett nätföretag bedriva annan verksamhet än nätverksamhet till och med den 31 december 2023, om företaget bedriver verksamheten vid ikraftträdandet.
 4. Trots 3 kap. 19 § får ett distributionsnätsföretag, som innehar en laddningspunkt vid ikraftträdandet, inneha, utveckla och driva laddningspunkten till och med den 31 december 2023.
 5. Bestämmelsen i 3 kap. 49 § andra meningen tillämpas första gången i fråga om redovisning för ett räkenskapsår som börjar den 1 juli 2022 eller närmast därefter.
 6. I fråga om ett tillstånd som har lämnats före ikraftträdandet gäller 4 kap. 6 och 7 §§ i den äldre lydelsen.
 7. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 11 § i den äldre lydelsen.
 8. Allmän domstol får pröva ett mål som har inletts före ikraftträdandet trots 3 kap. 44 §, 4 kap. 14 och 39 §§ och 6 kap. 8 §.

Lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Prop. 2021/22:153
Bilaga 16

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar.

Med elektrisk anläggning avses i denna lag en starkströmsanläggning med däri ingående särskilda föremål för överföring av el.

Med nätmyndigheten avses i denna lag den myndighet som, enligt 1 kap. 7 § ellagen (1997:857), av regeringen utsetts att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

1 a §

I lagen avses med elektrisk anläggning: en starkströmsanläggning för överföring av el med de särskilda föremål som finns i anläggningen och som behövs för driften av den,

nätföretag: den som ställer en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning,

nätmyndigheten: den myndighet som regeringen enligt 1 kap. 5 § ellagen (1997:857) har utsett att handlägga de frågor som ligger på nätmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom förskrivs att 3 kap. 2 c § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 c §¹

Det som anges i 2 b § gäller inte kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 1 a § andra stycket ellagen (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens elektriska ledningsnät.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket, 2 a § och 2 b § första och andra styckena hindrar inte att en transmissionsnätsoperatör bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 12 § andra stycket ellagen (1997:857) eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsoperatörens elektriska ledningsnät.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Härigenom föreskrivs¹ att 1 kap. 1 och 2 §§, 2 kap. 2 §, 3 kap. 1 och 4–8 §§ och 4 kap. 1–3 och 5 §§, rubriken till 4 kap. och rubrikerna närmast före 1 kap. 2 § och 3 kap. 1 § lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätstföretag för el² ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §³

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av transmissionsnätstföretag

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 51 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (EU:s elmarknadsförordning).

Definitioner

Ord och uttryck i lagen

2 §

Termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Med *tredje land* avses länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

Ord och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Med *tredjeland* avses ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

2 kap.

2 §⁴

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från *tredje land*, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva *transmission*, om kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från *ett tredjeland*, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2018:1449.

³ Senaste lydelse 2018:1449.

⁴ Senaste lydelse 2018:1449.

att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

3 kap.

Anknytning till *tredje land*

Om certifiering begärs av en person från *tredje land* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, gäller *bestämmelserna i 4 kap. i stället för bestämmelserna i detta kapitel.*

Av artikel 3.2 i *förordning (EG) nr 714/2009* framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller upphävas* efter begäran av Europeiska kommissionen.

Ett certifierat transmissionsnät-företag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Anknytning till *ett tredjeland*

1 §

Om certifiering begärs av en person från *ett tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, gäller 4 kap. i stället för detta kapitel.

4 §

Av artikel 51.2 i *EU:s elmarknadsförordning* framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

5 §⁵

Ett certifierat transmissionsnät-företag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

6 §⁶

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
 2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
 3. om det annars finns anledning att anta att ett transmissionsnät-
företag inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).
3. om det annars finns anledning att anta att ett transmissionsnät-
företag inte uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857).

7 §⁷

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om transmissionsnät-
företaget inte längre uppfyller kra-
ven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ el-
lagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om transmissionsnät-
företaget inte längre uppfyller kra-
ven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ella-
gen (1997:857).

8 §

Ett omprövningsärende ska handläggas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i ärendet inom fyra månader från det att en anmälan enligt 5 § eller en begäran från Europeiska kommissionen kom intill myndigheten, ska certifieringen anses bestå.

Om certifieringen inte återkallas vid en prövning enligt första stycket, ska nätmyndigheten utan dröjsmål anmäla detta till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter i ärendet.

I artikel 3.2 i *förordning (EG) nr 714/2009* finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

I artikel 51.2 i *EU:s elmarknadsförordning* finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

4 kap. Certifiering i förhållande till tredje land

4 kap. Certifiering i förhållande till ett tredjeland

1 §

Om certifiering begärs av en person från *tredje land* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *tredje land*, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten.

Om certifiering begärs av en person från *ett tredjeland* eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från *ett tredjeland*, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten.

Nätmyndigheten ska utan dröjsmål skicka utkastet till Europeiska kommissionen tillsammans med all relevant information i ärendet.

⁶ Senaste lydelse 2018:1449.

⁷ Senaste lydelse 2018:1449.

2 §

Nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857), och

2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 12 och 30–36 §§ ellagen (1997:857), och

3 §

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från *byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter*, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från *Acer*, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

5 §⁸

Ett transmissionsnättsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från *tredje land* får kontroll över transmissionsnättsföretaget eller transmissionsnätet.

Ett transmissionsnättsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från *ett tredje land* får kontroll över transmissionsnättsföretaget eller transmissionsnätet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot
marknadsmisbruk vid handel med
grossistenergiprodukter

Prop. 2021/22:153
Bilaga 16

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2013:385) om ingripande mot
marknadsmisbruk vid handel med grossistenergiprodukter ska ha
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Tillsynsmyndighet är den myn-
dighet som regeringen utsett enligt
1 kap. 7 § ellagen (1997:857).

Föreslagen lydelse

12 §

Tillsynsmyndighet är den myn-
dighet som regeringen *har* utsett
enligt 1 kap. 5 § ellagen (1997:857).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
8 §

En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
 2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. 9 a och 9 b §§ ellagen (1997:857).
- 11 § ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-02-15

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Leif Gäverth

Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet

Enligt en lagrådsremiss den 22 december 2021 har regeringen (Infrastrukturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i ellagen (1997:857),
2. lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
3. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),
4. lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el,
5. lag om ändring i lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter,
6. lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätverksamhet.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Andreas Lindholm och rättsakkunniga Linnea Skarle.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

Lagrådet noterar att ett flertal bestämmelser i förslagen till ändring i ellagen och lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el är av den digniteten att de med fördel skulle kunna föreskrivas i förordningsform och inte belasta en redan omfattande lagtext. Det har vid föredragningen upplysts att det finns en ambition att framöver lyfta ut sådana bestämmelser ur lagtexten och placera dem i förordningar. Lagrådet nöjer sig därför med att peka på detta förhållande.

Förslaget till lag om ändring i ellagen

1 kap. 4 §

Paragrafen innehåller definitioner av ord och uttryck som förekommer i lagen. Termen ”aggregering” definieras som ”en sammanslagning av flera kundlaster eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader”. Definitionen motsvarar artikel 2.18 i elmarknadsdirektivet. Enligt författningskommentaren har termen ingen tidigare motsvarighet i lagen, men innebär att flera elanvän-

dares förbrukning eller flera elproducenters produktion slås samman för sådan handel som anges i definitionen.

Termen ”kundlaster” är inte definierad, den återkommer inte i lagtexten och förekommer inte heller i vanligt språkbruk. Lagrådet konstaterar att den försvårar läsningen av definitionen av aggregering och föreslår att termen i den definitionen ersätts med ”flera användares förbrukning” eller förklaras närmare.

3 kap. 2 §

Av bestämmelsen framgår att driften av en ledning eller ett ledningsnät ska vara organiserad så att bl.a. utfärdande av arbetsbegäran och driftorder ska utföras i Sverige. Av motiven framgår att detta även gäller för kontrakterade underleverantörer. Skälen för detta har berörts mycket sparsamt i lagrådsremissen men det framgår att bl.a. risken för s.k. informationspåverkan och it-attacker ligger bakom förslaget.

En arbetsbegäran eller en driftorder torde kunna utfärdas genom e-post – som kan sändas via en server som kan ligga såväl inom som utom landet – eller möjligen i ett brådskande fall per telefon.

För tillämpningen av bestämmelsen är det avgörande var någonstans den som utfärdade arbetsbegäran eller driftordern befann sig rent fysiskt när detta ägde rum, något som ibland kan vara svårt att klarlägga. Denna svårighet ska bl.a. ses mot bakgrund av att tillsynsmyndigheten, enligt 12 kap., ska utöva tillsyn över att bestämmelserna om driftsäkerhet, vilket det här är fråga om, är uppfyllda.

Lagrådet efterfrågar ett förtydligande av hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas.

3 kap. 4 §

I paragrafens första stycke anges grundläggande krav på anskaffningen av icke frekvensrelaterade stödtjänster. Genom paragrafen genomförs artiklarna 31.7 och 40.5 i elmarknadsdirektivet.

Uttrycket ”icke frekvensrelaterad stödtjänst” definieras i 1 kap. 4 §.

De krav som ställs är att ett nätföretag ska anskaffa stödtjänsterna på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Kraven är alltså allmänt hållna och författningskommentaren ger inte mycket vägledning. Av andra stycket 1 framgår att lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna ska tillämpas i första hand. Bestämmelsen i första stycket blir därmed tillämplig på sådan anskaffning av icke frekvensrelaterade stödtjänster som inte omfattas av den nämnda upphandlingslagen. Regleringen för dessa fall är inte tillräckligt utvecklad och det är oklart vad som ska gälla i praktiken. Det finns ingen diskussion om vad som ska hända om kraven inte uppfylls.

En förklaring till den rudimentära regleringen kan vara att den grundas på EU-lagstiftning. Dock borde det vara möjligt att utforma regleringen så att den ger mer konkret vägledning. Behovet av sanktioner bör också övervägas.

Lagrådet noterar att det uttryck som anger kraven återkommer i 5 §.

3 kap. 7–9 §§

I 7 § första stycket anges att ett nätföretag inte får ingå avtal om stödtjänster förrän nätmyndigheten har godkänt de *metoder* som har använts för att utforma avtalen och i 8 § första stycket anges att nätmyndigheten ska godkänna de *metoder* som avses i 7 § första stycket, medan det i 9 § anges att nätföretag bl.a. ska offentliggöra de *villkor* som företaget tillämpar i avtalen enligt 7 § första stycket.

I författningskommentaren anges att en förhandsgranskning enligt 7 § första stycket i normalfallet kan ske genom att Energimarknadsinspektionen granskar de *standardvillkor* som används i sammanhanget.

Det framgår inte om det avses vara någon skillnad mellan metoder att utforma avtalen och avtalsvillkor. Lagrådet efterlyser ett förtydligande.

Motsvarande frågor aktualiseras i 4 kap. 43 och 44 §§.

3 kap. 19 och 39 §§

Enligt 3 kap. 19 § får ett distributionsnätsföretag inte ”innehå, utveckla eller driva en laddningspunkt”, med undantag för sådana som företaget innehar för eget bruk. Bestämmelsen ska genomföra artikel 33.2 i elmarknadsdirektivet, som förbjuder systemansvariga för distributionssystem att ”äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon” med undantag för sådana som företaget äger för eget bruk. Enligt 3 kap. 39 § får ett nätföretag inte ”äga, utveckla, driva eller förvalta” en energianläggning. Paragrafen genomför artiklarna 36.1 och 54.1 i elmarknadsdirektivet. Enligt artiklarna får systemansvariga för distributionssystem och överföringssystem inte ”äga, utveckla, förvalta eller driva” energilagringsanläggningar.

Det framgår inte av vare sig författningskommentaren eller allmänmotiveringen varför förbudet i 3 kap. 19 § har fått en annan utformning än förbudet i 3 kap. 39 § och dessutom avviker från direktivtexten. Lagrådet förordar att bestämmelserna ensas, förslagsvis genom att 3 kap. 19 § får samma lydelse som 3 kap. 39 §.

3 kap. 21–24, 27, 35 och 37 §§

I nämnda paragrafer används begreppet koncern (eller moder- och dotterföretag). Vad som avses med koncern i ellagens mening framgår inte tydligt.

Den koncerndefinition som används i 1 kap. 11 § aktiebolagslagen (2005:551) har sin motsvarighet i de flesta koncerndefinitioner som finns i andra lagar, dock i några fall med den skillnad som föranses av att ”moderföretaget” i dessa bestämmelser inte utgörs av ett svenskt aktiebolag utan av en ekonomisk förening eller stiftelse. Enligt definitionen på koncern i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554) kan ett moderföretag utgöras av en fysisk person (jfr 1 kap. 3 §), vilket alltså inte är fallet enligt aktiebolagslagen.

I 2 kap. 5 och 6 §§ lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning finns en annan definition av begreppet koncern. Den definitionen tar sikte på att en kommun har ett varaktigt och betydande inflytande (ett tjugoprocentigt ägande och inte ett femtioprocentigt som i aktiebolagslagen) i ett kommunalt koncernföretag. Mot bakgrund av att såväl ett nätföretag som ett elhandelsföretag kan ägas av en kommun väcks frågan om en koncern enligt definitionen i den lagen är avsedd att omfattas av bestämmelserna i 3 kap.

Det bör klargöras vad som avses med koncern respektive moder- och dotterföretag.

3 kap. 27 §

Paragrafens text har disponerats på ett sätt som gör den svåräst. Lagrådet föreslår att den, i anslutning till förslaget i departementspromemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44), ges följande lydelse.

Om ett distributionsnätsföretag och ett företag som producerar eller handlar med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet som vart och ett av företagen bedriver.

3 kap. 29 §

Enligt paragrafens första stycke ska nätmyndigheten i det enskilda fallet, på ansökan av ett företag som bedriver eller avser att bedriva distribution, ge ett bindande besked i frågan om företaget omfattas av undantag från kraven i 24–27 §§.

Uttrycket ”i det enskilda fallet” fyller ingen funktion; det framgår ändå att beskeden avser enskilda fall.

3 kap. 31 och 32 §§

Enligt 3 kap. 31 § får den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som producerar eller handlar med el eller naturgas inte utöva kontroll över ett transmissionsnätsföretag eller ”använda någon rättighet gentemot företaget”. Den som utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag får omvänt inte utöva kontroll över ett företag

som producerar eller handlar med el eller naturgas eller ”använda någon rättighet gentemot företaget”. Uttrycket ”använda någon rättighet gentemot företaget” återkommer i 32 § och i författningskommentaren till 33 §, men det förklaras inte. Bestämmelserna – som i sak överensstämmer med hittillsvarande 3 kap. 1 g § första–tredje styckena – genomför i denna del artikel 43.2 i elmarknadsdirektivet. Enligt direktivet ska de rättigheter som avses i paragraferna ”i synnerhet” omfatta

- rätten att rösta,
- befogenheten att utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, eller
- rätten att inneha ägarmajoriteten.

Lagrådet konstaterar att varken lagtexten eller författningskommentaren ger svar på frågan vilka rättigheter som avses med förbudet.

3 kap. 41 och 42 §§

I 41 § föreskrivs i första meningen att ett nätföretag inte får ställa tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Andra meningen innehåller ett undantag; de villkor får ställas som behövs med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. I 42 § bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka tekniska villkor som nätföretag får ställa i fråga om sådana tjänster som avses i 41 §.

Bemyndigandet är alltså begränsat till ”tekniska villkor”. Lagrådet saknar ett klagörande av hur detta uttryck förhåller sig till uttrycket ”tekniska krav eller andra villkor” i 41 §.

3 kap. 45 §

Lagrådet föreslår att punkten 3 ges följande lydelse.

Ett distributionsnätsföretag ska årligen

--

3. till nätmyndigheten ge in en redovisning som baseras på analysen och planen.

3 kap. 48 §

Se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 3 kap. 29 §.

4 kap. 1 §

Före paragrafen finns en rubrik som lyder ”Innebörden av anslutning av en elektrisk anläggning”. Rubriken är missvisande. Paragrafen innehåller

ingen definition av uttrycket ”anslutning av en elektrisk anläggning”. Tvärtom förutsätter paragrafens text att uttryckets innebörd är känd. Under den fortsatta beredningen bör övervägas om paragrafen behöver en rubrik och i så fall hur den ska utformas.

4 kap. 4 och 5 §§

Enligt 4 kap. 4 § får en elektrisk anläggning anslutas till ett region- eller transmissionsnät i stället för till lokalnätet endast om innehavaren av lokalnätet har medgett det eller nätmyndigheten har beviljat tillstånd till anslutningen. Det framgår av författningskommentaren att det är den som innehar region- eller transmissionsnätet som har att ansöka om nätmyndighetens tillstånd till en sådan anslutning. Enligt 4 kap. 5 § får nätmyndigheten bevilja ett sådant tillstånd endast om det finns särskilda skäl. Författningskommentaren till den paragrafen anger att samhällsekonomiska bedömningar bör ligga till grund för avgörandet om särskilda skäl föreligger.

Det bör framgå av författningstexten vem som ska ansöka om nätmyndighetens tillstånd. Det saknas resonemang om arten av de bedömningar som ska ligga till grund för myndighetens beslut.

4 kap. 12, 37 och 38 §§

I 12 § anges att den som har ett abonnemang för säkring om högst 63 ampere inte ska betala någon anslutningsavgift för att ansluta en produktionsanläggning under bl.a. den förutsättningen att anläggningen producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt. En i sak motsvarande bestämmelse finns i nuvarande 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen.

I 37 och 38 §§ finns bestämmelser som innebär att vissa elproducenter ska debiteras lägre eller ingen avgift för inmatning av el på transmissionsnät. I 37 § behandlas den som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt och i 38 § behandlas den som, likt situationen i 12 §, har ett abonnemang för säkring om högst 63 ampere och producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt.

Rubriken till 37 och 38 §§ är ”Avgifter från småskalig produktion” och rubriken till 39 § är ”Tvister om avgifter vid småskalig elproduktion”.

I lagtexten förekommer dock inte uttrycken småskalig produktion eller mikroproducent, eller liknande. Däremot benämns i författningskommentaren den elproducent som avses i 37 § för småskalig elproducent och den som avses i 12 och 38 §§ för mikroproducent.

Det skulle bli tydligare om begreppen småskalig produktion och mikroproduktion beskrevs närmare, antingen genom en definition i lagen eller i författningskommentaren. Ett alternativ är att ta bort dessa två uttryck.

Enligt 4 kap. 18 § första stycket ska ett nätföretags överföring av el för någon annans räkning ha god kvalitet. Enligt andra stycket ska företaget avhjälpa brister i överföringen i den utsträckning kostnaderna för detta är rimliga i förhållande till de olägenheter för elanvändarna som är förknippade med bristerna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 19 § meddela föreskrifter om innebörden av att överföringen har god kvalitet. Nätföretaget ska enligt 20 § se till att ett avbrott i överföringen till en elanvändare aldrig överstiger tjugofyra timmar eller den kortare tid som följer av 18 § eller av föreskrifter som meddelats med stöd av 19 §. Detta gäller emellertid inte om avbrottet beror på ett hinder utanför nätföretagets kontroll som företaget inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan enligt 21 § meddela föreskrifter om undantag från kravet i 20 §. Vidare får nätmyndigheten enligt 22 § bevilja dispens från kravet i 20 § i en del av ett koncessionsområde, om kravet är oskäligt betungande med hänsyn till nätföretagets ekonomiska situation eller det finns synnerliga skäl.

Av författningskommentaren till 22 § framgår att föreskrifter om undantag från funktionskravet som har meddelats med stöd av 21 § inte hindrar att nätmyndigheten med stöd av 22 § beviljar en mer långtgående dispens.

Vid föredragningen har upplysts att, om ett uppehåll på tjugofyra timmar i 4 kap. 20 § skulle anses vara oförenligt med kravet på god kvalitet, den strängare regeln ska gälla.

Lagrådet konstaterar att kravet på god kvalitet i 4 kap. 18 § första stycket är begränsat av de betydande möjligheter till permanenta eller tillfälliga undantag som finns såväl i paragrafens andra stycke som i 20–22 §§. För att skapa ett rimligt underlag för de föreskrifter som förespeglas i 19 § och skapa ramar för undantag och dispenser bör innebörden i begreppet god kvalitet utvecklas. På så sätt undviks också att kravet i 20 § – att ett elavbrott inte får överstiga 24 timmar – ska framstå som huvudregeln i stället för den opreciserade avbrottstid som är förenlig med god kvalitet.

4 kap. 40 §

I paragrafen föreskrivs grundläggande krav på ett nätföretags fakturor till elanvändare. Enligt andra stycket ska nätföretaget ge den elanvändare som begär det en förklaring till hur fakturan har upprättats.

Bestämmelsen i andra stycket ger intrycket att förklaringen ska avse hur fakturan har utformats i formellt hänseende. Av författningskommentaren framgår att detta inte är avsikten. Vad som ska förklaras är i första hand hur det betalningskrav som ställs i fakturan har beräknats. Paragrafens utformning bör övervägas under den fortsatta beredningen.

Se vad Lagrådet har anfört i anslutning till 3 kap. 7–9 §§.

11 kap. 1 §

Paragrafen ändras genom att definitionen av konsument i den hittillsvarande andra meningen flyttas till 1 kap. 4 §, som innehåller ett stort antal definitioner av ord och uttryck i lagen. Vid föredragningen har upplysts att ordet konsument bara förekommer i 11 kap., men att det har övervägts att införa regler om konsumenter även i något annat kapitel. Lagrådet förordar att definitionen behålls på sin hittillsvarande plats i 11 kap. 1 § till dess den får betydelse även för bestämmelser i andra kapitel. På så sätt kan det också undvikas att 1 § begränsas till en upplysning som bara upprepar kapitelrubriken.

Övergångsbestämmelserna

Enligt punkt 6 i övergångsbestämmelserna ska bestämmelserna om undantag från förbudet mot lägesberoende överföringsavgifter på regionnät fortfarande tillämpas i fråga om tillstånd till sådana avgifter som har lämnats före ikraftträdandet. Av allmänmotiveringen framgår att en förutsättning för de aktuella tillstånden är att ett avtal om lägesberoende överföring har tillämpats den 1 juli 1995. Ett tillstånd fick meddelas för högst 30 år och det har inte kommit in någon ansökan om nya tillstånd sedan åtminstone den 1 januari 2008. Det saknas anledning att tro att det kommer att meddelas nya tillstånd enligt de hittillsvarande bestämmelserna. Vid föredragningen väcktes frågan om ett eventuellt behov av att förlänga befintliga undantag. Bakgrunden till övergångsbestämmelsen bör utvecklas i författningsskomentaren.

Enligt punkt 7 i övergångsbestämmelserna ska 5 kap. 11 § i den äldre lydelsen tillämpas i fråga om intäktsramar som bestämts före ikraftträdandet. Under föredragningen har framkommit att övergångsbestämmelsen rätteligen borde ha innebörden att 5 kap. 12 a och 12 b §§ inte ska tillämpas för en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet.

Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen

3 kap. 2 c §

Vad som angetts ovan beträffade begreppet koncern i ellagen bör beaktas även här.

Förslaget till lag om ändring i lagen om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Några övergångsbestämmelser föreslås inte.

Enligt 3 kap. 5 § åligger det ett certifierat transmissionsnätsföretag att till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen om företaget uppfyller kraven i bl.a. 3 kap. 12 § ellagen. Enligt 3 kap. 7 § ska nätmyndigheten återkalla en certifiering om ett transmissionsnätsföretag inte uppfyller kraven i bl.a. 3 kap. 12 § ellagen (se även kraven på omprövning i 3 kap. 6 §).

I punkt 3 av ikraft- och övergångsbestämmelserna till ellagen, som också ska träda i kraft den 1 juli 2022, anges att trots bestämmelsen i 3 kap. 12 § får ett nätföretag bedriva annan verksamhet än nätverksamhet till och med den 31 december 2023, om företaget bedriver verksamheten vid tidpunkten för ikraftträdandet.

Avsaknaden av övergångsbestämmelse till lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el synes kunna leda till tillämpningsproblem i de fall transmissionsnätsföretaget den 1 juli 2022 bedriver annan verksamhet vid sidan av nätverksamheten.

Vid föredragningen har det upplysts att den här skissade situationen är rent hypotetisk och knappast sannolik. Lagrådet avstår därför ifrån att avge ett förslag i denna del.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Infrastrukturdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2022

Närvarande: statsminister Andersson, ordförande, och statsråden Johansson, Hallengren, Hultqvist, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Dahlgren, Ernkran, Hallberg, Thorwaldsson, Gustafsdotter, Axelsson Kihlblom, Elger, Farmanbar, Danielsson

Föredragande: statsrådet Farmanbar

Regeringen beslutar proposition 2021/22:153 Genomförande av elmarknadsdirektivet när det gäller nätverksamhet.